קובץ חיקוקים והנחיות לבתי הדין הרבניים

התשפ"ה-2025

תוכן העניינים

קובץ חיקוקים והנחיות

לבתי הדין הרבניים – התשפ"ה-2025

העורך:

הרב שמעון יעקבי, עו"ד

היועץ המשפטי לשיפוט הרבני

הנהלת בתי הדין הרבניים – ירושלים

קובץ חיקוקים והנחיות לבתי הדין הרבניים – התשפ"ה-2025

מועד ההדפסה: סיוון התשפ"ה – יוני 2025

©

הנהלת בתי הדין הרבניים
רח' כנפי נשרים 22, ירושלים 91342
טל' 076-8894822/3; פקס' 02-6527630
כתובתנו באינטרנט: www.rbc.gov.il

קובץ חיקוקים והנחיות לבתי הדין הרבניים – התשפ"ה-2025

העורך:

הרב שמעון יעקבי, עו"ד

היועץ המשפטי לשיפוט הרבני

תוכן העניינים

פתח השער 11

פרק א סמכויות וסדרי דין 13

חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953 15

פקודת בזיון בית המשפט 23

תקנות בזיון בית משפט (סדרי דין בשיקול נוסף), תשכ"ט-1969 26

חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ה-1995 28

תקנות בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ט-1999 40

חוק בתי-דין דתיים (מניעת הפרעה), תשכ"ה-1965 43

חוק הדיינים, תשט"ו-1955 44

תקנות הדיון בבתי-הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג 58

תקנות הדיינים (עניינים שניתן לדון בהם בדיין אחד), תש"ן-1990 94

תקנות בתי דין דתיים (דמי בטלה), תשי"ז-1957 96

הנחיות נשיא בית הדין הרבני הגדול – התשפ"ג 97

הוראת נוהל של נשיא בית המשפט העליון 108

הנחיות סדר דין בענייני כשרות יוחסין 112

תקנות הדיינים (פגרות), תשע"ג-2013 115

סדרי מינהל בבתי הדין הרבניים (טיפול בבקשות ליישוב סכסוך בפגרת הקיץ)(הוראת שעה), התשע"ו-2016 116
תקנות הדיינים (אגרות), תשי"ז-1957 117
תקנות הדיינים (החזרת פיקדונות בבתי דין רבניים), תשנ"ט-1999 125
פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 127
פרק ב קטינים, אפוטרופסות ואימוץ 153
חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962 154
תקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (סדר הדין וביצוע), תש"ל-1970 210
תקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (השקעת כספים בידי אפוטרופוס או מיופה כוח), תשפ"ד-2024 220
חוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), תשנ"א-1991 226
חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960 235
תקנות אימוץ ילדים (הסכמת הורה), תשע"ב-2011 247
פרק ג מזונות 249
חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959 250
חוק המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972 254
תקנות המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ג-1972 262
כללי ההוצאה לפועל (נקיטת הליכים במסלול מזונות), תש"ף-2020 265
פרק ד מניעת אלימות במשפחה 273
חוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991 274
תקנות למניעת אלימות במשפחה (סדרי דין בבתי דין רבניים), תשנ"ט-1999 301
כללים למניעת אלימות במשפחה (יידוע בידי עורכי דין), תשס"ג-2002 305
תקנות למניעת אלימות במשפחה (יידוע בידי אנשי דת וטוענים רבניים), תש"ע-2010 306

פרק ה ענייני רכוש 307
חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973 308
חוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, תשע"ד-2014 315
חוק המקרקעין, תשכ"ט-1969 [סעיפים 1–14, 27–45, 152–164] 349
חוק המתנה, תשכ"ח-1968 357
חוק המכר, תשכ"ח-1968 358
חוק המכר (דירות), תשל"ג-1973 364
חוק המיטלטלין, תשל"א-1971 375
חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979 379
חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 381
חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970 390
פרק ו מעמד אישי ומשפחה 395
חוק בתי דין דתיים (יחידות סיוע), תשע"א-2011 396
צו בתי דין דתיים (הקמת יחידות סיוע בבתי דין רבניים, דרכי הפעלתן וסדרי עבודתן), תשע"ג-2013 403
צו בית המשפט לעניני משפחה (יחידת הסיוע – כישורים מקצועיים ופיקוח מקצועי), תשנ"ו-1996 406
תקנות מידע גנטי (סדרי דין בהליך לאישור בדיקה גנטית בחסוי או בפסול דין), תשס"ג-2002 408
תקנות מידע גנטי (עריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה, תיעוד ושמירת תוצאותיה), תש"ע-2010 410
פרק ז בירור יהדות וגיור 417
הודעה בדבר קביעת הנחיות בירור יהדות 418
הנחיות בירור יהדות, התש"ע–2010 418
פקודת העדה הדתית (המרה) 430
חוק ברית הזוגיות לחסרי דת, תש"ע-2010 [סעיפים 5–6] 432

פרק ח' נישואין וגירושין – שונות 435

הנחיות לעניין הליך לקביעת הגבלה על בני זוג גרושים להינשא בעתיד, התשע"ה–2015 436

חוק גיל הנישואין, תש"י-1950 439

פקודת הנשואין והגירושין (רישום) 443

חוק שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969 445

פרק ט' ירושה 451

חוק הירושה, תשכ"ה-1965 452

תקנות הירושה, תשנ"ח-1998 496

תקנות הירושה (אגרות בתי הדין הדתיים), תשנ"ט-1999 523

תקנות הירושה (בדיקת פרטה ודו"חות כספיים של מנהלי עזבונות), תשמ"ט-1988 526

תקנות הירושה (דרכים להשקעת כספי עיזבון), תש"ס-2000 527

חוק הצהרות מוות, תשל"ח-1978 530

פרק י' הקדשות 533

חוק הנאמנות, תשל"ט-1979 534

תקנות הנאמנות (דרכי השקעת כספי הקדש ציבורי), תשס"ד-2004 543

פקודת בתי הדין האזרחיים והדתיים (שפוט) 550

פרק י"א דיני חוקה 553

חוק-יסוד: השפיטה 554

חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו 560

חוק-יסוד: חופש העיסוק 562

חוק שיווי זכויות האשה, תשי"א-1951 564

חוק יסודות המשפט, תש"ם-1980 572

חוק האזנת סתר, תשל"ט-1979 573

חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981 584
חוק הפרשנות, תשמ"א-1981 604
פרק יב בתי משפט 611
חוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984 [סעיפים 25–30, 40, 51, 68–70, 75–76, 78–81] 612
חוק בית המשפט לעניני משפחה, תשנ"ה-1995 630
תקנות ההוצאה לפועל, תש"ם-1979 [סעיפים 1–3א, 61א–70] 643
חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), תשנ"ו-1996 [סעיפים 1–6, 12–13, 18–20] 652
פרק יג דיינים 657
סדרי מינהל בבתי הדין הרבניים, התשמ"ג-1983 658
כללי אתיקה לדיינים, תשס"ח-2008 661
חוק נציב תלונות הציבור על שופטים, תשס"ב-2002 675
חוק שירות הציבור (הצהרת הון), תשע"ז-2016 689
תקנות הדיינים (תנאי הסמכה וסדריה), תשט"ו-1955 703
כללי הדיינים (סדרי העבודה של הוועדה לבחירת דיינים), תשנ"ח-1997 706
תקנות הדיינים (פרישה לקיצבה וגימלאות), תשי"ט-1959 711
פרק יד רבנות ושירותי דת 713
חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980 714
תקנות שירותי הדת היהודיים (בחירות רבני עיר), תשפ"ה-2024 725
תקנות כנסת ישראל 735
פרק טו רשויות, משפט מינהלי, משפט פרטי וכלכלה 743
חוק השבות, תש"י-1950 744
חוק האזרחות, תשי"ב-1952 [סעיפים 1–4ב] 746
חוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה-1965 [סעיפים 1–32] 751

חוק השמות, תשט"ז-1956 767
פקודת הנזיקין [נוסח חדש] [סעיפים 7–8, 35–36, 63] 772
חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 776
חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי, תשנ"ח-1998 786
חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי (הוראת שעה – חרבות ברזל) (דייר ממשיך מיוחד), תשפ"ד-2024 793
חוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961 796
פרק טז טוענים רבניים ועורכי דין 803
הודעה על הסמכה 804
כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986 806
כללי לשכת עורכי הדין (העסקת טוען), תשע"ו-2016 816
פרק יז שירות ביטחון 817
חוק שירות בטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986 [סעיפים 39–41] 818
תקנות שירות בטחון (פטור נשים משירות בטחון מטעמים שבהכרה דתית), תשל"ח-1978 819
תקנות שירות בטחון (פטור נשים משירות בטחון מטעמים שבמצפון או שבהווי משפחתי דתי), תשל"ח-1978 821
סדר החיקוקים וההנחיות לפי שמותיהם 825

פתח השער

אני שמח להגיש לפני דייני ישראל ועובדי מערכת בתי הדין הרבניים ספר חיקוקים והנחיות. בספר זה מרוכזים חוקים, תקנות, צווים, כללים והנחיות שדייני ישראל עשויים להידרש להם בעבודת בית הדין.

זוהי מהודרה חדשה ועדכנית של ספר החיקוקים וההנחיות שהוצאנו לאור בשנים תשע"ד ותשע"ח. מאז שנים אלו חלו שינויים בחקיקה – הן זו הכללית והן זו הנוגעת לבתי הדין הרבניים. אומנם מעת שהחלה לפעול בבתי הדין "מערכת שיר"ה" יכול כל דיין למצוא נוסח עדכני של כל דבר חקיקה במאגרים משפטיים אשר עומדים לרשות הדיינים במערכת המחשב של בית הדין. אולם דומה כי מן הראוי שיעמוד לרשות כל דיין גם ספר מוחשי, נגיש ועדכני, שאפשר לעיין בו בה בעת שבעל־דין או מורשהו טוען כי דבר חקיקה כלשהו תומך בעמדתו או נוגד לעמדת הצד-שכנגד. ספר זה יעמוד גם לרשות כל סופר דיינים ועובדי מינהל נוספים, כדי שיוכלו להיעזר בו ולסייע לדיינים בכל עת שיעלה צורך.

הסוגיות העולות בבתי הדין הרבניים עשויות להימצא בשני מעגלים: המעגל ההלכתי והמעגל החוקי. לא תמיד יש חפיפה בין שני מעגלים אלו. בתי הדין הרבניים בישראל מחויבים לגדור עצמם לתחום שבו שני המעגלים חופפים. דייני ישראל חייבים בציות לדין התורה. דייני ישראל חייבים בציות לחוקי הכנסת. דיין אינו יכול לפסוק נגד דין תורה. דיין בבתי הדין הרבניים בישראל אינו רשאי לפסוק נגד החוק. לא כל החיקוקים המובאים בספר זה מצויים בתחום החופף בין שני המעגלים, וחלק מהם אינם חלים בהכרח על בתי הדין הרבניים. על אף זאת לא נמנענו מלהביאם, כדי שכל דיין יוכל לעיין ולדקדק בלשון החוק ולהחליט בעצמו מה ראוי לפסוק בעת שבעל־דין מפנה להוראת חוק כאסמכתה לטענתו.

במהדורה זו הובאו מאות תוספות ותיקונים שנעשו במהלך השנים האחרונות. יש להניח כי במשך הזמן יבואו תיקונים ועדכונים בחיקוקים המצויים בקובץ זה, ועל

המשתמשים בו להיות מודעים לכך. אנו נשתדל לעדכן את הדיינים ואת עובדי בתי הדין בשינויי חקיקה אלה, ובעת הצורך ובמידת האפשר נוציא לאור קובץ חקיקה מעודכן.

כדי לחסוך במקום, השמטנו בקובץ זה את רוב האסמכתאות הקשורות בפרסום החוקים ברשומות ובמקורות נוספים. כמו כן בכמה חיקוקים השמטנו חלק מן הסעיפים, שנראו פחות חשובים לעבודת בית הדין.

אני מודה לאתר המשפטי ״נבו״ שהתיר לנו להעתיק את קבצי החקיקה המצויים בידיו ולעבד אותם לצורכינו. אני מודה לסטודנטית אלישבע סטרמובסקי מלשכתנו המשפטית על סיועה בהפקת ספר זה.

החיקוקים וההנחיות שבספר זה מעודכנים ליום א׳ בסיון התשפ״ה (28/05/2025). הנוסח המחייב של דברי חקיקה הוא הנוסח המתפרסם ברשומות.

יהי רצון שיקוים בנו: ״וְאֶת רוּחִי אֶתֵּן בְּקִרְבְּכֶם וְעָשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקַּי תֵּלֵכוּ וּמִשְׁפָּטַי תִּשְׁמְרוּ וַעֲשִׂיתֶם״ (יחזקאל לו כז).

בס״ד, י״ב בסיון תשפ״ה (08/06/2025)

שמעון יעקבי

פרק א

סמכויות וסדרי דין

חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953 15

פקודת בזיון בית המשפט 23

תקנות בזיון בית משפט (סדרי דין בשיקול נוסף), תשכ"ט-1969 .. 26

חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ה-1995 ... 28

תקנות בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ט-1999 40

חוק בתי-דין דתיים (מניעת הפרעה), תשכ"ה-1965 43

חוק הדיינים, תשט"ו-1955 44

תקנות הדיון בבתי-הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג 58

תקנות הדיינים (עניינים שניתן לדון בהם בדיין אחד), תש"ן-1990 94

תקנות בתי דין דתיים (דמי בטלה), תשי"ז-1957 96

הנחיות נשיא בית הדין הרבני הגדול – התשפ"ג 97

הוראת נוהל של נשיא בית המשפט העליון 108

הנחיות סדר דין בענייני כשרות יוחסין 112

תקנות הדיינים (פגרות), תשע"ג-2013 115
סדרי מינהל בבתי הדין הרבניים (טיפול בבקשות ליישוב סכסוך בפגרת הקיץ)(הוראת שעה), התשע"ו-2016 116
תקנות הדיינים (אגרות), תשי"ז-1957 117
תקנות הדיינים (החזרת פיקדונות בבתי דין רבניים), תשנ"ט-1999 125
פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971 127

חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953

שיפוט בעניני נישואין וגירושין

1. עניני נישואין וגירושין של יהודים בישראל אזרחי המדינה או תושביה יהיו בשיפוטם היחודי של בתי דין רבניים.

עריכת נישואין וגירושין

2. נישואין וגירושין של יהודים ייערכו בישראל על פי דין תורה.

שיפוט אגב גירושין

3. הוגשה לבית דין רבני תביעת גירושין בין יהודים, אם על ידי האשה ואם על ידי האיש, יהא לבית דין רבני שיפוט יחודי בכל ענין הכרוך בתביעת הגירושין, לרבות מזונות לאשה ולילדי הזוג.

שיפוט בעניני מזונות

4. הגישה אשה יהודיה לבית דין רבני תביעת מזונות, שלא אגב גירושין, נגד אישה היהודי או נגד עזבונו, לא תישמע טענת הנתבע שאין לבית דין רבני שיפוט בענין.

סמכות מבחינה בין-לאומית בתביעה לגירושין

4א. (א) בלי לגרוע מסמכויות השיפוט לפי סעיף 1, לבית דין רבני יהיה שיפוט ייחודי בתביעה לגירושין בין בני זוג יהודים שנישאו על פי דין תורה, בהתקיים אחת מהזיקות האלה:

(1) מקום מושבו של הנתבע בישראל;

(2) שני בני הזוג הם אזרחים ישראלים;

(3) מקום מושבו של התובע בישראל, ובלבד שהתגורר בה במשך שנה לפחות בסמוך להגשת התביעה;

(4) מקום מושבו של התובע בישראל, ובלבד שמקום מושבם המשותף האחרון של בני הזוג היה בישראל;

(5) התובע הוא אזרח ישראלי ומקום מושבו בישראל;

(6) התובע הוא אזרח ישראלי והתגורר בה במשך שנה במהלך השנתיים שקדמו למועד הגשת התביעה.

(ב) הוגשה לבית דין רבני תביעה לפי סעיף קטן (א) –

(1) לא יהיה בכך כדי למנוע מבית משפט מוסמך במדינת חוץ לדון בתביעה לגירושין אזרחיים בין בני הזוג;

(2) הוגשה תביעה לגירושין אזרחיים בין בני הזוג לבית משפט מוסמך במדינת חוץ בטרם ניתן גט פיטורין, לא יהיה בית הדין הרבני מוסמך לדון ולהכריע בגירושין האזרחיים.

(ג) היו בני זוג יהודים שנישאו על פי דין תורה, גרושים לפי דין של מדינת חוץ, יהיה בית הדין מוסמך לדון בתביעה לגירושין כדין תורה או בתביעה להסרת מניעה להינשא כדין תורה, אף אם התובע בלבד הוא אזרח ישראלי.

(ד) לבית דין רבני יהיה שיפוט ייחודי בתביעה לגירושין בין בני זוג יהודים שנישאו על פי דין תורה אם התובע הוא אזרח ישראלי הנמצא בישראל במועד הגשת התביעה, ובמועד זה במקום מושבם האחרון של בני הזוג, לא ניתן לערוך גירושין על פי כל דין.

(ה) אין בהוראות סעיף זה כדי להקנות לבית הדין הרבני סמכות שיפוט בענינים הכרוכים בגירושין.

(ו) לענין סעיף זה, "מקום מושב", של אדם – המקום שבו נמצא מרכז חייו או מקום מגוריו הרגיל.

סדרי דין בענין נתבע שהוא תושב חוץ

4ב. הוגשה לבית דין רבני תביעה לפי סעיף 4א כנגד נתבע שמקום מושבו אינו בישראל, וקבע בית הדין כי התקיימו תנאי הסמכות שלפי אותו סעיף, יחולו הוראות אלה:

(1) בית הדין יהיה רשאי לפסוק בתביעה רק לאחר שכתב התביעה הומצא לנתבע בצירוף הזמנה והעתק מאושר של ההחלטה בענין סמכותו של בית הדין;

(2) פסק בית הדין בתביעה לטובת התובע בהעדר התייצבות מטעם הנתבע, רשאי הנתבע להגיש לבית הדין בקשה לעיון חוזר בתביעה בתוך מועד שייקבע בתקנות;

(3) נתן בית הדין פסק דין של גירושין כנגד הנתבע והנתבע לא קיים את פסק הדין, יהיו לבית הדין הסמכויות הנתונות לו על פי כל דין לשם קיום פסק הדין, ובלבד שאם פסק הדין ניתן בהעדר התייצבות מטעם הנתבע, לא יינקטו אמצעים לפי חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995 (בחוק זה – חוק קיום פסקי דין של גירושין), אלא לאחר שהתובע המציא לנתבע

עותק מאושר של פסק הדין, הודעה על כך שהנתבע רשאי להגיש בקשה לעיון חוזר בתביעת הגירושין והתראה על נקיטת אמצעים לפי חוק קיום פסקי דין של גירושין, בנוסח שנקבע בתקנות;

(4) המצאת מסמך אל מחוץ לישראל לפי סעיף זה תיעשה בצירוף תרגום של המסמך לשפה רשמית במקום מושבו של הנתבע, כשהוא מאושר על ידי נוטריון.

סמכות מבחינה בין-לאומית בתביעת גט של אישה יהודייה שלא ניתן לערוך מחוץ לישראל

4ב1. (א) בלי לגרוע מסמכויות השיפוט לפי סעיף 1 וסעיף 4א, לבית דין רבני יהיה שיפוט ייחודי בתביעת גט לפי דין תורה שהגישה אישה יהודייה נגד אישה היהודי, אף אם לא מתקיימות לגביהם הזיקות המנויות בסעיף 4א(א), ובלבד שהנישואין נערכו על פי דין תורה והאישה לא קיבלה גט מנישואין אלה בבית דין מחוץ לישראל, ומתקיים אחד מאלה:

(1) במקום מושבו של הנתבע או במקום מושבה של התובעת אין בית דין שניתן לערוך לפניו גט לפי דין תורה מחוץ לישראל (בחוק זה – בית דין מחוץ לישראל); לעניין זה, הגישה האישה בקשה לעריכת גט לפני בית דין מחוץ לישראל, לא תישמע טענה כי אין בית דין שיכול לערוך גט לפי דין תורה אלא אם כן קבע בית הדין שאליו הוגשה הבקשה כי אינו יכול לערוך גט לפי דין תורה;

(2) האישה הגישה בקשה לעריכת גט לפי דין תורה לבית דין מחוץ לישראל והאיש לא התייצב לפני בית הדין במשך ארבעה חודשים מיום שזומן על ידי בית הדין כאמור;

(3) בית דין מחוץ לישראל קבע שהאיש ייתן גט לאשתו, ואולם על אף מאמץ סביר לאכוף את החלטת בית הדין באמצעים המשפטיים והדתיים הקיימים באותה מדינה, הגט לא ניתן במשך שישה חודשים מיום שקבע בית הדין כאמור.

(ב) לתביעה המוגשת לפי פסקה (2) או (3) של סעיף קטן (א), תצורף החלטת בית הדין מחוץ לישראל בדבר התקיימות הנסיבות שבשלהן התעורר הצורך בהגשת תביעה לגט

לבית הדין הרבני בישראל, אלא אם כן בנסיבות העניין יש קושי לצרף החלטה כאמור.

(ג) לא ידון בית דין רבני בתביעה כאמור בסעיף קטן (א) אלא אם כן התקיימו תנאים אלה:

(1) כתב התביעה הומצא לנתבע בישראל או שהנתבע נמצא בישראל במועד הגשת התביעה, ובלבד שכתב התביעה הומצא לו כדין;

(2) אם בני הזוג נישאו גם על פי הדין החל במדינת חוץ – בני הזוג גרושים לפי אותו דין; ואולם, אם התקיימו נסיבות מיוחדות המקשות על עריכת גירושין כאמור במדינת חוץ, די בכך שהוגשה תביעה לגירושין לבית משפט מוסמך במדינת חוץ, והתובעת פעלה בשקידה ראויה לעריכת הגירושין כאמור.

(ד) הוגשה לבית דין רבני תביעה לפי סעיף זה לא יהיה בכך כדי למנוע מבית משפט מוסמך במדינת חוץ לדון בתביעה לגירושין אזרחיים בין בני הזוג.

(ה) נוכח בית הדין כי לא התקיימו התנאים האמורים בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) – ימחק את התביעה לאלתר.

(ו) אין בהוראות סעיף זה כדי להקנות לבית הדין הרבני סמכות שיפוט בעניינים הכרוכים בגירושין.

(ז) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (ו), הוגשה תביעה לפי סעיף זה, לא תהיה לבית הדין הרבני, אגב אותה תביעה, סמכות שיפוט בעניינים שנקבעו בפסק דין או בהחלטה של בית משפט מוסמך במדינת חוץ או בהסכם תקף על פי דין של מדינת חוץ או שמתנהל בעניינם הליך בבית משפט מוסמך של מדינת חוץ.

סדרי דין בתביעה לגט לפי סעיף 4ב1

4ב2. (א) הוגשה לבית דין רבני תביעת גט לפי סעיף 4ב1, והנתבע נוכח בישראל, יקבע בית הדין הרבני מועד לדיון במתן הגט בהקדם האפשרי ולא יאוחר משבוע מיום הגשת התביעה אם הנתבע נכח בישראל במועד זה או מיום המצאת התביעה לנתבע בישראל.

(ב) החלטת בית הדין הרבני בתביעה כאמור בסעיף קטן (א) תינתן בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ-30 ימים ממועד הדיון כאמור באותו סעיף קטן; ואולם, בנסיבות חריגות ומטעמים שיירשמו, רשאי בית הדין לתת את החלטתו לא

יאוחר מ-60 ימים מהמועד האמור; נשיא בית הדין הרבני הגדול רשאי להאריך את התקופה למתן החלטת בית הדין ב-30 ימים נוספים אם סבר שנסיבות העניין מצדיקות זאת.

(ג) (1) החלטה לעניין סמכות בית הדין בתביעה שהוגשה לפי סעיף קטן (א) תינתן בצירוף נימוקים;

(2) החלטה כאמור בפסקה (1) ניתנת לערעור בפני בית הדין הרבני הגדול בתוך שבעה ימים מיום המצאתה ותשובה לערעור תוגש בתוך שבעה ימים מיום המצאתו למשיב;

(3) בית הדין הרבני הגדול ידון בערעור כאמור בפסקה (2) בדן יחיד או במותב, כפי שיקבע נשיא בית הדין הרבני הגדול או דיין שהוא הסמיך לכך; הדיון יתקיים בתוך 14 ימים ממועד הגשתו;

(4) החלטת בית הדין הרבני הגדול בערעור כאמור בפסקה (2) תינתן בתוך 14 ימים ממועד הדיון.

(ד) על אף הוראות סעיף 4(א)(1) ו-(2) לחוק קיום פסקי דין של גירושין, קבע בית דין רבני בפסק דין או בהחלטה (בסעיף זה – פסק דין) כי על הצדדים להתגרש והנתבע נמצא בישראל במועד מתן פסק הדין, יקבע מועד לסידור גט בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ-14 ימים מיום מתן פסק הדין.

(ה) ניתן פסק דין לגירושין ולא סודר הגט במועד שנקבע לפי סעיף קטן (ד) והנתבע נמצא בישראל, יחולו לגביו הוראות חוק קיום פסקי דין של גירושין, בשינויים אלה:

(1) בסעיף 3, אחרי סעיף קטן (ב) יקראו:
"(ג) ציווה בית דין רבני על מאסר כפייה של נתבע שמקום מושבו מחוץ לישראל, תימסר הודעה מיידית בכתב לנשיא בית הדין הרבני הגדול על מתן הצו, והוא יהיה רשאי לבטל את המאסר או לקבוע כל הוראה אחרת כפי שיראה לנכון.";

(2) בסעיף 4 –

(א) בסעיף קטן (א)(1), במקום "מ-45 ימים" יקראו "מ-14 ימים", ובמקום "45 ימים" יקראו "14 ימים";

(ב) בסעיף קטן (א2), במקום "לא יאוחר מ-21 ימים" יקראו "בהקדם האפשרי ולא יאוחר משבוע";

(ג) בסעיף קטן (ב), אחרי "ובהתחשב בין היתר" יקראו "במקום מגוריו,";

(ד) בסעיף קטן (ג1) –

(1) בפסקה (1), במקום "90 ימים" יקראו "30 ימים";

(2) בפסקה (2), במקום "45 ימים" יקראו "14 ימים";

(3) בפסקה (3), במקום "בתוך 15 ימים" יקראו "בהקדם האפשרי ולא יאוחר משבוע";

(3) בסעיף 4א –

(א) בסעיף קטן (ב), במקום "21 ימים" יקראו "שבוע" ובמקום "60 ימים" יקראו "30 ימים";

(ב) בסעיף קטן (ג)(1) ו-(2), בכל מקום, במקום "60 ימים" יקראו "30 ימים".

דיווח לכנסת – הוראת שעה

4ב3. (א) מנהל בתי הדין הרבניים ידווח לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, בחודש יוני אחת לשנה, על יישום הוראות סעיפים 4ב1 ו-4ב2; הדוח יכלול בין השאר פירוט לגבי העניינים שלהלן בשנה שקדמה למועד הדיווח:

(1) מספר התביעות שהוגשו לפי סעיף 4ב1 (בסעיף זה – תביעות), ומתוכן מספר התביעות שבהן הייתה לבית הדין הרבני סמכות לדון ומה הייתה העילה לרכישת הסמכות;

(2) פירוט מדינות המושב של בעלי הדין בתביעות;

(3) מספר התביעות שהסתיימו במתן גט ופרק הזמן ממועד הגשת התביעה ועד מתן הגט;

(4) מספר התביעות שבהן הוטלו צווי הגבלה לפי חוק קיום פסקי דין של גירושין ופירוט צווי ההגבלה שהוטלו;

(5) מספר התביעות שבהן בני הזוג נישאו גם על פי הדין במדינת חוץ, ומתוכן מספר התביעות שבהן בני הזוג היו גרושים לפי אותו דין במועד הגשת התביעה.

(ב) לדיווח כאמור בסעיף קטן (א) יצורפו, ככל הניתן ובכפוף להוראות כל דין, פסקי דין שניתנו לפי הסעיפים האמורים בשנה שקדמה למועד הדיווח, בלא ציון פרטים שמאפשרים לזהות את בעלי הדין.

(ג) סעיף זה יעמוד בתוקפו עד יום כ"ה בסיוון התשפ"ז (30 ביוני 2027).

חוות דעת הלכתית בענין גט פיטורין או היתר נישואין במדינת חוץ

3ג. בלי לגרוע מהוראות סעיף 9, התקבלה בבית דין רבני פניה לקבל חוות דעת הלכתית בענין הסדרת גט פיטורין בין בני זוג יהודים הנשואים כדין תורה שאינם נתונים לשיפוטו היחודי של בית הדין, או בענין היתר נישואין, רשאי נשיא בית הדין הרבני הגדול למנות הרכב של דיין אחד או יותר לשם מתן חוות הדעת.

שיפוט בעניני חליצה

5. תבעה אשה מיבמה בבית דין רבני מתן חליצה, יהא לבית הדין הרבני שיפוט יחודי בענין התביעה, לרבות מזונות לאשה עד יום מתן החליצה.

כפיה למתן גט ולקבלתו

6. ציווה בית דין רבני בפסק-דין סופי לכפות איש לתת גט פיטורין לאשתו או לכפות אשה לקבל גט פיטורין מאישה, רשאי בית משפט מחוזי, כתום ששה חדשים מיום מתן הצו, לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, לכפות במאסר לציית לצו.

כפיה למתן חליצה

7. ציווה בית דין רבני בפסק דין סופי לכפות איש לתת חליצה לאלמנת אחיו, רשאי בית משפט מחוזי, כתום שלושה חדשים מיום מתן הצו, לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, לכפות במאסר לציית לצו.

סופיות של פסק דין

8. לצורך הסעיפים 6 ו-7 יראו פסק דין כסופי כשאין עוד ערעור עליו.

שיפוט על פי הסכמה

9. בעניני המעמד האישי של יהודים כמפורט בסעיף 51 ל"דבר המלך במועצתו על ארץ-ישראל 1922-1947" או בפקודת הירושה, אשר בהם אין לבית דין רבני שיפוט יחודי לפי חוק זה, יהא לבית דין רבני שיפוט לאחר שכל הצדדים הנוגעים בדבר הביעו הסכמתם לכך.

תקפם של פסקי דין

10. פסק דין שניתן, אחרי הקמת המדינה ולפני תחילת תקפו של חוק זה, על ידי בית דין רבני לאחר דיון במעמד בעלי הדין, ושהיה ניתן כדין אילו אותה שעה היה חוק זה בתוקף, רואים אותו כאילו ניתן כדין.

ביצוע ותקנות

11. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות לביצועו.

פקודת בזיון בית המשפט

השם הקצר

1. פקודה זו תקרא פקודת בזיון בית המשפט.

פירוש

2. בפקודה זו יהא למונח "בית משפט" הפירוש דלקמן מלבד אם ענין הכתוב יחייב פירוש אחר –

"בית משפט" פירושו כל בית משפט אזרחי, לרבות בית משפט עירוני ובית משפט לקרקעות.

3. (בוטל)

4. (בוטל)

דין עד המסרב להשיב על שאלות

5. סרב עד להחקר עפ"י החוק או להשיב על אותן שאלות שהוצגו לפניו כחוק, ולא הראה כל טעם צודק לסרובו, יכול בית המשפט לתתו מיד במאסר למועד שלא יעלה על חדש אחד, חוץ אם הסכים בינתים, לפני סיום המשפט, להחקר ולהשיב על שאלות.

המסרב לציית לצוויי בית המשפט

6. (1) בית המשפט העליון, בית המשפט לפשעים חמורים, בית משפט מיוחד שנתכונן עפ"י סעיף 55 של דבר המלך במועצה על ארץ ישראל, 1922, בית המשפט המחוזי, בית-המשפט לקרקעות ובית-משפט השלום, תהא להם הסמכות לכוף אדם בקנס או במאסר לציית לכל צו שניתן על ידם והמצוה לעשות איזה מעשה או האוסר לעשות כל מעשה.

(2) לא ינתן צו המטיל קנס או מאסר אלא אם כן הוזמן הממרה להופיע ונענה להזמנה, או, כשלא בא מעצמו, הובא לפני בית המשפט בצו תפיסה כדי להראות טעם מדוע לא ינתן נגדו צו כזה.

(3) הטיל בית משפט מאסר לפי סעיף קטן (1), יודיע על כך ליועץ המשפטי לממשלה.

(4) היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו יביא את ענינו של אסיר לפי סעיף קטן (1) לפני בית המשפט שהטיל עליו את המאסר, לשיקול נוסף, כשראה צורך בכך ולא פחות מאחת לששה חדשים מיום תחילת המאסר.

(5) בשיקול הנוסף רשאי בית המשפט, לאחר שנתן לאסיר ולכל בעל דין אחר בהליך שבו הוטל המאסר הזדמנות להשמיע טענותיהם, לקיים את הצו, לשנותו, להתנותו בתנאים או לבטלו או ליתן כל הוראה אחרת שימצא לנכון.

(6) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות סדרי דין בשיקול נוסף לפי סעיף זה.

ירידה לנכסים

7. (1) מי שהאשימוהו בהמראה ואי אפשר למצוא אותו בתוך תחומי שפוטו של כל בית משפט בישראל, יכול בית המשפט ליתן צו המטיל קנס או מאסר ככל אשר ימצא לצודק, או לצוות שינתן כתב ירידה לנכסיו, ואותו כתב ירידה לנכסים ישעבד את נכסי המקרקעים שלו באותו אופן ובאותו שעור מכל הבחינות כדין צו ירידה לנכסים במשפט אזרחי.

(2) כתב ירידה לנכסים יהא ערוך אל שני אנשים או אל יותר משנים שיתמנו לכך ע"י בית המשפט, ובו יצטוו ויורשו לרדת לכל נכסי המקרקעים של האדם שניתן נגדו הכתב, ולגבות וליטול ולקבל לרשותם לא רק את דמי השכירות והרוחים של מקרקעיו האסורים, אלא גם את סחורותיו, כליו ומטלטליו ולעכבם ולהחזיקם בידם בתורת עיקול, עד שיופיע לפני בית המשפט ויסיר מעליו את אשמת הבזיון, או עד שבית המשפט יצוה אחרת: יכול בית המשפט לצוות לשלם מתוך ההכנסות המתקבלות מאותם הנכסים שירדו אליהם, את כל ההוצאות הכרוכות בהוצאה לפועל של הירידה לנכסים לרבות אותו השכר ההוגן לאנשים שנתמנו להוציא לפועל את הירידה לנכסים, ככל אשר ימצא בית המשפט לנכון לפסוק.

(3) בכל משפט נגד אדם על המראה, יתן בית המשפט שבפניו מתברר הענין אותו צו שימצא לנכון ביחס לתשלום ההוצאות שנגרמו מתוך כך.

ערעורים

8. (1) צו המטיל ענש שניתן ע"י בית משפט מחוזי או בית משפט לקרקעות או בית-משפט שלום עפ"י סעיף 6 יהא ניתן לערעור באותם התנאים הנוהגים בערעור על פסק דין פלילי המטיל עונש כיוצא בזה.

(2) בהתחשב עם הוראות סעיף 3(2), אין לערער על כל צו המטיל ענש שניתן ע"י כל בית משפט עפ"י סעיף 3(1).

הפקודה תנהג לגבי בירור משפטי בפני פקידים מסדרים

9. **ההוראות דלעיל שבפקודה זו תחולנה על כל פעולה משפטית של פקיד מסדר בברור תביעות עפ"י פקודת הקרקעות (קביעת זכות הקנין), כאילו היה אותו פקיד בחזקת בית משפט וכאילו היה העונש שהוטל ע"י פקיד מסדר עונש שהוטל ע"י שופט שלום.**

10. (בוטל)

תקנות בזיון בית משפט (סדרי דין בשיקול נוסף), תשכ"ט-1969

בתוקף סמכותי לפי סעיף 6(6) לפקודת בזיון בית משפט, ושאר הסמכויות המסורות לי לפי כל דין, אני מתקין תקנות אלה:

הודעה לשיקול נוסף

1. ענינו של אסיר יובא לבית המשפט שציווה על מאסרו (להלן – בית המשפט) בהודעה מאת היועץ המשפטי לממשלה או מטעמו (להלן – ההודעה).

תוכן ההודעה

2. (א) ההודעה תכלול פרטים אלה:

(1) שם בית המשפט שאליו היא מוגשת;

(2) שם האסיר ומקום מגוריו;

(3) מספר תעודת הזהות של האסיר – אם יש לו תעודה כאמור;

(4) מועד מתן צו המאסר;

(5) מועד השיקול הנוסף האחרון – אם היה;

(6) בקשה לקיים את הצו, לשנותו, להתנותו בתנאים או לבטלו או ליתן כל הוראה אחרת;

(7) נימוקי הבקשה.

(ב) להודעה יצורף העתק של צו המאסר, והעתק כל צו בשיקול נוסף קודם, אם היה כזה.

(ג) ההודעה ונספחיה יוגשו לבית-המשפט במספר עתקים כמספר בעלי הדין בהליך שבו הוטל המאסר (להלן – בעלי הדין) ובעוד שני עתקים נוספים.

הזמנה

3. הזמנה לשמיעת הבקשה לשיקול נוסף לפי הטופס שבתוספת, בצירוף עותק של ההודעה ונספחיה, תומצא מטעם בית-המשפט לאסיר ולכל בעל דין אחר לפחות חמישה עשר יום לפני שמיעת הבקשה.

המצאה

4. המצאה לפי תקנה 3 תהיה כדרך המצאת כתבי בי-דין לפי תקנות סדר הדין האזרחי, תשכ"ג-1963.

תצהיר של אסיר ושל בעל דין אחר

5. (א) בעל דין שברצונו להשמיע טענותיו בעת שמיעת הבקשה – ימציא לבית המשפט, תוך 10 ימים מיום ההמצאה לפי תקנה 3, תצהיר עם פירוט טענותיו; התצהיר יוגש לבית המשפט במספר עתקים כמספר בעלי הדין ובעוד שני עתקים נוספים.

(ב) אסיר אינו חייב בהגשת תצהיר כאמור בתקנת משנה (א).

(ג) בית המשפט ימציא ליועץ המשפטי לממשלה, לאסיר ולכל בעל דין אחר, זולת מוסר התצהיר, עותק של התצהיר.

הבאת תיק בית המשפט

6. תיק המשפט שבו הוטל המאסר בשל בזיון בית המשפט, המכיל את פרוטוקול הדיון בו הוטל המאסר, יובא בפני בית המשפט הדן בשיקול נוסף.

סדר הדין

7. (א) בפתיחת הדיון בשיקול הנוסף יודיע בית המשפט לאסיר את תוכן הבקשה ותמצית נימוקיה.

(ב) היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו רשאי לטעון לתמיכה בבקשתו, ואחריו, או אם לא טען, רשאי כל בעל דין אחר לטעון טענותיו.

(ג) אחר כך רשאי האסיר או בא-כוחו לטעון טענותיו.

הבאת ראיות

8. (א) בית המשפט רשאי לשמוע עדים ולקבל ראיות אחרות לתמיכה בטענות הצדדים.

(ב) על סדר חקירת עדים יחולו הוראות סימן ו' לפרק ה' של חוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, בשינויים הנובעים מן הענין.

החלטה

9. החלטת בית המשפט תינתן בכתב, ובית המשפט יקראנה על נימוקיה בפומבי או יורה על המצאת ההחלטה ונימוקיה בכתב לבעלי הדין.

השם

10. לתקנות אלה ייקרא "תקנות בזיון בית משפט (סדרי דין בשיקול נוסף), תשכ"ט-1969".

חוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ה-1995

ציות לפסק דין של גירושין

1. (א) קבע בית דין רבני, בפסק דין או בהחלטה (בחוק זה – פסק דין), בלשון כפייה, חובה או מצווה או בכל לשון אחרת לרבות הצעה, שאיש ייתן גט לאשתו או שעל הצדדים להתגרש, והאיש לא קיים את פסק הדין, רשאי בית הדין, במטרה להביא לקיום פסק הדין, להורות בהתאם להוראות סעיף 4, על הטלת צו הגבלה, אחד או יותר לפי חוק זה, כמשמעותו בסעיף 2, 2א, 3, 3א, 3ב או 3ג (בחוק זה – צו הגבלה).

(ב) ננקטה בפסק הדין כאמור בסעיף קטן (א) לשון כפייה, חובה או מצווה, ולא קבע בית הדין אחרת, יהיה ניתן להטיל צווי הגבלה אם לא יקוים פסק הדין; ננקטה בפסק הדין לשון אחרת, יקבע בית הדין אם פסק הדין מאפשר להורות על צווי הגבלה.

(ג) קבע בית דין רבני בפסק דין, שאשה תקבל גט מבעלה, והאשה לא קיימה את פסק הדין, רשאי בית הדין במטרה להביא לקיום פסק הדין, ליתן נגדה צו הגבלה.

(ד) על צו הגבלה לפי סעיף קטן (ג), לא יחולו הוראות סעיף 6.

(ה) (נמחק)

(ו) הוצא צו הגבלה כנגד אשה מכוח הוראות סעיף קטן (ג), לא תידון בקשת הבעל ליתן לו היתר נישואין עד תום שלוש שנים מיום הוצאת צו ההגבלה.

(ז) המצאת צו הגבלה תהיה בכפוף להוראות שנקבעו לפי סעיף 27 לחוק הדיינים, התשט"ו-1955.

תוכנו של צו הגבלה

2. (א) מבלי לגרוע מסמכותו של בית הדין הרבני לפי חוק בתי דין דתיים (כפיית ציות), התשט"ז-1956, רשאי בית הדין הרבני, בצו הגבלה, לפגוע בזכויות המפורטות להלן, כולן או מקצתן, לתקופה ובתנאים שיקבע:

(1) לצאת מן הארץ;

(2) לקבל דרכון ישראלי או תעודת מעבר לפי חוק הדרכונים, התשי"ב-1952, להחזיק בהם או להאריך את תוקפם, ובלבד שיהיו תקפים לצורך שיבה לישראל;

(3) לקבל, להחזיק או לחדש רשיון נהיגה או לנהוג ברכב מנועי כהגדרתו בפקודת התעבורה;

(4) להתמנות, להיבחר או לשמש במשרה על פי דין או במשרה בגוף מבוקר כמשמעו בחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב];

(5) לעסוק במקצוע שהעיסוק בו מוסדר על פי דין או להפעיל עסק הטעון רישוי או היתר על פי דין;

(6) למשוך שיקים מחשבון בנק בדרך של קביעה כי הוא לקוח מוגבל מיוחד, כמשמעותו בחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א-1981;

(6א) (א) לפתוח חשבון בגוף פיננסי מפוקח (בפסקה זו – חשבון) או לבצע כל פעולה בחשבון כאמור, בין לבדו ובין עם אחר, לרבות על ידי מיופה כוח בחשבון, או להיות מורשה או מיופה כוח בחשבון של אחר, ורשאי בית הדין להחריג פעולה או סוגי פעולות בחשבון (בפסקה זו – צו הקפאת חשבון);

(ב) על אף האמור בפסקת משנה (א), לא ייתן בית הדין הרבני צו הקפאת חשבון אלא בהתקיים התנאים האלה:

(1) הוא הביא בחשבון את הנזק שעלול להיגרם ממתן הצו למי שפסק הדין ניתן לזכותו, בין השאר בשל אי-תשלום חובות לצדדים שלישיים;

(2) היה בחשבון שותף – הוא נתן לו הזדמנות להשמיע את טענותיו ובחן את האפשרויות העומדות לפניו; לשם כך רשאי בית הדין לתת צו

המורה לגוף פיננסי מפוקח למסור לבית הדין מידע שבידו בדבר שם בעלי החשבון, מורשי החתימה בחשבון, מספרי הזהות שלהם, מעניהם, מספרי טלפון ליצירת קשר עימם וכתובות דואר אלקטרוני שלהם;

(ג) על אף האמור בפסקת משנה (א), לא ייתן בית הדין הרבני צו הקפאת חשבון אם מי שנגדו ניתן הצו הוא מורשה חתימה באותו חשבון מכוח ייפוי כוח מתמשך או מכוח צו למינוי אפוטרופוס, בלבד;

(ד) ניתן צו הקפאת חשבון, לא יפעל הגוף הפיננסי המפוקח אלא בהתאם להוראות הצו שהומצא לו;

(ה) בפסקה זו – "גוף פיננסי מפוקח" – כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019; "ייפוי כוח מתמשך" ו"צו למינוי אפוטרופוס" – כמשמעותם בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962; "שותף" – שותף או מורשה חתימה בחשבון, שאינו בעל דין בהליך שבו ניתן פסק הדין;

(6ב) לייסד תאגיד או להיות בעל עניין בתאגיד, לרבות באמצעות אחר; ואם השתתף מי שניתן נגדו הצו בייסוד תאגיד או היה בעל עניין בתאגיד – לתת הוראות לעניין הפסקת היותו בעל עניין בתאגיד; אין בהוראות לפי פסקה זו או בהפרתן כדי לגרוע מתוקפה של התאגדות או פעולה משפטית של תאגיד שבו היה מי שניתן נגדו הצו מייסד או בעל עניין כאמור; לעניין זה, "בעל עניין" – כהגדרתו בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, ולגבי תאגיד שאין לו הון

מניות – חבר בתאגיד או חבר הוועד או ההנהלה של אותו תאגיד;

(ג6) לכהן כנאמן או בתפקיד דומה בהקדש;

(ד6) להשתמש בכרטיס חיוב, כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981; דין הגבלה לפי פסקה זו כדין סיום חוזה שירותי התשלום כלפי מי שניתן נגדו צו ההגבלה; לעניין זה, יראו את מועד סיום החוזה בתום יום העסקים שלאחר מועד קבלת צו ההגבלה בגוף הפיננסי המפוקח;

(7) היה האדם שנגדו ניתן צו ההגבלה אסיר או עצור –

(א) לקבל חופשה מיוחדת לפי סעיף 36 לפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971 (להלן – הפקודה);

(ב) לקבל ולשלוח מכתבים, למעט כתבי בי-דין או מכתבים לעורך דינו או מעורך דינו, לטוען רבני או מטוען רבני וכן למבקר המדינה או ממבקר המדינה;

(ג) לקבל מבקרים, פרט לאלה: עורך דין, איש דת, טוען רבני, מבקר רשמי, וכן ילדיו הקטינים של האסיר או העצור שבית משפט או בית דין מוסמך קבע הוראות בדבר ביקוריהם; אין בצו הגבלה שניתן לפי פסקה זו למנוע ממנהל בית סוהר או בית מעצר להתיר ביקור של אדם אצל אסיר או עצור אם שוכנע כי יש בביקור כדי להביא לקיום פסק הדין;

(ד) להחזיק חפצים אישיים בבית הסוהר או בבית המעצר, למעט חפצים הדרושים לשם שמירה על בריאותו ומסמכים הקשורים לחקירתו או למשפטו;

(ה) לעבוד בעבודה אשר משולם בעבורה שכר;

(ו) לקנות מצרכים בבית הסוהר או בבית המעצר למעט מצרכים הדרושים לו לשם שמירה על בריאותו;

(ז) להשתחרר שחרור על-תנאי מנשיאת יתרת תקופת המאסר לפי סעיפים 2 או 3 לחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001, למעט שחרור כאמור בשל חולניות מתמדת;

(ח) להשתחרר שחרור מינהלי לפי סימן ט'1 בפרק ב' לפקודה;

(ט) (נמחקה)

(י) להשתתף בכל מסגרת לימודית שמתקיימת בבית הסוהר, על אף האמור בכל דין;

(יא) לקבל, לפי בקשתו, מזון העומד בדרישות כשרות מיוחדות שנקבעו לפי הוראות הפקודה, אשר אינו מסופק לכלל האסירים, ובלבד שהמזון המסופק לכלל האסירים בבית הסוהר כולל מצרכים בסיסיים העומדים בדרישות כשרות כאמור;

(יב) לשהות באגף מיוחד בבית הסוהר המיועד לאסירים שומרי מצוות, על אף האמור בכל דין;

(יג) ללבוש את בגדיו האישיים; הורה בית דין רבני כאמור, יחויב האסיר או העצור ללבוש בגדי אסיר במקומות הציבוריים בבית הסוהר או מחוצה לו.

(ב) בלי לגרוע מסמכותו של בית הדין הרבני לפי סעיף 7א לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956, ומהוראות סעיף קטן (א), רשאי בית הדין הרבני, בצו הגבלה –

(1) להטיל, על אף האמור בכל דין, עיקול על גמלה או קצבה, המשתלמת על פי חיקוק, למעט גמלה לפי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980 (להלן – גמלת הבטחת הכנסה), לשם גביית חוב

מזונות המגיעים על פי פסק דין לאשתו או לילדו של מי שניתן נגדו הצו;

(2) לצוות על תפיסת כל נכס מנכסיו של מי שניתן נגדו הצו, מיטלטלין או מקרקעין, על רישום עיקול עליהם או על מינוי כונס נכסים עליהם, ולהורות לכונס הנכסים מה ייעשה בנכס ובפירותיו כל עוד הצו בתוקפו; צו לפי פסקה זו לא יפגע בזכותו של נושה, לרבות כל מי שתלוי במי שניתן נגדו הצו, לרדת לאותם נכסים.

(3) להטיל קנס, במטרה להביא לקיום פסק הדין לגירושין ובשים לב למצבו הכלכלי של מי שנגדו ניתן הצו; קיום פסק הדין, יעמוד הקנס שהוטל בתוקפו, אלא אם כן קבע בית הדין שיש לבטל את הקנס או את חלקו.

צו הגבלה – עיכוב ושלילה של גמלה או קצבה

2א. (א) נתן בית הדין צו הגבלה כמשמעותו בסעיף 2, והאדם שנגדו ניתן הצו לא קיים את פסק הדין בתוך 30 ימים מיום מתן הצו, רשאי בית הדין, בצו הגבלה, להורות על עיכוב או על שלילה של גמלה או קצבה, המשתלמת לו על פי חיקוק, לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים, ורשאי בית הדין הרבני להאריכה לתקופות נוספות כאמור, והכל כמפורט להלן:

(1) בחודש הראשון לאחר שניתן צו ההגבלה – עיכוב בשיעור שלא יעלה על 25% מהגמלה או מהקצבה;

(2) החל בחודש השני לאחר שניתן צו ההגבלה – עיכוב בשיעור שלא יעלה על 50% מהגמלה או מהקצבה;

(3) החל בחודש השביעי לאחר שניתן צו ההגבלה לראשונה לפי הוראות סעיף קטן זה – עיכוב או שלילה בשיעור שלא יעלה על 50% מהגמלה או מהקצבה, לרבות שלילת כל הגמלה או הקצבה שעוכבה עד אותו מועד; בית הדין הרבני לא יורה על שלילה של גמלה או קצבה כאמור בפסקה זו, אלא אם כן שוכנע כי לא ניתן להביא לקיום פסק דין של גירושין בדרך אחרת לפי חוק זה ומטעמים שיירשמו.

(ב) בית הדין הרבני לא יורה על עיכוב או שלילה של גמלת הבטחת הכנסה, אלא אם כן שוכנע כי לא ניתן להביא לקיום פסק דין של גירושין אף בדרך של צו הגבלה לפי סעיף קטן (א), ומטעמים שיירשמו.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מסמכותו של בית הדין הרבני לפי סעיף 7א לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956, ומהוראות סעיף 2.

צו הגבלה – מאסר כפיה

3. (א) ציווה בית דין רבני בצו הגבלה לכוף אדם במאסר לציית לפסק הדין (להלן – מאסר כפיה), יחולו הוראות סעיף 6(3) עד (5) לפקודת בזיון בית המשפט, אלא שבמקום "בית משפט שהטיל את המאסר" יראו לצורך חוק זה כאילו נאמר "בית הדין הרבני שנתן את הצו" ויחולו השינויים הנובעים מכך.

(ב) תקופת מאסר הכפיה לא תעלה על חמש שנים; אולם רשאי בית הדין, אם ראה שהדבר דרוש לקיום פסק הדין, להאריכה מפעם לפעם ובלבד שתקופת מאסר הכפיה הכוללת לא תעלה על עשר שנים.

צו הגבלה – בידוד

3א. (א) נתן בית הדין צו הגבלה לפי סעיף 2(א)(7) נגד אסיר או עצור, והאדם שנגדו ניתן הצו לא קיים את פסק הדין בתוך 30 ימים מיום מתן הצו, רשאי בית הדין להורות בצו הגבלה שהוא יוחזק בבידוד לתקופה שלא תעלה על ארבעה עשר ימים וכל עוד לא קיים את פסק הדין.

(א1) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ג), בית הדין רשאי להורות בצו הגבלה כי האדם שנגדו ניתן הצו יוחזק בבידוד כאמור בסעיף קטן (א), אף אם טרם חלפו 30 ימים מיום מתן צו הגבלה לפי סעיף 2(א)(7), ובלבד שעברו 30 ימים מעת שהוא במאסר או במעצר ומתקיימות נסיבות מיוחדות שיירשמו.

(ב) בית הדין רשאי להורות על בידוד לפי סעיף זה לתקופות נוספות כל עוד לא קיים האדם את פסק הדין, ובלבד שבית הדין ידון בהחלטתו להורות על תקופות בידוד כאמור, לפחות אחת לתשעים ימים.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו לגבי עצור המוחזק במעצר תקופה שאינה עולה על 3 חודשים.

(ד) צו הגבלה לפי סעיף זה יבוצע במועד שיקבע מפקד מיתקן הכליאה, סמוך ככל האפשר למועד מתן הצו.

(ה) אדם שבית הדין הורה על החזקתו בבידוד לפי סעיף קטן (א), (א1) או (ב) לא יוחזק בבידוד יותר משבעה ימים ברציפות, ותהיה הפסקה של שבעה ימים בין תקופת בידוד אחת של שבעה ימים רצופים לבין כל תקופת בידוד נוספת.

(ו) על אף האמור בכל דין, הורה בית הדין על החזקת אדם בבידוד לפי סעיף קטן (א), (א1) או (ב), רשאי הוא להורות כי אותו אדם לא יהיה רשאי להחזיק בבידוד אמצעי כתיבה או חומר קריאה, למעט ספר תפילה, וכן כי ייאסר עליו לקיים קשר טלפוני.

צו הגבלה – תשלומי כפיית ציות

3ב. בית הדין רשאי, בצו הגבלה, להטיל על מי שניתן נגדו הצו, תשלומי כפיית ציות לטובת מי שפסק הדין ניתן לזכותו, בדרך של תשלומים עיתיים או בדרך אחרת, במטרה להביא לקיום פסק הדין לגירושין ובשים לב למצבו הכלכלי של מי שניתן נגדו הצו; קוים פסק הדין, יעמוד התשלום בתוקפו, אלא אם כן קבע בית הדין, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שיש לבטל תשלום, כולו או חלקו, שטרם נגבה; אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע ממזונות מעוכבת גט.

צו הגבלה – הרחקות דרבנו תם

3ג. (א) בית הדין רשאי להכריז, בצו הגבלה, כי הרחקות דרבנו תם יחולו על מי שניתן נגדו פסק הדין או על מי שבית הדין שוכנע כי הוא מפציר או דורש ממי שניתן נגדו פסק הדין להפר אותו או גורם לו להפר אותו; לעניין זה, "הרחקות דרבנו תם" – הרחקות דתיות, חברתיות וכלכליות שמטיל בית הדין על פי דין תורה בשל סרבנות גט, ובכלל זה לעניין צירופו למניין, שיחה עימו, משא ומתן עימו, אירוחו או ביקורו בחוליו.

(ב) הכרזה לפי סעיף קטן (א) לא תהיה בת אכיפה כלפי צד שלישי, וסעיף 7א לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956, לא יחול כלפי צד שלישי כאמור.

(ג) פעולה של אדם בהתאם לצו הגבלה שניתן לפי סעיף קטן (א), לא תשמש עילה לתביעה אזרחית נגדו.

סידור גט ודיון בצו הגבלה

4. (א) (1) ניתן פסק דין כאמור בסעיף 1, למעט פסק דין כאמור בפסקה (2), יקבע בית הדין הרבני מועד לסידור גט לא יאוחר מ-45 ימים מיום מתן פסק הדין; לא סודר הגט, יקיים בית הדין, בתוך 45

ימים מאותו מועד, דיון שבו ידון במתן צו הגבלה;

(2) נתן בית הדין הרבני פסק דין המאשר הסכם גירושין בין הצדדים ונותן לו תוקף של פסק דין, יקבע מועד לסידור גט לא יאוחר מ-45 ימים מיום מתן פסק הדין;

(3) בית הדין הרבני יידע את הצדדים בדבר סמכותו ליתן צו הגבלה אם פסק הדין לא יקוים.

(4) נתן בית הדין הרבני החלטה הקובעת כי פסק הדין שנתן אינו מאפשר הטלת צו הגבלה, יקבע מועד לסידור גט לא יאוחר מ-45 ימים מיום מתן פסק הדין; לא סודר הגט, יקיים בית הדין הרבני דיון לא יאוחר מ-45 ימים ממועד הדיון, שבו יבחן מחדש אם לתת פסק דין אשר יאפשר הטלת צו הגבלה, ואם קבע כי עדיין לא ניתן לתת פסק דין אשר יאפשר הטלת צו הגבלה, יחזור ויקבע דיון לא יאוחר מ-90 ימים ממועד הדיון, אלא אם כן קבע מטעמים מיוחדים שיירשמו, מועד מאוחר יותר; בית הדין יוסיף ויקבע דיונים כאמור בסעיף קטן זה עד למתן הגט או עד לבקשת מי שפסק הדין ניתן לזכותו כי לא יתקיימו עוד דיונים בנושא.

(א1) לא יינתן צו הגבלה אלא לאחר שניתנה לכל בעל דין הזדמנות להשמיע את טענותיו; לא התייצב צד לדיון אף שזומן כדין, יכול שהצו יינתן בהעדרו.

(א2) החלטת בית הדין הרבני בעניין מתן צו הגבלה תינתן לא יאוחר מ-21 ימים ממועד הדיון; צו הגבלה ייכנס לתוקף במועד נתינתו.

(ב) בבואו ליתן צו הגבלה ישקול בית הדין הרבני את הדרך הדרושה להביא לקיום פסק הדין, בשים לב לנסיבות הענין, ובהתחשב בין היתר, במצב בריאותו של מי שכנגדו מבקשים ליתן את הצו ובהשלכות על התלויים בו, ואם הצו פוגע במישרין גם בצד שלישי – את ההשלכות עליו; החלטת בית הדין תהיה מנומקת.

(ג) בכפוף להוראות חוק זה, וככל שייראה לו דרוש לקיום פסק הדין, רשאי בית הדין הרבני, בכל עת, לאחר מתן פסק הדין ליתן צו הגבלה, או לשנות צו הגבלה שנתן,

והכל, בין ביוזמתו ובין לבקשת בעל דין או לבקשת מי שעלול להיפגע ממנו, ואולם בית הדין לא ידחה את מועד כניסתו לתוקף של צו הגבלה שנתן, אלא אם כן ראה שהדבר נדרש בשל נסיבותיו המיוחדות של העניין.

(ג1) (1) ניתן צו הגבלה, יקבע בית הדין הרבני, בתוך 90 ימים ממועד מתן הצו, מועד לדיון מעקב שבו יבחן את הצורך בשינוי הצו או בהחמרתו כדי להביא לקיום פסק הדין, אם לא קוים עד אותו מועד;

(2) לא ניתן צו הגבלה לעניין פסק דין כאמור בסעיף קטן (א)(1), ולא הוגש על כך ערעור כאמור בסעיף 4א(ב), יקבע בית הדין הרבני, בתוך 45 ימים ממועד החלטתו, מועד לדיון מעקב שבו יבחן שוב את הצורך בהטלת צו הגבלה כדי להביא לקיום פסק הדין, אם לא קוים עד אותו מועד;

(3) בית הדין יוסיף ויקבע דיוני מעקב במועדים כאמור בסעיף קטן זה עד לקיום פסק הדין; דיון מעקב לפי סעיף קטן זה יכול שיתקיים לפני דיין אחד; סבר הדיין כי בנסיבות העניין מוצדק להטיל או לשנות צו הגבלה, יעביר את העניין לדיון בהרכב שיתקיים בתוך 15 ימים.

(ד) (בוטל)

ערעור

4א. (א) ניתן צו הגבלה, והוגש ערעור על פסק הדין או על צו ההגבלה, לא יעוכב ביצוע צו ההגבלה, ואולם בית הדין הרבני הגדול רשאי, מטעמים שיירשמו, להורות על עיכוב ביצועו עד להכרעה בערעור.

(ב) קיים בית הדין הרבני דיון כאמור בסעיף 4(א), ולא ניתן צו הגבלה בתוך 21 ימים ממועד הדיון, יראו זאת כהחלטה שלא ליתן צו הגבלה, ובעל דין רשאי לערער על ההחלטה כאמור לפני בית הדין הרבני הגדול בתוך 60 ימים ממועד הדיון; על הדיון בבית הדין הרבני הגדול יחולו ההוראות החלות על דיון במתן צו הגבלה, ובלבד שדיוני מעקב כאמור בסעיף 4(א)(4) או (ג1) יתקיימו לפני דיין של בית הדין הרבני הגדול.

(ג) (1) בית הדין הרבני הגדול ידון בערעור בתוך 60 ימים ממועד הגשתו;

(2) החלטת בית הדין הרבני הגדול בערעור על פסק דין או על צו הגבלה תינתן בתוך 60 ימים ממועד הדיון בערעור;

(3) החלטת בית הדין הרבני הגדול בערעור על החלטה שלא ליתן צו הגבלה, תינתן בתוך 30 ימים ממועד הדיון בערעור.

פקיעת צו ההגבלה

5. (א) צו הגבלה יפקע עם פקיעת הנישואין.

(ב) הומצא לגוף פיננסי מפוקח צו הקפאת חשבון לפי סעיף 2(א)(6א), ופקעו הנישואין, תומצא לו הודעה על פקיעת הצו.

כפיה למתן חליצה

6. החליט בית דין רבני שאיש יתן חליצה לאלמנת אחיו, והאיש לא קיים את החליצה, רשאי בית הדין הרבני, בתום שלושים ימים מיום מתן ההחלטה, ליתן צו הגבלה נגד האיש, והוראות סעיפים 2, 3, 3א, 3ב, 3ג, 4 ו-4א יחולו, בשינויים המחוייבים.

שמירת דינים

7. חוק זה אינו בא לגרוע מן הסמכויות של בית דין רבני או של בית משפט על פי כל דין.

תחולה

8. הוראות חוק זה יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על פסק דין שניתן לפני תחילתו של חוק זה.

ביצוע ותקנות

9. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו; תקנות שענינן מתן צווי הגבלה נגד אסירים ועצורים יותקנו בהתייעצות גם עם השר לביטחון הפנים.

10. (בוטל)

תיקון חוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין)

11. בחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953, בסעיף 6 שבו, במקום "ששה חדשים" יבוא "ששים ימים".

דיווח לכנסת – הוראת שעה

12. שר המשפטים והנהלת בתי הדין הרבניים ידווחו, בחודש יולי, אחת לשנה במשך חמש שנים, לוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, על קיום פסקי דין, על מתן צווי הגבלה ועל ביצועם.

דיווח לכנסת

13. שר המשפטים והנהלת בתי הדין הרבניים ידווחו, בחודש יולי, אחת לשנה, לוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, על מספר

פסקי הדין כאמור בסעיף 1 שניתנו בלשון כפייה, חיוב או מצווה ועל מספר פסקי הדין כאמור שבהם ננקטה לשון אחרת, וצווי ההגבלה שניתנו לפי לשון פסק הדין.

תקנות בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ט-1999

בתוקף סמכותי לפי סעיף 9 לחוק בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ה- 1995 (להלן - החוק), בהתייעצות עם שר המשפטים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

הגשת תביעה למתן צו הגבלה

1. כתב תביעה של בעל דין (להלן - תובע), למתן צו הגבלה נגד בעל הדין האחר המסרב לקיים פסק דין של גירושין (להלן - נתבע), יוגש לאותו בין דין רבני שנתן את פסק הדין האמור (להלן - פסק הדין).

פרטי כתב תביעה

2. (א) כתב התביעה יכיל פרטים אלה:

(1) בית הדין הרבני שהתביעה מוגשת לו;

(2) שמו של התובע, מספר זהותו, מקום מגוריו ומען להמצאת כתבי בי- דין;

(3) שמו של הנתבע גם באותיות לטיניות וכן מענו ומספר זהותו, או פרטים אחרים שיש בהם, לדעת בית הדין הרבני, כדי לזהותו;

(4) הזכויות שהתובע מבקש להגביל, כולן או מקצתן.

(ב) לכתב התביעה יצורף העתק מאושר של פסק הדין.

(ג) בית הדין הרבני ימציא את העתק כתב התביעה יחד עם הזמנה לדין לנתבע ולכל מי שלדעת בית הדין הרבני עלול להיפגע ממתן צו ההגבלה.

מועד הדיון

3. (א) הדיון בתביעה יתקיים לא יאוחר מתום שלושים ימים מיום מתן פסק הדין; על אף האמור בתקנה 1, רשאי בית הדין לקבוע, ביום מתן פסק הדין, מועד לדיון במתן צו הגבלה והתובע יגיש כתב תביעה, כאמור בתקנה 1, בתוך שבעה ימים מיום מתן פסק הדין; הוגשה התביעה שלא ביום מתן פסק הדין, יתקיים הדיון לא יאוחר מתום שלושים הימים מיום הגשת התביעה.

(ב) החלטת בית הדין תינתן בתוך שישים ימים מיום מתן פסק הדין; הוגשה התביעה שלא ביום מתן פסק הדין, תינתן החלטת בית הדין בתוך שלושים ימים מיום הגשת התביעה; לא נתן בית הדין החלטה כאמור, רשאי המבקש להגיש לנשיא בית הדין הרבני הגדול בקשה להעביר את הדיון להרכב אחר.

צו הגבלה

4. (א) ראה בית הדין הרבני כי הדרך הדרושה להביא לקיום פסק הדין היא מתן צו הגבלה, ייתן, בשים לב לנסיבות הענין, צו הגבלה שבו יקבע את הזכויות שיוגבלו.

(ב) ניתן צו הגבלה במעמד התובע בלבד, ימציא בית הדין הרבני העתק מהצו לנתבע.

הודעה על צו הגבלה

5. (א) נתן בית הדין הרבני צו הגבלה שפוגע בזכויות המפורטות בסעיף 2 לחוק, כולן או מקצתן, ימסור על כך המזכיר הראשי של בית הדין, מיד לאחר מתן צו ההגבלה, הודעה לגוף או לרשות הנוגעים בדבר (להלן - הרשות), ערוכה לפי טופס 1 שבתוספת, בצירוף העתק מצו ההגבלה; הודעה כאמור יכול שתימסר גם על גבי סרט מגנטי ובכל מקרה תהיה חתומה ביד המזכיר הראשי של בית הדין; העתק ההודעה יומצא לתובע.

(ב) בלי לגרוע מהאמור בתקנת משנה (א), נתן בית הדין הרבני צו הגבלה שפוגע בזכויות המפורטות בסעיף 2(1) עד (3) לחוק, כולן או מקצתן, ימציא הנתבע שנגדו ניתן צו הגבלה את דרכונו, את תעודת המעבר שלו או את רשיון הנהיגה שלו (להלן - תעודה), לפי הענין, לאותו בית דין רבני, מיד ולא יאוחר משבעה ימים לאחר מתן הצו; המזכיר הראשי של בית הדין ימציא את התעודה לרשות.

מסירת דיווח לבית הדין

6. רשות שקיבלה הודעה לפי תקנה 5 תמסור לבית הדין הרבני, בתוך ארבעה עשר ימים, דין וחשבון על ביצוע הפעולות המתחייבות מן הצו, ותמציא את העתק הדין וחשבון לתובע.

תביעה נוספת

7. (א) נתן בית הדין הרבני צו הגבלה, ולא קיים הנתבע את פסק הדין, בתוך שלושים ימים מיום מתן צו ההגבלה, רשאי התובע להגיש תביעה נוספת למתן צו הגבלה, ויחולו עליה הוראות תקנות 2 עד 6 (להלן - התביעה הנוספת).

(ב) לתביעה הנוספת יצורף העתק הדין וחשבון האמור בתקנה 6.

שינוי צו הגבלה

8. (א) נתבע שניתן נגדו צו הגבלה או מי שעלול להיפגע מנתינתו, רשאי להגיש בקשה בכתב לשינוי צו ההגבלה; לבקשה יצורף תצהיר לשם אימות העובדות המשמשות יסוד לבקשה.

(ב) בית הדין הרבני ימציא לתובע את הבקשה לשינוי צו הגבלה.

(ג) התובע רשאי להשיב לבקשה בתוך ארבעה עשר ימים מיום שהומצאה לו, או בתוך מועד אחר שקבע בית הדין הרבני.

(ד) בית הדין הרבני רשאי לשנות צו הגבלה, ככל שהדבר דרוש לקיום פסק הדין.

(ה) שינה בית הדין הרבני צו הגבלה, ימסור על כך המזכיר הראשי של בית הדין, בתוך שבעה ימים, הודעה לרשות, ערוכה לפי טופס 2

שבתוספת, בצירוף העתק מהחלטת השינוי; העתק ההודעה יומצא לתובע.

(ו) הומצאה לרשות הודעת שינוי כאמור בתקנת משנה (ה), תמסור לבית הדין הרבני, בתוך ארבעה עשר ימים מיום קבלתה, דין וחשבון על ביצוע הפעולות המתחייבות ממנה, ותמציא את העתק הדין וחשבון לתובע.

ערעור

9. (א) על החלטה של בית דין רבני בענין צו הגבלה או שינויו ניתן לערער בפני בית הדין הרבני הגדול, בתוך שלושים ימים מיום מתן ההחלטה, אם ניתנה בפני המערער, או בתוך שלושים ימים מיום שנמסרה לו, אם ניתנה שלא בפניו.

(ב) ערעור יוגש במסירת שלושה עותקים של כתב הערעור לבית הדין הרבני הגדול, בצירוף מספר עותקים מספיק לשם המצאה למשיבים.

(ג) כתב ערעור יכיל את הפרטים האמורים בתקנה 2(א), בשינויים המחויבים, ויצורף לו העתק ההחלטה שעליה מערערים.

תוספת

טופס 1

(תקנה 5(א))

[הודעה על צו הגבלה]

טופס 2

(תקנה 8(ה))

[הודעה על שינוי צו הגבלה]

חוק בתי-דין דתיים (מניעת הפרעה), תשכ"ה-1965

הגדרה

1. בחוק זה "בית-דין" – בית דין רבני, בית דין שרעי, בית דין של עדה נוצרית ובית דין דתי דרוזי בשבתם לדין על-פי סמכותם הקבועה בחוק.

איסור הפרעה

2. (א) אדם העושה אחד המעשים שלהלן בעת דיוני בית הדין, באולם בית הדין, בלשכתו של דיין, קאדי או קאדי מד'הב או סמוך למקום הדיון, רשאי בית הדין לצוות על הרחקתו, ורשאי הוא, לאחר שהתרה באדם להימנע מהפרעה והוא לא שעה להתראה, להענישו על אתר בקנס או במאסר עד שלושה חדשים:

(1) מתנהג בדרך של אלימות או איומים או בדרך פרועה או מבישה;

(2) מקים רעש כדי להביע הסכמה או אי הסכמה לפעולה משפטית או להחלטה של בית דין;

(3) מאיים על פקיד בית הדין או מפריע לו בצורה אחרת למלא תפקידו;

(4) מפריע בדרך אחרת לדיוני בית הדין.

(ב) על עונש שהוטל לפי סעיף קטן (א) יתן בית הדין מיד הודעה בכתב לנשיא בית המשפט העליון; הנשיא, או שופט אחר של בית המשפט העליון שהנשיא קבע לכך, רשאי, לאחר שזימן את הנידון אם ביקש זאת, לבטל את העונש או לשנותו לקולה.

(ג) סעיף זה לא יחול על מי שנתון באותו ענין לשיפוט משמעתי על פי חוק לשכת עורכי הדין, תשכ"א-1961, והוא נמצא באולם בית הדין לרגל תפקידו.

גביית קנס

3. קנס שהוטל לפי חוק זה ייגבה כדרך שגובים קנס שהוטל על-ידי בית-משפט.

חוק הדיינים, תשט"ו-1955

הגדרות

1. בחוק זה –

"דיין" – חבר בית דין רבני כמשמעותו בדבר-המלך-במועצתו, 1922-1947, בחוק בתי הדין הרבניים (אישור מינויים), תשי"ב-1952, ובחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953;

"מועצת הרבנות הראשית" – כמשמעותה בחוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ם-1980 (בחוק זה – חוק הרבנות הראשית);

"השר" – שר המשפטים;

"הנציב" – נציב תלונות הציבור על שופטים שמונה לפי סעיף 3 לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002.

נושא החוק

2. חוק זה דן בדיינים של בית הדין הרבני הגדול, המשמש בית דין לערעורים, ושל בתי הדין הרבניים האזוריים.

כשירותם של דיינים

3. מי שהוסמך לכך על ידי מועצת הרבנות הראשית תוך שנתיים לפני המינוי, כשיר להתמנות דיין. תנאי ההסמכה וסדריה ייקבעו בתקנות שיתקין השר בהסכמת מועצת הרבנות הראשית.

אזרחות

3א. (א) לא יתמנה דיין מי שאינו אזרח ישראלי.

(ב) היה המועמד למינוי גם בעל אזרחות אחרת ודיני המדינה שהוא אזרח בה מאפשרים את שחרורו מאזרחות זו, לא יתמנה אלא לאחר שעשה את כל הדרוש מצדו לשם שחרורו ממנה.

הרבנים הראשיים, רבנים מקומיים

4. הרבנים הראשיים לישראל יהיו דיינים בתוקף תפקידם.

5. [בוטל].

הוועדה לבחירת דיינים

6. (א) הוועדה תהיה של 13 חברים:

(1) שני הרבנים הראשיים לישראל;

(2) שני דיינים של בית הדין הרבני הגדול שיבחר חבר דייניו לשלוש שנים;

(3) שר המשפטים, השר לשירותי דת וחבר אחר של הממשלה שייבחר על ידיה, אולם הממשלה רשאית לבחור שר אחר במקום שר המשפטים – בהסכמתו;

(4) שני חברי כנסת שייבחרו על ידיה בבחירה חשאית ויכהנו כל עוד הם חברי הכנסת, ואם תמה כהונת הכנסת – עד שתבחר הכנסת החדשה חברים אחרים במקומם, והכל בכפוף להוראות חוק הכנסת, התשנ"ד-1994;

(5) שני עורכי דין העובדים במקצועם, שייבחרו על ידי המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין לשלוש שנים;

(6) שתי טוענות רבניות העובדות במקצוען, שייבחרו בתוך שלושה חודשים ממועד כינון ממשלה חדשה – האחת על ידי שר המשפטים והשנייה על ידי השר לשירותי דת.

(א1) לפחות אחד מנציגי הממשלה בוועדה, לפחות אחד מנציגי הכנסת בוועדה ולפחות אחד מנציגי לשכת עורכי הדין בוועדה יהיו נשים.

(ב) הרכב הועדה יפורסם ברשומות.

(ג) השר ישמש יושב ראש הועדה.

(ד) הועדה תוכל לפעול אף אם פחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת משבעה ובהם שני הרבנים הראשיים לישראל.

(ה) לענין סעיפים קטנים (א) ו-(ד), התפנה מקומו של רב ראשי לישראל או של שני הרבנים הראשיים לישראל כאמור בסעיף 20(ד) לחוק הרבנות הראשית, יהיו חברי הועדה במקום שני הרבנים הראשיים לישראל, הרב הראשי לישראל הנותר או מי שקיבל את סמכויותיהם לפי אותו סעיף, בהתאמה.

סייג למינוי דיין

6א. הועדה לא תציע מינוי של דיין, אם המועמד הורשע בעבירה פלילית שיש בה, בנסיבות הענין, משום קלון.

הצבעה בועדה

6ב. חבר הועדה יצביע על פי שיקול דעתו, ולא יהיה מחויב להחלטות הגוף שמטעמו הוא חבר בועדה.

סדרי עבודת הועדה

7. (א) השר, בהודעה ברשומות, יודיע שיש למנות דיין ויכנס את הועדה אם התקיים אחד מאלה:

(1) השר ראה שיש למנות דיין במקום דיין שהתפנה מקומו או בנוסף על הדיינים המכהנים;

(2) התפנה מקומו של דיין ונשיא בית הדין הרבני הגדול ראה שיש למנות דיין אחר במקומו וביקש מהשר לעשות כן.

(ב) אלה רשאים להציע מועמדים: השר; כל אחד משני הרבנים הראשיים לישראל; שלושה חברי הועדה כאחד.

(ג) (1) הצעת הועדה על מינויו של דיין תהיה על דעת רוב חבריה שהשתתפו בהצבעה;

(2) על אף הוראות פסקה (1), הצעת הוועדה על מינוי של דיין לבית הדין הרבני הגדול תהיה על דעת עשרה מחברי הוועדה; פחת מספר המשתתפים בהצבעה מ-13, תהיה ההצבעה על דעת רוב המשתתפים שלא יפחת ממספר המשתתפים בהחסיר שניים.

(ג1) (1) התקבלה בועדה החלטה בהעדר שני הרבנים הראשיים לישראל, רשאי כל אחד מהם לבקש מהשר לכנס את הועדה כדי לקיים דיון חוזר בענין שלגביו התקבלה ההחלטה;

(2) בקשה כאמור בפסקה (1) תוגש לא יאוחר מתום 10 ימים ממועד קבלת ההחלטה;

(3) השר יכנס את הועדה לשם קיום דיון חוזר בהחלטה בתוך 30 ימים ממועד הגשת הבקשה;

(4) על החלטה שהתקבלה בדיון חוזר לא ניתן לקיים דיון חוזר.

(ד) שאר סדרי דיוניה ועבודתה של הועדה ייקבעו על ידיה.

נשיאים, אבות בתי-דין והרכב בתי הדין

8. (א) נשיא בית הדין הרבני הגדול יהיה הרב הראשי לישראל שנקבע לכך לפי חוק הרבנות הראשית.

(ב) בית הדין הרבני הגדול ידון בשלושה; ואולם בעניין מהעניינים הבאים, שקבע השר בתקנות בהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, הוא ידון בדיין אחד, אם לא הורה נשיא בית הדין הרבני הגדול הוראה אחרת לעניין מסוים:

(1) עניינים שלא על ריב;

(2) צווים לעיקול נכסים או לעיכוב יציאה מן הארץ;

(3) כל עניין שבעלי הדין הסכימו עליו שיידון בדיין אחד;

(4) ענייני סדר ומינהל;

(5) עניינים הנדונים במעמד צד אחד.

(ג) יושב בדין נשיא בית הדין הרבני הגדול, ישב הוא בראש ההרכב; יושב בדין הרב הראשי לישראל שאינו מכהן כנשיא בית הדין הרבני הגדול, ישב הוא בראש ההרכב, ובלבד שבאותו הרכב אינו יושב בדין נשיא בית הדין הרבני הגדול; בהרכב אחר ישב בראש הוותיק שבדייני אותו ההרכב, ובין בעלי ותק שווה – הקשיש שבהם.

(ד) (1) נשיא בית הדין הרבני הגדול רשאי למנות להרכב קבוע של שלושה דיינים בבית דין רבני אזורי ומקרב אותם דיינים, אב בית דין אחד, אשר יכהן דרך קבע כראש ההרכב; אב בית דין שעבר לכהן דרך קבע בהרכב אחר ואינו מכהן בו כראש הרכב – יפקע מינויו כאב בית דין;

(2) נשיא בית הדין הרבני הגדול רשאי למנות לבית דין רבני אזורי שבו קיימים לפחות שלושה הרכבים קבועים של שלושה דיינים, ראש אבות בית דין אחד מקרב אבות בית הדין של אותו בית דין, ואולם אם נבחר דיין, ששימש כדיין לפחות שנתיים, לכהונת רב ראשי לעיר שיש בה בית דין רבני אזורי כאמור יהיה הוא ראש אבות בית הדין באותו בית דין;

(3) מינוי של אב בית דין או ראש אבות בית דין לפי סעיף קטן זה יהיה לתקופה שלא תעלה על ארבע שנים, ורשאי נשיא בית הדין הרבני הגדול להאריך את תקופת הכהונה לתקופות כהונה נוספות שכל אחת מהן לא תעלה על ארבע שנים.

(ה) בית דין רבני אזורי ידון בשלושה; ואולם בענין מהענינים הבאים, שקבע השר בתקנות בהסכמת נשיא בית-הדין הרבני הגדול ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, הוא ידון בדיין אחד, אם לא הורה נשיא בית הדין הרבני הגדול הוראה אחרת לענין מסויים:

(1) ענינים שלא על ריב;

(2) צווים לעיקול נכסים או לעיכוב יציאה מהארץ;

(3) כל ענין שבעלי הדין הסכימו עליו שיידון בדיין אחד.

(4) ענייני סדר ומינהל;

(5) עניינים הנדונים במעמד צד אחד.

(ה1) בבית הדין הרבני הגדול ובבית הדין הרבני האזורי, במשפטים בהם הוא דן בשלושה, תהא ליושב ראש בית הדין, על אף האמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ה), הסמכות לדון לבדו בבקשות לצווי ביניים, לצווים זמניים ולהחלטות ביניים אחרות, וכן בענייני סדר ומינהל, ורשאי הוא להסמיך לדון בעניינים כאמור חבר אחר של בית-הדין.

(ה2) על אף האמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ה) –

(1) נשיא בית הדין הרבני הגדול רשאי להורות, לפני תחילת הדיון בעניין פלוני, שהדיון בו יהיה לפני מספר בלתי זוגי גדול יותר של דיינים;

(2) מותב שהחל לדון בעניין פלוני רשאי להורות שהמשך הדיון בו יהיה לפני מספר בלתי זוגי גדול יותר של דיינים, ובהם הדיינים שהחלו בדיון.

(ו) יושב בדין ראש אבות בית דין, ישב הוא בראש ההרכב; לא יושב בדין ראש אבות בית דין ויושב בו אב בית דין, ישב הוא בראש ההרכב; לא יושב בדין ראש אבות בית דין ויושב בו יותר מאב בית דין אחד, ישב בראש ההרכב אב בית הדין שקבע נשיא בית הדין הרבני הגדול, ואם לא קבע כאמור – הוותיק בכהונת אב בית דין, ובין בעלי ותק שווה – הקשיש שבהם; בהרכב אחר ישב בראש הוותיק שבדייני אותו ההרכב, ובין בעלי ותק שווה – הקשיש שבהם.

(ז) לענין סעיף זה רואים את הוותק בכהונה כדיין לפי תאריך מינויו של הדיין לבית הדין הרבני הגדול או לבית דין רבני אזורי, הכל לפי הענין.

(ח) על אף האמור בסעיף קטן (ו), דיין עמית לא יהיה אב בית הדין, אלא אם כן קבע נשיא בית הדין הרבני הגדול אחרת לעניין הרכב מסוים.

קביעת מותבים, מועדים ומקום כהונה

8א. (א) נשיא בית הדין הרבני הגדול יקבע כללים לענין –

(1) הרכבי הדיינים בבתי הדין הרבניים וחלוקת סוגי הענינים שיידונו לפני כל מותב;

(2) קביעת מועדי הדיון בבתי הדין הרבניים.

(ב) נשיא בית הדין הרבני הגדול רשאי לקבוע לענין פלוני את המותב שידון בו ואת המועד לתחילת הדיון.

(ג) נשיא בית הדין הרבני הגדול יקבע את מקום כהונתו של דיין בבית דין רבני אזורי עם מינויו.

מינוי לכהונה בפועל

9. (א) נשיא בית הדין הרבני הגדול רשאי, בהסכמת המועמד ובהסכמת השר, למנות לכהונה בפועל –

(1) דיין בית הדין הרבני הגדול – לראש אבות בית דין, לאב בית דין או לדיין בית דין רבני אזורי;

(2) דיין בית דין רבני אזורי – לדיין בית הדין הרבני הגדול.

(ב) כהונה בפועל לפי סעיף זה, ברציפות או לסירוגין, לא תהיה יותר משנה אחת מתוך תקופה של שלוש שנים.

(ב1) מי שהתמנה לכהונה בפועל לפי סעיף זה רשאי לדון גם בעניין הנתון לסמכות בית הדין שבו הוא מכהן דרך קבע, ובלבד שלא ידון באותו עניין בשתי ערכאות.

(ג) (בוטל)

דיין עמית

9א. (א) השר ונשיא בית הדין הרבני הגדול כאחד, רשאים למנות דיין בית דין רבני אזורי שיצא לקצבה לפי סעיף 16(א)(1), (ב)(1) או (ב)(2), לתפקיד של דיין עמית בבית דין רבני אזורי (בחוק זה – דיין עמית).

(ב) לא ימונה דיין כדיין עמית אלא אם כן חלפו 45 ימים מיום שהשר ונשיא בית הדין הרבני הגדול הודיעו לוועדה על הכוונה למנותו ושום חבר ועדה לא הגיש הסתייגות למינוי; הוגשה הסתייגות בתקופה האמורה, תדון בה הוועדה ותחליט אם לאשר את המינוי.

(ג) דיין עמית ימונה לתקופה שלא תעלה על ארבע שנים, והשר ונשיא בית הדין הרבני הגדול רשאים, לפי בחירת הוועדה, להאריך את מינויו לתקופה אחת נוספת שלא תעלה על שנתיים, והכול ובלבד שלא יכהן כדיין עמית מי שגילו עולה על 75.

(ד) דיין עמית יראו אותו כדיין לכל דבר ועניין, ואולם יכול שיכהן במשרה חלקית.

(ה) מספר הדיינים העמיתים שיכהנו לא יעלה על 15 אחוזים ממספר התקנים המאוישים של דיינים בבתי הדין הרבניים האזוריים.

הצהרת אמונים

10. מי שנתמנה דיין חייב, בטרם ישב בדין, להצהיר בפני נשיא המדינה ובמעמד הרבנים הראשיים לישראל, הצהרה זו: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל, לשפוט את העם משפט צדק, לא להטות משפט ולא להכיר פנים".

כוחו של מינוי

11. דיין שמינויו פורסם ברשומות, אין עוררין על מינויו.

אי תלותם של דיינים

12. אין על דיין מרות בעניני שפיטה זולת מרותו של הדין לפיו הוא דן.

ערעור

12א. (א) פסק דין של בית דין רבני אזורי ניתן לערעור לפני בית הדין הרבני הגדול.

(ב) החלטה אחרת של בית דין רבני אזורי ניתנת לערעור לפני בית הדין הרבני הגדול, אם ניתנה רשות לכך מאת דיין של בית הדין הרבני הגדול.

סדרי מינהל

13. (א) השר, בהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול, יקבע, בתקנות או בהוראות מינהל, לפי הענין, את סדרי המינהל של בתי הדין הרבניים וימנה על ביצועם את אחד הדיינים או אדם הכשיר להיבחר רב עיר, שיהיה אחראי בפניהם; מינוי לפי סעיף קטן זה של מי שכשיר להיבחר רב עיר טעון אישור הוועדה.

(ב) מנהל בתי הדין הרבניים שאיננו דיין, מינויו אינו טעון מכרז פומבי ודינו, לענין סעיף 17 ולענין חוק גימלאות לנושאי משרה ברשויות השלטון, התשכ"ט-1969, כדין דיין.

תקופת כהונתם של דיינים

14. כהונת דיין תתחיל ביום שהצהיר הצהרת אמונים ולא תסתיים אלא באחת מאלה:

(1) בצאתו לקיצבה;

(2) בהתפטרותו;

(3) בהיבחרו או במינויו לאחד התפקידים שנושאיהם מנועים מלהיות מועמדים לכנסת;

(4) על-פי החלטת הוועדה כאמור בסעיף 16א;

(5) על-פי החלטת בית הדין המשמעתי.

התפטרות

15. דיין רשאי להתפטר מכהונתו על ידי הגשת כתב התפטרות לשר, וכהונתו תיפסק בתום שלושה חדשים מהגשת כתב ההתפטרות, אם לא הסכים השר למועד קצר יותר.

קיצבה

16. (א) דיין יצא לקיצבה –

(1) בהגיעו לגיל שבעים, הוראה זו תחול גם על ראש אבות בית דין המכהן בתפקיד זה מכוח בחירתו לרב עיר ולא תחול על רב ראשי לישראל;

(2) משקבעה הוועדה, על יסוד חוות דעת רפואית לפי כללים שקבעה, שמחמת מצב בריאותו נבצר ממנו להמשיך במילוי תפקידו.

(ב) דיין רשאי לצאת לקיצבה –

(1) לאחר שכיהן עשרים שנה, אם הגיע לגיל ששים;

(2) לאחר שכיהן חמש עשרה שנה, אם הגיע לגיל ששים וחמש;

(3) אם ביקש זאת ובקשתו אושרה על ידי הוועדה.

(ג) בחישוב תקופת כהונתו של דיין לענין סעיף קטן (ב) תצורף אל תקופת כהונתו כדיין כל תקופת שירותו במדינה או במוסד אחר שועדת הכספים של הכנסת אישרה אותו לענין זה, או מקצתה של תקופה זו, הכל לפי כללים שקבעה ועדת הכספים.

סיום כהונת דיין

16א. (א) הוועדה רשאית, על פי הצעת יושב ראש הועדה או רב ראשי לישראל המכהן כנשיא בית הדין הרבני הגדול או הנציב, להחליט ברוב של תשעה חברים לפחות, על סיום כהונתו של דיין.

(ב) הוגשה לועדה הצעה לסיים את כהונתו של דיין, רשאית היא למנות מבין חבריה ועדת משנה שתדון בהצעה ותגיש את מימצאיה ומסקנותיה לועדה.

(ג) הועדה וכן ועדת המשנה, אם נתמנתה, יאפשרו לדיין לעיין בחומר שלפניהן ויתנו לו הזדמנות לטעון טענותיו.

(ד) החליטה הועדה על סיום כהונתו של דיין, תקבע בהחלטתה את המועד לסיום הכהונה, וכן, לפי שיקול דעתה, את שיעור הגימלה שיקבל.

(ה) דיין שנפתחה נגדו חקירה בעבירה שבנסיבות הענין יש עמה קלון, לא תקבע הועדה את שיעור הגימלה שיקבל עד לסיום החקירה נגדו והחלטה שלא להעמידו לדין, או עד למתן פסק הדין בענינו, לפי הענין.

(ו) דיין שנפתחה נגדו חקירה בעבירה כאמור בסעיף קטן (ה), רשאית הועדה ברוב של תשעה חברים לפחות, להשעותו לתקופה שתמצא לנכון.

סמכות דיין לסיים דיון

16ב. (א) דיין שהחל בדיון ויצא לקצבה או פרש, יהיה מוסמך לסיים את הדיון בתוך שלושה חודשים מיום היציאה לקצבה או הפרישה.

(ב) דיין שהחל בדיון ותקופת מינויו לכהונה נסתיימה מחמת מינוי לערכאה אחרת או משום שהסתיימה תקופת כהונתו בפועל, יהיה מוסמך לסיים את הדיון שהחל בו.

(ג) לענין סעיף זה, "תחילת דיון" – שמיעת עדות או טענות בעל דין.

משכורת ותשלומים אחרים

17. משכורתו של דיין והתשלומים האחרים שישולמו לו בתקופת כהונתו ייקבעו על ידי החלטת הכנסת, והיא רשאית להסמיך לכך את ועדת הכספים. החלטות לפי סעיף זה יפורסמו ברשומות.

הצהרת הון

17א. סעיפים 21א עד 21ח לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, יחולו על דיין, בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) במקום "נשיא בית המשפט העליון" יקראו "נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(2) במקום "כללי אתיקה לשופטים, התשס"ז-2007" יקראו "כללי אתיקה לדיינים, התשס"ח-2008";

(3) בסעיף 21ז, במקום "בסעיף 19(1) עד (3)" יקראו "בסעיף 21א(1) עד (3)" ובמקום "לבית הדין" יקראו "לבית הדין המשמעתי לדיינים".

ייחוד הכהונה

18. דיין לא יהיה חבר בכנסת או במועצה של רשות מקומית או במועצה דתית; אולם רשאי הוא, בהסכמתו ובהסכמת השר ונשיא בית הדין הרבני הגדול, למלא באורח זמני תפקיד אחר מטעם המדינה או למלא תפקיד ציבורי אחר, אם לדעתם אין הדבר פוגע במעמדו כדיין.

19. ראה השר צורך, מסיבות מינהליות, להעביר דיין דרך קבע לבית דין רבני שבמקום אחר, יקבל תחילה את הסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול לאותה העברה. העברת דיין למקום אחר

19א. (א) דיין לא ישב בדין אם מצא, מיזמתו או לבקשת בעל דין, כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט. עילות פסלות

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), דיין לא ישב בדין בידעו שמתקיים אחד מאלה:

(1) צד להליך, בא כוחו או עד מרכזי, הוא בן משפחה של הדיין או שקיימת ביניהם קרבה ממשית אחרת;

(2) יש לדיין ענין כספי ממשי או ענין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך, בבא כוחו או בעד מרכזי, או שלבן משפחה מדרגה ראשונה של הדיין יש ענין כספי ממשי או ענין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך או בבא כוחו;

(3) בטרם התמנה לדיין היה הדיין מעורב באותו ענין הנדון בהליך שלפניו כבא כוח, כבורר, כמגשר, כעד, כיועץ מקצועי, כמומחה, או בדרך דומה אחרת;

לענין סעיף קטן זה – "בן משפחה" – בן זוג, הורה, הורה של בן זוג, ילד, אח, סב, נכד וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה ולרבות מי שהיה אפוטרופוס או מי ששימש משפחה אומנת של הדיין או שהדיין היה אפוטרופסו או שימש משפחה אומנת שלו; "בן משפחה מדרגה ראשונה" – בן זוג, הורה, ילד, אח וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה ולרבות מי שהיה אפוטרופוס או מי ששימש משפחה אומנת של הדיין או שהדיין היה אפוטרופסו או שימש משפחה אומנת שלו; "עד מרכזי" – עד שנדרשת הערכת מהימנותו לצורך הכרעה בהליך.

(ג) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) דיין רשאי לשבת בדין אם מפאת דחיפות הענין לא ניתן לקיים את ההליך לפני דיין אחר ועלול להיגרם נזק חמור או עיוות דין אם לא ידון בענין.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ב)(2), דיין רשאי לשבת בדין אם העברת הענין לכל דיין אחר לא תשנה את עילת הפסלות.

(ה) נטענה טענת פסלות נגד דיין, יחליט בה אותו דיין לאלתר ולפני שייתן כל החלטה אחרת.

(ו) התקיימה עילת פסלות לפי סעיף קטן (ב)(1) או (2), הנוגעת לעורך דין או לבא כוח אחר, שהתקיימו בו נסיבות המחייבות קבלת היתר לייצוג כאמור בסעיף 53ב לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (בחוק זה – חוק לשכת עורכי הדין), רשאי בית הדין להתיר את הייצוג, לבקשת עורך הדין או בא הכוח, אם מצא כי הנזק שייגרם לצד להליך אם לא יתיר את הייצוג עולה על הנזק שייגרם לצד להליך או לאינטרס הציבורי בשל הפסקת הדיון או החלפת דיין; התיר בית הדין את הייצוג כאמור, לא ישב בדין הדיין שלגביו התקיימה עילת הפסלות.

(ז) החלטת דיין או בית דין לפי סעיף זה תהיה מנומקת, ורשאי בעל דין לערער עליה לפני בית הדין הרבני הגדול; בערעור ידון נשיא בית הדין הרבני הגדול, או מותב של דיינים של בית הדין הרבני הגדול, או אחד הדיינים של בית הדין הרבני הגדול, הכל כפי שיקבע הנשיא.

(ח) בעל דין שבדעתו לערער על החלטת דיין או בית דין לפי סעיף זה יודיע על כך לבית הדין, ומשהודיע כך, יופסק הדיון עד להחלטה בערעור, זולת אם החליט הדיין או בית הדין, לפי הענין, מנימוקים שיירשמו, שיש להמשיך בהליך; הוחלט להמשיך בדיון והוגש הערעור, רשאי נשיא בית הדין הרבני הגדול או מי שדן בערעור להורות, לבקשת המערער בכתב הערעור, על הפסקת ההליך עד להחלטה בערעור.

כללי אתיקה לדיינים

19ב. נשיא בית הדין הרבני הגדול, בהסכמת חבר דייני בית הדין הרבני הגדול ולאחר התייעצות עם השר, רשאי לקבוע כללי אתיקה לדיינים.

ועדת אתיקה

19ג. (א) נשיא בית הדין הרבני הגדול, לאחר התייעצות עם השר, ימנה ועדת אתיקה בת שלושה חברים, והם: דיין של בית הדין הרבני הגדול, והוא יהיה היושב ראש, ושני דיינים של בית דין רבני אזורי.

(ב) ועדת האתיקה תיתן חוות דעת מקדימה בעניני אתיקה של דיינים, לפי פניה של דיין שכללי האתיקה לדיינים שנקבעו לפי סעיף 19ב חלים עליו – בענין הנוגע אליו.

(ג) חבר ועדת האתיקה ימונה לתקופה אחת של שש שנים.

(ד) ועדת האתיקה תפרסם חוות דעת מקדימה שנתנה, בלא ציון שמו של מי שלגביו ניתנה חוות הדעת ופרטים מזהים אחרים, אלא אם כן החליטה אחרת.

(ה) ועדת האתיקה תקבע את נוהלי עבודתה וסדרי דיוניה, ככל שלא נקבעו לפי חוק זה.

בית דין משמעתי

20. (א) כל דיין יהיה נתון לשיפוטו של בית דין משמעתי.

(ב) בית הדין המשמעתי יהיה של חמישה ובהם שלושה דיינים, או של שלושה ובהם שני דיינים, הכל כפי שנשיא בית הדין הרבני הגדול יקבע לכל ענין.

(ג) חברי בית הדין המשמעתי יתמנו לכל ענין על ידי חבר הדיינים של בית הדין הרבני הגדול; לא מינה חבר הדיינים של בית הדין הרבני הגדול את חברי בית הדין המשמעתי תוך 30 יום מיום שהוגשה קובלנה בידי השר, ימנה נשיא בית הדין הרבני הגדול, את חברי בית הדין המשמעתי.

(ד) אב בית הדין המשמעתי יהיה נשיא בית הדין הרבני הגדול או הותיק שבין שאר הדיינים, הכל לפי ההרכב, ומבין בעלי ותק שווה – הקשיש שבהם.

(ה) השר, בהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול, רשאי להתקין תקנות לענין סדרי הדין בבית הדין המשמעתי.

קובלנה על דיין

21. (א) השר, בהתייעצות עם נשיא בית הדין הרבני הגדול, רשאי להגיש לבית הדין המשמעתי קובלנה על דיין על יסוד אחד מאלה:

(1) הדיין נהג שלא כהלכה במילוי תפקידו;

(2) הדיין התנהג באופן שאינו הולם את מעמדו של דיין בישראל;

(3) הדיין הורשע על עבירה שבנסיבות הענין יש בה משום קלון;

(4) הוועדה מצאה שהדיין השיג את מינויו שלא כדין.

(5) הדיין הפר כלל מכללי האתיקה לדיינים שנקבעו לפי סעיף 19ב.

(ב) מגיש הקובלנה רשאי להיות מיוצג בפני בית הדין המשמעתי על ידי בא כוחו.

אמצעי משמעת

21א. אמצעי המשמעת שבית הדין המשמעתי מוסמך להטיל הם:

(1) הערה;

(2) התראה;

(3) נזיפה;

(4) העברה למקום כהונה אחר;

(5) העברה מן הכהונה, בין בתשלום קצבה ובין בשלילתה, כולה או מקצתה.

מסקנות בית הדין המשמעתי

22. (א) בית הדין המשמעתי יביא את החלטותיו, לזכות או לחובה, לשר.

(ב) (בוטל)

22א. (בוטל)

השעיית דיין

23. (א) הוגשה על דיין קובלנה על פי סעיף 21, או הוגשה נגדו תביעה פלילית, רשאי נשיא בית הדין הרבני הגדול להשעות את הדיין לתקופה שימצאו לנכון.

(ב) בית הדין המשמעתי רשאי, על פי בקשת הדיין, לבטל את השעייתו.

פרסום ברשומות

24. הודעה על מינוי דיין ועל גמר כהונתו של דיין וכן הודעה על קביעת נשיא בית הדין הרבני הגדול כאמור בסעיף 8 תפורסם ברשומות.

תביעה פלילית

25. (א) לא תיפתח חקירה פלילית נגד דיין אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה, ולא יוגש כתב אישום נגד דיין, אלא בידי היועץ המשפטי לממשלה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על עבירה שנקבעה כעבירת קנס לפי כל חיקוק ועל עבירה מינהלית שדינה קנס מינהלי קצוב.

הוראות מעבר

26. (א) מי שכיהן כדיין ערב תחילתו של חוק זה –

(1) רואים אותו כאילו נתמנה על פי חוק זה;

(2) יצהיר אמונים לפי סעיף 10 תוך שני חדשים מיום תחילתו של חוק זה.

(ב) מי שכיהן כמנהל המחלקה לרבנות ושיפוט רבני במשרד הדתות ערב תחילתו של חוק זה, כשיר להיות ממונה על ביצוע סדרי המינהל של בתי הדין הרבניים, כאמור בסעיף 13.

ביצוע ותקנות

27. (א) השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו, לרבות קביעת אגרות שישולמו בבתי דין רבניים; השר, בהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול, ובהתייעצות עם חבר דייני בית הדין הרבני הגדול ומועצת הרבנות הראשית לישראל, רשאי לקבוע בתקנות –

(1) את סדרי הדין בבתי הדין הרבניים;

(2) את סדרי ייצוגם של בעלי דין לפני בתי דין רבניים על ידי מי שאינו עורך דין;

(3) את הסמכויות המינהליות של ראשי אבות בית דין.

(ב) תקנות לפי סעיף זה טעונות אישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

ביטולים

28. (א) תקנות כנסת ישראל ותקנות הבחירות שהותקנו על פיהן, לא יחולו על מינוי דיינים.

(ב) החוק לקביעת משכורתם של נשיא המדינה, חברי הממשלה, שופטי המדינה ומבקר המדינה, תשי"א-1950 – לא יחול על משכורתם של דיינים שחוק זה דן בהם.

29. (בוטל)

תקנות הדיון בבתי-הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג

מבוא

תחילת תוקף

א. על-פי תקנות אלו ינהגו החל מיום א' בשבט התשנ"ג, ומאותו יום יפוג תוקפן של תקנות הדיון בבתי-הדין הרבניים משנת תש"ך ושל תיקוניהן.

היקף

ב. התקנות יחולו על כל המשפטים וכל העניינים המובאים לפני בתי-הדין הרבניים בארץ, אם אין לגבי עניין מסוים הוראה אחרת.

בית-הדין הרבני הגדול

ג. הוראות תקנות אלו חלות, בשינויים המחויבים, גם על בית-הדין הרבני הגדול.

פרק א: הרכב בתי-הדין ומקום מושבם

הרכב בית-הדין

ד. (1) בית-דין יושב בהרכב של שלושה דיינים, להוציא מקרים שבהם רשאי בית-הדין לדון, מבחינת ההלכה, בפחות משלושה.

(2) מבלי לגרוע מכלליות ההוראה שבס"ק (1), רשאי בית-דין אזורי לדון בהרכב של פחות משלושה בעניינים אלה:

א. עניינים שלא על ריב;

ב. צווים לעיקול נכסים;

ג. עניין שהסכימו עליו הצדדים, כשעל-פי ההלכה ניתן לוותר על הרכב של שלושה;

ד. ענייני סדר ומינהל;

ה. עניינים הנידונים במעמד צד אחד.

(3) ליושב-ראש ההרכב, בבית-הדין הרבני הגדול או האזורי, סמכות לדון לבדו בבקשות לצווי-ביניים, לצווים זמניים, להחלטות-ביניים אחרות ובענייני סדר ומינהל, ורשאי הוא להסמיך חבר אחר של בית-הדין לדון בעניינים אלו.

(4) נשיא בית-הדין הרבני הגדול רשאי להורות, לפני תחילת הדיון בעניין מסוים, שהדיון בו יהיה לפני מספר בלתי-זוגי גדול יותר של דיינים.

(5) מותב שהחל לדון בעניין מסוים רשאי להורות, בהסכמת נשיא בית-הדין הגדול לערעורים, שהמשך הדיון בו יהיה

לפני מספר בלתי-זוגי גדול יותר של דיינים ובהם הדיינים שהחלו בדיון.

מקום מושב בית-הדין הרבני הגדול

ה. בית-הדין הרבני הגדול יושב בירושלים.

ו. (1) אזורי-השיפוט ומקום מושבם של בתי-הדין הרבניים האזוריים ייקבעו מזמן לזמן על-ידי חבר דיינים בית-הדין הרבני הגדול ויפורסמו ברבים.

(2) כל בית-דין או דיין רשאי לשבת בעניין מסוים, אם ראה צורך בכך, באיזור-שיפוטו שלא במקומו הקבוע, ושלא באיזור-שיפוטו – ברשות נשיא בית-הדין הרבני הגדול.

הושמטו שמות בתי הדין ואזור שיפוטם

פרק ב: מקום המשפט

המשפט במקום הנתבע

ז. (1) התובע הולך אחר הנתבע, ולכן על התובע להגיש את תביעתו לבית-הדין האזורי של מקום הנתבע.

(2) כמקומו של הנתבע יראו את מקום מגוריו הקבוע, מקום עבודתו הקבוע או מקום עסקיו העיקריים.

(3) אין לנתבע בארץ מקום קבוע, כאמור בס"ק (1) ובס"ק (2) – נחשב מקום הימצאו כמקומו.

(4) אם מקום הימצאו של הנתבע אינו ידוע או שמקום מגוריו הוא בחוץ-לארץ, תוגש התביעה לבית-הדין האזורי של מקום התובע.

יותר ממקום אחד

ח. אם לפי הכללים אשר בסעיף הקודם, יותר מבית-דין אזורי אחד נחשב כבית-הדין של מקום הנתבע – הברירה בידי התובע לבחור באחד מבתי-דין אלה. אולם בית-הדין שהעניין הוגש לפניו רשאי – לפי בקשת הנתבע ולאחר שמיעת הצדדים, אם ראה נימוק חשוב לכך – להעביר את הדיון לבית-דין של מקומו האחר של הנתבע.

נתבעים אחדים

ט. במשפט נגד נתבעים אחדים, הברירה בידי התובע לתבוע במקומו של אחד הנתבעים העיקריים. אולם בית-הדין רשאי להחליט – לפי בקשת נתבע ולאחר שמיעת הצדדים, אם ראה נימוק חשוב לכך – להעביר את הדיון לבית-הדין של מקומו של נתבע אחר.

משפט בין בני-זוג

י. (1) תביעה בין בני-זוג בענייני אישות תוגש לבית-הדין הרבני של מקום-המגורים האחרון של בני הזוג.

(2) הוגשה תביעה לבית-דין שלא כאמור בסעיף קטן (1) וניתנו נימוקים לצורך בהגשתה באותו בית-דין, רשאי בית-הדין, לפי שיקול-דעתו, לדון בתביעה.

(3) הוגשה תביעה בענייני אישות והתנהל דיון בבית-דין במקום פלוני, אם הדיון הסתיים בגירושין – תהא בידי אותו בית-דין הסמכות לדון בעניינים הקשורים באותה תביעה, גם לאחר הגירושין. הסתיים הדיון בהחלטה סופית אחרת בתיק העיקרי – תהא בידי אותו בית-דין הסמכות לדון בשינוי אותה החלטה אם אחד הצדדים ממשיך לגור באיזור שיפוטו של אותו בית-דין.

תביעה של הורה **יא.** תביעה של הורה נגד בנו אפשר להגיש גם לבית-הדין של מקום ההורה, ובית-הדין יחליט אם ההוצאות הנוספות הכרוכות בכך יחולו על התובע.

תביעה במקום העיסקה **יב.** נעשתה עיסקה במקום מגוריהם של שני הצדדים, ואחר-כך עזב אחד מהם את המקום – הברירה בידי התובע להגיש תביעה בעניין העיסקה במקומו של הנתבע או במקום העיסקה, אם היא עדיין מתקיימת.

הסכם בדבר מקום המשפט **יג.** (1) היה הסכם בין הצדדים על מקום המשפט, כוחו של הסכם כזה הוא יפה, וכל צד קשור בו.

(2) בית-הדין המוסכם רשאי, על-אף ההסכם, שלא לקבל את התביעה. החלטת בית-הדין טעונה נימוקים בכתב.

(3) לא קיבל בית-הדין את התביעה, כאמור בס"ק (2), יחולו על התביעה כללי הסמכות הרגילים.

הסכמה מכללא **יד.** הוזמן צד לדין בבית-דין ונכנס לטענות לגופו של העניין בלי שיעורר תחילה את שאלת מקום המשפט, רואים אותו כאילו הסכים במפורש להתדיין במקום שהוזמן, ושוב אין שומעים טענה נגד סמכות בית-דין זה.

עניינים שלא על ריב **טו.** (1) בקשה בעניינים שלא על ריב, כגון היתר לסידור חופה וקידושין, אישור נישואין או ביטולם, אישור גירושין, אימוץ קטנים וכדומה – תוגש במקום-מגוריו של המבקש או המבקשים.

(2) בקשה למתן צו ירושה, אישור צוואה או ייסוד הקדש – תוגש במקום-מגוריו של המבקש או במקום מגורי רוב המבקשים או במקום מגוריו האחרון של הנפטר או במקום שבו נמצא נכס העיזבון או ההקדש.

תביעה שלא במקום הנתבע **טז.** הגיש אדם תביעה שלא במקומו של הנתבע, אלא בבית-דין אחר הקרוב ביותר למקומו של הנתבע, בטענה שבנסיבות העניין אינו

יכול להתדיין במקומו של הנתבע – רשאי בית-הדין אשר אליו הוגשה התביעה לדון בדבר ולהחליט אם להזדקק לתביעה.

צוים זמניים

יז. הוגשה לבית-דין בקשה לשמירת זכויות המבקש מפני חשש של עיגון או של הברחת נכסים, רשאי בית-הדין, אם ראה נימוק לכך, להזדקק לבקשה ולהוציא צווים זמניים בהתאם לבקשה, אף אם לא נתקיימו כללי הסמכות דלעיל. ביקש הנתבע שהמשך הדיון בצו הזמני יתנהל בבית-הדין שהוא בעל סמכות לפי הסעיפים הקודמים, רשאי בית-הדין שהתחיל לדון בבקשה להחליט, לפי נסיבות העניין, אם להמשיך בדיון או להעבירו לבית-דין בעל סמכות כאמור.

תביעות אגב ונגד

יח. תביעת-אגב או תביעת-נגד יש להגיש באותו בית-דין אשר בו הוגשה התביעה המקורית.

הטוען חוסר-סמכות

יט. (1) טענה בדבר חוסר סמכות מקומית ניתן להגיש בכתב תוך שלושים יום מיום קבלת התביעה. לאחר מועד זה לא תישמע עוד טענה בדבר חוסר סמכות מקומית על ידי הצדדים, ובית-הדין יחליט בדבר לפי שיקול-דעתו.

(2) טען הנתבע לחוסר סמכות מקומית, בכתב או בעל-פה, ביום שנקבע לדיון – חייב הנתבע לפרט לאיזה בית-דין או בתי-דין יש סמכות לפי דבריו, ובמקרה שבית-הדין יקבל את טענת הנתבע בדבר חוסר סמכות מקומית, יוכל התובע לדרוש להעביר את הדיון אל בית-הדין שהוא – לפי דברי הנתבע – בעל סמכות לדון, ושוב לא יוכל הנתבע לטעון טענת חוסר-סמכות בפני בית-הדין אשר אליו הועבר הדיון.

(3) בדיני ממונות חייב הנתבע להעלות טענת חוסר-סמכות מכל סוג בכתב תוך שלושים יום מיום קבלת התביעה ובהתאם לאמור בס"ק (2). לאחר מועד זה לא תישמע כל טענה בדבר חוסר-סמכות.

שיפוט במקרים מיוחדים

כ. (1) בית-הדין רשאי, לפי שיקול-דעתו, לקיים דיון תוך חריגה מכללי הסמכות המקומית דלעיל.

(2) נשיא בית-הדין הרבני הגדול לערעורים רשאי, בכל שלב משלבי הדיון, לפי בקשת בית-הדין הדן בעניין מסוים או לבקשת אחד הצדדים, להעביר את הדיון לבית-דין אחר אם ראה נימוק חשוב לכך שיירשם בהחלטתו. בית-הדין שאליו הועבר עניין, כאמור, לא יעבירנו לבית-דין אחר.

העברת תיק

כא. (1) החלטת בית-הדין להעביר תיק לבית-דין אחר או קביעה שמקום הדיון בתיק הוא בבית-דין אחר, תנומק בכתב. ההחלטה טעונה הסכמתו של נשיא בית-הדין הרבני הגדול או של מי שהוסמך לכך על-ידו.

(2) החליט בית-הדין להעביר תיק להרכב אחר שבאותו מקום, ואותו הרכב קיבל את התיק לדיון – החלטתו לא טעונה אישור נשיא בית-הדין הרבני הגדול.

סמכות לקבוע בית-דין

כב. (1) החלטה של דיין, או של בית-דין אזורי, לפסול את עצמו או להסתלק מלדון בעניין, טעונה אישור של נשיא בית-הדין הרבני הגדול או של דיין שהוסמך על-ידו.

(2) החלטה של דיין, כאמור, עקב פסלות קרבת משפחה לפי הדין, אינה טעונה אישור, כאמור.

(3) החליטו בית-הדין או דיין, כאמור, ואושר כאמור בס"ק (1) ואין באותו איזור בית-דין אשר הכשר לדון בעניין זה, או שאי-אפשר לקבוע את בית-הדין המוסמך לפי התקנות – יקבע נשיא בית-הדין הרבני הגדול, או דיין שיוסמך על-ידו, לפי בקשת אחד מבעלי-הדין, את בית-הדין אשר ידון בעניין.

תביעה בשני בתי-דין

כג. הוגשה תביעה בקשר לעניין אחד בבתי-דין שונים בעלי סמכות, יתברר המשפט באותו בית-הדין אשר לפניו הוגשה התביעה בראשונה.

חלוקת העניינים בין בתי-דין

כד. (1) במקום שיש בו יותר מהרכב בית-דין אחד, יקבע ראש אבות בתי-הדין, בהתייעצות עם אבות בתי-הדין במקום, את הסדר העניינים בין בתי-הדין וחלוקתם.

(2) לא נקבע הסדר כאמור בס"ק (1), יקבע נשיא בית-הדין הרבני הגדול את הסדר העניינים וחלוקתם, כאמור.

פרק ג: הגשת המשפט

הגשת תביעה

כה. כל תביעה תוגש על-ידי מסירת כתב-תביעה למזכירות בית-הדין.

כתב-תביעה

כו. כל כתב-תביעה יכיל

(1) שם בית-הדין שבו מוגשת התביעה;

(2) שם התובע ושם משפחתו, מספר זהותו, מענו, מיקוד ומספר טלפון; שם האפוטרופוס ומענו, מיקוד ומספר טלפון – אם יש לתובע אפוטרופוס; שם המורשה ומענו, מיקוד ומספר טלפון אם התובע מיוצג על-ידי מורשה;

(3) שם הנתבע ושם משפחתו, מספר זהותו, מענו, מיקוד ומספר טלפון – אם ניתן לבררם; שם האפוטרופוס ומענו, אם ישנו כזה – מיקוד ומספר טלפון; שם המורשה ומענו – אם הנתבע מיוצג על-ידי מורשה – מיקוד ומספר טלפון;

(4) העובדות המשמשות יסוד לתביעה;

(5) עתירת התובע; ואם העתירה היא לתשלום סכום כסף, עליו לנקוב את הסכום בדיוק או בקירוב, אם התובע, לפי דבריו, אינו יכול לקבוע בדיוק את הסכום בזמן הגשת התביעה.

צירוף תביעות

כז. התובע רשאי לכלול בכתב-תביעה אחד תביעות אחדות הנובעות מעילות שונות ונפרדות, אלא שעליו לפרט כל אחת מהן לחוד.

חתימת התובע והרשאה

כח. (1) כתב-התביעה יהא חתום בחתימת יד התובע או, אם אין התובע יודע לחתום – בטביעת-אצבעו, או על-ידי מורשהו.

(2) חתימת התובע או טביעת-אצבעו, לפי העניין, תאושר על-ידי המזכיר הראשי של בית-הדין או מי שהוסמך לכך על-ידו.

(3) נחתם כתב-התביעה על-ידי מורשה, יצרף המורשה לכתב-התביעה הרשאה בכתב.

(4) כתב-תביעה שנחתם על-ידי מורשה לא יתקבל אם לא צורפה אליו הרשאה בכתב.

העתקים

כט. (1) על התובע להגיש העתק אחד של כתב התביעה בשביל בית-הדין וכן מספר העתקים כמספר הנתבעים.

(2) העתק מכתב-התביעה יימסר אחר-כך לכל נתבע יחד עם הזמנה לדין, כאמור להלן בפרק ד.

הודעה לתובע

ל. מזכירות בית-הדין תקבל את כתב-התביעה עם ההעתקים הנזכרים בסעיף הקודם ותרשום על גבי כתב-התביעה את יום הגשתו ואת המספר הסידורי של התיק; והיא תקבע גם את התאריך לבירור המשפט, תרשום אותו על גבי כתב-התביעה ותחתים את התובע או את מורשהו מתחת לתאריך זה. החתמה זו תשמש אישור הודעה לתובע.

קביעת תאריכים **לא.** בקביעת תאריכים למשפטים שאינם תביעה למזונות ינהג המזכיר לפי הכלל של כל הקודם – קודם ובהתאם להלכה, אלא אם כן ניתנה לו הוראה אחרת בכתב על-ידי בית-הדין או על-ידי דיין.

תביעת-אגב ותביעת-נגד **לב.** (1) במהלך המשפט רשאי התובע להגיש תביעת-אגב, היינו: תביעה הקשורה לתביעה העיקרית או שיש לה יחס אליה; וכן רשאי הנתבע להגיש במהלך המשפט תביעת-נגד נגד התובע.

(2) תביעות כאלה, אם הן מובאות בשעת הדיון, אין מן הצורך להגישן בכתב, ומספיק אם נרשמו בפרוטוקול, אלא אם החליט בית-הדין אחרת.

(3) בית-הדין רשאי להחליט שלא לצרף תביעת-אגב או תביעת-נגד לתביעה העיקרית. במקרה זה על בית-הדין לנמק את החלטתו.

תביעת מזונות **לג.** (1) תביעה למזונות תוגש בצירוף טופס שייקבע לפי תקנה ריא.

(2) נתבע בתביעה למזונות יגיש כתב-תשובה לתביעה בצירוף טופס שייקבע לפי תקנה ריא.

(3) תביעה למזונות תיקבע לדיון במועד האפשרי הסמוך ביותר ליום הגשת התביעה. הוראה זו תחול גם על כל תאריך נדחה.

כתב-תשובה **לד.** (1) בתביעה שאינה למזונות הנתבע רשאי, אם רצונו בכך, להגיש כתב-תשובה על כתב-התביעה.

(2) על הנתבע להגיש העתק אחד של כתב-התשובה לבית-הדין, ומספר העתקים נוסף כמספר התובעים.

(3) מזכירות בית-הדין תעביר את כתב-התשובה לידי התובעים.

פרק ד: הזמנת בעלי-דין

הזמנת בעל-דין **לה.** כל הזמנה לבעל-דין תיעשה בכתב, מלבד במקרים שבתקנות אלה נאמר אחרת.

כתב-ההזמנה **לו.** (1) הזמנה בכתב צריכה לכלול את שמו ומקומו של בית-הדין, מספר התיק, שמות הצדדים, מהות העניין שלשמו באה ההזמנה, שמו ומענו של המוזמן, והיום והשעה שבהם הוא נדרש להופיע.

(2) הזמנה צריכה להיות חתומה בחותמת בית-הדין ובחתימת יד פקיד בית-הדין ולשאת את התאריך שבו נכתבה.

(3) לכתב-ההזמנה יצורף טופס אישור מסירה.

(4) מנהל בית-הדין הרבניים יקבע את מועד תחילתו של ס"ק (3).

אופן משלוח ההזמנה

לז. משלוח הזמנה יכול שייעשה באמצעות שליח בית-דין ויכול שייעשה באמצעות הדואר. מזכירות בית-הדין תרשום בתיק התביעה, או בתעודה שתצורף לתיק, מהו אופן משלוח ההזמנה.

זמן משלוח ההזמנה

לח. (1) ההזמנה בתביעה שאינה למזונות תישלח לפחות שלושים יום לפני מועד הדיון.

(2) במקרים דחופים רשאית המזכירות לסטות מהוראה זו.

(3) בית-הדין רשאי לסטות מהוראה זו לפי שיקול-דעתו.

אישור מסירת ההזמנה

לט. הזמנה הנעשית באמצעות שליח בית-דין תיעשה בשני טפסים שווים. טופס אחד ישאיר שליח בית-דין בידי המוזמן, ואת השני הוא יחזיר לבית-הדין כשהוא חתום בידי המוזמן ובו יאשר השליח בחתימתו את דבר מסירת ההזמנה וזמנה. אם ההזמנה נעשית באמצעות הדואר, עליה להישלח בדואר רשום עם אישור מסירה, אלא אם הורה בית-הדין על משלוח בדרך אחרת. העתק ההזמנה ואישור המסירה יצורפו לתיק התביעה.

מסירת ההזמנה על-ידי שליח בית-דין

מ. (1) שליח בית-הדין ימסור את ההזמנה למוזמן בכל מקום שהוא מוצא או פוגש אותו.

(2) סירב המוזמן לקבל את ההזמנה מידי שליח בית-הדין או שקיבלה וסירב לחתום, ירשום השליח את דבר הסירוב בכתב על הטופס שהוא מחזיר לבית-הדין.

(3) לא מצא שליח בית-הדין את המוזמן, ימסור את ההזמנה בדירת המוזמן לידי אחד מבני-ביתו הבוגרים או במקום עסקו לידי אחד מהעובדים בו או לאחד משכניו הקרובים; יחתים את מקבל ההזמנה וירשום בה את שמו המלא של המקבל וקרבתו או יחסו אל המוזמן וזמן מסירתה; ואם סירב המקבל לחתום, ירשום את דבר הסירוב.

(4) בשום פנים לא ימסור שליח בית-הדין את ההזמנה לידי יריבו של המוזמן.

הזמנה במקום אחר

מא. (1) לא יישלחו כתבי בית-דין לנתבע הנמצא מחוץ לתחום מדינת ישראל אלא לאחר שמזכירות בית-הדין תקבל אישור בית-הדין בדבר הצורך לכך.

(2) אם בעל-הדין שאותו יש להזמין אינו נמצא במקום מושבו של בית-הדין, ובית-הדין החליט שההזמנה לא תיעשה באמצעות הדואר – תישלח ההזמנה אל בית-הדין של המקום אשר בו נמצא המוזמן; ואם אין שם בית-דין – תישלח ההזמנה אל הרב המקומי או אל רשות ציבורית מקומית, והמסירה תיעשה על-ידי שליח בהתאם להוראות סעיף לט.

תחליף המצאה

מב. (1) נוכח בית-הדין שאי-אפשר להמציא הזמנה לדין בדרך שנקבעה, רשאי הוא להורות על המצאת ההזמנה בדרכים אלה, כולן או מקצתן:

א. בהדבקת עותק שלה בבית שבו, לפי הידוע, גר או עסק הנמען לאחרונה;

ב. בפרסום מודעה ברשומות או בעיתון יומי;

ג. בכל דרך אחרת שתיראה לו.

(2) תחליף המצאה לפי תקנה זו כוחה יפה כהמצאה לנמען גופו.

(3) בית-הדין המורה על תחליף המצאה, יקבע מועד לתחילת המשפט בהתאם לנסיבות.

הזמנה על-ידי פרסום

מג. בית-הדין לא יחליט על הזמנת בעל-דין בדרך של פרסום, אלא אחרי שמבקש ההזמנה הצהיר בפני בית-הדין או בפני מי שהוסמך לכך על-ידו, כי אינו יודע את מקומו של המוזמן וכי עשה את כל מה שביכולתו לברר את הדבר, לרבות חקירה ודרישה ברשויות המוסמכות, ולא עלה בידו.

הזמנה בלתי-מספקת

מד. בכל מקרה של מסירת ההזמנה לא לידי בעל-הדין בעצמו, רשאי בית-הדין, לפי הנסיבות, לראות את מסירת ההזמנה כבלתי-מספקת.

הודעת תאריך בבית-הדין

מה. הודעה על-ידי בית-הדין לצד על תאריך ישיבה שנרשמה בפרוטוקול היא כהזמנה בכתב שנמסרה לצד.

מסירת כתבים אחרים

מו. מסירת כתב-תביעה, פסק-דין או כל כתב אחר המיועד לבעל-דין תיעשה בדרך דומה למסירת ההזמנה בהתאם לאמור לעיל.

פרק ה: הרשאה

מינוי מורשה

מז. (1) כל בעל-דין יכול למנות מורשה להופיע ולפעול בשמו ובמקומו בפני בית-הדין כל-אימת שאין צורך כי בעל-הדין יופיע ויפעל אישית.

(2) הרשאה למורשה תהא בכתב.

(3) חבר דייני בית-הדין הרבני הגדול יקבע נוסח להרשאה.

(4) אם ההרשאה אינה בנוסח כאמור בס"ק (3), יחליט בית-הדין אם לקבלה אם לאו.

פעולה ללא הרשאה ומינוי אפוטרופוס לדין

מח. (1) התברר שבעל-הדין אינו יכול לפעול בעצמו וגם אינו יכול למסור הרשאה כדין ושעיכוב בדיון עלול לגרום נזק לבעל הדין, יכול בית-הדין להרשות לאדם אחר לפעול בשם בעל-הדין ולהגן על זכויותיו גם בלי הרשאה בכתב.

(2) בית-הדין רשאי למנות לפסול-דין, או למי שזקוק לאפוטרופוס, אפוטרופוס לדין אשר ייצגו ייצוג מלא בכל ההליכים בבית-הדין.

העברת הרשאה

מט. מורשה על-פי הרשאה יכול, אם הרשאתו מכילה ייפוי-כוח לכך, להעביר את זכויותיו על-פי ההרשאה – כולן או מקצתן – לאחר.

עורכי-דין וטוענים

נ. (1) כמורשה בבית-הדין כשיר לפעול

(א) עורך-דין בעל רשיון לפי חוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961;

(ב) טוען רבני בעל רשיון לפי תקנות הטוענים הרבניים, התשכ"ח-1968.

(2) בית-הדין יכול להרשות הופעת מורשה לשם פעולה מסוימת או משפט מסוים, אף אם המורשה אינו עורך-דין או טוען רבני מוסמך.

(3) מורשה שנפסל להופעה, לא יופיע גם שלא בתמורה.

(4) רשות בית-הדין הנזכרת בס"ק (2) תידרש לגבי כל הופעה וישיבה.

(5) רב המשמש בקודש, עובד הרבנות או המועצה הדתית או עובד בית-הדין או עובד-מדינה, לא יורשה להופיע בין בתמורה ובין שלא בתמורה, אלא אם כן הוא מופיע בתוקף תפקידו.

הפסקת הופעה במשפט

נא. בית-הדין יכול להפסיק את הופעתו של כל מורשה במשפט, אם הוא רואה שהמורשה מפריע להוציא דין אמת לאמיתו או שאינו

מציית להוראת בית-הדין או שאינו מתייחס לבית-הדין בכבוד הראוי.

פרק ו: מהלך הדיון

דיון בדלתיים סגורות ובדלתיים פתוחות

נב. הדיון בענייני משפחה ובבקשות לגיור מתנהל בדלתיים סגורות, ובשאר העניינים – בדלתיים פתוחות, אלא אם בית-הדין הורה אחרת במשפט מסוים או בישיבה מסוימת. בכל אופן רשאי בית-הדין להרשות או לא להרשות את נוכחותו של אדם מסוים או סוגי בני-אדם.

לבוש צנוע

נג. אין להופיע לפני בית-הדין אלא בלבוש צנוע והולם, כולל כיסוי-ראש. עורכי-דין וטוענים רבניים יופיעו גם במקטורן או בלבוש עליון, אלא אם כן הסכים בית-הדין להופעה שונה.

איסור פרסום

נד. הדיונים המתנהלים בבית-הדין בדלתיים סגורות הם חסויים. אין לפרסם פרטים על מהלך הדיונים אלא באישור מפורש, בכתב, של בית-הדין.

ניהול הדיון

נה. (1) ניהול הדיון וכן השמירה על הסדר והמשמעת בבית-הדין בשעת הדיון הם בידי היושב-ראש של בית-הדין. הוא רשאי גם לצוות להוציא מאולם בית-הדין כל אדם המפריע למהלך הדיון על-ידי נוכחותו, התנהגותו או אי-ציות להוראות או המופיע בלבוש לא-צנוע ובלתי-הולם.

(2) אדם המפריע למהלך הדיון, כאמור בס"ק (1), או כמוגדר בסעיף 2 לחוק בתי דין דתיים (מניעת הפרעה), התשכ"ה-1965 – רשאי בית-הדין לצוות על הרחקתו, ורשאי הוא, לאחר שהתרה באותו אדם והלה לא שעה להתראה, להענישו על אתר בקנס או במאסר עד שלושה חדשים, כאמור בסעיף 2 לחוק האמור.

בירור הופעה

נו. (1) לפני התחלת הדיון יברר בית-הדין אם הופיעו הצדדים, ובהעדר אחד מהם – אם הנעדר הוזמן כדין.

(2) הפרטים הנזכרים בס"ק (1) יירשמו בפרוטוקול.

נוכחות בעלי-הדין אישית

נז. במשך כל מהלך המשפט על בעלי-הדין להיות נוכחים גם אם יש להם מורשים, אלא אם כן החליט בית-הדין שאין צורך בנוכחותם או בנוכחות אחד מהם בכל מהלך המשפט או בחלק ממנו.

אי-הופעת בעל-דין אישית

נח. לא הופיע בעל-הדין בעצמו אלא מורשהו, יחליט בית-הדין לפי הנסיבות של המקרה אם

(1) לדחות שמיעת הטענות עד שיופיע בעל-הדין בעצמו, או

(2) לשמוע את טענת המורשה של בעל-הדין הנעדר עד שיתברר אם יש צורך בהופעת בעל-הדין עצמו אם לאו, או

(3) אם בעל-הדין אינו יכול להופיע בעצמו, כגון אם הוא בחוץ-לארץ או אם בית-הדין מוצא שחקירת בעל-הדין עצמו לא תוכל להועיל לבירור הדין – לשמוע את המורשה במקום בעל-הדין, או

(4) לשגר שליחים לקבל טענות בעל-הדין.

סדר הדיון

נט. הדיון מתנהל לפי סדר זה:

(א) טענות התובע והנתבע וחקירתם;

(ב) עדויות והוכחות;

(ג) סיכומי הצדדים, בעל-פה או בכתב, לפי קביעת בית-הדין.

שמיעת בעלי-הדין עצמם

ס. (1) גם אם יש לצדדים מורשים, חייבים בעלי-הדין לטעון בעצמם בתחילה ולברר את דבריהם, ומורשיהם יוכלו להסביר ולנמק את טענותיהם אחרי-כן.

(2) בית-הדין יכול, לפי ראות-עיניו, להרשות, בטענות מסוימות או במשפט מסוים, שהמורשה יטען לפני מרשהו או אפילו במקומו. אם בית-הדין מוצא, כי לשם חיקור הדין רצוי שבעל-הדין עצמו לא יהיה נוכח בזמן שמורשהו מרצה את דבריו – רשאי הוא לצוות על כך.

חובת תשובות כנות

סא. בעל-הדין חייב לענות תשובות מלאות, אמיתיות וכנות ובלי השתמטות, על כל השאלות שבית-הדין יעמיד לו או שהצד שכנגד יעמיד לו ברשות בית-הדין; וכן עליו להגיש את כל המסמכים והניירות אשר יידרשו על-ידי בית-הדין או, ברשות בית-הדין, על-ידי הצד שכנגד.

התערבות המורשה

סב. בזמן שבעל-הדין מברר את דבריו או עונה לשאלות או נדרש לענות, אין מורשהו רשאי לעזור לו על-ידי הזכרת דברים באיזו דרך שהיא, חוץ אם קיבל רשות על-כך מבית-הדין.

חקירת בעל-דין

סג. (1) אחרי ששני בעלי-הדין הרצו את דבריהם, יורשה הנתבע או מורשהו לחקור ולדרוש את התובע ואחר-כך יורשה התובע או מורשהו לחקור ולדרוש את הנתבע; לאחר-מכן לא תהיה חקירה נוספת אלא לפי רשות בית-הדין. חקירות ודרישות אלה של בעלי-הדין זה את זה צריכות

להיות מכוונות לעזור לבית-הדין לברר את האמת. בסמכותו של בית-הדין להורות על סדר שונה, בהחלטה שתירשם.

(2) בית-הדין רשאי לפסול כל שאלה ואף להפסיק את חקירתו של בעל-הדין אם נראה לבית-הדין כי השאלה או המשך החקירה מיותרים או שהם עלולים להפריע לבירור האמת.

טענות ושאלות נוספות

סד. בכל שלב של הדיון רשאי בית-הדין לקבל מבעלי-הדין טענות והסברים נוספים וכמו-כן להעמיד לבעלי-הדין שאלות נוספות.

אי-התאמה בטענות

סה. מצא בית-הדין שיש אי-התאמה בין כתב-התביעה ובין טענות התובע שבעל-פה, רשאי הוא לקבל את הטענות שבעל-פה או לדחות את שמיעת המשפט כדי לאפשר לתובע לתקן את כתב-תביעתו ולשולחו לצד השני או לבטל את התביעה.

פרוטוקול

סו. (1) מהלך הדיון ודברי בעלי-הדין והעדים יירשמו בפרוטוקול.

(2) רישום הפרוטוקול ייעשה בידי סופר בית-הדין או בידי דיין או בדרך אחרת שיקבע בית הדין, בין בידי רושם או קצרן ובין באמצעות מכשיר הקלטה או באמצעים אחרים.

(3) בפרוטוקול יירשמו דברי בעלי-הדין והעדים. במהלך רישום הפרוטוקול יסומן כל מסמך המוגש על-ידם במספר סידורי ויצורף לתיק.

(4) בית-הדין רשאי – לפי בקשת בעל-דין, ולאחר שניתנה הזדמנות לבעלי-הדין האחרים להשמיע את דבריהם – לתקן רישום בפרוטוקול. הפרוטוקול המתוקן ייחתם על-ידי בית-הדין או סופר הדיינים.

(5) בקשה לתיקון הפרוטוקול יכול שתהא מוגשת בישיבה הסמוכה לישיבה שבה נרשם הפרוטוקול שאותו מבקשים לתקן או תוך 30 יום מהישיבה הנזכרת – הכול לפי המוקדם יותר. בית-הדין רשאי לקבוע תאריך מאוחר יותר לפי שיקול-דעתו.

הרצאת דברים בכתב

סז. בית-הדין רשאי בכל שלב משלבי הדיון, לאחר שמיעת עיקרי טענות הצדדים, אם הוא רואה צורך או תועלת בדבר – לדרוש מכל אחד מהצדדים להגיש לו הרצאה מפורטת בכתב ולהמציא העתק ממנה לצד שכנגד.

שמיעת בעל-דין על-ידי סופרי הדיינים

סח. ראה בית-הדין צורך לשמוע את דברי בעל-הדין עצמו ויש סיבה מספקת, כגון מחלה, מאסר וכדומה, המונעת את בעל הדין מלהופיע – רשאי בית-הדין לשגר סופרי דיינים או אחרים אשר יקבלו את דבריו וירשמו אותם, ואם אפשר, יחתימו עליהם את בעל-הדין. בית-הדין יודיע על כך לצד שכנגד כדי שיכול להיות נוכח באותו מעמד ולחקור את בעל-הדין.

כשבעל-דין נפטר

סט. מת אחד מבעלי-הדין במהלך המשפט, מזמין בית-הדין, אם הוא רואה שיש מקום לכך לפי טיב העניין, את היורשים או את האפוטרופוס, אם נתמנה אפוטרופוס, וימשיך בבירור המשפט מהנקודה שעמד בה.

שימוש בהליכים אחרים

ע. בכל שלב משלבי הדיון רשאי בית-הדין להחליט בדבר השימוש בחומר של הליכים אחרים שהיו לבעלי-הדין או לאחד מהם.

משפט שהועבר מהרכב אחר ושינוי בהרכב

עא. הועבר משפט, אחרי שהחל הדיון בו, מהרכב בית-דין אחד להרכב בית-דין אחר או שבא שינוי בהרכב בית-הדין – יחליט בית-הדין בהרכב החדש, לאחר שמיעת דברי הצדדים בעל-פה או בכתב לפי החלטת בית-הדין, אם להמשיך את הדיון מאותו השלב שבו נפסק הדיון בהרכב הקודם או להתחיל את המשפט מהתחלתו או מאחד השלבים הקודמים. הוראה זו תחול גם על העברת משפט מהרכב להרכב בבית-הדין הרבני הגדול.

"אין לי עדים"

עב. הטיל בית-הדין על בעל-דין להביא עדים או ראיה לדבריו ושאלו אם יש לו עדים או ראיה וענה שאין לו, שוב אין בית-הדין מקבל ממנו עדים או ראיה, אלא אם כן נתן טעם מספיק לדבריו הראשונים.

שמיעת עדים לאחר-מכן

עג. גם לאחר שבעל-דין הצהיר "אין לי עדים ואין לי ראיה", רשאי בית-הדין להחליט על שמיעת עדות והוכחות, אם הנדון הוא עניין שלא מועילה בו מחילה והודאה או שאין להצהרה תוקף של מחילה או הודאת בעל-דין.

ארכה להבאת עדים

עד. ראה בית-הדין שיש לתת לבעל-דין ארכה לשם הזמנת עדים או לשם המצאת ראיה אחרת, יתן לו ארכה מתאימה. עבר הזמן ובעל-הדין לא הביא את הראיה, בית-הדין רשאי לגמור את הדיון ולהוציא את הפסק בלעדיה.

הודעה על סיום טענות וראיות

עה. עם גמר הטענות והראיות ישאל בית-הדין את הצדדים אם יש להם עוד טענות וראיות, ואם אין להם – יודיע בית-הדין כי בכך נגמרה שמיעת טענות וראיות, והדבר יירשם בפרוטוקול.

סיכומים

עו. אחרי הודעה זו יורה בית-הדין לצדדים לסכם את דבריהם בעל-פה או בכתב, אלא אם יחליט בית-הדין, בהסכמת הצדדים, שאין צורך בכך.

סדר הסיכומים

עז. ראשון לסיכום הטענות הוא התובע, ואחריו מסכם הנתבע. בית-הדין רשאי, לפי ראות-עיניו, להרשות לתובע לענות בנקודה מסוימת או בנקודות מסוימות לסיכום של הנתבע.

ביטול תביעה

עח. (1) בעל-דין הרוצה לבטל, בכל שלב משלבי הדיון, תביעה או בקשה שהוגשה על-ידו – יגיש בקשה בכתב לכך לבית-הדין שלפניו הוגשה התביעה או הבקשה.

(2) הוגשה בקשה, כאמור, לפני שהנתבע או המשיב הוזמנו לדין – יחליט בית-הדין אם יש להעביר את העתק הבקשה לנתבע או למשיב, אם לאו.

(3) הוגשה בקשה, כאמור, אחרי שהנתבע או המשיב הוזמנו לדין – יועבר העתק הבקשה לנתבע או למשיב.

(4) הנתבע או המשיב רשאים להשיב בכתב לבקשה תוך חמישה-עשר יום מהיום שהעתק נמסר לו.

(5) בית-הדין יחליט אם לשמוע את בעלי-הדין גם בעל-פה בעניין הבקשה, אם לאו.

(6) ההחלטה אם לקבל את הבקשה, כאמור, או לדחותה מסורה לשיקול-דעתו של בית-הדין.

(7) בהחליטו בעניין הבקשה יחליט בית-הדין גם בדבר ההוצאות אשר נגרמו עקב התביעה או הבקשה, ועקב הבקשה – לביטולה.

(8) החליט בית-הדין שלא להיעתר לבקשה, רשאי בית-הדין לפסוק בהתאם לחומר שבתיק או לתת הוראה אחרת בדבר המשך הדיון.

הזנחת תביעה

עט. (1) תובע שהזניח תביעתו ולא פנה בעניין אל בית-הדין במשך שישה חודשים רצופים, רשאי בית-הדין להחליט על ביטול התביעה לאחר שניתנה הודעה לצדדים וניתנה להם הזדמנות לנמק מדוע לא תימחק התביעה.

(2) בית-הדין רשאי להחליט על ביטול התביעה גם ללא הזמנת הצדדים, אם ראה צורך בכך.

פרק ז: עדות

פ. החליט בית-הדין לשמוע עדים, מזמינים אותם כדרך שמזמינים בעלי-דין. הזמנת עדים

פא. כל צד רשאי להביא בעצמו את עדיו לבית-הדין, לאחר שקיבל רשות מבית-הדין. הבאת עדים

פב. (1) צד המבקש להזמין עד על-ידי בית-הדין יידרש להבטיח את הוצאותיו ודמי-בטלה. הבטחת הוצאות

(2) שיעור הוצאות עד או מומחה ייקבע על-ידי בית-הדין בתום עדותם. כן יוחלט אז מי ישא בהוצאות.

פג. בית-הדין רשאי, לפי שיקול דעתו, להזמין כל אדם או לדרוש המצאת מסמכים והוכחות, אם ראה צורך בכך. הוצאות עד שהוזמן, כאמור, יקבעו על ידי בית-הדין. וכן יוחלט מי ישא בהם, לפי העניין – אוצר-המדינה או מי מהצדדים. הזמנה ביוזמת בית-הדין

פד. לפני קבלת העדות יזהיר בית-הדין את העד כדין וכחוק שיגיד את האמת ושלא יכבוש עדותו. אזהרה לעדים

פה. סופר הדיינים ירשום את שם העד ופרטיו האישיים ואם הוזהר וכן ירשום את כל דברי העדות. רישום העדות

פו. (1) עדים מעידים בעל-פה, כל אחד שלא בפני הבא אחריו, בפני בית-הדין ובפני בעלי-הדין ובאי-כוחם; אולם בית-הדין רשאי להחליט לשמוע עדות שלא בפני בעל-דין ובא-כוחו, אם ראה סיבה מספקת לכך לפי הדין. עדות בפני מי

(2) החלטה על שמיעת עדות שלא בפני בעל-דין ובא-כוחו תירשם בפרוטוקול, ובהחלטה תנומק הסיבה לכך.

פז. אם לפי הדין אפשר לקבל עדות מסוימת בכתב, יחליט בית-הדין על דבר קבלת העדות בכתב ועל דרך קבלתה. עדות בכתב

פח. עד המעיד בלשון שאינה מובנת לבית-הדין יחליט בית-הדין על אופן קבלת העדות. החליט בית-הדין לקבל עדות על-פי תורגמן, יקבע בית-הדין את התורגמן ואת שכרו. עדות באמצעות תורגמן

פט. (1) העד מגיד את עדותו ובית-הדין חוקרו. אחר-כך רשאי לחוקרו הצד שהזמינו ואחריו הצד שכנגד. חקירת עדים

(2) ראה בית-הדין צורך בכך, רשאי הוא לחקור את העדים לפני החקירה הנגדית.

(3) בית-הדין רשאי להוסיף בכל עת שאלות נוספות וכן להרשות לבעלי-הדין או לאחד מהם לעשות כך.

פסילת שאלות **צ.** בית-הדין רשאי לפסול כל שאלה שהוצגה לעד ואף להפסיק את חקירתו על-ידי בעלי-הדין, אם בית-הדין חושש שיש בשאלה או בחקירה משום שמא ילמד לשקר או אם נראה לבית-הדין כי השאלה היא מיותרת או שיש בה משום עלבון או הפחדה.

אישור גביית העדות **צא.** לאחר קבלת העדות יחתום העד על הפרוטוקול, ובית-הדין יאשר בחתימתו שהעדות נתקבלה בפניו.

גביית עדות על-ידי סופרי הדיינים **צב.** (1) ראה בית-הדין שיש סיבה מספקת המונעת את העד מלהופיע בפניו ויש גם סיבה המונעת מבית-הדין ללכת אל העד לגביית עדותו, יכול בית-הדין להחליט לשלוח אליו סופרי דיינים או אחרים והם יגבו את עדותו כאמור לעיל, לאחר שהוזמנו הצדדים ובאי-כוחם, והם רשאים לחוקרו. גובי העדות יחתימו את העד על עדותו ויאשרו בחתימתם כי העדות נתקבלה בפניהם. במקרה שהעד לא חתם, יציינו את סיבת הדבר. מהלך גביית העדות יירשם.

(2) על-אף האמור בס"ק (1), סופרי הדיינים יפעלו בגביית העדות וחקירת העד בהתאם להנחיות הכלליות של בית-הדין.

(3) במקרים של עיגון או שקיים חשש לאי-הופעת העד בשלב מאוחר יותר, רשאי בית-הדין לשמוע את העדות לפני שמיעת טענותיהם של הצדדים.

גביית עדות על-ידי בית-דין אחר **צג.** עד שאינו גר בשטח שיפוטו של בית-הדין הדן בעניין, רשאי בית-הדין להחליט שעדותו תיגבה על-ידי בית-הדין שבאיזור שיפוטו גר העד. בית-הדין הדן מעביר את העניין שעליו לגבות את העדות לבית-הדין הגובה את העדות.

סדר גביית העדות **צד.** בית-הדין הגובה את העדות מודיע לבעלי-הדין את תאריך שמיעת העדות וגובה את העדות בהתאם לסדר גביית עדות בבית-הדין הדן.

העברת הפרוטוקול **צה.** אחרי גביית העדות מעביר בית-הדין הגובה את העדות את הפרוטוקול עצמו או העתק ממנו חתום על-ידו, לבית-הדין הדן.

גביית עדות בחוץ-לארץ **צו.** אם יש צורך לגבות עדות בחוץ-לארץ, יקבע בית-הדין מי יגבה את העדות וסדרי גבייתה.

פרק ח: שבועה

צז. חויב בעל-דין להישבע, מפציר בית-הדין תחילה בבעלי-הדין לחזור מעניין השבועה. לא חזרו בהם – מנסח בית-הדין את השבועה בכתב בלשון המובנת לנשבע, מזהיר את החייב בשבועה שלא יישבע לשקר, ואת המשביע – שלא יגרום לשבועת שקר. סדר השבעת בעל-דין

צח. השבועה היא בפני בית-הדין ובפני הצד שכנגד, אלא שאם לא הופיע אותו צד לאחר שהוזמן או הודע כדין, יכולה השבועה להיות שלא בפניו. שבועה בפני מי

צט. אם החייב שבועה אינו גר בשטח שיפוטו של בית-הדין, ובית-הדין מחליט שיש להשביעו במקום שבו הוא גר – הריהו שולח את נוסח השבועה לבית-הדין של אותו המקום, וזה מזמין את הצדדים, משביע את החייב ושולח את הפרוטוקול של השבועה חתום בידי בית-הדין אל בית-הדין הדן בעניין. השבעה על-ידי בית-דין אחר

פרק ט: אי-הופעת בעלי-דין או עדים

ק. (1) לא הופיעו בעלי-הדין לישיבה שנקבעה לבירור המשפט והם הוזמנו כדין, רשאי בית-הדין לדחות את הדיון בלי תאריך או למחוק את התביעה. התביעה תימחק לאחר שניתנה לצדדים הודעה על כך וניתנה להם אפשרות להגיב בכתב. אי-הופעת בעלי-הדין

(2) לא מחק בית-הדין את התביעה, ותוך שלושים יום לא פנה אחד מבעלי-הדין בכתב לבית-הדין בדבר המשכת המשפט – רשאי בית-הדין להורות על מחיקת התביעה לאחר שניתנה לצדדים הזדמנות להגיב בכתב.

(3) בית-הדין רשאי להחליט על מחיקת התביעה, במקרים האמורים בס"ק (1) ובס"ק (2), גם ללא הודעה לצדדים וללא שמיעת טענותיהם, אם ראה צורך בכך.

קא. הופיע התובע ולא הופיע הנתבע, והוא הוזמן כדין – רשאי בית-הדין להחליט על בירור התביעה, כולל שמיעת עדות וראיות, שלא בפני הנתבע ולתת פסק-דין או לדחות את הישיבה לתאריך אחר. אי-הופעת הנתבע

קב. הופיע הנתבע ולא הופיע התובע, והוא הוזמן כדין – ימחוק בית-הדין את התביעה לדרישת הנתבע, אלא אם כן בית-הדין מוצא שלפי הנסיבות אין למחוק את התביעה, ואז יידחה הדיון ללא קביעת תאריך. אי-הופעת התובע

הוצאות עקב אי-הופעה

קג. בכל מקרה של אי-הופעת בעל-דין, כאמור בסעיפים הקודמים, ידון בית-הדין ויחליט – אם יידרש לכך – בדבר ההוצאות שנגרמו עקב אי-ההופעה.

אי-התייצבות

קד. מי שהוזמן להשיב על תביעה שהוגשה נגדו או לטעון לתביעה שהגיש או שהוזמן להעיד ולא התייצב נצטווה להמציא מסמך ולא המציאו, יחולו לגביו הוראות סעיף 4 לחוק בתי-דין דתיים (כפיית ציות), התשט"ז-1956.

העברת העתק פסק-הדין

קה. ניתנו פסק-דין, החלטה או צו, שלא בפני בעל-דין – תעביר המזכירות העתק מהם לבעל-דין שבהיעדרו הם ניתנו.

פרק י: עיכוב, עיקול וצו-מניעה זמני

עיכוב יציאה שלא בפני בעל-דין

קו. (1) הוגשה בקשה לעכב יציאת אדם מן הארץ מתוך טענת חשש עיגון או לשם הבטחת זכויות שהוגשה עליהן תביעה או זכויות לפי פסק-דין, רשאי בית-הדין לדון בבקשה גם שלא בפני הנתבע, אם בית-הדין רואה כי נסיבות המקרה מצדיקות זאת.

(2) בית-הדין רשאי לדון בבקשה לעיכוב יציאת אדם מהארץ מתוך טענת חשש עיגון, גם אם הבקשה הוגשה שלא על-ידי בעל הדין, אם נראה לבית-הדין שמטרת הבקשה היא למנוע עיגון.

תוקף הצו, תנאים וסדרי דין

קז. (א) (1) תוקפו של צו עיכוב יציאה מהארץ שניתן במעמד צד אחד יהיה לתקופה של שלושים יום. המבקש חייב להודיע לצד שנגדו הוצא הצו על הוצאת הצו תוך ארבעה ימים מיום שהצו ניתן. על המבקש להמציא לבית-הדין אישור שהצו נמסר לצד השני או אישור על תחליף מסירה או להמציא נימוק להנחת דעתו של בית-הדין אם לא היתה מסירה;

(2) בית-הדין רשאי להתנות מתן צו במעמד צד אחד במתן ערבות מטעם המבקש או ערבות צד שלישי או שניהם גם יחד;

(3) הוגשה התנגדות לצו שניתן במעמד צד אחד, ידון בית-הדין בהתנגדות תוך שבעה ימים. ההחלטה תינתן תוך שלושה ימים מיום הדיון. כל עוד לא ניתנה החלטה, יעמוד הצו בעינו;

(4) הדיון בהתנגדות יהיה במעמד שני הצדדים, אלא אם החליט בית-הדין לדון בבקשה שלא במעמד הצדדים;

(5) הדיון בהתנגדות יכול שיהיה בהרכב שונה מזה שנתן את הצו;

(6) לא הוגשה התנגדות תוך שלושים יום ומילא המבקש אחר האמור בס"ק (1), יוארך הצו לתקופה של שנה, ובית-הדין ידון בבקשה בתאריך מוקדם במעמד שני הצדדים. הדיון בבקשה יכול שיתקיים במועד שנקבע לדיון בתיק העיקרי או בתיק אחר של הצדדים;

(7) בית-הדין רשאי, נוסף על הצו, להורות על הפקדת דרכונו או תעודת-המעבר של המעוכב וכן להתנות תנאים ליציאתו מן הארץ;

(8) בכל צו לעיכוב יציאת אדם מהארץ רשאי בית-הדין, כאשר הוא רואה צורך בכך, גם אם לא נתבקש לכך על-ידי אחד מבעלי-הדין, להאריך, גם שלא במעמדם, את עיכוב היציאה, לתקופה נוספת, שלא תעלה על שנה. צו שהוארך לפי סעיף קטן זה ניתן להארכות נוספות, כאמור;

(9) בית-הדין רשאי לסטות מן ההוראות דלעיל או מחלק מהן, מטעמים שיירשמו, ובלבד שיקוים דיון תוך שבעה ימים, כאמור בס"ק (3).

(ב) הוגשה בקשה לביטול צו עיכוב יציאה מהארץ, ידון בית-הדין בבקשה במעמד שני הצדדים, אלא אם החליט בית-הדין, מטעמים שיירשמו, כי ידון בבקשה במעמד צד אחד. העתק ההחלטה יישלח לבעל-הדין שההחלטה ניתנה בהיעדרו.

עיקול נכסים

קח. (1) (א) להבטחת זכויות בנכסים שלגביהם הוגשה תביעה בבית-הדין או להבטחת זכויות לפי פסק-דין, רשאי בית-הדין ליתן צו עיקול על נכסים או זכויות שבידי הנתבע וכן על נכסים או זכויות של הנתבע שבידי צד שלישי;

(ב) בית-הדין רשאי לדון במתן צו, כאמור, גם שלא במעמד הצדדים, אם ראה שנסיבות המקרה מצדיקות זאת.

(2) בית-הדין רשאי להגביל את תוקפו של צו העיקול בזמן וכן רשאי הוא להתנותו במילוי תנאים שייראו לו.

(3) מזכירות בית-הדין תודיע לצדדים הנוגעים בדבר את דבר הטלת העיקול.

צו-מניעה זמני

קט. דיון בבקשה לצו-מניעה זמני במעמד צד אחד יהיה לפי ההוראות של תקנה קז, בשינויים המחויבים.

פרק יא: פשר, החלטה, פסק

פשרה ופסק-דין על-פיה

קי. באו הצדדים לידי הסכם של פשרה, מכתיב בית-הדין את הפשר לכל פרטיו, אם לא הוגש על-ידי בעלי-הדין עצמם. בית-הדין מקריא את הפשר בפני הצדדים, ואם ראה צורך בכך מחתים את הצדדים עליו ומקבלים קניין, אם יש צורך לפי הדין בקניין. בית-הדין מאשר את הפשר, כולו או חלקו, ככל שניתן לאשרו לפי הדין, ובאישורו מקבל הפשר, כולו או חלקו, תוקף של פסק-דין.

חתימת בית-הדין

קיא. (1) כל החלטה וכל פסק-דין ייחתמו על-ידי כל הדיינים שישבו בדין. ניתנו ההחלטה או פסק-הדין ברוב דעות, יצוין הדבר בהחלטה או בפסק.

(2) החלטה המתייחסת לסדרי הדיון תיחתם על-ידי דיין אחד.

העדר תוקף

קיב. אין תוקף להחלטה או לפסק-דין כל עוד לא נכתבו ונחתמו, כאמור בתקנה קיא, על-ידי בית-הדין.

אי-השהיית מתן פסק-דין

קיג. בית-הדין צריך להוציא את הפסק מיד כשנתברר לו הדין. לא ניתנו פסק-דין או החלטה תוך שישים יום מתום ההליכים, ידווח על כך לנשיא בית-הדין הגדול או למי שהוסמך לכך על-ידו.

הנמקת החלטות

קיד. כל החלטה, למעט החלטה דיונית, שניתנה תוך מהלך המשפט, צריכה להיות כתובה ומנומקת; אולם בית-הדין יכול לדחות את מתן נימוקי ההחלטה לתאריך אחר או לפסק-הדין הסופי, מלבד במקרים שלגביהם יש הוראה אחרת בתקנות אלו.

תוכן פסק-דין

קטו. כל פסק-דין צריך להכיל, מלבד ההחלטה בנושא המשפט, גם

(א) סיכום תמציתי של טענות הצדדים;

(ב) קביעת העובדות החשובות;

(ג) נימוקי ההחלטה.

ויתור על נימוקים

קטז. בהסכמת שני הצדדים ואחרי שוויתרו על זכות ערעור, רשאי בית-הדין להוציא פסק, מבלי לפרש מאיזה טעם דן.

קיז. כל פסק-דין על מסירת דבר בעין צריך לתאר ולסמן את הדבר בפרוטרוט ככל האפשר, וכן גם לקבוע, אם בית-הדין רואה צורך בכך, את סך הכסף שהחייב יהיה צריך לשלם לזוכה בדין, אם לא ימסור לו את הדבר. פסק-דין על מסירת דבר בעין

קיח. (1) בית-הדין יודיע לצדדים על מועד מתן פסק-הדין. הוראה זו לא תחול על פסקי-דין, החלטות או צווים הניתנים במעמד צד אחד. הודעת פסק-דין ותוקפו לביצוע

(2) תאריך ההחלטה או הפסק הוא יום הכרזתם בבית-הדין, ותאריך זה צריך להירשם בהחלטה או בפסק.

(3) בית-הדין רשאי להכריז פסק-דין גם שלא בפני בעלי-הדין או אחד מהם אם הודע להם על המועד.

(4) כל פסק-דין, לרבות פסק-דין שניתן שלא בפני הצד, ניתן לביצוע מיד עם הכרזתו.

(5) לא קיבל בעל-דין הודעה מראש על המועד שבו יינתן פסק-הדין, תודיע לו מזכירות בית-הדין בכתב כי פסק-הדין ניתן ונמצא בתיק.

(6) לדרישת כל צד שהוא תשלח מזכירות בית-הדין לצד שכנגד העתק מאושר מהפסק.

(7) בפסק-הדין יירשם בפני מי הוא הודע או אם ניתן שלא במעמד הצדדים.

פרק יב: הוצאות ושכר טרחתו של המורשה

קיט. (1) בית-הדין מוסמך לפסוק הוצאות המשפט. הוצאות המשפט כוללות אגרות, הוצאות העדים, תרגום, שכר טרחתו של המורשה וכל הוצאה אחרת שתיראה לבית-הדין. הוצאות המשפט

(2) כל פסק-דין או החלטה הגומרת את הדיון צריכים להכיל החלטה על מי חלות הוצאות המשפט.

פרק יג: פסק-דין שניתן במעמד צד אחד

קכ. ניתן פסק-דין במעמד צד אחד, רשאי בעל-הדין להגיש בקשה לביטולו או לשינויו. התנגדות לפסק-דין

קכא. בקשה לביטול יש להגיש תוך שלושים יום מהיום שנמסר לבעל-הדין העתק מפסק-הדין, אולם רשאי הוא להגיש את הבקשה גם לפני שנמסר לו העתק הפסק. מועד הגשה

קכב. בקשה לביטול תוגש בכתב, עם העתק לצד שכנגד. דרך הגשה

סדרי הדיון בה **קכג.** סדרי הדיון הם כמו בכל תביעה, אלא שהמבקש טוען ראשון.

ביצוע פסק-הדין **קכד.** פסק-הדין שהוגשה בקשה לביטולו עומד בתוקפו וניתן לביצוע כל עוד לא בוטל על-ידי בית-הדין או עוכב ביצועו.

עיכוב הביצוע **קכה.** הוגשה בקשה לביטול, רשאי בית-הדין לעכב את ביצוע פסק-הדין אם נתבקש לכך ורשאי הוא להחליט על עיכוב ביצוע במעמד צד אחד.

עבר המועד **קכו.** לא הוגשה בקשה לביטול בתוך התקופה, כאמור בתקנה קכא, לא ידון בית-הדין בבקשה לביטול פסק-הדין, אלא רק בדרך סתירת הדין ודיון מחדש כפי שנקבע בפרק הבא.

אישור פסק-הדין או ביטולו **קכז.** אחרי הבירור, כאמור בפרק זה, יאשר בית-הדין את פסק-הדין או יבטלו ויוציא פסק-דין חדש.

פרק יד: סתירת הדין ודיון מחדש

דיון מחדש ביוזמת בית-הדין **קכח.** חושש בית-הדין שטעה בפסק-דינו, יזמין את הצדדים לבירור נוסף, ובמקרה זה רשאי בית-הדין לעכב את ביצוע פסק-הדין עד לבירור.

דיון מחדש לבקשת בעל-דין **קכט.** (1) בעל-דין זכאי בכל זמן לבקש דיון מחדש מבית-הדין שדן בעניינו על סמך טענות עובדתיות או ראיות חדשות שלא היו ידועות לו בדיון הקודם.

(2) המבקש יגיש בקשה בכתב ויפרט בה את הטענות או הראיות החדשות ואת הסיבה למה לא הביא אותן בדיון הקודם.

הדיון בבקשה **קל.** (1) בית-הדין ידון בבקשה מבלי לשמוע שום צד ויחליט אם יש לדחות את הבקשה או שיש להזמין את הצדדים לדיון בבקשה.

(2) החליט בית-הדין שיש להזמין את הצדדים לדיון בבקשה, רשאי בית-הדין לעכב את ביצוע פסק-הדין עד לבירור.

פסק-הדין **קלא.** אחרי הבירור, כאמור, בפרק זה, יאשר בית-הדין את פסק-הדין או יבטלו ויוציא פסק-דין חדש.

פרק טו: ערעור

ערעור על פסק-דין והחלטה **קלב.** (1) כל פסק-דין וכל החלטה של בית-דין אזורי הגומרת את הדיון באופן שלא יינתן עוד פסק-דין, ניתנים לערעור לבית-הדין הגדול.

(2) על פסק-דין זמני או החלטת-ביניים אין ערעור, אלא לאחר קבלת רשות לערער מבית-הדין הגדול.

(3) בית-הדין הגדול רשאי, בנסיבות מיוחדות, להרשות ערעור גם מסיבות שאינן מנויות כאן.

ערעור ברשות

קלג. (1) הבקשה לרשות לערער תכלול העתק פסק-הדין או ההחלטה נשוא הערעור, נימוקי הערעור ונימוקים למה לא יישמע הערעור לאחר מתן פסק-הדין הסופי.

(2) תקופת הגשת בקשה, כאמור, היא עשרה ימים מיום מתן פסק-הדין או ההחלטה נשוא הערעור. לא קיבל בעל-הדין הודעה מראש על המועד שבו יינתנו פסק-הדין או ההחלטה, תהיה התקופה עשרה ימים מהיום שבו הודע לו כי פסק-הדין או ההחלטה ניתנו.

(3) על בקשות לרשות ערעור, הארכת מועד להגשת ערעור, הקדמת מועד דיון ודחייתו, יחליט בית-הדין או נשיא בית-הדין הרבני הגדול או אחד מדייני בית-הדין הרבני הגדול שהוסמך לכך, על-פי החומר שבכתב, ללא שמיעת הצדדים.

(4) הוחלט לתת רשות ערעור, כאמור, תשמש הבקשה האמורה כתב-ערעור, והודעה על כך תימסר לצדדים.

(5) תוך שבועיים מיום מסירת ההודעה למבקש עליו להשלים את כל הדרוש להגשת ערעור, כאמור להלן.

תנאים לערעור

קלד. בית-הדין הרבני הגדול רשאי, לפי שיקול-דעתו, להתנות את הגשת הערעור בהפקדת ערבויות מתאימות.

נימוקי ערעור

קלה. אין ערעור אלא על יסוד הנימוקים דלהלן:

(א) טעות בהלכה;

(ב) טעות הנראית לעין בשיקול-הדעת או בקביעת העובדות;

(ג) פגם בניהול הדיון באופן המשפיע על תוצאות הדיון.

חומר שלא היה לפני בית-הדין הפוסק

קלו. אין ערעור על יסוד נסיבות שנתעוררו אחרי סיום הדיון או על-פי הוכחות או עובדות אשר לא הובאו בפני בית-הדין הפוסק.

קלז. פסק-דין שניתן על סמך שטר-בוררות אינו ניתן לערעור אם נוסח שטר-הבוררות ששני הצדדים מוותרים על זכות ערעור או שהצדדים הצהירו בפני בית-הדין כי הם מוותרים על זכות הערעור. הצהיר צד אחד, כאמור, לא יוכל הוא לערער אלא אם כן ערער הצד שכנגד.

מועד הגשת ערעור

קלח. (1) תקופת הערעור לכל בעל-דין היא שלושים יום מיום מתן פסק-הדין.

(2) לא קיבל בעל-דין הודעה מראש על המועד שבו יינתן פסק-הדין, תקופת הערעור לכל בעל-דין היא שלושים יום מהיום שבו הודע לו כי פסק-הדין ניתן.

ארכה להגשת ערעור

קלט. בנסיבות מיוחדות רשאי בית-הדין הגדול להחליט על קבלת ערעור שהוגש אחרי התקופה האמורה, לאחר שניתנה לכל בעלי-הדין האפשרות להביע את דעתם על כך.

דרך הגשת ערעור

קמ. הערעור יוגש על-ידי מסירת כתב-ערעור למזכירות בית-הדין האזורי שדן או למזכירות בית-הדין הרבני הגדול.

כתב-הערעור

קמא. כל כתב-ערעור יכלול את

(א) שם המערער ומענו, מספר זהותו מספר הטלפון שלו;

(ב) שם המשיב ומענו, מספר זהותו ומספר הטלפון שלו – אם ניתן לברר;

(ג) ציון בית-הדין שהוציא את פסק-הדין או ההחלטה נשוא הערעור;

(ד) תאריך נתינתו או מסירתו;

(ה) נימוקי הערעור;

(ו) עתירת המערער.

הנמקת פסק-דין

קמב. הוגש ערעור על פסק-דין שניתן ללא נימוקים, רשאי בית-הדין הרבני הגדול, גם טרם התחלת הדיון בערעור, להורות לבית-הדין האזורי לתת נימוקים בתוך זמן שיורה; וכן רשאי הוא לעכב ביצוע פסק-הדין עד למתן הנימוקים. הצדדים, בהסכמה, רשאים לוותר על מתן נימוקים.

העתקים

קמג. (1) כתב-ערעור יוגש בארבעה העתקים עבור בית-הדין, ומספר נוסף של העתקים כמספר המשיבים.

(2) לכתב-הערעור יש לצרף ארבעה העתקים מפסק-הדין או ההחלטה נשוא הערעור, שאחד מהם יאושר על-ידי מזכירות בית-הדין.

תשובה לערעור

קמד. מזכירות בית-הדין הרבני הגדול תשלח העתק כתב-הערעור ונספחיו למשיבים. כל משיב רשאי להגיש תשובה לערעור תוך חמישה-עשר יום מהיום שנמסר לו כתב-הערעור.

ערעור-נגד

קמה. (1) המשיב רשאי להגיש ערעור-נגד תוך חמישה-עשר יום מהיום שקיבל את העתק כתב-הערעור. לאחר מועד זה ניתן להגיש ערעור-נגד רק בהתאם לאמור בתקנה קלט.

(2) כל ההוראות הקבועות בפרק זה לגבי ערעור יחולו גם על ערעור-נגד, פרט להגשת העתקים מפסק-הדין שמערערים עליו.

ביצוע פסק-הדין ועיכובו

קמו. (1) אין הערעור מעכב את ביצוע הפסק אשר מערערים עליו, אלא אם יש הוראה כזאת בגוף הפסק או אם החליט על כך בית-הדין הפוסק.

(2) החליט בית-דין הפוסק שלא לעכב את הביצוע או שלא נתן את החלטתו תוך שלושה ימים ממועד הגשת הבקשה לעיכוב הביצוע, והדבר הוכח להנחת דעתו של נשיא בית-הדין הרבני הגדול – רשאי החייב לפנות בבקשה לעיכוב הביצוע לבית-הדין הגדול.

(3) בית-הדין המחליט על עיכוב ביצוע רשאי להתנותו במילוי תנאים, לרבות מתן ערבויות על-ידי מבקש העיכוב.

שמיעת בעלי-הדין בערעור

קמז. (1) בתאריך שנקבע לדיון ישמיע המערער את טענותיו לביסוס הערעור. בית-הדין רשאי לדחות את הערעור מיידית, בלא שהמשיב יידרש להשיב עליו. לא דחה בית-הדין את הערעור מיד, ינהגו כאמור בתקנה קנ.

(2) בית-הדין הרבני הגדול רשאי להכריע בערעור על סמך החומר שבתיק בלבד, אם הביעו כל הצדדים לערעור את הסכמתם לכך. אולם גם במקרה זה רשאי בית-הדין להחליט בכל עת שיש לשמוע את בעלי-הדין.

סיכומים בכתב

קמח. בית-הדין רשאי להורות לבעלי-הדין לסכם את טענותיהם בכתב על הפרשה כולה או על שאלה מסוימת שקבע בית-הדין, בין נוסף על טענות שבעל-פה ובין במקומן, בין שהתחילו בטענות שבעל-פה ובין לפני-כן.

שמיעת מורשה

קמט. בערעור רשאי מורשה לטעון במקומו של מרשהו ואין צורך בשמיעת בעל-הדין עצמו ובנוכחותו בבית-הדין, אלא אם כן הורה בית-הדין אחרת.

סדר שמיעת הערעור

קנ. בית-הדין ישמע תחילה את המערער ואחרי-כן את המשיב. בית-הדין רשאי, לפי ראות-עיניו, להרשות למערער לענות בנקודה מסוימות או בנקודות מסוימות על דברי המשיב.

אי-הופעת בעלי-הדין

קנא. (1) לא הופיעו הצדדים לישיבה שנקבעה לבירור הערעור לאחר שהוזמנו כדין, רשאי בית-הדין, לפי ראות-עיניו, לדחות את הדיון ליום אחר או למחוק את הערעור.

(2) הופיע המערער ולא הופיע המשיב, לאחר שהוזמן כדין, ולא התברר שהיעדרו בא מסיבה מספקת – רשאי בית-הדין, לפי ראות-עיניו, לברר את הערעור בהעדר המשיב או לדחות את הדיון ליום אחר.

(3) הופיע המשיב ולא הופיע המערער, לאחר שהוזמן כדין, ולא התברר שהיעדרו בא מסיבה מספקת – רשאי בית-הדין, לפי ראות-עיניו, לדחות את הדיון ליום אחר או לברר את הערעור בהעדר המערער או למחוק את הערעור.

הבאת עדים והוכחות

קנב. אין להביא לפני בית-הדין הגדול עדויות או הוכחות, אלא אם כן החליט בית-הדין הרבני הגדול על כך בגלל סיבות מיוחדות.

פסק-הדין

קנג. בית-הדין רשאי לדחות את הערעור או לקבלו. רשאי הוא לשנות את פסק-הדין, לבטלו, להוציא פסק אחר במקומו, להחזיר את העניין לבית-הדין שדן או לאותו בית-דין בהרכב אחר או לבית-דין אזורי אחר, לשם דיון מחדש או לשם בירור נוסף או לשם קבלת ראיות או להשלמת נימוקי פסק-הדין.

פרק טז: סידור גט

גירושין בהסכמה

קנד. בבקשה לגירושין, אף בהסכמת בני-הזוג, יתקיים דיון כמו במשפט רגיל ויינתן פסק-דין לגירושין. אך במקום של שכיב-מרע רשאי בית-הדין לסדר את הגט בלי דיון מוקדם.

דיון בעניין גירושין

קנה. בדיון, כאמור בסעיף הקודם, יברר בית-הדין את נסיבות המקרה וידרוש הוכחות כפי שימצא לנכון.

הופעת בעלי-הדין אישית

קנו. על בני-הזוג להופיע אישית לדיון בפני בית-הדין, אלא אם כן החליט לפטור את שניהם או אחד מהם מהופעה אישית.

תוכן הבקשה

קנז. בקשה לגירושין בהסכמה תכיל שמות בני-הזוג, לרבות שמותיהם הקודמים, שמות ההורים, מקומות הלידה של בני-הזוג ומקום-מגוריהם האחרון, תאריך הנישואין ומקומם, שמות הילדים, גילם ומקום הימצאם, מספרי תעודת-זהות ופרטי נישואין קודמים – אם היו כאלה.

מועד לסידור הגט

קנח. לא יסודר גט לפני מתן פסק-הדין לגירושין, גם בהסכמת בני-הזוג.

בקשה לגירושין כשהבעל בחוץ-לארץ

קנט. (1) הוגשה בקשה משותפת או תביעה לגירושין על-ידי האשה כשבעלה נמצא בחוץ-לארץ, יברר בית-הדין את מעמדם האישי ואת העניינים הכרוכים בגירושין ויעביר את העתק הבקשה לבית-דין או לרב מוסמך במקום הימצאו של הבעל, כדי להזמין את הבעל, למסור לו את העתק הבקשה או התביעה ולשמוע את תשובתו על הבקשה או התביעה. עם זה יעביר בית-הדין לאותו בית-דין או לרב מוסמך את הפרטים הדרושים לסידור גט בין בני-הזוג.

(2) משלוח כתבי בית-דין והזמנות שנעשה באמצעות דואר רשום, ייחשב למסירה כדין.

בקשה לגירושין כשהאשה בחוץ-לארץ

קס. (1) הוגשה בקשה משותפת או תביעה לגירושין על-ידי הבעל כשאשתו נמצאת בחוץ-לארץ, יברר בית-הדין את מעמדם האישי ואת העניינים הכרוכים בגירושין ויעביר את העתק הבקשה לבית-דין או לרב מוסמך במקום הימצאה של האשה כדי להזמין את האשה, למסור לה את העתק הבקשה ולשמוע את תשובתה על הבקשה או התביעה. יחד עם זה ידרוש בית-הדין מאותו בית-דין או רב מוסמך את הפרטים הדרושים לסידור הגט.

(2) משלוח כתבי בית-דין והזמנות שנעשה באמצעות דואר רשום, ייחשב למסירה כדין.

מקום סידור הגט

קסא. כל סידור גט ייעשה בבית-הדין. רק במקרים יוצאים-מן-הכלל רשאי בית-הדין להחליט על מקום אחר לסידור הגט.

"מעשה בית-דין"

קסב. אחרי הגירושין יוציא בית-הדין "מעשה בית-דין" על הגירושין. העתק יימסר לכל אחד מהצדדים.

נמסר שלא במקום כתיבתו

קסג. נמסר גט שלא במקום כתיבתו, יוצא "מעשה בית-דין" על-ידי בית-הדין שבפניו נמסר הגט.

נמסר בחוץ-לארץ

קסד. על-אף האמור בסעיף הקודם, אם מסירת הגט התקיימה בחוץ-לארץ, יוציא בית-הדין בארץ, שלפניו נכתב הגט, "מעשה בית-דין" על הגירושין, אחרי שיוכח לו שהגט נמסר כדין.

"מעשה בית-דין" בגט-זיכוי

קסה. אין מוציאין "מעשה בית-הדין" על גירושין אלא לאחר שהגט נמסר כדין. גם במקרה של גט-זיכוי אין מוציאין "מעשה בית-דין" אלא לאחר שהגט הגיע לידי האשה.

פרק יז: אישור נישואין וגירושין

בקשה לאישור נישואין

קסו. בבקשה לאישור נישואין שאין בידי המבקש אותם תעודת-נישואין מרב מורשה לרישום נישואין או בבקשה לאישור נישואין שנערכו בחוץ-לארץ, יפרט המבקש את שם הרב מסדר החופה והקידושין, שמות העדים, שמות בני-הזוג ומקום-מגוריהם, שמות הוריהם, מקום הנישואין ותאריכם, שמות הילדים שנולדו מנישואין אלו וגילם ושמות בני-זוג קודמים. על המבקש לצרף את כל המסמכים שברשותו הנוגעים לבקשה.

בקשה לאישור גירושין

קסז. (1) בבקשה לאישור גירושין שנערכו שלא במסגרת בתי-הדין הרבניים בישראל או בבקשה לאישור גירושין שנערכו בחוץ-לארץ, יפרט המבקש את שמות הרב או הרבנים מסדרי הגט, שמו, שם הוריו, שם הוריו של בן-הזוג לשעבר, מקום-המגורים המשותף האחרון, מקום הנישואין והגירושין ותאריכיהם ושמות בני-זוג קודמים. על המבקש לצרף את כל המסמכים שברשותו הנוגעים לבקשה.

(2) הבקשה תועבר לדיון בבית-הדין הרבני הגדול. נשיא בית-הדין הרבני הגדול רשאי להעביר את הדיון בבקשה לבית-דין רבני אזורי.

הדיון באישורים

קסח. לדיון בבקשה לפי פרק זה יוזמן הצד השני, והבקשה תפורסם בעיתון יומי לפחות שבועיים לפני הדיון. בית-הדין רשאי לדון בעניין גם מבלי שיוזמן הצד השני וכן לפטור את המבקש מחובת הפרסום אם הנסיבות מצדיקות זאת.

פרק יח: חליצה

בקשה לסידור חליצה

קסט. בבקשה לסידור חליצה תפרט המבקשת את שמה, שמות הוריה, שם בעלה המנוח, תאריך פטירתו, שמות הוריו, שמות אחי הבעל לפי סדר תולדותם ומקומות-מגוריהם.

"מעשה בית-דין"

קע. (1) אחרי סידור החליצה יוציא בית-הדין "מעשה בית-דין" על החליצה והעתק ממנו יימסר למבקשת.

(2) החולץ יקבל אישור שישמש לו ראיה שחלץ.

פרק יט: היתר-עיגון

היתר עיגון

קעא. הוגשה בקשה על-ידי איש או אשה להיתר-נישואין על היסוד שבן-זוגו מת, תכלול הבקשה את שמו ושם בן-הזוג ושמות הוריהם, מקום הנישואין ותאריכם ומקום-המגורים האחרון של כל

אחד מהם. בית-הדין רשאי להחליט על פרסום הבקשה ותאריך שמיעתה, אם ראה צורך בכך.

בירור זיקת ייבום

קעב. בקשה להיתר-נישואין בקשר לבירור זיקת ייבום תהא בהתאם לאמור בסעיף הקודם.

פרק כ: היתר-נישואין

הדיון בבקשה

קעג. בבקשת בעל להתיר לו לישא אשה על אשתו יהיו מהלך הדיון ופסק-הדין כבכל משפט רגיל.

אישור נשיא בית-הדין הגדול

קעד. (1) פסק-דין להיתר-נישואין יועבר לאישורו העקרוני של נשיא בית-הדין הרבני הגדול.

(2) זקוק היתר-נישואין לחתימת מאה רבנים, תעביר מזכירות הרבנות הראשית לישראל את ההיתר, אחרי אישור עקרוני של נשיא בית-הדין הרבני הגדול, למאה רבנים לשם חתימה. לאחר-מכן יוחזר ההיתר לבית-הדין האזורי לביצוע התנאי או התנאים שבהיתר.

(3) היתר-הנישואין אינו בר-ביצוע אלא לאחר שיקבל אישור סופי מנשיא בית-הדין הגדול.

צו לביצוע

קעה. המזכירות תחזיר את ההיתר, כאמור בסעיף הקודם, לבית-הדין הפוסק, לשם מתן צו הדרוש לביצוע פסק-הדין להיתר נישואין.

היתר בנשתטית

קעו. (1) בעל המגיש בקשה להתיר לו לישא אשה על אשתו על יסוד טענה שאשתו חולה במחלת-רוח, יפרט בבקשתו מקום הנישואין ותאריכם, מקום-מגוריהם, אם יש להם ילדים או לאחד מהם, שמותיהם וגילם, תקופת מחלתה, מי הוא האפוטרופוס שלה, אם יש לה, ומי הם קרוביה הקרובים אליה ביותר הנמצאים בארץ.

(2) אין לאשה אפוטרופוס, לא ידון בית-הדין בבקשה לגופו של העניין אלא לאחר שבית-הדין ימנה לה אפוטרופוס שייצג אותה בפניו ויגן על זכויותיה.

(3) בית-הדין, בדונו על דבר מינוי אפוטרופוס על האשה, יחליט את מי להזמין לישיבה ואם לפרסם את דבר הדיון בעניין המינוי.

(4) הודעה על הדיון תישלח לאפוטרופוס הכללי.

היתר שניתן בחוץ-לארץ

קעז. לא יורשה איש לשאת אשה על אשתו אלא אם קיבל פסק-דין להיתר-נישואין מבית-דין בישראל, כאמור לעיל. אולם אם קיבל בעל היתר-נישואין בחוץ-לארץ בהיות בני-הזוג תושבים שם,

רשאי בית-הדין, על סמך נימוקים מיוחדים שיירשמו, לתת פסק-דין להיתר-נישואין על סמך ההיתר מחוץ-לארץ, כאמור לעיל, באישור נשיא בית-הדין הרבני הגדול.

פרק כא: אישור צוואות, עזבונות, אפוטרופוס

אישור צוואה מחיים

קעח. הוגשה בקשה לאישור צוואה מחיים, יאשר אותה בית-הדין אם מצא שנעשתה כדין. העתק הצוואה יישמר בתיק בית-הדין.

בקשה לאישור צוואה לאחר מיתה

קעט. (1) בבקשה לאישור צוואה אחרי מות המצווה, על המבקש להגיש העתק מהצוואה ולפרט את שם המצווה, מקום מסירתה ותאריך המסירה, שמות היורשים והנהנים הידועים לו תוך ציון מענם כשהם ידועים לו. אם הצוואה היא צוואת שכיב-מרע בעל-פה, על המבקש לציין, נוסף על האמור לעיל, את תאריך הצוואה ומקום עשייתה, תוכנה ועדיה.

(2) הבקשה תוגש בצירוף טופס שייקבע לפי תקנה ריא.

הודעות ליורשים ופרסום

קפ. לאחר שייקבע תאריך לדיון בבקשה, יודע ליורשים הידועים על הבקשה ותאריך הדיון בה. מסירת ההודעה, כאמור, תהא בדרך מסירת הזמנות לדין. נוסף על כך תפורסם הבקשה ותאריך הדיון בה בשני עיתונים יומיים לפחות חמישה-עשר ימים לפני הדיון. בית-הדין רשאי לוותר על פרסום בעיתון אם הוא רואה סיבה לכך.

בקשה לקביעת יורשים וחלוקת ירושה

קפא. (1) בבקשה לצו-ירושה או לפסק-דין לקביעת היורשים וחלקיהם בעיזבון, על המבקש לפרט את שם המוריש, ומקום פטירתו וזמנה, שמות היורשים ומקומות-מגוריהם ויחס הקרבה שלהם אל המוריש. ההוראות שבסעיף קעח תחולנה גם על בקשה לפי סעיף זה.

(2) הבקשה תוגש בצירוף טופס שייקבע לפי תקנה ריא.

בקשה למינוי מנהל או אפוטרופוס לעיזבון

קפב. בבקשה למינוי מנהל-עיזבון או אפוטרופוס בקשר לעיזבון חלות ההוראות שבסעיף קעח. על המבקש לפרט בבקשה גם את נכסי העיזבון וחובותיו.

בקשה למינוי אפוטרופוס לקטן

קפג. (1) בבקשה למינוי אפוטרופוס על קטן או על רכושו יפורטו גילו של הקטן, מקום הימצאו, שמות קרוביו, מהם נכסיו, לרבות זכויות וחובות, ובפיקוחו של מי הנכסים נמצאים. הוצע בבקשה שם האפוטרופוס, יפרט המבקש את גילו של האפוטרופוס, מעמדו, משלח-ידו וקרבתו לקטן.

(2) לאחר שייקבע תאריך הדיון בבקשה, יחליט בית-הדין את מי להזמין לישיבה.

(3) בית-הדין רשאי להחליט, אם רואה צורך בכך, לפרסם בעיתון יומי את הבקשה ותאריך הדיון בה.

(4) בית-הדין ישאל גם את פי הקטן, אם יראה שלפי גילו והבנתו יש מקום לכך.

אפוטרופוס לקטן לצורך הדיון

קפד. בכל עניין הנדון בפני בית-הדין שקטן צד בו, רשאי בית-הדין למנות אפוטרופוס אשר יגן על זכויותיו.

אפוטרופוס על נכסי נעדר

קפה. (1) בבקשה למינוי האפוטרופוס על נכסי נעדר יפורטו שם הנעדר, מאימתי נעדר, נסיבות היעדרו, רכושו וקרוביו.

(2) לאחר שייקבע תאריך הדיון בבקשה, יודע לקרובים הידועים על הבקשה ותאריך הדיון. מסירת ההודעה, כאמור, תהא בדרך של מסירת הזמנות לדין.

(3) נוסף על כך תפורסם הבקשה ותאריך הדיון בה באחד העיתונים היומיים בארץ, לפחות חמישה-עשר ימים לפני הדיון. בית-הדין רשאי להחליט על פרסום נוסף כפי שימצא לנכון או לוותר בכלל על הפרסום, אם הוא רואה סיבה לכך.

מינוי אפוטרופוס אחר או נוסף

קפו. בקשה למינוי אפוטרופוס או מנהל עיזבון נוסף או במקום אלה שחדלו לכהן בתפקידם תכלול את העובדות לביסוסה, בית-הדין יחליט את מי להזמין לשמיעת הבקשה ואם יש צורך בפרסום הבקשה ויקבע את תאריך הדיון בה.

פרק כב: הקדשות

בקשה לכינון הקדש

קפז. (1) בבקשה לכינון הקדש לתורה, למצווה או לצדקה, על המבקש לציין את פרטי הנכס המוקדש, מטרת ההקדש ודרכי הנהלתו.

(2) העתק מהבקשה יישלח למפקח על ההקדשות, שמונה לפי תקנה קצ.

החלטה על הכינון ושטר-ההקדש

קפח. בית-הדין יחליט על כינון ההקדש ויוציא שטר-הקדש בהתאם לכך.

שיפוט ופיקוח של בית-הדין

קפט. (1) השיפוט והפיקוח בענייני ההקדש והנהלתו הם בידי בית-הדין שבפניו כונן ההקדש.

(2) השיפוט והפיקוח בענייני ההקדש והנהלתו שלא כונן לפני בית-דין רבני – והוא נתון לשיפוטו של בית-הדין

הרבני – יהא בידי בית-הדין שבשטח שיפוטו כונן ההקדש.

מפקח על ההקדשות

קצ. (1) נשיא בית-הדין הרבני הגדול ימנה מפקח על ההקדשות.

(2) המפקח יבדוק את ניהול ההקדשות על-ידי האפוטרופוסים, ויפנה לבית-הדין כתובע בעניינים אלה בכל מקרה שיראה צורך בכך.

(3) ההוראה שבסעיף זה אינה באה לגרוע מכוחו של כל אדם בענייני הקדשות, שיש לו מעמד לפי הדין.

שכר המפקח

קצא. בית-הדין רשאי לפסוק למפקח שכר-טרחה מנכסי ההקדש בהתאם לשיקול-דעתו.

פרק כג: דינים-וחשבונות

פירוט הרכוש הנמסר לאפוטרופוס

קצב. (1) במינוי או באישור מינויו של אפוטרופוס, לרבות מנהל עיזבון ומנהל הקדש, על-ידי בית-הדין, ידרוש בית-הדין פירוט הרכוש הנמסר לאפוטרופוס. דרך הגשת הפירוט, מועד ההגשה ואופן אימות הפירוט ייקבעו על-ידי בית-הדין.

(2) אחרי אימות הפירוט יוציא בית-הדין שטר פירוט הרכוש, שהעתק אחד ממנו יישמר בתיק בית-הדין והעתק יימסר לכל אחד מהאפוטרופסים.

מסירת דין-וחשבון

קצג. אפוטרופוס כאמור חייב למסור דין-וחשבון לבית-הדין בהתאם לנקבע בצו המינוי או בשטר-ההקדש ובכל עת שיידרש לכך על-ידי בית-הדין.

רשות בית-דין לפעולות

קצד. אפוטרופוס שברצונו לעשות מעשה אשר לפי הדין עליו לקבל רשות מבית-הדין לעשותו, יגיש לבית-הדין בקשה בכתב לכך ויציין בה את פרטי המעשה והנימוקים המחייבים את עשייתו.

פרק כד: אימוץ

בקשה לאימוץ

קצה. בבקשה לאימוץ יפרט המבקש את שם המיועד לאימוץ, שמות הוריו, גילו, מקום הולדתו ומקום הימצאו, את הפרטים האישיים והמשפחתיים של המבקש ואת יחס קרבתו אל המיועד לאימוץ וכן כל מסמך כפי שיתבקש.

שמיעת הבקשה

קצו. בית-הדין ישמע את המבקש, בן-זוגו, הורי המועמד לאימוץ וכן אותם האנשים שבית-הדין ימצא לנכון.

קצז. בית-הדין ישאל גם את פי המועמד לאימוץ, אם יראה שלפי גילו והבנתו יש מקום לכך. שאלת פי המועמד

קצח. בית-הדין לא יחליט על האימוץ אלא לאחר תקופת-ניסיון שבה יהיה המועמד לאימוץ אצל המאמץ. משך התקופה ייקבע על-ידי בית-הדין בכל מקרה ומקרה לפי הנסיבות. תקופת-ניסיון

קצט. בית-הדין יברר את נסיבות המקרה תוך הסתייעות בחוות-דעתו של פקיד-הסעד אחרי שקבע כי האימוץ הוא לטובת המיועד לאימוץ, יקבל בית-הדין את התחייבות המבקש לפי הדין, יחתימו על שטר-האימוץ ויוציא תעודת-אימוץ. בירור הבקשה

ר. בית-הדין יעביר לרבנות הראשית לישראל הודעה על כל תעודת-אימוץ שהוצאה. ההודעה תכיל את הפרטים האישיים של המאמץ והמאומץ. הודעה לרבנות הראשית

פרק כה: גיור

רא. (1) בבקשה לגיור יפרט המבקש את שם המיועד לגיור, שמות הוריו, גילו, דתו, מצבו המשפחתי, משלח-ידו, מקום הולדתו ומקום מגוריו. על המבקש לציין גם אם הוגשה על-ידו בעבר בקשה לגיור בארץ או מחוצה לה, ואם כן – היכן הוגשה הבקשה. בקשה לגיור

(2) הוגשה בקשת גיור על-ידי תייר, תושב ארעי או עולה חדש שבארץ-מוצאם מצויה רבנות מוכרת – תפנה מזכירות בית-הדין לאותה רבנות לבירור אם בקשת גיור של המבקש טופלה על-ידה; ואם ניתנה החלטה – מה היתה אותה החלטה ומהם נימוקיה.

(3) הוגשה בקשה לאישור גיור שנעשה מחוץ לישראל, או בישראל על-ידי בית-דין לא מוכר – תעביר מזכירות בית-הדין את תעודת-הגיור שאותה מבקשים לאשר, לאישור הרבנות הראשית לישראל.

(4) מזכירות בית-הדין תעביר העתק של כל בקשת גיור ושל החלטה סופית בבקשה לידיעת הרבנות הראשית לישראל.

רב. בית-הדין ידון בבקשה רק אחרי עבור שנים-עשר חודש מיום הגשתה. במקרים מיוחדים רשאי בית-הדין לקצר את התקופה למועד שייקבע. מועד הדיון

לימוד יהדות ומעשה הגיור

רג. נוכח בית-הדין בכנותו של המבקש ובנכונותו לקיים תורה ומצוות, יגויר המבקש לאחר שילמד עיקרי הדת ויעמוד בבחינות על כך. לאחר הגיור יוציא בית-הדין "מעשה בית-דין" על הגיור. העתק יימסר למבקש, והודעה על הגיור תימסר לממונה על המחוז להוצאת תעודת-המרה.

פרק כו: הוראות שונות

חישוב זמנים

רד. (1) בחישוב הזמנים שנקבעו בתקנות אלה, לפי מעשה פלוני, אין מביאים בחשבון את יום המעשה עצמו.

(2) היה היום האחרון של התקופה שבת או מועד – וחול-המועד בכלל – ייחשב במקומו כיום האחרון של התקופה יום החול הקרוב שלאחריו.

(3) במקום שמדובר בתקנות אלו במסירת הודעה, פסק-דין, צו, הזמנה וכל כתב בית-דין, והמסירה היא באמצעות הדואר – רואים את כתב בית-הדין כנמסר שלושה ימים לאחר המשלוח.

תיקון טעות סופר

רה. בית-הדין רשאי בכל עת לתקן טעות סופר בבחינת פליטת קולמוס או השמטה מקרית, שנפלה באיזה הליך משפטי שהוא. התיקון ייעשה ביוזמת בית-הדין עצמו או על-פי בקשת אחד הצדדים. דין ההחלטה לתיקון כדין כל החלטה אחרת ותשא את תאריך התיקון. העתק ההחלטה יועבר לבעלי-הדין, אלא אם כן בית-הדין יראה שאין צורך בכך.

עיון בתיקים

רו. (1) תיקי בית-הדין ניתנים לעיון רק לצדדים או לבאי-כוחם ורק בזמן שהעניין תלוי ועומד, לרבות אם העניין מצוי בערעור או ניתן לערעור.

(2) כעבור התקופה האמורה, או לגבי אדם שאינו צד בעניין, רשאי בית-הדין להרשות את העיון בתיק אם יראה כי למבקש יש עניין צודק בדבר.

קבלת העתקים

רז. (1) כל צד רשאי לקבל העתק של כל החלטה או פסק-דין שניתנו בעניינו.

(2) פרט לאמור בס"ק (1), יחולו על העתק או קבלת העתקים מאושרים ההוראות שבסעיף הקודם.

עיון והעתקה בפיקוח

רח. העיון בתיק או ההעתקה יהיו בין כותלי בית-הדין ובמעמד פקיד בית-הדין, אלא אם כן הורה בית-הדין אחרת.

רט. צד המוסר מסמך לתיק, יוכל לקבלו בחזרה רק ברשות בית-הדין. בית-הדין רשאי להתנות את החזרת המסמך בהשארת העתק ממנו. החזרת מסמכים

רי. בהסכמת הצדדים רשאי בית-הדין להחליט על השמדת החומר שבתיק או חלק ממנו. החלטה זו תינתן בכתב ותישאר בתיק. השמדת חומר

ריא. (1) חבר דייני בית-הדין הרבני הגדול יקבע נוסחאות ל"מעשה בית-דין" לגירושין, לחליצה, לגרות; וכן נוסח הרשאה לגט על-ידי שליח, נוסח לשטר-אימוץ ולתעודת-אימוץ, נוסח לכתב הרשאה למורשה ונוסחאות לטפסים אחרים לשימוש בבתי-הדין, כפי שימצא לנכון. קביעת נוסחאות וטפסים

(2) לטפסים שיוכנסו לשימוש על-ידי הנהלת בתי-הדין הרבניים יהיה תוקף מחייב, בנושאים שייקבעו על ידה, כל עוד לא הותקנו טפסים כאלה על-ידי חבר דייני בית-הדין הרבני הגדול.

תקנות הדיינים (עניינים שניתן לדון בהם בדיין אחד), תש"ן-1990

בתוקף סמכותי לפי סעיף 8 לחוק הדיינים, התשט"ו-1955, בהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

עניינים שיידונו בדיין אחד

1. בעניינים דלהלן ידון בית דין רבני אזורי בדיין אחד:

(1) עניינים שלא על ריב –

(א) קבלת הצהרת אבהות מפי האיש והאשה; הצדדים יחתמו על הבקשה במעמד הדיין או יאשרו את דבר חתימתם בפניו;

(ב) בקשה משותפת לאישור הסכם ממון לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973;

(ג) בקשה לאישור צוואה מחיים, שניתן לאשרה לפי דין-תורה;

(ד) בקשה לאישור חלוקת עזבון בהסכמה, שניתן לאשרה לפי דין-תורה;

(ה) הזמנת בעלי דין ועדים וכפיית התייצבות לפי חוק בתי דין דתיים (כפיית ציות), התשט"ז-1956;

(ו) הטלת מאסר לפי סעיף 7א לחוק בתי דין דתיים (כפיית ציות), התשט"ז-1956, ולפי סעיף 2 לחוק בתי דין דתיים (מניעת הפרעה), התשכ"ה-1965, בעניינים שבית הדין דן בהם בדיין אחד;

(ז) עיכוב ביצוע פסק דין שניתן בדיין אחד;

(2) צווים לעיקול נכסים או לעיכוב יציאה מהארץ –

(א) מקרים בהם הוכח, להנחת דעתו של הדיין, כי קיים צורך דחוף לדון בענין;

(ב) ביטול צו לעיקול נכסים או צו לעיכוב יציאה מהארץ בתנאים שהוסכם עליהם בין הצדדים;

(ג) ביטול צו לעיקול נכסים, שניתן על ידי אותו דיין בשבתו כדיין אחד;

(3) ענין שבעלי הדין הסכימו עליו שיידון בדיין אחד –

(א) ענין שבעלי הדין הסכימו עליו שידון בדיין אחד ובית הדין אישר שהענין ראוי, לפי דין תורה, להיות נדון בדיין אחד.

(4) ענייני סדר ומינהל –

(א) קביעת מועדים לדיון ודחייתם;

(ב) מינוי אפוטרופוס לדין;

(ג) הוראות בדבר המצאת כתבי בית דין, לרבות תחליף המצאה;

(ד) הוראות בדבר פרסום הודעות והזמנות ופטור מחובת פרסום;

(ה) קביעת סדר הדיון, זימון עדים, סיכומים ומועדים להגשת כתבי בית דין;

(ו) מתן אישורים בקשר לדיון;

(ז) אישור בקשות לעיון בתיק;

(5) עניינים הנדונים במעמד צד אחד –

(א) מתן צווים זמניים בענינים דחופים הנידונים בשלושה, לפני שנקבע להם הרכב, אם הוכח לדיין כי השהיית הדיון עלולה לגרום למבקש הצו נזק שאין לו תקנה או נזק חמור;

(ב) אישור וקיום מסמכים שאינם בבחינת פסק דין.

תקנות בתי דין דתיים (דמי בטלה), תשי"ז-1957

בתוקף סמכותי לפי הסעיפים 6 ו-8 לחוק בתי דין דתיים (הזמנה לבית הדין), תשט"ז-1956, אני מתקין תקנות אלה:

שכר עדים והוצאותיהם

1. נענה אדם להזמנה להעיד בבית דין, רשאי בית הדין לצוות כי ישולמו לאותו אדם דמי נסיעתו ממקומו למקום מושב בית הדין וחזרה, וכן דמי בטלה ודמי לינה כפי שייראו בעיני בית-הדין, ובלבד שלא יעלו על השיעורים הנקובים בתוספת השניה לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984 (להלן – התוספת).

שכר מומחה ורופא

2. (א) נענה אדם להזמנה להעיד בבית דין כמומחה, ישולם לו, נוסף על דמי הנסיעה והלינה כאמור, שכר כפי שייראה בעיני בית הדין.

(ב) לא יחוייב אוצר המדינה לשלם, על פי תקנת משנה (א), שכר מומחה העולה על השיעורים הנקובים בתוספת.

(ג) בדק רופא גופו של אדם, או הגיש דין וחשבון או תעודה רפואית לבית הדין, ישולם לו שכר לפי השיעורים הנקובים בתוספת.

מניעת תשלומים כפולים

3. (א) לפני מתן צו בדבר תשלום דמי נסיעה, דמי בטלה ודמי לינה לעד, יברר בית הדין אם ניתנו צווים בדבר תשלומים כאמור לאותו עד בקשר עם משפט אחר שחל אותו יום, או שנדחה לאותו יום מהיום שקדם לו, בין באותו בית דין ובין בבית דין אחר שישב בדין באותו מקום מושב.

(ב) לא יהיה העד זכאי לדמי נסיעה או דמי לינה אם נפסקו לו תשלומים אלה מחמת משפט אחר כאמור.

(ג) לא יהיה העד זכאי לדמי בטלה שיעלו על ההפרש שבין הסכום הנקוב בתוספת לבין התשלום שנפסק לו מחמת משפט אחר שחל באותו יום.

השם

4. לתקנות אלה ייקרא "תקנות בתי דין דתיים (דמי בטלה), תשי"ז-1957".

הנחיות נשיא בית הדין הרבני הגדול – התשפ"ג

בתוקף סמכותי כנשיא בית הדין הרבני הגדול, הנני מנחה את מערכת בתי הדין הרבניים, כדלקמן:

א. הסתלקות דיין או הרכב מדיון מתיק

(1) לא יסתלק דיין, או הרכב דיינים, מלדון בתיק כלשהו, שלא עקב פסלות לפי התקנות והדין, אלא לאחר שהתקבל אישור בכתב מנשיא בית הדין הגדול או מדיין שהוסמך לכך על ידי הנשיא. כל עוד לא התקבל האישור, לא ימשיך הדיין, או ההרכב, לדון בתיק אלא אם ישנו צורך בסעד דחוף.

(2) בכדי למנוע עיכוב התנהלות ההליכים בתיק, יחליט הנשיא בבקשת ההסתלקות בתוך 7 ימים.

(3) כאשר הסתלקות דיין מלדון בתיק, נובעת מפסלות לפי התקנות והדין, יציין הדיין בהחלטת ההסתלקות את מהותה של מניעתו מלדון בתיק.

(4) במקרה בו הסתלק דיין, או הרכב דיינים, מלדון בתיק: אם ההסתלקות אינה טעונה אישור יעבור התיק להרכב אחר באותו בית דין ואם יש באותו בית דין יותר משני הרכבים – להרכב שיקבע ראש אבות בתי הדין, ואם היה צורך באישור וההסתלקות אושרה – יקבע נשיא בית הדין הגדול איזה הרכב ידון בתיק או יעביר את התיק לראש אבות בתי הדין כדי שיקבע כאמור.

(5) במקום בו יש הרכב אחד בלבד, יקבע נשיא בית הדין הגדול היכן יידון התיק.

ב. פסילת דיין או הרכב

(1) דיין שהוגשה נגדו טענת פסלות עליו להחליט בטענה זו לפני שיתן כל החלטה מהותית אחרת.

(2) יש ליתן עדיפות לבקשות פסילת דיין או הרכב, ולדון בהן מיידית לכל היותר תוך שבועיים מהגשת הבקשה, כדי למנוע עיכוב משמעותי בניהול הדיונים.

(3) במקרה של דחיית הבקשה ע"י בית הדין האזורי, החלטה שתינתן תהא מנומקת מתוך התייחסות לכל פרטי הבקשה.

(4) על החלטת הדחיה יחתום הדיין שביקשו לפוסלו או כל ההרכב שמבקשים לפוסלו.

(5) בהגשת ערעור פסילה לבית הדין הגדול תינתן החלטה בענין הפסילה בתוך שבועיים לכל היותר, ע"י נשיא בית הדין הגדול, או במותב תלתא שיוסמך לדון בכך על ידי נשיא בית הדין הגדול.

(6) במקרה שרואה בית הדין צורך דחוף להמשיך ולדון למרות הגשת ערעור על דחיית הפסילה יתן בית הדין החלטה נוספת ומנומקת על הצורך בהמשך הדיון.

ג. טיפול בתיק ע"י שני הרכבים

(1) לא יאושר הסכם גירושין שלא בהרכב בית הדין הקבוע המטפל בתיק, אלא במקרים אלו:

(א) אחד מדייני ההרכב אישר בכתב, כי ניתן לאשר את ההסכם בהרכב אחר.

(ב) ראש אבות בתי הדין אישר בכתב כי קיימות נסיבות דחופות, המצדיקות כי אישור ההסכם יתקיים בהרכב אחר.

(ג) כאשר אישור ההסכם נערך בימי הפגרה או שלא בימי העבודה הרגילים של בתי הדין.

(2) טרם העברת אישור הסכם הגירושין וסידור הגט להרכב אחר, יוודא ההרכב שדן בתיק כי יירשם במעשה בית הדין הערות הלכתיות ככל וישנם.

(3) בכל מקרה בו מובא תיק, בהתאם לאמור בס"ק (1), לאישור הסכם גירושין וכן לסידור גט, שלא בפני ההרכב הקבוע המטפל בתיק, יבדוק הדיין המאשר את ההסכם או המסדר את הגט, אם לא מתקיימות נסיבות המצדיקות קיום התייעצות עם ראש ההרכב הקבוע המטפל בתיק או – כאשר

יש קושי ליצור קשר עם ראש ההרכב - עם דיין אחר של אותו הרכב. לאחר סידור הגט כאמור, יחזור התיק לטיפולו של ההרכב הקבוע.

(4) אושר הסכם גירושין שלא בהרכב הקבוע, ולא התקיימו הנסיבות המתוארות בס"ק (1), יימשכו הדיונים בתיקי הצדדים, בהרכב בו חבר הדיין, שאישר את הסכם הגירושין.

(5) ניתנו צווי עזר שונים, צווים זמניים, או החלטות ביניים, שלא ע"י ההרכב הקבוע, שבו נידון או אמור להיות נידון התיק, או ע"י דיין שאינו חבר בהרכב הקבוע, יימשך הדיון בתיק בהרכב הקבוע.

(6) במקום שראה נשיא בית הדין הרבני הגדול צורך להעברת תיק להרכב מיוחד בנסיבות מיוחדות, יעביר הנשיא תיק זה להרכב בראשות הראב"ד או להרכב אחר באותו בית הדין. אין באמור כאן כדי להגביל את סמכות הראב"ד להעביר את התיק להרכב אחר באותו בית הדין. אין באמור כאן, בכדי להגביל את סמכות נשיא בית הדין הרבני הגדול להעביר דיון בענין כלשהו לבית דין אחר.

(7) הועבר תיק לדיון בפני הרכב מיוחד, וסודר גט פיטורין בהרכב המיוחד, יחזור התיק להמשך דיונים בפני ההרכב הקבוע, אלא אם כן החליט ראש ההרכב המיוחד להמשיך לדון בתיק.

ד. פרוטוקול, החלטה ופסק-דין

(1) בסמוך לסיומו של כל דיון בבית הדין תינתן החלטה.

(2) ראה בית הדין כי אין בידו ליתן החלטה לגופו של ענין על אתר, או שיש מקום להפנות את הצדדים לגישור או פשרה, יתן החלטה בה ייאמר כי הענין נדחה לעיון ומתן החלטה. כמובן, בית הדין יפעל בשקידה ראויה לתת את החלטתו תוך זמן סביר.

(3) כל צד זכאי לקבל העתק הפרוטוקול וההחלטה של בית הדין. לצורך כך, יעביר מזכיר הרכב בית הדין, בסמוך ככל האפשר לסיום הדיון, את הפרוטוקול וההחלטה לידי הצדדים. למרות האמור, בנסיבות מיוחדות, יוכל אב בית הדין להורות על עיכוב במסירת הפרוטוקול וההחלטה, ובלבד שהעיכוב לא

יעלה על שלושה ימים, אלא מסיבות מיוחדות שיירשמו בהחלטה מפורשת.

(4) פסקי דין או החלטות המסיימות את הדיון, ינתנו לא יאוחר משישים יום ממועד סיום ההליך. ראה בית הדין שאינו יכול ליתן פסק דין או החלטה בפרק הזמן האמור, יודיע על כך בכתב לצדדים ולב"כ, ינמק את העיכוב במתן פסק הדין, ויתחום את זמן מתן פסק הדין. העתק מהחלטה/ הודעה זו, תשלח לנשיא בית הדין הרבני הגדול.

(5) לא ניתן פסק דין או החלטה תוך ששים יום, מתום ההליך שלגביו יש צורך במתן פסק דין או החלטה, ידווח על כך המזכיר הראשי לנשיא בית הדין הרבני הגדול ולמנהל בתי הדין. מנהל בתי הדין יבדוק את הסיבות להשהיית מתן פסק הדין או ההחלטה, וככל שיש צורך ידווח על תוצאות בדיקתו לנשיא בית הדין הגדול.

(6) החלטות ביניים בבקשות שהופנו להרכב, ינתנו סמוך ככל האפשר להגשתם. החלטות בבקשות דחופות, כגון צו עיכוב יציאה, צו עיקול או צוים דחופים אחרים, ינתנו באופן מיידי. בימי פגרה וכיוצ"ב, המזכיר הראשי של בית הדין או מי מטעמו, ייצרו קשר עם אב"ד או עם מי מדייני ההרכב, ויידעו אותו על קיומה של הבקשה הדחופה.

ה. הארכת מועדים

בכל מקרה שעל פי תקנות הדיון נקבע מועד לעשיית פעולה כלשהי, והוגשה בקשה להארכת המועד, בנימוק הקשור לימי פגרת בתי הדין או בתי המשפט, שביתות או עיצומים, יהא זה נימוק שניתן להתחשב בו, בכפוף לנסיבות אחרות הקשורות לענין.

ו. סיום הליך הגירושין

(1) הוגשה תביעת גירושין וניתן פסק-דין לגירושין, בין אם פסיקת בית הדין הוכתרה בכותרת "פסק-דין" ובין אם היא הוכתרה בכותרת "החלטה", אין הדיון בתביעה מסתיים אלא עם מתן מעשה-בית-דין שלאחר סידור הגט. כל עוד לא סודר הגט וניתן מעשה-בית-דין כאמור, ממשיכה תביעת הגירושין להיות תלויה ועומדת, ובית הדין ימשיך לדון בענין הגירושין ובכל הכרוך בו, עד לאחר סידור הגט ומתן מעשה-בית-דין.

(2) למרות האמור בסעיף (1), אם מצא בית הדין לנכון להורות על סידור הגט עוד בטרם הוכרעו כל העניינים הכרוכים בגירושין, יציין בהחלטתו באלו עניינים ימשיך לדון לאחר סידור הגט וימשיך לדון בהם בכפוף לסמכותו בהתאם לחוק.

ז. דיון בצווי הגבלה

(1) ניתן פסק דין לגירושין, והוגשה בקשה למתן צו הגבלה או החליט בית הדין לדון במתן צו הגבלה, ייפתח תיק לנושא זה, וכל המסמכים הקשורים למתן צווי הגבלה יסרקו בתיק זה. פתיחת תיק זה פטורה מאגרה.

(2) מועדי הדיון, ומועדי מתן ההחלטה בענין, יהיו בהתאם לסעיף 3 (א) וסעיף 3 (ב) לתקנות בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גרושין) תשנ"ט 1999.

(3) לא יחליט בית דין אזורי על הטלת סנקציות ללא החלטה בענין זכאותה של האשה לכתובה.

ח. חקירת שמות

בדרך כלל לא ייקבע דיון נפרד לצורך חקירת שמות, וזו תבוצע ככל האפשר במועד הדיון בבקשה לאישור הסכם הגירושין או ביום סידור הגט.

ט. סמכות מזכירויות בתי הדין

המזכירות רשאית לדחות קבלתו לרישום של כתב בי דין, אשר אינו עונה על דרישות הדין, אך לפי בקשת בעל דין יובא כל עניין לפני דיין של ההרכב לעיון ולהכרעה.

האמור בסיפא לפיסקה הקודמת אינו חל על תשלומי אגרה, שהינם בסמכות מלאה של המזכירות.

י. הרכבי סידור גיטין

(1) ככלל, כל הרכב יסדר את הגטין הקשורים לבעלי הדין שעניינם נדון בפניו.

(2) במקרה הצורך להעברת סידור הגט להרכב אחר, יפעל בית הדין בהתאם לנקבע בסעיף ב' להנחיה.

יא. קביעת מועדים בתיקי בית הדין

(1) מועד הדיון הראשון בתיקים יקבע ע"י המזכירות בתיאום עם אחד מדייני ההרכב שידון בתיק. החלטה על קביעת מועד הדיון תינתן לא יאוחר משבעה ימים מפתיחת התיק.

(2) מועדים לדיוני המשך, יקבעו, ככל האפשר, לא יאוחר מתשעים יום ממועד הדיון הקודם.

יב. הליכי מתן היתר אשה שנייה

(1) פסק-דין להיתר-נישואין יועבר לאישורו העקרוני של נשיא בית-הדין הרבני הגדול.

(2) נשיא בית הדין הרבני הגדול יקיים שימוע, אולם בנסיבות מיוחדות רשאי הנשיא לאשר את ההליך ללא קיום שימוע.

(3) זקוק היתר-נישואין לחתימת מאה רבנים, תעביר לשכת נשיא בית הדין הרבני הגדול את ההיתר, אחרי אישור עקרוני של נשיא בית-הדין הרבני הגדול, למאה רבנים לשם חתימה. לאחר-מכן יוחזר ההיתר לבית-הדין האזורי לביצוע התנאי או התנאים שבהיתר.

(4) היתר-הנישואין אינו בר-ביצוע אלא לאחר שיקבל אישור סופי מנשיא בית-הדין הגדול.

(5) המזכירות תחזיר את ההיתר, כאמור בסעיף הקודם, לבית-הדין הפוסק, לשם מתן צו הדרוש לביצוע פסק-הדין להיתר נישואין.

(6) הליכי מתן ההיתר:

א. פסק בית הדין הרבני האזורי.

ב. קיום שימוע לפני נשיא בית הדין הגדול לאחר שעבר הזמן להגשת ערעור, ואם הוגש ערעור – לאחר פסק דין של בית הדין הגדול . במקרים מיוחדים יכול השימוע להיערך בכתב.

ג. אישור עקרוני של נשיא בית הדין הרבני הגדול.

ד. היתר מאה רבנים (אם נדרש).

ה. ביצוע התנאים שבהיתר.

ו. הודעה של בית הדין האזורי לנשיא בית הדין הגדול על קיום התנאים.

ז. פסק דין סופי של הנשיא המאשר את ההיתר ומתן צו לביצוע.

ח. צו בית הדין אזורי לביצוע.

יג. דיין תורן בבתי הדין הרבניים

(1) בכל בית דין רבני אזורי יינתן מענה גם לאחר שעות הדיונים ע"י דיין שיהיה זמין לכל החלטה דחופה ומתן סעד דחוף, בהם: צווי עיכוב יציאה או ביטולו, צווי עיקול או צווי הגנה.

(2) בבקשות הדחופות יטפל עובד תורן מבית הדין, שיהיה אחראי להעבירם לדיין, ולהעביר לצדדים וב"כ את ההחלטות והצווים שיינתנו.

(3) בתיקים בהם ניתן סעד ע"י דיין תורן שאינו חבר בהרכב הקבוע, יימשך הדיון בתיק בהרכב הקבוע, בהתאם לאמור בסעיף ג(4).

(4) נוהל עבודה מפורט למזכירויות בתי הדין יפורסם ע"י מנהל בתי הדין.

יד. אזכור פרטי בית הדין האזורי בפסקי דין המפורסמים לציבור

(1) בפסקי דין הניתנים ע"י בית הדין הגדול וניתן בהם היתר פרסום, יש לציין את פרטי פסק הדין שניתן בבית הדין האזורי.

(2) גם אם פסק הדין בבית הדין האזורי לא הותר בפרסום, יש לציין בפסק הדין של בית הדין הגדול את מספר התיק בבית הדין האזורי, את תאריך מתן פסק הדין או ההחלטה של בית הדין האזורי ואת שמות הדיינים.

טו. קביעת שעת דיון

(1) מזכירות בית הדין לא תקבע ביומן בית הדין שני דיונים בתיקים שונים באותה השעה.

(2) על הדיינים לקבוע את אורך הדיון לפי הנושא שעליו יש לדון, בהתאם לסוג הדיון שנקבע בתיק. פריסת הדיונים למשך שעות היום תהיה בהתאם.

טז. בקשה לשינוי מועד דיון

(1) הכלל הוא כי דיונים יש לקיים במועדם. שינוי מועד דיון, ובפרט דחייה של מועד דיון, הם החריג לכלל. לפיכך, קבלת

בקשה לשינוי מועד דיון תישמר למקרים מיוחדים בלבד. בהתאם, גם שינוי מטעמי בית הדין ייעשה במקרים חריגים, וככל הניתן תוך קביעת מועד דיון חדש שיהא סמוך למועד הדיון המקורי.

(2) במקרה רפואי, יש להגיש אישור רפואי הקביל בערכאות משפטיות.

(3) קודם הגשת הבקשה לבית הדין, על המבקש לפנות לקבלת עמדת הצד השני לבקשת הדחיה, ועמדה זו תצוין בבקשה. במקרים בהם ניתנה הסכמת הצד השני לדחייה יוגשו מועדים חלופיים מוסכמים.

(4) בבוא בית הדין להכריע בבקשה ייתן דעתו לא רק לנסיבות התיק בו מתבקש שינוי מועד הדיון, אלא להשלכות הרוחב של דחיות הדיונים, כפי שפורטו לעיל.

לפיכך, טעמים כגון שיקולי נוחות, הסכמת הצדדים או עומס עבודה (של עורכי הדין או הטוענים הרבניים) לא יהוו, כשלעצמם, עילה מספקת לשינוי מועד דיון.

(5) הוגשה בקשה לשינוי מועד דיון בהליך שאחד הצדדים לו הוא אסיר או עצור במתקן כליאה ומועד הגשת הבקשה חל בתוך תקופה של 72 שעות לפני מועד הדיון, יביא בית הדין בחשבון את הנזק שעשוי להיגרם אם בעל דין כאמור יצא לשווא ממתקן הכליאה לצורך התייצבות לדיון בעניינו. לשם כך, מן הראוי כי בית הדין יבקש את תגובת בא כוחו של האסיר או העצור אשר למקום הימצאו של מרשו (קרי, האם יצא זה מכבר ממתקן הכליאה והוא בדרכו לתחנת מעבר או לבית הדין).

(6) בכל החלטה בבקשה לשינוי מועד דיון יבחן בית הדין את מספר הבקשות הקודמות שהוגשו בתיק, את טעמי הדחיות, את משך הזמן בו תלוי ועומד התיק ואת המועד שבו הוגשה הבקשה. ככל שתקופה זו ממושכת יותר, ישקול בית הדין להמעיט בהיעתרות לבקשות לשינוי מועד הדיון.

(7) עורך דין, טוען רבני, בעל דין או עד שנקבעו בעניינו מספר דיונים באותו מועד יגיש בקשה לשינוי מועד הדיון לבית הדין שאת מועד הדיון שלפניו הוא מבקש לשנות מיד עם

קבלת הידיעה על כך. בקשה שלא תוגש בסמיכות למועד הידיעה על קיום דיון מקביל יכול שתידחה מטעם זה בלבד.

(8) ככלל, שינוי מועד דיון בשל קיומו של דיון מקביל ייעשה רק אם מתברר כי לא ניתן לקיים את שני הדיונים במועדם תוך מיצוי אמצעים סבירים, ובהם, שינוי שעת הדיון, הופעת בא-כוח אחר או צמצום ההיקף של אחד הדיונים או של שניהם.

(9) נדחה מועד הדיון – יקבע בית הדין מועד חדש, שיהיה סמוך ככל הניתן למועד הדיון המקורי. כמו כן ישקול בית הדין חיוב בעל הדין בהוצאות לטובת בעל הדין שכנגד או לטובת אוצר המדינה, אם ראה כי הנסיבות מצדיקות זאת.

יז. גיור והשבה ליהדות

(1) ככלל, הליכי גיור במדינת ישראל ייערכו באמצעות מערך הגיור הממלכתי, אף שבתי הדין הרבניים מוסמכים לערוך גיורים בהתאם לתקנות הדיון בבתי הדין הרבניים.

(2) הוגשה בקשה לבית הדין הרבני לפתיחת תיק לאישור גיור שנערך בארץ שלא בחסות ממלכתית, יפעל בית הדין כדלהלן:

א. מזכירות בית הדין בו הוגשה הבקשה תעביר אל מערך הגיור הממלכתי את פרטי הבקשה בכדי לבחון אם התנהלו הליכי גיור קודמים במערך הגיור.

ב. התברר כי התקיימו הליכים במערך הגיור, תועבר הבקשה לבחינת ואישור נשיא בית הדין הגדול טרם פתיחת התיק.

ג. עם פתיחת התיק תפנה מזכירות בית הדין על פי החלטת דיין אל רשות האוכלוסין ותיידע אותם בפרטי הבקשה שהוגשה לאישור גיור שנערך שלא בחסות ממלכתית, ורשות האוכלוסין תעביר לבית הדין כל מידע שיש ברשותה הנוגע לבקשה המוגשת.

ד. המידע שיתקבל מרשות האוכלוסין יצורף לתיק בית הדין עם כלל החומר שהוגש בתיק.

ה. בית הדין ידון בבקשה לאישור גיור רק אם יש לה נפקות לענייני המעמד האישי של המבקש – ענייני נישואין, גירושין, מזונות וכיוצא בזה. "נפקות"

לענייננו משמעה גם הסדרת היחסים הדתיים של המבקש עם קרוביו של המבקש. על כן, תכלול כל החלטה התייחסות לעניין מעמד המבקש לענייני המעמד האישי כאמור.

(3) הבקשה תידון לפני מותב שלושה דיינים. הרכב בית הדין שהוגשה בפניו בקשה לאישור גיור, לא יסתמך רק על החומר המוגש בפניו, אלא יקיים דיון אליו יוזמן המבקש ולאחריו ייתן את החלטתו.

(4) בדיון בבקשה להשבה ליהדות של אדם שנשוי בדיניהם למי שאינו יהודי יבדוק בית הדין שהמבקש עשה כל שביכולתו להיפרד בפועל וכחוק מבן הזוג שאינו יהודי – כדי למנוע חשש לניצול לרעה של ההשבה ליהדות.

(5) לא היה למבקש ההשבה ליהדות אזרחות ישראלית, יבקש בית הדין את עמדת רשות האוכלוסין ביחס לבקשה ויורה להעביר אליו כל מידע שיש בידיה בעניין המבקש. המידע שיתקבל מרשות האוכלוסין יצורף לתיק בית הדין עם כלל החומר שהוגש בתיק.

(6) החלטה של בית הדין בעניין גיור, אישור גיור והשבה ליהדות, היא החלטה שיפוטית מחייבת לכל דבר ועניין, והדרך לערער עליה היא רק באמצעות הגשת ערעור לבית הדין הרבני הגדול.

(7) ראש אבות בית דין אזורי או אב בית דין אזורי שהוכרו על יָדי כראש המקומי של סניף העדה היהודית מוסמך לתת למי שהתגייר או שב ליהדות תעודת אישור המעידה שנתקבל אל העדה היהודית. העתק תעודת האישור תישלח אל הממונה על המחוז לפי פקודת העדה הדתית (המרה)[1] (להלן – פקודת ההמרה).

(8) נושאי התפקידים המפורטים להלן הוכרו על יָדי כראש המקומי של סניף העדה הדתית היהודית, כמשמעותו בפקודת ההמרה באזור השיפוט של בית הדין שבו מכהן נושא התפקיד:

[1] חוקי ארץ ישראל, כרך ב', עמ' 1269.

ראש אבות בית הדין הרבני האזורי ירושלים;

ראש אבות בית הדין הרבני האזורי באר שבע;

ראש אבות בית הדין הרבני האזורי חיפה;

ראש אבות בית הדין הרבני האזורי נתניה;

ראש אבות בית הדין הרבני האזורי פתח תקווה;

ראש אבות בית הדין הרבני האזורי תל אביב;

אב בית הדין הרבני האזורי צפת-טבריה;

אב בית הדין הרבני האזורי אשדוד, ואם יש בו יותר מאחד – הוותיק שבהם, ובבעלי ותק שווה הקשיש שבהם;

אב בית הדין הרבני האזורי אשקלון, ואם יש בו יותר מאחד – הוותיק שבהם, ובבעלי ותק שווה הקשיש שבהם;

אב בית הדין הרבני האזורי רחובות, ואם יש בו יותר מאחד – הוותיק שבהם, ובבעלי ותק שווה הקשיש שבהם;

יח. ביטול הנחיות קודמות

הנחיות אלו יבואו במקום הנחיות נשיא בית הדין הגדול – התשס"ד ותיקוניהן, ובמקום הנחיות אחרות של נשיא בית הדין הגדול העוסקות בהנחיות המפורטות לעיל.

בס"ד, ט' בתמוז, התשפ"ג (28 ביוני 2023)

דוד לאו
הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

הוראת נוהל של נשיא בית המשפט העליון

כללי

1. ביום 1.3.2010 נכנסו לתוקפן הוראות נוהל של נשיאת בית המשפט העליון בעניין טיפול בבקשות לדחיית מועדי דיון. הוראות הנוהל קבעו כי ככלל, אין לדחות מועדי דיון שקב ע בית המשפט, אלא במקרים חריגים (להלן – נוהל דחיות הדיונים).

2. מאז נכנס נוהל דחיות הדיונים לתוקף נבחן יישומו כחלק מן המאמצים לקיצור משך חיי תיקים במערכת המשפט וייעול הטיפול בהם. מחקר שערכה מחלקת המחקר של הרשות השופטת, ואשר פורסם בשנת 2013, הצביע על כך שהתופעה של דחיות הדיונים גורפת ומקיפה בכלל ערכאות המשפט (לקריאת המחקר באתר הרשות השופטת, ראו: http://elyon1.court.gov.il/heb/Research/Division%20Research/doc/7.pdf). עוד נמצא כי מקור התופעה הוא בעיקרו בבקשות המוגשות על ידי בעלי הדין סמוך לפני מועד הדיון או ביום הדיון ממש. המחקר מצא שכ - 40% מהדיונים הנקבעים מראש נדחים למועד אחר. עוד נמצא כי כ - 71% מן הבקשות לדחיית מועד דיון מתקבלות על ידי בתי המשפט. כ - 5% מדחיות הדיונים הן ביוזמת בית המשפט.

3. דחיות הדיונים המרובות גורמות להתארכות של ההליכים. בממוצע, דחיית דיון מוסיפה כשלושה חודשים למשך חיי תיק. דחיות הדיונים גם גורמות לביטול זמן יקר הנדרש לשופטים ולעורכי הדין לצורך הכנה לדיון. דומה כי אין צורך להכביר מילים אודות הנזק שנגרם לבעלי הדין כתוצאה מדחיית דיונים והימשכות ההליכים, המשליכים, לא אחת, על אמון הציבור במערכת המשפט. מטרת נוהל זה היא, לפיכך, להביא לצמצום מספרן של בקשות הדחייה ולהקטנה של שיעור הבקשות המתקבלות.

4. ועדת בדיקה פנימית מצאה כי במרבית בקשות הדחייה לא נעשה שימוש בטפסים שיועדו לכך בנוהל דחיות הדיונים (ובכלל זאת, לא צורפו לבקשה המסמכים הרלוונטיים). עוד נמצא כי במרבית ההחלטות בבקשות הדחייה לא נלקחו בחשבון חלק מהעקרונות המנחים, כפי שהותוו בנוהל דחיות הדיונים. בפועל, כפי שהצביע ה מחקר של מחלקת המחקר, שיקולי עומס היוו עילה מספקת לדחיית דיון, וכך גם הסכמת בעלי הדין לדחייה. כמו כן עלה במחקר כי במרבית המקרים לא בחן בית המשפט את האפשרות שעורכי הדין ייערכו מראש למציאת פתרון חלופי כאשר נסיבות אישיות מקשות על התייצבותם לדיון.

5. מכלול ממצאים אלה מחייב החלה של נוהל מעודכן, המתבסס על הוראות נוהל דחיות הדיונים. עמידה קפדנית על מניעת דחיות דיון שאין ביסודן הצדקה ממשית תסייע במאמצים לקיצור אורך חיי תיקים במערכת ותתרום לשאיפה המשותפת לכל הגורמים המעורבים להבטיח שיינתן שירות טוב ויעיל לפונים בשערי בתי המשפט. המאמץ לקיים דיונים במועדם גם משתלב במגמה הכללית של שמיעת תיקים ברצף. במסגרת הוראות הנוהל ש להלן, מעודכן גם טופס הבקשה לשינוי מועד הדיון, המצורף בסופו של הנוהל.

מעת כניסתו לתוקף של נוהל זה, ייעשה שימוש בטופס המצורף לכל הבקשות לשינוי מועד הדיון, יהא אשר יהא הנימוק ביסודן. הוראות נוהל זה יהיו מחייבות מיום 18.5.2014. יובהר כי מערכת המשפט תבחן בקפידה את יישום הוראות הנוהל באמצעות דוחות עיתיים.

העקרונות המרכזיים לטיפול בבקשות לשינוי מועדי דיון

א הכלל הוא כי דיונים יש לקיים במועדם. שינוי מועד דיון, ובפרט דחייה של מועד דיון, הם החריג לכלל. לפיכך, קבלת בקשה לשינוי מועד דיון תישמר למקרים מיוחדים בלבד. בהתאם, גם שינוי מטעמי בית המשפט ייעשה במקרים חריגים, וככל הניתן תוך קביעת מועד דיון חדש שיהא סמוך למועד הדיון המקורי.

ב בקשה לשינוי מועד דיון תוגש כשהיא ערוכה לפי טופס 10 שבתוספת הראשונה לתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט - 2018. בכותרת הבקשה יצוין במפורש מיהו בעל הדין המבקש לשנות את מועד הדיון. לבקשה יצורפו המסמכים הרלוונטיים המאמתים את העובדות המפורטות בפנייה. על גבי טופס הבקשה יסמן המבקש את הנימוק המתאים ביותר לבקשתו לשינוי מועד הדיון מבין הנימוקים המפורטים שם. הבקשה תוגש למזכירות בית המשפט או באופן מקוון באמצעות "נט - המשפט."בקשה שלא תוגש על גבי הטופס לא תתקבל על ידי המזכירות. במקרה כזה תחזיר המזכירות את הבקשה למבקש, אלא אם מדובר ב בקשה שהוגשה על ידי בעל דין שאינו מיוצג, אז תועבר הבקשה על ידי המזכירות לעיונו של השופט/ת. בהליכים שבהם מוסמך מזכיר משפטי לא לקבל מסמכים, בקשה שלא תוגש על גבי הטופס לא תתקבל על ידי המזכיר המשפטי ויחולו סדרי הדין הרלוונטיים. [תיקון מיום 15.11.2021 ומיום 10.3.2024].

ג בבוא בית המשפט להכריע בבקשה ייתן דעתו לא רק לנסיבות התיק בו מתבקש שינוי מועד הדיון, אלא להשלכות הרוחב של דחיות הדיונים, כפי שפורטו לעיל. לפיכך, טעמים כגון שיקולי נוחות, הסכמת הצדדים או עומס עבודה (של עורכי הדין או של בית המשפט) לא יהוו, כשלעצמם, עילה מספקת לשינוי מועד דיון.

ד קיום משא ומתן לפשרה, הסדר טיעון או הליך גישור שנמשך למעלה משישה חודשים או תקופה ארוכה יותר כפי שהורה בית המשפט לפי סעיף 79ג לחוק בתי המשפט לא יהוו, ככלל, עילה מספקת לשינוי מועד דיון.]תיקון מיום 15.11.2021[.

ה . בכל בקשה לשינוי מועד דיון שביסודה נסיבות אישיות של בעל דין או בא - כוחו, יבחן בית המשפט האם ניתן היה להיערך מראש, ואם ניתן היה למצוא פתרון ס ביר שיאפשר את קיום הדיון במלואו, בחלקו או את הקדמתו. כך למשל, על ידי מילוי מקומו של בא - כוח בעל הדין על ידי עורך דין אחר. מטבע הדברים, נסיבות אישיות חריגות, שאינן צפויות מראש, עשויות להוות נימוק מוצדק לשינוי מועד הדיון.

ה1. הוגשה בקשה לשינוי מועד דיון בהליך שאחד הצדדים לו הוא אסיר או עצור במתקן כליאה ומועד הגשת הבקשה חל בתוך תקו פה של 72 שעות לפני מועד הדיון, יביא בית המשפט בחשבון את הנזק שעשוי להיגרם אם בעל דין כאמור יצא לשווא ממתקן הכליאה לצורך התייצבות לדיון בעניינו. לשם כך, מן הראוי כי בית המשפט יבקש את תגובת בא כוחו של האסיר או העצור אשר למקום הימצאו של מרשו (קרי, האם יצא זה מכבר ממתקן הכליאה והוא בדרכו ל תחנת מעבר או ל בית המשפט (, וכן את תגובת המדינה (ככל שהיא בעלת דין בהליך).]תיקון מיום 26.8.2018[.

ו בכל החלטה בבקשה לשינוי מועד דיון יבחן בית המשפט את מספר הבקשות הקודמות שהוגשו בתיק, את טעמי הדחיות, את משך הזמן בו תלוי ועומד התיק ואת המועד שבו הוגשה הבקשה. ככל שתקופה זו ממושכת יותר, ייטה בית המשפט להמעיט בהיעתרות לבקשות לשינוי מועד ה דיון.]תיקון מיום 15.11.2021[.

ז לבקשה לשינוי מועד דיון יצורפו אישורים נדרשים, ובכללם צו מילואים, אישור רפואי חתום בידי רופא וכדומה. רשאי בית המשפט, אם יראה בכך צורך, לבקש ממגיש בקשה לשינוי מועד דיון, המבוססת על מחלה, לצרף אישור רפואי ערוך כדין על פי פרק ב ׳ (סימן ג ׳) ל פקודת הראיות]נוסח חדש[, תשל״א - 1971. [תיקון מיום 27.5.2025].

ח עורך דין, בעל דין או עד שנקבעו בעניינו מספר דיונים באותו מועד (בין באותו בית משפט ובין בבתי משפט שונים(יגיש בקשה לשינוי מועד הדיון לערכאה שאת מועד הדיון שלפניה הוא מבקש לשנות מיד עם קבלת הידיעה על כך. בקשה שלא תוגש בסמיכות למועד הידיעה על קיום דיון מקביל יכול שתידחה מטעם זה בלבד.

ט ככלל, שינוי מועד דיון בשל קיומו של דיון מקביל י יעשה רק אם מתברר כי לא ניתן לקיים את שני הדיונים במועדם תוך מיצוי אמצעים סבירים, ובהם, שינוי שעת הדיון,

הופעת בא - כוח אחר או צמצום ההיקף של אחד הדיונים או של שניהם. בהפעלת שיקול הדעת בהחלטה בבקשה לשינוי מועד הדיון, יש לתת עדיפות לקיומו של דיון שנקבע לשמיעת ראיות; לדיון שהוא דחוף יותר או בתיק הנמשך זמן רב; לדיון שעניינו מורכב יותר או שהוא בעל השלכה נרחבת על הליכים אחרים; לדיון שמעורבים בו מספר רב יותר של בעלי דין, עורכי דין או עדים; לדיון המתקיים לפני הרכב שופט ים, או לדיון בתיק שדחייתו עלולה להביא לביטול זמן שיפוטי רב יותר. עותק מ ה החלטה בבקשה לשינוי מועד הדיון י ועבר גם לתיק המקביל הקבוע לאותו מועד דיון.

י נדחה מועד הדיון – יקבע בית המשפט מועד חדש, שיהיה סמוך ככל הניתן למועד הדיון המקורי. כמו כן ישקול בית המשפט חיוב בעל הדין בהוצאות לטובת בעל הדין שכנגד או לטובת אוצר המדינה, אם ראה כי הנסיבות מצדיקות זאת.

יא בנוהל זה מדובר לעיתים קרובות על שינוי מועד הדיון ולאו דווקא על דחיית מועד הדיון. השימוש בביטוי "שינוי מועד הדיון" מכוון לכך שכאשר בית המשפט שוקל בחיוב בקשה בעניין מועד הדיון, עליו לבחון לא רק אפשרות של דחייה של המועד אלא אף הקדמתו. על מגיש הבקשה לדחייה לדעת כי בהחלט ייתכן ששינוי המועד ייעשה על דרך הקדמת הדיון.

יב נשיא של כל בית משפט יהא אחראי על יישומו של נוהל זה בבית המשפט עליו הוא מופקד.

יג תחילתו של נוהל זה ביום 18.5.2014, והוא מחליף את נוהל טיפול בבקשות לדחיית מועד דיון (1-10) ואת נוהל טיפול בבקשות לדחיית מועד מטעמים הקשורים בקיום דיון באותו מועד לפני שופט אחר (2-10), שניהם מיום 5.1.2010.

היום, כ"ב בניסן התשע"ד (22.4.2014).

תוקן ביום, כ"ט באייר התשפ"ה (27.5.2025).

יצחק עמית

נשיא בית המשפט העליון

הנחיות סדר דין בענייני כשרות יוחסין

במסגרת דיון בתיקי כשרות יוחסין בהם מעורבים קטינים, העלה בית הדין הרבני הגדול את הצורך במתן הנחיות שיסדירו את הטיפול המערכתי בתיקים קשים אלו.

לשם כך, נערכה ישיבה בהשתתפות נשיא בית הדין הרבני הגדול הרב הראשי לישראל הראשון לציון, הרב שלמה משה עמאר; דייני בית הדין הרבני הגדול, הרב שלמה דיכובסקי, הרב אברהם שרמן והרב חגי איזרר; היועץ המשפטי לממשלה מר אליקים רובינשטיין, מנהל בתי הדין הרבניים, הרב אליהו בן דהן; היועץ המשפטי לשיפוט רבני, עו"ד הרב שמעון יעקבי; סגן היועץ המשפטי במשרד הרווחה, עו"ד אדוארד וייס; עוזר בכיר ליועץ המשפטי לממשלה, עו"ד יעקב שפירא.

ההנחיות דלהלן הינן פרי אותה ישיבה ונועדו לקבוע מסגרת לטיפול בתיקי כשרות יוחסין:

1. סעיף 2 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין) התשי"ג-1953 קובע כי "נישואין... של יהודים ייערכו בישראל על פי דין תורה". מכוח זאת יש לבתי הדין הרבניים סמכות לקבוע מיהו הכשר להינשא.

2. חז"ל ביטאו את צערם העמוק ואת עומק הפגיעה באדם שנמצא ממזר ואינו יכול לבוא בקהל בביטוי "מעוות לא יוכל לתקון" (חגיגה פ"א מ"ז). יגונם של מי שהוטל בהם חותם זה תואר כ"דמעת העשוקים אשר אין להם מנחם" (ויקרא רבה לב, ח; קהלת רבה ד, א). בתי הדין הרבניים, אשר אמונים על דברי חז"ל, שמים דברים אלו לנגד עיניהם בדונם בענייני יוחסין.

3. נוכח בית דין רבני אזורי, במהלך דיון הנוגע בעניין, כי אין בידו כל ברירה ומבחינה הלכתית אין כל אפשרות אלא לדון בעובדות שהגיעו לידיעתו בעניין ייחוסו של אדם, יורה בית הדין על פתיחת תיק נפרד לבירור העניין. בתיק האמור יהיו מנהל בתי הדין הרבניים ואדם המעונין בדבר – מבקשים, ואדם אשר עלול להיפגע מהדיון וכן היועץ המשפטי לממשלה, כאשר אותו אדם הינו קטין – משיבים.

4. נשיא בית הדין הגדול יקבע הרכבים מיוחדים של בתי דין אזוריים, שאליהם יועברו דרך קבע הדיון והטיפול בנושאים רגישים אלו. התיק עם השאלה שהתעוררה, יחד עם יתר תיקי הצדדים המעורבים, יועברו לנשיא בית הדין הרבני הגדול, על מנת שיקבע את ההרכב המיוחד של בית דין רבני אזורי, שידון בתיק כאמור. ראש ההרכב המיוחד יקבע, בהתחשב

בנסיבות של כל תיק, את סדרי הדיונים בעניינים שבין בעלי הדין.

5. בעניין כשרות יוחסין של קטין, יהיה ב"כ היועץ המשפטי לממשלה אפוטרופוס לדין של הקטין, ויוזמן לכל דיון אליו מוזמנים יתר בעלי-הדין.

6. הגיע הרכב מיוחד של בית דין, למסקנה כי אין להטיל פגם בכשרות היוחסין של אדם, בין קטין ובין בגיר, יהא בכך פסק-דין סופי.

7. החליט הרכב מיוחד של בית דין אזורי כי אין בידו להתיר לאדם להינשא, ינסח את הפסיקתא בלשון "לא מצאנו, לעת עתה, דרך להתיר את נשואי פלוני בקהל, ועל כן עניינו טעון בירור נוסף", זאת על מנת להותיר פתח פורמלי בידיו לחיפוש דרכי היתר.

8. החליט הרכב מיוחד של בית הדין האזורי כאמור בעניינו של קטין, יערער על כך ב"כ היועץ המשפטי לממשלה לבית הדין הרבני הגדול. נשיא בית הדין הרבני הגדול יקבע הרכב מיוחד בבית הדין הגדול שידון דרך קבע בתיקים אלה.

9. בגיר שהוחלט לגביו בהיותו בגיר כי לא ניתן להתיר נישואיו, רשאי לערער על-כך בפני בית הדין הרבני הגדול אשר ידון בעניין בהרכב מיוחד שיקבע נשיא בית הדין הגדול. כן יהיה בידו לבקש לדון מחדש בעניינו, אם יש בידו ראיות חדשות, טענות עובדתיות חדשות, או טיעונים הלכתיים שלא נידונו בעניינו ואשר עשויים להביא לשינוי הפסיקה. ככל שלבגיר יש צאצאים קטינים, יובא הדבר לידיעת ב"כ היועץ המשפטי לממשלה, שישקול התייצבות בהתאם לנסיבות.

10. הדיון בשאלת כשרות יוחסין של קטין, עוד בהיותו קטין, עשוי להגשים בין היתר, איזון אינטרסים ראוי של טובת הקטין. מצד אחד, תישמר זכותו של הקטין לפתוח את הדיון בעניינו מחדש בהיותו בגיר. מצד שני, כאשר התעוררה שאלה בעניין כשרות יוחסין המצריכה דיון, ניתן לעשות את מירב המאמצים להביא לפסיקה המתירה לו לבוא בקהל, כאשר המידע העובדתי אשר עשוי להכשירו הינו טרי ונגיש. ניסיון החיים מוכיח כי ברוב המקרים הצליחו בתי הדין לפתור לקולא שאלות כשרות יוחסין של קטינים. כאשר המידע העובדתי יהיה עמום ויוותר ספק, עלולה טובת הקטין להיפגע עוד יותר, מאחר שעל פי דין-תורה, מצבו של ספק-ממזר קשה ממצבו של ממזר-ודאי. טובתו של קטין מחייבת לעשות כל מאמץ, על מנת להסיר כל עננה בעניינו, ולהכשירו לקהל בלא פגיעה בדיני הנישואין והגירושין. כאמור עניינו של הקטין ידון רק תוך שהוא מיוצג ע"י ב"כ היועץ המשפטי לממשלה.

11. קטין שהוחלט כי אפשרות נישואיו טעונה בירור, יהא זכאי, בהיותו בגיר, לבקש לדון מחדש בעניינו, אף ללא ראיות או טענות חדשות.

12. תיקים, בהם עולה שאלה של כשרות יוחסין, אשר תלויים

ועומדים כיום בערעור בבית הדין הרבני הגדול, יועברו לדיון בפני ההרכב המיוחד בבית הדין הגדול, על פי הנחיות אלו.

13. לכשיצטבר ניסיון מספיק בשימוש בהנחיות אלו, תישקל האפשרות להוסיף תיקונים מתאימים לתקנות הדיון בבתי הדין הרבניים.

14. לצורך ביצוע תפקידו על פי הנחיות אלו, יוכל ב"כ היועץ המשפטי לממשלה להיעזר בפקיד סעד לסדרי דין. כל גורם במשרדי הממשלה אשר יכול לסייע בדרך של מתן פרטים או חקירה, יעשה כן, בכפוף להוראות כל דין.

15. בייצוג עניינו של קטין בפני בית הדין הרבני, יפעל ב"כ היועץ המשפטי לממשלה לטובת הקטין בלבד, בכפוף לאינטרס הציבורי ולהוראות כל דין. אף בית הדין הרבני בפסיקתו יעשה כל מאמץ הלכתי בנושא רגיש זה.

16. תוקף ההנחיות יהיה לשנתיים ימים. לאחריהם ייבחנו ההנחיות בהתאם לניסיון שיצטבר בתקופה זו.

ירושלים, ו' בטבת תשס"ד (31 דצמבר 2003)

שלמה משה עמאר
הראשון לציון, הרב הראשי לישראל
ונשיא בית הדין הרבני הגדול

אליקים רובינשטיין
היועץ המשפטי לממשלה

תקנות הדיינים (פגרות), תשע"ג-2013

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 13 ו-27 לחוק הדיינים, התשט"ו-1955, ובתוקף הסמכויות הנתונות לי על פי דין, ובהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרה

1. בתקנות אלה, "ראש בית הדין" – לגבי בית הדין הרבני הגדול – נשיא בית הדין הרבני הגדול ולגבי בית דין רבני אזורי – ראש אבות בית דין רבני אזורי שבו הוא מכהן; בבית דין רבני אזורי שבו אין ראש אבות בית דין – אב בית הדין בבית הדין הרבני האזורי שבו הוא מכהן; מכהנים בבית דין רבני אזורי כמה אבות בית דין, יהיה ראש בית הדין הוותיק שבהם, ובין בעלי ותק שווה הקשיש שבהם.

תקופות פגרה

2. תקופות הפגרה בבתי הדין הרבניים יהיו מדי שנה כדלקמן:

(1) פגרת סוכות – מיום י"ד בתשרי עד יום כ"ב בתשרי;

(2) פגרת הפסח – מיום י"ד בניסן עד יום כ"א בניסן;

(3) פגרת הקיץ – מיום 21 ביולי עד יום 5 בספטמבר.

דיון בימי הפגרה

3. בימי הפגרה בית דין ידון בעניין מסוים אשר לגביו הורה ראש בית הדין או דיין של בית הדין שראש בית הדין מינהו לכך, שיש לשמוע אותו, או בעניין מסוים שהובא לפניו אשר אינו סובל דחייה.

סמכות מנהל בתי הדין הרבניים

4. מנהל בתי הדין הרבניים רשאי להורות, לאחר התייעצות עם ראש בית הדין או דיין של בית הדין שראש בית הדין מינהו לכך, שסוג עניינים יישמע בתקופות הפגרה, בבית דין פלוני, או בכל בתי הדין.

יום ו' כפגרה

5. במניין מי תקופה שנקבעה בחיקוק, או שנקבעה בידי בית דין, יראו את יום ו' בשבוע כיום פגרה, אם הוא היום האחרון לפתיחת הליך או לביצועה של פעולה במהלך הליך בבית דין.

תקופת פגרה לא תובא במניין

6. תקופת פגרה לא תבוא במנין הימים שנקבעו בתקנות הדיון בבתי הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג, או שנקבעו בידי בית דין, אלא אם כן הורה בית הדין הוראה אחרת.

סדרי מינהל בבתי הדין הרבניים (טיפול בבקשות ליישוב סכסוך בפגרת הקיץ)(הוראת שעה), התשע"ו-2016

לפי חוק הדיינים, התשט"ו- 1955

בתוקף סמכותי לפי סעיף 13 לחוק הדיינים[2], התשט"ו-1955, ובהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול, אני קובע סדרי מינהל אלה:

טיפול בבקשות ליישוב סכסוך בחלק מימי פגרת הקיץ

1. בפגרת הקיץ של בתי הדין הרבניים, החל ביום 21 באוגוסט עד יום 5 בספטמבר, לא תקבל מזכירות בית הדין בקשות ליישוב סכסוך לפי חוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), תשע"ה–2014[3], אלא אם צורפה להן בקשה לסעד דחוף או לסעד זמני לשמירת המצב הקיים.

ה' באב התשע"ו (9 באוגוסט 2016)

דוד אזולאי
השר לשירותי דת

אני מסכים.

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

[2] ס"ח התשט"ו, עמ' 68; התשס"ד 295.
[3] ס"ח התשע"ה, עמ' 116; התשע"ו, עמ' 4.

תקנות הדיינים (אגרות), תשי"ז-1957

בתוקף סמכותי לפי סעיף 27 לחוק הדיינים, תשט"ו-1955, ובתוקף שאר הסמכויות הנתונות לי על פי כל דין, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"תובענה" – כלל התביעות במשפט שנפתח כדין בבית דין רבני;

"הליך" – כל צעד משפטי הכרוך בבירורם של תובענה או ענין;

"בעל דין" – לרבות צד שלישי;

"בית דין" – בית דין רבני;

"הועדה" – הועדה שנתמנתה בהתאם לתקנה 2;

"דף" – דף של לא יותר מ-60 שורות בריווח רגיל או דף של לא יותר מ-30 שורות בריווח כפול;

"לשכת סיוע משפטי" – לשכה ששר המשפטים הקים או הסמיך לפי חוק הסיוע המשפטי, התשל"ב-1972 (להלן – חוק הסיוע המשפטי), לפעול כלשכת סיוע משפטי, הן דרך כלל והן בתחום שיפוטו של בית משפט מסוים.

הועדה

2. (א) שר הדתות ימנה לכל בית דין ועדה מתוך עובדי אותו בית דין.

(ב) הועדה תדון בכל הענינים הנתונים לסמכותה לפי תקנות אלה.

(ג) הועדה תנהל פרוטוקול על דיוניה, והחלטותיה יינתנו בכתב וייחתמו על ידי כל חברי הועדה שהשתתפו בישיבותיה; הפרוטוקול יצורף לתיק בית הדין.

חובת תשלום האגרה

3. (א) לא ייזקק בית דין להליך או לענין מן המפורטים בתוספת הראשונה, אלא אם שולמה בעדם תחילה, לפי הוראות תקנות אלה, האגרה הקבועה בתוספת הראשונה והשניה או אם הוחלט לדחות את תשלום האגרה או לנהוג על דרך אחרת.

(ב) אי-תשלום אגרה, כולה או מקצתה, אין בו כדי לבטל מעשה בית הדין בדיעבד.

אגרת פרוטוקול

3א. (א) אגרת פרוטוקול תשולם לפי הקבוע בתוספת השניה יחד עם תשלום האגרה.

(ב) ההוראות לענין אגרות שבתקנות אלה, יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על אגרת פרוטוקול.

(ג) בהליך בו שולמה אגרת פרוטוקול זכאי כל בעל-דין לקבל עותק אחד מן הפרוטוקול ללא תשלום נוסף.

הצמדה למדד

3ב. (א) בתקנות אלה, "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

(ב) הסכומים הנקובים בתוספות הראשונה והשניה יתעדכנו ב-1 בינואר של כל שנה (להלן – יום העדכון), לפי שיעור שינוי המדד שפורסם בחודש נובמבר שקדם לו, לעומת המדד שפורסם בחודש נובמבר שקדם ליום העדכון הקודם, ולעניין יום העדכון הראשון שלאחר תחילתן של תקנות אלה – לעומת המדד שפורסם בחודש נובמבר שקדם לו.

(ב1) סכום מעודכן כאמור בתקנת משנה (ב), יעוגל לשקל החדש השלם הקרוב, וסכום של חצי שקל יעוגל כלפי מעלה.

(ג) מנהל בתי הדין יפרסם בהודעה ברשומות את נוסח התוספות הראשונה והשניה שהשתנתה עקב האמור בתקנה זו ויעביר העתק הודעתו לועדת הכספים של הכנסת.

מי משלם אגרה ואימתי

4. בעל דין שבשמו נדרש ההליך או הענין חייב לשלם את האַגרה בעדו לפני שמתחילים בהליך או בענין; והוא כשאין הוראות אחרות בענין זה.

שווי התביעה יבוטא בכסף

5. בתביעה, בערעור או בכל ענין אחר שהאגרה עליהם משתלמת לפי שווי הנושא, יבוטא שוויו בכסף בכל מקום שניתן לבטאו כך; לא בוטא השווי והוא ניתן לביטוי כאמור, או שבוטא השווי ובית הדין באחד משלבי ההליכים או הועדה לאחר מתן פסק דין או החלטה או צו אף לאחר ביצועם, מטילים ספק בדיוקו של השווי כפי שבוטא – יעריך בית הדין או הועדה את השווי כפי שהיה בשעת הגשת התביעה או הערעור או הענין והתובע או המערער או המבקש ישלם את ההפרש, אם ישנו, בין האַגרה ששולמה לבין האַגרה שיש לשלמה לפי ההערכה.

אין תיקון של שווי אחרי שלוש שנים

6. לא יעריך בית הדין או הועדה שוויו של נושא לאחר שעברו שלוש שנים מהיום שבו ניתן פסק דין סופי או החלטה סופית באותו נושא, או לאחר שעברו שלוש שנים ללא כל פעולה באותו נושא.

גביית ההפרשים

7. העריכה הועדה את שוויו של נושא לאחר שבהחלטה על תשלום הוצאות המשפט כבר נתחייב בעל דין בתשלום האַגרה ליריבו, יחולו הוראות אלה:

(1) רשאי בית הדין לגבות את ההפרש, אם ישנו, מאותו בעל דין או מיריבו, או חלק מזה וחלק מזה;

(2) כל סכום שנגבה מהיריב כאמור, דינו כדין הוצאות המשפט;

(3) ההפרש האמור יהיה חוב ראשון שייגבה מתוך הסכומים שיתקבלו במשרד ההוצאה לפועל מאת החייב בתשלום הוצאות המשפט לזכות יריבו.

דין אגרה כדין חוב לפי פסק דין

8. אגרה וכן הפרש לפי תקנה 5, שלא שולמו, דינם כדין חוב לפי פסק דין נגד החייב באַגרה, וייגבו על ידי משרד ההוצאה לפועל כדרך שגובים חוב כאמור, על סמך החלטה של בית דין, שתינתן לאחר שניתנה לבעלי הדין הזדמנות להשמיע דבריהם.

צירוף תביעות בתובענה אחת

9. היתה התובענה כוללת כמה תביעות, תשולם אגרה על כל תביעה ותביעה לחוד; אך לא תוטל אגרה נוספת בעד עילת תביעה נוספת.

אגרה בעד תביעה שכנגד

10. בעל דין בתובענה שהגיש תביעה על מנת שבית הדין יפסוק בה עם פסק הדין בתובענה, תשולם על התביעה שכנגד אותה אגרה שהיה צריך לשלמה אילו היתה התביעה שכנגד נושא לתובענה נפרדת.

חידוש משפטים

11. תובענה או ענין שנמחקו מרשימת המשפטים והוגשה בקשה, תוך חמישה עשר יום מיום מתן צו המחיקה להחזירם לרשימה, אם ניתן בנוכחות התובע או המבקש – או מיום שנמסר לו הצו האמור, אם ניתן שלא בנוכחותו – תשולם בעד החזרתם מחצית האַגרה המשתלמת בהגשתם הראשונה; הוגשה הבקשה כתום המועד האמור – תשולם האגרה האמורה במלואה.

החזרת חלק האגרה

12. (א) נגמר הדיון בתביעה, בערעור, או בכל ענין אחר לפני מתן פסק הדין לפי בקשת מגיש התביעה, הערעור או הענין האחר, תוקטן האגרה –

(1) ב-50% אם נגמר הדיון לפני שבית הדין התחיל בשמיעת ראיות או, אם אין על בית הדין לשמוע

ראיות, לפני שהתחיל בשמיעת טענותיהם של בעלי הדין;

(2) ב-25% אם נגמר הדיון לאחר שמיעה כאמור, ולמגיש התביעה, הערעור או הענין האחר יוחזר כל סכום ששולם על חשבון האַגרה והעודף על סכום האגרה המוקטנת.

(ב) הוראות תקנת משנה (א) לא יחולו על אגרת בקשה שאינה עולה על 3 לירות וכן לא על אגרה על בקשה ליישוב סכסוך לפי סעיף 3 לחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה (הוראת שעה), התשע"ה-2014.

(ג) לענין תקנה זו –

"תביעה" – לרבות תביעה נגדית;

"ערעור" – לרבות ערעור נגדי;

"פסק-דין" – לרבות צו או החלטה;

"שמיעת ראיות" – לרבות ביקור במקום על ידי בית הדין וקבלת ראיות על ידי עדות מומחים.

ערעורים חוזרים

13. תובענה שחזרו וערערו על פסק דין שניתן בה, לאחר שהוחזרה מאת בית הדין הרבני הגדול אל בית דין רבני אזורי עקב ערעור קודם של אותו מערער – אין המערער חייב בתשלום אגרה על כל ערעור נוסף על הראשון.

ענינים פטורים מאגרה

14. לא תשולם אגרה –

(1) בעד העתק מאושר אחד מפסק דין, מצו או מהחלטה לכל בעל דין שדרש זאת תוך חודש ימים מיום פסק הדין, הצו או ההחלטה;

(2) בעד העתק מאושר מפסק דין, מצו או מהחלטה, הנמסר לאדם שיש חובה למסרו לו מכוח דין או פסק דין;

(3) בעד העתק של פסק דין, של צו או של החלטה שמקבלו חייב על פי דין לפרסמו;

(4) בעד בקשה למתן רשות למסור מסמך משפטי שלא באמצעות בית הדין;

(5) בעד בקשה לביטול או למחיקת תביעה, תביעה נגדית, ערעור, ערעור נגדי או כל ענין אחר;

(6) בעד בקשה להחזרת אגרה בהתאם לתקנה 12;

(7) בעד בקשה לדחות תשלום אגרת תביעה, אגרת בקשה או אגרת ערעור.

(8) בעד בקשה לדחיית מועדו של משפט אם הדחיה מתבקשת מחמת שירותו של בעל דין או עורך דין בכוחות המילואים של צבא-הגנה לישראל.

(9) בעד בקשה לעיון בתיק בית הדין.

אגרת התביעה למזונות

14א. בתביעה למזונות ובכל הליך בה, יהיה התובע פטור מאגרה; אך אם נצטווה בעל הדין שכנגד לשלם את הוצאות המשפט, יהיה אותו בעל דין חייב באגרה החלה בעד תביעה לפי סכום המזונות החדשי כפי שנפסק. סכום האגרה ייחשב כחוב לפי פסק דין שניתן לטובת המדינה.

דחיית תשלומה של אגרה

15. (א) בתקנה זו "הכתב העיקרי" – הכתב של התובענה, הענין או ההליך.

(ב) רצה בעל דין לטעון בכל תובענה, ענין או הליך שאין ביכלתו לשלם את האגרה או חלק ממנה, יצרף לכתב העיקרי, בשעת הגשתו לבית הדין, בקשה לועדה לדחיית תשלום האגרה.

(ג) הוגשה בקשה כאמור והועדה נוכחת שאין ביכלתו של המבקש לשלם את האַגרה או חלק ממנה – ותעודה של לשכת סיוע משפטי תשמש ראיה לכאורה על כך – והיא סבורה שיש למבקש סיכוי להצליח בתובענה, בענין או בהליך, תהיה רשאית –

(1) לדחות את תשלום האגרה או חלק ממנה;

(2) להגביל את דחיית תשלומה של האגרה לאותה תביעה שבתובענה או לאותו ענין או הליך, או לאותו חלק מהם, הנראים לה כסבירים מבחינת סיכויי ההצלחה של המבקש;

(3) להרשות את תשלומה של האגרה או כל חלק ממנה, בשיעורים תוך מהלך המשפט.

(ד) (בוטלה)

(ה) סירבה הועדה לבקשה, כולה או מקצתה, רשאית היא באותו מעמד להרשות למבקש לשלם את האַגרה שתשלומה לא נדחה תוך הזמן שתקבע, ובלבד שלא יעלה על חמישה עשר יום, ומששולמה תוך אותו זמן, יראו את התשלום כאילו נעשה ביום שבו הוגשה הבקשה.

(ו) סירבה הועדה לבקשה מבלי שהרשתה את תשלומה של האגרה תוך זמן קבוע, ולא שולמה באותו יום או שהרשתה את תשלומה תוך זמן קבוע והמבקש לא מילא אחר ההחלטה, ימחק בית הדין את הכתב העיקרי.

(ז) דחתה הועדה את תשלומו של חלק מהאגרה ואותו חלק מהאגרה שתשלומו לא נדחה לא שולם באותו יום או תוך הזמן שנקבע, ימחק בית הדין את הכתב העיקרי.

(ח) הגבילה הועדה את דחיית תשלומה של האגרה כאמור בתקנת משנה (ג) פסקה (2), יגיש המבקש כתב עיקרי מתוקן בהתאם להגבלה, או ישלם את ההפרש שבין האגרה המלאה והאגרה שתשלומה נדחה תוך הזמן שתקבע הועדה, ובלבד שלא יעלה על חמישה עשר יום, והכתב העיקרי המתוקן שהוגש תוך זמן שנקבע, יראו אותו כאילו הוגש ביום שבו הוגש הכתב העיקרי.

(ט) הורשה תשלומה של אגרה בשיעורים תוך מהלך המשפט ולא שולם שיעור בזמנו, רשאי בית הדין למחוק את הכתב העיקרי או, אם הראו לו טעם מספיק לכך, להאריך את זמן תשלומו של השיעור.

(י) נמחק כתב עיקרי לפי תקנות משנה (ו), (ז) ו-(ט), יראו אותו כאילו לא הוגש.

תשלום האגרה שנדחתה

16. בכפוף לתקנות 15, 17, 19 ו-20 חייב כל מבקש דחיית תשלום אגרה שנעתרו לבקשתו, כולה או מקצתה, לשלם או להשלים את האַגרה עד מלוא הסכום המגיע ממנו עם גמר הדין בתובענה או בענין שאַגרתו נדחתה, במלואה או בחלקה.

פטור מאגרה שנדחתה

17. (א) נגמר הדיון בתובענה, בענין או בהליך, רשאי החייב בתשלום אגרה או בחלק ממנה לבקש מאת הועדה לפטרו לחלוטין מהסכום שהוא חייב בו או מחלק ממנו.

(ב) משהוגשה בקשה כאמור ונוכחה הועדה כי אין ביכלתו של המבקש לשלם את הסכום שהוא חייב בו, לא אותה שעה ולא תוך תקופה סבירה – רשאית היא לפטרו לחלוטין מתשלום הסכום שהוא חייב בו או מחלק ממנו.

(ג) בתקנה זו ובתקנה 16 "גמר דיון" – לרבות ביטול, מחיקה, עיכוב הדיון והפסקת דיון.

דחיה ופטור באגרת ערעור ובקשות

18. הוראות תקנות 15, 16, ו-17 בדבר דחיית אגרה ופטור הימנה יחולו גם על הגשת ערעור או בקשה ועל כל הליך בהם, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

מבקש דחיה שנעשה בר-יכולת

19. מי שביקש דחיית אגרה על פי תקנות אלה ועד שנגמר המשפט או הערעור או ההליך, הכל לפי הענין, נעשה בר-יכולת לשלם את האַגרה, יצווה בית הדין להפסיק את הליכי הדין עד שישולמו כל האגרות שהמבקש נתחייב בהן במשפט, בערעור או בהליך.

גביית אגרות שנדחו

20. לא שילם מבקש הדחיה את האגרות שתשלומן נדחה ולא עשה מיד למען הוצאה לפועל של פסק הדין, הצו או ההחלטה או של חלק מהם, יתן בית הדין צו בדבר תשלום האַגרות על ידי מבקש הדחיה שיימסר עם העתק פסק הדין, הצו או ההחלטה למשרד ההוצאה לפועל לשם גבייתן ממבקש הדחיה או מבעל דינו, אם נצטווה אותו בעל דין לשלם את הוצאות התובענה או ההליך או הערעור.

דין האגרה בתובענות הממשלה

21. הממשלה וכל שהוסמך לייצגה פטורים מאגרת בית דין; אך אם נצטווה בעל הדין שכנגד לשלם את הוצאות המשפט, יהיו האַגרות שהיה צריך לשלמן, אלמלא הוראות תקנה זו, חלק מהחוב בפסק הדין וכלולים בו ולאחר גבייתן ישולמו לבית הדין שנתן את פסק הדין.

פטור האפוטרופוס הכללי

22. (א) נדרש הליך או ענין על ידי האפוטרופוס הכללי, לא יידרש לשלם אגרה בעדם על פי תקנות אלה אם הגיש לבית הדין בשעת הדרישה הצהרה, כי ברכוש האדם המתנהל על ידיו ושלגביו נדרש ההליך או הענין אין כספים לתשלום האגרה; אולם חייב הוא בתשלום האגרה האמורה כשהגיעו לידיו כספים כאמור.

(ב) הוראות התקנה 19 יחולו על תשלום אַגרות כאמור, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

בעלי דין פטורים מאגרה

22א. אלה פטורים מחובת תשלום אגרה:

(1) בעל דין המיוצג על ידי עורך דין מטעם לשכת סיוע משפטי, בהליך שלגביו אושרה בקשתו לקבלת שירות משפטי;

(2) בעל דין הזכאי לשירות משפטי לפי התוספת לחוק הסיוע המשפטי בעניינים ובהיקף שנקבעו בה.

23. (בוטלה)

אגרות – חלק מפסק הדין

24. כל האַגרות ייגבו על פי פסק דין, צו או החלטה אחרת שניתנו באותו משפט ממי שנתחייב בהן בהוצאות המשפט ובמידה שנתחייב כאמור ללא צורך בפסק מיוחד.

הוראות מעבר

25. האגרות ששולמו בעד תובענות, ערעורים או הליכים במשפטים התלויים ועומדים בבית דין או בהוצאה לפועל ביום פרסום תקנות אלה ברשומות, יראו אותן כאילו שולמו כדין ובשיעור הראוי, אם שולמו לפי דרגת האַגרות שהיתה נהוגה בשעת תשלומן.

השם

26. לתקנות אלה ייקרא "תקנות הדיינים (אַגרות), תשי"ז-1957".

תקנות הדיינים (החזרת פיקדונות בבתי דין רבניים), תשנ"ט-1999

בתוקף סמכותי לפי סעיף 27 לחוק הדיינים, התשט"ו-1955, ושאר סמכויותי לפי כל דין, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"בית דין רבני" – כמשמעותו בחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953;

"הפרשי הצמדה" – תוספת לסכום שיש להחזירו לפי תקנות אלה, לפי שיעור העליה של המדד, מן המדד שפורסם סמוך לפני יום ההפקדה ועד המדד שפורסם סמוך לפני יום התשלום בפועל;

"זכאי" – אדם שלשם הבטחת תשלום שיגיע לו הופקד פיקדון, או האדם שהפקיד את הפיקדון, לפי הענין;

"מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת מדי פעם בפעם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"מפקיד" – אדם שהפקיד פיקדון;

"פיקדון" – פיקדון, עירבון, ערובה או ערבות, שהופקדו לפי הוראת בית הדין הרבני.

החזרת פיקדונות

2. (א) הופקד סכום כסף כפיקדון בקופת בית הדין או בחשבון בנק הדואר של המשרד לעניני דתות ובית הדין ציווה לשלמו, כולו או מקצתו לזכאי, או שהגיע המועד שבו קמה למפקיד או לזכאי הזכות לדרוש את יתרת סכום הפיקדון (להלן – היתרה) לזכאי או למפקיד, תשולם היתרה לזכאי או למפקיד בצירוף הפרשי הצמדה לתקופה שמיום ההפקדה עד יום תשלומה בפועל.

(ב) יתרה ששולמה בתוך שלושה חודשים מיום הפקדתה לא ייווספו עליה הפרשי הצמדה.

ביצוע התשלום

3. היתרה תשולם לזכאי או למפקיד בשיק או בהעברה בנקאית לחשבונו של הזכאי או המפקיד והתאריך המופיע על גבי השיק או תאריך ההעברה ייחשב כיום תשלום היתרה בפועל.

ביטול

4. תקנות בתי הדין הרבניים (החזרת פקדונות וקנסות), התשמ"ו-1985 – **בטלות.**

תחילה

5. **תחילתן של תקנות אלה 30 ימים מיום פרסומן.**

פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971

פרק א': עדות שבעל-פה

סימן א': הזמנת עדים וכשרותם

סמכות להזמין עדים

1. (א) מותר להזמין כל אדם ליתן עדות שהיא קבילה ושייכת לענין; והוא, כשאין הוראה אחרת בפקודה זו.

(ב) בית המשפט רשאי, לפי שיקול דעתו, לסרב להוציא הזמנה אם אין בה צורך או אם ראה שנתבקשה למטרה שאיננה גילוי האמת.

הכל כשרים להעיד

2. הכל כשרים להעיד בכל משפט, בכפוף לאמור בסעיפים 3 ו-4, ואין אדם פסול להעיד מפני שהוא בעל דין בתובענה אזרחית, או מתלונן או נאשם במשפט פלילי, או מפני שהוא מעבידו, עובדו, בן זוגו או קרובו של התובע, המתלונן, הנתבע או הנאשם, או מפני שהורשע או נושא עונש על עבירה.

סייג לעדותם של בני זוג

3. במשפט פלילי אין בן זוג כשר להעיד לחובת בן זוגו, ואין כופים אותו להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם בן זוגו בכתב אישום אחד.

סייג לעדותם של הורה וילד

4. במשפט פלילי אין הורה וילד כשרים להעיד האחד לחובת משנהו, ואין כופים אחד מהם להעיד לחובת אדם המואשם יחד עם משנהו בכתב אישום אחד.

עדות מותרת

5. (א) הסייגים שבסעיפים 3 ו-4 לא יחולו במשפט פלילי בשל אחד מאלה:

(1) חבלת גוף או אלימות או איום באחד מאלה;

(2) עבירה לפי סעיפים 337 או 362 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין), או לפי סימן י' בפרק ח' ולפי סימנים ה' או ו'1 בפרק י' לחוק העונשין, שעבר בן זוג נגד בן זוגו, הורה נגד ילדו או ילד נגד הורהו;

(2א) עבירה לפי סעיף 287 לחוק העונשין, לעניין הפרת צו הגנה לפי חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, או לעניין הפרת צו

שיפוטי אחר לפי כל דין, שעניינו הגנת בן זוגו, ילדו או הורהו של המפר, מפניו;

(3) עבירה לפי סעיפים 244 עד 246, 249 ו-249א לחוק העונשין, שנעברה בקשר לאחת העבירות המפורטות בסעיף זה;

(4) (נמחקה)

(ב) הסייגים שבסעיפים 3 ו-4 לא יחולו על עדות של אדם שהגיש תלונה נגד בן זוגו, ילדו או הורהו, לפני העניין, במשפט פלילי בעניין אותה תלונה, בין שהוא הראשון שהגיש תלונה באותו עניין ובין שהוגשה כבר תלונה באותו עניין בידי אדם אחר.

(ג) לעניין סעיפים קטנים (א) ו-(ב), אחת היא אם העד הוא נפגע העבירה או אדם אחר.

עדות לזכות בן משפחה – ראיה לחובתו

6. נקרא בן זוג להעיד לזכות בן זוגו, או נקרא הורה או ילד להעיד זה לזכותו של זה, תהא העדות, בין בחקירה ראשית ובין בחקירה שכנגד מטעם התביעה, כשרה לשמש ראיה להוכחת אשמתו של הנאשם.

עדות לעצמו או ליריב

7. במשפט אזרחי יכול בעל דין להעיד לעצמו או להיות מוזמן להעיד ליריבו.

הגדרות

8. בסימן זה –

"בן זוג" – לרבות הידוע בציבור כבן זוגו, ולמעט מי שחי בנפרד מבן זוגו ואינו מנהל עמו משק בית משותף מתוך כוונה לפרק את חיי המשפחה באופן קבוע, אף אם הם מתגוררים תחת קורת גג אחת;

"ילד" – לרבות מאומץ;

"הורה" – לרבות מאמץ.

סימן ב': עדות על אמרות

אמרת עד בעת ביצוע עבירה

9. עדות על אמרה שנאמרה בשעה שנעשה, לפי הטענה, מעשה עבירה, או בסמוך לפניו או לאחריו, והאמרה נוגעת במישרין לעובדה השייכת לענין, תהא קבילה אם אמר אותה אדם שהוא עצמו עד במשפט.

אמרה של קרבן אלימות

10. עדות על אמרה שאמר אדם שנעשה בו, לפי הטענה, מעשה אלימות, והאמרה נוגעת לאותו מעשה או לנסיבות-לואי שלו, תהא קבילה אף אם האדם שאמר אותה אינו נוכח כעד ואף אין להביאו

למשפט משום שהוא נפטר או תשוש או חולה או נעדר מן הארץ, ובלבד שנתקיימה באותה אמרה אחת מאלה:

(1) היא נאמרה בשעת מעשה האלימות, או בסמוך לאחריו, או לאחר שהיתה לו ההזדמנות הראשונה להתאונן עליו;

(2) היא נוגעת למעשה האלימות לפי סדר האירועים עד כדי היותה חוליה בשלשלת הנסיבות הקשורות במישרין לביצוע העבירה;

(3) היא נאמרה בשעה שהוא היה גוסס, או האמין שהוא גוסס, בעקבו של מעשה האלימות.

אמרת עד מחוץ לבית המשפט

10א. (א) אמרה בכתב שנתן עד מחוץ לבית המשפט תהיה קבילה כראיה בהליך פלילי אם נתקיימו אלה:

(1) מתן האמרה הוכח במשפט;

(2) נותן האמרה הוא עד במשפט וניתנה לצדדים הזדמנות לחקרו;

(3) העדות שונה, לדעת בית המשפט, מן האמרה בפרט מהותי, או העד מכחיש את תוכן האמרה או טוען כי אינו זוכר את תכנה.

(ב) בית-המשפט רשאי לקבל אמרה כאמור בסעיף קטן (א) אף אם נותן האמרה איננו עד, בין משום שהוא מסרב להעיד או אינו מסוגל להעיד, ובין שלא ניתן להביאו לבית-המשפט משום שאינו בחיים או לא ניתן למצאו, ובלבד שבית-המשפט שוכנע שמנסיבות הענין עולה, כי אמצעי פסול שימש להניא או למנוע את נותן האמרה מלתת את העדות.

(ג) בית המשפט רשאי לסמוך ממצאיו על אמרה שנתקבלה לפי סעיף זה, או על חלקה, והוא רשאי להעדיף את האמרה על עדותו של העד, והכל אם ראה לעשות כן לנוכח נסיבות הענין, לרבות נסיבות מתן האמרה, הראיות שהובאו במשפט, התנהגות העד במשפט ואותות האמת שנתגלו במהלך המשפט, והטעמים יירשמו.

(ד) לא יורשע אדם על סמך אמרה שנתקבלה לפי סעיף זה אלא אם יש בחומר הראיות דבר לחיזוקה.

קבלת אמרה בהסכמה

10ב. אמרה בכתב שניתנה מחוץ לבית המשפט תהיה קבילה כראיה בהליך פלילי אף אם נותנה אינו עד במשפט, אם שני הצדדים

הסכימו לכך ותוכן האמרה לא היה שנוי במחלוקת, ובלבד שהנאשם היה מיוצג על ידי עורך דין.

שמירת דינים

10ג. אין האמור בסעיפים 10א ו-10ב כדי להכשיר ראיה שאינה קבילה מסיבה אחרת שבדין או לפסול ראיה שהיא כשרה לפי דין אחר.

הוכחת אמרה של נאשם

11. אמרתו של נאשם מותר להוכיח בעדותו של אדם ששמע אותה; נרשמה האמרה בכתב והנאשם חתם עליה או קיים אותה באופן אחר, מותר להוכיחה בעדות על כך ממי שהיה נוכח באותו מעמד; אמרה שנרשמה כאמור מותר להוכיחה אף בתצהיר בכתב של מי שהיה נוכח באותו מעמד, אם הנאשם מיוצג וסניגורו הסכים לכך או – כאשר האמרה נוגעת לאישום בעוון או בחטא – אם הנאשם, במענה לשאלת בית המשפט ולאחר שבית המשפט הסביר לו את זכותו לחקור את נותן התצהיר, אישר שקרא את האמרה או שהיא הוקראה לו, אינו כופר בכך שהאמרה היא אמרתו וויתר על חקירת מקבל האמרה.

הודיה

12. (א) עדות על הודיית הנאשם כי עבר עבירה, תהא קבילה רק אם הביא התובע עדות בדבר הנסיבות שבהן ניתנה ההודיה ובית המשפט ראה שההודיה היתה חפשית ומרצון.

(ב) בית המשפט רשאי לקבל כראיה, להוכחת הנסיבות שבהן ניתנה הודיית נאשם, גם תצהיר בכתב של מקבל ההודיה, שבו הוא מפרט את נסיבות גביית ההודיה ומצהיר כי ההודיה היתה חפשית ומרצון, והוא אם נתקיים אחד מאלה:

(1) הנאשם מיוצג וסניגורו ויתר על חקירת מקבל ההודיה;

(2) ההודיה היתה על עבירה שהיא עוון או חטא והנאשם, במענה לשאלת בית המשפט ולאחר שבית המשפט הסביר לו את זכותו לחקור את נותן התצהיר, אישר שקרא את ההודיה או שהיא הוקראה לו, אינו כופר בכך שההודיה היתה חפשית ומרצון וויתר על חקירת מקבל ההודיה.

סימן ג': עדות מחוץ למדינה

גביית עדות על ידי שלוח במשפט אזרחי

13. (א) לפי בקשת בעל דין במשפט אזרחי רשאי בית המשפט, אם נראה צורך בכך למען הצדק ולפי התנאים שהורה עליהם, לצוות שעד או כל אדם אחר ייחקר בתצהיר על-

ידי אדם פלוני ובמקום פלוני שמחוץ לתחום שיפוטו של בית המשפט, ורשאי בית המשפט ליתן הוראה בכל דבר הכרוך באותה חקירה, כפי שייראה סביר וצודק, ורשאי הוא להתיר לכל בעל דין להגיש את פרוטוקול העדות כראיה באותו משפט.

(ב) אדם שהורו לו לערוך חקירה כאמור רשאי להשביע ולערוך דו"ח מיוחד לבית המשפט בדבר החקירה ובדבר התנהגותו של כל עד או אדם אחר בה או בדבר היעדרו ממנה, ורשאי בית המשפט להורות על כל הליך וליתן כל צו כפי שייראה לו צודק.

עדות מחוץ למדינה במשפט פלילי

14. על אף האמור בחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה-1965, מקום שנגבתה עדות מחוץ לתחום שיפוטם של בתי המשפט בישראל, מכוח כל אמנה, הסכם או דין, לצורך הליך פלילי בישראל, רשאי בית המשפט להתיר שפרוטוקול העדות שניתנה כאמור יוגש כראיה במשפט, ובלבד שבית המשפט ראה להנחת דעתו שיש סיבה מספקת להיעדרו של העד שהעיד לפי הפרוטוקול וכי לנאשם או לעורך דינו ניתנה הזדמנות לחקור את העד חקירה שכנגד בשעה שנגבתה העדות.

פרק ב': עדות שבכתב

סימן א': תצהירים

תצהיר שבכתב כראיה בדין

15. (א) מקום שמותר לאדם על-פי דין, או שנדרש אדם, להוכיח דבר על-ידי תצהיר בכתב, בשבועה או בהן צדק, יהיה תצהירו בכתב ראיה כשרה, אם הוזהר המצהיר כי עליו להצהיר את האמת וכי יהא צפוי לענשים הקבועים בחוק אם לא יעשה כן.

(ב) האזהרה לפי סעיף קטן (א) תינתן, ונתינתה תאושר על פני התצהיר, על-ידי אחד מאלה:

(1) שופט;

(2) דיין בבית דין דתי;

(3) היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה, פרקליטי מחוז, פרקליטי נפה, וסגני פרקליט המדינה ופרקליטי המחוז ועוזריהם;

(4) עורך-דין;

(5) ראש רשות מקומית;

(6) אדם אחר שהסמיכו לכך שר המשפטים.

תחולת הדין הפלילי

16. לענין סעיף 120 לפקודת החוק הפלילי, 1936, דין תצהיר שנעשה לפי סעיף 15 כדין הצהרה בשבועה.

חקירה בעל-פה

17. (א) הוראות סעיף 15 אינן גורעות מכוחו של בית המשפט לצוות כי המצהיר ייחקר בבית המשפט, ובית המשפט ייעתר לבקשתו של בעל דין לצוות על כך; לא התייצב המצהיר, רשאי בית המשפט לפסול תצהירו מלשמש ראיה.

(ב) נתברר לבית המשפט, שבקשתו של בעל דין לחקור מצהיר בבית המשפט באה לשם קנטור או מתוך קלות דעת, רשאי הוא להטיל על המבקש את הוצאות החקירה.

סימן ב': שבועות

הגדרה

18. "רשם", לענין פקודה זו – מי שנתמנה להיות רשם או סגן רשם על פי סעיף 30 לחוק בתי המשפט, תשי"ז-1957.

סמכות להשביע

19. רשם או שופט בית משפט שלום רשאי – לכל ענין שאין לגביו הוראה על כך בחיקוק אחר – להשביע אדם, או לקבל ממנו תצהיר, אם –

(1) הדבר נדרש לבית משפט או לענין אחר בישראל, או לבית משפט או לרישום מסמך מחוץ לישראל;

(2) האדם חייב שבועה או תצהיר;

(3) האדם רוצה למסור הודעה בשבועה או בתצהיר;

(4) האדם רוצה לערוך בפניו מסמך שעריכתו מחייבת שבועה או תצהיר.

סימן ג': עדות של מומחים ועובדי ציבור

ראיה לפעולת הממשלה

19א. (א) מסמך הניתן על ידי הממשלה, ייחתם בידי ראש הממשלה או בידי שר שראש הממשלה הסמיכו לכך, או בידי מזכיר הממשלה.

(ב) אישור בכתב של מזכיר הממשלה שהממשלה עשתה דבר פלוני ישמש ראיה שאכן נעשה הדבר כאמור באישור.

חוות דעת מומחה ותעודת רופא

20. בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות דין, לקבל כראיה, בכתב, חוות דעתו של מומחה בשאלה שבמדע, שבמחקר, שבאמנות או שבידיעה מקצועית (להלן – חוות דעת), ותעודה של רופא על מצב בריאותו של אדם (להלן – תעודת רופא).

חזקת חתימה

21. חוות דעת ותעודת רופא שנעשו בישראל חזקה שהחתימה המופיעה בהן נכונה, כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר.

חוות דעת ותעודת רופא שנעשו מחוץ לישראל

22. לא יקבל בית משפט כראיה חוות דעת או תעודת רופא שנעשו מחוץ לישראל, אלא כשיש עליהן אישור של נציג קונסולרי או דיפלומטי של ישראל –

(1) שהחתימה על חוות הדעת או תעודת הרופא ראויה לאמון;

(2) שלפי חוקי המקום שבו נעשתה חוות הדעת או תעודת הרופא צפוי למומחה או לרופא עונש על דברי שקר הכלולים בהן.

תעודת עובד הציבור

23. בית המשפט רשאי, אם אין הוא רואה חשש לעיוות הדין, לקבל כראיה תעודה על דבר שנרשם במסמך רשמי; התעודה תהא חתומה בידי עובד הציבור שעשה את הרישום או את המעשה או קיבל את הידיעה שנרשמה, ואם אין הוא עוד באותו שירות – בידי האחראי על היחידה שבה עבד.

טפסים ותקנות

24. (א) חוות דעת, תעודת רופא ותעודת עובד הציבור ייערכו לפי הטפסים הקבועים בתוספת הראשונה או בדומה להם ככל האפשר.

(ב) שר המשפטים רשאי, בתקנות, לקבוע דרך הגשתן של חוות דעת, תעודת רופא או תעודת עובד הציבור ולהביא שינויים בטפסיהן.

דין תעודות לפי סימן זה כדין עדות בשבועה

25. (א) חוות דעת, תעודת רופא ותעודת עובד הציבור שהוגשו כראיה לבית המשפט – דינן כדין עדות בשבועה לענין סעיף 117 לפקודת החוק הפלילי, 1936.

(ב) לצורך סעיף זה, דין חוות דעת ותעודת רופא שנעשו מחוץ לישראל כדין חוות דעת ותעודת רופא שנעשו בישראל.

(ג) כל חוות דעת וכל תעודת רופא יכילו הצהרת המומחה או הרופא כי הוראות סעיף זה ידועות לו.

חקירה בעל-פה

26. (א) הוראות סימן זה אינן גורעות מכוחו של בית המשפט לצוות כי מומחה או רופא או עובד הציבור ייחקרו בבית המשפט, ובית המשפט ייעתר לבקשתו של בעל דין לצוות על כך.

(ב) נתברר לבית המשפט שבקשתו של בעל דין לחקור מומחה או רופא או עובד הציבור בבית המשפט באה לשם קנטור או מתוך קלות דעת, רשאי הוא להטיל על המבקש את הוצאות החקירה.

שמירת זכויות וסמכויות

27. אין בהוראות סימן זה לענין עדות של עובדי הציבור –

(1) כדי לגרוע מהוראות כל חוק אחר בדבר הוכחת עובדה על ידי תעודה של עובד הציבור;

(2) כדי לגרוע מכל דין שלפיו רשאי או חייב עובד הציבור לסרב להעיד או לסרב למסור תעודה;

(3) כדי לגרוע מכל דין הפוסל עדות או המסייג קבלתה כראיה.

הגדרה

28. לענין סימן זה, "עובד הציבור" –

(1) עובד המדינה, לרבות שופט, דיין בבית דין דתי, חבר הממשלה ומבקר המדינה;

(2) עובד ההסתדרות הציונית העולמית והסוכנות היהודית לארץ-ישראל;

(3) עובד או נושא תפקיד של גוף ציבורי אחר שקבע שר המשפטים באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

סימן ד': תעודות ציבוריות ונכריות

הגדרות

29. בסימן זה –

"נציג דיפלומטי" – שגריר, ציר, ממונה על שגרירות או צירות, יועץ של שגרירות או צירות, מזכיר ראשון, מזכיר שני או מזכיר שלישי של שגרירות או צירות, המשמשים בתפקידם במדינת חוץ;

"נציג קונסולרי" – קונסול כללי, קונסול, סגן קונסול, קונסול כללי בפועל או סוכן קונסולרי, המשמשים בתפקידם במקום שמחוץ לישראל;

"תעודה ציבורית" – תעודה של אחד הגופים המנויים להלן שהיא מעשה חקיקה, שיפוט או ביצוע, או רשומה של מעשה כאמור, או שהיא חלק מן הרשומות הרשמיות של אחד הגופים המנויים להלן, ובכלל זה תעודה המוחזקת כרשומה, בין שנעשתה בדרך רשמית ובין בדרך אחרת; ואלה הגופים:

(1) מדינת ישראל או הרשות הריבונית של שטח ארץ שמחוץ לישראל;

(2) משרדי הממשלה, רשות מקומית, בית משפט, בית דין, גוף אחר בעל סמכות שיפוטית או מעין שיפוטית, נוטריון או כל גוף רשמי אחר של ישראל או של שטח ארץ שמחוץ לישראל (להלן – מוסדות);

(3) עובד המדינה, עובד רשות ריבונית של שטח ארץ שמחוץ לישראל או עובד מוסד (להלן – פקיד);

"מדפיס רשמי" –

(1) לגבי ישראל – המדפיס הממשלתי או מי שהוכח כי הוא מורשה רשמית להדפיס את התעודה הנדונה או תעודות מן הסוג הנדון;

(2) לגבי שטח ארץ שמחוץ לישראל – כל מדפיס שהוכח כי הוא המדפיס בשביל הממשלה או הרשות הריבונית של אותו שטח ארץ או מורשה כאמור בפסקה (1).

הוכחת תעודות-חוץ

30. יפוי-כח או כל מסמך אחר שבכתב שנערכו או שהוצאו במקום שמחוץ לשטח שחל עליו משפט מדינת ישראל, מותר, בכל משפט או ענין אזרחיים, ובכפוף לכל סייג מוצדק, להוכיחם באישורם של הצדדים שהוציאום, או בהצהרה שבכתב של אחד מעדי האימות, שנמסרו כנחזה בפני אחד מאלה:

(1) נציג דיפלומטי או קונסולרי ישראלי, וקויימו בכתב חתום בידו ובחותמתו על גבי המסמך או בנספח אליו;

(2) נוטריון ציבורי, וקויימו בכתב חתום בידו ובחותמתו הנוטריונית ואומתו בכתב בידי נציג דיפלומטי או קונסולרי ישראלי ובחותמתו הרשמית על גבי המסמך או בנספח אליו.

אין צורך להוכיח מעמדו של המקיים

31. תעודה הנחזית מקויימת כאמור בסעיף 30, יראוה כאילו הוכחה כראוי, ואין צורך להוכיח את חתימתו או חותמתו או מעמדו הרשמי של האדם הנחזה להיות מקיים האישור או ההצהרה.

הוכחת תעודות ציבוריות

32. תעודה ציבורית ניתן להוכיח בהגשת אחת מאלה, בלי לפגוע בדרכי הוכחה אחרים:

(1) המקור;

(2) העתקו הבדוק;

(3) העתקו שהודפס על ידי המדפיס הרשמי;

(4) העתקו המאושר בחותמו הרשמי או בחתימתו של הפקיד שבידו משמורתו הרשמית;

(5) העתקו המאושר בחותמו הרשמי של המוסד שבידו משמורתו הרשמית;

(6) העתקו המאושר בחותמו או בחתימתו של שר או של נושא משרה אחר בדרג שווה-ערך, או של פקיד בדרג ובמשרה המניחים את דעתו של בית המשפט לגבי מהימנותו של האישור;

(7) העתקו המאושר בחותמו הרשמי של מוסד, אם מהימנותו של האישור מניחה דעתו של בית המשפט, בהתחשב עם טיבם של התעודה ושל המוסד שאישר אותה.

תעודת אישור של נציג ישראלי

33. (א) תעודת אישור של נציג דיפלומטי או קונסולרי ישראלי בשטח ארץ פלוני, תהא ראיה מספקת לכל אחת מהעובדות האלה:

(1) כי תעודה ציבורית פלונית הודפסה בידי המדפיס הרשמי של אותו שטח ארץ;

(2) כי חותם או חתימה פלונית הם חותמו וחתימתו הרשמיים של הפקיד הנחזה כבעל החותם או החתימה;

(3) כי חותם פלוני הוא חותמו הרשמי של המוסד הנחזה כבעל החותם.

(ב) תעודת אישור של נציג דיפלומטי או קונסולרי ישראלי, כי לפי מיטב ידיעתו ואמונתו תעודה ציבורית פלונית נמצאת במשמורתו הרשמית של פקיד פלוני או של מוסד פלוני, תהא ראיה מספקת לדבר.

חזקות על תעודות ציבוריות

34. חזקה היא, כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר, כי –

(1) תעודה ציבורית, "רשומות" וכל פרסום רשמי אחר הנחזים כמודפסים בידי מדפיס רשמי – הם אמנם מודפסים למעשה כאמור;

(2) תעודה ציבורית, שפקיד מאשר, בכתב חתום בידו או בחותמו, שהיא נמצאת במשמורתו הרשמית – היא אמנם במשמורתו למעשה;

(3) תעודה ציבורית, שמוסד מאשר, בכתב חתום בחותמו, שהיא נמצאת במשמורתו הרשמית – היא אמנם במשמורתו למעשה;

(4) תעודה ציבורית, הנחזית שנערכה רשמית בידי אדם פלוני ובנסיבות פלוניות – היא אמנם נערכה כך;

(5) חותמים וחתימות רשמיים שעל תעודה ציבורית או על העתק שלה, או על תעודות אישור לפי הוראות סימן זה – הם אמיתיים וכל תיאורי המשרות של החתומים על התעודות או תעודות האישור הם מדוייקים.

"רשומות" – ראיה

34א. דבר שפורסם ב"רשומות" חזקה שנעשה כראוי, והוא הדין בכל דבר שפרסם המדפיס הממשלתי אף שלא ברשומות.

תאריך הפרסום של "רשומות"

34ב. התאריך הנקוב של גליון "רשומות" הוא יום פרסומו.

סימן ה': רשומה מוסדית

הגדרות

35. בפרק זה –

"הליך משפטי" – הליך אזרחי או פלילי בפני בית משפט, שניתן להביא בו ראיות;

"מוסד" – המדינה, רשות מקומית, עסק או כל מי שמספק שירות לציבור;

"עסק" – לרבות משלח יד;

"פלט" – כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995;

"רשומה מוסדית" – מסמך, לרבות פלט, אשר נערך על ידי מוסד במהלך פעילותו הרגילה של המוסד;

"תאגיד בנקאי" – כמשמעותו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1980, ולרבות בנק ישראל.

קבילות רשומה מוסדית

36. (א) רשומה מוסדית תהא ראיה קבילה להוכחת אמיתות תוכנה בכל הליך משפטי, אם נתקיימו כל אלה –

(1) המוסד נוהג, במהלך ניהולו הרגיל, לערוך רישום של האירוע נושא הרשומה בסמוך להתרחשותו;

(2) דרך איסוף הנתונים נושא הרשומה ודרך עריכת הרשומה יש בהן כדי להעיד על אמיתות תוכנה של הרשומה;

(3) היתה הרשומה פלט – הוכח בנוסף, כי –

(א) דרך הפקת הרשומה יש בה כדי להעיד על אמינותה;

(ב) המוסד נוקט, באורח סדיר, אמצעי הגנה סבירים מפני חדירה לחומר מחשב ומפני שיבוש בעבודת המחשב.

(ב) היתה הרשומה פלט, יראו לענין סעיף קטן (א)(1) את מועד עריכת הנתונים המהווים יסוד לפלט, כמועד עריכתה של הרשומה.

(ג) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על רשומה אשר נערכה על ידי רשות מרשויות החקירה או התביעה הפלילית והמוגשת בהליך פלילי על ידי רשות כאמור. אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לפסול או להגביל הגשת רשומה כאמור, אם ניתן להגישה בהתאם להוראות סעיף 39ב.

(ד) התקבלה ראיה מכוח סעיף זה, יהיה הצד שכנגד זכאי לחקור חקירה נגדית עדים שזומנו על ידו לעדות, לשם הזמת הראיה, אם עדים אלה קשורים עם בעל הדין שמטעמו הוגשה הראיה.

37. (נמחק)

אי כפיית הגשה של רשומה מוסדית של תאגיד בנקאי

38. בהליך משפטי שהתאגיד הבנקאי אינו בעל דין בו, אין כופים בנקאי או פקיד של תאגיד בנקאי, להגיש רשומה מוסדית של תאגיד בנקאי, שתוכנה ניתן להוכחה לפי סימן זה, או להעיד דברים, על עסקאות או חשבונות הרשומים ברשומה המוסדית, אלא לפי צו בית המשפט שניתן מטעם מיוחד.

רשות עיון ברשומה מוסדית של תאגיד בנקאי

39. (א) בית המשפט רשאי, על פי בקשת בעל דין בהליך משפטי, לצוות שהמבקש יהא רשאי, לצורך אותו הליך, לבדוק ולהעתיק כל רישום שברשומה מוסדית של תאגיד בנקאי.

(ב) צו לפי סעיף זה אפשר שיינתן בלי להזמין את התאגיד הבנקאי או כל בעל דין אחר או לאחר שהוזמנו, והצו יומצא לתאגיד הבנקאי שלושה ימים תמימים לפני הזמן שבו יש לקיים את הצו, זולת אם הורה בית המשפט אחרת.

חוות דעת של מומחה

39א. היה הפלט חיווי דיעה בענין שבמדע, שבמחקר, שבאמנות, שבידיעה מקצועית או בענין שברפואה, לא יהיה הפלט קביל כראיה, אלא אם כן הוגש בהתאם להוראות הדין החל על הגשת עדות בענינים אלה.

שמירת דינים

39ב. (א) הוראות סימן זה לא יהיה בהן כדי להכשיר ראיה שאינה קבילה מחמת טעם אחר, שאינו הכלל האוסר עדות שמיעה, ולא יהיה בהן כדי לפסול או להגביל הגשת ראיה שהיא כשרה לפי הכללים האמורים או לפי דין אחר.

(ב) בסעיף זה ובסעיף 39א, "דין" – לרבות הלכה פסוקה.

סימן ו': העתק צילומי

הגדרה

40. "העתק צילומי", לענין סימן זה – העתק ממקור המתקבל בתהליכי צילום, או בשיטה אחרת שנקבעה בתקנות, ושעל פיהם מתקבל העתק משתמר ומדוייק של המקור, בין בגדלו המקורי ובין בגודל שונה.

העתק צילומי כראיה

41. העתק צילומי של מסמך, מסוג מסמכים שנקבע לענין זה בתקנות, אשר מצורף אליו אישור שההעתק נעשה מן המקור באופן ובתנאים שנקבעו לאותו סוג מסמכים בתקנות, ישמש ראיה לכאורה בהליך משפטי –

(1) בכל מקרה שלפי הדין מותר להוכיח תכנו של מסמך בהעתקו;

(2) אם המקור בוער על פי תקנות ובתנאים שנקבעו בהן, ומצורף להעתק אישור על כך כפי שנקבע בתקנות לאותו סוג מסמכים.

העתק של רשומה מוסדית

41א. ניתן להוכיח תוכנה של רשומה מוסדית על ידי העתק צילומי של הרשומה.

מעמדו של פלט

41ב. לענין סימן זה לא ייחשב פלט שהוא רשומה מוסדית כהעתק המסמך שעל בסיסו הופק, אלא כמקור.

שמירת דינים

42. אין בהוראות סימן זה כדי לגרוע מכל דין אחר בדבר כשרותו לראיה של העתק צילומי שנעשה לא לפי הוראות סימן זה, אלא להוסיף עליו.

סימן ז': פסק דין מרשיע במשפט פלילי

קבילות פסק דין

42א. (א) הממצאים והמסקנות של פסק דין חלוט במשפט פלילי, המרשיע את הנאשם, יהיו קבילים במשפט אזרחי כראיה לכאורה לאמור בהם אם המורשע או חליפו או מי שאחריותו נובעת מאחריות המורשע, ובכלל זה מי שחב בחובו הפסוק, הוא בעל דין במשפט האזרחי.

(א1) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם על פסק דין חלוט במשפט פלילי של בית משפט צבאי, כהגדרתו בתקנות

שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז-1967, כפי שהוארך תוקפן ותוקן נוסחן בחוק, מעת לעת.

(ב) הוראות סעיף זה אינן חלות על –

(1) פסק דין של בית משפט עירוני שלא ניתן מאת שופט של בית משפט שלום;

(2) ממצאים ומסקנות שבגזר הדין, להבדיל מהכרעת הדין.

עיון בפרוטוקול ובחומר אחר

42ב. הוגשה ראיה כאמור בסעיף 42א, רשאי בית המשפט לעיין גם בכתב האישום, בפרוטוקול ובכל חומר אחר שהוגש במשפט הפלילי, אם ראה צורך בכך לשם הבהרת האמור בראיה.

ראיות לסתירת פסק דין

42ג. הוגשה ראיה כאמור בסעיף 42א, לא יהיה המורשע או חליפו או מי שחב בחובו הפסוק רשאי להביא ראיה לסתור, או ראיה שכבר נשמעה או הוגשה במשפט הפלילי, אלא ברשות בית המשפט, מטעמים שיירשמו וכדי למנוע עיוות דין.

ממצאים ומסקנות בתביעה אזרחית נגררת

42ד. בדיון בתביעה אזרחית לפי סעיף 35א לחוק בתי המשפט, תשי"ז-1957, יראו את הממצאים והמסקנות שנקבעו במשפט הפלילי כאילו נקבעו במשפט אזרחי.

שמירת דינים

42ה. הוראות סימן זה באות להוסיף על כל דין בדבר קבילות פסק דין כראיה.

סימן ח': תעודה נושנה

תעודה נושנה

43. הוגשה תעודה שהיא, כנחזה או כמוכח, בת עשרים שנה לפחות והוצאה מתוך משמורת הנראית כשרה בעיני בית המשפט באותו מקרה, רשאי הוא להעמידה על חזקתה שהחתימה עליה וכל חלק בה הנחזים שנעשו בכתב ידו של פלוני נעשו בכתב ידו, ולגבי עשייתה או אימותה של התעודה – שנעשתה או שאומתה כהלכה בידי האדם הנחזה כמי שעשאה או אימתה.

פרק ג': ראיות חסויות

חסיון לטובת המדינה

44. (א) אין אדם חייב למסור, ובית המשפט לא יקבל, ראיה אם ראש הממשלה או שר הבטחון הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתה עלולה לפגוע בבטחון המדינה, או אם ראש הממשלה או שר החוץ הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתה עלולה לפגוע ביחסי החוץ של המדינה, אלא אם מצא שופט של בית המשפט העליון,

על-פי עתירת בעל-דין המבקש גילוי הראיה, כי הצורך לגלותה לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש לא לגלותה, ובהליך פלילי – כי הראיה עשויה להועיל להגנת הנאשם ומידת התועלת שבה להגנה עולה על הענין שיש לא לגלותה, או שהיא חיונית להגנת הנאשם.

(ב) הוגשה לבית המשפט תעודה כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית המשפט, על פי בקשת בעל הדין המבקש גילוי הראיה, להפסיק את המשפט לתקופה שיקבע כדי לאפשר הגשת העתירה לגילוי הראיה, ואם ראה לנכון – גם עד להחלטה בעתירה.

חסיון לטובת הציבור

45. (א) אין אדם חייב למסור, ובית המשפט לא יקבל, ראיה אם שר הביע דעתו, בתעודה חתומה בידו, כי מסירתה עלולה לפגוע בענין ציבורי חשוב, אלא אם מצא בית המשפט הדן בדבר, על-פי עתירת בעל דין המבקש גילוי הראיה, כי הצורך לגלותה לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש לא לגלותה, ובהליך פלילי – כי הראיה עשויה להועיל להגנת הנאשם ומידת התועלת שבה להגנה עולה על הענין שיש לא לגלותה, או שהיא חיונית להגנת הנאשם.

(ב) אין בבירור עתירה כאמור בסעיף קטן (א) כדי לעכב את הדיון בהליך העיקרי למעט במקרים שבהם הכרעה בעתירה נחוצה להמשך הדיון.

(ג) בית המשפט רשאי להעביר את הדיון בעתירה לשופט יחיד שאינו דן בתיק, ואם היה בית המשפט הרכב – לשופט יחיד שהוא אחד משופטי ההרכב או שאינו דן בתיק.

(ד) (1) השר לביטחון הפנים רשאי לאצול את סמכותו לפי סעיף זה לאחד מאלה (בסעיף קטן זה – ממונה על חסיונות):

(א) שופט מחוזי בדימוס בעל ידע וניסיון מקצועי בדין הפלילי;

(ב) קצין משטרה בכיר בדימוס בדרגת תת-ניצב ומעלה ששירת באגף החקירות והמודיעין במשטרת ישראל;

(ג) פרקליט בדימוס ששימש בתפקיד משנה לפרקליט המדינה, מנהל

המחלקה הפלילית בפרקליטות המדינה או פרקליט מחוז;

(ד) יועץ משפטי לשעבר של משרד ממשלתי או של גוף ביטחוני בעל ניסיון מקצועי בתחום המודיעין;

(2) אצילה לפי פסקה (1) יכול שתהיה לכמה ממונים על חסיונות;

(3) דין ממונה על חסיונות כדין עובד המדינה לעניין חיקוקים אלה:

(א) חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ם-1979;

(ב) חוק העונשין, התשל"ז-1977 – ההוראות הנוגעות לעובדי הציבור;

(ג) חוק שירות הציבור (הגבלות לאחר פרישה), התשכ"ט-1969;

(ד) חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט-1959;

(ה) פקודה זו;

(ו) חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963, בשינויים שיקבע השר לביטחון הפנים, ככל שיקבע.

פגיעה הנגרמת מצירוף ראיות

45א. בלי לפגוע בכלליות האמור בסעיפים 44 ו-45, ראש הממשלה, או השר כאמור באותם סעיפים, רשאי להביע את דעתו כי מסירת הראיה עלולה לפגוע בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה או בעניין ציבורי חשוב, לפי העניין, גם אם פגיעה כאמור עלולה להיגרם בשל צירוף הראיה וראיות אחרות, נוכח סוג המידע הנכלל בראיה, תוכנו או היקפו וגם אם הראיות האחרות אינן קשורות לאותו הליך.

הדיון בעתירה לגילוי ראיה חסויה

46. (א) הדיון בעתירה לגילוי ראיה לפי סעיפים 44 או 45 יהיה בדלתיים סגורות; לשם החלטה בעתירה רשאי השופט של בית המשפט העליון או בית המשפט, לפי הענין, לדרוש שהראיה או תכנה יובאו לידיעתו, ורשאי הוא לקבל הסברים מהיועץ המשפטי לממשלה או מנציגו

ומנציג המשרד הממשלתי הנוגע בדבר, אף בהעדר יתר בעלי הדין.

(א1) בהחלטה כאמור בסעיף קטן (א) ישקול בית המשפט, בין השאר, את הקשר שבין החומר החסוי לגדר המחלוקת בין בעלי הדין, בשים לב לגרסת ההגנה, את הקשר שבין החומר החסוי לראיות הגלויות וחומר חסוי אחר בתיק, ואת קבילות החומר החסוי ומשקלו הצפוי אם יוגש כראיה במשפט, ורשאי הוא לקבל הסברים מהעותר אף בהעדר שאר בעלי הדין; לא יתיר בית משפט גילוי של ראיה חסויה, אלא לאחר שניתנה לתובע אפשרות להתייחס לטענות שנטענו שלא בפניו.

(א2) החליט בית המשפט שלא להתיר גילוי של ראיה חסויה, רשאי הוא לשוב ולבחון את החלטתו עם התקדמות הדיון בהליך העיקרי.

(ב) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות סדרי דין לדיון בעתירה לפי סעיפים 44 ו-45 וסעיף זה.

ראיות מפלילות

47. (א) אין אדם חייב למסור ראיה אם יש בה הודיה בעובדה שהיא יסוד מיסודותיה של עבירה שהוא מואשם בה או עשוי להיות מואשם בה.

(ב) ביקש אדם להימנע ממסירת ראיה מחמת שהיא עשויה להפלילו כאמור בסעיף קטן (א) ובית המשפט דחה את הבקשה והראיה נמסרה, לא תוגש הראיה נגד אותו אדם במשפט שבו הוא מואשם בשל העבירה שהעובדה המתגלית מן הראיה היא יסוד מיסודותיה, אלא אם הסכים לכך.

(ג) נאשם שבחר להעיד במשפטו כעד הסניגוריה, לא יחול עליו סעיף זה לגבי העבירה שהוא מואשם בה באותו משפט.

עדות עורך דין

48. (א) דברים ומסמכים שהוחלפו בין עורך דין לבין לקוחו או לבין אדם אחר מטעם הלקוח ויש להם קשר עניני לשירות המקצועי שניתן על ידי עורך הדין ללקוח, אין עורך הדין חייב למסרם כראיה, אלא אם ויתר הלקוח על החסיון; והוא הדין בעובד של עורך דין אשר דברים ומסמכים שנמסרו לעורך הדין הגיעו אליו אגב עבודתו בשירות עורך הדין.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות עורך דין או עובד של עורך הדין.

עדות רופא

49. (א) רופא אינו חייב למסור ראיה על דבר הנוגע לאדם שנזקק לשירותו והדבר הגיע אליו תוך עבודתו כרופא והוא מן הדברים שלפי טיבם נמסרים לרופא בדרך כלל מתוך אמון שישמרם בסוד, אלא אם ויתר האדם על החסיון או שמצא בית המשפט כי הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש לא לגלותה; והוא הדין באדם שאגב עבודתו בשירות הרופא או בשירותו של מוסד רפואי או בצוות המקצועי העובד עם הרופא, תוך טיפול בחולים, הגיע אליו דבר שנמסר לרופא.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות רופא או לעבוד כאמור בסיפה לסעיף קטן (א).

(ג) (1) נטען חסיון לפי סעיף זה, יהיה הדיון בטענה בדלתיים סגורות; החליט בית המשפט לשמוע את העדות, ישמע אותה בדלתיים סגורות, אלא אם כן הורה לדון בעניין, כולו או חלקו, בפומבי;

(2) התקיים דיון כאמור בפסקה (1) בדלתיים סגורות, רשאי בית המשפט להרשות לאדם מסוים או לקבוצת בני אדם מסוימת להיות נוכחים בעת הדיון, כולו או חלקו.

עדות פסיכולוג

50. (א) פסיכולוג-מומחה כמשמעותו בצו שהותקן לפי סעיף זה אינו חייב למסור ראיה על דבר הנוגע לאדם שנזקק לשירותו והדבר הגיע אליו תוך עבודתו כפסיכולוג והוא מן הדברים שלפי טיבם נמסרים לפסיכולוג בדרך כלל מתוך אמון שישמרם בסוד, אלא אם ויתר האדם על החסיון או שמצא בית המשפט כי הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף מן הענין שיש לא לגלותה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות פסיכולוג-מומחה.

(ג) (1) נטען חסיון לפי סעיף זה, יהיה הדיון בטענה בדלתיים סגורות; החליט בית-המשפט לשמוע את העדות, ישמע אותה בדלתיים סגורות, אלא אם כן הורה לדון בעניין, כולו או חלקו, בפומבי;

(2) התקיים דיון כאמור בפסקה (1) בדלתיים סגורות, רשאי בית המשפט להרשות לאדם מסוים או לקבוצת בני אדם מסוימת להיות נוכחים בעת הדיון, כולו או חלקו.

(ד) שר הבריאות יתקין, בהסכמת שר המשפטים, צו שיגדיר מיהו פסיכולוג-מומחה לענין סעיף זה.

עדות עובד סוציאלי

50א. (א) עובד סוציאלי כהגדרתו בחוק העובדים הסוציאליים, התשנ"ו-1996, אינו חייב למסור ראיה על דבר הנוגע לאדם שנזקק לשירותו והדבר הגיע אליו תוך עיסוקו כעובד סוציאלי והוא מן הדברים שלפי טיבם נמסרים לעובד סוציאלי בדרך כלל מתוך אמון שישמרם בסוד, אלא אם כן ויתר האדם על החסיון או שבית המשפט מצא כי הצורך לגלות את הראיה לשם עשיית צדק עדיף על הענין שיש שלא לגלותה.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם לאחר שחדל העד להיות עובד סוציאלי.

(ג) (1) נטען חסיון לפי סעיף זה, יהיה הדיון בדלתיים סגורות; החליט בית המשפט לשמוע את העדות, ישמע אותה בדלתיים סגורות, אלא אם כן הורה לדון בעניין, כולו או חלקו, בפומבי;

(2) התקיים דיון כאמור בפסקה (1) בדלתיים סגורות, רשאי בית המשפט להרשות לאדם מסוים או לקבוצת בני אדם מסוימת להיות נוכחים בעת הדיון, כולו או חלקו.

חסיון ראיות לעניין עדות בעל מקצוע בהליכים פליליים שעניינם עבירת מין או עבירת אלימות חמורה במשפחה

50ב. (א) בסעיף זה – "בעל מקצוע" – רופא לעניין טיפול נפשי, פסיכולוג או עובד סוציאלי כמשמעותם בסעיפים 49, 50 או 50א, בהתאמה; "חוק זכויות נפגעי עבירה" – חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001; "חוק השיפוט הצבאי" – חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955; "עבירת מין או עבירת אלימות חמורה במשפחה" – עבירה המנויה בתוספת הראשונה ג' לחוק זכויות נפגעי עבירה ועבירה המנויה בתוספת החמישית א' לחוק השיפוט הצבאי.

(ב) על אף האמור בסעיפים 49, 50 ו-50א, בהליך פלילי בעבירת מין או בעבירת אלימות חמורה במשפחה, לעניין

ראיה על דבר הנוגע לנפגע עבירה שנזקק לשירותו של בעל מקצוע, יחולו הוראות אלה:

(1) בהליך פלילי שהוגש בו כתב אישום בעבירה כאמור וההגנה מבקשת לגלות את הראיה, בעל המקצוע אינו חייב למסור את הראיה אלא אם כן נפגע העבירה ויתר על החיסיון או שבית המשפט מצא כי הראיה עשויה להועיל להגנת הנאשם ומידת התועלת שבה להגנה עולה על העניין שיש לא לגלותה, ובכלל זה על הפגיעה שעלולה להיגרם מגילויה לנפגע העבירה ולשיקומו, או שהיא חיונית להגנת הנאשם;

(2) בהליך פלילי שנחקרה בו עבירה כאמור ולפי בקשת רשות חוקרת הורה בית המשפט על גילוי ראיה לפי הוראות סעיף 49(א), 50(א) או 50א(א), או שנפגע העבירה ויתר על החיסיון – עם הגשת כתב האישום יחול על הראיה חיסיון כאמור באותם סעיפים, אלא אם כן מתקיים אחד מאלה:

(א) הראיה חיונית להוכחת האישום;

(ב) הראיה עשויה להועיל להגנת הנאשם ומידת התועלת שבה להגנה עולה על העניין שיש לא לגלותה, ובכלל זה על הפגיעה שעלולה להיגרם מגילויה לנפגע העבירה ולשיקומו, או שהיא חיונית להגנת הנאשם;

(3) תובע לא ימסור ראיה כאמור בפסקה (2), אלא אם כן פרקליט מחוז, משנהו או ממונה בכיר בפרקליטות שפרקליט המחוז הסמיכו לעניין זה, ראש יחידת תביעות במשטרת ישראל או סגנו או פרקליט צבאי או סגנו, לפי העניין, אישר כי החיסיון אינו חל על הראיה; לנאשם יינתן מידע על קיום ראיה שלא נמסרה כאמור;

(4) בקשה לגילוי ראיה שלא נמסרה לפי הוראות פסקה (2) תידון בדרך שבה נדונות בקשות לפי סעיף 49(א), 50(א) או 50א(א), ותיבחן בהתאם להוראות פסקה (1).

(ג) בהליך פלילי בעבירת מין או בעבירת אלימות חמורה במשפחה, בטרם יחליט בית המשפט לגלות ראיה חסויה על דבר הנוגע לנפגע עבירה שנזקק לשירותו של בעל מקצוע –

(1) ייתן בית המשפט לנפגע העבירה זכות להביע את עמדתו, וייתן גם לבעל המקצוע הזדמנות להביע את עמדתו, והכול לפי הוראות סעיף 13א(ו) לחוק זכויות נפגעי עבירה או סעיף 513יג1(ו) לחוק השיפוט הצבאי, לפי העניין;

(2) ישקול בית המשפט את הפגיעה שעלולה להיגרם מגילוי הראיה לנפגע העבירה ולשיקומו, ובעניין קטין – ישקול גם את הפגיעה בטובת הקטין, ויחולו הוראות סעיף 13א(ו)(3) לחוק זכויות נפגעי עבירה או סעיף 513יג1(ו)(3) לחוק השיפוט הצבאי, לפי העניין;

(3) הוגשה הבקשה לגילוי הראיה בשלב החקירה – יבחן בית המשפט גם את קיום התנאים שבסעיף 13א(ב) לחוק זכויות נפגעי עבירה או בסעיף 513יג1(ב) לחוק השיפוט הצבאי, לפי העניין.

עדות כהן דת

51. כהן דת אינו חייב למסור עדות על דבר שנאמר לו בוידוי ואשר גילויו אסור עליו לפי דיני דתו.

תחולה

52. הוראות פרק זה יחולו הן על מסירת ראיות בפני בית משפט ובית דין והן על מסירתן בפני רשות, גוף או אדם המוסמכים על פי הדין לגבות ראיות; ובמקום שמדובר בפרק זה ב"בית משפט" – גם בית דין, גוף או אדם כאמור במשמע.

פרק ד': משקלן של ראיות

משקלה של עדות

53. ערכה של עדות שבעל-פה ומהימנותם של עדים הם ענין של בית המשפט להחליט בו על פי התנהגותם של העדים, נסיבות הענין ואותות האמת המתגלים במשך המשפט.

הכרעה על פי עדות יחידה במשפט אזרחי

54. פסק בית משפט במשפט אזרחי באחד המקרים שלהלן על פי עדות יחידה שאין לה סיוע, והעדות אינה הודיית בעל דין, יפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות זו; ואלה המקרים:

(1) העדות היא של קטין למטה מגיל 14;

(2) העדות היא של בעל דין או של בן-זוגו, ילדו, הורו, אחיו או אחותו של בעל דין;

(3) העדות היא של אדם המעונין בתוצאות המשפט לטובת בעל הדין שקרא אותו להעיד;

(4) התובענה היא נגד עזבון, קטין, חולה נפש או נעדר;

(5) נסיבות אחרות שבהן דרוש, לדעת בית המשפט, פירוט כאמור.

הכרעה על-פי עדות יחידה במשפט פלילי

54א. (א) בית המשפט לא ירשיע נאשם על סמך עדותו היחידה של שותפו לעבירה, אלא אם מצא בחומר הראיות דבר לחיזוקה; ואולם אם היה השותף עד מדינה – טעונה עדותו סיוע; לענין זה, "עד מדינה" – שותף לאותה עבירה המעיד מטעם התביעה לאחר שניתנה או שהובטחה לו טובת הנאה.

(ב) הרשיע בית משפט במשפט על עבירה לפי סימן ה' לפרק י' לחוק העונשין, התשל"ז-1977, על פי עדות יחידה של הנפגע, יפרט בהכרעת הדין מה הניע אותו להסתפק בעדות זו.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהאמור בסעיף 11 לחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955.

עדות קטין שאינו בר-אחריות פלילית

55. (א) בית המשפט השומע עדותו של קטין, שאינו בר-אחריות פלילית בשל גילו, יזהירו תחילה בלשון המובנת לקטין, שעליו להעיד את האמת, את כל האמת ואת האמת בלבד.

(ב) לא יורשע אדם על סמך עדות יחידה של קטין שאינו בר-אחריות פלילית בשל גילו, אלא אם כן יש בחומר הראיות דבר לחיזוקה.

ראיה שנתקבלה שלא כדין

56. ראיה שאינה קבילה במשפט פלילי ונתקבלה בטעות או בהיסח הדעת, לא תשמש הוכחה לאשמה ואין לבסס עליה שום פסק-דין; אף על פי כן, העובדה שבית המשפט שמע את הראיה לא תפסול את פסק-הדין, אלא אם סבור בית המשפט שהנאשם לא היה מורשע אילולא נמסרה אותה ראיה או שאין ראיה מספקת אחרת זולתה לתמוך בה את ההרשעה.

סמכות לפסילת ראיה שהושגה שלא כדין

56א. (א) בית המשפט הדן במשפט פלילי רשאי שלא לקבל ראיה שהושגה שלא כדין, ובכלל זה הודעת נאשם או עד, חפץ או כל ראיה אחרת, אם שוכנע שקבלתה במשפט תפגע באופן מהותי בזכות להליך הוגן, בשים לב לאופייה

ולחומרתה של ההפרה, למידת ההשפעה של ההפרה על הראיה שהושגה ולעניין הציבורי שבקבלת הראיה או באי-קבלתה; בסעיף קטן זה, "הפרה" – השגת ראיה שלא כדין.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לפגוע בכללים לפסילת ראיות הקבועים בהוראות חיקוק אחרות.

ראיות סותרות

57. סתירות בעדותם של עדים אין בהן, כשלעצמן, כדי למנוע את בית המשפט מקביעת עובדות שלגביהן חלו הסתירות.

חזקת יצרן

57א. (א) נמצא על טובין או על אריזתם או על מה שמחובר או נספח אליהם שמו של יצרן, מגדל או אורז (להלן – יצרן), שם עסקו או סימן מסחר שלו, או שם או סימן אחר שיש בו כדי לזהותו, יהיה בכך ראיה לכאורה שייצר, גידל או ארז את הטובין.

(ב) נמצא על טובין או על אריזתם או על מה שמחובר או נספח אליהם שמו של משווק, שם עסקו או סימן מסחר שלו, או שם או סימן אחר שיש בו כדי לזהותו, ולא נמצא עליהם שמו של יצרן, יראו את המשווק לכל ענין כאילו הוא היצרן, זולת אם גילה לקונה, או למי שהוסמך לכך כדין, את זהות היצרן, משנדרש לכך.

חזקת זמן ייצור

57א1. מצרך מזון שלא צויין בו תאריך ייצורו – חזקה שיוצר תוך השנה שקדמה לגילוי העבירה שנעברה בו.

פרק ה': שונות

הדין הוא כמפורסמות

57ב. כל דין הוא מן המפורסמות שאינן צריכות ראיה, אם אין הוראה אחרת משתמעת.

המצאה על-ידי הדואר

57ג. מקום שחיקוק מתיר או מחייב להמציא מסמך על ידי הדואר, בין שהוא נוקט לשון "המצאה" ובין שהוא נוקט לשון "נתינה" או "שליחה" או לשון אחרת, רואים את ההמצאה – אם אין הוראה אחרת משתמעת – כמבוצעת –

(1) אם דוַר מכתב המכיל את המסמך והמען על המכתב היה כשורה ודמי המשלוח שולמו מראש או שהמכתב היה פטור מתשלום דמי דואר או נושא עליו סימן המעיד כי הוא נשלח בשירות המדינה;

(2) במועד שבו היה המכתב מגיע לתעודתו בדרך הרגילה של הדואר, אם לא הוכח היפוכו של דבר.

אגרות

58. שר המשפטים רשאי לקבוע, בתקנות, את שיעור השכר שיגבה עורך דין בעד שירותיו לפי סעיף 15 ואת האגרות שיש לשלם בעד אישור לפי סעיף 15 שלא על-ידי עורך דין.

תקנות

59. (א) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות לענין פקודה זו.

(ב) תקנות לענין סעיף 19 יהיו מחייבות במידת האפשר לפי הנסיבות; התקנות שבתוספת השניה יעמדו בתקפן במידה שלא שונו, או כל עוד לא בוטלו, בתקנות שהתקין השר לפי סעיף זה.

תחולה

60. הוראות פקודה זו יחולו בהליכים לפני כל בית משפט כמשמעותו בחוק בתי המשפט, תשי"ז-1957, והוא כשאין הוראה אחרת לענין זה.

תוספת שניה

(סעיף 59(ב))

תקנות

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"משביע" – רשם או שופט בית משפט שלום המשביע אדם או מקבל ממנו תצהיר;

"תצהיר" – לרבות תעודה או מסמך שעליהם בא תצהיר.

שמו ומענו של המצהיר

2. בתצהיר יפורשו שמו המלא של המצהיר, עסקו או מקצועו ומענו.

צורתו של התצהיר

3. תצהיר יכול שיהא ערוך בגוף מדבר או בגוף נסתר, ומותר לחלקו לשם הנוחות לסעיפים מסומנים במספרים סידוריים.

תיקונים צריכים קיום

4. כל ביני-שיטין, שינוי, מחק או טשטוש, שחלו בתצהיר לפני שנשבעו עליו, טעונים קיום בידי המשביע, בחתימת שמו, או ראשי תיבות של שמו, בשוליים שלצדם.

תצהיר שאינו ניתן לקריאה

5. אם התצהיר אינו ניתן לקריאה או קשה לקריאה, או שלדעת הנדרש להשביע הוא כתוב באופן המקל על שינוי-מרמה, רשאי הוא לסרב להשביע ורשאי לבקש שהתצהיר ייכתב שנית.

חתימת המצהיר

6. המצהיר יחתום על התצהיר במעמד השבועה, ואם אינו יכול לכתוב, יטבע בו סימנו במעמד המשביע.

מודעת ההשבעה

7. בסמוך לסופו של תצהיר ולשולי הנייר תבוא מודעת ההשבעה, כתובה בלי ביני-שיטין, שינוי, מחק או טשטוש וחתומה בידי המשביע; במודעה יפורשו –

(1) שמותיהם של המצהיר והמשביע;

(2) תאריך ההשבעה ומקומה;

(3) שהשבועה על התצהיר ניתנה בפני המשביע;

(4) אם המצהיר הוא עיוור או אינו יודע קרוא וכתוב – שאמנם כן הוא ושהתצהיר נקרא באזניו במעמד המשביע ונראה שהמצהיר הבין את תכנו, ואם טבע המצהיר את סימנו במקום חתימה – שאמנם כך עשה במעמד המשביע;

(5) פרטים נחוצים אחרים.

תצהיר משותף

8. נצטרפו מצהירים אחדים לשבועה על תצהיר אחד, ייכתבו במודעת ההשבעה שמות כולם ויפורש שכל אחד מהם נשבע על אמיתות הענינים שאמר בתצהיר.

שינוי בתצהיר

9. המשביע לא ירשה שינוי בתצהיר בלי שיושבע עליו שנית, ואם כבר הוספה על התצהיר מודעת ההשבעה, יוסיף עליו מודעה חדשה שיצויין בה השינוי; הוא גם רשאי שלא להרשות שבועה חדשה, אלא לדרוש שהתצהיר ישוב וייכתב מחדש.

נוסח השבועה

10. המוסר תצהיר בשבועה ינקוט לשון ברוח זו: "אני נשבע באלוהים, כי זה שמי וזו חתימתי (או: סימני) (והנשבע יצביע על חתימתו או על סימנו), וכי האמור בתצהירי זה (או במסמך אחר, לפי הענין) הוא נכון." המוסר תצהיר בהן צדק ינקוט לשון ברוח זו: "אני מצהיר בהן צדק כי זה שמי וזו חתימתי (או: סימני) (והמצהיר יצביע על חתימתו או על סימנו), וכי האמור בתצהירי זה הוא נכון." ואם היה התצהיר בהצהרה שלא בשבועה ושלא בהן צדק יוסיף מלים אלה: "אני מוסר הצהרה זו מתוך אמונה בלב שלם שהיא נכונה."

פרק ב

קטינים, אפוטרופסות ואימוץ

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962 154
תקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (סדר הדין וביצוע), תש"ל-1970 210
תקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (השקעת כספים בידי אפוטרופוס או מיופה כוח), תשפ"ד-2024 220
חוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), תשנ"א-1991 226
חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960 235
תקנות אימוץ ילדים (הסכמת הורה), תשע"ב-2011 247

חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962

פרק ראשון: כשרות משפטית

כשרות לזכויות ולחובות

1. כל אדם כשר לזכויות ולחובות מגמר לידתו ועד מותו.

כשרות לפעולות משפטיות

2. כל אדם כשר לפעולות משפטיות, זולת אם נשללה או הוגבלה כשרות זו בחוק או בפסק דין של בית משפט.

קטינות ובגירות

3. אדם שלא מלאו לו 18 שנה הוא קטין; אדם שמלאו לו 18 שנה הוא בגיר.

פעולות של קטין

4. פעולה משפטית של קטין טעונה הסכמת נציגו; ההסכמה יכולה להינתן מראש או למפרע לפעולה מסויימת או לסוג מסויים של פעולות. יכול נציגו של קטין לבטל הסכמתו לפעולה כל עוד לא נעשתה הפעולה.

ביטול פעולות של קטין

5. פעולה משפטית של קטין שנעשתה שלא בהסכמת נציגו ניתנת לביטול –

(1) על ידי נציגו, ואם אין לקטין נציג – על ידי היועץ המשפטי לממשלה, תוך חודש ימים לאחר שנודע להם על הפעולה;

(2) אם לא נודע לנציג או ליועץ המשפטי לממשלה על הפעולה – על ידי הקטין, תוך חודש ימים לאחר שהיה לבגיר.

סייג לביטול פעולות

6. פעולה משפטית של קטין שדרכם של קטינים בגילו לעשות כמוה, וכן פעולה משפטית בין קטין לבין אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת שהוא קטין, אינה ניתנת לביטול כאמור בסעיף 5, אף שנעשתה שלא בהסכמת נציגו, אלא אם היה בה משום נזק של ממש לקטין או לרכושו.

פעולות בטלות

6א. פעולה משפטית של קטין שהיא רכישת נכס באשראי או במקח-אגב-שכירות, שכירות נכס או קבלת שירות באשראי, אין לה תוקף, על אף האמור בסעיפים 5 ו-6, כל עוד לא באה עליה הסכמת נציגו; לענין סעיף זה, "אשראי" – לרבות תשלום בשיעורים.

7. פעולה משפטית של קטין טעונה אישור בית המשפט אם היתה טעונה אישור כזה אילו נעשתה בידי נציגו; ואין תוקף לפעולה כל עוד לא בא עליה אישור בית המשפט. פעולות טעונות אישור בית המשפט

8. אדם שמחמת מחלת נפש או ליקוי בשכלו אינו מסוגל לדאוג לענייניו, רשאי בית המשפט, לבקשת בן-זוגו או קרובו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, ולאחר ששמע את האדם או נציגו, להכריזו פסול-דין. הכרזת פסלות

9. על פעולה משפטית של מי שהוכרז פסול-דין יחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות הסעיפים 4 עד 7. פעולות של פסול-דין

10. אדם שהוכרז פסול-דין, רשאי בית המשפט, לבקשתו, לבקשת בן-זוגו או קרובו או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו, ולאחר ששמע את פסול-הדין, לבטל את הכרזת הפסלות אם מצא שההכרזה לא היתה מוצדקת או שהתנאים להכרזה חדלו להתקיים. ביטול ההכרזה

11. כל מקום שמדובר בו, בניב כל שהוא, באדם בגיל פלוני, ייחשב גילו מתחילת היום בו הוא נולד, והוא כשאין כוונה אחרת מפורשת או משתמעת; יום מתחיל עם שקיעת החמה של היום שלפניו ונגמר עם שקיעת החמה של אותו יום. חישוב גיל

12. ידועה שנת לידתו של אדם ולא ידוע יום לידתו, חזקה שנולד באחד בניסן של אותה שנה; ידוע חודש לידתו של אדם ולא ידוע יום לידתו, חזקה שנולד ביום החמישה עשר של אותו חודש. חזקת תאריך הלידה

13. הוראות פרק זה אינן חלות על כשרותו של אדם לפעולות הקובעות או משנות את מעמדו האישי, ואינן גורעות מכל דין הקובע לענין פלוני גיל כשרות או תוצאות של שלילת כשרות או הגבלתה או הקובע תוצאות של הצהרת מוות. שמירת דינים

13א. (א) לא תומר דתו של קטין אלא אם שני הוריו נתנו מראש הסכמתם בכתב או שבית המשפט, לפי בקשת אחד ההורים או לפי בקשת אפוטרופסו של הקטין, אישר מראש את המרת הדת. המרת דתו של קטין

(ב) מלאו לקטין 10 שנים, לא תומר דתו אלא אם, נוסף על הסכמת הוריו או אישור בית המשפט לפי סעיף קטן (א), נתן גם הוא מראש הסכמתו בכתב.

(ג) לא תומר דתו של קטין אלא בדת של הוריו או של אחד מהוריו או של אדם שהקטין היה סמוך על שלחנו, מתוך

כוונה לאמצו, בששת החודשים שקדמו להגשת הבקשה להמרת הדת, ובתנאי שבית המשפט שוכנע כי ההמרה דרושה לשם אימוצו של הקטין בידי אותו אדם לפי חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981.

(ד) המרת דתו של קטין בניגוד להוראות סעיף זה – אין לה תוקף משפטי.

פרק שני: הורים וילדיהם הקטינים

מעמד ההורים

14. ההורים הם האפוטרופסים הטבעיים של ילדיהם הקטינים.

תפקידי ההורים

15. אפוטרופסות ההורים כוללת את החובה והזכות לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלח-יד ועבודתו, וכן שמירת נכסיו, ניהולם ופיתוחם; וצמודה לה הרשות להחזיק בקטין ולקבוע את מקום מגוריו, והסמכות לייצגו.

חובת ציות הקטין

16. הקטין חייב, תוך כיבוד אב ואם, לציית להוריו בכל ענין הנתון לאפוטרופסותם.

קנה מידה לחובת ההורים

17. באפוטרופסותם לקטין חייבים ההורים לנהוג לטובת הקטין כדרך שהורים מסורים היו נוהגים בנסיבות הענין.

שיתוף בין ההורים

18. (א) בכל ענין הנתון לאפוטרופסותם חייבים שני ההורים לפעול תוך הסכמה; הסכמתו של אחד מהם לפעולתו של רעהו יכולה להינתן מראש או למפרע, בפירוש או מכללא, לענין מסויים או באופן כללי; וחזקה על הורה שהסכים לפעולת רעהו כל עוד לא הוכח היפוכו של דבר. בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מההורים לפעול על דעת עצמו.

(ב) (1) גוף המנוי הן בתוספת הראשונה לחוק זה והן בתוספת לחוק עדכון כתובת, התשס"ה-2005 (בסעיף זה – חוק עדכון כתובת), ומחויב על פי הוראות כל דין למסור מידע בכתב להורה בעניין ילדו הקטין, ישלח את המידע גם לכתובת הנוספת למשלוח דואר לקטין כאמור בחוק עדכון כתובת;

(2) גוף המנוי בתוספת הראשונה לחוק זה ואינו מנוי בתוספת לחוק עדכון כתובת, המחויב על פי הוראות כל דין למסור מידע להורה בעניין ילדו הקטין, שקיבל מהורה של קטין הודעה בכתב על רצונו לקבל את המידע בנפרד

מהמידע שנמסר להורהו האחר, ימסור את המידע גם להורה המבקש.

(ג) עם קבלת הודעה בכתב כאמור בסעיף קטן (ב)(2) או קבלת בקשה לרישום כתובת נוספת כאמור בסעיף 2א לחוק עדכון כתובת (בסעיף זה – בקשה), ישלח גוף המנוי בתוספת הראשונה או פקיד הרישום כהגדרתו בחוק האמור, לפי העניין, הודעה על הבקשה למען הרשום של הקטין.

(ד) לא יישלח ולא יימסר מידע בעניין קטין על ידי גוף המנוי בתוספת הראשונה או על ידי פקיד רישום כהגדרתו בחוק עדכון כתובת, אם הורה או גורם אחר המציא להם החלטה של בית משפט שלפיה נשללה או הוגבלה לעניין זה האפוטרופסות של ההורה שהגיש את הבקשה, או החלטה של בית משפט המונעת את מסירת המידע כאמור לאותו הורה.

(ה) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי, בצו, לשנות את התוספת הראשונה.

הכרעת בית המשפט

19. לא באו ההורים לידי הסכמה ביניהם בענין הנוגע לרכוש הקטין, רשאי כל אחד מהם לפנות לבית המשפט והוא יכריע בדבר. לא באו ההורים לידי הסכמה ביניהם בענין אחר הנתון לאפוטרופסותם, רשאים הם יחד לפנות לבית המשפט, ובית המשפט, אם לא עלה בידו להביאם לידי הסכמה ואם ראה שיש מקום להכריע בדבר, יכריע הוא בעצמו או יטיל את ההכרעה על מי שימצא לנכון.

פעולות טעונות אישור בית המשפט

20. ואלה הפעולות שבהן אין ההורים מוסמכים לייצג את הקטין בלי שבית המשפט אישרן מראש:

(1) העברה, שעבוד, חלוקה או חיסול של יחידה משקית בחקלאות, בתעשיה, במלאכה או במסחר, או של דירה;

(2) פעולה שתקפה תלוי ברישום בפנקס המתנהל על פי חוק;

(3) נתינת מתנות, זולת מתנות ותרומות הניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין;

(4) נתינת ערבות;

(5) פעולה משפטית בין הקטין לבין הוריו או קרובי הוריו, זולת קבלת מתנות הניתנות לקטין.

הגנת צד שלישי

21. פעולה של הורים הטעונה אישור לפי סעיף 20(5) תהא בת-תוקף אף באין אישור כזה אם נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת שהיא טעונה אישור.

אחריות ההורים

22. ההורים לא ישאו באחריות לנזק שגרמו לקטין תוך מילוי תפקידי אפוטרופסותם, אלא אם פעלו שלא בתום לב או לא נתכוונו לטובת הקטין; הם לא ישאו באחריות לנזק שגרמו לרכושו של הקטין תוך מילוי תפקידי אפוטרופסותם, אם פעלו בתום לב ונתכוונו לטובת הקטין.

הכנסות הקטין ונכסיו

23. קטין הסמוך על שולחן הוריו ויש לו הכנסות מעבודתו או מכל מקור אחר, הכנסותיו ישמשו, במידה נאותה לפי הנהוג בנסיבות דומות, לקיום משק הבית המשפחתי ולסיפוק צרכי הקטין עצמו; אולם נכסיו של הקטין לא ישמשו למטרות אלה, אלא במידה שבית המשפט אישר שההורים אינם יכולים לקיים את משק הבית המשפחתי ולספק צרכי הקטין.

הסכם בין הורים החיים בנפרד

24. היו הורי הקטין חיים בנפרד – בין שנישואיהם אוינו, הותרו או הופקעו, בין שעדיין קיימים ובין שלא נישאו – רשאים הם להסכים ביניהם על מי מהם תהיה האפוטרופסות לקטין, כולה או מקצתה, מי מהם יחזיק בקטין, ומה יהיו זכויות ההורה שלא יחזיק בקטין לבוא עמו במגע; הסכם כזה טעון אישור בית המשפט והוא יאשרו לאחר שנוכח כי ההסכם הוא לטובת הקטין, ומשאושר, דינו – לכל ענין זולת ערעור – כדין החלטת בית המשפט.

קביעת בית המשפט באין הסכם בין ההורים

25. לא באו ההורים לידי הסכם כאמור בסעיף 24, או שבאו לידי הסכם אך ההסכם לא בוצע, רשאי בית המשפט לקבוע את הענינים האמורים בסעיף 24 כפי שייראה לו לטובת הקטין, ובלבד שילדים עד גיל 6 יהיו אצל אמם אם אין סיבות מיוחדות להורות אחרת.

הורה שאינו מסוגל למלא חובתו

26. הורה שאינו מסוגל למלא חובותיו לפי פרק זה בנוגע לרכושו של ילדו הקטין, או מזניח חובות אלה, או שנשקפת ממנו סכנה לרכושו של הקטין, רשאי בית המשפט להורות שיחולו עליו, בשינויים המחוייבים, ההוראות החלות על אפוטרופסות לפי הסעיפים 44, 50 עד 54, 58 ו-59, כולן או מקצתן.

שלילת האפוטרופסות או הגבלתה

27. הורה של קטין שבית משפט שלום נקט כלפיו בדרך האמורה בסעיף 3(3) או (4) לחוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960, רשאי בית המשפט לשלול ממנו את אפוטרופסותו על הקטין או להגבילה; הוא הדין אם הוכח להנחת דעתו של בית המשפט כי

נתמלאו התנאים שבהם היה בית משפט שלום נוקט כלפי ההורה בדרך האמורה.

שלילת אפוטרופסות מהורה שהורשע או הואשם בעבירה פלילית חמורה

27א. (א) הורה שהורשע בפסק דין חלוט בביצוע עבירה מהעבירות המנויות להלן, תישלל אפוטרופסותו על ילדו הקטין:

(1) עבירת רצח או ניסיון לרצח שביצע כלפי ההורה האחר של הקטין או כלפי אחד מילדיו שלו;

(2) עבירת אינוס שביצע באחד מילדיו.

(3) עבירת חבלה בכוונה מחמירה שביצע כלפי ההורה האחר של הקטין או כלפי אחד מילדיו שלו.

(ב) הורה שהוגש נגדו כתב אישום בשל ביצוע עבירה מהעבירות המנויות בסעיף קטן (א)(1) או (2), תישלל אפוטרופסותו על ילדו הקטין זמנית עד זיכויו או עד מתן פסק דין חלוט המרשיעו בביצוע העבירה.

(ג) (1) הוראות סעיף קטן (א) יחולו גם על נאשם שבית המשפט מצא כי עשה את מעשה העבירה לפי סעיף 15(ב) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991 (להלן – חוק טיפול בחולי נפש);

(2) הוראות סעיף קטן (ב) יחולו גם על נאשם שבית המשפט קבע כי יש ראיות לכאורה כי ביצע את המעשה והוא אינו מסוגל לעמוד לדין לפי הוראות סעיף 15(א) לחוק טיפול בחולי נפש.

(ד) אין בהוראות סעיפים קטנים (א), (ב) ו-(ג) כדי לגרוע מחובת מזונות של הורים לילדיהם או מחובות אחרות החלות על הורה לפי כל דין.

(ה) (1) בית המשפט רשאי, לבקשת הורה שנשללה אפוטרופסותו על ילדו לפי סעיף קטן (א), (ב) או (ג), לקבוע כי הוראות אותם סעיפים קטנים לא יחולו לגביו, כולן או חלקן, ככלל או לעניין מסוים, אם מצא כי מתקיימות נסיבות חריגות ויוצאות דופן המצדיקות זאת וכי הדבר הוא לטובת הקטין; בקשה כאמור יכול שתוגש גם על ידי הקטין עצמו או היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו;

(2) לא ייתן בית המשפט החלטה לפי פסקה (1) אלא לאחר שקיבל תסקיר בכתב מאת עובד

סוציאלי לפי חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955;

(3) אין בפנייה לבית המשפט בבקשה לפי פסקה (1) כדי לעכב את שלילת האפוטרופסות מההורה לפי הוראות סעיף קטן (א), (ב) או (ג), כל עוד לא קבע בית המשפט אחרת;

(4) הורה שחזר והגיש בקשה לפי פסקה (1), רשאי בית המשפט למחוק את בקשתו על הסף, כולה או חלקה, לאחר עיון בבקשה בלבד או לאחר שקיבל תגובה מקדמית מהמשיב, אם לא חל שינוי נסיבות המצדיק את פתיחת ההליך מחדש; הוראות פסקה (2) לא יחולו על החלטת בית המשפט לפי פסקה זו.

(ו) בית המשפט הדן בבקשה לפי סעיף קטן (ה) ימנה לקטין שמלאו לו 14 שנים והאפוטרופסות עליו נשללה אפוטרופוס לדין בהתאם להוראות חוק הסיוע המשפטי, התשל"ב-1972, לייצגו בהליך בבקשה כאמור, אלא אם כן שוכנע מטעמים שיירשמו כי אין בייצוג הקטין כדי לקדם את טובתו או את הבאת רצונו בפני בית המשפט, לפי העניין.

(ז) בסעיף זה –

"חוק העונשין" – חוק העונשין, התשל"ז-1977;

"אינוס" – עבירה לפי סעיף 345 או 351(א) לחוק העונשין;

"חבלה בכוונה מחמירה" – עבירה לפי סעיף 329 לחוק העונשין;

"מעשה סדום" – (נמחקה)

"ניסיון לרצח" – עבירה לפי סעיף 305 לחוק העונשין;

"רצח" – עבירה לפי סעיף 300(א) או 301א לחוק העונשין.

הורה שאפוטרופסותו נשללה

27א1. (א) על אף האמור בכל דין, הורה שאפוטרופסותו נשללה לפי סעיף 27 או 27א לא יהיה משיב בבקשה בעניין ילדו הקטין בהליך המתנהל בעניינו; הוראות סעיף זה לא יחולו בהליכים לפי חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981.

(ב) בקשה לפי כל דין של הורה שאפוטרופסותו נשללה לפי סעיף 27 או 27א, בעניין ילדו הקטין, לרבות בקשה

בעניין קשר בינו ובין ילדו, תוגש בצירוף ראיות לכאורה המעידות על התקיימות שני אלה: בירור הבקשה נדרש לטובת הקטין וחל שינוי נסיבות המצדיק את בירורה; הבקשה תידון אם בית המשפט מצא שצורפו הראיות הנדרשות כאמור, ורשאי בית המשפט למחוק את הבקשה על הסף אף ללא תגובת המשיב.

טיפול בקטין שהורהו הורשע או הואשם בביצוע עבירת מין או אלימות כלפיו

27ב. הוראות סעיף 16א לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, יחולו בשינויים המחויבים גם על הטיפולים האלה הניתנים לקטין:

(1) טיפול רגשי או סוציאלי שניתן על ידי עובד סוציאלי;

(2) טיפול שניתן במרכזי הטיפול הייעודיים לטיפול בילדים ובני נוער נפגעי תקיפה מינית שמפעיל משרד העבודה, הרווחה והשירותים החברתיים או מי מטעמו.

אפוטרופוס בנוסף על הורה

28. מת אחד ההורים, תהא האפוטרופסות על הקטין להורה השני; ואולם רשאי בית המשפט, בנוסף על אותו הורה, למנות לקטין אפוטרופוס באופן כללי או לענינים שיקבע בית המשפט; והוא הדין אם אחד ההורים הוכרז פסול-דין, או שאינו מסוגל למלא חובותיו לפי פרק זה, או שבית המשפט קבע, בהחלטה מנומקת, כי ההורה נמנע, ללא סיבה סבירה, מלמלא את חובותיו האמורות, כולן או מקצתן, או שהאפוטרופסות לקטין נשללה ממנו על ידי בית המשפט, וכן אם אחד ההורים אינו ידוע, או שלא היה נשוי להורה השני ולא הכיר בקטין כבילדו.

זכותם של הורים שכולים

28א. מת הורה של קטין, רשאי בית המשפט, אם ראה שהדבר הוא לטובת הקטין, להחליט בבקשת הורי המת בעניין הקשר בינם ובין הקטין.

בקשה בעניין קשר בין קטין ובין הורי הוריו

28ב. (א) בית המשפט רשאי, אם ראה שהדבר הוא לטובת הקטין, להחליט בבקשת הורי הוריו בעניין הקשר בינם ובין הקטין.

(ב) בקשה לפי סעיף זה ולפי סעיף 28א תוגש לבית המשפט בדרך של בקשה ליישוב סכסוך ותופנה ליחידת הסיוע שבבית המשפט; שר המשפטים יקבע הוראות בעניין דרך הגשת הבקשה והדיון בה.

הורה שאפוטרופסותו הוגבלה

29. הוגבלה אפוטרופסותו של אחד ההורים, רשאי בית המשפט, בנוסף על ההורים, למנות לקטין אפוטרופוס לענינים שיקבע.

30. לא ימנה בית המשפט אפוטרופוס בנוסף על ההורה, אלא אם ראה סיבה מיוחדת לכך לטובת הקטין ולאחר שניתנה הזדמנות להורה

להשמיע טענותיו; מונה אפוטרופוס כאמור, יחולו הוראות הסעיפים 45 ו-46 בשינויים המחוייבים.

נכסים שאינם בהנהלת ההורים

31. מי שהקנה לקטין נכס במתנה או בצוואה והתנה שניהול הנכס יהיה בידי אחד מהורי הקטין בלבד או בידי אדם זולת הורי הקטין, תנאו קיים על אף האמור בפרק זה; צויין אדם זולת ההורים לנהל נכס כזה, יחולו עליו הוראות הפרק השלישי, כולל סעיף 64.

שמירת דינים

32. הוראות פרק זה אינן גורעות מחובת ההורים לתשלום מזונות לילדיהם הקטינים לפי הוראות חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959.

פרק שני1: ייפוי כוח מתמשך

סימן א': הגדרות

הגדרות – פרק שני1

32א. בפרק זה –

"בעל כשירות" – מי שמסוגל להבין את המשמעות של מתן ייפוי כוח מתמשך, מטרותיו ותוצאותיו, ואם הוא אדם עם מוגבלות – בהינתן התאמות לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות;

"הנחיות מקדימות למיופה כוח" – כמשמעותן בסימן ו';

"חוות דעת מומחה" – חוות דעת, תעודה או אישור מומחה שקבע השר לפי סעיף 83(ב);

"חוק השליחות" – חוק השליחות, התשכ"ה-1965;

"ייפוי כוח רפואי" – כמשמעותו בסעיף 32טו;

"ממנה" – מי שממנה מיופה כוח לפי הוראות סימן ב';

"מסוגל להבין בדבר" – מי שמסוגל להבין בעניין מסוים ולקבל החלטות בקשר אליו;

"עניינים אישיים" – לרבות עניינים הנוגעים לרווחתו האישית של אדם, לצרכיו היום-יומיים, למקום מגוריו, לבריאותו, או לענייניו הגופניים, הנפשיים או החברתיים, ולמעט עניין הנוגע לרכושו.

סימן ב': מינוי מיופה כוח

מינוי מיופה כוח

32ב. (א) אדם בגיר שהוא בעל כשירות רשאי, בייפוי כוח מתמשך שנתן לפי הוראות פרק זה (בפרק זה – ייפוי כוח מתמשך), למנות אדם אחר, אחד או יותר, שיהיה מוסמך לפעול בשמו בעניינים כאמור בסעיף קטן (ב) ולייצגו בקשר לעניינים אלה (בפרק זה – מיופה כוח), והכול כפי שיפרט הממנה בייפוי הכוח המתמשך ובהתאם להוראות לפי פרק זה.

(ב) ייפוי כוח מתמשך יכול שיהיה בענייניו האישיים של הממנה, כולם או חלקם, או בענייני רכושו, כולם או חלקם, ורשאי הממנה למנות את אותו אדם למיופה כוח לעניינים אישיים ולמיופה כוח לענייני רכוש.

מי רשאי להתמנות למיופה כוח

32ג. (א) רשאי להתמנות למיופה כוח, יחיד שמתקיימים לגביו כל אלה:

(1) מלאו לו 18 שנים;

(2) לא מונה לו אפוטרופוס ולא נכנס לתוקף ייפוי כוח מתמשך בעניינו, כל עוד המינוי כאמור בתוקף;

(3) לגבי מיופה כוח לענייני רכוש – בעת החתימה על ייפוי הכוח ובעת כניסתו לתוקף מתקיימים בו שני אלה:

(א) הוא לא הוכרז פושט רגל לפי פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980, ולא ניתן לו הפטר;

(ב) הוא אינו לקוח מוגבל חמור כמשמעותו בסעיף 3 לחוק שיקים ללא כיסוי, התשמ"א-1981;

(4) הוא אינו נותן לממנה טיפול רפואי כהגדרתו בחוק זכויות החולה, טיפול סוציאלי, סיעודי או שיקומי, תמורת תשלום, במישרין או בעקיפין;

(5) הוא אינו מספק לממנה מגורים תמורת תשלום, במישרין או בעקיפין, למעט אם הוא קרוב של הממנה;

(6) הוא אינו עורך הדין או בעל המקצוע שלפניו נערך ייפוי הכוח המתמשך, לפי סעיף 32יד או 32טו.

(ב) לא יהיה אדם מיופה כוח לפי פרק זה, ולא יסכים להיות מיופה כוח, של יותר משלושה אנשים, אלא אם כן הוא קרובו של הממנה.

מיופה כוח במשותף

32ד. מינה אדם לפי סימן זה שני מיופי כוח או יותר שיפעלו במשותף, יחולו על מיופי הכוח הוראות סעיף 46(1) עד (4), בשינויים המחויבים, אם לא קבע הממנה אחרת בייפוי הכוח; התפנה מקומו של אחד ממיופי הכוח או שחדל לפעול, באופן זמני או לצמיתות,

ימשיכו מיופי הכוח האחרים לפעול בהתאם לייפוי הכוח ולהוראות לפי פרק זה, כל עוד לא קבע הממנה אחרת בייפוי הכוח.

מיופה כוח מחליף

32ה. הממנה רשאי לקבוע בייפוי הכוח מיופה כוח מחליף שיבוא במקומו של מיופה הכוח אם מינויו יפקע; פקע מינויו של מיופה הכוח, יהיה המחליף מיופה הכוח.

סימן ג': סמכויות מיופה כוח

סמכויות מיופה כוח

32ו. (א) מיופה כוח מוסמך לקבל בשם הממנה כל החלטה בקשר לעניינים שבייפוי הכוח שאותה היה מוסמך הממנה לקבל ולבצע בשם הממנה כל פעולה בקשר לאותם עניינים שאותה היה הממנה רשאי לבצע, למעט פעולה שלפי מהותה או לפי דין יש לבצעה באופן אישי, וכן רשאי הוא לקבל מידע שהממנה רשאי לקבל בקשר לעניינים שבייפוי הכוח, והכול בכפוף להוראות שקבע הממנה בייפוי הכוח ולהוראות בית המשפט כאמור בסעיף 32כז.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), מיופה כוח לא יהיה מוסמך לבצע בשם הממנה פעולות אלה:

(1) המרת דת;

(2) קבלת החלטות או ביצוע פעולות שהיה מוסמך הממנה לעשות בשמו של אדם אחר או מתוקף היותו הורה או אפוטרופוס;

(3) מתן הסכמה למסירת ילד לאימוץ;

(4) השתתפות בבחירות;

(5) כל פעולה או הבעת רצון שמטופל, מיופה כוחו או אפוטרופסו רשאים או מוסמכים לבצע או להביע, לפי חוק החולה הנוטה למות, התשס"ו-2005;

(6) עריכת צוואה, קביעת מוטבים לגבי סכומים שיש לשלם עקב מותו של אדם לפי סעיף 147 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), מיופה כוח לא יהיה מוסמך לבצע בשם הממנה פעולה מהפעולות המנויות להלן, אלא אם כן הוסמך לכך במפורש בייפוי הכוח:

(1) (א) מתן תרומות אלא למי שצוין במפורש בייפוי הכוח ובסכום שצוין בו, ובלבד

שהסכום לא יעלה במצטבר על 100,000 שקלים חדשים.

(ב) מתן מתנות אלא למי שצוין במפורש בייפוי הכוח ובערך שקבע הממנה, ובלבד שהסכום לא יעלה במצטבר על 100,000 שקלים חדשים, והכול למעט מתנות הנהוגות בנסיבות העניין.

(ג) מתן הלוואות אלא למי שצוין במפורש בייפוי הכוח ובסכום שצוין בו, ובלבד שהסכום לא יעלה במצטבר על 100,000 שקלים חדשים.

(ד) פעולה משפטית אחרת או כמה פעולות משפטיות הקשורות זו בזו, ובכלל זה כמה פעולות הקשורות בעסקה אחת, ששוויין הכולל עולה על 100,000 שקלים חדשים ואינו עולה על 500,000 שקלים חדשים.

(ה) ביצוע פעולות במוצר פנסיוני, כהגדרתו בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005 (בחוק זה – מוצר פנסיוני), למעט –

(1) הגשת בקשה לקבלת קצבה בהגיעו לגיל הפרישה לפי סעיף 3 לחוק גיל פרישה, התשס"ד-2004;

(2) משיכת כספים מקרן השתלמות שאינה בניגוד להוראות לפי סעיף 23 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;

(3) משיכת כספים מקופת גמל לתגמולים שקבע שר המשפטים בצו, בהתייעצות עם שר האוצר, שאינה בניגוד להוראות לפי סעיף 23 לחוק

הפיקוח על שירותיים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;

(2) (א) מתן הסכמה לבדיקה פסיכיאטרית, לטיפול פסיכיאטרי או לאשפוז, והכול בבית חולים כהגדרתו בחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, או לשחרור מאשפוז כאמור, בתנאים שקבע הממנה.

(ב) הסכמת מיופה כוח לפי פסקה זו לא תהיה תקפה אם במועד שבו התבקשה ההסכמה מתנגד הממנה לבדיקה, לטיפול או לאשפוז, אלא אם כן ייפוי הכוח המתמשך לעניין זה נחתם גם בפני פסיכיאטר, והממנה הסמיך במפורש את מיופה הכוח לתת הסכמה למרות התנגדותו.

(ג) לא ייחתם ייפוי כוח מתמשך לפי פסקת משנה (ב), אלא לאחר שפסיכיאטר כאמור הסביר לממנה את משמעות ההסכמה כאמור ואת תוצאותיה ונוכח לדעת כי הממנה הבין את הדברים וכי ייפוי הכוח ניתן בהסכמה חופשית ומרצון, בלא שהופעלו על הממנה לחץ או השפעה בלתי הוגנת ובלא ניצול מצוקתו או חולשתו.

(ד) הסכמת מיופה הכוח במקרה של התנגדות כאמור בפסקת משנה (ב) לא תהיה תקפה לאשפוז העולה על 48 שעות או אם באותה העת הממנה מסוגל לתת הסכמה מדעת.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (א), מיופה כוח לא יהיה מוסמך לבצע בשם הממנה פעולה משפטית מהפעולות המנויות להלן, אלא אם כן נתן לכך בית המשפט אישור מראש:

(1) העברה, שעבוד, חלוקה או חיסול של יחידה משקית בחקלאות, בתעשייה, במלאכה או במסחר, או של דירה;

(2) עסקה במקרקעין, למעט השכרה של נכס לתקופה שאינה עולה על חמש שנים שהוראות חוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972, לא חלות עליה;

(3) המחאה או שעבוד של זכות לקבלת זכות במקרקעין;

(4) השכרה שחוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972, חל עליה;

(5) הסתלקות מחלק או ממנה בעיזבון או העברה או שעבוד של חלק או מנה בעיזבון;

(6) מתן תרומה בסכום העולה על הסכום שנקבע בייפוי הכוח או בסכום העולה במצטבר על 100,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך, והכול ובלבד שניתנה לכך הסמכה מפורשת של הממנה;

(7) מתן מתנה שאינה נהוגה בנסיבות העניין; ואם ניתנה הסמכה מפורשת – מתנה כאמור בסכום העולה על הסכום שנקבע בייפוי הכוח או בסכום העולה במצטבר על 100,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך;

(8) פעולה משפטית אחרת, ובכלל זה כמה פעולות הקשורות בעסקה אחת, ששוויין עולה על 500,000 שקלים חדשים, או על 100,000 שקלים חדשים – אם לא ניתנה הסמכה מפורשת כאמור בסעיף קטן (ג);

(9) משיכת כספים מקופת גמל בניגוד להוראות לפי סעיף 23 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, כמשמעותם בסעיף 87(א)(2) לפקודת מס הכנסה, העברתם לאחר, שעבודם או עיקולם לפי סעיף 25 לחוק האמור;

(10) מתן ערבות או מתן הלוואה; ואם ניתנה הסמכה מפורשת למתן הלוואה – בסכום העולה על

הסכום שנקבע בייפוי הכוח או בסכום העולה על 100,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך;

(11) התחייבות לביצוע פעולה מהפעולות המנויות בפסקאות (1) עד (10).

(ה) (1) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), הסמכויות הנתונות לאפוטרופוס לפי רשימת החיקוקים המנויה בתוספת השנייה יהיו נתונות גם למיופה כוח, בשינויים המחויבים ובכפוף לתנאים שייקבעו בתוספת האמורה, ובלבד שאותה סמכות נכללת בעניינים שנמסרו למיופה הכוח בייפוי הכוח המתמשך, ובכפוף להוראות שנקבעו בייפוי הכוח המתמשך;

(2) השר, לאחר התייעצות עם השר הממונה על ביצועו של חיקוק ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות, בצו, את התוספת השנייה.

(ו) על אף האמור בסעיפים 5 ו-16 לחוק השליחות, מיופה כוח יהיה מוסמך למנות שלוח לצורך ייצוגו של הממנה בהליכים משפטיים, ובכל הנוגע לענייני רכוש – הוא יהיה מוסמך למנות שלוח לביצוע סמכויות מבין הסמכויות שהוענקו לו בייפוי הכוח, והכול בכפוף להוראות שקבע הממנה בייפוי הכוח ולהוראות בית המשפט כאמור בסעיפים 32כז ו-32כח, ואולם מיופה כוח לא יהיה מוסמך למנות מיופה כוח אחר לפי הוראות פרק זה.

(ז) הוראות סעיף 48 יחולו, בשינויים המחויבים, לעניין פעולה משפטית בין הממנה לבין מיופה הכוח, בן זוגו או קרוביו של מיופה הכוח ולעניין פעולה משפטית בין שני ממנים שמינו מיופה כוח אחד; ואולם –

(1) אם הסמיכו שני הממנים במפורש בייפוי הכוח את מייפה הכוח לייצגם בפעולה משפטית ביניהם מוסמך מיופה הכוח לייצגם אף בלא אישור כאמור באותו סעיף;

(2) מיופה הכוח מוסמך לייצג את הממנה לעניין פעולה ביניהם, בלא אישור כאמור באותו סעיף, אם מיופה הכוח הוא קרוב של הממנה ומנהל עמו משק בית משותף והממנה הסמיך אותו

במפורש לעניין פעולה הקשורה בניהול השוטף של משק הבית המשותף.

חיובי מיופה הכוח

32ז. (א) מיופה כוח חייב לפעול בשקידה, במיומנות, במסירות ובלא התרשלות ולנהוג בתום לב לשמירת ענייניו של הממנה ולא לטובת ענייניו שלו.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף 32ט, בעל מקצוע שהתמנה כמיופה כוח כדי שיפעיל את כישוריו המקצועיים יפעל במסירות ובמקצועיות כפי שבעל מקצוע היה מפעיל כלפי לקוחו.

(ג) הוראות סעיף 57 יחולו לעניין מיופה כוח, בשינויים המחויבים.

דרכי פעולתו של מיופה כוח

32ח. (א) במילוי תפקידיו והפעלת סמכויותיו יפעל מיופה כוח בהתאם לעקרונות אלה:

(1) שמירה על כבודו של הממנה, בדרך שתגביל את זכויותיו וחירותו במידה הפחותה ביותר;

(2) שמירה, ככל האפשר, על פרטיות הממנה;

(3) בדרך שתאפשר לממנה לממש את יכולותיו ולשמור על מרב עצמאותו האפשרית, בהתאם ליכולותיו.

(ב) עם כניסתו לתוקף של ייפוי הכוח, יסביר מיופה הכוח לממנה מהם תפקידיו וסמכויותיו כמיופה כוח, בלשון פשוטה ובהתאם ליכולת הבנתו של הממנה, ואם הוא אדם עם מוגבלות – תוך שימוש באמצעי עזר שברשותו או בכל דרך אפשרית הסבירה בנסיבות העניין.

(ג) מיופה הכוח ימסור לממנה מידע שיש בידו בנוגע לענייניו האישיים והרכושיים של הממנה ומידע הנוגע לטיפולו של מיופה הכוח בענייני הממנה, בלשון המובנת לו ובהתאם ליכולת הבנתו, ויסייע לו בנגישות למידע אחר הנוגע לענייניו או הדרוש לשם קבלת החלטות בעניינים הנוגעים לו.

(ד) מיופה הכוח יסייע לממנה ויעודד אותו לקבל החלטות בעצמו בעניינים הנוגעים לו, ככל שהממנה מסוגל לכך.

(ה) מיופה הכוח יפעל בדרך שתאפשר לממנה לשמור על ערכיו התרבותיים והדתיים וכן יסייע לו להשתתף בחיי

הקהילה, לרבות בפעילויות חברתיות, תרבותיות, שיקומיות ותעסוקתיות.

(ו) מיופה הכוח יפעל בדרך שתאפשר לממנה לשמור על קשרים עם בני משפחה וחברים.

(ז) מיופה הכוח יתייעץ, לפי הצורך, עם גורמים מקצועיים, בני משפחה וחברים קרובים של הממנה וייעזר בהם לשם קידום ענייניו של הממנה.

(ח) מיופה כוח, לרבות מיופה כוח שמונה לאדם שמצבו ויכולת הבנתו משתנים מזמן לזמן או מעניין לעניין, יפעל במילוי תפקידיו תוך התחשבות בשינויים במצבו או בהבנתו של הממנה, לרבות לעניין שמיעת דעתו, התייעצות עמו, התחשבות ברצונותיו ועידודו לקבל החלטות ולנהל את העניינים הנוגעים לו בעצמו בזמנים או בעניינים שבהם הוא מסוגל לכך.

דרכי קבלת החלטות בעניינו של הממנה

32ט. (א) מיופה הכוח ישמע את דעת הממנה, ישתפו בכל עניין והחלטה הנוגעים אליו, ויתייעץ עמו, אם ניתן לברר את דעתו; לשם כך ימסור מיופה הכוח לממנה את המידע הדרוש לו, לרבות מהות העניין נושא ההחלטה או הפעולה, החלופות האפשריות, היתרונות והחסרונות שבבחירת כל אחת מהן ואת המלצתו של מיופה הכוח, אם ישנה, והטעמים ביסודה; לעניין סעיף זה, "ניתן לברר את דעתו" ו"מסוגל להבין בדבר" – לרבות לאחר שניתן לו מידע בדרך האמורה בסעיף קטן (ז).

(ב) בקבלת החלטות בעניינים שבסמכותו יפעל מיופה כוח לפי המפורט להלן:

(1) אם נתן הממנה הנחיות מקדימות באותו עניין – בהתאם להנחיות המקדימות, בכפוף להוראות סימן ו';

(2) אם לא נתן הממנה הנחיות מקדימות – לפי רצונו של הממנה, אם ניתן לברר את דעתו ולאחר שניתן לו מידע כאמור בסעיף קטן (א);

(3) אם לא ניתן לברר את דעתו של הממנה – בהתאם לרצון הממנה כפי שהובע בעת שהיה מסוגל להבין בדבר או כפי שניתן ללמוד מייפוי הכוח או מהתנהגותו בעבר וכן בהתחשב

בהשקפת עולמו ואורח חייו של הממנה כפי שהיו בעבר;

(4) אם לא ניתן לעמוד על רצונו של הממנה – יפעל מיופה הכוח בהתאם לטובת הממנה ותוך נקיטת דרכי הפעולה שבסעיף 32ח.

(ג) על אף האמור בסעיף זה, לא יפעל מיופה הכוח בהתאם לרצונו של ממנה שלא נתן הנחיות מקדימות, אם הוא סבור כי הפעולה או ההחלטה יגרמו לממנה פגיעה של ממש; נתן אדם הנחיות מקדימות, יחולו הוראות סימן ו'.

(ד) ממנה רשאי לקבוע בייפוי הכוח במפורש, לעניין מסוים או לכלל העניינים שבייפוי הכוח, כי הוא מבקש שמיופה כוח יעדיף את רצונו הקודם כפי שבא לידי ביטוי בהנחיות מקדימות או באופן אחר שקבע הממנה (בסעיף קטן זה – רצון קודם) על פני רצונו לאחר שחדל להיות מסוגל להבין בדבר; קבע הממנה הוראה כאמור, יפעל מיופה הכוח בעניינים שנכללו בהוראה לפי רצונו הקודם של הממנה, לאחר שניסה בעצמו או באמצעות בני משפחה ואנשים אחרים להגיע עמו להסכמה בנוגע להחלטה או לפעולה לפני ההנחיה המקדימה שבה מדובר.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (ד) –

(1) בעניין אישי מהותי לא יפעל מיופה הכוח בניגוד לרצונו של הממנה אם הוא מתנגד לכך בשעת המעשה או בסמוך לכך;

(2) בעניין רפואי מהותי לא יפעל מיופה הכוח בניגוד לרצונו של הממנה אם הוא מתנגד לכך בשעת המעשה או בסמוך לכך.

(ו) מיופה הכוח רשאי לפנות לבית המשפט בבקשה למתן הוראות בהתאם להוראות סעיף 32כז, בנסיבות כאמור בסעיפים קטנים (ג) עד (ה).

(ז) מידע והסברים שעל מיופה כוח למסור לממנה לפי סעיף זה ולפי סעיף 32ח, יימסרו לממנה בלשון פשוטה בהתאם ליכולת הבנתו, ואם הוא אדם עם מוגבלות – תוך שימוש באמצעי עזר שברשותו או בכל דרך אפשרית הסבירה בנסיבות העניין; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות בדבר התאמות נגישות לפי חוק שוויון זכויות

לאנשים עם מוגבלות, הנדרשות ממי שנותן שירות ציבורי כמשמעותו באותו חוק.

תנאי לפעולה לפי ייפוי כוח

32י. היה הממנה אדם שאינו מסוגל להבין בעניין שלגביו ניתן ייפוי כוח, רשאי מיופה כוח לפעול לפיו רק אם היה ייפוי כוח מתמשך וניתנו לגביו אישור הפקדה של האפוטרופוס הכללי לפי סעיף 32יז ואישור על קבלת הודעה על כניסתו לתוקף לפי סעיף 32יט, ובכפוף להוראות חוק זה.

הגנת צד שלישי

32יא. (א) על פעולה שהתבצעה בלא הרשאה של הממנה או בחריגה מייפוי הכוח המתמשך כלפי צד שלישי יחולו הוראות סעיף 6(ב) לחוק השליחות; בית המשפט רשאי לאשר את הפעולה בדיעבד אם הממנה הסכים לכך.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), היה פגם במינויו של מיופה כוח, תהיה פעולה של מיופה כוח על פי ייפוי כוח מתמשך בת-תוקף ובלבד שנעשתה כלפי אדם שפעל בתום לב ובתמורה וניתנו לגבי ייפוי הכוח אישור הפקדה של האפוטרופוס הכללי לפי סעיף 32יז ואישור על קבלת הודעה על כניסתו לתוקף לפי סעיף 32יט.

שכר מיופה כוח והוצאותיו

32יב. (א) מיופה כוח יהיה זכאי לקבל שכר בעבור ביצוע תפקידו מנכסי הממנה, אם קבע זאת הממנה בייפוי הכוח, בגובה השכר שנקבע בייפוי הכוח.

(ב) מיופה כוח רשאי לנכות מנכסי הממנה את ההוצאות הסבירות שהוציא לשם הפעלת סמכויותיו לפי ייפוי הכוח.

סימן ד': ייפוי כוח מתמשך

אופן עריכת ייפוי כוח מתמשך

32יג. (א) ייפוי כוח מתמשך יינתן בכתב לפי טופס שייקבע בתקנות.

(ב) בייפוי כוח מתמשך יפרט הממנה את העניינים שבהם מוסמך מיופה הכוח לפעול בשמו, ואם הוא מוסמך לבצע בשמו פעולה מהפעולות המנויות בסעיף 32ו(ג) – יפרט גם את אותן פעולות; כמו כן, הממנה רשאי לכלול בייפוי הכוח הנחיות מקדימות והוראות לעניין כניסתו לתוקף של ייפוי הכוח ולעניין פקיעתו.

(ג) בייפוי כוח מתמשך לעניינים אישיים יציין הממנה במפורש אם מיופה הכוח מוסמך לפעול בשמו בעניינים בריאותיים, ואם כן – באילו עניינים, ורשאי הממנה

למנות מיופה כוח שיוסמך לפעול בשמו רק בעניינים הנוגעים לבריאותו כאמור בסעיף 32טו; מינה אדם מיופה כוח לכלל ענייניו האישיים ולא סייג מהם במפורש את העניינים הבריאותיים, יחול ייפוי הכוח המתמשך גם על עניינים אלה.

(ד) הסבר ומידע כאמור בסעיפים 32יד(ג) ו-32טו(ג) יינתנו לממנה בלא נוכחותו של מיופה הכוח, בלשון פשוטה המובנת לו, ואם הוא אדם עם מוגבלות – תוך מתן התאמות נגישות אם נדרשות לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

(ה) הממנה יאשר בחתימתו על ייפוי הכוח כי הוא מבין את משמעות מתן ייפוי הכוח, מטרותיו ותוצאותיו וכי ייפוי הכוח ניתן בהסכמה חופשית ומרצון, בלא שהופעלו עליו לחץ או השפעה בלתי הוגנת ובלא ניצול מצוקתו או חולשתו.

(ו) הממנה רשאי לצרף לייפוי כוח מתמשך חוות דעת מומחה המעידה על היותו בעל כשירות בעת עריכת ייפוי הכוח.

(ז) בייפוי כוח מתמשך רשאי הממנה לקבוע אדם אחד או יותר שיהיה על מיופה הכוח ליידעם בדבר כוונתו להודיע לאפוטרופוס הכללי על כניסתו לתוקף של ייפוי הכוח; הממנה רשאי לקבוע אדם נוסף שאותו יידע מיופה הכוח, אם לא יהיה ניתן למסור את ההודעה לאדם שבחר.

(ח) בייפוי כוח מתמשך יציין הממנה גורם שמיופה הכוח ידווח לו על החלטות ופעולות כאמור בסעיף 32טז.

(ט) על אף האמור בכל דין, ייפוי כוח שנערך לפי חוק זה אינו טעון אישור אחר.

(י) תקנות לפי סעיף זה וסעיפים 32יד ו-32טו, למעט תקנות בנושא ההכשרה לפי סעיף 32יד(א), טעונות אישור של ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

חתימה על ייפוי כוח מתמשך

32יד. (א) ייפוי כוח מתמשך ייחתם בידי הממנה לפני עורך דין שעבר הכשרה לעניין עריכת ייפוי כוח מתמשך, כפי שתיקבע בתקנות, ואין לו עניין אישי בייפוי הכוח.

(ב) התעורר ספק אצל עורך הדין בדבר היותו של אדם בעל כשירות, לרבות עקב מוגבלות המשליכה על מסוגלותו להבין את טיבו של ייפוי הכוח, משמעותו, מטרותיו

ותוצאותיו, יפנה אותו עורך הדין למומחה, כפי שיקבע לעניין זה השר בהסכמת שר הבריאות ושר הרווחה והשירותים החברתיים, כדי שיחווה את דעתו בדבר היותו של הממנה בעל כשירות.

(ג) עורך הדין שלפניו נחתם ייפוי הכוח יביא לידיעת הממנה ויסביר לו בלשון פשוטה המובנת לו את המפורט להלן:

(1) המשמעויות המשפטיות של ייפוי כוח מתמשך;

(2) החלופות הקיימות בדין לייפוי כוח מתמשך, לרבות אפוטרופסות ומתן הנחיות מקדימות לשם מינוי אפוטרופוס כאמור בסעיף 35א;

(3) עניינים שניתן לכלול בייפוי כוח מתמשך, ובכלל זה הוראות לעניין מועד כניסתו לתוקף, הנחיות מקדימות, הגבלה לסוגי עניינים והוראות בעניין יידוע;

(4) מצבים שבהם לא תידרש הסמכה מפורשת, עניינים שבהם נדרשת הסמכה מפורשת לפי חוק זה כאמור בסעיף 32ו(ג), ועניינים שבהם נדרש אישור בית המשפט כאמור בסעיף 32ו(ד);

(5) האפשרויות העומדות לפניו לבקש ליידע אדם נוסף בעת כניסת ייפוי הכוח לתוקף ולבחור למי ובאיזה אופן ידווח מיופה הכוח על פעולותיו לאדם אחר או לאפוטרופוס הכללי, כאמור בסעיף 32טז;

(6) האפשרות לבטל את ייפויי הכוח או לקבוע שהוא יעמוד בתוקפו גם אם יבקש לבטלו כשלא יהיה בעל כשירות כאמור בסעיף 32כג.

(ד) לייפוי כוח מתמשך תצורף הסכמתו של מיופה הכוח לשמש מיופה כוח, שנחתמה בפני עורך דין לאחר שהסביר לו את משמעות ייפוי הכוח, ואישורו כי קרא והבין את משמעותו, אחריותו וסמכויותיו לפיו וכי הוא עומד בתנאי הכשירות לשמש מיופה כוח לפי פרק זה.

(ה) עורך הדין שבפניו נחתם ייפוי הכוח, יאשר על גבי הטופס כי הממנה חתם בפניו על ייפוי הכוח במועד הנקוב בו לאחר שהביא לידיעתו את הפרטים המפורטים בסעיף קטן (ג), וכי נוכח לדעת כי הממנה מבין את משמעות מתן ייפוי הכוח, מטרותיו ותוצאותיו והתרשם,

לאחר שנתן על כך את דעתו, כי ייפוי הכוח ניתן בהסכמה חופשית ומרצון בלא שהופעלו על הממנה לחץ או השפעה בלתי הוגנת ובלא ניצול של מצוקתו או חולשתו.

ייפוי כוח רפואי

32טו. (א) ייפוי כוח מתמשך המסמיך את מייפה הכוח לפעול בשמו של הממנה רק בעניינים הנוגעים לבריאותו (בחוק זה – ייפוי כוח רפואי), יכול שייחתם בפני בעל מקצוע או עורך דין על גבי טופס שיקבע השר בהסכמת שר הבריאות; לעניין סעיף זה, "בעל מקצוע" – כל אחד מאלה:

(1) רופא מורשה כמשמעותו בסעיף 2 לפקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976;

(2) עובד סוציאלי כהגדרתו בסעיף 2 לחוק העובדים הסוציאליים, התשנ"ו-1996;

(3) פסיכולוג הרשום בפנקס הפסיכולוגים לפי חוק הפסיכולוגים, התשל"ז-1977;

(4) אח או אחות מוסמכים.

(ב) ייפוי כוח רפואי מסמיך את מיופה הכוח גם בעניינים הנוגעים לבדיקה או לטיפול פסיכיאטרי בקהילה וכן לקבלת מידע בנוגע לבדיקה, טיפול או אשפוז בבית חולים פסיכיאטרי לפי חוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991, והכול אלא אם כן קבע הממנה אחרת.

(ג) בעל המקצוע שבפניו נחתם ייפוי כוח רפואי יאשר כי התרשם שהממנה הבין את המשמעות של מתן ייפוי כוח ואת האפשרות לכלול בו הנחיות מקדימות והתרשם כי יפויי הכוח ניתן בהסכמה חופשית ומרצון.

(ד) לייפוי כוח רפואי תצורף הסכמתו של מיופה הכוח שנחתמה בפני בעל מקצוע או עורך דין, המאשר שמיופה הכוח קרא והבין את משמעותו, אחריותו וסמכויותיו לפיו.

דיווח לאדם מיודע או לאפוטרופוס הכללי על החלטות ופעולות של מיופה הכוח

32טז. (א) הממנה יציין בייפוי הכוח המתמשך אדם אחד או יותר, שיהיה על מיופה הכוח לדווח להם על החלטות או פעולות בנושאים המנויים בייפוי הכוח (בפרק זה – אדם מיודע), במועדים ובאופן שקבע הממנה, זולת אם קבע הממנה במפורש אחרת, והוא רשאי לקבוע כי מיופה הכוח ידווח על פעולותיו לאפוטרופוס הכללי.

(ב) אדם מיודע לא יהיה קרוב של מיופה הכוח, אלא אם כן מיופה הכוח הוא קרוב הממנה.

(ג) הממנה רשאי לקבוע כי לאדם מיודע יועבר העתק מייפוי הכוח.

(ד) אדם מיודע רשאי לדרוש ממיופה הכוח מידע על החלטות שקיבל ופעולות שביצע בנושאים המנויים בייפוי הכוח; השר רשאי לקבוע בטופס סוגי החלטות או פעולות שיובאו לידיעת אדם מיודע אלא אם כן נקבע אחרת בייפוי הכוח.

(ה) ציין הממנה בייפוי הכוח המתמשך כי מיופה הכוח ידווח על פעולותיו לאפוטרופוס הכללי, יודיע על כך הממנה לאפוטרופוס הכללי עם הפקדת ייפוי הכוח, ויחולו על מיופה הכוח מיום כניסת ייפוי הכוח לתוקף הוראות סעיפים 51 ו-53, בשינויים המחויבים.

הפקדת ייפוי כוח מתמשך

32יז. (א) ייפוי כוח מתמשך יופקד אצל האפוטרופוס הכללי; ההפקדה תהיה במסירת עותק מקורי של ייפוי הכוח בידי הממנה עצמו או בידי עורך הדין שבפניו הוא נחתם; הפקדת ייפוי הכוח היא תנאי מוקדם לכניסתו לתוקף.

(ב) ייפוי כוח רפואי שלא הופקד אצל האפוטרופוס הכללי כאמור בסעיף קטן (א) יהיה תקף לשנה; נכנס ייפויי הכוח לתוקף במהלך אותה שנה, ימשיך לעמוד בתוקפו, בכפוף להוראות חוק זה.

(ג) הופקדו כמה ייפויי כוח מתמשכים באותם עניינים, ייפוי הכוח האחרון באותו עניין הוא הקובע.

(ד) האפוטרופוס הכללי או מי שהוא הסמיכו לכך יאשר בכתב, על גבי העותק של ייפוי הכוח המתמשך שנמסר לו, כי ייפוי הכוח הופקד כאמור בסעיף קטן (א); אישור כאמור יהיה ראיה לכאורה לכך שהאדם הנקוב בייפוי הכוח כממנה נתן את ייפוי הכוח וכי ייפוי הכוח ניתן לכל המאוחר ביום ההפקדה.

(ה) השר רשאי לקבוע הוראות לעניין הפקדת ייפוי כוח מתמשך לפי סעיף זה ושמירתו, וכן לקבוע אגרות בשל הפקדת ייפוי כוח מתמשך או בשל קבלת מידע עליו או העתק ממנו.

קבלת מידע על הפקדת ייפוי כוח מתמשך

32יח. (א) זכאים לקבל מידע על הפקדת ייפוי כוח מתמשך והעתק ממנו –

(1) הממנה;

(2) מיופה הכוח;

(3) היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו וכן עובד סוציאלי לעניין סדרי דין שמונה לפי חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955, לשם מילוי תפקידם לעניין חוק זה.

(ב) ממועד כניסתו לתוקף של ייפוי כוח מתמשך, זכאים קרובי הממנה ואדם מיודע לקבל מידע על הפקדת ייפוי הכוח, על זהותם של מיופה הכוח ושל אדם מיודע ועל סוגי העניינים שלגביהם ניתן ייפוי הכוח, אלא אם כן הגביל הממנה בייפוי הכוח המתמשך את זכאותם כאמור והודיע על כך לאפוטרופוס הכללי בעת הפקדת ייפוי הכוח המתמשך.

(ג) השר, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע בעלי תפקידים וגופים נוספים על אלה המנויים בסעיף קטן (א)(3) שיהיו זכאים לקבל מידע על הפקדת ייפוי כוח מתמשך או העתק ממנו.

(ד) השר רשאי לקבוע תנאים ונסיבות שבהן זכאי צד שלישי לקבל, אחרי כניסתו לתוקף של ייפוי כוח מתמשך, אישור מהאפוטרופוס הכללי כי ייפוי כוח מתמשך שהוצג לפניו הופקד אצל האפוטרופוס הכללי וכי האפוטרופוס הכללי קיבל הצהרה על כניסתו לתוקף.

כניסה לתוקף של ייפוי כוח מתמשך

32יט. (א) (1) ייפוי כוח מתמשך ייכנס לתוקפו במועד שבו חדל הממנה להיות מסוגל להבין בדבר, בעניין שלגביו ניתן ייפוי הכוח המתמשך, ובכלל זה לקבל החלטות בקשר אליו, ובלבד שמיופה הכוח מסר לאפוטרופוס הכללי הצהרה כי התקיימו התנאים לכניסת ייפוי הכוח לתוקף, כולו או חלקו, וכי קוימו חובות היידוע; היתה חוות דעת מומחה תנאי לכניסת ייפוי הכוח לתוקף, תצורף להצהרה חוות הדעת;

(2) קיבל האפוטרופוס הכללי הצהרה כאמור בפסקה (1), ימסור למיופה הכוח אישור כי ייפוי הכוח נכנס לתוקף, וישלח הודעה על כך לממנה ולאדם המיודע.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), בייפוי כוח מתמשך בענייני רכוש רשאי הממנה לקבוע כי ייפוי הכוח ייכנס לתוקפו מיד לאחר שניתן או במועד מאוחר יותר, אף אם

באותו מועד יהיה הממנה מסוגל להבין בדבר; ואולם עד למועד שבו חדל הממנה להיות מסוגל להבין בדבר יהיה דינו של ייפוי הכוח המתמשך כדין ייפוי כוח שניתן לפי חוק השליחות.

(ג) הממנה רשאי לקבוע בייפוי כוח מתמשך את הדרך שבה ייקבע כי הוא אינו מסוגל להבין בדבר, בין באמצעות חוות דעת מומחה ובין בדרך אחרת, ובלבד שלא ייקבע כי ייפוי הכוח ייכנס לתוקפו לפי החלטתו של מיופה הכוח בלבד, ורשאי הממנה לקבוע מבחנים שונים לכל עניין; לא קבע הממנה כאמור, יראו אותו כמי שאינו מסוגל להבין בדבר אם נקבע בחוות דעת מומחה שנמסרה למיופה הכוח כי הממנה אינו מסוגל להבין בדבר; מיופה הכוח יהיה מוסמך לתת הסכמה בשם הממנה לביצוע הבדיקה הדרושה לשם עריכת חוות הדעת האמורה.

(ד) מיופה הכוח יידע את הממנה ואת מי שקבע הממנה בייפוי הכוח על התקיימות התנאים לכניסתו לתוקף של יפויי הכוח, לפני שיודיע לאפוטרופוס הכללי על כניסתו לתוקף של ייפוי הכוח, ואם התגורר הממנה אצל קרוב או במעון דרך קבע – יידע מיופה הכוח את הקרוב או את מנהל המעון שבו מתגורר הממנה, לפי העניין.

אי-שלילת כשרותו המשפטית של הממנה

32כ. אין בכניסתו לתוקף של ייפוי כוח מתמשך, כשלעצמה, כדי לשלול את כשרותו המשפטית של אדם.

תקופת תוקפו של ייפוי כוח מתמשך

32כא. (א) הממנה רשאי לקבוע בייפוי כוח מתמשך הוראות לעניין פקיעת תוקפו של ייפוי הכוח, לרבות המועד לפקיעתו; לא קבע הממנה כאמור וייפוי הכוח נכנס לתוקפו כאמור בסעיף 32יט, יהיה ייפוי הכוח תקף עד לפקיעתו או לביטולו בהתאם להוראות סעיפים 32כב, 32כג או 32כט.

(ב) אחת לשלוש שנים מיום הפקדת ייפוי הכוח המתמשך וכל עוד הוא לא נכנס לתוקף לפי סעיף 32יט, ישלח האפוטרופוס הכללי הודעה לממנה על כך כדי לוודא שהממנה מעוניין שיפויי הכוח ימשיך לעמוד בתוקפו ועל זכותו לבטלו או לשנותו.

(ג) לא הודיע הממנה על רצונו לבטל את ייפוי הכוח או לשנותו, ימשיך ייפוי הכוח לעמוד בתוקפו.

פקיעת תוקפו של ייפוי כוח מתמשך

32כב. ייפוי כוח מתמשך יפקע בהתקיים אחד מאלה, והודעה על כך תימסר לאפוטרופוס הכללי על ידי מיופה הכוח או מטעמו, ואם ייפוי הכוח טרם נכנס לתוקף – על ידי הממנה:

(1) תנאי שהממנה קבע בייפוי הכוח המתמשך כי בהתקיימו יפקע תוקפו של ייפוי הכוח;

(2) פטירת הממנה או מיופה הכוח;

(3) חדלו להתקיים במיופה הכוח התנאים שבסעיף 32ג;

(4) מיופה הכוח מונה בשל היותו בעל מקצוע כדי שיפעיל את כישוריו המקצועיים ורישיונו נשלל;

(5) מיופה הכוח הודיע בכתב לממנה כי הוא אינו מעוניין לשמש מיופה כוח; לא היה הממנה בעל כשירות או מסוגל להבין בדבר באותו מועד, יודיע על כך מיופה הכוח גם לבן זוגו של הממנה או לקרוב אחר;

(6) מיופה הכוח היה בן זוגו של הממנה וקשר הנישואין פקע לאחר מתן ייפוי הכוח המתמשך, אלא אם כן צוין במפורש אחרת בייפוי הכוח;

(7) מיופה הכוח היה ידוע בציבור של הממנה וחדל לנהל עמו משק בית משותף מתוך כוונה לפרק את חיי המשפחה באופן קבוע; מיופה כוח כאמור יפסיק לפעול לפי ייפוי הכוח ויודיע על כך לממנה; ייפוי הכוח יפקע לפי פסקה זו מיום מסירת ההודעה לאפוטרופוס הכללי או לממנה, לפי המאוחר.

ביטול ייפוי כוח מתמשך בידי הממנה

32כג. (א) ממנה רשאי למסור למיופה הכוח הודעה בכתב על ביטול ייפוי כוח מתמשך שנתן; ביטול ייפוי הכוח המתמשך ייכנס לתוקפו במועד מסירת ההודעה כאמור.

(ב) הממנה ימסור לאפוטרופוס הכללי הודעה בכתב על ביטול ייפוי הכוח; ואולם אין באי-מסירת ההודעה לאפוטרופוס הכללי כדי לפגוע בתוקפו של הביטול אם מיופה הכוח קיבל הודעה על כך בהתאם להוראות סעיף קטן (א).

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), חזר בו הממנה מהודעת הביטול והביע את רצונו שמיופה הכוח ימשיך בתפקידו, רשאים מיופה הכוח או הממנה לפנות לבית המשפט בבקשה לחידוש תוקפו של ייפוי הכוח; קיבל בית המשפט את הבקשה, יקבע את המועד לחידוש ייפויי הכוח.

(ד) ממנה רשאי לקבוע במפורש בייפוי כוח מתמשך כי הוא יעמוד בתוקפו גם אם יודיע על רצונו לבטלו כשלא יהיה בעל כשירות; קבע ממנה כאמור ואולם ביקש לבטל את ייפוי הכוח המתמשך לאחר שהוא חדל להיות מסוגל להבין בדבר, ימשיך ייפוי הכוח לעמוד בתוקפו, ואולם הממנה או מיופה הכוח רשאים לפנות לבית המשפט בבקשה לבטלו; ראה בית המשפט כי התקיימו נסיבות המצדיקות את ביטול ייפוי הכוח, יבטלו ויחולו הוראות סעיף 32כט(ה) ו-(ו).

סיום תפקידו של מיופה הכוח

32כד. (א) בביטול ייפוי הכוח או בפקיעתו חייב מיופה הכוח – ובמותו חייבים יורשיו – למסור לממנה או למי שקבע בית המשפט את נכסי הממנה הנמצאים בידו, ואת המסמכים הנוגעים לנכסים אלה.

(ב) במקרה של פטירת הממנה, יהיה מיופה הכוח לענייני רכוש מוסמך, אלא אם כן הממנה קבע אחרת, וכל עוד אין גורם אחר שהוסמך כדין לטפל באותם עניינים ולמשך תקופה שלא תעלה על 90 ימים, אף בלא פנייה לבית המשפט לנקוט פעולות אלה:

(1) לשלם מכספי הממנה תשלומים שוטפים בעבור שירותים שניתנו לו או הקשורים ברכושו בתקופת תוקפו של ייפויי הכוח;

(2) לשלם מכספי הממנה הוצאות סבירות לקבורה ואבלות; הוצאות כאמור ישולמו לפי המקובל בנסיבות העניין או בהתאם להנחיות שנתן בעניין הממנה;

(3) לנהל נכס מושכר או עסק הדורש ניהול שוטף.

(ג) התעורר צורך בביצוע פעולות החורגות מהאמור בסעיף קטן (ב) לשם שמירת טובת הממנה או רכושו, ובנסיבות מיוחדות לשם מניעת נזק לעיזבונו, בית המשפט רשאי להורות שמיופה הכוח לענייני רכוש יהיה חייב ומוסמך לבצען, והכול בהתאם להוראות שיקבע ולתקופה שיקבע.

תחולת חוק השליחות

32כה. הוראות חוק השליחות יחולו, בשינויים המחויבים, על ייפוי כוח מתמשך, ככל שאין הוראה אחרת לפי פרק זה.

דינה של שליחות לפי ייפוי כוח מתמשך

32כו. על אף הוראות חוק השליחות והוראות כל דין, שליחות לפי ייפוי כוח מתמשך לא תסתיים רק משום שהממנה חדל להיות בעל כשירות.

סימן ה': סמכויות בית משפט בקשר לייפוי כוח מתמשך

מתן הוראות ואישור פעולות

32כז. (א) בית המשפט רשאי, מיוזמתו או לבקשת מי מהמנויים בסעיף קטן (ב), לתת הוראות בכל עניין הנוגע להפעלת סמכויותיו של מיופה כוח וכן רשאי בית המשפט, לבקשת מיופה כוח, לאשר פעולה שעשה בעניין כאמור, ובלבד שהממנה לא נתן הנחיות מקדימות למיופה הכוח באותם עניינים; נתן הממנה הנחיות מקדימות למיופה הכוח בעניין מהעניינים כאמור, יחולו הוראות סעיף 32לא(ו).

(ב) בקשה למתן הוראות לפי סעיף קטן (א) רשאים להגיש הממנה, קרובו או ידיד קרוב שלו, מיופה כוח או היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו.

(ג) בית המשפט ייתן הוראות כאמור בסעיף זה בהתאם להוראות סעיף 32ט.

הגבלת עניינים ומינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח

32כח. (א) בית המשפט רשאי להגביל את העניינים בייפוי הכוח שלגביהם יוסמך מיופה כוח לפעול או לקבוע תנאים לפעולותיו, כתנאי להמשך פעילותו, אם ראה כי בהעדר הגבלות ותנאים כאמור תיגרם לממנה פגיעה של ממש או אם שוכנע כי מיופה הכוח אינו פועל בהתאם להוראות סעיף 32ט וכי הדבר מוצדק בנסיבות העניין; הגביל בית המשפט את העניינים שבהם מוסמך מיופה כוח לפעול, רשאי למנות את מיופה הכוח המחליף שקבע הממנה; לא קבע הממנה כאמור, רשאי בית המשפט למנות אפוטרופוס לממנה בעניינים האחרים שבייפוי הכוח בהתאם לסמכותו לפי סעיף 68.

(ב) בית המשפט רשאי למנות לאדם אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח בהתקיים התנאים שבסעיף 33א, בעניינים שנכללו בייפוי הכוח, אם ראה כי בהעדר מינוי כאמור תיגרם לממנה פגיעה של ממש; מינה בית המשפט אפוטרופוס נוסף על מיופה הכוח לפי סעיף קטן זה, יחולו לעניין פעולותיהם של מיופה הכוח ושל האפוטרופוס באותם עניינים הוראות סעיף 46.

(ג) (1) ציין אדם שהוא אפוטרופוס של קרובו, לרבות אפוטרופוס למעשה כמשמעותו בסעיף 67, בצוואתו שקוימה כדין את שמו של מי שהוא מבקש כי ימונה לקרובו כאפוטרופוס לעניין רכוש שהוא מוריש, ימנה בית המשפט את מי ששמו צוין בצוואה כאפוטרופוס לעניין אותו רכוש, ובלבד שמצא כי התקיימו התנאים למינוי אפוטרופוס לפי סעיפים 33 ו-33א, ויורה לו לפעול בהתאם להנחיות שנקבעו בצוואה, אם נקבעו, והכול זולת אם ראה בית המשפט כי לשם שמירת זכויותיו והאינטרסים של האדם יש לסטות מהוראות הצוואה;

(2) מינה בית המשפט אפוטרפוס כאמור בפסקה (1) נוסף על מיופה הכוח, יפעלו האפוטרופוס ומיופה הכוח ככל הניתן בשיתוף פעולה, ואם קבע בית המשפט כי האפוטרופסות תחול לעניין הרכוש האמור במשותף עם מיופה הכוח – יחולו הוראות סעיף 46;

(3) אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות חוק הירושה, התשכ"ה-1965.

ביטול ייפוי כוח מתמשך בידי בית המשפט

32כט. (א) בית המשפט רשאי לבטל ייפוי כוח מתמשך או מינוי על פיו, בהתקיים אחד מאלה:

(1) מיופה הכוח לא מפעיל את הסמכויות שבייפוי הכוח כראוי וכתוצאה מכך נגרמת לממנה פגיעה של ממש או שהוא אינו פועל לפי רצונו של הממנה כאמור בסעיף 32ט;

(2) ייפוי הכוח ניתן כתוצאה ממרמה, מניצול או מהפעלת לחץ או השפעה בלתי הוגנת על הממנה או שהוא ניתן בעת שהממנה לא היה בעל כשירות;

(3) בית המשפט ראה כי לשם שמירת ענייניו של הממנה אין די בייפוי הכוח ויש למנות לו אפוטרופוס שידאג לענייניו, כולם או חלקם.

(ב) בקשה לביטול ייפוי כוח מתמשך בידי בית המשפט לפי סעיף זה וכן בקשה להגבלת ייפוי כוח מתמשך או למינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח לפי סעיף 32כח, רשאים

להגיש היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, הממנה, קרובו או ידיד קרוב שלו, ורשאי בית המשפט לבטל ייפוי כוח מתמשך לפי סעיף זה גם ביוזמתו.

(ג) לא יבטל בית המשפט ייפוי כוח מתמשך אלא אם כן ראה כי לא ניתן להגיע לתוצאה שלשמה נועד הביטול בדרך של הגבלת ייפוי הכוח, קביעת תנאים בו, מינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה הכוח בכפוף להוראות סעיף 33א, או בכל דרך אחרת שבסמכותו המגבילה פחות את ההתערבות בייפוי הכוח.

(ד) מונו כמה מיופי כוח בייפוי כוח אחד, רשאי בית המשפט לבטל את המינוי על פי ייפוי הכוח לגבי כולם או חלקם.

(ה) התקיימו התנאים לביטול ייפוי כוח מתמשך או מינוי על פיו לפי סעיף זה, רשאי בית המשפט למנות אפוטרופוס לממנה בהתקיים התנאים המנויים בסעיף 33א ובהתאם להוראות פרק רביעי; ביטל בית המשפט ייפוי כוח לפי סעיף קטן (א)(3), ייתן עדיפות למינויו של מיופה הכוח כאפוטרופוס, ככל שהוא מתאים לכך.

(ו) נתן הממנה הנחיות מקדימות למיופה כוח, בייפוי כוח מתמשך שבוטל, ומינה בית המשפט אפוטרופוס באותם עניינים, יקבע בית המשפט את האמור בהנחיות המקדימות כהנחיות לפעולתו של האפוטרופוס שמינה, אלא אם כן ראה שלשלם מניעת פגיעה של ממש בממנה נדרש לסטות מהן.

שמיעת הממנה

32ל. בטרם יחליט בית המשפט על הגבלת העניינים או קביעת תנאים שבהם מוסמך מיופה כוח לפעול או על מינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה כוח, לפי סעיף 32כח או על ביטול ייפוי כוח ומינוי אפוטרופוס במקומו של מיופה כוח, לפי סעיף 32כט, ישמע בית המשפט את הממנה, אלא אם כן קבע מטעמים שיירשמו שלא ניתן לברר את דעתו בעניין.

סימן ו': הנחיות מקדימות למיופה כוח

מתן הנחיות מקדימות למיופה כוח

32לא. (א) ממנה רשאי לתת בייפוי כוח מתמשך הנחיות מקדימות למיופה הכוח, שבהן יפרט את רצונו לגבי החלטות עתידיות שיתקבלו בשמו או פעולות שיינקטו בשמו על ידי מיופה הכוח בעניינים הנכללים בייפוי הכוח.

(ב) התעורר צורך לקבל החלטה או לבצע פעולה בשם הממנה, שבקשר אליה נתן הנחיה מקדימה, יפעל מיופה

הכוח בהתאם להנחיה המקדימה; הנחיה מקדימה הניתנת לפירושים תפורש לפי אומד דעתו של הממנה כפי שהוא משתמע מתוך ההנחיה המקדימה ומנסיבות העניין; היתה הנחיה מקדימה בלתי אפשרית לקיום אך ניתן לקיימה בשינויים שאין בהם כדי לשנות את מהותה (בסעיף זה – קיום בקירוב), רשאי מיופה הכוח לקיימה בקירוב.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), מיופה הכוח יהיה פטור מלפעול בהתאם להנחיה מקדימה בהתקיים אחד מאלה:

(1) קבלת ההחלטה או ביצוע הפעולה הם בלתי אפשריים ולו בקיום בקירוב, או כרוכים בהוצאה כספית שאין בידי הממנה להוציאה בשים לב להיקף רכושו של הממנה ולצרכיו האישים בהווה ואלה הצפויים בעתיד;

(2) קבלת ההחלטה או ביצוע הפעולה הם בלתי חוקיים או שהם עלולים לגרום פגיעה חמורה לממנה.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ב), מיופה הכוח לא יפעל בהתאם להנחיה מקדימה –

(1) אם הממנה מסוגל באותה שעה להבין את העניין שלגביו ניתנה ההנחיה ואת משמעות ההחלטה או הפעולה, ומביע רצון לסטות מההנחיה;

(2) בעניין אישי מהותי או בעניין רפואי מהותי, אם הממנה מתנגד בשעת מעשה לקיום ההנחיה, גם לאחר שמיופה הכוח ניסה להגיע עמו להסכמה.

(ה) הוסמך מיופה כוח לפעול בעניין מסוים שבו ניתנה הנחיה מקדימה, והתקיימו התנאים שבסעיף קטן (ג) או (ד) הפוטרים אותו מלפעול לפי ההנחיה המקדימה, יפעל באותו עניין בהתאם להוראות סעיף 32ט כאילו לא ניתנה הנחיה מקדימה בנושא זה.

(ו) מיופה כוח רשאי לפנות לבית המשפט בבקשה למתן הוראות בקשר להנחיה מקדימה שיש קושי בביצועה או בבקשה לפעול לפי הנחיה מקדימה שהממנה מתנגד לביצועה, כדי שבית המשפט יקבע אם התקיימו לגביה הוראות סעיף קטן (ג) או (ד).

תוקפן של הנחיות מקדימות

32לב. הנחיות מקדימות יהיו תקפות כל עוד לא בוטלו בידי נותנן בהתאם להוראות סעיף 32כג, בשינויים המחויבים, אלא אם כן קבע בית המשפט כי נוכח הנסיבות האמורות בסעיף 32לא אין מקום לפעול בהתאם להן.

אי-תחולה

32לג. הוראות סימן זה לא יחולו על מתן הנחיות מקדימות למיופה כוח בקשר לטיפול רפואי בחולה הנוטה למות, כמשמעותן בחוק החולה הנוטה למות, התשס"ו-2005.

שמירת מידע וניהול חשבונות

32לד. (א) מיופה כוח ישמור תיעוד לגבי החלטות מהותיות שקיבל בשם הממנה ולגבי פעולות שפעל בענייניו וכן ישמור את חוות דעת המומחה לעניין הכניסה לתוקף.

(ב) השר רשאי לקבוע הוראות לעניין סעיף זה, ובכלל זה הוראות לעניין התקופות לשמירת התיעוד בהתאם לסוגי המסמכים שיקבע.

(ג) השר רשאי לקבוע הוראות לעניין ניהול חשבונות הממנה על ידי מיופה הכוח.

מנגנון בירור תלונות

32לה. (א) באפוטרופוס הכללי יוקם מנגנון לבירור תלונות בכל הנוגע לביצוע תפקידם של מיופי כוח הפועלים לפי ייפויי כוח מתמשכים שנכנסו לתוקף (בחוק זה – מנגנון בירור תלונות).

(ב) האפוטרופוס הכללי ימנה ממונה על בירור תלונות כאמור בסעיף קטן (א) שיהיה אחראי לקבלת התלונות ולבירורן לפי פרק זה (בחוק זה – הממונה על התלונות); הממונה על התלונות יהיה עובד המדינה והודעה על מינויו תפורסם ברשומות.

(ג) רשאי להגיש תלונה למנגנון בירור התלונות הממנה או קרובו וכל אדם אחר הסבור כי מיופה הכוח פועל בניגוד להוראות לפי חוק זה או פוגע בזכויותיו או באינטרסים של הממנה.

(ד) מנגנון בירור התלונות יכלול התאמות נגישות בהתאם להוראות חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות.

(ה) הממונה על התלונות לא יברר תלונה שהיא –

(1) תלונה בעניין התלוי ועומד בבית המשפט או שבית המשפט הכריע בו לגופו;

(2) תלונה קנטרנית או טורדנית על פניה או עוסקת בזוטי דברים;

(3) תלונה בעניין שלגביו כבר הוגשה תלונה לממונה על התלונות או לגורם אחר המוסמך לבררה, והיא התבררה ונענתה לגופה ואין הצדקה בנסיבות העניין לשוב ולבדוק אותה.

(ו) לשם בירור תלונה יהיו לממונה על התלונות הסמכויות הנתונות לנציב לתלונות הציבור לפי סעיף 41(ד) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח משולב], ורשאי הוא להיעזר לשם כך במפקח שמונה לפי סעיף 67ג שיהיו נתונות לו הסמכויות המפורטות באותו סעיף, בשינויים המחויבים.

(ז) הממונה על התלונות רשאי להביא לפני גורם מוסמך את תוצאות בירור התלונה כדי שישקול לנקוט את האמצעים הנדרשים לדעתו לשמירת ענייניו של הממנה, והכול בהתאם להוראות שיקבע האפוטרופוס הכללי בנהלים; העלה בירור התלונה חשש שנעברה עבירה פלילית, יביא הממונה על התלונות את העניין לידיעת משטרת ישראל.

(ח) תוצאות בירור התלונה יימסרו למתלונן ואם נמצאה תלונה מוצדקת במלואה או בחלקה, יעביר הממונה על התלונות את תוצאות בירור התלונה גם לאדם המיודע, ובלבד שהעניין נוגע לענייניו שלגביהם חלה חובת הדיווח כאמור בסעיף 32טז, והכול תוך שמירה על פרטיותם של הממנה ושל כל אדם אחר.

פרק שלישי: האפוטרופוסים על פי מינוי

אימתי יתמנה אפוטרופוס

33. (א) בית המשפט רשאי למנות אפוטרופוס –

(1) לקטין ששני הוריו מתו או שהוכרזו פסולי-דין או שהאפוטרופסות לקטין נשללה מהם לפי סעיף 27, או הוגבלה לפי סעיף 29 או שהם אינם מסוגלים למלא כלפי הקטין את חובותיהם לפי הפרק השני או שהם נמנעים, ללא סיבה סבירה, מלמלא את חובותיהם האמורות, כולן או מקצתן;

(2) לקטין – בנסיבות האמורות בסעיף 28 או בסעיף 29;

(3) לפסול-דין;

(4) לאדם אחר שאינו יכול, דרך קבע או דרך ארעי, לדאוג לענייניו, כולם או מקצתם, ואין מי שמוסמך ומוכן לדאוג להם במקומו;

(5) לאדם שאין עדיין אפשרות לזהותו;

(6) לעובר.

(ב) בקשה למינוי אפוטרופוס לאדם יכול שתוגש בידי בן זוגו או קרובו או בידי היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו.

שיקול דעת בית המשפט במינוי אפוטרופוס לבגיר

33א. (א) לא ימנה בית המשפט אפוטרופוס לאדם בגיר לפי סעיף 33(א)(4), אלא אם כן ראה כי התקיימו כל אלה:

(1) בלא מינוי עלולים להיפגע זכויות, אינטרסים או צרכים של האדם;

(2) לא הופקד אצל האפוטרופוס הכללי ייפויי כוח מתמשך שערך האדם בעניינים שלגביהם מתבקש המינוי;

(3) לא ניתן להשיג את המטרה שלשמה נדרש מינוי אפוטרופוס ולשמור על טובתו של האדם בדרך המגבילה פחות את זכויותיו, חירותו ועצמאותו, לאחר שבחן את החלופות בנסיבות העניין, לרבות האפשרות למנות תומך בקבלת החלטות לפי סעיף 67ב.

(ב) נוסף על האמור בסעיף קטן (א), לא ימנה בית המשפט אפוטרופוס לאדם שאינו מסוגל לדאוג לענייניו אך מסוגל לקבל החלטות בקשר אליהם, אלא בנסיבות מיוחדות ולאחר שנוכח שאין מי שמוכן ומסוגל לסייע לו לדאוג לענייניו בלא מינוי כאפוטרופוס; מינה בית המשפט אפוטרופוס לאדם כאמור ייתן הוראות באשר לתפקידיו ולסמכויותיו של האפוטרופוס, בשים לב להוראות סעיפים קטנים (ה) ו-(ו), ובלבד שלא יוסמך האפוטרופוס לקבל החלטה בשמו של אדם בניגוד לרצונו.

(ג) (1) על אף האמור בסעיף קטן (א), לא ימנה בית המשפט אפוטרופוס לאדם בגיר לפי סעיף 33(א)(4), שהפקיד ייפוי כוח מתמשך אצל האפוטרופוס הכללי כאמור בסעיף קטן (א)(2), אלא אם כן מתקיימים התנאים למינוי אפוטרופוס נוסף על מיופה הכוח לפי סעיף

32כח(ב) או שייפוי הכוח או מינוי על פיו בוטלו לפי סעיף 32כט;

(2) מינה בית המשפט אפוטרופוס לאדם כאמור בפסקה (1) והפקיד אותו אדם הנחיות מקדימות אצל האפוטרופוס הכללי, יורה בית המשפט לאפוטרופוס שמינה לפעול בהתאם להן או לקיימן בקירוב להן כאמור בסעיף 32לא, אלא אם כן התקיים תנאי מהתנאים המנויים בסעיפים קטנים (ג) עד (ד) של הסעיף האמור.

(ד) בית המשפט הממנה אפוטרופוס לבגיר לפי סעיף 33(א)(4) יפרט בהחלטתו עניין אחד או יותר שיימסרו לאפוטרופוס מבין העניינים האלה:

(1) עניין מסוים או עניינים מסוימים שיקבע בית המשפט;

(2) עניינים רפואיים;

(3) עניינים אישיים;

(4) ענייני רכוש.

(ה) בבוא בית המשפט לקבוע את העניינים שיימסרו לאפוטרופוס שמונה לפי סעיף זה יצמצם בית המשפט ככל האפשר את העניינים שיימסרו לאפוטרופוס אם ניתן להשיג את המטרה שלשמה מונה האפוטרופוס ולשמור על טובתו של האדם בלי לקבוע עניינים נוספים.

(ו) בבוא בית המשפט לקבוע את תקופת המינוי של אפוטרופוס שמונה לפי סעיף זה ישקול לצמצם את התקופה אם ניתן להשיג את המטרה שלשמה מונה האפוטרופוס בתקופה קצרה יותר.

(ז) בית המשפט רשאי לתת בצו המינוי הוראות בנוגע לפעולתו של אפוטרופוס ולקבוע תנאים והגבלות לגבי פעולתו כאמור.

(ח) בנימוקיו למינוי יתייחס בית המשפט לשיקולים ששקל במינוי האפוטרופוס לפי סעיף זה, לרבות לעניין תקופת המינוי.

בקשת מיופה כוח להתמנות כאפוטרופוס

33ב. מי שניתן לו ייפוי כוח שאינו ייפוי כוח מתמשך אשר היה בתוקף עד למועד שבו חדל הממנה להיות מסוגל להבין בדבר, רשאי לפנות לבית המשפט ולבקש להתמנות אפוטרופוס לאדם בעניין שלגביו ניתן ייפוי הכוח, ובית המשפט רשאי למנותו אם ראה כי

יש צורך למנות אפוטרופוס לפי סעיף 33א באותם עניינים וכי טובת הממנה היא למנות את אותו מיופה כוח כאפוטרופוס לאותם עניינים, ובלבד שהממנה לא נתן באותו עניין ייפוי כוח מתמשך או הנחיות מקדימות כאמור בסעיף 32לא שבהן ביקש את מינויו של אדם אחר כאפוטרופוס.

מי יכול להיות אפוטרופוס

34. (א) יכול להתמנות אפוטרופוס אחד מאלה:

(1) יחיד;

(2) תאגיד;

(3) האפוטרופוס הכללי;

(4) ועדת אפוטרופסות לנפגעי השואה לגבי נפגעי השואה שהרכבה:

(1) נציג משרד הבריאות;

(2) נציג גוף המטפל בעניני נפגעי השואה.

מינה בית המשפט תאגיד להיות אפוטרופוס, רשאי הוא לקבוע יחיד שיבצע את תפקידי האפוטרופוס מטעם התאגיד.

(ב) השר, בהתייעצות עם שר הרווחה והשירותים החברתיים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע תנאים הנדרשים לאישור של תאגידים ושל אפוטרופסים מקצועיים להתמנות אפוטרופוסים, לרבות לעניין תנאי כשירותם והכשרה וכן לעניין מספר מרבי של אנשים שיש להם אותו אפוטרופוס; לעניין זה, "אפוטרופוס מקצועי" – מי שמונה אפוטרופוס לשלושה אנשים לפחות שאינם קרוביו.

עדיפות בבחירת האפוטרופוס

35. (א) בית המשפט ימנה לאפוטרופוס מי שנראה לו בנסיבות הענין מתאים ביותר לטובת האדם, תוך התחשבות ברצונו.

(ב) במינוי אפוטרופוס לקטין לפי סעיף 33(א)(1) ייתן בית המשפט עדיפות לאדם מתאים שהוא בן משפחתו של הקטין, אלא אם כן מצא כי בנסיבות הענין יהיה זה לטובת הקטין למנות לו אפוטרופוס שאינו בן משפחתו; בסעיף קטן זה, "בן משפחה" – אח, אחות, הורה של הורה, אח או אחות של הורה, בן זוג או בת זוג של הורה.

מתן הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס

35א. (א) אדם בגיר שהוא בעל כשירות רשאי לתת הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס (בסעיף זה – הנחיות

מקדימות) שבהן יפרט את שמו של יחיד או תאגיד, אחד או יותר, שהוא מבקש כי ימונה לו כאפוטרופוס בהתקיים התנאים המנויים בסעיף 33א, וכן רשאי הוא לתת הנחיות מקדימות שבהן יפרט את רצונו לגבי החלטות עתידיות שיתקבלו בשמו או פעולות שיינקטו בשמו על ידי האפוטרופוס שימונה לו כאמור, בין שפירט את שמו של האדם שהוא מבקש כי ימונה לו כאפוטרופוס ובין אם לאו; לעניין זה, "בעל כשירות" – מי שמסוגל להבין את המשמעות של מתן הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס, מטרותיהן ותוצאותיהן.

(ב) הנחיות מקדימות לפי סעיף זה ייערכו בכתב לפי טופס שייקבע בתקנות וייחתמו בפני עורך דין; טופס הנחיות מקדימות המתייחס גם לעניינים רפואיים ייקבע בהסכמת שר הבריאות.

(ג) הנחיות מקדימות לפי סעיף זה יופקדו אצל האפוטרופוס הכללי; ההפקדה תהיה במסירת עותק מקורי של ההנחיות בידי הממנה בעצמו או על ידי עורך הדין שבפניו הן נערכו; הפקדת ההנחיות המקדימות היא תנאי מוקדם לכניסתן לתוקף.

(ד) על אף האמור בסעיף 35, נתן אדם הנחיות מקדימות ומצא בית המשפט כי יש למנות לו אפוטרופוס לפי סעיף 33א, ימנה בית המשפט לאפוטרופוס את האדם ששמו צוין בהן כאפוטרופוס ויורה לו לפעול בהתאם להנחיות המקדימות, אלא אם כן התקיימו הנסיבות המפורטות בסעיף 32לא(ג) או (ד), או אם סבר בית המשפט כי מינוי האדם שצוין כאפוטרופוס או כי קיום ההנחיות המקדימות יפגעו פגיעה של ממש באדם.

(ה) על הנחיות מקדימות לפי סעיף זה יחולו הוראות סעיפים 32יג, 32יד, 32טו, 32יז, 32יח, 32יט, 32כא, 32כב(1) ו-(2), 32כג, 32לא, 32לב ו-32לג, בשינויים המחויבים.

(ו) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 167.

שמיעת האדם על ידי בית המשפט

36. לפני מינוי האפוטרופוס ישמע בית המשפט את דעת האדם אם הוא מסוגל להבין בדבר וניתן לברר דעתו.

הסכמת האפוטרופוס

37. לא יתמנה אפוטרופוס אלא מי שהביע לבית המשפט את הסכמתו לכך.

תפקידי האפוטרופוס לקטין ולפסול-דין

38. אפוטרופוס של קטין חייב לדאוג לצרכי הקטין, לרבות חינוכו, לימודיו, הכשרתו לעבודה ולמשלח-יד ועבודתו, וכן חייב הוא בשמירת נכסי הקטין, ניהולם ופיתוחם; הוא רשאי להחזיק בקטין ולקבוע את מקום מגוריו והוא מוסמך לייצגו; והכל אם לא הגביל בית המשפט את תפקידי האפוטרופוס, והוא הדין, בשינויים המחוייבים, באפוטרופוס של פסול-דין.

תפקידיו של אפוטרופוס אחר

39. (א) אפוטרופוס שאינו של קטין או של פסול-דין חייב לדאוג לענינים שנמסרו לו על-ידי בית המשפט ולפעול לשמירת הזכויות, האינטרסים והצרכים של האדם ולקבל החלטות בקשר אליהם והכול בהתאם להוראות פרק שלישי1.

(ב) השר, בהתייעצות עם שר הרווחה והשירותים החברתיים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות בדבר האחריות והחובות של אפוטרופוס כאמור בסעיף קטן (א), שיחולו אם בית המשפט לא נתן בעת המינוי או לאחר מכן הוראה אחרת, ובדבר הכישורים של בעלי תפקידים בתאגיד המתמנה אפוטרופוס; הוראות כאמור יכול שייקבעו בהתאם לסוגי האפוטרופסות, ורשאי השר לקבוע הוראות לעניין אפוטרופסים שהם תאגידים, היקף פעילותם ובעלי תפקידים בהם, ועל אפוטרופסים מקצועיים כהגדרתם בסעיף 34.

פטור ממזונות

40. אין במינוי אדם כאפוטרופוס כדי לחייבו במזונותיו של האדם שהוא אפוטרופסו.

41. (בוטל)

42. (בוטל)

43. (בוטל)

הוראות בית-המשפט

44. בית המשפט רשאי, בכל עת, לבקשתו של האדם שמונה לו אפוטרופוס, האפוטרופוס או של היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו או של צד מעונין ואף מיזמתו הוא, לתת לאפוטרופוס הוראות בכל ענין הנוגע למילוי תפקידו; וכן רשאי בית המשפט, לבקשת האפוטרופוס, לאשר פעולה שעשה.

מינוי אפוטרופסים אחדים

45. בית המשפט רשאי אם ראה סיבה מיוחדת לכך, למנות לאדם יותר מאפוטרופוס אחד; משעשה כן, יחליט בית המשפט אם להטיל

את תפקידי האפוטרופסות על האפוטרופסים במשותף או לחלקם ביניהם.

דין אפוטרופסים משותפים

46. הטיל בית המשפט תפקידי אפוטרופסות על שני אפוטרופסים או יותר במשותף, יחולו ההוראות הבאות זולת אם הורה בית המשפט אחרת:

(1) האפוטרופסים חייבים לפעול תוך הסכמה; בענין שדעותיהם חלוקות, יפעלו כפי שיחליט בית המשפט;

(2) פעולה של אחד או של אחדים מן האפוטרופסים טעונה הסכמת האחרים או אישור בית המשפט, מראש או למפרע;

(3) בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מהאפוטרופסים לפעול על דעת עצמו;

(4) האפוטרופסים אחראים לאדם יחד ולחוד;

(5) נתפנה מקומו של אחד מן האפוטרופסים או שחדל לפעול, זמנית או לצמיתות, חייבים האחרים להודיע על כך מיד לבית המשפט, והם חייבים ומוסמכים להמשיך בתפקידיהם כל עוד לא קבע בית המשפט אחרת.

סמכויות האפוטרופוס ואישור בית המשפט

47. (א) האפוטרופוס מוסמך לעשות כל הדרוש למילוי תפקידיו; בפעולות המנויות להלן אין הוא מוסמך לייצג את האדם שהוא אפוטרופסו מבלי שבית המשפט אישרן מראש:

(1) העברה, שעבוד, חלוקה או חיסול של יחידה משקית בחקלאות, בתעשיה, במלאכה או במסחר, או של דירה;

(2) עסקה במקרקעין, למעט השכרה של נכס לתקופה שאינה עולה על חמש שנים שהוראות חוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972, לא חלות עליה;

(3) המחאה או שעבוד של זכות לקבלת זכות במקרקעין;

(4) השכרה שהוראות חוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972, חלות עליה;

(5) הסתלקות מחלק או ממנה בעיזבון, או העברה או שעבוד של חלק או מנה בעיזבון;

(5א) מתן תרומה בסכום העולה על הסכום שנקבע בהנחיות המקדימות לפי סעיף 35א (בסעיף זה

– הנחיות מקדימות) או בסכום העולה במצטבר על 100,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך, והכול ובלבד שניתנה הסמכה מפורשת בהנחיות המקדימות;

(ב5) מתן מתנה שאינה נהוגה בנסיבות העניין, ואם ניתנה הסמכה מפורשת בהנחיות מקדימות – בסכום העולה על הסכום שנקבע בהנחיות המקדימות או בסכום העולה במצטבר על 100,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך;

(ג5) פעולה משפטית אחרת, ובכלל זה כמה פעולות הקשורות בעסקה אחת, ששוויין עולה על 100,000 שקלים חדשים, אלא אם כן ניתנה הסמכה מפורשת בהנחיות מקדימות; ניתנה הסמכה מפורשת כאמור, תובא לאישור בית המשפט פעולה משפטית כאמור ששווייה עולה על 500,000 שקלים חדשים;

(ד5) משיכת כספים מקופת גמל בניגוד להוראות לפי סעיף 23 לחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, כמשמעותם בסעיף 87(א)(2) לפקודת מס הכנסה, העברתם לאחר, שעבודם או עיקולם לפי סעיף 25 לחוק האמור;

(ה5) מתן ערבות או מתן הלוואה; ואם ניתנה הסמכה מפורשת למתן הלוואה – בסכום העולה על הסכום שנקבע בהנחיות המקדימות או בסכום העולה על 100,000 שקלים חדשים, לפי הנמוך;

(ו5) התחייבות לביצוע פעולה מהפעולות המנויות בפסקאות (1) עד (ה5);

(6) פעולה אחרת שבית המשפט קבע, בצו המינוי או לאחר מכן, כטעונה אישור כאמור.

(ב) היתה דחיפות בביצוע פעולה לשם שמירת ענייניו של אדם, רשאי האפוטרופוס, במקרים מיוחדים, לבקש מבית המשפט אישור בדיעבד.

פעולות שיש בהן ניגוד אינטרסים

48. בפעולה משפטית בין האדם לבין האפוטרופוס שמונה לו או קרוביו של האפוטרופוס, זולת מתנות הניתנות לאותו אדם, ובפעולה משפטית בין שניים שמונה להם אותו אפוטרופוס, אין

האפוטרופוס מוסמך לייצג אדם שהוא מונה כאפוטרופסו מבלי שבית המשפט או אפוטרופוס אחר שנתמנה למטרה זו אישרן מראש.

הגנת צד שלישי

49. פעולה של אפוטרופוס הטעונה הסכמה או אישור לפי סעיף 46(2) וסעיף 47(6) תהא בת-תוקף אף באין הסכמה או אישור כזה אם נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת שהיא טעונה הסכמה או אישור.

השקעות

50. כספי האדם שמונה לו אפוטרופוס, במידה שאינם דרושים לצרכיו השוטפים, חייב האפוטרופוס להחזיקם או להשקיעם כדרוש לשם שמירת הקרן והבטחת פירות באחד הדרכים שקבע לכך שר המשפטים בתקנות או בדרך שהורה בית המשפט.

פרטה

51. האפוטרופוס חייב להגיש לאפוטרופוס הכללי, תוך שלושים ימים מיום מינויו, פרטה של נכסי האדם שהוא אפוטרופסו, כולל חובותיו, זולת אם פטר אותו האפוטרופוס הכללי בהתאם לנהלים שקבע מחובה זו או קבע מועד אחר להגשת הפרטה.

הוראות בנוגע לשומה

52. בית המשפט רשאי להורות –

(1) שהאפוטרופוס יגיש לאפוטרופוס הכללי, במועד שקבע, שומת שוויים של נכסי האדם שהוא אפוטרופסו, ערוכה לתאריך שקבע בית המשפט;

(2) שהשומה האמורה תיערך על-ידי שמאי או על-ידי אדם אחר כפי שקבע בית המשפט.

חשבונות דו"ח ומתן ידיעות

53. האפוטרופוס חייב, בכל עניני האפוטרופסות, לנהל חשבונות, להגיש לאפוטרופוס הכללי דין וחשבון כפי שיורה, אך לפחות אחת לשנה ובגמר תפקידו או בפקיעת האפוטרופסות, ולהמציא לאפוטרופוס הכללי ידיעות מלאות לפי דרישתו, זולת אם פטר אותו האפוטרופוס הכללי, בהתאם לנהלים שקבע, מחובת הגשת דין וחשבון או קבע מועד אחר להגשתו. שר המשפטים רשאי להתקין תקנות בדבר החשבונות שעל אפוטרופסים לנהל.

בדיקת דו"חות

54. שר המשפטים רשאי, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בדבר אופן הגשת הפרטה והדו"חות ובדבר אופן בדיקתם, לרבות הגשתם באופן מקוון לעניין תאגידים ואפוטרופסים מקצועיים כהגדרתם בסעיף 34, בידי האפוטרופוס הכללי, ורשאי הוא לקבוע סוגי דו"חות שהאפוטרופוס הכללי פטור מבדיקתם, בתנאים שייקבעו.

הוצאות האפוטרופוס

55. ההוצאות הסבירות שהאפוטרופוס הוציא במילוי תפקידיו חלות על האדם שהוא אפוטרופסו, ורשאי האפוטרופוס להחזירן לעצמו מנכסי אותו אדם.

שכר האפוטרופוס

56. (א) בית המשפט רשאי לקבוע לאפוטרופוס שכר אם ראה טעם לכך בנסיבות הענין; שכר האפוטרופוס שנקבע על ידי בית המשפט חל על האדם שמונה לו אפוטרופוס ורשאי האפוטרופוס לקבלו מנכסי אותו אדם.

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע כללים בדבר השכר שבית המשפט רשאי לקבוע לאפוטרופסים.

אחריות האפוטרופוס

57. האפוטרופוס אחראי לנזק שגרם לאדם שהוא אפוטרופסו או לרכושו. בית המשפט רשאי לפטרו מאחריותו, כולה או מקצתה, אם פעל בתום לב ונתכוון לטובת אותו אדם. האפוטרופוס אינו נושא באחריות אם פעל בתום לב לפי הוראות בית המשפט או קיבל אישורו, אם מראש ואם למפרע.

ערובה

58. בית המשפט רשאי, לפני מינויו של אפוטרופוס או אחרי כן, לדרוש שהאפוטרופוס ישעבד נכסים או ימציא ערבות להבטחת מילוי תפקידיו וחובותיו, ורשאי בית המשפט, בכל עת, לדרוש ערובה נוספת או לשחרר ערובה שניתנה, כולה או מקצתה.

מימוש הערובה

59. ערובה לפי סעיף 58 תינתן לזכות האדם שמונה לו אפוטרופוס, והאפוטרופוס הכללי מוסמך לייצגו בכל הנוגע למימושה.

התפטרות האפוטרופוס

60. האפוטרופוס רשאי, על-ידי הודעה בכתב לבית המשפט, להתפטר מתפקידו; ההתפטרות אינה תופסת אלא אם בא עליה אישור בית המשפט ומן היום שנקבע לכך באישור.

פיטורי האפוטרופוס

61. בית המשפט רשאי לפטר אפוטרופוס אם לא מילא תפקידיו כראוי או אם ראה בית המשפט סיבה אחרת לפיטוריו.

פקיעת האפוטרופסות

62. אפוטרופסות על קטין פוקעת בהגיעו לבגירות; על פסול-דין – עם ביטול פסלותו על-ידי בית המשפט; על מי שאינו קטין או פסול דין – אם קבע בית המשפט שחדלו סיבות האפוטרופסות או שהושגה מטרתה; פקיעת אפוטרופסות כזאת היא מן היום שנקבע לכך על-ידי בית המשפט; אפוטרופסות על כל אדם פוקעת במותו.

סיום תפקידו של האפוטרופוס

63. (א) בהתפטרותו ובפיטוריו של האפוטרופוס ובפקיעת האפוטרופסות חייב האפוטרופוס – ובמותו חייבים יורשיו – למסור לאדם שמונה לו אפוטרופוס או למי שקבע בית המשפט את נכסי האדם שמונה לו אפוטרופוס

הנמצאים בידו או בפיקוחו, ואת המסמכים הנוגעים לנכסים אלה.

(ב) על אף פקיעת האפוטרופסות, יהיה אפוטרופוס לענייני רכוש מוסמך, כל עוד אין גורם אחר שהוסמך כדין לטפל באותם עניינים ולמשך תקופה שלא תעלה על 90 ימים, אף בלא פנייה לבית המשפט לנקוט פעולות אלה:

(1) לשלם מכספי האדם תשלומים שוטפים בעבור שירותים שניתנו לו או הקשורים ברכושו בתקופת האפוטרופסות;

(2) לגבות מכספי האדם את שכר הטרחה שהוא זכאי לו;

(3) לשלם מכספי האדם הוצאות סבירות לקבורה ואבלות; הוצאות כאמור ישולמו לפי המקובל בנסיבות העניין או בהתאם להנחיות שנתן בעניין האדם;

(4) לנהל נכס מושכר של האדם או עסק הדורש ניהול שוטף.

(ג) התעורר צורך בביצוע פעולות החורגות מהאמור בסעיף קטן (ב) לשם שמירת טובת האדם או רכושו, ובנסיבות מיוחדות – לשם מניעת נזק לעיזבונו, בית המשפט רשאי להורות שהאפוטרופוס לענייני רכוש יהיה חייב ומוסמך לבצען, והכול בהתאם להוראות ולתקופה שיקבע.

צוואה או מסמך הבעת רצון של הורהו או אפוטרופסו שהוא קרוב של קטין

64. (א) הורהו של קטין או אפוטרופסו שהוא קרובו, לרבות אפוטרופוס למעשה כמשמעותו בסעיף 67, רשאי לציין בצוואתו את שמו של יחיד שהוא מבקש כי ימונה לילדו או לקרובו כאפוטרופוס לאחר מותו.

(ב) אדם כאמור בסעיף קטן (א) רשאי לציין במסמך שייערך לפי הוראות סעיף זה (בפרק זה – מסמך הבעת רצון) את שמו של מי שהוא מבקש כי ימונה לילדו או לקרובו כאפוטרופוס, אם בשל מוגבלות הוא יחדל להיות מסוגל לדאוג לילדו או לקרובו ולקבל החלטות לגביו.

(ג) אדם כאמור בסעיף קטן (א) או (ב) רשאי לתת הנחיות בעניין מהעניינים הנתונים לפי חוק זה לשיקול דעת בית המשפט או האפוטרופוס, כדי שיקוימו על ידם לאחר מותו או אם יחדל להיות מסוגל לדאוג ולקבל החלטות לגבי ילדו או קרובו, לפי העניין.

(ד) מסמך הבעת רצון ייערך בכתב וייחתם בפני עורך דין, ויחולו לגביו הוראות סעיפים 32יג, 32יד, 32יח, 32יט(א), 32כב(1) ו-32כג, בשינויים המחויבים.

(ה) ערך אדם צוואה או מסמך הבעת רצון לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), ייתן בית המשפט עדיפות למינוי מי ששמו צוין בצוואה או במסמך הבעת הרצון, לפי העניין, כאפוטרופוס לקטין ויורה לאפוטרופוס לפעול בהתאם להנחיות שבצוואה או במסמך הבעת הרצון, והכול זולת אם ראה שטובת הקטין לסטות מהם ובכפוף לאמור בסעיף 28 בנוגע לאפוטרופסותו של ההורה האחר.

צוואה או מסמך הבעת רצון של אפוטרופוס של בגיר

64א. (א) אפוטרופוס של אדם שהוא קרובו, לרבות אפוטרופוס למעשה כמשמעותו בסעיף 67, רשאי לציין בצוואתו את שמו של יחיד או תאגיד שהוא מבקש כי ימונה לבנו או לקרובו כאפוטרופוס לאחר מותו.

(ב) אדם כאמור בסעיף קטן (א) רשאי לציין במסמך הבעת רצון את שמו של יחיד או תאגיד שהוא מבקש כי ימונה לבנו או לקרובו כאפוטרופוס, אם יחדל להיות מסוגל לדאוג לבנו או לקרובו ולקבל החלטות לגביו.

(ג) אדם כאמור בסעיף קטן (א) או (ב) רשאי לתת הנחיות בעניין מהעניינים הנתונים לפי חוק זה לשיקול דעת בית המשפט או האפוטרופוס, כדי שיקוימו על ידם לאחר מותו או אם יחדל להיות מסוגל לדאוג ולקבל החלטות לגבי בנו או קרובו, לפי העניין.

(ד) מסמך הבעת רצון ייערך בכתב וייחתם בפני עורך דין, ויחולו לגביו הוראות סעיפים 32יג, 32יד, 32יח, 32יט(א), 32כב(1) ו-32כג, בשינויים המחויבים.

(ה) בטרם ימנה בית המשפט אפוטרופוס לאדם או ייתן הנחיות מקדימות, ישמע את האדם בהתאם לסעיף 36.

(ו) ערך אדם צוואה או מסמך הבעת רצון לפי סעיפים קטנים (א) או (ב), ימנה בית המשפט כאפוטרופוס את מי ששמו צוין בצוואה או במסמך הבעת הרצון, לפי העניין, אם ראה בית המשפט, לאחר שמיעת האדם שהוגשה בקשה בעניינו ותוך התחשבות ברצונו, שיש צורך למנות לו אפוטרופוס לפי סעיף 33א ושמינוי של מי שצוין בצוואה או במסמך הבעת הרצון עולה בקנה אחד עם טובתו; נתן אדם הנחיות בצוואה או במסמך הבעת רצון כאמור, יורה

בית המשפט לאפוטרופוס לפעול בהתאם להן, אם ראה שהדבר עולה בקנה אחד עם טובתו של האדם שהוא אפוטרופסו, ובלבד שאותו אדם לא נתן הנחיות מקדימות שונות בעניין לפי חוק זה.

(ז) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 32כח(ג).

האפוטרופוס הכללי כאפוטרופוס

65. נתמנה האפוטרופוס הכללי כאפוטרופוס, לא יחולו הוראות הסעיפים 37, 50, 57, 58, 59 ו-60.

אפוטרופוס שהיה פגם במינויו

66. פעולה של אפוטרופוס תהא בת-תוקף אף שהיה פגם במינויו, אם נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת על הפגם.

אפוטרופוס למעשה

67. מי שפועל כאפוטרופוס, חובותיו ואחריותו כלפי אדם שמונה לו אפוטרופוס או שבית המשפט היה רשאי למנות לו אפוטרופוס יהיו לפי הוראות פרק זה, אף אם לא נתמנה כלל או שהיה פגם במינויו או שהתפטר או פוטר או שפקעה אפוטרופסותו.

ועדה לעניני אפוטרופסות לנפגעי שואה

67א. (א) שר העבודה והרווחה ימנה ועדה לעניני אפוטרופסות לנפגעי השואה וזה הרכבה:

(1) נציג משרד העבודה והרווחה שהוא עובד סוציאלי ראשי לעניין סדרי דין שנתמנה לפי חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955, או עובד סוציאלי שהתמנה לפי החוק האמור שהציע העובד הסוציאלי הראשי לעניין סדרי דין;

(2) נציג משרד הבריאות, שיציע שר הבריאות;

(3) נציג משרד המשפטים, שיציע שר המשפטים.

(ב) האדם שמונה לו אפוטרופוס או שבית המשפט רשאי למנות לו אפוטרופוס, אפוטרופסו, קרובו, מנהל בית חולים שבו הוא מאושפז וכל אדם המטפל בו, רשאים לפנות לוועדה בכל שאלה המתעוררת בקשר לטיפול באותו אדם או בדבר הצורך במינוי או בהחלפת אפוטרופוס.

(ג) הועדה תבחן כל פניה כאמור בסעיף קטן (ב) והיא רשאית ליתן את המלצותיה לאפוטרופוס בענינים הנוגעים לטיפול בחסוי וכן לפנות ליועץ המשפטי לממשלה או לנציגו ולאפוטרופוס הכללי, ולהמליץ להם לנקוט

פעולות על פי סמכותם, לרבות פניה לבית משפט לפי חוק זה.

מינוי תומך בקבלת החלטות

67ב. (א) תפקידיו של תומך בקבלת החלטות יהיו אלה, כולם או חלקם –

(1) לסייע לאדם לקבל מידע מכל גוף;

(2) לסייע לאדם בהבנת המידע הנדרש לו לשם קבלת החלטות, לרבות החלופות האפשריות והשלכותיהן ולהסביר לו את כל אלה בשפה פשוטה וברורה המובנת לו ותוך שימוש באמצעי עזר שברשותו ובכל דרך אפשרית הסבירה בנסיבות העניין;

(3) לסייע לאדם במימוש החלטותיו ובמיצוי זכויותיו, לרבות סיוע בביטוי החלטותיו כלפי צדדים שלישיים, בהיקף ובדרך שתיקבע בתקנות לפי סעיף קטן (ו).

(ב) לשם ביצוע תפקידיו, סמכויותיו של תומך בקבלת החלטות יהיו אלה, כולן או חלקן:

(1) לפנות לכל גורם ולקבל מידע בשמו של האדם;

(2) לסייע לאדם בביטוי רצונותיו והחלטותיו כלפי צדדים שלישיים;

(3) לבצע בשם האדם, לבקשתו, פעולות לשם מימוש החלטותיו ומיצוי זכויותיו, בהיקף ובדרך שתיקבע בתקנות.

(ג) תומך בקבלת החלטות לא יקבל החלטות בשמו של האדם שהוא מסייע לו.

(ד) בית המשפט רשאי למנות תומך בקבלת החלטות לבגיר שיכול עם קבלת תמיכה לקבל החלטות בקשר לענייניו בעצמו.

(ה) מינה בית המשפט תומך בקבלת החלטות לאדם, יפרט בהחלטתו את העניינים שלגביהם ישמש כתומך בקבלת החלטות ויקבע את תקופת המינוי, ויקבע את תפקידיו וסמכויותיו כאמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), כולם או חלקם.

(ו) השר, בהסכמת שר הרווחה והשירותים החברתיים ושר האוצר ובהתייעצות עם שר הבריאות, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות

נוספות לעניין תפקידיו וסמכויותיו של תומך בקבלת החלטות, וכן רשאי הוא לקבוע הוראות נוספות לעניין תומך בקבלת החלטות, לרבות בעניינים אלה:

(1) מי שרשאי להתמנות לתומך בקבלת החלטות;

(2) ההכשרה הנדרשת מתומך בקבלת החלטות;

(3) חובות, אחריותו ודרכי פעולתו של תומך בקבלת החלטות;

(4) הוראות בנוגע למצבים המצדיקים בחינה מחדש של המינוי, לרבות בחינת חלופות אחרות;

(5) קביעת האפשרות של אדם בעל כשירות, כמשמעותו בפרק שני1, למנות תומך בקבלת החלטות בדרך שבה נערך ייפוי כוח מתמשך ולהחיל לעניין זה הוראות החלות על ייפוי כוח מתמשך בשינויים שיקבע;

(6) כללים בדבר ביטול ופקיעה של צו מינוי.

(ז) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 68.

סמכויות פיקוח

67ג. (א) האפוטרופוס הכללי יסמיך, מבין עובדי משרדו, מפקחים שיהיו נתונות להם הסמכויות לפי סעיף זה, כולן או חלקן, לשם פיקוח על ביצוע ההוראות לפי פרק זה; הודעה על ההסמכה תפורסם ברשומות.

(ב) לא ימונה מפקח לפי הוראות סעיף קטן (א), אלא אם כן מתקיימים בו כל אלה:

(1) הוא לא הורשע בעבירה פלילית או בעבירת משמעת ולא הוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי לשמש מפקח;

(2) הוא קיבל הכשרה מתאימה בתחום הסמכויות שיהיו נתונות לו לפי סעיף זה, כפי שהורה האפוטרופוס הכללי;

(3) הוא עומד בתנאי כשירות נוספים כפי שהורה האפוטרופוס הכללי.

(ג) לשם פיקוח על ביצוע ההוראות לפי פרק זה, רשאי מפקח, לאחר שהזדהה –

(1) לדרוש מכל אדם למסור לו את שמו ומענו ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו;

(2) להיכנס למקום שהכניסה אליו דרושה לשם מילוי תפקידיו, בכל עת סבירה, ובלבד שלא ייכנס למקום המשמש למגורים, אלא על פי צו של בית משפט או בהתקיים אחד מאלה:

(א) לאחר שניתנה הסכמת האדם שמונה לו אפוטרופוס, ואם לא ניתן לברר את דעתו – בהסכמת האפוטרופוס ובלבד שהאדם האמור אינו מתנגד;

(ב) היה מקום המגורים מעון, רשאי מפקח להיכנס לשטחי המגורים לאחר תיאום מראש עם מנהל המקום או עם האפוטרופוס, ואם קיים חשש לפגיעה בשלומו של האדם בשל אופן תפקודו של האפוטרופוס – בלא תיאום מראש, והכול ובלבד שהאדם שמונה לו אפוטרופוס ומי שמתגורר עמו אינם מתנגדים לכניסה לשטח המגורים;

(3) לדרוש מכל אדם הנוגע בדבר למסור לו כל מידע או מסמך שיש בהם כדי להבטיח את ביצוען של ההוראות לפי פרק זה; בפסקה זו, "מסמך" – לרבות פלט כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995.

(ד) מפקח לא יעשה שימוש בסמכויות הנתונות לו לפי סעיף זה, אלא בעת מילוי תפקידו ובהתקיים שני אלה:

(1) הוא עונד באופן גלוי תג המזהה אותו ואת תפקידו;

(2) יש בידו תעודה חתומה בידי האפוטרופוס הכללי המעידה על תפקידו ועל סמכויותיו, שאותה יציג לפי דרישה.

פרק שלישי1: עקרונות ודרכי פעולה של אפוטרופוס

חיובי האפוטרופוס

367. (א) אפוטרופוס חייב לפעול בשקידה, במיומנות, במסירות ובלא התרשלות, ולנהוג בתום לב לשמירת עניינו של האדם שהוא אפוטרופסו ולא לטובת עניניו שלו.

(ב) בעל מקצוע שהתמנה לאפוטרופוס כדי שיפעיל את כישוריו המקצועיים יפעל במסירות ובמקצועיות כפי שבעל מקצוע היה מפעיל כלפי לקוחו.

(ג) לא יקבל אפוטרופוס טובת הנאה מאדם שלישי בעבור הפעלת סמכויותיו ומילוי תפקידיו, ובכפוף להוראות סעיף 48 לא יימצא במצב של ניגוד עניינים.

דרכי פעולתו של אפוטרופוס שמונה לבגיר

67ה. (א) במילוי תפקידיו והפעלת סמכויותיו יפעל אפוטרופוס שמונה לבגיר בהתאם לעקרונות אלה:

(1) שמירת כבודו של האדם ובדרך שתגביל זכויותיו וחירותו במידה הפחותה ביותר;

(2) שמירה, ככל האפשר, על פרטיותו של האדם;

(3) בדרך שתאפשר לאדם לממש את יכולותיו ולשמור על מרב עצמאותו האפשרית, בהתאם ליכולותיו.

(ב) עם מינויו יסביר האפוטרופוס לאדם מהם תפקידיו וסמכויותיו כאפוטרופוס, בלשון פשוטה ובהתאם ליכולת הבנתו, ואם הוא אדם עם מוגבלות – תוך שימוש באמצעי עזר שברשותו או בכל דרך אפשרית הסבירה בנסיבות העניין.

(ג) האפוטרופוס ימסור לאדם מידע שיש בידו בנוגע לענייניו האישיים והרכושיים ומידע הנוגע לטיפולו של האפוטרופוס בענייני האדם, בשפה המובנת לו ובהתאם ליכולת הבנתו, ויסייע לו בנגישות למידע אחר הנוגע לענייניו או הדרוש לשם קבלת החלטות בעניינים הנוגעים לו.

(ד) האפוטרופוס יסייע לאדם ויעודד אותו לקבל החלטות בעצמו בעניינים הנוגעים לו, ככל שהאדם מסוגל לכך.

(ה) האפוטרופוס יפעל בדרך שתאפשר לאדם לשמור על ערכיו התרבותיים והדתיים וכן יסייע לו להשתתף בחיי הקהילה, לרבות בפעילויות חברתיות, תרבותיות, שיקומיות ותעסוקתיות.

(ו) האפוטרופוס יפעל בדרך שתאפשר לאדם לשמור על קשרים עם בני משפחה וחברים.

(ז) האפוטרופוס יתייעץ לפי הצורך עם גורמים מקצועיים ובני משפחה וחברים קרובים של האדם וייעזר בהם לשם קידום ענייניו, והכול תוך שמירה על פרטיותו.

(ח) אפוטרופוס, לרבות אפוטרופוס שמונה לאדם שמצבו ויכולת הבנתו משתנים מזמן לזמן או מעניין לעניין, יפעל במילוי תפקידיו מתוך התחשבות בשינויים במצבו או בהבנתו, לרבות לעניין שמיעת דעתו, התייעצות עמו, התחשבות ברצונותיו ועידודו לקבל החלטות ולנהל את העניינים הנוגעים לו בעצמו בזמנים או בעניינים שבהם הוא מסוגל לכך.

דרכי קבלת החלטות בעניינו של אדם שמונה לו אפוטרופוס

167. (א) האפוטרופוס ישמע את דעת האדם שהוא אפוטרופסו, ישתפו בכל עניין והחלטה הנוגעים אליו ויתייעץ עמו, אם ניתן לברר את דעתו; לשם כך ימסור האפוטרופוס לאדם את המידע הדרוש לו, לרבות מהות העניין נשוא ההחלטה או הפעולה, החלופות האפשריות, היתרונות והחסרונות שבבחירת כל אחת מהן ואת המלצתו של האפוטרופוס, אם ישנה, והטעמים ביסודה; לעניין סעיף זה, "ניתן לברר את דעתו" ו"מסוגל להבין בדבר" – לרבות לאחר שניתן לו מידע בדרך האמורה בסעיף קטן (ג).

(ב) בקבלת החלטות בעניינים שבסמכותו יפעל אפוטרופוס לפי המפורט להלן:

(1) אם נתן האדם שהוא אפוטרופסו הנחיות מקדימות כאמור בסעיף 35א באותו עניין – בהתאם להנחיות המקדימות, בכפוף להוראות סימן ו' בפרק שני1;

(2) אם לא נתן האדם הנחיות מקדימות – לפי רצונו של האדם אם הוא מסוגל להבין בדבר ואת משמעות ההחלטה, ואם לא ניתן לעמוד על רצונו של האדם – בהתאם לרצונו כפי שהובע בעת שהיה מסוגל להבין בדבר או כפי שניתן ללמוד מהתנהגותו בעבר או מהשקפת עולמו ואורח חייו כפי שהיו בעבר והכול אלא אם כן האפוטרופוס סבור שההחלטה תגרום לפגיעה של ממש באדם;

(3) אם האדם לא מסוגל להבין בדבר ואת משמעות ההחלטה ולא ניתן לעמוד על רצונו הקודם כאמור בפסקה (2) – בהתאם לטובתו, מתוך התחשבות ברצונו הנוכחי;

(4) בעניין אישי מהותי או בעניין רפואי מהותי, אם האדם מתנגד בשעת מעשה לפעולה, ינסה האפוטרופוס להגיע עמו להסכמה, ואם לא הגיע עמו להסכמה – יפנה לוועדת אתיקה כהגדרתה בחוק זכויות החולה או לבית המשפט בבקשה למתן הוראות, לפי העניין.

(ג) מידע והסברים שעל האפוטרופוס למסור לאדם לפי סעיף זה ולפי סעיף 67ה יימסרו לו בלשון פשוטה בהתאם ליכולת הבנתו, ואם הוא אדם עם מוגבלות – תוך שימוש באמצעי עזר שברשותו או בכל דרך אפשרית הסבירה בנסיבות העניין; אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות בדבר התאמות נגישות לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, הנדרשות ממי שנותן שירות ציבורי כמשמעותו באותו חוק.

הסכמה לפעולות מגבילות או לשימוש בכוח

67ז. אפוטרופוס לא ייתן הסכמה בשמו של האדם שהוא אפוטרופסו לפעולה המגבילה את חופש התנועה של האדם או המסמיכה אדם להשתמש בכוח סביר נגדו ושנדרש בשלה צו שיפוטי, ולא ייתן את הסכמתו לצו השיפוטי, אלא אם כן האדם נתן את הסכמתו לכך לאחר שהאפוטרופוס הסביר לו את משמעות העניין.

שמירת מידע

67ח. (א) אפוטרופוס ישמור תיעוד לגבי החלטות מהותיות שקיבל בשמו של האדם שהוא אפוטרופסו ולגבי פעולות שפעל בענייניו.

(ב) השר רשאי לקבוע הוראות לעניין סעיף זה, ובכלל זה הוראות לעניין התקופות לשמירת התיעוד בהתאם לסוגי המסמכים שיקבע.

פרק רביעי: הוראות שונות

סמכות כללית לאמצעי שמירה

68. (א) בית המשפט רשאי, בכל עת, לבקשת היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו או לבקשת צד מעונין ואף מיזמתו הוא, לנקוט אמצעים זמניים או קבועים הנראים לו לשמירת עניניו של קטין, ושל אדם שמונה לו אפוטרופוס, אם על-ידי מינוי אפוטרופוס זמני או אפוטרופוס-לַדין, ואם בדרך אחרת; וכן רשאי בית המשפט לעשות, אם הקטין או האדם שמונה לו אפוטרופוס פנה אליו בעצמו.

(ב) היתה הבקשה להורות על ביצוע ניתוח או על נקיטת אמצעים רפואיים אחרים, לא יורה על כך בית המשפט

אלא אם שוכנע, על פי חוות דעת רפואית, כי האמצעים האמורים דרושים לשמירת שלומו הגופני או הנפשי של הקטין או האדם שמונה לו אפוטרופוס, לאחר ששקל את רצונו של האדם, חשיבות הטיפול, נחיצותו, דחיפותו, הפגיעה האפשרית באורח חייו ואת סיכויי השיפור באיכות חייו של האדם.

(ג) בפרק זה, למעט בסעיף 80, "אדם שמונה לו אפוטרופוס" – לרבות אדם שבית המשפט רשאי למנות לו אפוטרופוס, והוא אף אם עדיין לא הוברר אם התקיימו התנאים למינוי.

ייצוג בעניינים רפואיים

68א. בית המשפט ישקול למנות עורך דין בהתאם להוראות חוק הסיוע המשפטי, התשל"ב-1972, לאדם שאינו מיוצג על ידי עורך דין, בהתקיים אחד מאלה:

(1) הוגשה לבית המשפט בקשה בידי אפוטרופוס למתן הוראות לפי סעיף 67ו(ב)(4), לגבי פעולה בעניין רפואי מהותי שהאדם שהוא אפוטרופסו מתנגד לה או התנגד לה בסמוך לפני כן;

(2) הוגשה לבית המשפט בקשה למינוי אפוטרופוס לצורך טיפול רפואי מהותי והאדם שמבקשים למנות לו אפוטרופוס מתנגד או התנגד בסמוך לפני כן למינוי או לטיפול ואין לו קרוב הנמצא עמו בקשר.

מעמד היועץ המשפטי לממשלה

69. היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו רשאים, אם הם סבורים שטובתו של קטין, של פסול-דין, או של האדם שמונה לו אפוטרופוס או טובת הכלל מחייבת זאת, לפתוח בכל הליך משפטי, כולל ערעור, לפי חוק זה וכן להתייצב ולטעון בכל הליך כזה.

מעמדו של עובד סוציאלי

70. עובד סוציאלי שנתמנה לענין חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955, רשאי בענין לפי חוק זה שאינו תלוי ועומד בבית המשפט ואם ראה צורך בכך להגנתו של קטין, של פסול-דין, או של אדם שמונה לו אפוטרופוס, לחקור כל מי שהוא סבור שיש לו ידיעות הנוגעות לאותו אדם, וחייב הנחקר לענות לעובד הסוציאלי, תשובות כנות ומלאות, זולת אם התשובה עלולה להפלילו; ורשאי העובד הסוציאלי, אם הורשה לכך על-ידי צו בית המשפט, להיכנס לכל מקום בו נמצא או עשוי להימצא אדם כאמור.

שמירת דינים

71. הוראות הסעיפים 69 ו-70 אינן גורעות מהוראות חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955.

מעמדם של קרובים

72. בכל ענין לפי חוק זה רשאי בית המשפט, גם מיזמתו הוא, לשמוע דעתם של קרובי הקטין, פסול-הדין או האדם שמונה לו אפוטרופוס, ככל שבית המשפט ימצא לרצוי לשמעם.

73. (בוטל)

שינוי החלטות

74. בית המשפט רשאי לשנות או לבטל החלטותיו לפי חוק זה אם נשתנו הנסיבות או נתגלו עובדות נוספות לאחר שנתן החלטתו.

75. (בוטל)

סמכות מבחינה בין-לאומית

76. בתי המשפט בישראל מוסמכים –

(1) להכריז אדם פסול-דין או לבטל הכרזת פסלות אם מקום מושבו או מקום מגוריו של האדם הוא בישראל;

(2) לפעול לפי הפרק השני עד השלישי לחוק זה בכל מקרה שהצורך לעשות כן התעורר בישראל.

משפט בינלאומי פרטי

77. (א) על עניני חוק זה יחול דין מקום מושבו של הקטין, פסול-הדין או האדם שמונה לו אפוטרופוס; אולם –

(1) פעולה משפטית שנעשתה בישראל על-ידי אדם שכשרותו המשפטית מוגבלת או נשללה והיא מן הפעולות שדרכם של בני אדם כאלה לעשות כמותן, וכן פעולה משפטית שנעשתה בישראל בין אדם שכשרותו המשפטית מוגבלת או נשללה לבין מי שלא ידע ולא היה עליו לדעת על כך, תהא בת-תוקף זולת אם היה בה משום נזק של ממש לאותו אדם או לרכושו;

(2) לענין פעולה שנעשתה בישראל על-ידי הוריו של קטין או על-ידי אפוטרופוס אין לטעון כלפי צד שלישי שסמכותם של ההורים או האפוטרופוס היתה מצומצמת מן הסמכות הנתונה להם לפי חוק זה, זולת אם אותו צד ידע או היה עליו לדעת על כך.

(ב) על שאלת תוקפם והיקפם של ייפוי כוח מתמשך לפי פרק שני1 או של הנחיות מקדימות למיופה כוח לפי הפרק האמור, יחול דין מקום מושבו של הממנה ביום עריכת

ייפוי הכוח המתמשך; הוראות אלה לא יחולו לעניין שינוי, הגבלה, ביטול או פקיעה של ייפוי כוח מתמשך.

בית המשפט המוסמך

78. הסמכויות הנתונות לפי חוק זה לבית המשפט יהיו של בית המשפט לעניני משפחה, בכפוף להוראות סעיף 79.

שמירת דינים ושיפוט

79. חוק זה אינו בא לפגוע בדיני נישואין וגירושין; הוא אינו בא להוסיף על סמכויות השיפוט של בתי-דין דתיים ולא לגרוע מהן; ומקום שבית דין דתי מוסמך על-פי דין לשפוט, יראו כל הוראה בחוק זה – פרט לסעיף 75 – שמדובר בה בבית משפט כאילו מדובר בה בבית דין דתי.

הגדרות

80. בחוק זה –

"חסוי" – (נמחקה);

"נציג" של אדם – הוריו או אפוטרופסו הממונה, הכל לפי הוראות הפרק השני והשלישי;

"קרוב" – בן זוג, אב, אם, בן, בת, אח, אחות, סב, סבה, נכד, נכדה;

"מקום מושב" של אדם – המקום בו נמצא מרכז חייו; קטין, פסול-דין ואדם שמונה לו אפוטרופוס, חזקה עליו שמקום מושבו הוא במקום מושבו של נציגו כל עוד לא הוכח שמרכז חייו נמצא במקום אחר.

"חוק זכויות החולה" – חוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996;

"חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות" – חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998;

"טובתו" של אדם – מכלול הזכויות, האינטרסים והצרכים של האדם;

"ייפוי כוח מתמשך" – כמשמעותו בסעיף 32ב(א);

"מעון" – כהגדרתו בחוק הפיקוח על מעונות, התשכ"ה-1965, למעט מקום שהיה שאינו משמש למגורים;

"השר" – שר המשפטים.

תחולת הוראות על עובר

80א. הוראות החלות לפי חוק זה על אפוטרופוס של אדם ועל אדם שמונה לו אפוטרופוס או שבית המשפט רשאי למנות לו אפוטרופוס יחולו, בשינויים המחויבים, גם על אפוטרופוס של עובר ועל עובר שמונה לו אפוטרופוס או שבית המשפט רשאי למנות לו אפוטרופוס.

פרשנות לעניין המונח אדם חסוי בחיקוק

80ב. נקבעה בחיקוק הוראה הנוגעת לאדם חסוי כמשמעותו בחוק זה, כנוסחו ערב פרסומו של חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות

(תיקון מס' 18), התשע"ו-2016, תהיה משמעותו של המונח "חסוי" מי שבית המשפט מינה לו אפוטרופוס לפי סעיף 33 או מי שבית המשפט רשאי למנות לו אפוטרופוס כאמור, והוא אף אם עדיין לא הובהר אם התקיימו התנאים למינוי, והכול לפי העניין.

עדכון סכומים

80ג. (א) הסכומים הקבועים בחוק זה יעודכנו ב-1 בינואר בכל שנה (בסעיף זה – יום העדכון), בהתאם לשיעור שינוי המדד הידוע ביום העדכון לעומת המדד הידוע ב-1 בינואר של השנה הקודמת.

(ב) השר יפרסם ברשומות הודעה על הסכומים המעודכנים.

הוראות מעבר

81. מי שהוכרז פסול-דין לפני תחילת חוק זה, רואים אותו מתחילת חוק זה כאילו הוכרז פסול-דין לפי חוק זה; מי שנתמנה אפוטרופוס על ידי בית משפט או בית-דין דתי מוסמך לפני תחילת חוק זה, רואים אותו מתחילת חוק זה כאילו נתמנה לפי חוק זה.

ביטולים

82. בטלים –

(1) סעיפים 941 עד 947, 957 עד 997 למג'לה;

(2) סעיפים 50 עד 53 לחוק הקרקעות העותמני;

(3) סעיף 2 לחוק המסחרי העותמני;

(4) סעיף 5 לחוק העותמני על האגודות;

(5) סעיף 5 לפקודת השותפויות.

ביצוע ותקנות

83. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

(ב) השר, בהסכמת שר הבריאות ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי –

(1) לקבוע כללים למתן חוות דעת מומחה לצורך קביעת היותו של אדם בעל כשירות לעניין סעיפים 32יג, 32יד, 32טו ו-32יט או לצורך קביעת היותו מסוגל או לא מסוגל להבין בדבר, לעניין יכולתו של אדם להביע את דעתו ורצונו ולעניין יכולתו לקבל החלטות או לנהל את ענייניו בנוגע להליכים לפי חוק זה;

(2) לקבוע סוגי מומחים נוסף על רופאים שיהיו מוסמכים לתת חוות דעת מומחה בעניינים האמורים בפסקה (1), כולם או חלקם, לרבות כללים בדבר הכשרה, מומחיות וניסיון;

(3) לקבוע כללים בדבר העמדת רשימת מומחים שיהיו רשאים לתת חוות דעת מומחה בעניינים האמורים בפסקה (1);

(4) לקבוע כללים הנוגעים לבעלי מקצוע כהגדרתם בסעיף 32טו, לרבות כללים בדבר הכשרה, מומחיות וניסיון.

תחילת תוקף

84. חוק זה, תחילתו שלושה חדשים אחרי קבלתו בכנסת.

תקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (סדר הדין וביצוע), תש"ל-1970

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 53 ו-83 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962, ולפי סעיף 46 לחוק בתי המשפט, תשי"ז-1957, ושאר הסמכויות הנתונות לי לפי כל דין, אני מתקין תקנות אלה:

פרשנות

1. בתקנות אלה –

"הנחיות מקדימות לאפוטרופוס" – הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס, כמשמעותן בסעיף 35א לחוק;

"בית המשפט" – בית משפט המוסמך לפי תקנה 3;

"החוק" – חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962;

"חשבון" – חשבון המנוהל בתאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, או חשבון המנוהל באגודה בעלת רישיון למתן שירותי פיקדון ואשראי כמשמעותה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים), התשע"ו-2016, לרבות כספת;

"חשבון אפוטרופסות" – חשבון בבעלות אדם שמונה לו אפוטרופוס;

"חשבון משותף" – חשבון בבעלות כמה אנשים;

"ממנה" – מי שממנה מיופה כוח לפי הוראות סימן ב' בפרק שני 1 לחוק;

"מרשם" – מרשם ייפויי כוח מתמשכים, הנחיות מקדימות לאפוטרופוס ומסמכי הבעת רצון, שמנהל האפוטרופוס הכללי לפי החוק.

"נכס" – לרבות זכויות בנכס;

"נכס משותף" – נכס בבעלות כמה אנשים, אשר לפחות אחד מהם הוא אדם שמונה לו אפוטרופוס;

"סל מחיה" – תקציב חודשי ממוצע לאדם שמונה לו אפוטרופוס בהתאם לפירוט ההכנסות וההוצאות השוטפות הממוצעות שלו;

"פרטי התקשרות" – מען, כהגדרתו בתקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018, מספר טלפון נייד וכתובת דואר אלקטרוני, אם ישנה.

תחולת סדר הדין האזרחי

2. בעניני כשרות משפטית ואפוטרופסות יחולו תקנות בית משפט לענייני משפחה (סדרי דין), התשפ"א-2020, במידה שאין בהן סתירה לתקנות אלה.

בית המשפט המוסמך

3. בקשה המוגשת לפי החוק תוגש לבית המשפט לענייני משפחה שבתחום סמכותו נמצא מקום מגוריו של הקטין, פסול הדין או האדם שמוגשת בקשה למנות לו אפוטרופוס או האדם שמונה לו אפוטרופוס או הממנה, ואם אין לו מקום מגורים בישראל, מקום הימצאם של נכסיו; לא היה לקטין, לפסול הדין או לאדם שמוגשת בקשה למנות לו אפוטרופוס או לאדם שמונה לו אפוטרופוס או לממנה מקום מגורים או נכסים בישראל, יהא מוסמך לדון בבקשה בית המשפט לענייני משפחה בתל אביב.

המצאת בקשה

4. בקשה כאמור בתקנה 3 תוגש לבית המשפט בעותק אחד ומספר עתקים נוספים לפי הצורך, והיא תומצא –

(1) לפסול הדין או לאדם שמוגשת בקשה למנות לו אפוטרופוס או לאדם שמונה לו אפוטרופוס זולת אם בית המשפט הורה שאין להמציאה להם; מונה לאדם אפוטרופוס לדין או עורך דין בהליכים לפי החוק – תומצא הבקשה גם לאפוטרופוס לדין או לעורך הדין שמונה לו;

(1א) לקטין – בהמצאה להורהו או לאפוטרופוס שלו ובאין לו הורים או אפוטרופוס – למי שהקטין נמצא באחריותו; מונה לקטין אפוטרופוס לדין או עורך דין בהליכים לפי החוק – תומצא הבקשה לאפוטרופוס לדין או לעורך הדין שמונה לו; בית המשפט יורה על העברת מסמכי הבקשה כולם או חלקם גם לקטין עצמו אם מצא כי יש בכך כדי לקדם את טובת הקטין בשים לב לגילו ולמידת בגרותו;

(2) ליועץ המשפטי לממשלה;

(3) למי שבית המשפט הורה על כך.

בקשה להכרזת פסול דין

5. (א) בקשה להכרזת פסול דין תהא בכתב; המבקש יפרט בבקשתו את שמו, מענו ומספר זהותו של מי שמבקשים

להכריזו פסול דין, את הטעמים שעל יסודם מוגשת הבקשה ואת הענין שיש בה למבקש.

(ב) המבקש יצרף לבקשתו תצהיר לאימות העובדות הכלולות בבקשה ותעודת רופא על מצב בריאותו של מי שמבקשים להכריזו פסול דין.

בקשה למינוי אפוטרופוס

6. (א) בקשה למינוי אפוטרופוס תהיה בכתב; המבקש יפרט בבקשתו את כל אלה:

(1) שמו ומספר זהותו של האדם שמבקשים למנות לו אפוטרופוס, ופרטי ההתקשרות עימו, וכן שמותיהם של בני משפחה מדרגה ראשונה הידועים למבקש, ופרטי ההתקשרות עימם;

(2) הטעמים שעל יסודם יש למנות אפוטרופוס, תוך התייחסות לעניינים שיש למסור לאפוטרופוס ולתקופת המינוי הנדרשת;

(3) עמדתו של האדם שמבקשים למנות לו אפוטרופוס, ואם לא ניתן לבררה תצוין הסיבה לכך;

(4) פירוט פרטיהם של בני משפחתו מדרגה ראשונה של האדם שמבקשים למנות לו אפוטרופוס, הידועים למבקש, תוך ציון קרבתם לאותו אדם ועמדתם לבקשה המוגשת בעניינו, אם ניתן לבררה במאמץ סביר.

(5) בבקשה למינוי אפוטרופוס לענייני רכוש יפרט המבקש, אם ידוע לו במועד הגשת הבקשה, על אודות חובות ועל אודות זכויות ברכוש של האדם שמבקשים למנות לו אפוטרופוס, לרבות זכויות בנכס משותף או בחשבון משותף, זכויות שעתידות לקום לו בנכסים וזכויות בנכסים אף אם אינן רשומות על שמו, וכן על אודות הנחיות מקדימות לצורך מינוי אפוטרופוס שניתנו ונערכו לפי סעיף 35א לחוק.

(ב) המבקש יצרף לבקשה תצהיר לאימות העובדות הכלולות בה וכן יציין אם למיטב ידיעתו, נערכו או הופקדו במרשם ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לאפוטרופוס או מסמך הבעת רצון, הנוגעים למינוי אפוטרופוס לאותו אדם, ויצרפם אם הם מצויים בידיו.

(ג) הציע המבקש אפוטרופוס שהוא מבקש למנות, יפרט בבקשה את שמו, מספר זהותו ופרטי ההתקשרות עימו, ויציין את הזיקה שלו לאדם שלגביו מתבקש המינוי, ובכלל זה אם הוא קרוב משפחתו או אם יש קשר עסקי או כלכלי ביניהם או אם יש להם נכסים משותפים או חובות ביניהם או כל זיקה אחרת, ויצרף לבקשה את הסכמתו בכתב של האפוטרופוס, כולל ציון מספר האנשים שהוא משמש להם אפוטרופוס במועד הגשת הבקשה ושאינם קרובי משפחתו, אם קיימים.

בדיקת המרשם

6א. (א) הוגשה בקשה למינוי אפוטרופוס לאדם, יפנה בית המשפט למרשם באופן מקוון לצורך בדיקה אם הופקדו ייפוי כוח מתמשך, הנחיות מקדימות לאפוטרופוס או מסמך הבעת רצון המתייחסים לאותו אדם; אם הופקד אחד המסמכים האמורים, הוא יועבר לבית המשפט.

(ב) מצא בית המשפט כי הופקד ייפוי כוח מתמשך בעניינים שלגביהם מתבקש המינוי, יצורף מיופה הכוח כצד להליך; בית המשפט ישלח הודעה על קיומו של ייפוי כוח מתמשך לצדדים כדי לאפשר להם לבקש למחוק את הבקשה או לטעון כי התקיימו התנאים כאמור בסעיף 33א(ג)(1) לחוק למינוי אפוטרופוס על אף קיומו של ייפוי הכוח.

(ג) מצא בית המשפט כי הופקדו הנחיות מקדימות לאפוטרופוס או מסמך הבעת רצון, יצורף האפוטרופוס שמינויו מתבקש בהם כצד להליך וישלח הודעה על כך לצדדים.

בקשת הורה

7. בקשה של הורה לבית המשפט על פי סעיפים 19 או 25 לחוק תהא בכתב; העתק של הבקשה יומצא להורה השני.

החלטה בדבר הגבלת זכויותיו של הורה

8. לא יורה בית המשפט על פי סעיפים 26, 27 או 28 לחוק, אלא לאחר שנתן הזדמנות לכל אחד מהורי הקטין, וכן לאפוטרופסו אם נתמנה, להשמיע דברו.

החלטה על מינוי אפוטרופוס

9. (א) צו למינוי אפוטרופוס ייערך לפי טופס 1 שבתוספת.

(ב) החלטה על מינוי אפוטרופוס תהיה מנומקת והיא תכלול את השיקולים ששקל בית המשפט במינוי האפוטרופוס לרבות בכל הנוגע להיקף העניינים שנמסרו לאפוטרופוס ולתקופת המינוי; במינוי אפוטרופוס לבגיר תכלול ההחלטה גם את השיקולים המנויים בסעיף 33א לחוק

וכן יצוין אם האדם שמבקשים למנות לו אפוטרופוס נשמע בדיון.

(ג) עם מתן ההחלטה ימציא בית המשפט העתק של צו המינוי וההחלטה לאפוטרופוס הכללי ויצרף אליו העתק מהבקשה למינוי, על כל נספחיה לרבות כל מסמך שהוגש בעניין הבקשה, זולת אם הורה בית המשפט אחרת.

(ד) בית המשפט ימציא העתק של צו המינוי גם לאפוטרופוס שמונה, למגיש הבקשה, לאדם שמונה לו אפוטרופוס, לבא כוחו של היועץ המשפטי לממשלה ולכל מי שיורה, והוא רשאי להורות על המצאת נימוקי המינוי ומסמכים אחרים אם מצא שהדבר מוצדק בנסיבות העניין.

פרטה

9א. (א) פרטה שמגיש אפוטרופוס לפי סעיף 51 לחוק תכלול פרטים בדבר כלל נכסיו והתחייבויותיו של האדם שמונה לו אפוטרופוס, ופרטים לגבי הליכים הנוגעים לאותו אדם, ובכלל זה כל הפרטים האלה:

(1) שמם ומספרי זהותם של האדם והאפוטרופוס, פרטי ההתקשרות עימם וציון סוג הקרבה ביניהם;

(2) שנת הלידה של האדם ושל האפוטרופוס;

(3) פרטי תיק מינוי האפוטרופוס בבית המשפט;

(4) נסיבות המינוי;

(5) נכסיו של האדם, לרבות נכסי מקרקעין ומיטלטלין, בעלות בעסק, נכסים פיננסיים, ובכלל זה ניירות ערך וכסף מזומן, וכן ביטוחים קיימים על שם האדם;

(6) חובות שחב בהם האדם וכספים המגיעים לו או צפויים להגיע לו בתקופה הקרובה;

(7) פרטי הליכים משפטיים שהאדם צד להם, ובכלל זה מספרי ההליכים;

(8) הליכי מיצוי זכויות שנערכים בעבור האדם;

(9) מקום מגורי האדם בפועל;

(10) קרובי האדם ואנשים נוספים שהאדם בקשר קבוע או רציף איתם, ותדירות ביקוריהם אצל האדם;

(11) מצבו של האדם בעניינים רפואיים ואישיים;

(12) קשר עם גורמים טיפוליים;

(13) פעילויות שבהן האדם משתתף;

(14) יכולתו של האדם להתנהל באופן עצמאי.

(ב) נוסף על האמור בתקנת משנה (א), פרטה תכלול אסמכתאות על אודות נכסי האדם והתחייבויותיו וכן הצהרה של האפוטרופוס על אודות נכונות הפרטים שמסר, ואם לאדם מונו כמה אפוטרופסים לענייני רכוש – גם על אודות ידיעתם ואישורם את הדוח.

סל מחיה

9ב. (א) האפוטרופוס יגיש לאפוטרופוס הכללי טופס לקביעת סל מחיה (להלן – טופס סל מחיה) עם הגשת הפרטה ונוסף על כך יגיש טופס כאמור בכל פעם שחל שינוי משמעותי בהכנסותיו או בהוצאותיו של האדם שמונה לו אפוטרופוס.

(ב) האפוטרופוס יגיש את טופס סל המחיה על גבי טופס ייעודי לכך שיפרסם האפוטרופוס הכללי באתר האינטרנט שלו ויפרט בו את הוצאות האדם שמונה לו אפוטרופוס.

דין וחשבון

10. (א) דין וחשבון שמגיש אפוטרופוס לפי סעיף 53 לחוק, יכלול את הפרטים האלה לגבי תקופת אותו דין וחשבון:

(1) שמם ומספרי זהותם של האדם שמונה לו אפוטרופוס והאפוטרופוס, ופרטי ההתקשרות עימם;

(2) מקום המגורים בפועל של האדם שמונה לו אפוטרופוס;

(3) שינויים משמעותיים הנוגעים לאדם שמונה לו אפוטרופוס;

(4) פירוט ההוצאות וההכנסות של האדם שמונה לו אפוטרופוס;

(5) פירוט הנכסים והחובות של האדם שמונה לו אפוטרופוס;

(6) פירוט על אודות הליכים משפטיים שהאדם שמונה לו אפוטרופוס צד להם, לרבות מספרי ההליכים;

(7) פרטים על הפעולות שביצע, כולל ביקוריו אצל האדם שמונה לו אפוטרופוס, קיום קשר עם

קרוביו ועם גורמים טיפוליים, טיפולו בניהול נכסי האדם ובשמירה על זכויותיו וכן בדבר ביטוחו של האדם בביטוח רפואי וסוציאלי;

(8) עניינים משמעותיים הנוגעים לאדם שמונה לו אפוטרופוס הנמצאים בטיפול האפוטרופוס.

(ב) נוסף על האמור בתקנת משנה (א), דין וחשבון כאמור באותה תקנת משנה יכלול אסמכתאות על אודות נכסי האדם והתחייבויותיו לגבי התקופה שאליה מתייחס הדין וחשבון וכן הצהרה של האפוטרופוס אודות נכונות הפרטים שמסר, ואם לאדם מונו כמה אפוטרופסים לענייני רכוש – גם על אודות ידיעתם ואישורם את הדוח.

רישום

10א. (א) משנודע לאפוטרופוס שיש בנכסי האדם שמונה לו אפוטרופוס מקרקעין או נכסים אחרים שמתנהלים לגביהם לפי כל דין פנקסים המשמשים לרישום זכויות בעלות, ידאג שתירשם בהם הערה על מינוי אפוטרופוס.

(ב) הממונה על הרישום ירשום הערה כאמור משהוגש לו צו המינוי.

ציון התפקיד

11. בכל מסמך, הליך משפטי או פעולה של האפוטרופוס מכוח תפקידו יצויין שהוא פועל מטעם האדם שמונה לו אפוטרופוס.

הודעה ליועץ המשפטי לממשלה

12. העתק של כל בקשה או מסמך אחר המוגשים לפי החוק לבית המשפט יועבר לבא כוחו של היועץ המשפטי לממשלה במשרד האפוטרופוס הכללי שבתחום סמכותו של בית המשפט שאליו הוגשה הבקשה; הוראה זו לא תחול על בקשה שהאפוטרופוס הכללי הינו משיב בה.

שחרור מתצהיר

13. בענייני כשרות משפטית ואפוטרופסות המתנהלים לפי החוק בפני בית המשפט או הרשם רשאי הוא לפטור כל צד מהגשת תצהיר והוא יכול לדרוש תצהירים נוספים.

פנקסים

14. (א) אפוטרופוס ינהל פנקסים לפי הכללים המקובלים כפי שפרסם האפוטרופוס הכללי, באופן שיאפשרו עריכת דין וחשבון כספי ופירוט הנכסים והחובות.

(ב) הפנקסים האמורים יכללו, בין השאר, רישום שוטף של ההכנסות וההוצאות, ויפורטו לגבי כל הכנסה – מקורה, ולגבי כל הוצאה – יעודה.

(ג) אפוטרופוס יקפיד על קיום אסמכתה לכל הוצאה והכנסה חוץ מסכומים קטנים שלפי הנוהג אין להם קבלות.

(ד) כלל תפקידו של האפוטרופוס ניהול עסק של האדם שמונה לו אפוטרופוס, ינהל לגביו פנקסי חשבונות נפרדים.

חשבונות אפוטרופסות

15. (א) אפוטרופוס ינהל את כספי האדם שמונה לו אפוטרופוס (בתקנה זו – אדם) בחשבון נפרד על שם האדם, ובכלל זה חשבון קיים של האדם שהוא על שמו בלבד; היה האדם שותף בחשבון משותף טרם מינוי האפוטרופוס, ינהל האפוטרופוס עם המינוי את כספי האדם בחשבון נפרד.

(ב) היה בחשבון אפוטרופסות מורשה חתימה, יפעל האפוטרופוס לביטול הרשאותיו לפעול בחשבון בתכוף ככל האפשר לאחר מינויו או ינהל את כספי האדם בחשבון נפרד כאמור בתקנת משנה (א).

(ג) על אף האמור בתקנת משנה (א), היה האדם שותף בחשבון משותף טרם המינוי ושותפו של האדם בחשבון הוא בן זוגו שעימו הוא מנהל משק בית משותף, רשאי האפוטרופוס, בהסכמת בן הזוג האמור, להמשיך ולנהל את כספי האדם בחשבון המשותף; חובות הדיווח לאפוטרופוס הכללי החלות על האפוטרופוס לפי כל דין, יחולו על כלל הפעילות בחשבון המשותף.

(ד) האפוטרופוס הכללי רשאי להורות, מיוזמתו או לבקשת אפוטרופוס שמונה לאדם, על כל אחד מאלה:

(1) כי הוראות תקנת משנה (א) או (ב) לא יחולו בנוגע לחשבונות האפוטרופסות של האדם, כולם או חלקם;

(2) על הפרדת חשבון משותף עם בן הזוג, וזאת על אף האמור בתקנת משנה (ג).

(ה) הורה האפוטרופוס הכללי כאמור בתקנת משנה (ד) או דחה בקשה של אפוטרופוס כאמור באותה תקנת משנה, יהיה רשאי האפוטרופוס לפנות לבית המשפט בבקשה למתן הוראות לפי סעיף 44 לחוק.

(ו) הוראות האפוטרופוס הכללי לפי תקנה (ד) יימסרו לאפוטרופוס של האדם לבקשתו, לשם הצגתן לפני כל גורם.

ביטוח

15א. האפוטרופוס יעשה ביטוחים אלה:

(1) מפני אבדן רכוש ומפני אש – של נכסי האדם שמונה לו אפוטרופוס;

(2) מפני אחריות מעבידים – לגבי העובדים שהוא מעסיק בקשר עם נכסי האדם שמונה לו אפוטרופוס.

15ב. (בוטלה)

15ג. (בוטלה)

בדיקת הפרטה והדו"חות

15ד. (א) האפוטרופוס הכללי רשאי להחליט בכל מקרה על אופן בדיקת הפרטה וכן על אופן הביקורת עליה לשם אימות תוכנה.

(ב) האפוטרופוס הכללי רשאי להורות לאפוטרופוס להגיש לו דו"ח כשהוא מבוקר ומאושר בידי רואה חשבון או בידי מבקר שיקבע; דו"ח לגבי ניהול עסק של האדם שמונה לו אפוטרופוס יוגש בכל מקרה כשהוא מבוקר ומאושר בידי רואה חשבון, אלא אם כן הורה האפוטרופוס הכללי אחרת.

(ג) עם סיום הבדיקה, ירשום האפוטרופוס הכללי את ממצאיו על גבי הפרטה או הדו"ח שבדק, או בגליון נפרד לרישום הערות שיקבע לענין זה.

פטור מבדיקה

15ה. (א) האפוטרופוס הכללי פטור מבדיקת דו"ח בכל אחד מאלה:

(1) האפוטרופוס לא הוסמך ולא נדרש לטפל ברכושו של האדם שמונה לו אפוטרופוס;

(2) לדעת האפוטרופוס הכללי אין שווים הכולל של נכסי האדם שמונה לו אפוטרופוס מצדיק את ההוצאה הנדרשת לבדיקת הדו"ח;

(3) מעיון ראשון בדו"ח נראה לאפוטרופוס הכללי כי הוא נערך כשורה ובוקר כדבעי, וכי אין בו כדי להצביע על פעולות הטעונות בדיקה.

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), רשאי האפוטרופוס הכללי לבדוק גם דו"ח כאמור בה אם ראה סיבה מיוחדת לעשות כן.

מרשם פסולי דין

16. (א) האפוטרופוס הכללי ינהל רשימה ממוחשבת של פסולי דין שהוכרזו לפי סעיף 8 לחוק, והמידע שהועבר אליו בהתאם להוראות תקנה זו (להלן – הרשימה).

(ב) הכריז בית משפט על אדם כפסול דין, ישלח הודעה על כך, באופן מקוון, לאפוטרופוס הכללי, לצורך רישום ברשימת פסולי הדין; בהודעה יציין את שמו, מספר זהותו ומענו של מי שהוכרז כפסול דין, את תאריך ההכרזה ומשך ההכרזה או מועד סיומה, אם נקבעו בהחלטה, את מספר התיק ואת בית המשפט שהכריז כאמור.

(ג) ביטל בית משפט את הכרזתו של אדם כפסול דין, ישלח הודעה על כך, באופן מקוון, לאפוטרופוס הכללי, לצורך עדכון רשימת פסולי הדין; בהודעה יציין את שמו, מספר זהותו ומענו של מי שבוטלה הכרזתו כפסול דין, את תאריך ההחלטה לביטול ההכרזה, את מועד תחילת ביטול ההכרזה כפסול דין, את מספר התיק ואת בית המשפט שביטל את ההכרזה.

(ד) עיון ברשימת פסולי הדין יתאפשר בהתאם להוראות אלה:

(1) המבקש לעיין ברשימת פסולי הדין יגיש לאפוטרופוס הכללי בקשה באופן מקוון; במסגרת הבקשה, המבקש ימסור את שמו ומספר זהותו, את שמו של האדם שלגביו מתבקש העיון ומספר הזהות שלו, וכן יצהיר כי העיון נדרש לו לגבי ביצוע פעולה משפטית מול אותו אדם, שתפורט בהצהרה, או מילוי הוראה שבדין, שתפורט בהצהרה, וכי הוא מתחייב שלא לעשות כל שימוש אחר במידע שנמסר לו, לרבות העברתו לאחר, אלא למטרה זו;

(2) מנהל המרשם ימסור למבקש תשובה לבקשת עיון ברשימת פסולי הדין באופן מקוון, והמידע שיימסר במסגרת התשובה הוא אם האדם שלגביו מתבקש העיון מופיע ברשימה כמי שהוכרז כפסול דין נכון למועד בדיקת הבקשה האמורה, ומהו מועד ההכרזה.

17. לתקנות אלה ייקרא "תקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (סדר הדין וביצוע), תש"ל-1970". השם

תקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (השקעת כספים בידי אפוטרופוס או מיופה כוח), תשפ"ד-2024

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 32לד(ג), 50 ו-83(א) לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 (להלן – החוק), אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"אדם" – אדם שמונה לו אפוטרופוס לענייני רכוש או ממנה בייפוי כוח מתמשך לענייני רכוש שנכנס לתוקף לפי סעיף 32יט(א) לחוק, לפי העניין;

"בקשה" – בקשה המוגשת לפי תקנה 4;

"דירוג" – כהגדרתו בחוק להסדרת פעילות חברות דירוג האשראי, התשע"ד-2014;

"האפוטרופוס הכללי" – האפוטרופוס הכללי או מי שהוא הסמיך לעניין תקנות אלה;

"הנחיות מקדימות" – הנחיות מקדימות למינוי אפוטרופוס כמשמעותן בסעיף 35א לחוק או הנחיות מקדימות למיופה כוח כהגדרתן בסעיף 32א לחוק, לפי העניין;

"חוק הבנקאות" – חוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981;

"חוק הפיקוח על הביטוח" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981;

"חוק ייעוץ השקעות" – חוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות, בשיווק השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995;

"חוק השקעות משותפות בנאמנות" – חוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994;

"טווח חשיפה" – שיעור ההשקעה האפשרי באפיק לפי טור א' בתוספת הראשונה מסך כל כספי ההשקעה, כמפורט בטור ב' שלצידו;

"יום המינוי" – יום מינוי האפוטרופוס לענייני רכוש;

"יום הכניסה לתוקף" – יום הכניסה לתוקף של ייפוי כוח מתמשך בענייני רכוש;

"יועץ השקעות", "מנהל תיקי השקעות", "משווק השקעות" – בעל רישיון ייעוץ השקעות, ניהול תיקי השקעות או שיווק השקעות, לפי העניין, לפי חוק ייעוץ השקעות;

"יועץ פנסיוני", "סוכן פנסיוני" – כהגדרתם בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ייעוץ, שיווק ומערכת סליקה פנסיוניים), התשס"ה-2005;

"ייפוי כוח מתמשך", "מיופה כוח" – כמשמעותם לפי סעיף 32ב לחוק, לאחר כניסת ייפוי הכוח המתמשך לתוקף לפי סעיף 32יט(א) לחוק;

"מבקש" – אפוטרופוס או מיופה כוח, לפני העניין, המגיש בקשה;

"מט"ח" – כל מטבע שהוא הילך חוקי במדינה כלשהי ואינו מטבע ישראלי, או זכות למטבע כאמור;

"ניירות ערך" – כהגדרתם בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968, לרבות ניירות ערך שהנפיקה המדינה;

"קרן נאמנות" – כמשמעותה בסעיף 3 לחוק השקעות משותפות בנאמנות;

"קרן סל" – כהגדרתה בחוק השקעות משותפות בנאמנות.

הנחיות מקדימות

2. (א) הורה בית המשפט לאפוטרופוס לענייני רכוש לפעול לפי הנחיות מקדימות שנתן האדם בעניין השקעת כספיו, יפעל האפוטרופוס לפי ההנחיות המקדימות.

(ב) נתן האדם בייפוי כוח מתמשך הנחיות מקדימות בעניין השקעת כספיו, יפעל מיופה הכוח לפי ההנחיות המקדימות, בכפוף לסעיפים 32לא ו-32לב לחוק.

(ג) בהעדר הנחיות מקדימות כאמור בתקנות משנה (א) או (ב), יפעל האפוטרופוס או מיופה הכוח, לפי העניין, לפי תקנות אלה.

השקעת כספי האדם

3. (א) אפוטרופוס לענייני רכוש ישקיע את כספי האדם לפי הוראות אלה:

(1) כספים שצפוי כי יידרשו לצורכי האדם בתוך שנתיים ממועד ההשקעה, יושקעו באחד או יותר מאפיקי ההשקעה המפורטים להלן:

(א) בפיקדון שקלי נושא ריבית או הפרשי הצמדה וריבית;

(ב) בקרן כספית כהגדרתה בתקנות השקעות משותפות בנאמנות (נכסים שמותר לקנות ולהחזיק בקרן ושיעוריהם המרביים), התשנ"ה-1994;

(ג) בניירות ערך שהנפיקו המדינה או בנק ישראל שמועד פירעונם אינו עולה על שנתיים מיום הרכישה;

(2) על אף האמור בפסקה (1), כספים שעשויים להידרש לצורכי האדם במהלך שישה חודשים ממועד ההשקעה, רשאי האפוטרופוס להפקידם בחשבון תשלום כהגדרתו בחוק שירותי תשלום, התשע"ט-2019;

(3) כספים שלא צפוי כי יידרשו לצורכי האדם בתוך שנתיים ממועד ההשקעה, יושקעו באחד או יותר מהאופנים המפורטים להלן:

(א) באמצעות האפוטרופוס הכללי לשם השקעה לפי סעיף 10(ג) ו-(ד) לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978;

(ב) באחד או יותר מאפיקי ההשקעה המפורטים בטור א' בטבלה שבתוספת הראשונה, לפי טווח החשיפה שבטור ב', ובכפוף למגבלות הקבועות לצידם בטור ג'; ואולם סטייה עד ל-5% באופן פסיבי ממגבלות אלה לא תיראה כסטייה לעניין המגבלה האמורה;

(ג) באמצעות תוכניות או מסלולי השקעה המפורטים בתוספת השנייה;

(4) השקעה באפיקי השקעה כאמור בתקנת משנה זו, כולם או חלקם, אפשרית גם באמצעות קרן נאמנות, קרן סל או קופת גמל או מכשיר פיננסי דומה אחר;

(5) אסורה השקעה במישרין בנכסים לא סחירים ובהשקעות ספקולטיביות המבוססות על השערה בלבד.

(ב) מיופה כוח בענייני רכוש ישקיע את כספי האדם, באחד או יותר מאפיקי ההשקעה המפורטים בתקנת משנה (א), לפי שיקול דעתו ויחולו הוראות תקנת המשנה האמורה, ואולם לא יחולו המגבלות הקבועות לגבי תקופות ההשקעה.

(ג) דרכי ההשקעה לפי תקנה זו ומשך תקופת ההשקעה, יהיו לפי צרכיו השוטפים והמיוחדים של האדם ובהתחשב בהיקף נכסיו וסוגיהם וכן בגילו לגבי תוחלת החיים הממוצעת; על האפוטרופוס או מיופה הכוח, לפי העניין, לבחון מזמן לזמן, ואחת לשנה לפחות, את ההשקעות כדי להבטיח שהן מספקות מענה ראוי לצרכים האמורים ושלא נדרש בהן שינוי.

(ד) אפוטרופוס ומיופה כוח ישתפו את האדם ויתייעצו עימו עד כמה שהדבר אפשרי, ויפעלו לפי רצונו, ככל האפשר, לפי סעיפים 32ח(ח), 32ט, 67ה(ח) ו-67ו לחוק, לפי העניין.

כספים שהיו מושקעים ביום המינוי או ביום הכניסה לתוקף

6. (א) בהקדם האפשרי ולא יאוחר מ-120 ימים מיום המינוי או מיום הכניסה לתוקף, יפעל האפוטרופוס או מיופה הכוח, לפי העניין, לגבי כספי אדם שהיו מושקעים ביום המינוי או ביום הכניסה לתוקף שלא לפי תקנה 3, לפי תקנות אלה ובכפוף להוראות שלהלן:

(1) יממש את ההשקעות האמורות וישקיע את הכספים מחדש לפי תקנה 3; ואולם, לגבי השקעות שמועד המימוש האפשרי המוקדם ביותר כפי שהוגדר בתנאיהן חל מאוחר יותר מ-120 הימים מיום המינוי או מיום הכניסה לתוקף (בפסקה זו – מועד היציאה הקרוב), רשאי האפוטרופוס או מיופה הכוח להמתין עם מימוש ההשקעה עד למועד היציאה הקרוב; עשה כן, יממש את ההשקעה במועד היציאה האמור וישקיע את הכספים מחדש, במועד המימוש האמור, לפי תקנות אלה;

(2) יגיש בקשה לפי תקנה 4; הוגשה בקשה לפי פסקה זו, רשאי האפוטרופוס הכללי לתת למבקש אישור זמני בכתב, לתקופה שלא תעלה על 150 ימים מיום המינוי או מיום הכניסה לתוקף (בפסקה זו – תקופת הארכה), שבמהלכה תעמוד ההשקעה בעינה או שהאפוטרופוס או מיופה הכוח יהיה רשאי לשנותה באופן המקטין את רמת הסיכון בהשקעה; חלפה תקופת הארכה, רשאי האפוטרופוס הכללי להאריכה פעם נוספת לפרק זמן שלא יעלה על 120 ימים נוספים; חלפה תקופה כאמור ולא ניתנה החלטת האפוטרופוס הכללי בבקשה, יעביר האפוטרופוס הכללי את הדיון בבקשה לבית המשפט.

(ב) תקנה זו לא תחול על כספים שהיו מושקעים ביום המינוי או ביום הכניסה לתוקף בקופת גמל כהגדרתה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, ובלבד שמסלולי ההשקעה מותאמים לצורכי האדם לפי תקנה 3(ג).

ביטול

7. תקנות הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (דרכים להשקעת כספי החסוי), התש"ס-2000 – בטלות.

תחילה ותחולה

8. (א) תחילתן של תקנות אלה, למעט האמור בתקנת משנה (ב), שלושה חודשים מיום פרסומן (להלן – יום התחילה).

(ב) תחילתן של תקנות 4 ו-5 – 18 חודשים מיום התחילה או במועד מוקדם יותר שבו הטופס המקוון יהיה זמין מבחינה טכנולוגית, ובלבד שהאפוטרופוס הכללי יפרסם 30 ימים מראש הודעה ברשומות ובאתר האינטרנט של משרד המשפטים על מועד תחילת זמינות השירות כאמור.

(ג) תקנות אלה יחולו על השקעת כספי אדם ביום התחילה או לאחריו.

הוראת מעבר

9. (א) הופקד ייפוי כוח מתמשך לענייני רכוש לפני יום התחילה ולא נכללו בו הנחיות מקדימות בעניין השקעת כספים של הממנה או הגבלות לפעולתו של מיופה הכוח בעניין זה – יראו את ייפוי הכוח כייפוי כוח הכולל הנחיות

מקדימות המסמיכות את מיופה הכוח לנהל את השקעות הממנה לפי שיקול דעתו.

(ב) בתקופה של 18 חודשים מיום התחילה, השקעת כספי אדם שאינה לפי הוראות תקנה 3 טעונה אישור מראש של בית המשפט.

(ג) אישר בית המשפט דרך השקעה לפני יום התחילה, יראו את האישור כאילו ניתן לפי תקנות אלה.

חוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), תשנ"א-1991

הגדרה

1. בחוק זה –

"האמנה" – האמנה בדבר ההיבטים האזרחיים של חטיפה בינלאומית של ילדים, שנחתמה בהאג ביום 25 באוקטובר 1980.

תוקף האמנה

2. לסעיפי האמנה שנוסחם מובא בתוספת יהיה תוקף של חוק, והם יחולו על אף האמור בכל דין, ואולם הוראת סעיף 26 לאמנה תחול בהסתייגות האמורה בו.

הצדדים לאמנה

3. שר החוץ יפרסם ברשומות הודעה על המדינות שמדינת ישראל קשורה עמן באמנה, על-פי האמור בסעיפים 37 ו-38 לאמנה.

הרשות המרכזית

4. (א) היועץ המשפטי לממשלה יהיה הרשות המרכזית לענין האמנה.

(ב) היועץ המשפטי לממשלה רשאי למנות, לענין ביצוע האמנה, עובדים סוציאליים מבין העובדים הסוציאליים שמונו לפי חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955, והם יפעלו, דרך כלל או לענין מסויים, לפי הנחיותיו של העובד הסוציאלי הראשי שמונה לפי אותו חוק, ובתוקף סמכויותיהם לפי כל דין, לרבות סמכויות לגבי קטין או קטין נזקק לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960.

מסירת מידע

5. היועץ המשפטי לממשלה רשאי, על אף האמור בכל דין, למסור מידע שקיבל כדין לאדם או לגוף כלשהם, בישראל או מחוצה לה, ככל שהדבר נחוץ לביצוע הליכים המתבקשים על-פי הוראות האמנה; כן רשאי למסור מידע, עובד סוציאלי שמונה כאמור בסעיף 4(ב), ובלבד שהורשה בידי היועץ המשפטי לממשלה לענין מסויים; מסירת מידע לפי סעיף זה לא תיעשה אלא לאחר שהובטח כי מקבל המידע לא יעשה בו שימוש שלא למטרה שלשמה נמסר ושיבטיח שמירת חשאיותו של המידע.

בית המשפט המוסמך

6. בית המשפט המוסמך לענין חוק זה הוא בית המשפט לעניני משפחה, והוא יהיה מוסמך לפעול לענין כל הוראה באמנה

שמדובר בה ברשות שיפוטית או מינהלית; ולענין זה יהיו נתונות לו גם הסמכויות של בית משפט לגבי קטין או קטין נזקק לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960.

ביצוע ותקנות

7. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא יתקין, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, לביצוע האמנה, ולהבטחת דיון מזורז בבתי המשפט, לרבות תקנות בדבר סדרי הדין ודיני הראיות בהליכים על פי האמנה.

תוספת

(סעיף 2)

האמנה בדבר ההיבטים האזרחיים של חטיפה בינלאומית של ילדים(נחתמה ביום 25 באוקטובר 1980)

פרק 1 –תחולת האמנה

סעיף 1

יעדיה של אמנה זו הם –

(א) להבטיח את החזרתם המידית של ילדים, אשר לא כדין, הורחקו אל מדינה מתקשרת או לא הוחזרו ממנה, וכן

(ב) להבטיח כי זכויות משמורת וביקור על פי הדין של מדינה מתקשרת יכובדו ביעילות בשאר המדינות המתקשרות.

סעיף 2

המדינות המתקשרות ינקטו את כל האמצעים הראויים כדי להבטיח את קיומם של יעדי האמנה בתחומן; לשם כך הן יפעילו את ההליכים הדחופים ביותר העומדים לרשותן.

סעיף 3

הרחקתו או אי החזרתו של ילד תיחשב לא כדין כאשר –

(א) יש בהן הפרת זכויות המשמורת המוענקות לאדם, למוסד או לכל גוף אחר, בין במאוחר ובין בנפרד, על פי דין המדינה שבה היה מקום מגוריו הרגיל של הקטין סמוך לפני הרחקתו או אי החזרתו, וכן

(ב) בעת ההרחקה או אי ההחזרה הופעלו אותן זכויות בפועל, בין במאוחד ובין בנפרד, או שהיו מופעלות כך אלמלא ההרחקה או אי ההחזרה.

זכויות המשמורת הנזכרות בסעיף קטן (א) יכול שינבעו במיוחד מכוח דין, החלטה שיפוטית או מינהלית או הסכם בעל תוקף משפטי על פי דין אותה מדינה.

סעיף 4 האמנה תחול על כל ילד אשר מקום מגוריו הרגיל היה במדינה מתקשרת סמוך לפני כל הפרה של זכויות משמורת או ביקור; האמנה תחדל לחול בהגיע הילד לגיל 16.

סעיף 5

לענין אמנה זו –

(א) "זכויות משמורת" – לרבות זכויות המתיחסות לגוף הילד ובפרט הזכות לקבוע את מקום מגוריו של הילד;

(ב) "זכויות ביקור" – לרבות הזכות לקחת ילד לתקופה מוגבלת למקום שונה ממקום מגוריו הרגיל.

סעיף 6 (חסר במקור)

פרק 2 –רשויות מרכזיות

סעיף 7

רשויות מרכזיות ישתפו פעולה ביניהן ויקדמו שיתוף פעולה בין הרשויות המוסמכות שבמדינותיהן כדי להבטיח את החזרתם המידית של ילדים והשגת יתר יעדי אמנה זו. במיוחד עליהן לנקוט, בין במישרין ובין באמצעות גורם ביניים, את כל האמצעים הראויים על מנת –

(א) לגלות את מקום הימצאו של ילד אשר לא כדין הורחק או לא הוחזר;

(ב) למנוע פגיעה נוספת בילד או בזכויות של צדדים מעונינים, על ידי נקיטת אמצעים זמניים או גרימת אמצעים כאלה;

(ג) להבטיח את החזרתו מרצון של הילד או להביא לידי יישוב המחלוקות בדרכי שלום;

(ד) להחליף מידע, בדבר רקעו החברתי של הילד, לפי הרצוי;

(ה) לספק מידע כללי בדבר הדין החל במדינתן בנוגע לתחולת האמנה;

(ו) ליזום נקיטת הליכים שיפוטיים או מינהליים, או להקל על נקיטת הליכים כאלה, במטרה להשיג את החזרת הילד, ובמקרה מתאים, לעשות סידורים כדי לארגן או להבטיח את הפעלתן היעילה של זכויות ביקור;

(ז) לספק סיוע משפטי וייעוץ משפטי, לרבות השתתפותם של עורכי דין ויועצים משפטיים, או להקל על נתינתם של סיוע משפטי וייעוץ משפטי כאמור, ככל שהדבר דרוש בנסיבות הענין;

(ח) לעשות סידורים מינהליים, ככל שיהא דרוש ונאות, להבטחת החזרתו של הילד בשלום;

(ט) לשמור על קשר ביניהן באשר להפעלת אמנה זו, ובמידת האפשר, להסיר מכשולים העומדים בפני יישומה.

פרק 3 – החזרת ילדים

סעיף 8

כל אדם, מוסד או גוף אחר הטוען כי ילד הורחק או לא הוחזר תוך הפרת זכויות משמורת, רשאי לפנות אל הרשות המרכזית שבמקום מגוריו הרגיל של הילד או אל הרשות המרכזית של כל מדינה מתקשרת אחרת, בבקשה לסייע להחזרתו של הילד. הבקשה תכיל –

(א) מידע על זהותם של כל אחד מאלה: המבקש, הילד והאדם אשר כנגדו נטען שהרחיק את הילד או שלא החזירו;

(ב) תאריך הלידה של הילד, אם ניתן לבררו;

(ג) הנימוקים לביסוס תביעתו של המבקש את החזרת הילד;

(ד) כל מידע שניתן להשיג באשר למקום הימצאו של הילד וזהותו של האדם אשר משערים כי הילד נמצא עמו;

לבקשה ניתן לצרף או להוסיף:

(ה) העתק מאומת של החלטה או הסכם הנוגעים לענין;

(ו) תעודה או תצהיר מאת רשות מרכזית או רשות מוסמכת אחרת של המדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד, או מאדם מוסמך לכך בדבר הדין הנוגע לענין של מדינה זו;

(ז) כל מסמך אחר הנוגע לענין.

סעיף 9

רשות מרכזית שקיבלה בקשה כאמור בסעיף 8 ויש לה יסוד להאמין כי הילד מצוי במדינה מתקשרת אחרת, תעביר את הבקשה במישרין וללא דיחוי אל הרשות המרכזית של אותה מדינה מתקשרת, ותודיע על כך לרשות המרכזית המבקשת או למבקש, לפי הענין.

סעיף 10

הרשות המרכזית של המדינה שבה נמצא הילד תנקוט את כל האמצעים המתאימים או תגרום לנקיטתם כדי להשיג החזרה מרצון של הילד.

סעיף 11

הרשויות השיפוטיות או המינהליות של המדינות המתקשרות יפעלו בהליכיהן בדחיפות להחזרתם של הילדים. לא הגיעה הרשות השיפוטית או המינהלית הנוגעת בדבר להכרעה כעבור ששה שבועות מיום פתיחת ההליכים, רשאים המבקש או הרשות המרכזית של המדינה המתבקשת, ביוזמתה או אם נתבקשה על ידי הרשות המרכזית של המדינה המבקשת, לדרוש הודעה על סיבות העיכוב; קיבלה הרשות המרכזית של המדינה המתבקשת תשובה, תעבירנה לרשות המרכזית של המדינה המבקשת או למבקש, לפי הענין.

סעיף 12

ילד, אשר לא כדין, הורחק או לא הוחזר כאמור בסעיף 3, וביום פתיחת ההליכים בפני הרשות השיפוטית או המינהלית של המדינה המתקשרת שבה נמצא הילד חלפה תקופה של פחות משנה מתאריך ההרחקה או אי ההחזרה, שלא כדין, תצווה הרשות הנוגעת בדבר להחזיר את הילד לאלתר. הרשות השיפוטית או המינהלית תצווה להחזיר את הילד, אף אם החלו ההליכים לאחר תום התקופה של שנה אחת האמורה בפסקה הקודמת, זולת אם הוכח כי הילד השתלב כבר בסביבתו החדשה. היה לרשות השיפוטית או המינהלית במדינה המתבקשת יסוד להאמין כי הילד נלקח למדינה אחרת, רשאית היא לעכב את ההליכים או לדחות את הבקשה להחזרת הילד.

סעיף 13

על אף האמור בסעיף הקודם, אין הרשות השיפוטית או המינהלית של המדינה המתבקשת חייבת להורות על החזרת הילד, אם הוכיחו האדם, המוסד או גוף אחר המתנגדים להחזרתו כי –

(א) האדם, המוסד או הגוף האחר שבידיו מופקדת ההשגחה על גוף הילד לא הפעיל בפועל את זכויות המשמורת בעת ההרחקה או אי ההחזרה, או הסכים עמן או השלים עמן לאחר מעשה, או

(ב) קיים חשש חמור שהחזרתו של הילד תחשוף אותו לנזק פיזי או פסיכולוגי או תעמיד את הילד בדרך אחרת במצב בלתי נסבל.

הרשות השיפוטית או המינהלית רשאית כמו כן לסרב לצוות על החזרת הילד אם התברר לה כי הילד מתנגד להחזרתו וכי הוא הגיע

לגיל ולרמת בגרות שבהם מן הראוי להביא בחשבון את השקפותיו. בבואן לשקול את הנסיבות הנזכרות בסעיף זה, יביאו הרשויות השיפוטיות והמינהליות בחשבון את המידע בדבר רקעו החברתי של הילד, כפי שהומצא על ידי הרשות המרכזית או רשות מוסמכת אחרת שבמקום מגוריו הרגיל של הילד.

סעיף 14

בבואן לברר אם היתה הרחקה או אי החזרה, שלא כדין, כמשמעותן בסעיף 3, רשאיות הרשויות השיפוטיות או המינהליות של המדינה המתבקשת להתייחס ישירות לדין המדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד, וכן להחלטות שיפוטיות או מינהליות של אותה מדינה בין אם הוכרו פורמלית באותה מדינה ובין אם לאו, זאת מבלי להזדקק להליכים מיוחדים להוכחת אותו דין או להכרה בהחלטות זרות, שהיו נדרשים לולא הוראה זו.

סעיף 15

הרשויות השיפוטיות או המינהליות של מדינה מתקשרת רשאיות, לפני הוצאת צו להחזרת הילד, לדרוש שהמבקש ישיג, מרשויות המדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד, החלטה או קביעה אחרת שהרחקתו או אי החזרתו נעשתה שלא כדין כמשמעותן בסעיף 3 לאמנה, במידה שניתן להשיג החלטה או קביעה כאמור באותה מדינה. הרשויות המרכזיות של המדינות המתקשרות יסייעו עד כמה שאפשר למבקשים להשיג החלטה או קביעה כאמור.

סעיף 16

משנתקבלה הודעה על הרחקה או החזרה, של ילד, שלא כדין, כמשמעותן בסעיף 3, לא יחליטו הרשויות השיפוטיות או המינהליות של המדינה המתקשרת, שאליה הורחק הילד או שבה הוא נמצא בעקבות אי החזרתו, לגופן של זכויות המשמורת, עד אשר ייקבע שאין להחזיר את הילד על פי אמנה זו או אם לא הוגשה בקשה על פי אמנה זו תוך זמן סביר לאחר קבלת ההודעה.

סעיף 17

עצם העובדה כי ניתנה במדינה המתבקשת החלטה בענין משמורת או כי ההחלטה ראויה להכרה באותה מדינה, לא תשמש נימוק לסרב החזרת ילד על פי אמנה זו, אך רשויותיה השיפוטיות או המינהליות של המדינה המתבקשת רשאיות להתחשב בנימוקים לאותה החלטה בבואן להפעיל אמנה זו.

סעיף 18

אין בהוראות פרק זה כדי להגביל את סמכותה של רשות שיפוטית או מינהלית לצוות על החזרת הילד בכל עת שהיא.

סעיף 19

החלטה על פי אמנה זו בנוגע להחזרת הילד לא תיחשב כהכרעה לגופה של מחלוקת בענין משמורת.

סעיף 20

ניתן לסרב להחזיר את הילד על פי הוראות סעיף 12 אם ההחזרה אינה מותרת על פי עקרונות היסוד של המדינה המתבקשת באשר להגנה על זכויות האדם וחירויות יסוד.

פרק 4 – זכויות ביקור

סעיף 21

בקשה לעשיית סידורים כדי לארגן או כדי להבטיח את הפעלתן היעילה של זכויות ביקור, יכול שתוגש לרשויות המרכזיות של המדינות המתקשרות כדרך שמגישים בקשה להחזרת ילד. על הרשויות המרכזיות מוטלים החיובים בדבר שיתוף פעולה המפורטים בסעיף 7, על מנת לקדם ניצול, בדרכי שלום, של זכויות ביקור ולקיים כל תנאי שהפעלת זכויות אלה כפופות לו. הרשויות המרכזיות ינקטו צעדים, ככל שניתן, להסרת כל מכשול להפעלת זכויות אלה. הרשויות המרכזיות רשאיות, במישרין או באמצעות גורמי ביניים, ליזום או לסייע בנקיטת הליכים, במטרה לארגן זכויות אלה או להגן עליהן, ולהבטיח כי התנאים שאותן זכויות כפופות להם – יכובדו.

פרק 5 – הוראות כלליות

סעיף 22

לא יידרשו כל ערבות, ערובה או פקדון, יהא תיאורם אשר יהא, כדי לערוב לתשלום עלויות הוצאות בהליכים שיפוטיים או מינהליים במסגרת אמנה זו.

סעיף 23

לא יידרש אימות או פורמליות דומה בהקשר של אמנה זו.

סעיף 24

כל בקשה, הודעה או מסמך אחר הנשלחים לרשות המרכזית של המדינה המתבקשת, יהיו בשפה המקורית, ויצורף להם תרגום לשפה הרשמית או לאחת השפות הרשמיות של המדינה המתבקשת או, אם הדבר אינו ניתן, תרגום לצרפתית או לאנגלית.

סעיף 25

אזרחי המדינות המתקשרות ומי שמקום מגוריו הרגיל במדינות אלה, יהיו זכאים, בענינים הנוגעים ליישום אמנה זו, לסיוע משפטי ולייעוץ משפטי בכל מדינה מתקשרת אחרת, כאילו היו אזרחים של אותה מדינה שמקום מגוריהם הרגיל נמצא בה, ובאותם תנאים.

סעיף 26

כל רשות מרכזית תישא בהוצאותיה בבואה ליישם אמנה זו. רשויות מרכזיות ושירותים ציבוריים אחרים של מדינות מתקשרות לא יטילו תשלומים כלשהם ביחס לבקשות המוגשות על פי אמנה זו. במיוחד, אין הן רשאיות לדרוש תשלום מן המבקש על חשבון עלויות והוצאות הכרוכות בהליכים או במקרה מתאים, עבור אלה הנובעות מהשתתפותם של עורכי דין או יועצים משפטיים. ואולם רשאיות הן לדרוש את תשלום ההוצאות הכרוכות, או העלולות להיות כרוכות, בביצוע החזרת הילד. עם זאת, רשאית מדינה שהתקשרה בהסתייגות בהתאם לסעיף 42, להצהיר כי לא תהא מחוייבת לשאת בהוצאות המוזכרות בפסקה הקודמת, הנובעות מהשתתפותם של עורכי דין או יועצים משפטיים או מהליכים בבית משפט, אלא במידה שניתן לכסות הוצאות אלה באמצעות מערכת הסיוע המשפטי והייעוץ המשפטי שלה. בבואן לצוות על החזרת הילד או להוציא צו בנוגע לזכויות ביקור בהתאם לאמנה זו, רשאיות הרשויות השיפוטיות או המינהליות להורות, לפי הצורך, לאדם אשר הרחיק את הילד או לא החזירו או אשר מנע מימוש זכויות ביקור, לשלם את ההוצאות ההכרחיות שנגרמו למבקש, או שנגרמו מטעמו, לרבות הוצאות נסיעה, עלויות או תשלומים שנעשו לשם איתור הילד, הוצאות עבור ייצוג משפטי של המבקש, ואלה שלענין החזרת הילד.

סעיף 27

כאשר נראה בעליל כי דרישותיה של אמנה זו אינן מתקיימות או כי מטעם אחר הבקשה אינה מבוססת כראוי, אין הרשות המרכזית חייבת לקבל את הבקשה. במקרה כזה תודיע הרשות המרכזית מיד, למבקש או לרשות המרכזית אשר באמצעותה הוגשה הבקשה, לפי הענין, על נימוקיה.

סעיף 28

רשות מרכזית רשאית לדרוש כי הבקשה תלווה בהרשאה כתובה המסמיכה אותה לפעול בשם המבקש, או לקבוע נציג אשר יפעל כאמור.

סעיף 29

אמנה זו לא תמנע אדם, מוסד או גוף אחר הטוען כי היתה הפרה של זכויות משמורת או ביקור כמשמעותן בסעיפים 3 או 21, מלפנות ישירות אל רשויותיה השיפוטיות או המינהליות של מדינה מתקשרת, בין על פי הוראות אמנה זו ובין בדרך אחרת.

סעיף 30

כל בקשה שהוגשה לרשויות המרכזיות או במישרין לרשויות השיפוטיות או המינהליות של מדינה מתקשרת בהתאם להוראות אמנה זו, ביחד עם מסמכים ומידע אחר המצורפים אליה או המסופקים על ידי רשות מרכזית, יהיו קבילים בפני בתי המשפט או הרשויות המינהליות של המדינות המתקשרות.

סעיף 31

לגבי מדינה שבה קיימות בענין משמורת ילדים שתי שיטות משפט או יותר החלות על יחידות טריטוריאליות שונות –

(א) כל התיחסות למקום מגורים רגיל באותה מדינה תתפרש כמתיחסת למקום מגורים רגיל ביחידה טריטוריאלית של מדינה זו;

(ב) כל התיחסות לדין המדינה שבה נמצא מקום המגורים הרגיל תתפרש כמתיחסת לדין של היחידה הטריטוריאלית באותה מדינה שבה נמצא מקום מגוריו הרגיל של הילד.

סעיף 32

לגבי מדינה שבה קיימות בענין משמורת ילדים שתי שיטות משפט או יותר החלות על סוגים שונים של אנשים, כל התיחסות לדין של אותה מדינה תתפרש כמתיחסת לאותה שיטת משפט כפי שנקבע בדין של אותה מדינה.

חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960

הגדרות

1. בחוק זה –

"אחראי על קטין" – הורה לרבות הורה חורג, מאמץ, אפוטרופוס או מי שהקטין נמצא במשמורתו או בהשגחתו;

"בית משפט" – בית משפט שלום שהוא בית משפט לנוער כמשמעותו בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א-1971;

"ועדה פסיכיאטרית מחוזית לילדים ולנוער" – ועדה כאמור בסעיף 24א לחוק טיפול בחולי נפש;

"חוק טיפול בחולי נפש" – חוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991;

"עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה)" – עובד סוציאלי שמונה לעניין חוק זה לפי סעיף 30;

"פסיכולוג מומחה" – פסיכולוג שאושר כמומחה לפי סעיף 8 לחוק הפסיכולוגים, התשל"ז-1977;

"פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק טיפול בחולי נפש;

"פסיכיאטר מחוזי" – כהגדרתו בסעיף 1 לחוק טיפול בחולי נפש;

"פקיד סעד" – (נמחקה);

"קטין" – מי שלא מלאו לו שמונה עשרה שנה;

"רשות סעד" – מחלקה לשירותים חברתיים של רשות מקומית או מי שנתמנה על ידי שר הרווחה והשירותים החברתיים כרשות סעד לענין חוק זה.

קטין נזקק

2. קטין הוא נזקק כשנתקיים בו אחד מאלה:

(1) לא נמצא אחראי עליו;

(2) האחראי על הקטין אינו מסוגל לטפל בו או להשגיח עליו או שהוא מזניח את הטיפול או ההשגחה;

(3) הוא עשה מעשה שהוא עבירה פלילית ולא הובא בפלילים;

(4) הוא נמצא משוטט, פושט יד או רוכל בניגוד לחוק עבודת הנוער, תשי"ג-1953;

(5) הוא נתון להשפעה רעה או שהוא חי במקום המשמש דרך קבע מקום עבירה;

(6) שלומו הגופני או הנפשי נפגע או עלול להיפגע מכל סיבה אחרת.

(7) הוא נולד כשהוא סובל מתסמונת חסר בסם (סינדרום גמילה).

2א. (בוטל)

דרכי טיפול והשגחה

3. היה עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) סבור שקטין הוא נזקק ושלמען הטיפול בו וההשגחה עליו יש צורך בהחלטת בית המשפט, משום שאין הסכמת האחראי על הקטין, או שהוא מסכים אך אין הקטין מציית לו, רשאי הוא לפנות בבקשה אל בית המשפט לנקוט באחת או באחדות מהדרכים לפי סעיף זה, ומשנוכח בית המשפט כי הקטין הוא נזקק, רשאי הוא –

(1) לתת לקטין או לאחראי עליו כל הוראה הנראית לבית המשפט דרושה לטיפול בקטין או להשגחה עליו, כולל לימודיו, חינוכו ושיקומו הנפשי;

(2) להעמיד ידיד לקטין שישמש גם יועץ לאחראי עליו ולקבוע סמכויותיו ותפקידיו;

(3) להעמיד את הקטין תחת השגחתו של עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה);

(4) להוציא את הקטין ממשמורתו של האחראי עליו, אם ראה בית-המשפט שאין דרך אחרת להבטיח את הטיפול וההשגחה, ולמסור אותו למשמורתה של רשות סעד אשר תקבע את מקום חסותו, או להורות על החזקתו במעון או במעון נעול כמשמעותם בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א-1971.

(5) להורות כי הקטין ייבדק או יטופל לפי סעיפים 3ב עד 3ז.

(6) להורות על מסירת תוצאה חיובית של בדיקה לגילוי נגיפי איידס בקטין, לאחראי עליו.

צו הגנה וצו למניעת הטרדה מאיימת

3א. בית המשפט הדן בענינו של קטין רשאי, אם ראה צורך בכך, לתת צו הגנה על פי חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, וכן לתת צו מניעת הטרדה מאיימת על פי חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001.

בדיקה נפשית במרפאה

3ב. (א) בית משפט הדן בענינו של קטין רשאי להורות, לקטין או לאחראי על הקטין, כי על הקטין להתייצב לצורך אבחון

מצבו הנפשי לבדיקה אצל פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער או אצל פסיכולוג מומחה, במקום שעליו יורה ובתנאים שיקבע, אם סבר, על סמך ראיות שהובאו בפניו, כי קיימת אפשרות של ממש כי הקטין זקוק לטיפול נפשי.

(ב) בצו לפי סעיף זה, רשאי בית המשפט להורות כי התייצבות הקטין תהיה בלווית האחראי עליו.

(ג) צו לפי סעיף זה יעמוד בתוקפו 30 ימים.

בדיקה פסיכיאטרית באשפוז

3ג. (א) בית משפט הדן בענינו של קטין רשאי להורות על אשפוז הקטין בבית חולים שעליו יורה ובתנאים שיקבע, לצורך אבחון מצבו הנפשי של הקטין, אם סבר, על סמך חוות דעת של פסיכיאטר מחוזי, הנסמכת על חוות דעת של פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער שבדק את הקטין, כי קיימת אפשרות של ממש שהקטין חולה במחלת נפש או שיש לו הפרעה נפשית קשה והמחלה או ההפרעה עלולות לסכן את עצמו או את זולתו סיכון פיסי מיידי או להביא לנזק נפשי חמור להתפתחותו, וכי לא ניתן לאבחן את מצבו הנפשי של הקטין אלא בדרך של אשפוז.

(ב) צו לפי סעיף זה יהיה לתקופה שקבע בית המשפט ושלא תעלה על שבעה ימים, ואולם רשאי מנהל בית החולים, אם נוכח כי הארכה כאמור חיונית לשם אבחון מצבו הנפשי של הקטין, להאריך את האשפוז לתקופה שלא תעלה על שבעה ימים נוספים.

(ג) לענין סעיף זה, סעיפים 3ה עד 3ז, סעיף 11 וסעיף 23, "מנהל" ו-"בית חולים" – כהגדרתם בסעיף 1 לחוק טיפול בחולי נפש.

טיפול נפשי במרפאה

3ד. (א) בית משפט הדן בענינו של קטין רשאי להורות על טיפול נפשי בקטין, במקום שעליו יורה ובתנאים שיקבע, ובלבד שנתקיים אחד מאלה:

(1) בית המשפט נוכח, על סמך חוות דעת של פסיכיאטר מחוזי הנסמכת על חוות דעת של פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער שבדק את הקטין, כי הקטין חולה במחלת נפש או אובחנה אצלו הפרעה נפשית, המצריכות טיפול פסיכיאטרי לשם מניעת סיכון פיסי לקטין או לזולתו או לשם מניעת נזק נפשי חמור להתפתחותו;

(2) בית המשפט נוכח, על סמך חוות דעת של פסיכולוג מומחה שבדק את הקטין, כי מצבו הנפשי של הקטין מצריך טיפול פסיכולוגי לשם מניעת נזק נפשי להתפתחותו.

(ב) צו לפי סעיף קטן (א) יהיה לתקופה שקבע בית המשפט ושלא תעלה על שלושה חודשים; בית המשפט רשאי, על סמך חוות דעת של פסיכיאטר או של פסיכולוג כאמור בסעיף קטן (א), המטפל בקטין, להאריך את תוקפו של הצו לתקופות נוספות שכל אחת מהן לא תעלה על שלושה חודשים.

אשפוז לצורך טיפול פסיכיאטרי

3ה. (א) בית משפט הדן בענינו של קטין רשאי להורות על אשפוזו של הקטין בבית חולים, לצורך קבלת טיפול נפשי, אם ראה על סמך חוות דעת של פסיכיאטר מחוזי, הנסמכת על חוות דעת של פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער שבדק את הקטין, כי נתקיים אחד מאלה:

(1) הקטין חולה במחלת נפש ונתקיימו בו העילות לאשפוז כפוי לפי הוראות סעיף 9 לחוק טיפול בחולי נפש;

(2) הקטין חולה במחלת נפש או אובחנה אצלו הפרעה נפשית קשה, העלולות לסכן אותו או את זולתו סיכון פיסי מיידי או להביא לנזק נפשי חמור להתפתחותו אם לא יטופל בדרך של אשפוז כאמור, ובלבד שבית המשפט לא יורה על אשפוז הקטין, אלא אם כן נוכח, על סמך חוות דעת של ועדה פסיכיאטרית מחוזית לילדים ולנוער שבדקה את הקטין, כי לא ניתן לטפל בקטין אלא בדרך של אשפוז.

(ב) בית משפט הדן בענין אשפוזו של קטין לפי סעיף קטן (א)(2), רשאי להורות לקטין או לאחראי עליו, כי על הקטין להתייצב בפני ועדה פסיכיאטרית מחוזית לילדים ולנוער לצורך בדיקתו.

(ג) צו לפי סעיף קטן (א)(2) יהיה לתקופה שקבע בית המשפט ושלא תעלה על 30 ימים; בית המשפט רשאי, על סמך המלצה של ועדה פסיכיאטרית מחוזית לילדים ולנוער, לפיה מוסיפים להתקיים בקטין התנאים לאשפוזו לפי סעיף קטן (א)(2), והמלווה בתכנית טיפול, להאריך

את תוקפו של הצו לתקופות נוספות, שכל אחת מהן לא תעלה על שלושה חודשים.

מעמדו של קטין המתנגד לאשפוז פסיכיאטרי

13. (א) בהליך לפי סעיף 4א לחוק טיפול בחולי נפש, בענין קטין שמלאו לו חמש עשרה שנים, שאינו מסכים לאשפוזו בבית חולים בידי האחראי עליו, יהיה הקטין משיב.

(ב) בהליך לפי סעיף זה ימנה בית המשפט לקטין עורך דין שייצגו, זולת אם הקטין בחר להיות מיוצג על ידי עורך דין מטעמו.

בקשת קטין לאשפוז פסיכיאטרי

13. (א) לבקשתו של קטין רשאי בית משפט להורות על בדיקה או על טיפול בו לפי סעיפים 3ב עד 3ה, אף אם לא נתקיימו כל התנאים המנויים בהם ולמרות התנגדותו של האחראי על הקטין, ובלבד שנתקיימו שניים אלה:

(1) לקטין מלאו חמש עשרה שנים;

(2) בית המשפט נוכח כי הקטין מבין את מהות הבדיקה או הטיפול ואת השלכותיהם והוא מעונין להיבדק או לקבל טיפול.

(ב) על אף הוראות סעיף קטן (א), לא יורה בית משפט על אשפוזו של קטין בבית חולים לצורך בדיקה או טיפול אלא לאחר שנוכח, על סמך חוות דעת של פסיכיאטר מחוזי, הנסמכת על חוות דעת של פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער שבדק את הקטין, כי מצבו הנפשי של הקטין מצריך אשפוזו בבית חולים לצורך בדיקה או טיפול.

ערובה

4. רשאי בית המשפט לחייב את הקטין ואת האחראי עליו במתן ערובה למילוי הוראותיו של בית המשפט.

העמדת ידיד

5. לא יעמיד בית המשפט ידיד אלא בהסכמתו.

דת

6. בבחירת ידיד ובבחירת מקום חסותו של קטין יושם לב בין השאר לדתו של הקטין.

זכויות האחראי וחובותיו

7. הוראות חוק זה אינן גורעות מזכויות האחראי על קטין ומחובותיו כלפיו לפי דין אחר, אלא במידה שבית המשפט הגבילן לצרכי חוק זה.

קיום קשר עם קטין ואחראי על קטין בשפתם

7א. (א) קיום קשר בין עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) ובין קטין ואחראי על קטין, והעברת מידע, בכל עניין לפי חוק זה, לרבות לשם הכנת תסקיר, ייעשו בשפת

הקטין או האחראי על הקטין או בשפה שהם מבינים ודוברים אותה, או בתרגום לשפה כאמור, ותוך מתן הזדמנות לכל אחד מהם להשמיע את דבריו בשפה זו; תרגום כאמור ייעשה על ידי מתורגמן, או עובד סוציאלי כאמור או מי מטעמו, וזהות המתרגם תתועד בכתב.

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לעכב נקיטת אמצעי חירום לפי סעיף 11 או אמצעים זמניים שאינם סובלים דיחוי לפי סעיף 12, אם בעת נקיטתם לא היה בנמצא עובד סוציאלי או אדם אחר הדוברים את השפה, כאמור באותו סעיף קטן, ובלבד שבסמוך לאחר נקיטת האמצעים כאמור תימסר לקטין ולאחראי על הקטין הודעה בדבר נקיטתם, בשפה כאמור, והם יוכלו להשמיע את דברם בשפה זו.

שמיעת הקטין, האחראי והעובד הסוציאלי

8. לא יתן בית משפט החלטה לפי חוק זה אלא לאחר שעובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) הגיש לו תסקיר ולאחר שנתן לקטין, לאחראי עליו ולעובד הסוציאלי הזדמנות לטעון טענותיהם ולהציע הצעותיהם; על תסקיר כאמור יחולו הוראות חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

הזמנת אחראי על קטין

8א. הזמין בית המשפט אחראי על קטין להתייצב בפניו בהליך לפי חוק זה והאחראי על הקטין לא התייצב, רשאי בית המשפט לצוות על הבאתו ויחולו לענין זה סעיפים 73 עד 73ב לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, בשינויים המחוייבים.

דיון בהעדר האחראי

8ב. על אף הוראות סעיפים 8 ו-8א לא יוזמן אחראי על קטין לדיון בענין קטין ולא יהיה נוכח בו, אם הדיון הוא בענין חוק לגילוי נגיפי איידס בקטינים, התשנ"ו-1996, אלא אם כן הורה בית משפט אחרת.

מינוי אפוטרופוס לדין

8ג. בית המשפט הדן בענינו של קטין, רשאי, בכל עת, למנות לקטין אפוטרופוס לדין, או לענינים הנובעים מן ההליך שבפניו, אם מצא כי הדבר דרוש לטובת הקטין ולשם שמירה על עניניו.

העדר הקטין מבית-המשפט

9. על אף האמור בסעיף 8, רשאי בית המשפט להימנע מהזמין קטין לפניו, אם הוא סבור שהקטין אינו מסוגל להבין את הענין או שהבאתו עלולה לסכן את שלומו.

מניעת עדותו של קטין

9א. בית המשפט רשאי להימנע מהזמין קטין כעד בהליכים לפי חוק זה, או להפסיק עדותו, אם היה סבור שמתן העדות עלול לסכן את

שלומו של הקטין; במקרה זה רשאי הוא לקבל כראיה עדות שגבה ורשם חוקר ילדים, לפי חוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), תשט"ו-1955, או זכרון דברים או דין-וחשבון שרשם חוקר ילדים בשעת חקירה או לאחריה.

דין ראיות קודמות על נזקקות

9ב. בית המשפט, בבואו להחליט אם קטין הוא נזקק לפי סעיף 2(2) ו-(5), רשאי לקבל כראיה עדויות שהושמעו לאותו ענין לגבי אחיו ואחיותיו של הקטין, ובלבד שלא יכריע על סמך עדויות אלה בלבד; בית המשפט ישמע את העדויות מחדש אם ביקש זאת אחד הצדדים.

הוצאות טיפול

10. רשאי בית המשפט לחייב את הקטין ואת הוריו לשאת בהוצאות הכרוכות בטיפול ובהשגחה לפי חוק זה, בין בשלמותן ובין בחלקן, וחיוב זה כוחו יפה גם לאחר שפקעה ההחלטה בדבר דרכי הטיפול וההשגחה.

אמצעי חירום

11. (א) היה עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) סבור כי קטין הוא נזקק ונשקפת לו סכנה תכופה או שהוא זקוק לטיפול רפואי או אחר שאינו סובל דיחוי, רשאי הוא לנקוט בכל האמצעים הדרושים לדעתו למניעת אותה סכנה או למתן אותו טיפול אף ללא הסכמת האחראי על הקטין, ובלבד שלא יוחזק קטין יותר משבוע ימים מחוץ לרשותו של האחראי עליו אלא באישור בית המשפט.

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי להסמיך עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) להורות ללא הסכמת האחראי על הקטין, כי הקטין ייבדק בדיקה פסיכיאטרית או כי יאושפז בבית חולים, אך רשאי העובד הסוציאלי לנקוט אחת מאלה:

(1) לפנות בענינו של הקטין לפסיכיאטר מחוזי, על מנת שישקול אם להורות כי הקטין יובא בדחיפות לבדיקה פסיכיאטרית לפי סעיף 6 לחוק טיפול בחולי נפש;

(2) להביא קטין לבית חולים לשם בדיקה רפואית, נפשית וגופנית, בידי פסיכיאטר מומחה לילדים ולנוער, לצורך החלטה לפי סעיף 5 לחוק טיפול בחולי נפש.

החלטות ביניים

12. רשאי בית המשפט בהחלטת ביניים, אף לפני שמיעת הקטין או האחראי עליו ולפני קבלת תסקיר, להורות על נקיטת אמצעים זמניים לגבי הקטין ולאשר אמצעי חירום שננקטו לגביו על ידי

עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה); החלטת ביניים כאמור תפקע כעבור שלושים יום מיום הינתנה אם לא הוארכה תקופת תקפה כאמור בסעיף 14.

תקופות החלטות

13. החלטה של בית המשפט לפי חוק זה לא תינתן לתקופה העולה על שלוש שנים; אולם רשאי בית המשפט להאריך תקפה מדי פעם לתקופה שלא תעלה על שלוש שנים.

שינוי החלטות

14. רשאי בית המשפט, לפי בקשת הקטין, האחראי עליו, ידיד, עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) או כל אדם שהוטלה עליו חובה בהחלטה לפי חוק זה, לשנות החלטה שניתנה לפי חוק זה, להאריך או לקצר תקופת תקפה, לבטלה או לתת הוראות להוצאתה לפועל; ואולם רשאי בית המשפט שלא להיזקק לבקשה כאמור אלא אחת לשלושה חדשים.

15. (בוטל)

ערעור

16. החלטה של בית המשפט לפי חוק זה ניתנת לערעור לפני בית משפט מחוזי; בערעור ידון בית המשפט המחוזי בשופט אחד, שהוא שופט נוער כמשמעותו בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א-1971.

פקיעת החלטות

17. החלטה של בית משפט לפי חוק זה, למעט החלטה לפי סעיף 10, תפקע במלאות לקטין שמונה עשרה שנה.

הוצאה לפועל

18. (א) החלטה לפי חוק זה תוצא לפועל על ידי עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) אם לא הורה בית המשפט על הוצאה לפועל בדרך אחרת.

(ב) בית המשפט רשאי, לשם ביצוע הוראות חוק זה, לכפות התייצבותו של קטין לפניו או לפני מוסד שצויין בהחלטתו.

(ג) לשם ביצוע צווי חירום לפי סעיף 11, זכאי עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) לקבל בשעת הצורך עזרה מתאימה מהמשטרה.

(ד) קטין שעזב ללא רשות מקום חסות שנקבע לו על פי חוק זה, זכאי עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), לשם מילוי תפקידו האמור בסעיף קטן (א), לקבל בשעת הצורך עזרה מתאימה מהמשטרה, ומוסמך שוטר לעצור את הקטין ולהחזירו למקום החסות.

פיקוח על שלום הקטין

19. עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) יפקח על שלומו של הקטין כל עוד החלטה לפי חוק זה עומדת בתקפה.

שמירת דינים

20. (א) הסמכויות הנתונות לבית המשפט לפי חוק זה באות להוסיף על סמכויותיו לפי כל דין אחר ולא לגרוע מהן.

(ב) סמכויות בית המשפט לפי סעיפים 3ב עד 3ז, באות להוסיף על הסמכויות הנתונות לפסיכיאטר מחוזי או לאחרים בחוק טיפול בחולי נפש.

21. (בוטל)

חקירות

22. נודע לעובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) על קטין נזקק, רשאי הוא להשתמש בסמכויות לפי סעיף 3 לחוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955, אף שלא נצטווה על ידי בית המשפט.

סודיות

23. (א) עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) או אדם המסייע בתרגום כאמור בסעיף 7א שהגיעה אליו ידיעה אגב חקירה ישמרנה בסוד ולא יגלנה אלא במידה שיש צורך בכך לשם ביצוע חוק זה או חוק אחר והתקנות לפיהם.

(ב) אשפוז של קטין לצורך אבחנה או טיפול, לא יתועד במסמכים או במאגרי מידע של מערכת בריאות הנפש, למעט בתיק האישי או הרפואי של הקטין בבית החולים, אלא אם כן אובחן כחולה במחלת נפש המסכנת אותו או את זולתו.

(ג) מי שהגיעה אליו ידיעה בקשר לבדיקה, לטיפול או לאשפוז פסיכיאטריים של קטין, ישמרנה בסוד ולא יגלנה אלא במידה הנדרשת על פי דין.

הגנת קטין מפני פרסומים מזיקים

24. (א) אלה דינם מאסר שנה אחת או קנס כאמור בסעיף 61(א)(4) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין):

(1) המפרסם שמו של קטין או כל דבר אחר העשוי להביא לידי זיהויו של קטין, בין על ידי כלל הציבור ובין על ידי סביבתו הקרובה, או לרמוז על זיהויו כאמור, בין באמצעות פרסום של קולו, דמותו, כולה או חלקה, סביבתו או דמויות הקרובות לקטין, ובין בדרך אחרת, באופן או בנסיבות שיש בהם כדי לגלות אחד מאלה:

(א) הקטין הובא בפני בית משפט;

(ב) עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה) פעל או פועל לגבי הקטין לפי חוק זה;

(ג) הקטין ניסה להתאבד או התאבד;

(ד) דבר שיש בו כדי לייחס לקטין עבירה או שחיתות מידות;

(ה) הקטין הוא בן משפחתו של אדם שמייחסים לו עבירה או שחיתות מידות, ואולם אין בכך כדי למנוע פרסום דמותו של בגיר שמייחסים לו עבירה;

(ו) נעברה בקטין עבירת מין, עבירת אלימות, עבירה של התעללות, או שנעברה בו עבירה בידי האחראי עליו כמשמעותו בסעיף 368א לחוק העונשין, למעט לעניין קטין שהוא נפגע תאונת דרכים או פגיעת איבה, כהגדרתן בחוק לתיקון דיני הראיות (הגנת ילדים), התשט"ו-1955, או מעשה טרור, או עד להם;

(ו1) הקטין חשוד, נאשם או עד במשפט פלילי או שהוא בעל דין או עד במשפט אחר הקשור בעבירה לפי סעיפים 208, 214, 345 עד 352, 368ג, 374א או 377א(5) עד (7) לחוק העונשין;

(ז) דבר המקשר קטין לבדיקה לגילוי נגיפי איידס;

(ח) דבר המקשר קטין לבדיקה, טיפול או אשפוז פסיכיאטריים;

(ט) דבר בעניין מצבו הבריאותי, הגופני או הנפשי של קטין בהליך משפטי, למעט דבר שגילויו אינו מהווה פגיעה של ממש בפרטיותו של הקטין;

(2) המפרסם תמונת עירום של קטין שמלאו לו 5 שנים ויש בפרסום כדי לזהותו.

(א1) בסעיף זה –

"קטין" – קטין הנמצא בישראל או שמקום מושבו, כמשמעותו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962, הוא בישראל;

"בן משפחתו" – ילדו, אחיו, אחותו, נכדו או נכדתו.

(ב) לענין סעיף זה אין נפקא מינה, אם הקטין או האחראי עליו הסכים לפרסום או לא הסכים.

פרסומים מותרים

24א. סעיף 24 לא יחול על פרסום שהתיר בית המשפט ועל פרסום כאמור בפסקה (1) לסעיף 24(א) שנעשה על ידי המשטרה או מטעמה לשם חקירת עבירות, חקירת מוות או חיפוש אחרי קטינים שנעלמו כשאין להימנע מהפרסום.

שמירת דינים

24ב. סעיפים 24 ו-24א באים להוסיף על איסורי פרסום על פי כל דין ולא לגרוע מהם.

צילום קטין תוך פגיעה בפרטיותו

24ג. ההגנות המנויות בסעיף 18(2)(ב) ו-(ד) ו-(3) לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, לא יחולו על צילום קטין שנעשה בנסיבות המנויות בסעיף 24(א)(1), תוך פגיעה בפרטיותו של הקטין כמשמעותה בסעיף 2(1) לחוק האמור, למעט צילום לפי סעיף 24א או צילום של התרחשות עבירה.

הפרעה למילוי תפקיד

25. המפריע לרשות סעד, לעובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), לידיד או לאדם אחר שהוטל עליו תפקיד לפי חוק זה מלמלא תפקידם, דינו – מאסר ששה חדשים.

אי-מילוי אחרי החלטת בית המשפט

26. מי שאינו ממלא אחרי החלטת בית המשפט לפי חוק זה, למעט החלטה לפי סעיף 10, דינו – מאסר ששה חדשים; אולם רשאי בית המשפט להחליט כי לא ישא הנאשם בענשו, כולו או מקצתו, אלא אם לא ימלא אחרי החלטת בית המשפט תוך התקופה שיקבע.

חילוט ערובה

27. נתן הנאשם ערובה לפי סעיף 4 והורשע באישום לפי הסעיפים 25 או 26, רשאי בית המשפט להחליט על חילוט הערובה, כולה או מקצתה, במקום להטיל עליו עונש או נוסף על העונש שיטיל עליו.

תיקון סעיף 389 לפקודת החוק הפלילי, 1936

28. בסעיף 389 לפקודת החוק הפלילי, 1936, במקום סעיף קטן (5) יבואו סעיפים קטנים אלה: "(5) ראה בית המשפט כי מתן צו לפי סעיף זה סובל דיחוי, יעביר את הענין לבית המשפט המוסמך לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960. (6) לענין חוק הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960, דין צו לפי סעיף זה כדין החלטה לפי החוק האמור."

ביטולים

29. **בטלים –**

(1) הסעיפים 16 ו-17 לפקודת העבריינים הצעירים, 1937 ;

(2) סעיף 36 לחוק עבודת הנוער, תשי"ג-1953.

ביצוע, תקנות ומינוי עובדים סוציאליים לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה)

30. (א) שר הרווחה והשירותים החברתיים (בסעיף זה – השר) ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, למעט תקנות סדרי דין.

(ב) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות סדרי דין לעניין חוק זה.

(ג) השר ימנה עובד סוציאלי ראשי וכן עובדים סוציאליים לעניין חוק זה, שיפעלו לפי הנחיותיו של העובד הסוציאלי הראשי, בדרך כלל או לעניין מסוים; חלק עובד סוציאלי על ההנחיות בעניין מסוים, ישוב העובד הסוציאלי הראשי ויכריע בדבר לאחר שקיים התייעצות עם העובד הסוציאלי ועם גופים אחרים שמצא לנכון.

תקנות אימוץ ילדים (הסכמת הורה), תשע"ב-2011

בתוקף סמכותנו לפי סעיף 9(ג) לחוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981 (להלן – החוק), ובתוקף סמכות שר המשפטים לפי סעיף 10(א) לחוק מותקנות תקנות אלה:

הסכמת הורה למסירת ילדו לאימוץ

1. הסכמת הורה למסירת ילדו לאימוץ לפי סעיף 8א(א) לחוק תהיה ערוכה לפי טופס 1 שבתוספת.

2. הסכמת הורה למסירת ילדו לאימוץ הניתנת מחוץ לישראל לפי סעיף 9א(1) לחוק, תהיה ערוכה לפי טופס 2 שבתוספת.

הסכמת הורה למסירת ילדו לאימוץ הניתנת מחוץ לישראל

3. (א) הורה המבקש לבטל את הסכמתו לאימוץ ילדו או לחזור בו ממנה לפי סעיף 10(א) לחוק, יגיש לבית המשפט בקשה ערוכה לפי טופס 3 שבתוספת ב-3 עותקים.

(ב) בית המשפט ימציא העתקי הבקשה –

(1) ליועץ המשפטי לממשלה;

בקשה לביטול הסכמת הורה או לחזרה ממנה

(2) לעובד סוציאלי ראשי, כמשמעותו בסעיף 36 לחוק.

(ג) לבקשה יצורף תצהיר לאימות עובדות היסוד שעליהן נסמכת הבקשה.

(ד) היועץ המשפטי לממשלה יהיה המשיב לבקשה.

תחילה

4. תחילתן של תקנות אלה שלושים ימים מיום פרסומן.

פרק ג

מזונות

חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959 250
חוק המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972 254
תקנות המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ג-1972 262
כללי ההוצאה לפועל (נקיטת הליכים במסלול מזונות), תש"ף-2020 265

חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959

פרשנות

1. (א) בחוק זה –

"בגיר" – מי שמלאו לו שמונה-עשרה שנה;

"קטין" – מי שאינו בגיר;

"ילד" – בין שנולד מנישואין ובין שלא מנישואין לרבות מאומץ.

(ב) אומץ ילד, יבואו לענין חוק זה המאמץ ובני משפחתו במקום הורי המאומץ ובני משפחתם.

מזונות לבן-זוג

2. (א) אדם חייב במזונות בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על מזונות אלה.

(ב) אדם שאינו יהודי או מושלמי או דרוזי או חבר אחת העדות הדתיות המפורטות בתוספת הראשונה לפקודת הירושה, או שלא חל עליו דין אישי, חייב במזונות בן-זוגו, והוראות חוק זה יחולו על מזונות אלה.

התחשבות בהכנסות של בן-זוג

2א. על אף האמור בחוק שיווי זכויות האשה, תשי"א-1951, בקביעת מידת המזונות שאדם חייב לספק לבן-זוגו רשאי בית המשפט להתחשב בהכנסותיו של בן הזוג מעבודה ומנכסים, ואם ראה לנכון – גם מכל מקור אחר.

מזונות לילדים קטינים

3. (א) אדם חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, והוראות חוק זה לא יחולו על מזונות אלה.

(ב) אדם שאינו חייב במזונות הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו לפי הוראות הדין האישי החל עליו, או שלא חל עליו דין אישי, חייב במזונותיהם, והוראות חוק זה יחולו על מזונות אלה.

מזונות קטין

3א. (א) אביו ואמו של קטין חייבים במזונותיו.

(ב) בלי להתחשב בעובדה בידי מי מוחזק קטין יחולו המזונות על הוריו בשיעור יחסי להכנסותיהם מכל מקור שהוא.

מזונות בין שאר בני-משפחה

4. אדם חייב במזונות שאר בני-משפחתו, והם –

(1) הוריו והורי בן-זוגו;

(2) ילדיו הבגירים ובני-זוגם;

(3) נכדיו;

(4) הורי הוריו שלו ושל בן-זוגו;

(5) אחיו ואחיותיו שלו ושל בן-זוגו.

סולם המזונות

5. אין אדם חייב לספק מזונות לבן-משפחה לפי סעיף 4 אלא במידה שנתקיימו שלוש אלה:

(1) יש בידו לעשות כן לאחר סיפוק הצרכים של עצמו, של בן-זוגו ושל הילדים הקטינים שלו והילדים הקטינים של בן-זוגו;

(2) אותו בן-משפחה, על אף מאמציו, אינו יכול לספק צרכיו מעבודה, מנכסיו או ממקור אחר;

(3) אותו בן-משפחה אינו יכול לקבל מזונות לפי סעיף 2 או לפי סעיף 3 או מעזבון, ואינו יכול לקבלם מבן-משפחה הקודם לאותו אדם לפי הסדר שנקבע בסעיף 4.

היקף המזונות

6. היקף המזונות, מידתם ודרכי סיפוקם ייקבעו, באין הסכם בין הצדדים, על ידי בית המשפט בשים לב לנסיבות, ופרט למזונות על פי סעיף 3 – לפי מחסורו של הזכאי ויכלתו של החייב.

חייבים אחדים

7. היו שנים או יותר בני אותה קירבה חייבים במזונות לזכאי, רשאי בית המשפט לקבוע את מידת החיוב של כל אחד מהם, ורשאי הוא לחייבם ביחד ולחוד.

הבטחת מזונות

8. בית המשפט רשאי להורות על מתן ערובה למזונות או על השלשתם לתקופה שיקבע, ורשאי הוא לצוות על אדם שממנו מגיע חוב לחייב, לפרוע את סכום החוב, כולו או מקצתו, במישרין לזכאי במזונות.

פטור ממזונות

9. רשאי בית המשפט, אם הוא סבור שמן הצדק והיושר לעשות כן, לפטור אדם מחובת מזונות, כולה או מקצתה, מחמת התנהגות מחפירה שהזכאי במזונות התנהג כלפיו.

מזונות זמניים

10. הוגשה תביעה למזונות, רשאי בית המשפט לפסוק מזונות זמניים עד לגמר בירור התביעה.

סייג למזונות בעד העבר

11. (א) תביעה למזונות שהוגשה כעבור יותר משנה לאחר התקופה שבעדה הם נתבעים, רשאי בית המשפט לדחותה בשל כך בלבד, אם לא ראה טעם סביר לאיחור.

(ב) מזונות שלא התחילו לפעול לגבייתם תוך שנתיים לאחר התקופה שבעדה הם נפסקו, אין לגבותם אלא ברשות בית המשפט.

תשלום בשיעורים של מזונות בעד העבר

11א. פסק בית המשפט מזונות בעד תקופה שקדמה ליום מתן פסק הדין, רשאי הוא להורות על תשלום המזונות כאמור בשיעורים ובמועדים כפי שיקבע.

הסכמים בדבר מזונות

12. (א) הסכם בדבר מזונות של קטין וויתור על מזונות כאלה אינו קושר את הקטין, כל עוד לא אושר על ידי בית המשפט.

(ב) הסכם בדבר מזונות של בגיר וויתור על מזונות כאלה ייעשו בכתב; הם ניתנים לאישור בית-המשפט.

(ג) הסכם בעניני מזונות שאושר על ידי בית המשפט, דינו כדין פסק-דין של בית המשפט בעניני מזונות.

שינויים בנסיבות

13. (א) בית המשפט רשאי לשנות את אשר נקבע בהסכם, בויתור ובפסק-דין, אם ראה לעשות כן על סמך נסיבות שנודעו למבקש או שנשתנו אחרי ההסכם, הויתור או פסק-הדין.

(ב) רשאי בית המשפט שלא להיזקק לבקשת שינוי שהוגשה לפני שעברו ששה חדשים לאחר בקשה קודמת.

(ג) הוראות סעיף זה אינן באות לגרוע מכל סעד לביטול או לשינוי של הסכם, ויתור או פסק-דין שניתן לפי כל דין אחר.

עסקאות בדבר מזונות

14. זכות למזונות אינה ניתנת להעברה, לשיעבוד, לקיזוז או לעיקול, אלא לזכותו של מי שסיפק לזכאי אמצעי מחיה בצורת שירותים או מצרכים.

פקיעת זכות המזונות

15. (א) הזכות למזונות פוקעת עם מות הזכאי או עם מות החייב.

(ב) זכות למזונות הנובעת מקירבת נישואין פוקעת עם פקיעת הנישואין בין בני-הזוג.

(ג) זכות למזונות הנובעת מקירבת חיתון פוקעת גם עם פקיעת הנישואין שהביאו לאותה קירבת חיתון.

זכות חזרה

16. (א) מי שנתן מזונות מעל למוטל עליו ולא התכוון ליתן מתנה, רשאי לדרוש החזרת היתרה ממי שקיבלה או ממי שנתן פחות מן המוטל עליו ובמידה שנתן פחות מן המוטל עליו.

(ב) מי שנתן מזונות שלא היה חייב בהם ולא התכוון ליתן מתנה, רשאי לדרוש החזרתם ממי שקיבלם או ממי שהיה חייב בהם ובמידה שהיה חייב בהם.

משפט בין-לאומי פרטי

17. (א) על חובת מזונות בין בני-זוג יחול דין מקום מושבם של בני-הזוג, ואם אין להם מקום מושב משותף, דין מקום מושבו של החייב.

(ב) על חובת מזונות של אדם לילד קטין יחול דין מקום מושבו של הילד.

(ג) על חובת מזונות אחרת לפי חוק זה יחול דין מקום מושבו של החייב.

סמכות בית משפט לעניני משפחה

18. בית המשפט המוסמך לפי חוק זה הוא בית המשפט לעניני משפחה, בכפוף להוראות סעיף 19.

שמירת סמכויות, דינים והסכמים

19. (א) חוק זה אינו בא להוסיף על סמכויות השיפוט של בתי-דין דתיים ולא לגרוע מהן; ומקום שבית דין דתי מוסמך על פי חיקוק לשפוט, יראו כל מקום בחוק זה שנאמר בו "בית משפט" כבא לרבות בית-דין דתי.

(ב) חוק זה בא להוסיף על זכויות המזונות הנתונות על פי כל דין שבית-דין דתי דן לפיו ועל פי הדין האישי החל על הצדדים, ואינו בא לגרוע מזכויות אלה.

(ג) חוק זה אינו בא לגרוע מתקפו של כל הסכם הקובע זכות למזונות למעלה ממידתם או מהיקפם לפי חוק זה.

ניכויים ממס הכנסה

20. חוייב אדם במזונות על-פי פסק דין או על-פי הסכם שאושר על-ידי בית המשפט בהתאם להוראות חוק זה, יינתן לו ניכוי, לצורך חישוב הכנסתו החייבת במס הכנסה, עבור כל סכום ששילם על-פי פסק הדין או ההסכם האמור, בתנאי שהניכוי לא יעלה על שיעור הניכוי שנקבע בפקודת מס הכנסה, 1947, לגבי אותו סוג של קרובים, ובתנאי נוסף שההגבלות של פקודת מס הכנסה, 1947, על מספר הנתמכים שעבורם אפשר לדרוש ניכוי, לא יחולו במקרה זה.

חוק המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972

פרק א': פרשנות

הגדרות

1. בחוק זה –

"פסק דין למזונות" – פסק דין או החלטה אחרת של בית משפט או בית דין מוסמך שניתנו בישראל, וכן פסק חוץ, פסק חוץ זמני או צו ביניים שהוכרזו אכיפים לפי סעיפים 3 או 8 לחוק אכיפת פסקי חוץ, התשי"ח-1958, שלפיהם חייב אדם לשלם מזונות לבן זוגו או לילדו הקטין או להורהו;

"זוכה" – מי שפסק דין למזונות ניתן לזכותו ואינו מתגורר עם החייב, לרבות הורה שאינו מתגורר עם החייב שפסק דין למזונות ניתן לזכות ילדו הקטין הנמצא בהחזקתו אף אם אינו עמו;

"חוק הביטוח הלאומי" – חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995;

"חייב" – יחיד שפסק דין למזונות ניתן לחובתו;

"ילד קטין" – לרבות קטין מאומץ וילד בגיר שאינו מסוגל לכלכל את עצמו;

"המוסד" – המוסד לביטוח לאומי.

פרק ב': תשלום לזוכה מאת המוסד

הזכות לתשלום לפי חוק זה

2. (א) זוכה שהוא תושב ישראל זכאי לבקש מאת המוסד תשלום חדשי לפי הוראות חוק זה, ובלבד שהחייב היה תושב ישראל ביום מתן פסק הדין למזונות או במשך עשרים וארבעה חודשים לפחות מתוך ארבעים ושמונת החודשים שקדמו בתכוף ליום מתן פסק הדין למזונות.

(ב) בסעיף זה – "יום מתן פסק הדין", לענין פסק חוץ, פסק חוץ זמני וצו ביניים – היום שבו הוכרזו אכיפים לפי חוק אכיפת פסקי חוץ, התשי"ח-1958; "תושב ישראל" – מי שהוא תושב לענין חוק הביטוח הלאומי, לרבות תושב ישראל באזור כהגדרתו בסעיף 378 לחוק האמור.

שיעורי התשלום

3. שיעורי התשלום הם כפי שנקבעו בפסק הדין למזונות או בתקנות, הכל לפי השיעור הקטן יותר.

בקשה לתשלום ואישורה

4. (א) בקשת זוכה לתשלום תוגש למוסד, בדרך ששר העבודה, בהתייעצות עם שר המשפטים, קבע בתקנות.

(ב) נתקיימו בזוכה הוראות חוק זה והתקנות על פיו, ישלם המוסד לזוכה את השיעורים המגיעים לו לפי חוק זה.

הודעה למבקש

5. המוסד יודיע למבקש, תוך שלושים יום מיום הגשת הבקשה, על אישור הבקשה ועל שיעור התשלום או על דחיית הבקשה.

תקופת התשלום

6. (א) תשלום לפי חוק זה ישולם לזוכה במשך התקופה הקבועה בפסק הדין למזונות, כל עוד מוטלת על החייב חובה בתשלום המזונות, אולם לא ישולם למפרע אלא עד היום שנקבע בפסק הדין או עד שנה אחת לפני יום הגשת הבקשה למוסד, הכל לפי המאוחר.

(ב) על תשלום לפי חוק זה יחולו הוראות סעיפים 297א ו-297ב לחוק הביטוח הלאומי, בשינויים המחויבים.

ביטול התשלום ושינוי שיעורו

7. (א) בית משפט או בית דין מוסמך המבטל פסק דין למזונות או משנה את תכנו, יודיע על כך מיד למוסד.

(ב) נודע למוסד על ביטול פסק הדין למזונות או על שינויו, יבטל את התשלום לזוכה או ישנה את שיעורו, הכל לפי פסק הדין, ויודיע על כך מיד לזוכה.

מתן הודעות

8. הזוכה חייב, לפי בקשת המוסד, לתת לו בעל פה או בכתב כל מידע לענין זכויותיו לפי חוק זה שיש לו או שיגיע אליו, לרבות מסמכים שברשותו או שבאפשרותו לקבלם.

חובת עדכון פרטים

8א. זוכה יודיע למוסד בכתב על כל שינוי שחל במצבו המשפחתי, בהכנסותיו או בעניין אחר, שלגביהם מסר בעבר מידע למוסד או בעניין שלגביו הודיע לו המוסד כי הוא דרוש לצורך קבלת תשלום, בתוך שישים ימים ממועד השינוי, והכל אם השינוי עשוי להשפיע על זכאותו לתשלום או על שיעורו.

הפסקת הזכות לתשלום

9. (א) התשלומים ישולמו לזוכה שאינו נוקט בהליכים לביצוע פסק הדין למזונות.

(ב) נקט הזוכה בהליכי ביצוע לפני שהגיש בקשה למוסד, רשאי הוא להפסיקם ולהגיש בקשה לפי חוק זה.

(ג) נקט הזוכה הליכי ביצוע לאחר שהגיש בקשה למוסד, ייפסקו זכויותיו לתשלומים מאת המוסד.

(ד) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות מקרים ותנאים שבהם לא ייפסקו זכויותיו של הזוכה לתשלומים על אף האמור בסעיף קטן (ג).

זוכה שיצא את ישראל

9א. (א) (בוטל)

(ב) לא ישולם תשלום לזוכה שיצא את ישראל אם מתקיים האמור בפסקאות (1) או (2) שלהלן – בעד התקופות המפורטות בהן:

(1) הזוכה יצא את ישראל ארבע פעמים או יותר באותה שנה קלנדרית – בעד חודש היציאה הקלנדרי ובעד חודש השיבה הקלנדרי וכן בעד חודש קלנדרי שבו שהה, בכל ימי החודש, מחוץ לישראל, והכל מהפעם הרביעית שבה יצא את ישראל ואילך;

(2) הזוכה יצא את ישראל פחות מארבע פעמים באותה שנה קלנדרית, ואולם סך הימים שבהם שהה מחוץ לישראל באותה שנה קלנדרית עלה על 72 ימים – בעד כל אחד מהחודשים שבהם תקופת שהייתו מחוץ לישראל עלתה על 72 הימים האמורים.

(ג) (1) הוראות סעיף קטן (ב) לא יחולו על מי שהיה זכאי לתשלום בעד החודש הקלנדרי שקדם לחודש היציאה ומתקיים בו אחד מאלה:

(א) הוא שהה מחוץ לישראל לפי דרישת מעסיקו ובמימונו, בכפוף לאישור המעסיק על הצורך ביציאה אל מחוץ לישראל ועל מימונה כאמור;

(ב) הוא נזקק לטיפול רפואי מחוץ לישראל או שהוא נלווה לבנו, לבתו, לאחיו, לבן זוגו או להורהו, החולים, אשר נזקקים לטיפול רפואי מחוץ לישראל;

(2) תשלום לפי סעיף קטן זה ישולם לפי כללים, תנאים ולתקופה שקבע שר המשפטים.

(ד) (1) שהה זוכה מחוץ לישראל 183 ימים לפחות במהלך 12 חודשים רצופים, יראו אותו כמי שנמצא מחוץ לישראל כל עוד לא תמו 12

חודשים רצופים שבהם שהה בישראל 183 ימים לפחות;

(2) הוראות פסקה (1) לא יחולו על אלה:

(א) מי שהודיע למוסד, במועד, בתנאים ובאופן שקבע שר המשפטים, על יציאתו מישראל, על תקופת היעדרותו המשוערת ממנה ועל חזרתו אליה;

(ב) מי ששהה מחוץ לישראל לצורך קבלת טיפול רפואי.

(ה) בסעיף זה, "טיפול רפואי" – שירות בריאות הניתן לפי הוראות סעיף 11 בחוק ביטוח בריאות ממלכתי, התשנ"ד-1994.

זכות הזוכה לגבות הפרשים

10. מקום שהמוסד לא גבה את השיעור המלא לפי פסק הדין למזונות כאמור בסעיף 14, רשאי הזוכה, במועד ובדרך שנקבעו בתקנות, לנקוט הליכי ביצוע בשל ההפרש שבין שיעורי התשלום כפי שנקבע בפסק הדין למזונות לבין הסכום המשתלם מאת המוסד.

הודעה למוסד

11. לשכת הוצאה לפועל שאליה הגיש זוכה בקשה לביצוע פסק דין למזונות, תודיע על כך מיד למוסד.

ניכוי סכומים שנתקבלו מאת החייב

12. (א) קיבל הזוכה מן החייב או מטעמו כסף או שווה כסף לפי פסק דין למזונות, יודיע על כך למוסד תוך שלושים יום מיום קבלתו.

(ב) המוסד ינכה מן התשלום שהוא משלם לזוכה לפי חוק זה כל סכום ששילם שלא כדין; כן ינכה המוסד כל סכום כסף או שווה כסף שקיבל הזוכה מן החייב או מטעמו שלא באמצעות המוסד, מלבד סכומים שגבה הזוכה לפי האמור בסעיף 10.

(ג) לא נוכה מן התשלום סכום כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי המוסד לתבוע מן הזוכה בבית דין אזורי לעבודה את החזרת הסכום.

תובענה

13. זוכה הסבור שקופח בזכותו לתשלום לפי חוק זה, רשאי, בדרך ובמועד שנקבעו בתקנות, להגיש תובענה לבית דין אזורי לעבודה; אולם אם פסק הדין למזונות טעון הבהרה, תהא סמכות ההבהרה בידי בית המשפט או בית הדין שנתנו.

פרק ג': גבייה מן החייב

גביה וקיזוז

14. (א) המוסד יגבה מן החייב כל סכום שהגיע או המגיע ממנו לזוכה לפי פסק הדין למזונות, לרבות ריבית כפי שנפסק והוצאות גביה ושכר טרחת עורך דין כפי שנקבע בהוצאה לפועל.

(ב) פסק הדין למזונות יבוצע בדרך האמורה בחוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967, כאילו ניתן לזכות המוסד, לרבות האמור בפרק ז' שבו.

(ג) היה המוסד חב לחייב סכום כסף על פי כל דין, רשאי הוא לקזז כנגד אותו סכום את התשלום המשתלם לזוכה; החייב רשאי לפנות בענין הקיזוז לבית הדין האזורי לעבודה.

העברת ההפרש לזוכה

15. גבה המוסד מן החייב יותר מהתשלומים ששילם לזוכה לפי חוק זה, יעביר את ההפרש לזוכה אחרי ניכוי הוצאות גביה ושכר טרחת עורך דין, במידה שנגבו מהחייב כאמור בסעיף 14(א).

פרק ד': הוראות שונות

תקציב

16. אוצר המדינה יקציב למוסד את כל הכספים הדרושים לו כדי לבצע את התשלומים לזוכים לפי הוראות פרק ב'.

עונשין

17. (א) זוכה שמסר הצהרה כוזבת לגבי מידע הדרוש למוסד, לצורך קביעת זכאותו לתשלום, שיעורו או עדכונו או שהעלים מידע כאמור, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין, התשל"ז-1997 (בחוק זה – חוק העונשין).

(ב) (1) קיבל זוכה הודעה מהמוסד בדואר רשום בדבר הפרטים האמורים בתוספת והמשפיעים על הזכאות לתשלום או על שיעורו, שעליהם הוא נדרש לדווח, וחל שינוי באחד או יותר מהפרטים האמורים בתקופה של ארבע שנים ממועד משלוח ההודעה, והזוכה לא דיווח בכתב למוסד על השינוי בתוך שישים ימים ממועד השינוי, בניגוד להוראות סעיף 8א, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(2) לחוק העונשין;

(2) ההודעה כאמור בפסקה (1) תכלול אזהרה בנוסח האמור בחלק ג' שבתוספת, ותהיה בשפות עברית, ערבית, רוסית ואמהרית; ערכם

של השיעורים מהסכום הבסיסי כאמור בתוספת המצוינים בהודעה, יוצג גם בשקלים חדשים; להודעה יצורף טופס לעדכון הפרטים בשפה העברית;

(3) נשלחה לזוכה הודעה לפי סעיף קטן זה בדואר רשום לכתובת שעליה הודיע למוסד לאחרונה ולכתובתו המופיעה במרשם האוכלוסין, יראו אותה כאילו הומצאה כדין גם בלא חתימה על אישור המסירה בתום 15 ימים מיום שנשלחה, זולת אם הוכיח הנמען שלא קיבל את ההודעה מסיבות שאינן תלויות בו ולא עקב הימנעותו מלקבלן;

(4) הוכיח זוכה כי לא קיבל את ההודעה בדואר רשום מסיבות שאינן תלויות בו ולא עקב הימנעותו מלקבלן, יחולו לגביו הוראות פסקה (1), ובלבד שקיבל את ההודעה כאמור מידי עובד המוסד;

(5) הוראות סעיף קטן זה לא יחולו על מי שנקבעה לגביו נכות רפואית לפי פרט 33, 34 או 91 שברשימת הליקויים, כמשמעותה בסעיף 208 לחוק הביטוח הלאומי, ומי שנקבע לגביו כי הוא זקוק להשגחה מתמדת, כמשמעותה בסעיף 224(א)(2) לחוק הביטוח הלאומי.

(ג) זוכה אשר ללא הצדק סביר לא הודיע למוסד, כאמור בסעיף 12(א), דינו – מאסר שני חדשים או קנס 1000 לירות.

ייחוד תשלומים

18. (א) מקום שנתקבלו כספים בלשכת הוצאה לפועל, לפי הליכים שנקט המוסד על פי סעיף 14(א) ושהזוכה נקט לפי סעיף 10, ישמשו כספים אלה תחילה לזכותו של הזוכה.

(ב) תשלומים שהמוסד משלמם לזוכה לפי חוק זה, דינם כדין מזונות, לענין עיקול, העברה, שעבוד וקיזוז.

19. (בוטל)

ביצוע ותקנות

20. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, בכפוף לאמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג), להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות קביעת שיעורי תשלום לפי

חוק זה, ובלבד שתקנות לענין סעיף 3 יותקנו בהתייעצות עם שר האוצר.

(ב) שר העבודה רשאי, בהתייעצות עם שר המשפטים, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצוע התפקידים המוטלים לפי חוק זה על המוסד.

(ג) תקנות על פי סעיפים 3, 9(ד), 21 ו-22 יותקנו באישור ועדת העבודה של הכנסת.

הוראות מעבר לענין הפעלת החוק

21. על אף האמור בחוק זה, יוחל בהפעלתו בהדרגה, והוא יחול על סוגי הזוכים ולפי התנאים ששר המשפטים, בהתייעצות עם שר האוצר, קבע מזמן לזמן בתקנות.

תחולה

22. חוק זה יחול רק על פסקי דין למזונות שניתנו לאחר י"ב בתשרי תשל"ב (1 באוקטובר 1971), אולם שר המשפטים בהתייעצות עם שר האוצר רשאי להחיל חוק זה לגבי פסקי דין שניתנו לפני המועד האמור, לתקופות שונות ולסוגי זוכים פלונים, הכל כפי שקבע.

תחילה

23. תחילתו של חוק זה ביום כ"ג בתשרי תשל"ג (1 באוקטובר 1972), אולם לא ישולמו תשלומים למפרע כאמור בסעיף 6, בשל תקופה שלפני תחילתו.

תוספת

(סעיף 17(ב))

חלק א': פרטים המשפיעים על זכאות לתשלום או על שיעורולעניין סעיף 17(ב)

בלוח זה, "הסכום הבסיסי" – הסכום כאמור בפסקה (3) להגדרה "הסכום הבסיסי" בחוק הביטוח הלאומי;

1. קיומה או אי-קיומה של יתרת חשבון של הזוכה במוסד פיננסי, כהגדרתו בחוק הסכמים בנכסים פיננסיים, התשס"ו-2006, בין בבעלותו ובין בבעלות משותפת עם אחר, או שינוי שחל בה, אם השינוי כאמור עולה על 9% מהסכום הבסיסי לגבי יחיד, או 13% מהסכום הבסיסי לגבי מי שיש עמו ילד או בן זוג.

2. קיומה או אי-קיומה של זכות בנכס מקרקעין, של הזוכה או שינוי שחל בזכות כאמור.

3. גובה ההכנסה מעבודה שהזוכה עובד בה, או שינוי שחל בה, אם השינוי כאמור עולה על 9% מהסכום הבסיסי לגבי יחיד, או 13% מהסכום הבסיסי לגבי מי שיש עמו ילד או בן זוג.

4. הכנסה ממקורות אחרים של הזוכה או שינוי שחל בה, אם השינוי כאמור עולה על 9% מהסכום הבסיסי לגבי יחיד, או 13% מהסכום הבסיסי לגבי מי שיש עמו ילד או בן זוג.

5. כתובת המגורים של הזוכה בישראל או שינוי בכתובת כאמור או מעבר לכתובת מגורים אחרת מחוץ לישראל.

6. היות הזוכה בעל אזרחות זרה או שינוי לעניין אזרחות כאמור.

7. מועדי כניסה לישראל ויציאה ממנה של הזוכה, ותקופת שהותו מחוץ לישראל.

8. מגורים תחת קורת גג אחת, תחילתם או הפסקתם של מגורים כאמור עם אחד מאלה:

(1) מי שנישא לזוכה, לרבות מי שנישא על פי הדין במדינת חוץ;

(2) מי שהוא הורה של אחד מילדי הזוכה;

(3) מי שיש לזוכה חשבון בנק משותף עמו או שיש לזוכה זכות משותפת עמו בנכס מקרקעין או ברכב;

(4) מי שיש לזוכה הסכם ממון או הסכם אחר בדבר שיתוף בהכנסות או בהוצאות עמו.

9. קבלת כספים על ידי הזוכה ישירות מהחייב או ממי מטעמו לעניין סעיף 12 או אי-קבלת כספים כאמור.

10. קיומו או אי-קיומו של פסק דין מזונות לטובת הזוכה המאוחר לפסק דין שמסר למוסד.

תקנות המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ג-1972

בתוקף סמכותי לפי סעיף 20 לחוק המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972, ושאר הסמכויות הנתונות לי על פי דין, לאחר התייעצות בשר האוצר ובאישור ועדת העבודה של הכנסת לענין תקנות 1 עד 7, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"ילד" – ילד קטין כמשמעותו בחוק, למעט ילד שגם אביו וגם אמו אינם חייבים לגביו והנמצא בהחזקת אביו;

"השכר הממוצע" – (נמחקה)

שאר המונחים משמעותם כמשמעות הנודעת להם בחוק, אם אין כוונה אחרת משתמעת.

תחולת החוק

2. החוק יחול על סוגי הזוכים הזכאים לתשלום לפי תקנות אלה.

הזכאים לתשלום

3. סוגי הזוכים הזכאים לבקש תשלום מאת המוסד הם –

(1) אשה שמלאו לה 60 שנה וכן אשה שבהחזקתה לפחות ילד אחד, בין אם פסק הדין למזונות ניתן לזכותה, בין אם ניתן לזכות הילד בלבד ובין אם ניתן לזכות שניהם;

(2) אשה שפסק דין למזונות ניתן לזכותה ואינה מסוגלת לכלכל את עצמה, אף שאין בהחזקתה ילד;

(3) ילד שפסק דין למזונות ניתן לזכותו ואינו בהחזקתה של אמו ואף אינו עמה, למעט ילד שעיקר פרנסתו על חשבון אוצר המדינה או רשות מקומית.

שיעורי התשלום

4. (א) בכפוף לתקנה 6, שיעורי התשלום הם כשיעור הסכומים המחושבים לפי השיעור המוגדל שבתוספת לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980 (להלן – התוספת), כדלקמן:

(1) לאשה שאין בהחזקתה ילד – לפי פרט 1 לתוספת;

(2) לאשה שבהחזקתה ילד אחד – לפי פרט 7 לתוספת;

(3) לאשה שבהחזקתה שני ילדים לפחות – לפי פרט 8 לתוספת;

(4) לאשה הנשואה למי שאינו החייב ושבהחזקתה ילד אחד – לפי תקנה 8(ב)(1) לתקנות הבטחת הכנסה, התשמ"ב-1982 (להלן – תקנות הבטחת הכנסה);

(5) לאשה הנשואה למי שאינו החייב ושבהחזקתה שני ילדים לפחות – לפי תקנה 8(ב)(2) לתקנות הבטחת הכנסה;

(6) לילד כאמור בתקנה 3(3) – לפי תקנה 8(ב) לתקנות הבטחת הכנסה.

(ב) אשה כאמור בתקנת משנה (א)(4) או (5), שבן זוגה חוייב בפסק דין למזונות, יהיו שיעורי התשלום לגביה כשיעור המשתלם לאשה כאמור בפסקאות (2) או (3) לתקנת המשנה האמורה, לפי הענין.

מניעת תשלומי כפל

5. שולמה לזוכה גימלה להבטחת הכנסה לפי חוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980, בעד תקופה שבעדה הוא זכאי לתשלום לפי חוק המזונות (הבטחת תשלום), התשל"ב-1972, רשאי המוסד לנכות מהתשלום את סכום הגימלה, כולו או מקצתו, ובלבד שלא ינוכה יותר מסכום התשלום המגיע בעד אותה תקופה.

התשלום לזוכה שיש לו הכנסה

6. (א) בתקנה זו, "הכנסה" – הכנסה המחושבת לפי סעיפים 9, 10 ו-12 לחוק הבטחת הכנסה, התשמ"א-1980.

(ב) התשלום לזוכה שיש לו הכנסה יהיה בסכום השווה להפרש שבין שיעור התשלום החל לגביו לפי תקנה 4 לולא ההכנסה, לבין ההכנסה.

(ג) היה סכום התשלום המגיע לזוכה לפי תקנת משנה (ב) פחות מעשרה שקלים, לא ישולם לו כל תשלום לפי תקנות אלה.

עיגול סכומים

7. סכום התשלום המגיע לזוכה יעוגל כדי השקל הקרוב.

תובענה נגד המוסד

8. (א) תובענה לפי סעיפים 13 ו-14(ג) לחוק תוגש לבית דין אזורי לעבודה לכל המוקדם בתום שלושים יום מהיום שהוגשה למוסד בקשה שהיא נושא התובענה, זולת אם הזוכה קיבל לפני כן את החלטת המוסד לענין הבקשה.

(ב) החליט המוסד בבקשה ונמסרה למבקש הודעה על כך, תוגש התובענה תוך ששה חדשים מיום מסירת ההודעה למבקש.

זכות הזוכה

9. זוכה שהגיש בקשה לתשלום לפי סעיף 4 לחוק, רשאי להודיע למוסד, בכתב, על כוונתו לנקוט הליכי ביצוע בשל ההפרש שבין שיעורי התשלום כפי שנקבע בפסק הדין למזונות לבין הסכום המשתלם מאת המוסד, וכעבור שלושים יום מיום מסירת ההודעה למוסד רשאי הזוכה לנקוט הליכי ביצוע כאמור; נקט הזוכה בהליכי ביצוע, יפסיק המוסד את הליכי הביצוע שנקט בהם בשל אותו הפרש, ויודיע על כך ללשכת ההוצאה לפועל.

תחילה

10. תחילתן של תקנות אלה ביום כ"ג בתשרי תשל"ג (1 באוקטובר 1972), למעט תקנה 5 שתחילתה ביום ט' בניסן תשל"ד (1 באפריל 1974).

השם

11. לתקנות אלה ייקרא "תקנות המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ג-1972".

כללי ההוצאה לפועל (נקיטת הליכים במסלול מזונות), תש"ף-2020

בתוקף סמכותי לפי סעיף 20טו לחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 (להלן – החוק), אני קובע כללים אלה:

פרק א': כללי

מטרה

1. כללים אלה אשר יחולו זולת אם הורה רשם ההוצאה לפועל (להלן – רשם) אחרת, נועדו להסדיר דרכים ומועדים לנקיטת הליכים במסלול מזונות, לרבות סדר נקיטת הליכים אשר יינקטו ביוזמת עובדי מסלול המזונות בלשכת ההוצאה לפועל (להלן – העובד), וכן להסדיר סוגי החלטות שיובאו לידיעת הזוכה.

פרק ב': הגשת בקשה לביצוע פסק דין למזונות

פתיחת תיק חדש

2. (א) ביקש זוכה שאינו המוסד לביטוח לאומי (להלן – זוכה פרטי) לבצע פסק דין למזונות, ימסור לו העובד איגרת הכוללת מידע על התנהלות ההליך במסלול מזונות ובמסלול רגיל (להלן – איגרת לזוכה) כדי שיבחר באיזה מן המסלולים המוצעים יבוצע פסק הדין; אם לא נכח הזוכה בעצמו בעת הגשת הבקשה, ישלח אליו העובד איגרת לזוכה, בהקדם האפשרי לאחר הגשת הבקשה.

(ב) העובד יוודא מתן עדיפות לטיפול בבקשה של זוכה פרטי לביצוע פסק דין למזונות.

וידוא קיומם של מסמכים

3. (א) העובד יוודא כי עם הגשת בקשה לביצוע במסלול מזונות, מילא הזוכה הפרטי "שאלון לזוכה" (להלן – שאלון לזוכה) לפי הטופס שבתוספת לתקנות ההוצאה לפועל, התש"ם-1979 (להלן – התקנות), ומסר בו כל מידע שהיה בידו על החייב, העשוי לסייע בגביית החוב; העובד יוודא כי הזוכה חתם על "הצהרת זוכה" לפי הטופס שבתוספת לתקנות (להלן – הצהרת זוכה) והצהיר על כך שהוא מעוניין לגבות את חוב המזונות במסלול המזונות.

(ב) הוגשה בקשה לביצוע במסלול מזונות על ידי בא כוח של זוכה פרטי, והזוכה לא נכח במעמד הגשת הבקשה, יוודא

העובד כי בא כוח הזוכה מילא שאלון לזוכה ומסר את המידע הידוע לו על החייב, העשוי לסייע בגביית החוב; העובד ייצור קשר עם הזוכה, באמצעות בא כוחו או יזמנו באמצעות בא כוחו, כדי שישלים את פרטי השאלון לזוכה ויחתום על הצהרת זוכה.

(ג) העובד יוודא כי שולמה אגרה כמפורט בתקנות ההוצאה לפועל (אגרות, שכר והוצאות), התשכ"ח-1968.

העברת תיק ממסלול רגיל למסלול המזונות

4. ביקש זוכה פרטי או בא כוחו להעביר תיק ממסלול רגיל למסלול מזונות, יבקש העובד ממי מהם למלא בקשת ביצוע ושאלון לזוכה ויחתים את הזוכה על הצהרת זוכה.

קיום תיק נוסף

5. עם הגשת בקשה לביצוע במסלול מזונות, יבדוק העובד אם קיים נגד החייב תיק נוסף במסלול מזונות בשל אותו פסק דין; אם קיים תיק נוסף כאמור, יפעל מנהל לשכת ההוצאה לפועל (להלן – מנהל הלשכה) לפי סעיף 20יד(ד) לחוק ויעביר את הבקשה ללשכת ההוצאה לפועל שבה מתנהל תיק ההפרשים, כהגדרתו בסעיף האמור.

פרק ג': ניהול ההליך במסלול מזונות

המצאת אזהרה

6. (א) עם פתיחת התיק ישלח העובד אזהרה לחייב; לאזהרה יצרף גם העתק של פסק הדין שבשלו נפתח התיק, אם לא הומצא לחייב קודם לכן, ואיגרת הכוללת מידע על התנהלות ההליך במסלול מזונות (להלן – איגרת לחייב).

(ב) התקבל מידע בדבר כתובתו של החייב, ישלח העובד את האזהרה לחייב בדואר רשום עם אישור מסירה; אזהרה שלא נמסרה לחייב או חזרה כ"לא נדרש" או שהומצאה בהמצאה שאינה מלאה כהגדרתה בחוק, ינסה העובד להמציאה לחייב במסירה אישית.

(ג) לא התקבל מידע בדבר כתובתו של החייב או שהאזהרה לא הומצאה לחייב משום שהכתובת המופיעה בתיק ההוצאה לפועל אינה כתובתו הנכונה, יעביר העובד אל מנהל הלשכה בקשה שיעשה שימוש בסמכותו לפי סעיף 7ב(א1) לחוק, ויפנה לגורמים שפורטו בתוספת השלישית לחוק, לאיתור כתובת החייב.

נקיטת הליכים בטרם המצאת אזהרה

7. (א) בכל שלב, לבקשת הזוכה, או אם העובד קיבל מידע שעלה ממנו חשש ממשי שהחייב עומד להבריח נכסים או לצאת את הארץ בלי לפרוע את החוב או להבטיח את

פירעונו, או אם מתקיימות נסיבות אחרות המצדיקות כן, יעביר העובד לרשם בקשה לנקיטת הליך לרבות עיקול נכסי החייב או עיכוב יציאה מן הארץ, אף בטרם המצאת האזהרה; העובד יוודא כי לבקשה צורף תצהיר חתום בידי העובד או הזוכה, לפי העניין.

(ב) העובד יעביר את החלטת הרשם, על נקיטת הליך או אי-נקיטת הליך כאמור, לידיעת הזוכה.

איתור בטלפון

8. (א) בהקדם האפשרי אחרי שליחת אזהרה, ואף בטרם המצאתה לחייב, ייצור העובד קשר טלפוני עם החייב כדי לנסות להביא לפירעון החוב, אם ניתן לאתר את מספר הטלפון שלו.

(ב) אם הוגשה בקשה לרשם לנקוט הליכים לפני המצאת האזהרה, לא ייצור העובד קשר כאמור בסעיף קטן (א) אלא לאחר שניתנה החלטת רשם לעניין זה ולאחר יישומה, לפי סעיף 7 לכללים אלה ולפי סעיף 7(ה) לחוק, כדי שלא לסכל את האפשרות ליישומה.

יידוע החייב

9. העובד יעדכן את החייב בשיחה כי נפתח נגדו תיק במסלול מזונות ונשלחה אליו אזהרה; כמו כן, ימסור העובד פרטים העולים מבקשת הביצוע לרבות סכום החוב והתשלומים החודשיים שנקבעו לו, מועד היווצרותו, הדרכים לתשלום, חובת היידוע החלה עליו לגבי תשלום שביצע שלא באמצעות הלשכה וכן יבהיר כי אי-הסדרת החוב עלולה לגרור נקיטת הליכים נגדו; נוסף על כך ינסה העובד לקבל ממנו פרטי התקשרות נוספים ולזמנו לפגישה אישית עמו.

בירור

10. בכל שלב, לאחר המצאת האזהרה, יכול עובד לפנות לרשם כדי שיזמן את החייב לבירור אם התקיימו ההוראות הקבועות בסעיף 69יא(א) לחוק; במקרה שהחייב זומן כאמור ולא הגיע לבירור, רשאי העובד לפנות לרשם בבקשה להבאת החייב בצו הבאה.

פריסת חוב העבר

11. אם החייב משלם את דמי המזונות החודשיים במועדם, אך לא פרע את חוב העבר, יודיע העובד לחייב שעליו לשלם בהקדם את מלוא חוב מזונות העבר אלא אם כן ימציא לעובד אחד מאלה:

(1) החלטת בית משפט בעניין;

(2) צו שנתן רשם ההוצאה לפועל לתשלום בשיעורים של חוב עבר במזונות;

(3) הסדר בין הזוכה לחייב לתשלום בשיעורים של חוב עבר במזונות, שניתן לגביו אישור של רשם ההוצאה לפועל.

תיעוד הדיווחים בתיק

12. בכל שלב, אם החייב דיווח על תקבול ששילם לזוכה שלא באמצעות הלשכה והזוכה לא דיווח על התקבול כמתחייב בסעיף 20טז לחוק, יציין עובד מסלול המזונות את דבר הדיווח בתיק ויפנה לזוכה ויבקש את התייחסותו; אם לא הצליח לקבל את התייחסות הזוכה, יפנה לרשם לקבלת החלטה.

פרק ד': הליכים למימוש החוב

נקיטת הליכים נגד רכוש החייב

13. (א) בחלוף מניין ימי האזהרה כקבוע בסעיף 7א לחוק, ואם החייב לא פרע את חובו ולא ניתנה החלטה לעיכוב הליכים בתיק, יינקטו הליכים כלהלן לפי המידע על החייב שמסר הזוכה, בסדר ובמדרג כמפורט להלן:

(1) בחלוף מניין ימי האזהרה – לפי המידע שקיים בפתיחת התיק על נכסים בני עיקול כמפורט להלן, שבבעלות החייב, יפעל העובד לעיקולם לפי סמכויותיו; אין חשיבות לסדר נקיטת ההליכים בשלב זה, והעובד יכול לנקוט כמה הליכים במקביל:

(א) עיקול משכורת מתחדש;

(ב) עיקול כספי חייב הניתנים לעיקול לפי דין;

(ג) עיקול רכב – בשלב זה העיקול יהיה ברישום בלבד, למעט אם החליט הרשם אחרת בשל נסיבות התיק המיוחדות; לעניין זה, העובד יציין אם מתקיימות נסיבות מיוחדות בבקשה לרשם ובכלל זה: חוב גבוה, חשש להברחת הנכס בלא העברת בעלות וכיוצא באלה;

(ד) עיקול צד ג';

(ה) עיקול מיטלטלין לפי הצורך ולפי מידע שהתקבל מהזוכה;

(ו) אם החוב מעל 50,000 שקלים חדשים – עיקול מקרקעין; העיקול יהיה ברישום בלבד על זכויות החייב בנכס;

(2) בחלוף 30 ימים מביצוע ההליכים שפורטו בפסקה (1), אם לא התקבלו כספים או שהתקבלו אך החוב לא נפרע, יוכל העובד לנקוט הליכים אלה:

(א) לשלוח עיקול בריש‍ום בתקשורת בין מחשבים לחברה מנהלת כהגדרתה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, ולתאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981;

(ב) לשלוח עיקול בריש‍ום לחברות אשראי, למרכב"ה, ולהטיל עיקולים ברשות המסים;

(ג) להגיש בקשה לרשם לצוות על עיקול מתחדש כמשמעותו בסעיף 45ג לחוק;

(3) אחרי 30 ימים מביצוע ההליכים שפורטו בפסקה (2) יוודא העובד את קיומו של חשבון מעוקל ויפעל כלהלן:

(א) אם התקבלה תשובה חיובית מעיקול שבוצע, יפעל העובד למימוש כספים מעוקלים בחשבונות עובר ושב או שיפנה לרשם לקבלת הוראות למימוש נכס מעוקל אחר; בהגשת הבקשה לרשם יתחשב העובד בגובה החוב ובאופי הנכס המעוקל;

(ב) העובד יעקוב אחר החשבון המעוקל ויחדש עיקולים לפי הצורך;

(4) בחלוף 45 ימים ממועד המצאת האזהרה –

(א) אם מתקיימות נסיבות סעיף 7ב(א2) לחוק, יגיש העובד לרשם בקשה לצוות על מסירת מידע כאמור בסעיף האמור;

(ב) אם נשלח צו כאמור בפסקת משנה (א) והתקבל מידע חדש, ינקוט העובד הליך עיקול חדש לפי המידע שהתקבל;

(5) אחרי שננקטו הליכים כאמור בפסקאות (1) עד (4), ועדיין נותרה יתרת חוב, רשאי העובד לפנות לרשם כדי שינקוט הליכים אלה:

(א) תפיסת רכב;

(ב) בחובות הנמוכים מ-50,000 שקלים חדשים – לעקל את המקרקעין ברישום;

(ג) נקיטת הליכים למימוש נכס מקרקעין שאינו דירת מגורים – עוקל נכס מקרקעין ברישום, ומוצו שאר ההליכים בלא תוצאות, יעביר העובד בקשה לרשם למינוי כונס נכסים על הנכס שבבעלות החייב; לפני הגשת בקשה למינוי כונס כאמור, ינסה העובד לדבר עם החייב ולהסביר לו את משמעות ההליך; היו המקרקעין בבעלות משותפת של החייב והזוכה, יפנה העובד לזוכה לקבלת התייחסותו; לא יממש העובד נכס מקרקעין בבעלות משותפת בלא הסכמת הזוכה.

(ב) בהתאם לנסיבות התיק ואחרי שננקטו כל ההליכים כאמור בסעיף קטן (א) וכן הוטלו הגבלות וננקטו הליכי מאסר לפי סעיף 14 ועדיין נותרה יתרת חוב, יפנה העובד לרשם כדי שיפעל לנקיטת הליכים למימוש נכס מקרקעין המשמש דירת מגורים; העובד יגיש בקשה לרשם למינוי כונס נכסים על הנכס שבבעלות החייב, ואולם בטרם הגשת בקשה למינוי כונס נכסים כאמור ינסה העובד לדבר עם החייב ולהסביר לו את משמעות ההליך; היו המקרקעין בבעלות משותפת של החייב והזוכה, יפנה העובד לזוכה לקבלת התייחסותו.

הטלת הגבלות ומאסרים נגד החייב

14. (א) אחרי שננקטו הליכים נגד רכוש החייב כאמור בסעיף 13 ולא שולם החוב, וכן התקיימו התנאים הקבועים בסעיף 66ב לחוק, יפעל העובד להטלת הגבלות כמפורט בסעיף 66א לחוק.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), ראה העובד שאין לחייב נכסים או מקורות הכנסה שעליהם הצהיר הזוכה, שניתן

לעקלם לצורך פירעון החוב, וכי יש חשיבות מיוחדת להטלת הגבלות בטרם ננקטו הליכים לפי סעיף 13, יגיש העובד לרשם בקשה להטלת הגבלות על החייב אף בטרם ננקטו הליכים כאמור.

(ג) משהוטלו הגבלות כאמור בסעיף קטן (א), ולא שולם מלוא החוב, רשאי העובד להגיש בקשה למאסר החייב בכפוף לתנאים אלה:

(1) הזוכה הפרטי אישר זאת על גבי שאלון לזוכה שמילא בפתיחת התיק; זוכה פרטי שלא אישר נקיטת מאסר כאמור, ומוצו ההליכים האחרים נגד החייב, והחוב לא נגבה, רשאי העובד לפנות אליו לבירור אם הוא עומד בסירובו להפעלת פקודת מאסר;

(2) אין הליכים אחרים שפגיעתם בחייב פחותה ושיש בהם כדי להביא לתשלום החוב; במקרה של הליך מכירת דירת מגורים יחידה של החייב או מכירת נכס אחר שהליך מכירתו מורכב וששההמתנה למימושו תפגע ביעילות ההליך באופן שיעלה על הפגיעה בחירות החייב, רשאי העובד להגיש בקשה כאמור לפני השלמת ההליכים;

(3) העובד ישלח לזוכה הודעה על הכוונה ליזום מאסר זמן סביר מראש.

פרק ה': שונות

מידע על תקבולים

15. העובד יעביר לזוכה מידע על תקבולים שהתקבלו.

דיווח שנתי

16. מדי שנה בשנה עד לפירעון מלוא החוב ימסור העובד לזוכה פרטי דיווח על הפעולות שננקטו לביצוע החוב במסלול המזונות ועל החלטות רשם שניתנו בתיק, למעט הודעות על מאסר או על עיכוב יציאה מן הארץ המדווחות עם קבלת ההחלטה; בהודעה יציין העובד כי הזוכה רשאי, בכל עת, להעביר את התיק למסלול הרגיל.

הודעות שיועברו לידיעת הזוכה

17. העובד ישלח לזוכה הודעות כמפורט להלן:

(1) הודעה כי הוגשה בקשת חייב בטענת "פרעתי";

(2) החלטת רשם בבקשה לעיכוב יציאת החייב מהארץ;

(3) הודעה על הכוונה ליזום מאסר נגד החייב;

(4) החלטת רשם בבקשה לצו מאסר;

(5) הודעה על העברת תיק ממסלול מזונות למסלול רגיל או להפך לפי החלטת רשם;

(6) הודעה על החלטה לפי תקנה 19 לתקנות ההוצאה לפועל, התש"ם-1979, בדבר העברת הליך ללשכה אחרת.

הודעות שיועברו לידיעת החייב

18. הודעות לחייב במסלול מזונות יישלחו לפי הוראות החוק ותקנותיו.

פרק ד

מניעת אלימות במשפחה

חוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991 274

תקנות למניעת אלימות במשפחה (סדרי דין בבתי דין רבניים), תשנ"ט-1999 301

כללים למניעת אלימות במשפחה (יידוע בידי עורכי דין), תשס"ג-2002 305

תקנות למניעת אלימות במשפחה (יידוע בידי אנשי דת וטוענים רבניים), תש"ע-2010 306

חוק למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991

הגדרות

1. בחוק זה –

"אבטחת מידע" – כהגדרתה בסעיף 7 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981;

"אמצעי פיקוח טכנולוגי" – מכשיר טכנולוגי או יישום, המאכן את מקום הימצאו של אדם ומתריע במקרה של הפרת צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי או במקרה של כניסת מפוקח לטווח אזהרה, שאישר השר לביטחון לאומי לפי סעיף 3ז;

"בית משפט" – בית משפט השלום, בית המשפט לעניני משפחה, וכן בית דין דתי לגבי צדדים שבענינם הוא מוסמך לדון;

"בית דין דתי" – בית דין רבני, בית דין שרעי, בית דין של עדה נוצרית ובית דין דתי דרוזי;

"בן זוג" – לרבות ידוע בציבור;

"בן משפחה" – לרבות מי שהיה בן משפחה בעבר, והוא אחד מאלה:

(1) בן זוג, הורה או בן זוג של הורה, הורה של בן זוג או בן זוגו של ההורה, סב או סבתא, צאצא או צאצא של בן זוג, אח או אחות, גיס או גיסה, דוד או דודה, אחיין או אחיינית;

(2) מי שאחראי לצרכי מחייתו, בריאותו, חינוכו או שלומו של קטין או חסר ישע, המתגורר עמו, וקטין או חסר ישע המתגורר עם מי שאחראי עליו כאמור;

"גורם סיוע אזרחי" – נציג חברה מפעילה שמנהל יחידת הפיקוח הטכנולוגי הסמיכו לשמש ככזה לפי סעיף 3ד;

"הערכת מסוכנות" – הערכת הסיכון, לרבות רמת הסיכון, לקיומה של התנהגות כאמור בסעיף 3 כלפי בן משפחה אשר צו הגנה כהגדרתו בסעיף 2 התבקש להגנתו;

"חברה מפעילה" – חברה, אחת או יותר, שהמדינה התקשרה עימה למטרה ממטרות אלה:

(1) הספקה, התקנה, הפעלה ותחזוקה של אמצעי פיקוח טכנולוגי;

(2) הסתייעות בגורם סיוע אזרחי לביצוע תפקידיה של יחידת הפיקוח הטכנולוגי, לפי הוראות סעיף 3ג;

"חסר ישע" – כהגדרתו בסעיף 368א לחוק העונשין, התשל"ז-1977;

"טווח אזהרה" – תחום הסמוך גאוגרפית לטווח ההפרה, כפי שקבע בית המשפט בצו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, אשר מתנהל בו מעקב אחר מיקומו של המפוקח בהתאם להוראות חוק זה;

"טווח הפרה" – אזור, יישוב או מקום מסוים אחר שבית המשפט אסר על המפוקח להיכנס אליו בצו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, או אזור שבו נמצא בן המשפחה שלהגנתו ניתן צו הגנה כאמור שבית המשפט אסר על המפוקח בצו הגנה כאמור להימצא במרחק מסוים ממנו;

"טכנאי" – נציג חברה מפעילה שהוסמך לשמש טכנאי לפי סעיף 3ד;

"יחידת הפיקוח הטכנולוגי" – היחידה שהוקמה לפי סעיף 3ג(א);

"מאגר מידע" – המאגר שהוקם לפי סעיף 3ח(א);

"מברר" – סוהר שמונה לפי סעיף 3ג(ג);

"מוקדן" – סוהר שמונה לשמש מוקדן לפי סעיף 3ג(ד);

"מנהל היחידה" – מי שמונה לתפקיד מנהל יחידת הפיקוח הטכנולוגי לפי סעיף 3ג(ב);

"מעריך מסוכנות" – מי שמונה לפי סעיף 6ב;

"מפוקח" – מי שניתן כלפיו צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי;

"הנציב", "סוהר" ו"סוהר בכיר" – כהגדרתם בפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971;

"עבירת אלימות" – עבירה לפי סעיפים 192, 245, 246, 300 עד 301ג, 305, 329, 333 עד 335, 345 עד 348, 351, 368ב, 368ג, 369 עד 374, 377, 380, 382(ג), 427 או 428 לחוק העונשין, התשל"ז-1977;

"עבירת אלימות במשפחה" – עבירת אלימות כלפי בן משפחה;

"עובד סוציאלי לפי חוק" – כל אחד מאלה:

(1) עובד סוציאלי לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960;

(2) עובד סוציאלי לפי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966;

(3) עובד סוציאלי לעניין סדרי דין כהגדרתו בחוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955;

(4) עובד סוציאלי לפי חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), התשכ"ט-1969;

(5) עובד סוציאלי לפי חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981;

"צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי" – כמשמעותו בסעיף 3ב(ג);

"קטין" – כהגדרתו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962;

"קצין משטרה מוסמך" – קצין משטרה שהמפקח הכללי של משטרת ישראל או מי מטעמו הסמיכו לשם אישור המלצה על טווח אזהרה וטווח הפרה לפי סעיף 3ב(ו);

"פקיד סעד" – (נמחקה)

"רשות ביטחון" – משטרת ישראל, הרשות להגנה על עדים, משמר הכנסת, כמשמעותו בחוק משכן הכנסת, רחבתו ומשמר הכנסת, התשכ"ח-1968, צבא הגנה לישראל, שירות הביטחון הכללי ושירות בתי הסוהר.

צו הגנה

2. (א) בית המשפט רשאי לתת צו האוסר על אדם לעשות את אלה כולם או מקצתם או לקבוע להם תנאים (להלן – צו הגנה):

(1) להיכנס לדירה בה מתגורר בן משפחתו או להימצא בתחום מרחק מסויים מאותה דירה, והוא אף אם יש לו זכות כלשהי בה, או להיכנס למקום מסוים אחר שבו שוהה בן משפחתו באופן קבוע במהלך שגרת חייו, לרבות מקום עבודתו, או להימצא בתחום מרחק מסוים מאותו מקום;

(2) להטריד את בן משפחתו בכל דרך ובכל מקום;

(3) לפעול בכל דרך המונעת או המקשה על שימוש בנכס המשמש כדין את בן משפחתו, והוא אף אם יש לו זכות כלשהי בנכס;

(4) להימצא בתחום מרחק מסוים ממקום הימצאו של בן משפחתו, ביודעו כי בן המשפחה נמצא באותו מקום.

(א1) על מתן צו הגנה לפי סעיף קטן (א)(1) או (4) יחולו הוראות סעיף 3ב לעניין שימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי.

(ב) צו הגנה יכול שיכיל גם דרישה לערובה הן לקיומו והן להתנהגות טובה, או כל הוראה אחרת הדרושה, לדעת בית המשפט, להבטחת שלומו ובטחונו של בן משפחה, ויכול שיכיל גם הוראות בדבר הסידורים הנדרשים כתוצאה ממתן הצו.

(ג) תנאי הערובה כאמור בסעיף קטן (ב), לרבות חילוטה, יפורטו בצו ההגנה.

(ג1) בית המשפט רשאי, מנימוקים מיוחדים שיפורטו בהחלטתו, להאריך את תקופת תוקפה של ערובה להתנהגות טובה לתקופה שלא תעלה על שנה מיום שיפוג תוקפו של צו ההגנה.

(ד) (בוטל)

(ה) (בוטל)

(ו) (בוטל)

(ז) (1) ניתן צו הגנה להגנתו של קטין, תימסר הודעה על כך על ידי בית המשפט, לעובד סוציאלי שמונה לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960;

(2) ניתן צו הגנה להגנתו של קטין, רשאי בית המשפט להורות לעובד סוציאלי כאמור בפסקה (1), להגיש תסקיר בכתב במועד שיקבע;

(3) ניתן צו הגנה להגנתו של קטין כאמור בסעיף קטן (א)(1), כלפי אדם האחראי על הקטין, יורה בית המשפט לעובד סוציאלי כאמור בפסקה (1), על הגשת תסקיר לבית המשפט; תסקיר כאמור יוגש בתוך 30 ימים ובו ימסור העובד הסוציאלי, בין היתר, את עמדתו ביחס לקיומה של אפשרות לשמירת קשר בין הקטין לבין האחראי על הקטין;

(4) נוכח בית המשפט, על סמך תסקיר כאמור בפסקה (3), כי שמירת הקשר בין הקטין ובין האחראי על הקטין שכלפיו ניתן צו ההגנה, עולה בקנה אחד עם טובת הקטין, רשאי הוא ליתן הוראות לעניין זה.

(ח) ניתן צו הגנה כאמור בסעיף קטן (א)(1) כלפי אדם האחראי על קטין, ומטרת הצו אינה להגן על הקטין, רשאי בית המשפט לתת הוראות לעניין שמירת הקשר שבין האדם לבין הקטין, ובלבד שנוכח, על סמך תסקיר לפי הוראות סעיף 6 או בדרך אחרת, כי מתן הוראות כאמור לא יהיה כרוך בפגיעה בקטין; התבקשה הערכת מסוכנות לפי סעיף 6א כלפי אדם האחראי על הקטין, לא ייתן בית משפט צו לקבלת התסקיר כאמור אלא לאחר שקיבל את הערכת המסוכנות.

(ח1) בית משפט הדן בבקשה למתן צו הגנה לפי הוראות חוק זה, רשאי לתת גם צו מניעת הטרדה מאיימת לאדם, לענין בן משפחתו, בהתאם להוראות חוק מניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001.

(ט) לעניין סעיף זה, "אחראי על קטין" – הורה, הורה חורג, אפוטרופוס, או מי שהקטין נתון במשמורתו או בהשגחתו.

התחייבות לקבלת טיפול

2א. (א) ניתן צו הגנה, רשאי בית המשפט עם מתן הצו או במועד מאוחר יותר, להורות למחוייב על פי הצו, לתת התחייבות שיקבל טיפול מגורם שיקבע בית המשפט (להלן בסעיף זה – התחייבות לקבלת טיפול).

(ב) לא יורה בית משפט על התחייבות לקבלת טיפול, אלא לאחר שהוגש לו תסקיר כאמור בסעיף 6 ובית המשפט נוכח כי המחוייב על פי צו ההגנה מתאים לטיפול, מסכים ומבין את תנאיו ואת מהותו של הטיפול, וכי קיימת מסגרת לטיפול בו.

(ג) נתן בית משפט הוראה להתחייבות לקבלת טיפול, יורה על מסירת דיווח לבית המשפט על התקדמות הטיפול, במועדים ובדרכים שיקבע.

(ד) (1) בסעיף קטן זה – "מסגרת טיפולית מתאימה" – מסגרת טיפולית המתאימה לטיפול באדם שתוקצבה במסגרת התקציב שנותר לאחר תקצוב העסקת עובדים סוציאליים מגייסים ומעריכים, מתוך כלל התקציב שיועד לביצוע סעיף זה בחוק תקציב שנתי כהגדרתו בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985 (להלן – חוק תקציב שנתי); "עובד סוציאלי מגייס ומעריך" – עובד סוציאלי שהסמיך שר הרווחה והביטחון החברתי לביצוע סעיף קטן זה ושהעסקתו

תוקצבה במסגרת התקציב שיועד לביצוע סעיף זה בחוק תקציב שנתי; "תקופת הוראת השעה" – תקופה שתחילתה ביום תחילתו של חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 18 – הוראת שעה), התשפ"ב-2021, וסיומה בתום חמש שנים מאותו מועד, ואם הוארכה לפי הוראות פסקה (9) – עד תום תקופת ההארכה;

(2) בתקופת הוראת השעה יחולו הוראות סעיף קטן זה ולא יחולו הוראות סעיפים קטנים (א) עד (ג);

(3) ניתן צו הגנה, יורה בית המשפט, עם מתן הצו או במועד מאוחר יותר, על קבלת חוות דעת של עובד סוציאלי מגייס ומעריך לגבי המחויב על פי הצו (בסעיף קטן זה – חוות הדעת); חוות הדעת תכלול התייחסות מפורשת להתאמת המחויב על פי הצו לטיפול ולקיומו של מקום פנוי במסגרת טיפולית מתאימה או במסגרת טיפולית אחרת התואמת את צרכיו; הוראות פסקה זו לא יחולו על צו הגנה שניתן במעמד צד אחד, אלא אם כן המחויב על פי הצו הוזמן כדין ולא התייצב לדיון;

(4) על אף האמור בפסקה (3), בית המשפט רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שלא להורות על קבלת חוות הדעת;

(5) הוגשה חוות הדעת, רשאי בית המשפט להורות שהמחויב על פי צו ההגנה יקבל טיפול במסגרת מטעם המדינה שהומלצה בחוות הדעת, אם נמצא בחוות הדעת כי הוא מתאים לטיפול וכי יש מקום פנוי באותה מסגרת;

(6) נתן בית המשפט הוראה לקבלת טיפול כאמור בפסקה (5), יורה על מסירת דיווח לבית המשפט בדבר התקדמות הטיפול, במועדים ובדרכים שיקבע; עם קבלת הדיווח, רשאי בית המשפט לבקש את תגובת הצדדים, והוא רשאי לזמן את הצדדים כדי לבחון מחדש את צו ההגנה ואת תנאיו;

(7) הוראות סעיף קטן זה לא יחולו על צו הגנה שניתן לפי הוראות סעיף 3א;

(8) שר הרווחה והביטחון החברתי ידווח לוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת, אחת לשנה, החל מיום תחילתו של חוק למניעת אלימות במשפחה (תיקון מס' 18 – הוראת שעה), התשפ"ב-2021, על יישום הוראות סעיף קטן זה, ובכלל זה על מספר המחויבים על פי צו הגנה שניתנה לגביהם חוות דעת, על מספר המחויבים כאמור שהופנו לקבלת טיפול ועל מספר המחויבים שסיימו הליך של טיפול;

(9) שר המשפטים, בהסכמת שר הרווחה והביטחון החברתי ושר האוצר ובאישור הוועדה לקידום מעמד האישה ולשוויון מגדרי של הכנסת, רשאי להאריך, בצו, את תקופת הוראת השעה בתקופות נוספות שלא יעלו על שלוש שנים במצטבר.

איסור החזקה ונשיאה של נשק

2ב. ניתן צו הגנה כאמור בסעיף 2, ייאסר על המחויב בצו להחזיק או לשאת נשק, לרבות נשק שניתן לו מטעם רשות ביטחון או רשות אחרת מרשויות המדינה; בית המשפט יורה, במעמד מתן הצו, על תפיסת נשקו של המחויב בצו, לאלתר.

היתר להחזקה ולנשיאה של נשק

2ג. (א) על אף הוראות סעיף 2ב, ניתן צו הגנה שאינו כולל איסור כאמור בסעיף 2(א)(1) או (4), רשאי בית המשפט, לבקשת המחויב בצו, הנושא או המחזיק נשק כדין, להתיר לו להמשיך להחזיק או לשאת נשק, אם סבר כי אין בכך כדי להוות סיכון לשלומו של בן משפחה, והתקיימה אחת מהוראות פסקאות (1) עד (3) –

(1) הנשק דרוש לו לשם הגנה עצמית מפני סכנה ממשית;

(2) הנשק משמש אותו במסגרת עבודתו אצל בעל רישיון מיוחד או במפעל ראוי והתקיימו שני אלה:

(א) איסור החזקה או נשיאה של נשק עלול להביא להפסקת עבודתו או לפגוע באופן ממשי בהמשך עבודתו;

(ב) הממונה על המחויב בצו אצל בעל הרישיון המיוחד או במפעל הראוי, הגיש לבית המשפט בקשה מנומקת

בכתב להמשך ההחזקה והנשיאה של הנשק בידי המחויב בצו;

בפסקה זו – "בעל רישיון מיוחד" – בעל רישיון מיוחד לפי סעיף 10ג לחוק כלי היריה, התש"ט-1949 (להלן – חוק כלי היריה); "מפעל ראוי" – כהגדרתו בסעיף 10 לחוק כלי היריה;

(3) הוא איש רשות ביטחון והממונה עליו ברשות הביטחון הגיש לבית המשפט בקשה מנומקת בכתב להמשך ההחזקה והנשיאה של הנשק בידי המחויב בצו; בפסקה זו, "הממונה" – אחד מאלה:

(א) כשהמחויב בצו הוא איש משטרת ישראל – ממונה שהוא בדרגת ניצב משנה ומעלה;

(ב) כשהמחויב בצו הוא איש משמר הכנסת – ממונה שהוא בדרגת גונן משנה ומעלה;

(ג) כשהמחויב בצו הוא איש צבא הגנה לישראל – ממונה שהוא מפקד יחידה בדרגת סגן אלוף ומעלה;

(ד) כשהמחויב בצו הוא איש שירות בתי הסוהר – ממונה שהוא בדרגת גונדר משנה ומעלה.

(ה) כשהמחויב בצו הוא איש הרשות להגנה על עדים – מנהל הרשות או עובד הרשות שהוא הסמיכו לכך.

(ב) לענין מחויב בצו הנמנה עם הכוחות הסדירים או עם כוחות המילואים של צבא הגנה לישראל, רשאי גם מפקד יחידה שדרגתו סגן אלוף ומעלה להגיש ביוזמתו בקשה לבית המשפט כי יותר למחויב בצו הגנה כאמור, להחזיק או לשאת נשק, ורשאי בית המשפט להתיר כן למחויב בצו, אם סבר כי אין בכך כדי להוות סיכון לשלומו של בן משפחה.

דיון במעמד הצדדים

72ד. דיון בבקשה לפי סעיף 2ג יתקיים במעמד שני הצדדים ובלבד שבבקשה –

(1) לפי סעיף 2ג(א)(2) או (3) יתקיים הדיון גם במעמד נציג בעל הרישיון המיוחד, המפעל הראוי או רשות הביטחון לפי הענין;

(2) לפי סעיף 2ג(ב) יוזמן לדיון גם המחויב בצו.

הסדרים להבטחת שלום בן המשפחה

2ה. התיר בית המשפט למחויב בצו הגנה להחזיק או לשאת נשק לפי הוראות סעיף 2ג, יפרט את הנימוקים ויקבע בצו תנאים והסדרים להבטחת שלום בן משפחתו של המחויב בצו; ניתן ההיתר על פי הבקשה לפי סעיף 2ג(א)(2) או (3) או (ב), יפרט בית המשפט את הצעדים שינקוט בעל הרישיון המיוחד, בעל המפעל הראוי או רשות הביטחון, לפי הענין, שנקבעו בהסכמתם להבטחת קיומם של התנאים וההסדרים שקבע לענין זה.

העברת החלטות בית המשפט

2ו. (א) בית המשפט ימסור לגורמים האלה הודעה על צו הגנה שנתן לפי הוראות סעיף 2 וכן על היתר שנתן לפי הוראות סעיפים 2ג ו-2ה:

(1) פקיד הרישוי כהגדרתו בחוק כלי היריה;

(2) משטרת ישראל;

(3) צבא הגנה לישראל – אם המחויב בצו נמנה עם כוחות המילואים של צבא הגנה לישראל או אם נמסר לו נשק מטעם צבא הגנה לישראל או בהסכמתו כדי להחזיקו, לרבות נשק שנמסר לו לפי תעודת הרשאה כאמור בסעיף 5ב(ג) לחוק כלי היריה;

(4) רשות ביטחון – רשות הביטחון שעמה נמנה המחויב בצו.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), נתן בית המשפט צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, לרבות צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי מותנה כמשמעותו בסעיף 3ב(ח), ימסור הודעה על מתן הצו גם ליחידה לפיקוח טכנולוגי.

בקשה למתן צו הגנה והתנאים לנתינתו

3. לבקשת בן משפחה, היועץ המשפטי לממשלה או נציגו, תובע משטרתי או עובד סוציאלי שהתמנה על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 או על פי חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966, רשאי בית המשפט לתת צו הגנה מפני אדם אם ראה כי נתקיים אחד מאלה:

(1) בסמוך לפני הגשת הבקשה נהג באלימות בבן משפחתו, ביצע בו עבירת מין או כלא אותו שלא כדין;

(2) התנהגותו נותנת בסיס סביר להניח כי הוא מהווה סכנה גופנית ממשית לבן משפחתו או שהוא עלול לבצע בו עבירת מין;

(3) התעלל בבן משפחתו התעללות נפשית מתמשכת, או התנהג באופן שאינו מאפשר לבן משפחתו ניהול סביר ותקין של חייו;

לענין סעיף זה, "עבירת מין" – עבירה לפי סימן ה' בפרק י' לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

צו הגנה מפני קטין

3א. (א) בקשה למתן צו הגנה מפני קטין תוגש לבית המשפט לעניני משפחה או לבית דין דתי שהוקמה בו יחידת סיוע לפי חוק בתי דין דתיים (יחידות סיוע), התשע"א-2011, ובלבד שבית הדין דן בעניינו של הקטין בתובענה אחרת שבסמכותו.

(ב) על בקשה שהגיש בן משפחה יחולו הוראות אלה:

(1) בית המשפט יפנה את המבקש ואת הקטין (בסעיף קטן זה – הצדדים) ליחידת הסיוע שבבית המשפט;

(2) יחידת הסיוע תודיע לבית המשפט אם הגיעו הצדדים להסכמה בדבר הסדר הסכסוך ואת המלצותיה בענין;

(3) לא הגיעו הצדדים לידי הסכמה, תודיע יחידת הסיוע לקטין על זכותו להיות מיוצג על ידי עורך דין בדיון כאמור בפסקה (4), בהתאם להוראות חוק הסיוע המשפטי, התשל"ב-1972, זולת אם בחר הקטין להיות מיוצג על ידי עורך דין מטעמו;

(4) ראה בית המשפט, לאחר ששקל את נסיבות הענין ואת טובת הקטין נושא הבקשה, כי יש צורך לתת צו הגנה, רשאי הוא, לאחר שנתן לקטין הזדמנות להשמיע את עמדתו לפניו, לתת צו הגנה; ואולם לא ייתן בית המשפט צו לפי סעיף 2(א)(1), אלא לאחר שקיבל תסקיר בכתב מעובד סוציאלי כמשמעותו בסעיף 3, ובלבד שנמצא סידור חוץ ביתי הולם לקטין.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מהוראות סעיף 3א לחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 ואין בהגשת בקשה לצו הגנה לבית דין דתי, לפי סעיף קטן

(א), כדי להקנות לבית הדין סמכות לדון לפי החוק האמור.

צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי

3ב. (א) בצו הגנה לפי סעיף 2(א)(1) רשאי בית המשפט לכלול הוראה בדבר שימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי, אם מתקיימים התנאים לפי סעיף קטן (ג); צו הגנה כאמור יינתן לאחר שניתנה הסכמתו של בן המשפחה שלהגנתו ניתן הצו לשימוש באמצעי הפיקוח והוא קיבל הסבר על אמצעי הפיקוח ויעילותו ואיסוף המידע על אודותיו, ואם ניתן הצו להגנתו של בן משפחה שהוא קטין – גם התנאים לפי סעיף קטן (ז).

(ב) לא ייתן בית המשפט צו הגנה לפי סעיף 2(א)(4), אלא אם כן הצו הוא להגנתו של בן משפחה שאינו קטין או חסר ישע ומתקיימים התנאים לפי סעיף קטן (ג) ובית המשפט כלל בצו כאמור הוראה בדבר שימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי כלפי המפוקח וכלפי בן המשפחה שלהגנתו ניתן הצו; צו הגנה כאמור יינתן לאחר שניתנה הסכמתו של בן המשפחה שלהגנתו ניתן הצו לשימוש באמצעי הפיקוח, לרבות הסכמתו לניטור מקום הימצאו, והוא קיבל הסבר על אמצעי הפיקוח ויעילותו ועל איסוף המידע על אודותיו.

(ג) ואלה התנאים למתן צו הגנה הכולל הוראה לשימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי, כאמור בסעיף קטן (א) או (ב) (בחוק זה – צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי):

(1) בית המשפט שוכנע כי שימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי נדרש, בנסיבות העניין, לשם הגנה על בן המשפחה, בשל חשש ממשי להפרה של צו ההגנה או בשל סכנה גבוהה הנשקפת מהאדם שכלפיו ניתן או מתבקש הצו, כלפי בן המשפחה שלהגנתו ניתן או מתבקש הצו;

(2) האדם שכלפיו מתבקש צו בתנאי פיקוח טכנולוגי הורשע בעבר בעבירת אלימות או בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה ונסיבותיה יש הצדקה להטלת הפיקוח, והוגש נגדו כתב אישום בעבירות כאמור או שהופר צו הגנה קודם שניתן כלפיו; לעניין זה יראו גם מי שהוגש נגדו כתב אישום והתקיימו נסיבות סעיף 15(א) או (ב) לחוק טיפול בחולי נפש, התשנ"א-1991;

(3) התקבלה הערכת מסוכנות לפי סעיף 6א או שהובאה בפני בית המשפט הערכת מסוכנות קודמת בעניינו של מי שכלפיו ניתן או מבוקש צו ההגנה; ואולם, לא תובא בפני בית המשפט הערכת מסוכנות שנערכה ביוזמת מי מהצדדים או מי מטעמם, לפי בחירתם.

(ד) בית המשפט ייתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי לאחר ששקל את הפגיעה בפרטיותו ובחופש התנועה של האדם שכלפיו ניתן או מתבקש הצו אל מול הסכנה הנשקפת לשלומו של בן המשפחה שלהגנתו ניתן או מתבקש הצו והפגיעה האפשרית בו ובשגרת חייו אם לא יינתן הצו, ונוכח כי לא ניתן להשיג את מטרת השימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי בדרך אחרת שפגיעתה פחותה.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (ג), שוכנע בית המשפט, על פי הראיות שהובאו בפניו כי יש סכנה גבוהה וממשית לחייו של בן המשפחה שלהגנתו ניתן או מתבקש צו הגנה, רשאי הוא לתת צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, גם אם לא התקיים אחד או יותר מהתנאים כאמור בסעיף קטן (ג)(2) ו-(3).

(ו) בדיון למתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי תמסור יחידת הפיקוח הטכנולוגי הודעה לבית המשפט, בתוך חמישה ימים מהמועד שבו ביקש בית המשפט לקבלה, על כל אלה:

(1) קיומו של אמצעי פיקוח טכנולוגי פנוי;

(2) קיומה של היתכנות טכנולוגית לשימוש באמצעי כאמור בנסיבות העניין;

(3) המלצת משטרת ישראל שאישר קצין משטרה מוסמך בדבר טווח ההפרה וטווח האזהרה; בית המשפט רשאי לתת ליחידת הפיקוח הטכנולוגי הנחיות מיוחדות לעניין השיקולים שתשקול משטרת ישראל לעניין זה, לשם התחשבות בצרכיו של מי שכלפיו ניתן או מתבקש צו הגנה ושל בן המשפחה שלהגנתו ניתן או מתבקש הצו.

(ז) בלי לגרוע מהוראות סעיף 2(ז), צו הגנה כאמור בסעיף קטן (א) שניתן להגנתו של בן משפחה שהוא קטין, יינתן בכפוף לתנאים אלה:

(1) אמצעי הפיקוח הטכנולוגי יופעל לגבי מקום מגוריו של הקטין או מקום אחר שיורה עליו בית המשפט;

(2) ניתנה הסכמת הורהו או אפוטרופסו של הקטין, שאינו המפוקח, ואם מלאו לקטין 14 שנים – ניתנה גם הסכמתו לצו; ואולם בית המשפט רשאי להורות על שימוש באמצעי פיקוח טכנולוגי אף ללא הסכמת הקטין, הורהו או אפוטרופסו, בנסיבות מיוחדות שיירשמו.

(ח) סבר בית המשפט כי מתקיימים התנאים למתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, אך אין בנמצא אמצעי פיקוח טכנולוגי פנוי, רשאי הוא להורות על צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי מותנה, ויבהיר לצדדים את משמעות הצו; התפנה אמצעי פיקוח טכנולוגי, תודיע על כך יחידת הפיקוח הטכנולוגי לצדדים, בהתאם להוראות שיקבע השר לביטחון לאומי בתקנות.

(ט) בצו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי יורה בית המשפט מהו טווח ההפרה ומהו טווח האזהרה לעניין האיסורים הכלולים בצו, ויבהיר למפוקח את משמעות הצו, את תנאיו ואת תוצאות הפרתו, ובכלל זה את חובתו לענוד את אמצעי הפיקוח הטכנולוגי בהתאם להוראות הצו ואת חובתו לשתף פעולה עם יחידת הפיקוח הטכנולוגי, ויבהיר את המשמעות של אי-שיתוף הפעולה מצידו.

(י) הוגשה בקשה להארכת תוקפו של צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, רשאי בית המשפט להורות על הגשת הערכת מסוכנות נוספת לפי סעיף 6א או על מסירת הודעה נוספת של יחידת הפיקוח הטכנולוגי לפי סעיף קטן (ו), אם מצא שהעדכון נדרש לשם קבלת החלטה בעניין שלפניו, בין היתר בשל שינוי הנסיבות.

(יא) הוראות סעיף זה לא יחולו על צו הגנה מפני קטין.

(יב) (1) בית המשפט יקבל מהיחידה לפיקוח טכנולוגי דיווח עיתי על מספר האמצעים הטכנולוגיים הפנויים מתוך מכסת האמצעים הטכנולוגיים שנקבעה לפי סעיף 3י, אם נקבעה, באופן שייקבע בין הנהלת בתי המשפט ובין שירות בתי הסוהר;

(2) בית המשפט יקבל ממשרד הרווחה והביטחון החברתי דיווח עיתי על מספר הערכות

המסוכנות הפנויות מתוך המכסה שנקבעה לפי סעיף 6ד, אם נקבעה, באופן שייקבע בין הנהלת בתי המשפט ובין משרד הרווחה והביטחון החברתי.

הקמת יחידת פיקוח טכנולוגי ומינוי בעלי תפקידים ביחידה

3ג. (א) בשירות בתי הסוהר תוקם יחידת פיקוח טכנולוגי, שתבצע את התפקידים שלהלן וכל תפקיד אחר המוטל עליה לפי חוק זה:

(1) ניטור של מקום הימצאו של מפוקח באמצעי הפיקוח הטכנולוגי שבו נעשה שימוש על פי צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי;

(2) ניטור של מקום הימצאו של בן המשפחה שלהגנתו ניתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, באמצעי הפיקוח הטכנולוגי שבו נעשה שימוש על פי הצו כאמור;

(3) מניעת הפרה של צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, באמצעות אזהרת המפוקח, בירור מולו, ובמקרים המתאימים – הזעקת כוח משטרתי על פי נוהל שייקבע;

(4) הגנה על בן המשפחה שלהגנתו ניתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי ואזהרתו מפני חשש להפרת הצו, ובמקרים המתאימים – הזעקת כוח משטרתי או גורם סיוע אזרחי למקום הימצאו, או שניהם, בהתאם לנסיבות העניין;

(5) הקמה וניהול של מאגר מידע כאמור בסעיף 3ח.

(ב) השר לביטחון לאומי ימנה סוהר בכיר שישמש מנהל של יחידת הפיקוח הטכנולוגי; מנהל היחידה יהיה אחראי להפעלת היחידה, להסמכת טכנאים וגורם סיוע אזרחי בהתאם להוראות סעיף 3ד, ולביצוע פעולות בקרה ופיקוח על הפעלת הפיקוח הטכנולוגי ועל פעילות החברה המפעילה.

(ג) הנציב רשאי למנות, מקרב סוהרי שירות בתי הסוהר, מבררים לעניין חוק זה; מברר יעמוד בקשר עם מפוקח ועם בן המשפחה שלהגנתו ניתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, בתקופת תוקפו של הצו, ויערוך בירור בעקבות חיווי שהתקבל מאמצעי פיקוח טכנולוגי, בהתאם להוראות סעיף 3ה(א); לשם מתן הסבר על אודות מנגנון ההפעלה של אמצעי הפיקוח הטכנולוגי ודרישות

הפיקוח, רשאי המברר להיכנס למקום מגוריו של המפוקח ושל בן המשפחה שלהגנתו ניתן צו ההגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, וכן רשאי הוא לזמנם למקום שיקבע, והכול בתיאום עימם ובהסכמתם.

(ד) הנציב רשאי למנות, מקרב סוהרי שירות בתי הסוהר, מוקדנים לעניין חוק זה, שיבצעו פעולות אלה:

(1) מעקב אחר התראות במסך מרכז השליטה של יחידת הפיקוח הטכנולוגי בשלב כניסת מפוקח לטווח האזהרה או לטווח ההפרה, ופעולה בהתאם להוראות סעיף 3ה(ב), בעקבות חיווי שהתקבל מאמצעי פיקוח טכנולוגי;

(2) קבלת פניות ליחידת הפיקוח הטכנולוגי, ובכלל זה קבלת קריאות מצוקה של בן משפחה שלהגנתו ניתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי;

(3) מעקב אחר חיוויים ופניות לגבי אמצעי הפיקוח הטכנולוגי, ובכלל זה לגבי תקלות, ותיעוד של כל אלה.

(ה) לשם מילוי תפקידם לפי חוק זה, יעברו מנהל היחידה, מברר או מוקדן הכשרה מתאימה בתחום הסמכויות שיהיו נתונות להם, ויעמדו בתנאי כשירות נוספים, והכול כפי שיקבע השר לביטחון לאומי.

הסמכת נציגי חברה מפעילה ותפקידם

3ד. (א) מנהל היחידה רשאי להסמיך נציגים של חברה מפעילה לשם הסתייעות בהם לביצוע תפקידי היחידה לפי סעיף 3ג, כמפורט להלן:

(1) לעניין נציג שהוא טכנאי – התקנת אמצעי פיקוח טכנולוגי, ובכלל זה בדיקת קיומה של היתכנות להתקנתו, בדיקת תקינותו של האמצעי, תיקונו והחלפתו; לשם מילוי תפקידו רשאי הטכנאי להיכנס למקום מגוריו של המפוקח ושל בן המשפחה שלהגנתו ניתן צו ההגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי וכן רשאי הוא לזמנם למקום שיקבע לביצוע התקנת האמצעי הטכנולוגי בכל עת סבירה ובתיאום מראש;

(2) לעניין נציג שהוא גורם סיוע אזרחי – הגעה למקום שהותו של בן המשפחה שלהגנתו ניתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, במטרה לסייע לו להיכנס למקום בטוח.

(ב) לא יוסמך כטכנאי או כגורם סיוע אזרחי אלא מי שמתקיימים לגביו כל אלה:

(1) הוא אזרח ישראלי או תושב ישראל;

(2) הוא לא הורשע בעבירה שמפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הוא ראוי, לדעת מנהל היחידה, לשמש בעל תפקיד כאמור, ולא הוגש נגדו כתב אישום בעבירה כאמור;

(3) הוא עבר הכשרה מתאימה בתחום הסמכויות הנתונות לו לפי חוק זה כפי שהורה מנהל היחידה, ובכלל זה בתחום אלימות במשפחה ושמירה על פרטיות וכבוד האדם;

(4) הוא לא עלול להימצא, במישרין או בעקיפין, במצב של ניגוד עניינים בין מילוי תפקידו לפי סעיף זה ובין עניין אישי שלו או תפקיד אחר שלו; לעניין זה – "עניין אישי" – לרבות עניין אישי של קרובו או עניין של גוף שכל אחד מאלה או קרובו, מנהלים או עובדים אחראים בו, או עניין של גוף שיש לכל אחד מהם חלק בהון המניות שלו, בזכות לקבל רווחים, בזכות למנות מנהל או בזכות ההצבעה; "קרוב" – בן זוג, הורה, הורה הורה, הורה של בן זוג, ילד, אח או אחות, או אדם אחר הסמוך על שולחנו, וכן בן זוג או ילד של כל אחד מהם.

(ג) השר לביטחון לאומי רשאי לקבוע דרישות נוספות על האמור בסעיף קטן (ב), בעניין השכלה, ניסיון או השתלמויות, ורשאי הוא לקבוע דרישות שונות לתפקידים שונים.

(ד) עם הסמכת טכנאי או גורם הסיוע האזרחי, יביא מנהל היחידה לידיעתם את חובת הסודיות לפי סעיף 11ב, והם יחתמו על התחייבות לשמירה על סודיות המידע בהתאם לחובה כאמור.

(ה) טכנאי או גורם הסיוע האזרחי לא יטפל במסגרת תפקידו בנושא שהטיפול בו יגרום לו להימצא במצב של ניגוד עניינים, כאמור בסעיף קטן (ב)(4).

(ו) טכנאי וגורם הסיוע האזרחי יפעלו מטעם מנהל היחידה, בהתאם להנחיותיו ולהוראותיו ובפיקוחו, ולא יפעילו

סמכות הכרוכה בהפעלה של שיקול דעת שניתן למנהל היחידה ולעובדיו לפי הוראות חוק זה.

(ז) מנהל היחידה רשאי לבטל הסמכה שנתן לנציג חברה מפעילה, לאחר שנתן לנציג כאמור הזדמנות לטעון את טענותיו, אם מתקיים אחד מאלה:

(1) ההסמכה ניתנה על יסוד מידע כוזב או שגוי;

(2) חדל להתקיים תנאי מהתנאים למתן ההסמכה לפי סעיף קטן (ב) או (ג);

(3) הוא הפר הוראה או הנחיה של מנהל היחידה לפי סעיף קטן (ו);

(4) הוא התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו או התרשל בתפקידו.

חיווי מאמצעי פיקוח טכנולוגי

3ה. (א) התקבל חיווי מאמצעי פיקוח טכנולוגי המעיד על תקלה טכנית באמצעי כאמור או על כניסה של מפוקח לטווח אזהרה, רשאי מברר, לשם מניעת הפרה של צו ההגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי –

(1) לדרוש מהמפוקח למסור לו את שמו ומענו, ולהציג לפניו תעודת זהות או תעודה רשמית אחרת המזהה אותו;

(2) לדרוש מהמפוקח למסור לו כל ידיעה או מסמך שעשויים לכלול מידע בנוגע לעמידתו בתנאי הצו או להפרתם, ובכלל זה לברר עימו את מקום הימצאו; בפסקה זו, "מסמך" – לרבות פלט כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995;

(3) להיכנס למקום הימצאו של המפוקח, אשר נמצא בטווח האזהרה או במקום התקלה הטכנית, ובלבד שלא ייכנס למקום המשמש למגורים אלא בהסכמת מחזיק המקום.

(ב) התקבל חיווי מאמצעי פיקוח טכנולוגי על כניסה של מפוקח לטווח אזהרה, יפעל המוקדן בהתאם למפורט להלן, והכול בהתאם לנוהל שנקבע לפי סעיף 13ו:

(1) יידע את המפוקח על דבר היכנסו לטווח האזהרה ויזהירו מפני הפרה של צו ההגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי;

(2) יידע את בן המשפחה שלהגנתו ניתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי בדבר הצורך להיכנס

למקום בטוח, ויודיע לגורם סיוע אזרחי להגיע למקום שהותו של בן המשפחה האמור;

(3) יעדכן את משטרת ישראל, ככל שנדרש.

(ג) התקבל חיווי מאמצעי פיקוח טכנולוגי על כניסת המפוקח לטווח ההפרה, יודיע על כך המוקדן למשטרת ישראל.

הנחיות לבעלי תפקידים ביחידת הפיקוח הטכנולוגי ולנציגי חברה מפעילה

13. מנהל היחידה יורה בנוהל על אופן הפעולה של בעלי תפקידים ביחידת הפיקוח הטכנולוגי ובחברה המפעילה ועל תיעוד פעולתם, ובכלל זה יקבע הוראות לעניין אופן יצירת הקשר עם מפוקח או עם בן המשפחה שלהגנתו ניתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי.

אישור אמצעי פיקוח טכנולוגי

13ז. השר לביטחון לאומי, בהמלצת הגורמים המקצועיים במשרד לביטחון לאומי ובשירות בתי הסוהר, יאשר מכשיר או יישום כאמצעי פיקוח טכנולוגי, אם פגיעתו בזכויותיהם של מפוקחים אינה עולה על הנדרש לשם הגנה על בני משפחה שלהגנתם ניתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, והוא ברמת אמינות מספקת.

מאגר מידע

13ח. (א) יחידת הפיקוח הטכנולוגי תקים ותנהל מאגר שיכלול מידע שהתקבל מאמצעי פיקוח טכנולוגיים על נתוני איכון המעידים על הפרת צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי או על כניסה לטווח אזהרה, בלבד.

(ב) מאגר המידע יהיה חסוי, לא יימסר מידע ממנו אלא לפי חוק זה ולא יחובר לרשת תקשורת מחשבים, למעט לרשת תקשורת מחשבים באחזקת שירות בתי הסוהר.

(ג) לא תתאפשר גישה למאגר המידע, למעט למורשה גישה שנקבע לפי סעיף 13(ג)(2), ובכפוף להוראות סעיף זה.

(ד) לא ייעשה שימוש במידע שבמאגר המידע אלא למטרות שלהלן, והכול במידה שאינה עולה על הנדרש בנסיבות העניין:

(1) הבטחת קיומו של צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי או הוכחת הפרתו, או מתן צו הגנה או הארכתו, בהליכים לפי חוק זה בלבד;

(2) הליך פלילי נגד המפוקח בשל הפרת צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי או חשד להפרה כאמור, בשל ביצוע עבירת אלימות במשפחה, או עבירה אחרת כלפי בן המשפחה שלהגנתו ניתן הצו, תוך הפרת הצו, או כלפי קטין שהוא אחראי

עליו, או בשל חשד לביצוע עבירה מהעבירות כאמור;

(3) בדיקת תקינות אמצעי פיקוח טכנולוגי, תחזוקת מאגר המידע, ביצוע תיקונים והוספת תוספות ועדכונים טכנולוגיים;

(4) ביצוע תחקיר של הנתונים השמורים במאגר המידע, ובלבד שלא יועבר מידע שעלול להוביל לזיהוי אדם ממאגר המידע;

(5) שימוש שהאדם אשר המידע מתייחס אליו נתן את הסכמתו אליו;

(6) לשימוש יחידת הפיקוח הטכנולוגי או משטרת ישראל, לשם הגנה בהליך משפטי בשל ביצוע תפקידן על פי דין.

(ה) לא ייעשה שימוש במידע שבמאגר המידע נגד בן משפחה שלהגנתו ניתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי.

(ו) המידע שבמאגר המידע יישמר לתקופה המזערית הנדרשת לשם יישום הוראות חוק זה בעניין צווי הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, כפי שיקבע שר המשפטים בתקנות.

(ז) על אף האמור בסעיף קטן (ג), נדרשה גישה למאגר המידע לשם תחזוקה, תיקונים, הוספת תוספות או עדכונים טכנולוגיים, תותר הגישה למאגר לשם כך גם לבעלי מקצוע שאושרו מראש בידי ראש ענף ביטחון מידע בשירות בתי הסוהר או מי מטעמו.

אבטחת המידע

3ט. אמצעי הפיקוח הטכנולוגי, המידע המתקבל ממנו למאגר המידע כאמור בסעיף 3ח(א) והתקשורת בין אמצעי הפיקוח הטכנולוגי למאגר המידע, יאובטחו ברמת אבטחה גבוהה לפי חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

מכסת אמצעים לפיקוח טכנולוגי

3י. השר לביטחון לאומי, בהסכמת שר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים ובאישור הוועדה לביטחון לאומי של הכנסת, יקבע בצו מספר מרבי של אמצעי פיקוח טכנולוגי שניתן להורות על שימוש בהם לפי חוק זה, שיעלה על המספר המרבי שנקבע במכסה הקודמת, אם נקבעה מכסה כאמור.

סדרי דין

4. (א) בית המשפט רשאי לתת צו הגנה במעמד צד אחד; ניתן צו במעמד צד אחד יתקיים הדיון בנוכחות שני הצדדים בהקדם האפשרי ולא יאוחר משבעה ימים מיום מתן הצו.

(ב) נקבע דיון כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית המשפט להאריך את תקפו של הצו כאמור בסעיף 5, לבטלו או להכניס בו שינויים, אף אם מי שמחוייב בצו לא התייצב לדיון.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), צו כאמור בסעיף 3(3) וצו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי לפי סעיף 3ב יינתנו רק במעמד שני הצדדים, אלא אם כן הוזמן המשיב כדין ולא התייצב לדיון.

(ד) בית המשפט לא ידחה בקשה למתן צו הגנה אלא לאחר שנתן למבקש או לבא כוחו הזדמנות להשמיע את טענותיו בעל פה, אלא אם כן ראה שמתקיימות נסיבות חריגות ומטעמים שיירשמו.

תקופת תוקף

5. (א) תקפו של צו הגנה לא יעלה על שלושה חדשים; בית המשפט רשאי להאריך את תקפו של הצו מפעם לפעם, ובלבד שהתקופה הכוללת לא תעלה על ששה חדשים; ואולם, מנימוקים מיוחדים שיפורטו בהחלטתו, רשאי הוא להאריך את תוקפו של הצו לתקופה כוללת שלא תעלה על שנה אחת וכן, מנימוקים מיוחדים כאמור, רשאי בית המשפט להאריך את תוקפו של צו הגנה לתקופה כוללת שלא תעלה על שנה אחת נוספת.

(א1) ניתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי לפי סעיף 3ב(ה), ללא הבאת הערכת מסוכנות בפני בית המשפט, יעמוד תנאי הפיקוח הטכנולוגי בתוקפו לתקופה שלא תעלה על עשרה ימים, ורשאי בית המשפט להאריך את התנאי לתקופה אחת נוספת שלא תעלה על שישה ימים; התקבלה הערכת מסוכנות בתוך התקופות כאמור, וסבר בית המשפט שמתקיימים התנאים שבסעיף 3ב(ג)(1), רשאי הוא להורות על הארכת הצו לתקופה שלא תעלה על שלושה חודשים ויחולו הוראות סעיף קטן (א).

(ב) איסור נשיאה והחזקה של נשק כאמור בסעיף 2ב ימשיך לעמוד בתוקפו גם לאחר פקיעת תוקפו של צו ההגנה, כל עוד לא בוטל על ידי בית המשפט לפי בקשת המחויב בצו, ולגבי מי שנמנה עם הכוחות הסדירים או עם כוחות המילואים של צבא הגנה לישראל גם לפי בקשת מפקד יחידה בדרגת סגן אלוף ומעלה; הדיון בבקשה לפי סעיף קטן זה יתקיים במעמד שני הצדדים; לדיון לפי בקשת מפקד יחידה כאמור, יוזמן גם המחויב בצו.

(ג) תנאים והסדרים שבהם הותרו נשיאה והחזקה של נשק כאמור בסעיף 2ה, יעמדו בתוקפם כל עוד לא בוטלו על ידי בית המשפט לפי בקשת המחויב בצו, ולגבי מי שנמנה עם הכוחות הסדירים או כוחות המילואים של צבא הגנה לישראל גם לפי בקשת מפקד יחידה שהוא בדרגת סגן אלוף ומעלה; הדיון בבקשה לפי סעיף קטן זה יתקיים במעמד שני הצדדים כאמור בסעיף קטן (ב).

(ד) התקיים דיון בבקשה לביטול האיסור או לביטול התנאים וההסדרים לפי סעיפים קטנים (ב) או (ג) לא ידון בית המשפט בבקשה חוזרת בענינים אלו אלא לאחר שעברו שישה חודשים מיום מתן ההחלטה בדיון הקודם.

(ה) (1) נעתר בית המשפט לבקשה לביטול האיסור או לביטול התנאים וההסדרים לפי סעיפים קטנים (ב) או (ג), לא יוחזר הנשק למחויב בצו, אלא לאחר הצגת רישיון תקף שנתקבל לפי חוק כלי היריה, אם רישיון כזה נדרש לשם נשיאתו או החזקתו של הנשק;

(2) אין בביטול האיסור לשאת או להחזיק נשק על ידי בית המשפט לפי סעיף זה כדי לגרוע מסמכותו של פקיד הרישוי לפי סעיף 12 לחוק כלי היריה.

תסקיר

6. לצורך הליך על פי סעיף 4(ב) או סעיף 5(ב) או (ג) רשאי בית המשפט לצוות על עובד סוציאלי כמשמעותו בסעיף 2(ז)(1) או בסעיף 3, לפי העניין, להכין תסקיר בכתב עד למועד שיקבע בכל דבר הקשור למתן צו הגנה, והוראות חוק הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955, יחולו בשינויים המחוייבים על הכנתו, אף אם התסקיר נתבקש לגבי מי שאינו כלול בחוק האמור.

הערכת מסוכנות

6א. (א) בלי לגרוע מסמכויות בית המשפט לפי חוק זה, מצא בית המשפט כי מתקיימים לכאורה התנאים שבסעיף 3ב(ג)(1) ו-(2), או שמתקיימות הנסיבות שבסעיף 3ב(ה) וטרם הוצגה הערכת מסוכנות בעניינו של מי שכלפיו מבוקש צו ההגנה בפני בית המשפט, ובית המשפט ביקש לבחון אפשרות לתת צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, יורה בית המשפט כי מעריך מסוכנות יבצע הערכת מסוכנות של מי שכלפיו ניתן או מבוקש צו ההגנה; הורה בית המשפט כאמור, יגיש מעריך המסוכנות לבית

המשפט את הערכת המסוכנות בתוך עשרה ימים מיום ההוראה כאמור, או במועד מאוחר יותר כפי שהורה בית המשפט.

(ב) הוראה לפי סעיף קטן (א) לקבלת הערכת מסוכנות תינתן בכפוף לכך שיש מכסה פנויה למתן הערכת מסוכנות, בהתאם למכסה שנקבעה לפי סעיף 76, אם נקבעה.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), נתן בית המשפט צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי לפי סעיף 3ב(ה), יבצע מעריך מסוכנות הערכת מסוכנות כאמור בסעיף קטן (א) ויגישה לבית המשפט בתוך עשרה ימים מיום שניתן הצו; בית המשפט רשאי להאריך את התקופה להגשת הערכת מסוכנות בשישה ימים נוספים.

(ד) בית המשפט יבהיר לצדדים את הדרישה להתייצב בפני מעריך המסוכנות בהתאם למועד, למקום ולאופן שיקבע מעריך המסוכנות ואת חובתם לשתף עימו פעולה; לא התייצב מי שכלפיו מבוקש או ניתן הצו בהתאם לאמור, יודיע על כך מעריך המסוכנות לבית המשפט, ותקום חזקה כי נשקפת ממנו סכנה גבוהה לבן המשפחה שלהגנתו מבוקש או ניתן הצו, זולת אם שוכנע בית המשפט אחרת, בנסיבות העניין.

(ה) בית המשפט רשאי להחליט אם למסור העתק של ממצאי הערכת המסוכנות לבעלי הדין, ורשאי הוא להחליט שלא למוסרם, כולם או חלקם, למי מהצדדים, מטעמים שיירשמו, או למוסרם במועד מאוחר יותר.

(ו) בית המשפט רשאי לבקש ממעריך המסוכנות שערך את הערכת המסוכנות, הסבר או השלמה לאמור בה.

(ז) לא ייעשה שימוש בהערכת מסוכנות שהוגשה לבית המשפט אלא לעניין חוק זה, והיא לא תתקבל כראיה בהליך משפטי אחר, למעט בבקשות למתן צו הגנה לפי חוק זה.

(ח) על אף האמור בסעיף קטן (ז), מעריך מסוכנות רשאי להעביר מידע לעובד סוציאלי לפי חוק, לקצין מבחן כמשמעותו בפקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969, ולעובד סוציאלי מגייס ומעריך כהגדרתו בסעיף 2א אשר יהיו רשאים לעשות במידע שימוש, והכול לשם מילוי תפקידם לפי חוק, בקשר לאדם מסוים או לילדיו הקטינים, ובמידה שאינה עולה על הנדרש.

(ט) קיבל בית המשפט הערכת מסוכנות כאמור בסעיף קטן (א), יחולו הוראות סעיף 26(א) לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

מינוי מעריך מסוכנות, ביטול והתליה של מינוי

6ב. (א) לשם ביצוע הערכות מסוכנות, ימנה שר הרווחה והביטחון החברתי (בסעיף זה – השר) מעריכי מסוכנות, ובלבד שיהיו עובדי מדינה, שתפקידם לערוך הערכות מסוכנות; השר יקבע בתקנות תנאי סף למינוי מעריכי מסוכנות, ובכלל זה הסדר ניגוד עניינים ודרישות היעדר עבר פלילי ומשמעתי; כמו כן רשאי הוא לקבוע בתקנות הוראות בעניין הכשירות והמומחיות הנדרשים ממעריך מסוכנות, ובכלל זה מומחיות בתחום האלימות במשפחה, השכלה והכשרה, ניסיון מקצועי, השתלמויות ובחינות.

(ב) לא ימונה אדם למעריך מסוכנות אלא אם כן הוא בעל הכשרה וכישורים באבחון ובטיפול בתחום אלימות במשפחה, והכול כפי שקבע השר בתקנות.

(ג) השר רשאי לבטל מינוי של מעריך מסוכנות אם חדל להתקיים בו תנאי מהתנאים למינוי, ובכלל זה אם מעריך המסוכנות הורשע בעבירה פלילית או בעבירת משמעת, או אם יש נסיבות אחרות שבשלהן אין הוא ראוי להיות מעריך מסוכנות.

(ד) השר רשאי להתלות את המינוי של מעריך מסוכנות אם נגד מעריך המסוכנות תלוי ועומד הליך פלילי או משמעתי, אם מצא כי בנסיבות העניין אין הוא ראוי לשמש מעריך מסוכנות.

(ה) החלטת השר בעניין ביטול או התליה לפי סעיף זה לא תינתן אלא לאחר שניתנה למעריך המסוכנות הזדמנות לטעון את טענותיו.

סמכות מעריך המסוכנות לקבל מידע

6ג. על אף האמור בכל דין ובכפוף להוראות לפי סעיף זה, לשם ביצוע הערכת מסוכנות כאמור בסעיף 6א, רשאי מעריך המסוכנות לקבל מידע כמפורט להלן, אם המידע הוא בקשר לבן המשפחה שכלפיו ניתן או מבוקש צו ההגנה, ומי שברשותו מידע כאמור חייב למוסרו בהקדם האפשרי על פי דרישת מעריך המסוכנות:

(1) מידע כאמור בחוק המידע הפלילי ותקנת השבים, התשע"ט-2019;

(2) כתבי אישום, הכרעות דין, גזרי דין ופרוטוקולים בהליכים לגבי מי שכלפיו ניתן או מבוקש צו ההגנה

בעבירות אלימות במשפחה, וכן מסמכים הנדרשים להערכת מסוכנות והנוגעים להליכים לפני ועדת שחרורים כהגדרתה בחוק שחרור על-תנאי ממאסר, התשס"א-2001, או ועדה לעיון בעונש כמשמעותה בפרק שני לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955;

(3) צווי הגנה, וצווי מניעת הטרדה מאיימת שניתנו לפי חוק למניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001, שניתנו בעניינו של מי שכלפיו ניתן או מבוקש צו ההגנה, ומידע על הפרות שלהם, ובכלל זה מידע על הפרות של צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי;

(4) דוחות סוציאליים שנערכו לפי כל דין, לרבות תסקיר מעובד סוציאלי לפי חוק וכל מידע בעניינים סוציאליים אחרים, תסקירי שירות מבחן, למעט תסקירים לגבי מצבו של נפגע עבירה כאמור בסעיף 187 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982;

(5) הערכות מסוכנות קודמות שנעשו בעניינו של מי שכלפיו ניתן או מבוקש צו ההגנה, לרבות ההערכה על אודות מסוכנותו שבוצעה בעת שהותו כאסיר, והערכת מסוכנות לפי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006;

(6) מידע רפואי כהגדרתו בחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996, הנדרש להערכת המסוכנות.

מכסת הערכות מסוכנות

6ד. שר הרווחה והביטחון החברתי, בהסכמת שר האוצר, בהתייעצות עם שר המשפטים ובאישור הוועדה לביטחון לאומי של הכנסת, רשאי לקבוע בצו מכסה של המספר המרבי של הערכות מסוכנות שיהיה ניתן להעביר לבית המשפט בכל שנה, ובלבד שלא יפחת מהמכסה שקבע בשנה שקדמה לה, וכן רשאי הוא לקבוע בדרך האמורה מכסה מתוך המכסה כאמור, לתקופה מסוימת, של הערכות מסוכנות לשם החלטה בדבר צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי.

הפרת צו

7. (א) (בוטל)

(ב) הוגשה תלונה במשטרה על הפרת צו הגנה הכולל איסור לפי סעיף 2(א)(1) או (4), או התקבל חיווי מאמצעי פיקוח טכנולוגי על הפרת צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי בהתאם לדיווח שהעבירה יחידת הפיקוח הטכנולוגי למשטרת ישראל, רשאי שוטר לעצור את המפר; החלטה שלא לעצור את המפר תינתן על ידי הקצין הממונה,

בכתב ובצירוף נימוקים, ובהעדרו – על ידי ממלא מקומו; לעניין זה, "הקצין הממונה" – הקצין הממונה על החקירות בתחנת המשטרה.

(ג) לא תהיה זו הגנה טובה למי שהפר צו הגנה שבני משפחתו לא עמדו על קיומו או על הפעלת הוראות החוק בשל הפרתו.

(ד) הופר צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, תמסור יחידת הפיקוח הטכנולוגי דיווח על כך לבית המשפט ותצרף תיעוד המעיד על ההפרה; קיבל בית המשפט דיווח על הפרת צו הגנה כאמור וצו ההגנה עודנו בתוקף, רשאי הוא לבקש את תגובת הצדדים או לקבוע דיון כדי לבחון את צו ההגנה, תנאיו והצורך בהארכתו.

(ה) ניתנה החלטה של בית משפט על מעצרו של המפוקח, תדווח יחידת הפיקוח הטכנולוגי לבית המשפט על מעצרו של המפוקח ועל הסרת אמצעי הפיקוח הטכנולוגי לתקופת החזקתו במשמורת חוקית; עם שחרורו ממשמורת חוקית ואם צו ההגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי עודנו בתוקף, תתקין יחידת הפיקוח את האמצעי הטכנולוגי על גופו של המחויב בצו.

דיני ראיות

8. (א) בהליך על פי חוק זה לא יחולו הוראות סעיפים 3 ו-4 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

(ב) הוראות סעיף 8 לחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995, יחולו על בית משפט השלום הדן בתובענה על פי חוק זה.

דרכי המצאה

9. כתבי בית-דין וצווים על פי חוק זה יומצאו על ידי פקיד בית המשפט, או על ידי מי שהוסמך בכתב בידי בית המשפט או מנהל בתי המשפט; ואולם לא יוסמך לכך בן משפחתו של צד בהליך או כל אדם מטעמו, למעט עורך דינו אם זה הסכים לכך.

סמכות

10. בהליך על פי חוק זה בית משפט לא יימנע מלדון או מלתת סעד בענין, מחמת זה בלבד שהענין מתברר בהליך אחר, שנטענה טענה של העדר סמכות מקומית או שאדם התנה על זכותו על פי חוק.

הוצאות ופיצויים בפניית סרק

11. דחה בית המשפט בקשה למתן צו הגנה וקבע כי היא קנטרנית, רשאי הוא להטיל על מי שביקש צו הגנה את אלה או חלק מהם:

(1) הוצאות לטובת המדינה ולצד שנפגע, בשיעור שימצא לנכון;

(2) פיצוי נאות למי שנפגע מהגשת הבקשה.

חובת יידוע

11א. (א) בסעיף זה – "מחלקה לשירותים חברתיים" כמשמעותה בחוק שירותי הסעד, התשי"ח-1958; "עבירה" – עבירה לפי סעיפים 329, 333 עד 335, 345 עד 348, 377, 380 ו-382(ג) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

(ב) רופא, אחות, עובד חינוך, עובד סוציאלי, שוטר, פסיכולוג, קרימינולוג קליני, עוסק במקצוע פרה-רפואי, עורך דין, איש דת או טוען רבני, שעקב טיפול או ייעוץ שנתן לאדם במסגרת עיסוקו במקצועו או בתפקידו, היה לו יסוד סביר לחשוב כי זה מקרוב נעברה עבירה באותו אדם (בסעיף זה – המטופל) על ידי בן זוגו או על ידי מי שהיה בן זוגו בעבר, יידע את המטופל על כך שבאפשרותו לפנות לתחנת משטרה, למחלקה לשירותים חברתיים או למרכז לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה מטעם המחלקה לשירותים חברתיים, וייתן לו כתובת ומספר טלפון של המקומות האמורים הקרובים למקום מגוריו של המטופל.

(ג) השר האחראי, בהתייעצות עם שר המשפטים ובאישור הועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת, יקבע הוראות לביצוע סעיף קטן (ב) ולתיעוד פעולות שנעשו לביצועו; בסעיף קטן זה, "השר האחראי" –

(1) לענין רופאים, אחיות, פסיכולוגים, עובדים סוציאליים במערכת הבריאות, קרימינולוגים קליניים ועוסקים במקצועות פרה-רפואיים – שר הבריאות;

(2) לענין עובדי חינוך – שר החינוך;

(3) לענין עובדים סוציאליים, למעט עובדים סוציאליים במערכת הבריאות – שר העבודה והרווחה;

(4) לענין שוטרים – השר לביטחון הפנים;

(5) לענין אנשי דת וטוענים רבניים – השר לעניני דתות.

(ד) המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין, באישור שר המשפטים והועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת, תתקין כללים לביצוע סעיף קטן (ב) ולתיעוד פעולות שנעשו לביצועו לענין עורכי דין.

חובת סודיות

11ב. אדם שהגיע אליו מידע לפי הוראות חוק זה, תוך כדי מילוי תפקידו או במהלך עבודתו, ישמרנו בסוד, לא יגלה אותו לאחר ולא יעשה בו כל שימוש, אלא לפי הוראות חוק זה או לפי צו בית משפט; העובר על הוראות סעיף זה, דינו – מאסר שלוש שנים.

שמירת דינים

12. הוראות חוק זה באות להוסיף על הוראות כל דין ולא לגרוע מהן.

ביצוע ותקנות

13. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

(ב) השר לעניני דתות, בהסכמת שר המשפטים, יתקין תקנות, כפי שהותקנו לפי סעיף קטן (א), לכל בית דין דתי, בהתאמות הנדרשות.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א) –

(1) השר לביטחון לאומי ממונה על ביצוע סעיפים 3ג עד 3ז ו-3ט, והוא רשאי, בהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות לביצוע סעיפים 3ג עד 3ז;

(2) שר המשפטים, בהסכמת השר לביטחון לאומי ובאישור הוועדה לביטחון לאומי של הכנסת, רשאי להתקין תקנות לפי סעיף 3ח, ובכלל זה לעניין אופן החזקתו ושמירתו של מידע במאגר המידע, אופן הבקרה על פעולות המבוצעות בו, מורשי הגישה למידע הכלול במאגר המידע שהגישה למאגר דרושה לשם מילוי תפקידם וההגבלות שיחולו עליהם בשים לב לרגישות המידע ולהיקפו;

(3) שר הרווחה והביטחון החברתי ממונה על ביצוע סעיפים 6א עד 6ד, והוא רשאי, בהסכמת שר המשפטים, להתקין תקנות לביצועם.

תיקון חוק הנוער (טיפול והשגחה)

14. בחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960, אחרי סעיף 3 יבוא:

"צו הגנה 3א. בית המשפט הדן בענינו של קטין רשאי, אם ראה צורך בכך, לתת צו הגנה על פי חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991".

תיקון חוק סדר הדין הפלילי

15. בחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982, בסעיף 44 בסופו, יבוא "כן רשאי בית המשפט לתת צו הגנה כאמור בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991".

תחילה

16. תחילתו של חוק זה תשעים ימים מיום פרסומו.

תקנות למניעת אלימות במשפחה (סדרי דין בבתי דין רבניים), תשנ"ט-1999

בתוקף סמכותי לפי סעיף 13(ב) לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 (להלן – החוק), ובהסכמת שר המשפטים, אני מתקין תקנות אלה:

פרק א': פרשנות

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"בית דין" – בית דין רבני;

"בקשה" – בקשה למתן צו הגנה;

"יחידת הפיקוח הטכנולוגי" – יחידה שהוקמה לפי סעיף 3ג(א) לחוק;

"מבקש" – מי שרשאי לבקש צו הגנה;

"מוגן" – מי שלטובתו מבוקש צו הגנה;

"מעריך מסוכנות" – מי שמונה לפי סעיף 6ב לחוק;

"משיב" – האדם שמפניו מתבקש צו הגנה;

"פרטי זיהוי" –

(1) שם פרטי, שם האב ושם משפחה;

(2) מספר זיהוי וסוג התעודה שממנה נרשם המספר, אם הדבר ידוע;

(3) המען הקבוע.

פרק ב': פתיחת ההליך

הגשת בקשה

2. (א) בקשה תוגש בכתב לבית הדין שבאזור שיפוטו מצוי מקום המגורים של המוגן, לפי טופס 1 שבתוספת, ויצורף לה תצהיר מטעם המבקש או מאת יודע הפרטים הקשורים לבקשה, לפי טופס 2 שבתוספת.

(א1) בקשה למתן צו הגנה הכוללת הוראה לתנאי פיקוח טכנולוגי תוגש לפי תקנת משנה (א) ותצורף לה גם הסכמת המוגן לפי טופס 2א שבתוספת.

(ב) בית הדין רשאי, בנסיבות מיוחדות לפי שיקול דעתו, לדון בבקשה שהוגשה אף שלא באזור השיפוט שבו מקום המגורים של המוגן.

(ג) (נמחקה)

מועד לדיון

3. במעמד הגשת הבקשה ייקבע המועד לדיון בה, מוקדם ככל האפשר ולא יאוחר משבעה ימים מיום הגשת הבקשה, והודעה עליו תימסר למבקש; אם במועד קבלת הבקשה או בסמוך לכך, הורה בית הדין על הגשת הערכת מסוכנות לפי סעיף 6א לחוק, יורה על מועד דיון, מוקדם ככל האפשר ולא יאוחר מעשרה ימים.

הודעה למשיב

4. (א) הוגשה בקשה ונקבע מועד לדיון במעמד שני הצדדים, תומצא למשיב הודעה ערוכה לפי טופס 4 שבתוספת ובה יפורט המועד הקבוע לדיון.

(ב) ניתן צו במעמד צד אחד בהתאם לסעיף 4(א) לחוק, יומצא למשיב העתק הצו יחד עם הבקשה ונספחיה, בצירוף הודעה כאמור בתקנת משנה (א).

(ג) בתאריך שנקבע לדיון במעמד שני הצדדים, יתייצבו המצהירים כדי לאפשר את חקירתם על תצהיריהם.

פרק ג': מהלך הדיון ומתן הצו

התייצבות

5. (א) לא התייצב המבקש לאחר שנמסרה לו הודעה על מועד הדיון, רשאי בית הדין למחוק את הבקשה או לדחותה ולחייב את המבקש בהוצאות כפי שיראה לנכון, אלא אם כן נמנע מן המבקש להופיע מסיבות שאינן תלויות בו.

(ב) לא התייצב איש מבעלי הדין, רשאי בית הדין לדחות את הדיון למועד אחר או למחוק את הבקשה או לדחותה, ולפסוק הוצאות לטובת המדינה כאמור בסעיף 11 לחוק.

(ג) לא התייצב המשיב ינהג בית הדין בהתאם לאמור בסעיף 4(ב) לחוק.

צו הגנה

6. (א) צו הגנה יהא ערוך לפי טופס 5 שבתוספת.

(ב) כלל צו ההגנה איסור לשאת או להחזיק נשק תימסר הודעה על כך לפקיד רישוי כלי יריה במשרד הפנים, לפי טופס 6 שבתוספת; היה המשיב איש רשות ביטחון תימסר הודעה על כך גם לרשות הביטחון הנוגעת לענין לפי אותו טופס.

(ג) הורה בית הדין על צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי מותנה, יובהר לצדדים כי לצורך מימוש הוראות הצו, יחידת הפיקוח הטכנולוגי תיצור עימם קשר בהמשך.

הערכת מסוכנות

6א. הועברה הערכת מסוכנות למי מהצדדים לפי סעיף 6א(ה) לחוק, לא יזומן מעריך מסוכנות להיחקר על חוות דעתו, אלא ברשות בית הדין, וזאת לאחר שהוגשה בקשה מנומקת לחקור אותו.

הודעת היחידה לפיקוח טכנולוגי

6ב. (א) הוגשה בקשה למתן צו הגנה הכוללת הוראה לתנאי פיקוח טכנולוגי ובית הדין סבר כי מתקיימים התנאים למתן צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי או שקיימת עילה לכאורה לקביעת תנאי פיקוח כאמור, בית הדין יעדכן את היחידה לפיקוח טכנולוגי על הבקשה, ימסור לה את המידע הנוגע לעניין, ויורה לה למסור הודעה כאמור בסעיף 3ב(ו) לחוק.

(ב) התגלה שינוי נסיבות שיש בו כדי להשפיע על התנאים שנקבעו בצו, היחידה לפיקוח טכנולוגי תעביר לבית הדין הודעה עדכנית כאמור בסעיף 3ב(ו) לחוק בהקדם האפשרי; קיבל בית הדין הודעה כאמור, ישקול אם יש צורך בשינוי הצו, בקביעת דיון או ינקוט דרך אחרת המתאימה בנסיבות העניין.

בקשה להארכת צו והדיון בה

7. (א) נתן בית הדין צו הגנה לתקופה קצרה מהתקופה המרבית הכוללת הקבועה בסעיף 5 לחוק, רשאי המבקש להגיש לבית הדין שנתן את הצו, בקשה להארכת תוקפו (להלן – בקשת הארכה) לפי טופס 7 שבתוספת, ויצורף לה תצהיר מטעם המבקש או מאת יודע הפרטים הקשורים לבקשת ההארכה, לפי טופס 2 שבתוספת.

(ב) ניתן צו הגנה במעמד שני הצדדים, שלא במקום המגורים הקבוע של המוגן, יחליט בית הדין באותו מעמד על העברת הדיון לענין בקשות הארכת הצו, לבית הדין במקום המגורים הקבוע של המוגן, אלא אם כן מצא טעמים מיוחדים שלא לעשות כן.

(ג) הוגשה בקשת ההארכה עד שבעה ימים לפני מועד פקיעת צו ההגנה, ידון בית הדין בבקשת ההארכה ויחליט בה לפני מועד פקיעתו של הצו.

(ג1) על אף האמור בתקנת משנה (ג), בקשת הארכת צו הגנה בתנאי פיקוח טכנולוגי, תוגש עד ל-21 ימים לפני מועד פקיעת הצו; בית הדין ידון בבקשת ההארכה ויחליט בה לא יאוחר משבעה ימים לפני מועד פקיעת הצו.

(ד) הודעה על דיון בבקשת ההארכה תישלח למשיב לפי טופס 4 שבתוספת.

(ד1) הורה בית הדין כאמור בסעיף 3ב(י) לחוק, יורה על מועד הגשת הערכת המסוכנות הנוספת או מסירת ההודעה הנוספת, ככל האפשר כאמור בסעיפים 3ב(ו) ו-6א לחוק ובלבד שאלה יוגשו טרם הדיון בבקשת ההארכה.

(ה) הוראות תקנה 5 יחולו, בשינויים המחויבים, לענין התייצבות בעלי הדין לדיון בבקשת ההארכה.

דיון בבקשה במעמד צד אחד

8. בקשה למתן צו במעמד צד אחד, יכול שתידון בפני דיין יחיד.

פרק ד': הפרת צו הגנה

הפרת צו הגנה

9. (א) בקשה בשל הפרת צו הגנה תוגש לפי טופס 8 שבתוספת ויצורף לה תצהיר לפי טופס 9 שבתוספת והודעה על הדיון בבקשה תומצא למשיב לפי טופס 10 שבתוספת. הבקשה תוגש לבית הדין שנתן את הצו, אלא אם כן הועבר התיק, בהתאם לתקנה 7(ב).

(ב) הוראות תקנה 5 יחולו, בשינויים המחויבים, לענין התייצבות בעלי הדין לדיון בבקשה בשל הפרת צו הגנה.

מועד להגשת בקשה בשל הפרת צו

10. (א) בקשה כאמור בתקנה 9(א) תוגש בתוך שבעה ימים מיום הפרת צו ההגנה.

(ב) הוגשה תלונה למשטרה בשל הפרת צו הגנה הכולל איסור לפי סעיף 2(א)(1) או (4) לחוק, תוגש הבקשה בתוך ארבעים ושמונה שעות מזמן הגשת התלונה, אלא אם כן נמנע מהמבקש להגישה בשל סיבות שאינן תלויות בו; במנין השעות לא יבואו בחשבון שבתות וחגים; לבקשה יצורף העתק מהתלונה שהוגשה במשטרה.

פרק ה': הוראות שונות

הגשת בקשות

11. בקשות לפי תקנות אלה, לרבות תצהיר ונספחים אחרים, יוגשו בשלושה עותקים.

מסירת כתבי בי-דין

12. כתבי בי-דין והודעות לענין הליכים לפי חוק זה יומצאו בהתאם לסעיף 9 לחוק, בדרך שתבטיח את מסירתם לפי דחיפות ההליך, בהתאם לכתובת למסירת כתבי בי-דין כמפורט בתצהיר המבקש.

החלת תקנות הדיון של בתי הדין הרבניים

13. תקנות הדיון בבתי-דין רבניים, התשנ"ג, יחולו בשינויים המחויבים לפי הענין, בכל ענין הנוגע לצו הגנה שאינו מוסדר בתקנות אלה.

פטור מאגרה

14. ההליכים לפי החוק פטורים מאגרת בית דין.

כללים למניעת אלימות במשפחה (יידוע בידי עורכי דין), תשס"ג-2002

בתוקף סמכותה לפי סעיף 11א(ד) לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 (להלן – החוק), ולפי סעיף 109 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961, ובאישור שר המשפטים והועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת, מתקינה המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין כללים אלה:

הגדרה

1. בכללים אלה, "גורמי טיפול" – תחנת משטרה, מחלקה לשירותים חברתיים, מרכז לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה מטעם המחלקה לשירותים חברתיים.

יידוע על אפשרות לפנות לגורמי טיפול

2. עורך דין, שנדרש לידע אדם לפי הוראות סעיף 11א(ב) לחוק –

(1) יידע את האדם על כך שבאפשרותו לפנות לגורמי טיפול לקבלת סיוע;

(2) ייתן לאדם כתובות ומספרי טלפון של גורמי הטיפול הקרובים למקום מגוריו, לפי רשימות שיעביר משרד המשפטים ללשכת עורכי הדין מזמן לזמן ושיופצו על ידה.

תיעוד פעולות היידוע

3. עורך דין יתעד בכתב את הפעולות שעשה לביצוע סעיף 11א(ב) לחוק, כאמור בתקנה 1; התיעוד יהיה ערוך לפי הטופס שבתוספת.

שמירת דינים

4. אין בכללים אלה כדי לגרוע מסעיף 19 לכללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשמ"ו-1986.

תקנות למניעת אלימות במשפחה (יידוע בידי אנשי דת וטוענים רבניים), תש"ע-2010

בתוקף סמכותי לפי סעיף 11א(ג) לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 (להלן – החוק), ובאישור הוועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרה

1. בתקנות אלה –

"גורמי טיפול" – תחנת משטרה, מחלקה לשירותים חברתיים, מרכז לטיפול ולמניעת אלימות במשפחה מטעם המחלקה לשירותים חברתיים;

"איש דת" – יהודי ושאיננו יהודי.

יידוע על אפשרות לפנות לגורמי טיפול

2. איש דת או טוען רבני, שחלה עליו חובת יידוע של אדם לפי הוראות סעיף 11א(ב) לחוק –

(1) יידע את האדם על כך שבאפשרותו לפנות לגורמי טיפול לקבלת סיוע;

(2) ייתן לאדם כתובות ומספרי טלפון של גורמי הטיפול הקרובים למקום מגוריו, לפי רשימות שיפורסמו באתר האינטרנט של משרד המשפטים.

תיעוד פעולות היידוע

3. (א) איש הדת או הטוען הרבני יתעד בכתב את הפעולות כאמור בתקנה 2 שעשה לביצוע הוראות סעיף 11א(ב) לחוק.

(ב) התיעוד לפי תקנת משנה (א) יהיה ערוך לפי הטופס שבתוספת, ויישמר בידי איש הדת או הטוען הרבני, לפי העניין, באופן, במקום ולתקופה שנשמר בידו שאר המידע על האדם.

שמירת דינים

4. אין בתקנות אלה כדי לגרוע מהוראות האתיקה החלות על אנשי דת או על טוענים רבניים, לפי כל דין.

פרק ה

ענייני רכוש

חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973 308

חוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, תשע"ד-2014 . 315

חוק המקרקעין, תשכ"ט-1969 [סעיפים 1–14, 27–45, 152–164]
..... 349

חוק המתנה, תשכ"ח-1968 357

חוק המכר, תשכ"ח-1968 358

חוק המכר (דירות), תשל"ג-1973 364

חוק המיטלטלין, תשל"א-1971 375

חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979 379

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973 381

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970 390

חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973

פרק ראשון: הסדר מוסכם

הסכם ממון

1. הסכם בין בני זוג המסדיר יחסי ממון שביניהם (להלן – הסכם ממון), ושינוי של הסכם כזה, יהיו בכתב.

אישור ואימות

2. (א) הסכם ממון טעון אישור בית המשפט לעניני משפחה (להלן – בית המשפט) או בית הדין הדתי שלו סמכות השיפוט בענייני נישואין וגירושין של בני הזוג (להלן – בית הדין), וכן טעון שינוי של הסכם כזה אישור כאמור.

(ב) האישור לא יינתן אלא לאחר שנוכח בית המשפט או בית הדין שבני הזוג עשו את ההסכם או את השינוי בהסכמה חפשית ובהבינם את משמעותו ואת תוצאותיו.

(ג) בהסכם ממון שנכרת לפני הנישואין או בשעת עריכתם יכול אימות רושם הנישואין לבוא במקום אישור בית המשפט או בית הדין.

(ג1) הסכם ממון שנכרת לפני הנישואין יכול שיאומת בידי נוטריון לפי חוק הנוטריונים, התשל"ו-1976, ובלבד שהנוטריון נוכח שבני הזוג הניצבים בפניו עשו את ההסכם בהסכמה חופשית ובהבינם את משמעותו ותוצאותיו.

(ד) הסכם בין בני הזוג שאושר בפסק דין להתרת נישואין על ידי בית הדין, דינו כדין הסכם ממון שאושר לפי סעיף זה; בחוק זה, "התרת נישואין" – לרבות גירושין, ביטול נישואין, הכרזה שהנישואין בטלים מעיקרם או פירוד לפי דין דתי שאינו מאפשר גירושין.

פרק שני: הסדר איזון המשאבים

תחולת ההסדר

3. (א) לא עשו בני הזוג הסכם ממון, ואם עשו – במידה שההסכם אינו קובע אחרת, יראום כמסכימים להסדר איזון המשאבים לפי פרק זה, ויראו הסדר זה כמוסכם בהסכם ממון בעל תוקף שנתמלאו בו הוראות סעיף 2.

(ב) בני זוג שלא ביקשו אימות של הסכם ממון בהתאם לסעיף 2(ג), יסביר להם רושם הנישואין לפני עריכתם את תכנו ומשמעותו של סעיף קטן (א).

העדר תוצאות במשך הנישואין

4. אין בכריתת הנישואין או בקיומם כשלעצמם כדי לפגוע בקניינים של בני הזוג, להקנות לאחד מהם זכויות בנכסי השני או להטיל עליו אחריות לחובות השני.

הזכות לאיזון בפקיעת הנשואין

5. (א) עם התרת הנישואין או עם פקיעת הנישואין עקב מותו של בן זוג (בחוק זה – פקיעת הנישואין) זכאי כל אחד מבני הזוג למחצית שוויים של כלל נכסי בני הזוג, למעט –

(1) נכסים שהיו להם ערב הנישואין או שקיבלו במתנה או בירושה בתקופת הנישואין;

(2) גימלה המשתלמת לאחד מבני הזוג על-ידי המוסד לביטוח לאומי, או גימלה או פיצוי שנפסקו או המגיעים על פי חיקוק לאחד מבני-הזוג בשל נזק גוף, או מוות;

(3) נכסים שבני הזוג הסכימו בכתב ששוויים לא יאוזן ביניהם.

(ב) בפקיעת הנישואין עקב מותו של בן זוג יבואו, לענין הזכות, לאיזון המשאבים, יורשיו במקומו.

(ג) בסעיף זה, "כלל נכסי בני הזוג" – לרבות זכויות עתידיות לפנסיה, פיצויי פרישה, קרנות השתלמות, קופות תגמולים וחסכונות.

הקדמת המועד לאיזון המשאבים

5א. (א) הזכות לאיזון משאבים לפי סעיף 5 תהיה לכל אחד מבני הזוג אף בטרם פקיעת הנישואין אם הוגשה בקשה לביצועו של הסדר איזון משאבים לפי פרק זה והתקיים אחד מהתנאים המפורטים להלן:

(1) חלפה שנה מיום שנפתח אחד מההליכים האלה:

(א) הליך להתרת נישואין;

(ב) תביעה לחלוקת רכוש בין בני הזוג, לרבות תביעה לפירוק שיתוף במקרקעין המשותפים לבני הזוג לפי חוק המקרקעין, התשכ"ט-1969, תביעה לפסק דין הצהרתי בדבר זכויות בני הזוג ברכוש, בקשה לביצוע הסדר איזון משאבים לפי פרק זה או בקשה לפי סעיף 11;

(2) קיים קרע בין בני הזוג או שבני הזוג חיים בנפרד אף אם תחת קורת גג אחת במשך תקופה מצטברת של תשעה חודשים לפחות מתוך תקופה רצופה של שנה; בית המשפט או בית הדין רשאי לקצר את התקופה האמורה בפסקה זו אם ניתנה החלטה שיפוטית המעידה על קיומו של קרע בין בני הזוג.

(ב) בית המשפט או בית הדין רשאי בהחלטה מנומקת בכתב, לקצר את התקופות האמורות בסעיף קטן (א) או, אם הוגשה בקשה לביצוע הסדר איזון המשאבים לפי פרק זה ומצא בית המשפט או בית הדין כי קיימות נסיבות המצדיקות זאת, להקדים את המועד לביצוע ההסדר אף אם לא התקיימו הוראות סעיף קטן (א), בהתקיים אחד מאלה:

(1) ניתן כלפי בן הזוג של המבקש צו הגנה לפי חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, צו לפי חוק למניעת הטרדה מאיימת, התשס"ב-2001, או צו הרחקה להבטחת מדור שקט, והכל בדיון שנקבע למעמד שני הצדדים;

(2) הוגש כתב אישום נגד בן הזוג של המבקש הכולל אישום בעבירת אלימות שבוצעה במבקש או בילדו;

(3) בית משפט ציווה על מעצרו של בן הזוג של המבקש לאחר ששוכנע כי קיים חשד סביר שהוא עבר עבירת אלימות שבוצעה במבקש או בילדו וכי קיים יסוד סביר לחשש שהוא יסכן את ביטחונם, או ציווה על שחרורו ממעצר בנסיבות האמורות, בתנאים המפורטים בסימן ו' לפרק ב' בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, אם קבע כי התנאים, כולם או חלקם, נועדו להגן על המבקש או על הילד.

(ג) בית המשפט או בית הדין שנתן פסק דין לאיזון המשאבים רשאי להתנות את ביצועו בהפקדת כתב הסכמה להתרת נישואין, לרבות כתב הסכמה למתן גט או לקבלת גט, מצד המבקש, בבית הדין או בבית המשפט המוסמך להתיר את נישואי בני הזוג.

(ד) בית המשפט או בית הדין שנתן פסק דין לאיזון המשאבים רשאי לעכב את ביצועו אם סבר כי המבקש פועל בחוסר תום לב בעניין התרת הנישואין; ואולם לא יראו סירוב של המבקש לוותר על זכויות שהוא או ילדו זכאים להן על פי דין, כחוסר תום לב.

(ה) בקשה לביצוע הסדר איזון משאבים לא תידחה או תימחק בשל כך שטרם חלפה שנה מיום שנפתח הליך כאמור בסעיף קטן (א)(1)(ב), ובית המשפט או בית הדין רשאי לעכב את הדיון בבקשה כאמור.

מימוש הזכות לאיזון

6. (א) לצורך איזון המשאבים לפי סעיף 5 יש לשום את נכסי כל אחד מבני הזוג, פרט לנכסים שאין לאזן שוויים; משווי הנכסים האמורים של כל בן-זוג יש לנכות את סכום החובות המגיעים ממנו, למעט חובות בקשר לנכסים שאין לאזן שוויים.

(ב) היה שוויים של נכסי בן הזוג האחד עולה על שוויים של נכסי השני, חייב האחד לתת לשני את מחצית ההפרש, אם בעין ואם בכסף או בשווה כסף.

(ג) באין הסכמה בין בני הזוג בשאלה מה מגיע מהאחד לשני או באיזו דרך יבוצע האיזון, יחליט בית המשפט או בית הדין לפי הנסיבות, ורשאי הוא לקבוע מועדי הביצוע, הבטחתו ושאר תנאיו, לרבות תוספת ריבית במקרה של ארכה או סילוק בשיעורים.

(ד) בהחלטתו לפי סעיף קטן (ג) יתחשב בית-המשפט או בית-הדין בכל הנסיבות הקשורות במצבו הכלכלי של כל אחד מבני הזוג ובטובת ילדיהם הקטינים, ובאופן שימנע ככל האפשר –

(1) גרימת אובדן מקור פרנסה סבירה לאחד מבני הזוג;

(2) הפסקת קיומו או פגיעה בהמשך תיפקודו התקין של תאגיד או של מקום עבודה אחר;

(3) פגיעה בצבירת הזכויות הסוציאליות של אחד מבני הזוג.

(4) פגיעה ברווחת ילדי בני הזוג הקטינים.

מכירת דירת מגורים של בני הזוג

6א. ראה בית המשפט או בית הדין כי לצורך ביצוע איזון המשאבים יש למכור דירה המשמשת למגורי בני הזוג או למגורי ילדי בני הזוג הקטינים ובן הזוג המחזיק בהם, לא יורה על ביצוע המכירה

והיא תעוכב, כל עוד לא נוכח בית המשפט או בית הדין כי לילדי בני הזוג הקטינים ולבן הזוג המחזיק בהם, יחדיו, נמצא הסדר מגורים אחר המתאים לצורכיהם, לרבות הסדר ביניים למגורים זמניים המתאים לצורכיהם, לתקופה שיקבע.

הרחבת בסיס האיזון

7. נכס שבן זוג הוציא או התחייב להוציא מרשותו בכוונה לסכל זכותו של בן זוגו לפי סעיף 5, ונכס שנתן או התחייב לתת במתנה – למעט מתנות ותרומות הניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין – רשאי בית המשפט או בית הדין לראותו, לצורך איזון המשאבים, כאילו הוא עדיין של אותו בן-זוג.

סמכויות מיוחדות

8. ראה בית המשפט או בית הדין נסיבות מיוחדות המצדיקות זאת, רשאי הוא, לבקשת אחד מבני הזוג – אם לא נפסק בדבר יחסי הממון בפסק דין להתרת נישואין – לעשות אחת או יותר מאלה במסגרת איזון המשאבים:

(1) לקבוע נכסים נוספים על המפורטים בסעיף 5 ששוויים לא יאוזן בין בני הזוג;

(2) לקבוע שאיזון שווי הנכסים, כולם או מקצתם, לא יהיה מחצה על מחצה, אלא לפי יחס אחר שיקבע בהתחשב, בין השאר, בנכסים עתידיים, לרבות בכושר ההשתכרות של כל אחד מבני הזוג;

(3) לקבוע שאיזון שווי הנכסים, כולם או מקצתם, לא יהיה לפי שוויים במועד איזון המשאבים, אלא לפי שוויים במועד מוקדם יותר שיקבע;

(4) לקבוע שאיזון המשאבים לא יתייחס לנכסים שהיו לבני הזוג במועד איזון המשאבים אלא לנכסים שהיו להם במועד מוקדם יותר שיקבע.

ראיות

9. ראיה על היות נכס בבעלותו או בהחזקתו של אחד מבני הזוג או על היותו רשום על שמו, אין בה בלבד כדי לצאת ידי נטל ההוכחה שיש למעט נכס זה מן הנכסים ששויים יאוזן בין בני הזוג.

עסקאות בזכות לאיזון

10. זכותו של בן זוג לאיזון המשאבים אינה ניתנת להעברה, לשיעבוד או לעיקול כל עוד אינו זכאי לממשה.

פרק שלישי: הוראות לכל הסדר

אמצעים לשמירת זכויות

11. עשה אחד מבני הזוג פעולה שיש בה כדי לסכל זכות או זכות עתידה של בן הזוג השני על פי הסכם ממון או על פי הסדר איזון המשאבים, או שקיים חשש סביר שהוא עומד לעשות פעולה כזאת, רשאי בית המשפט או בית הדין, לפי בקשת בן הזוג השני,

לנקוט אמצעים לשמירת הזכות האמורה, ובין השאר רשאי הוא לעשות אחת או יותר מאלה:

(1) לצוות על מתן ידיעות ועל מתן ערובה;

(2) לקבוע פעולות שיהיו טעונות הסכמת שני בני הזוג;

(3) לצוות על רישום הערה מתאימה בפנקס המתנהל על פי חוק שרשום בו נכס של אחד מבני הזוג.

אישור לפעולה טעונת הסכמה

12. היתה פעולה של אחד מבני הזוג טעונה, לפי הסכם ממון או לפי צו בהתאם לסעיף 11(2), הסכמת בן הזוג השני ואותו בן זוג סירב להסכים, רשאי בית המשפט או בית הדין לאשר את הפעולה אם ראה שהסירוב היה שרירותי; לא יכול היה בן הזוג השני להביע דעתו או שלא היתה אפשרות סבירה לברר דעתו, רשאי בית המשפט או בית הדין לאשר את הפעולה אם ראה שהיא לטובת המשפחה.

פרק רביעי: הוראות שונות

החוק ובתי הדין

13. (א) חוק זה אינו בא לשנות מסמכות שיפוטם של בתי הדין הדתיים.

(ב) בענין שחוק זה דן בו ינהג גם בית דין דתי לפי הוראות חוק זה, זולת אם הסכימו בעלי הדין לפני בית הדין להתדיין לפי הדין הדתי.

הוראות מעבר

14. סעיף 3 ושאר הוראות הפרק השני לא יחולו על בני זוג שנישאו זה לזה לפני תחילת חוק זה.

משפט בינלאומי פרטי

15. על יחסי הממון בין בני זוג יחול חוק מושבם בשעת עריכת הנישואין, אולם רשאים הם בהסכם לקבוע ולשנות יחסים אלה בהתאם לחוק מושבם בשעת עשיית ההסכם.

תיקון חוק הירושה

16. בחוק הירושה, תשכ"ה-1965 —

(1) בסעיף 11(ב), אחרי "בבעלות משותפת של שניהם" יבוא "או שהגיע במות אחד מהם לנשאר בחיים מחצית שוויים של כל נכסי שניהם או של מרביתם לפי שוויים, אם על פי דין ואם על פי הסכם ביניהם";

(2) בסעיף 11(ג), במקום "הוראה זו אינה באה לפגוע" יבוא "הוראה זו לא תחול על מה שמגיע לבן זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק, ואינה באה לפגוע";

(3) בסעיף 104(א)(4), בסופו יבוא "והמגיע לבן זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק".

שמירת זכויות ודינים

17. אין בחוק זה כדי לגרוע מזכויות לפי חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959, או מזכויות האשה לפי כתובתה, ואין בו כדי לגרוע מהוראות סעיף 101 לחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969.

ביצוע ותקנות

18. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

תחילה

19. תחילתו של חוק זה ביום ז' בטבת תשל"ד (1 בינואר 1974).

חוק לחלוקת חיסכון פנסיוני בין בני זוג שנפרדו, תשע"ד-2014

פרק א': מטרה והגדרות

מטרה

1. מטרתו של חוק זה לקבוע הסדרים בעניין חלוקה של חיסכון פנסיוני בין חוסך ובין בן זוגו לשעבר כפי שנקבעה בפסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני, באמצעות גוף משלם לרבות גוף המשלם תשלומים לפי הסדר פנסיה תקציבית בחוק או לפי הסכם המאמץ את חוק הגמלאות.

הגדרות

2. בחוק זה –

"בן זוג", של חוסך – לרבות הידוע בציבור כבן זוגו;

"בן זוג לשעבר", של חוסך – מי שהיה בן זוג של חוסך, ונקבע בפסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני כזכאי לחלק מהחיסכון הפנסיוני של החוסך;

"גוף משלם" – כל אחד מאלה, לפי העניין:

(1) לגבי חיסכון פנסיוני באמצעות קופת גמל – החברה המנהלת את קופת הגמל;

(2) לגבי חיסכון פנסיוני באמצעות קופת ביטוח – המבטח;

(3) לגבי חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות לפי הסדר פנסיה תקציבית – מעסיק בפנסיה תקציבית; ואולם אם קצבת הפרישה לפי ההסדר כאמור משולמת באמצעות קופת גמל מרכזית לקצבה או באמצעות קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית – יהיה הגוף המשלם החברה המנהלת את קופת הגמל;

"גיל פרישת חובה" – כמשמעותו בחוק גיל פרישה;

"גיל זכאות לקבלת קצבת פרישה" –

(1) לגבי עמית בקרן ותיקה – הגיל שבהגיעו אליו זכאי עמית, לפי תקנון הקרן, לקצבת פרישה שאינה מופחתת בשל פרישה באותו גיל ואינה ממומנת על ידי מעסיקו;

(2) לגבי עמית בקופת גמל לקצבה שאינה קרן ותיקה – גיל פרישה מוקדמת, כמשמעותו בחוק גיל פרישה;

"גמלאי" – מי שמשולמת לו קצבת פרישה;

"הסדר חיסכון" – תקנון קופת גמל, פוליסת ביטוח שהוצאה על פי קופת ביטוח או הסדר פנסיה תקציבית, לפי העניין;

"הסדר פנסיה תקציבית" – הסדר לפי דין או הסכם כהגדרתו בסעיף 88 לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל, שלפיו תשולם קצבה מקופת המעסיק, לרבות באמצעות קופת גמל מרכזית לקצבה או קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית, או מאוצר המדינה, לעובד או לנושא משרה שיצא לקצבה, במשך כל ימי חייו, ולאחר מותו – לשאירו, במשך התקופה הקבועה באותו הסדר, למעט הסדר פנסיה תקציבית בחוק והסכם המאמץ את חוק הגמלאות;

"הסדר פנסיה תקציבית בחוק" – הסדר פנסיה תקציבית לפי אחד מאלה:

(1) חוק הגמלאות;

(2) חוק שירות הקבע;

"הסכם המאמץ את חוק הגמלאות" – הסכם שלפיו תשולם קצבה מדי חודש בחודשו באופן רציף, מקופת המעסיק לעובד בשל פרישה מעבודה במשך כל ימי חייו, ולאחר מותו – לשאירו במשך התקופה הקבועה באותו הסדר, אשר מחיל, בין השאר, את ההסדרים שנקבעו בחוק הגמלאות שעניינם העברת חלק מקצבת הפרישה של זכאי לקצבת פרישה לבן זוגו לשעבר וזכותו של בן זוגו לשעבר של עובד או של זכאי לקצבת פרישה לקבלת קצבה בשל פטירתם;

"חברה מנהלת", "מבטח", "מוטב", "הממונה", "מרכיב הפיצויים", "קופת ביטוח", "קופת גמל", "קופת גמל אישית לפיצויים", "קופת גמל מסלולית", "קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית", "קופת גמל מרכזית לקצבה", "קופת גמל לקצבה", "קופת גמל להשקעה" ו"קופת גמל לתגמולים" – כהגדרתם בחוק קופות גמל; (תיקון מס' 2) תשע"ו-2016

"חוסך" – עובד בפנסיה תקציבית, עמית או גמלאי, לפי העניין;

"חוק גיל פרישה" – חוק גיל פרישה, התשס"ד-2004;

"חוק הגמלאות" – חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970;

"חוק יחסי ממון" – חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973;

"חוק הפיקוח על הביטוח" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (ביטוח), התשמ"א-1981;

"חוק קופות גמל" – חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005;

"חוק שירות הקבע" – חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה-1985;

"חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל" – חוק התכנית להבראת כלכלת ישראל (תיקוני חקיקה להשגת יעדי התקציב והמדיניות הכלכלית לשנות הכספים 2003 ו-2004), התשס"ג-2003;

"חיסכון פנסיוני" – חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות או חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים;

"חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות" – כל אחד מאלה:

(1) צבירת זכויות לפי הסדר פנסיה תקציבית;

(2) חיסכון באמצעות אחד מאלה:

(א) קרן ותיקה;

(ב) קופת ביטוח ישנה;

"חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים" – חיסכון באמצעות קופת גמל המנויה להלן, שאינה קרן ותיקה, קופת ביטוח ישנה, קופת גמל מרכזית לקצבה או קופת גמל מרכזית להשתתפות בפנסיה תקציבית:

(1) קופת גמל לקצבה;

(2) קופת גמל לתגמולים;

(3) קופת גמל אישית לפיצויים;

(4) קופת גמל להשקעה;

(תיקון מס' 2) תשע"ו-2016

"חשבון של בן זוג לשעבר" – חשבון חדש בקופת גמל שפתח גוף משלם על שמו של בן זוג לשעבר של עמית בהתאם להוראות סעיף 6(א);

"יום עסקים" – כהגדרתו בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994;

"יתרה צבורה", במועד מסוים – הכספים שנצברו לזכותו של

עמית בחשבונו בקופת גמל, עד מועד חישוב רווחי הקופה שקדם לאותו מועד;

"כיסוי ביטוחי לסיכוני מוות", בקופת גמל – זכאות בהתאם להסדר החיסכון, לקבלת קצבה או תגמולי ביטוח שלא בדרך של קצבה, מקופת הגמל, בשל פטירת העמית;

"כיסוי ביטוחי לסיכוני נכות", בקופת גמל – זכאות בהתאם להסדר החיסכון, לקבלת תשלומים המשולמים מדי חודש בחודשו לעמית מקופת הגמל, בשל מקרה שבו העמית איבד את כושרו לעבוד, כולו או חלקו;

"מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"מועד ההעברה" – 45 ימים מהיום שבו גוף משלם שלח הודעה לחוסך ולבן זוגו לשעבר בדבר רישום הערה, בהתאם להוראות סעיף 4(ג), ואם המועד חל ביום שאינו יום עסקים – יום העסקים הראשון לאחר מכן;

"מועד הפירוד" – המועד שנקבע בפסק דין לחלקות חיסכון פנסיוני כמועד שבו חלק פירוד בין חוסך ובין בן זוגו לשעבר;

"מעסיק בפנסיה תקציבית" – מי שמשלם לעובד בפנסיה תקציבית קצבה לפי הסדר פנסיה תקציבית;

"סכום הוני בקופת ביטוח ישנה" – הסכום המגיע לעמית במשיכת כספים מקופת ביטוח ישנה הונית, בהתאם לפוליסת הביטוח שהוצאה על פיה;

"הסכום המועבר לבן זוג לשעבר", במועד מסוים – אחד מאלה, לפי העניין:

(1) לעניין העברה מיתרה צבורה – סכום מהיתרה הצבורה של עמית, שעל גוף משלם להעביר באותו מועד לחשבון של בן זוגו לשעבר של העמית לפי הוראות סעיף 6(א) ו-(ב) או 7, לפני החיוב במס כאמור בסעיף 6(ג);

(2) לעניין העברה מקצבת פרישה – סכום מקצבת הפרישה של גמלאי, שעל גוף משלם להעביר באותו מועד לבן זוגו לשעבר של הגמלאי לפי הוראות סעיף 14(א)(1) או (ב), אחרי החיוב במס שחל על הגמלאי בשל מלוא הקצבה בטרם ההעברה;

(3) לעניין העברה מכספים שנמשכו בידי עמית מקרן ותיקה או מקופת ביטוח ישנה קצבתית, שלא בדרך של קצבה – הסכום שעל גוף משלם להעביר באותו מועד לבן זוגו לשעבר של העמית לפי הוראות סעיף 14(א)(2) או (3), לפי העניין, אחרי החיוב במס שחל על העמית בשל מלוא הכספים בטרם ההעברה;

(4) לעניין משיכת כספים בידי בן זוג לשעבר מסכום הוני בקופת ביטוח ישנה – הסכום ההוני שעל גוף משלם לשלם באותו מועד לבן זוגו לשעבר של העמית לפי סעיף 17, אחרי החיוב במס שחל על העמית בשל מלוא הכספים בטרם ההעברה;

"הסכום הנותר", בידי עמית או בידי גמלאי, במועד מסוים – אחד מאלה, לפי העניין:

(1) לעניין העברה מיתרה צבורה – היתרה הצבורה שהיתה נותרת בידי העמית באותו מועד לאחר ביצוע ההעברה לפי סעיף 6;

(2) לעניין העברה מקצבת פרישה – סכום הקצבה שהיה נותר בידי הגמלאי באותו מועד, לאחר ביצוע ההעברה כאמור, וההפחתה לפי סעיף 16(א)(1) ו-(2) ככל שחלה;

(3) לעניין העברה מכספים שעמית מושך מקרן ותיקה או מקופת ביטוח ישנה קצבתית, שלא בדרך של קצבה – הסכום שהיה נותר בידי העמית באותו מועד, לאחר ביצוע ההעברה לפי סעיף 14(א)(2) או (3), לפי העניין;

(4) לעניין משיכת כספים בידי בן זוג לשעבר מסכום הוני בקופת ביטוח ישנה – הסכום ההוני שהיה משולם באותו מועד לעמית לאחר ביצוע ההעברה לפי סעיף 17;

"עובד בפנסיה תקציבית" – עובד או נושא משרה, שחל עליו הסדר פנסיה תקציבית;

"עמית" – כהגדרתו בחוק קופות גמל שאינו גמלאי, וכן מי שמשולמת לו קצבת פרישה חלקית ויש לזכותו יתרה צבורה בקופת גמל;

"ערכאה ראשונה" – הערכאה השיפוטית הראשונה שדנה בחלוקת חיסכון פנסיוני בין חוסך ובין בן זוגו לשעבר;

"פירוד" – כל אחד מאלה:

(1) התרת נישואין כהגדרתה בסעיף 2(ד) לחוק יחסי ממון;

(2) קביעת הסדר איזון משאבים בידי בית המשפט או בית הדין על פי בקשה לפי סעיף 5א לחוק יחסי ממון, או קביעת הסדר אחר בידי בית המשפט או בית הדין לחלוקת רכוש בין בני זוג שנפרדו ובכלל זה לחלוקת חיסכון פנסיוני ביניהם;

"פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני" – פסק דין שנקבעה בו, בין השאר, חלוקה של חיסכון פנסיוני בין חוסך ובין בן זוגו לשעבר בשל פירוד;

"פרישה מעבודה" – לרבות פרישה מכהונה כנושא משרה, ולמעט פטירה;

"קופת ביטוח ישנה" – קופת ביטוח שאושרה לשיווק עד יום ו' בטבת התשס"ד (31 בדצמבר 2003) ומרכיב החיסכון בה אינו נפרד ממרכיב הכיסוי הביטוחי;

"קופת ביטוח ישנה הונית" – קופת ביטוח ישנה שאושרה לפי סעיף 13(ב) לחוק קופות גמל כקופת גמל לתגמולים או כקופת גמל אישית לפיצויים;

"קופת גמל ישנה קצבתית" – קופת ביטוח ישנה שאושרה לפי סעיף 13(ב) לחוק קופות גמל כקופת גמל לקצבה;

"קצבה" – תשלומים המשולמים מדי חודש בחודשו, באופן רציף, מאוצר המדינה או מגוף משלם, לפי הסדר חיסכון, לחוסך או לשאירו;

"קצבת פרישה" – כל אחת מאלה:

(1) קצבה המשולמת לעובד בפנסיה תקציבית, בשל פרישה מעבודה;

(2) קצבה המשולמת מקופת גמל לקצבה למי שהגיע לגיל זכאות לקבלת קצבת פרישה ושאינה בשל כיסוי ביטוחי לסיכוני נכות;

(3) קצבה המשולמת מקרן ותיקה למי שטרם הגיע לגיל זכאות לקבלת קצבת פרישה ושהופחתה בשל כך בהתאם

לתקנון הקרן;

(4) קצבה המשולמת מקופת ביטוח ישנה הונית, שפוליסת הביטוח שהוצאה על פיה מאפשרת להמיר לקצבה את הסכום ההוני בקופת הביטוח הישנה;

"קצבת פרישה חלקית" – קצבת פרישה המשולמת מקופת גמל לקצבה ומחושבת לפי חלק מיתרה צבורה;

"קרן ותיקה" – קופת גמל לקצבה שאינה קופת ביטוח ושאושרה לראשונה לפני יום כ"ט בטבת התשנ"ה (1 בינואר 1995);

"השיעור להעברה" – השיעור מהיתרה הצבורה, מקצבת הפרישה או מסכום חד-פעמי שנמשך מקופת הגמל שלא בדרך של קצבה, לפי העניין, שנקבע בפסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני כשיעור שיועבר לבן הזוג לשעבר;

"השיעור המשותף" – השיעור המתקבל מחלוקת התקופה המשותפת שעד למועד הפירוד בתקופת הצבירה שעד למועד הפירוד;

"התקופה המשותפת" – תקופה החלה בתקופת הצבירה, שנקבע לגבי הפסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני כי נצבר במהלכה חיסכון פנסיוני המשותף לחוסך ולבן זוגו לשעבר;

"תקופת הצבירה" – התקופה כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) לעניין חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים – התקופה שבעדה שולמו בשל החוסך תשלומים לקופת גמל;

(2) לעניין חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות –

(א) לגבי הסדר פנסיה תקציבית – תקופת העבודה או תקופת הכהונה, לפי העניין, שחל לגביה הסדר פנסיה תקציבית;

(ב) לגבי קרן ותיקה או קופת ביטוח ישנה – התקופה שבעדה שולמו בשל החוסך תשלומים לקרן הוותיקה או לקופת הביטוח הישנה בהתאם להוראות הסדר החיסכון, ולא נמשכו בשל אותה תקופה, כולה או חלקה, כספים מהקרן הוותיקה או מקופת הביטוח הישנה;

"השר" – שר האוצר.

פרק ב': רישום פרטי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני

בקשה לרישום של פרטי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני

3. בן זוג לשעבר שניתן לגביו פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני ומתקיימים לגבי פסק הדין התנאים כמפורט להלן, לפי העניין, רשאי להגיש לגוף המשלם בקשה לרשום ברישומיו את פרטי פסק הדין:

(1) לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות, ולגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים של חוסך שהוא גמלאי –

(א) אם החיסכון הפנסיוני הוא באמצעות קופת גמל לקצבה או באמצעות צבירת זכויות לפי הסדר פנסיה תקציבית – נקבע בפסק הדין כי התקופה המשותפת מסתיימת לא יאוחר ממועד הפירוד, וכן כי קצבת הפרישה תחולק בין החוסך ובין בן זוגו לשעבר באופן שהשיעור להעברה יהיה שיעור קבע מסך קצבת הפרישה שהיתה משולמת לחוסך אילולא ההעברה האמורה והשיעור האמור אינו עולה על מחצית מהשיעור המשותף;

(ב) אם החיסכון הפנסיוני הוא באמצעות קופת ביטוח ישנה הונית – נקבע בפסק הדין כי הסכום שיועבר לבן הזוג לשעבר שווה למכפלת השיעור להעברה בסכום ההוני בקופת הביטוח הישנה, ובלבד ששיעור ההעברה לא יעלה על מחצית מהשיעור המשותף;

(2) לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים של חוסך שאינו גמלאי – נקבע בפסק הדין כי היתרה הצבורה של החוסך תחולק בין החוסך ובין בן זוגו לשעבר באופן שהשיעור להעברה לא יעלה על מחצית מסך יתרתו הצבורה במועד הפירוד המחושבת לפי סעיף 6(ב), ויהיה אחיד למרכיבי התגמולים והפיצויים ביתרה הצבורה.

רישום הערה

4. (א) הוגשה לגוף משלם בקשה לרישום של פרטי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני שמתקיימים לגביו התנאים המפורטים בסעיף 3, ירשום הגוף המשלם ברישומיו הערה בדבר פסק הדין ויכלול בה בין השאר את הערכאה שנתנה את פסק הדין, משך התקופה המשותפת, מועד הפירוד והשיעור להעברה, וכן את כל אלה, לפי העניין, והכול לפי פסק הדין (בחוק זה – הערה):

(1) לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות

צבירת זכויות בקרן ותיקה או לפי הסדר פנסיה תקציבית –

(א) אם נקבע בפסק הדין כי האמור בו יחול רק לעניין העברת שיעור מקצבת הפרישה לבן הזוג לשעבר ולא לעניין זכויות בן הזוג לשעבר לקצבה בשל פטירתו של החוסך;

(ב) אם נקבע בפסק הדין כי התקופה המשותפת היא כאמור בסעיף 19(א) ואם בן הזוג לשעבר ויתר על הדרישה לקבלת הסכמתו לביצוע הפעולות המנויות באותו סעיף;

(ג) אם החיסכון הפנסיוני הוא באמצעות צבירת זכויות לפי הסדר פנסיה תקציבית – אם נקבע בפסק הדין כי החלק שיועבר לבן זוגו לשעבר של החוסך, במקרה של פרישת החוסך מעבודתו בשל מצב בריאות לקוי, יהיה מסך קצבת הפרישה המגיעה לחוסך בעד החודש שלאחר החודש בו הגיע החוסך לגיל אחר מגיל פרישת חובה, כאמור בסעיף 14(ב)(2)(ב), ואילך;

(2) לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות בקופת ביטוח ישנה – אם נקבע בפסק הדין כי מתקיימים התנאים לפי סעיף 19(א)(2) שבהם נדרשת הסכמתו בכתב של בן הזוג לשעבר לביצוע הפעולות המנויות באותו סעיף ;

(3) לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים, של חוסך שהוא עמית – הסכום המועבר לבן הזוג לשעבר במועד רישום ההעברה; הסכום יעודכן במועד שבו נזקפת תשואה ליתרה הצבורה של העמית לפי הוראות סעיף 6(ב);

(4) בלי לגרוע מהוראות פסקה (3), לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים בקופת גמל לקצבה שבה משולמת קצבה חלקית – אם נקבע בפסק הדין כי חלוקת היתרה הצבורה בין העמית ובין בן זוגו לשעבר תיעשה מהיתרה הצבורה שנותרה לעמית לאחר תשלום קצבת הפרישה החלקית לפי הוראות סעיף 7(ב).

(ב) נוסף על האמור בסעיפים 9(א)(1), 18(א) ו-19(א) ו-(ב),

ממועד קליטת בקשה לרישום של פרטי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני בגוף המשלם ועד להחלטתו של הגוף המשלם בדבר רישום ההערה, לא יבוצעו הפעולות המנויות בסעיפים האמורים בלא הסכמתו בכתב של בן הזוג לשעבר.

(ג) הגוף המשלם ישלח לחוסך ולבן זוגו לשעבר הודעה בדבר רישום ההערה, בתוך 14 ימים ממועד הרישום, בדואר רשום או בדרך נוספת שקבע השר לפי סעיף 5.

תקנות לעניין רישום הערה

5. השר, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות בעניינים אלה:

(1) בקשה לרישום של פרטי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני לפי סעיף 3, פרטיה והמסמכים שיצורפו אליה, ובכלל זה אופן הגשת הבקשה ופרקי הזמן המרביים ממועד הגשת הבקשה ועד קליטתה ממועד קליטת הבקשה ועד רישום הערה, לפי סעיף 4;

(2) הודעה על רישום הערה בהתאם להוראות סעיף 4(ג), דרכים נוספות למסירתה, ושינוי המועדים למסירת ההודעה;

(3) דרכי ההודעה של בן הזוג לשעבר על בחירתו בדבר העברת הסכום ממרכיב הפיצויים לפי סעיף 6(ה)(1) והמועדים למסירתה.

פרק ג': הוראות לעניין חלוקה של חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים

העברת חלק מהיתרה הצבורה של עמית לחשבון חדש של בן זוגו לשעבר

6. (א) על אף האמור בסעיף 25(א) לחוק קופות גמל ובכפוף להוראות סעיף קטן (ה), ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים בין עמית ובין בן זוגו לשעבר, ונרשמה הערה לפי סעיף 4, יפתח הגוף המשלם חשבון חדש בקופת הגמל על שמו של בן הזוג לשעבר, ויעביר אליו, במועד ההעברה, סכום כאמור בסעיף קטן (ב) מהיתרה הצבורה של העמית, אלא אם כן בית המשפט הורה לעכב את ההערה, בין בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני ובין בהחלטה אחרת.

(ב) הסכום שיועבר לחשבון של בן הזוג לשעבר לפי הוראות סעיף קטן (א) יהיה שווה למכפלת השיעור להעברה בסך היתרה הצבורה של העמית במועד הפירוד, ולסכום האמור תיווסף או תיגרע, לפי העניין, התשואה שהשיגה קופת הגמל בשל התקופה שבין מועד הפירוד ובין מועד ההעברה כאמור; לעניין זה, "תשואה" – הרווחים

וההפסדים שזקפה הקופה על הנכסים העומדים כנגד התחייבויותיה כלפי העמית לאחר ניכוי דמי ניהול.

(ג) העברה לפי סעיף קטן (א) של מרכיב התגמולים בקופת גמל לקצבה או לפי סעיף קטן (ה)(1)(א) של מרכיב הפיצויים, תחויב במס בהתאם להוראות פקודת מס הכנסה.

(ד) סכום המס שחויב כאמור בסעיף קטן (ג) ינוכה באופן שווה מהסכום שיועבר לחשבונו של בן הזוג לשעבר ומהסכום שנותר בחשבונו של העמית לאחר ההעברה לבן הזוג לשעבר.

(ה) על העברה של סכום כאמור בסעיף קטן (ב), ממרכיב הפיצויים ביתרה הצבורה של העמית, יחולו הוראות אלה:

(1) הסכום ממרכיב הפיצויים יועבר לפי בחירתו של בן הזוג לשעבר, לאחר המועד שבו נודע לגוף המשלם כי העמית זכאי למשוך את הסכום לפי דין או הסכם, לאחר מועד ההעברה או לאחר מועד בחירת בן הזוג לשעבר, לפי המאוחר, לאחד מאלה:

(א) למרכיב התגמולים בחשבון של בן הזוג לשעבר שנפתח בהתאם להוראות סעיף קטן (א); הסכום ממרכיב הפיצויים יועבר לאחר שנוכה ממנו מס בהתאם להוראות סעיף קטן (ג);

(תיקון מס' 2 תשע"ו-2016)

(ב) לחשבון חדש בקופת גמל לקצבה שאינה קרן פנסיה או קופת גמל מרכזית לקצבה כאמור בסעיף 23(א)(2א) לחוק קופות גמל ויחול לגביהם האמור באותו סעיף ; הסכום ממרכיב הפיצויים יועבר לאחר שנוכה ממנו מס בהתאם להוראות סעיף 164 לפקודת מס הכנסה;

(ג) לבן הזוג לשעבר; הסכום ממרכיב הפיצויים יועבר לאחר שנוכה ממנו מס בהתאם להוראות סעיף 164 לפקודת מס הכנסה;

(2) הועברו הכספים כאמור בפסקה (1), לא יהיה בן הזוג לשעבר רשאי לחזור בו מבחירתו כאמור באותה פסקה;

(3) היה מעסיקו של העמית זכאי, לפי דין או הסכם, למשוך את הסכום מרמכיב הפיצויים וביקש למשוך אותו, תימחק לגבי סכום זה ההערה שנרשמה לפי סעיף 4; הגוף

המשלם ישלח לבן הזוג לשעבר הודעה בדבר מחיקת ההערה.

(ו) לא יראו העברה לפי סעיף זה לבן הזוג לשעבר כמשיכה לעניין כל דין, והגוף המשלם לא יהיה רשאי להפחית סכום כלשהו מהיתרה הצבורה של העמית בשל ההעברה כאמור אלא בהתאם להוראות סעיף זה.

(ז) הוראות סעיף 9(ב)(1), לגבי עמית בקופת גמל שיש בה כיסוי ביטוחי לסיכוני מוות שעלותו מושפעת, בין השאר, מסכום היתרה הצבורה, ימשיכו לחול גם לאחר העברה לפי סעיף זה לבן זוגו לשעבר.

(ח) עם ההעברה לבן הזוג לשעבר לפי סעיף זה, תימחק לגבי הסכום המועבר ההערה שנרשמה לפי סעיף 4.

העברת חלק מהיתרה הצבורה של עמית שמשולמת לו קצבת פרישה חלקית, לחשבון חדש של בן זוגו לשעבר

7. (א) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב) של סעיף 6, לגבי עמית שמשולמת לו קצבת פרישה חלקית ונותרה לו יתרה צבורה בקופת הגמל לאחר התשלום כאמור, יחושב הסכום שיש להעביר לחשבון של בן הזוג לשעבר בהתאם להוראות הסעיפים הקטנים האמורים מהיתרה הצבורה שהיתה לעמית אילולא היתה משולמת לו קצבת הפרישה החלקית, אשר תחושב לפי התשואה כהגדרתה בסעיף 6(ב) שהושגה לגבי היתרה הצבורה שנותרה לעמית לאחר תשלום קצבת הפרישה החלקית.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו אם נקבע בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני כי חלוקת היתרה הצבורה בין העמית ובין בן זוגו לשעבר תיעשה מהיתרה הצבורה שנותרה לעמית לאחר תשלום קצבת הפרישה החלקית.

הוראות לעניין חשבון חדש של בן זוג לשעבר

8. (א) לעניין דיני המס והוראות לפי סעיף 23 לחוק קופות גמל, יראו את המועד כמפורט להלן, לפי העניין, כמועד שבו הופקדו הסכומים שהועברו לחשבונו של בן זוג לשעבר של עמית לפי הוראות סעיף 6 או 7:

(1) בקופת גמל לקצבה – המועד שבו הועברו הכספים לחשבונו של בן הזוג לשעבר;

(2) בקופת גמל שאינה קופת גמל לקצבה – המועד שבו הופקדו הכספים לחשבונו של העמית בקופה, והוראות פסקה זו יחולו גם לעניין הבטחת תשואה בקופת גמל כאמור שאינה קופת ביטוח, ככל שקיימת הבטחת תשואה, בהתאם

למגבלות הקיימות לגבי החוסך בהסדר החיסכון.

(ב) נפתח חשבון חדש של בן זוג לשעבר בקופת ביטוח תהיה פוליסת הביטוח לעניין חשבון זה בהתאם לתנאים הנהוגים בעת פתיחת החשבון.

(ג) לא יופקדו תשלומים לחשבונו של בן הזוג לשעבר, נוסף על הסכומים שהועברו לחשבונו לפי סעיף 6 או 7, אלא אם כן הגוף המשלם אישר כי בן הזוג לשעבר הצטרף לקופה כעמית בהתאם לכללי ההצטרפות לאותה קופה ולהסדר החיסכון ובכפוף להוראות הדין.

תוצאות רישומה של הערה על הסכום המועבר לבן זוג לשעבר

9. (א) נרשמה ברישומיו של גוף משלם הערה על הסכום המועבר לבן הזוג לשעבר, לפי סעיף 4, יחולו, כל עוד לא נמחקה ההערה, הוראות אלה:

(1) הסכמתו בכתב של בן הזוג לשעבר תידרש לביצוע פעולות אלה לגבי הכספים שנרשמה לגביהם הערה, נוסף על כל הוראה אחרת לפי כל דין:

(א) משיכת הכספים בידי העמית;

(ב) קבלת קצבת פרישה המחושבת לפי אותם כספים;

(ג) העברת הכספים לקופת גמל אחרת;

(ד) העברת הכספים ממסלול השקעה אחד בקופת גמל מסלולית למסלול השקעה אחר באותה קופה;

(ה) נטילת הלוואה מקופת הגמל;

(ו) שעבוד הכספים או העברתם לאחר;

(2) לעניין עיקול לפי כל דין, יראו את הכספים שלגביהם נרשמה ההערה כאילו הועברו לחשבונו של בן הזוג לשעבר;

(3) החוסך לא יהיה רשאי לבחור בהחלת הוראות סעיף 9(7א)(א)(4) לפקודת מס הכנסה על הכספים שנרשמה לגביהם הערה או להודיע על רצונו להמשיך ולהשאירם למטרת תשלום קצבה לפי סעיף 9(7א)(ז) לפקודה האמורה.

(ב) (1) לגבי עמית בקופת גמל שיש בה כיסוי ביטוחי לסיכוני מוות שעלותו מושפעת, בין השאר, מסכום היתרה הצבורה,

לא יחול שינוי בכיסוי הביטוחי רק בשל ייעוד הכספים להעברתם לבן הזוג לשעבר, ועלות הכיסוי הביטוחי תחושב, כל עוד לא נמחקה ההערה לפי סעיף קטן (ג)(1), בהתאם ליתרה הצבורה של העמית אילו הסכום המועבר לבן הזוג לשעבר היה מועבר לחשבון של בן הזוג לשעבר במועד רישום ההערה, והכול אלא אם כן העמית ביקש, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לשנות את הכיסוי הביטוחי;

(2) הגוף המשלם ישלח לעמית הודעה בדבר השינוי בעלות הכיסוי הביטוחי כאמור בפסקה (1); הממונה רשאי לקבוע הוראות לעניין אופן משלוח ההודעה ותוכנה.

(ג) בלי לגרוע מהוראות סעיף 6(ה)(3) או (ח), הערה שנרשמה לפי סעיף 4 תימחק גם במקרים אלה:

(1) על פי צו של הערכאה הראשונה, ואם הוגש ערעור על החלטתה – על פי צו של ערכאת הערעור;

(2) במשיכת הכספים שנרשמה לגביהם הערה בידי העמית לאחר קבלת הסכמה לפי סעיף קטן (א)(1);

(3) בקבלת קצבת פרישה המחושבת לפי הכספים שנרשמה לגביהם הערה לאחר קבלת הסכמת בן הזוג לשעבר לפי סעיף קטן (א)(1), ויחולו לגבי הפעולה האמורה הוראות סעיף 13.

(ד) הועברו הכספים לקופת גמל אחרת כאמור בסעיף קטן (א)(1)(ג), תמשיך ההערה שנרשמה לפי סעיף 4 לחול על הכספים גם לאחר העברתם לקופת הגמל האחרת.

(ה) (1) הממונה ייתן הוראות לעניין אופן מתן ההסכמה לפי סעיף זה, לרבות נוסח המידע שיימסר לבן הזוג לשעבר על תוצאות פעולה שלגביה הוא מתבקש לתת את הסכמתו;

(2) הוראות הממונה לפי סעיף זה, אין חובה לפרסמן ברשומות, ואולם הממונה יפרסם ברשומות הודעה על מתן הוראות כאמור ועל מועד תחילתן, וההוראות האמורות וכל שינוי בהן יועמדו לעיון הציבור במשרדי הממונה ויפורסמו באתר האינטרנט של משרד האוצר, ורשאי השר לקבוע דרכים נוספות לפרסומן.

פטירה בטרם העברת חלק מהיתרה הצבורה לחשבון של בן הזוג לשעבר

10. (א) ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים בין עמית ובין בן זוגו לשעבר ומתקיימים התנאים להעברת חלק מהיתרה הצבורה של העמית לחשבון של בן הזוג לשעבר בהתאם להוראות סעיף 6 או 7, ונפטר העמית לאחר רישום ההערה לפי סעיף 4, ולפני שנפתח החשבון של בן הזוג לשעבר, יחולו הוראות פרק זה כאילו לא נפטר העמית, ולעניין הכיסוי הביטוחי לסיכוני מוות יראו את ההעברה לפי סעיף 6 או 7 כאילו התבצעה במועד הרישום של ההערה, והכול על אף האמור בהסכם החיסכון.

(ב) ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים בין עמית ובין בן זוגו לשעבר ומתקיימים התנאים להעברת חלק מהיתרה הצבורה של העמית לחשבון של בן הזוג לשעבר בהתאם להוראות סעיף 6 או 7, ונפטר בן הזוג לשעבר לאחר הגשת בקשה לרישום של פרטי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני, ולפני שנפתח החשבון של בן הזוג לשעבר, יועבר הסכום להעברה לחשבון על שם בן הזוג לשעבר בהתאם להוראות סעיף 6 או 7, ויחולו הוראות פרק זה כאילו לא נפטר בן הזוג לשעבר.

(ג) ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים בין עמית ובין בן זוגו לשעבר, מתקיימים לגביו התנאים המפורטים בסעיף 3(2), ונפטר העמית לפני רישום ההערה לפי סעיף 4, יחולו הוראות פרק ב' והוראות פרק זה כאילו לא נפטר העמית, ולעניין הכיסוי הביטוחי לסיכוני מוות יראו את ההעברה לפי סעיף 6 או 7 כאילו התבצעה ערב פטירתו של העמית, והכל על אף האמור בהסכם החיסכון; ואולם אם לא הוגשה בקשה לרישום פרטי פסק הדין בהתאם להוראות סעיף 3 לפני פטירת העמית, יהיה רשאי בן זוגו לשעבר להגיש את הבקשה כאמור בתוך 30 ימים ממועד מתן פסק הדין או ממועד פטירתו של העמית, לפי המאוחר.

(ד) חלו הוראות סעיף קטן (ג), ועלות הכיסוי הביטוחי לסיכוני מוות, מושפעת, בין השאר, מסכום היתרה הצבורה, יהיו זכאים שאיריו של העמית לפי הסדר החיסכון לקצבה בסכום השווה למכפלת הקצבה שהשאירים זכאים לה לפי הסדר החיסכון ביחס שבין שני אלה:

(1) ההפרש שבין התחייבויות קופת הגמל ובין הסכום המועבר לבן הזוג לשעבר; בסעיף קטן זה, "התחייבויות קופת הגמל" – הסכום המהוון של קצבאות השאירים שקופת הגמל צפויה לשלם לשאיריו של העמית, כפי

שהונח לצורך חישוב עלות הכיסוי הביטוחי לסיכוני מוות ערב פטירת העמית;

(2) התחייבויות קופת הגמל.

ייחוס עיקול או שעבוד שהוטלו על יתרה צבורה של עמית

11. הוטל עיקול או הוטל שעבוד שנעשה כדין, על יתרה צבורה על עמית, לפני שנרשמה הערה לפי סעיף 4, ייחס הגוף המשלם את העיקול או את השעבוד, לפי העניין, לסכום הנותר בידי העמית ולסכום המועבר לבן זוגו לשעבר, בהתאם ליחס שבין הסכום הנותר בידי העמית ובין הסכום המועבר לבן הזוג לשעבר, והכל במועד רישום ההערה כאמור, אלא אם כן נקבע בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני או בצו של הערכאה הראשונה כי יש לייחס את העיקול או את השעבוד באופן אחר.

סייג להעברת חלק מיתרה צבורה של עמית לבן זוגו לשעבר

12. (א) על אף האמור בסעיפים 6 ו-7, לא יעביר גוף משלם כספים מיתרה צבורה של עמית, לחשבון של בן זוגו לשעבר בהתקיים אחד מאלה:

(1) לכספים האמורים יוחס עיקול או שעבוד, בהתאם להוראות סעיף 11 – כל עוד לא הוסר העיקול או השעבוד כאמור;

(2) קיימת בחשבונו של העמית יתרת חוב בשל הלוואות שניתנו לו מקופת הגמל, ולאחר העברת אותו חלק של כספים תעלה יתרת החוב בחשבונו על סכום ההלוואה המרבי שהעמית רשאי לקבל כהלוואה מהקופה בהתאם להוראות לפי חוק קופות גמל, וכל עוד מתקיים האמור;

(3) העמית הפך לגמלאי; לעניין זה יחולו הוראות סעיף 13 ויראו את השיעור להעברה מקצבת הפרישה כשיעור להעברה מהיתרה הצבורה כפי שנקבע בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני;

(4) מתקיים האמור בסעיף 7 והסכום שיש להעביר לפי אותו סעיף לבן הזוג לשעבר עולה על היתרה הצבורה של העמית שנותרה בקופת הגמל לאחר תשלום קצבת הפרישה החלקית (בסעיף זה – היתרה הצבורה הנותרת);

(5) התקבל עד מועד ההעברה של צו של בית משפט המונע את ההעברה.

(ב) התקיים סייג מהסייגים להעברת כספים לחשבון של בן זוג לשעבר לפי סעיף קטן (א), יחולו ההוראות כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) הגוף המשלם ישלח לעמית ולבן זוגו לשעבר הודעה בדבר קיומו של הסייג כאמור; השר, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות לעניין פרטי ההודעה והמועדים למסירתה;

(2) לגבי הסייג כאמור בסעיף קטן (א)(4), רשאים העמית או בן זוגו לשעבר לפנות לערכאה הראשונה בבקשה למתן הוראות לעניין אופן חלוקת קצבת הפרישה החלקית והיתרה הצבורה הנותרת.

הוראות לעניין חלוקת החיסכון של גמלאי

13. (א) ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים בין גמלאי ובין בן זוגו לשעבר, ונרשמה הערה לפי סעיף 4, יעביר הגוף המשלם לבן זוגו לשעבר של הגמלאי, כל עוד בן הזוג לשעבר בחיים, חלק מקצבת הפרישה שיחושב בהתאם להוראות סעיף 14(א), ויחולו לעניין ההעברה כאמור הוראות סעיפים 14(ב)(1) ו-(3), 15, 18, 20 ו-21.

(ב) ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים בין גמלאי ובין בן זוגו לשעבר, נרשמה הערה לפי סעיף 4, ונפטר הגמלאי, יחולו ההוראות כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) בן זוגו לשעבר של הגמלאי יהיה זכאי לקבל מהגוף המשלם קצבה בשל פטירתו של הגמלאי, בסכום השווה לקצבה שהיתה משולמת לבן הזוג של הגמלאי לפי הסדר החיסכון, ובלבד שמתקיימים שניים אלה:

(א) הוא היה זכאי לקבלת קצבה לו היה בן הזוג של הגמלאי ערב פטירתו;

(ב) קצבת הפרישה שלה היה זכאי הגמלאי חושבה, בין השאר בהתחשב בכך שבן הזוג לשעבר יהיה זכאי לקבל מהגוף המשלם קצבה בשל פטירתו של הגמלאי, בין אם יהיה בן זוגו ערב פטירתו ובין אם לאו;

(2) הקצבה שתשולם לבן הזוג לשעבר לפי פסקה (1) תהיה בסכום השווה לקצבה שלה היה זכאי בהתאם להוראות הסדר החיסכון לו היה בן הזוג של הגמלאי ערב פטירתו;

(3) היו מוטביו של הגמלאי זכאים, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לקבל מהגוף המשלם לאחר פטירתו של

הגמלאי סכום חד-פעמי, יהיה בן זוגו לשעבר של הגמלאי זכאי, על אף הוראות הסדר החיסכון האמורות לעניין אופן חלוקת הסכום, לקבל מהגוף המשלם, מתוך הסכום האמור, סכום השווה למכפלת השיעור להעברה בסכום החד-פעמי שלו זכאים כל המוטבים כאמור, ולעניין אופן חלוקת יתרת הסכום החד-פעמי האמור יחולו הוראות הסדר החיסכון.

(ג) ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים בין גמלאי ובין בן זוגו לשעבר ונפטר הגמלאי לפני רישום הערה לפי סעיף 4, יחולו הוראות סעיף קטן (ב), ובלבד שהבקשה לרישום פרטי פסק הדין בהתאם להוראות סעיף 3 הוגשה לפני פטירת הגמלאי, או בתוך 30 ימים ממועד מתן פסק הדין או ממועד פטירתו של הגמלאי, לפי המאוחר.

פרק ד': הוראות לעניין חלוקה של חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות

העברת חלק מקצבת פרישה של גמלאי לבן זוגו לשעבר

14. (א) על אף האמור בסעיף 25(א) לחוק קופות גמל וכן בכל דין או הסכם כהגדרתו בסעיף 88 לחוק התכנית להבראת כלכלת ישראל, ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות בין חוסך ובין בן זוגו לשעבר, ונרשמה הערה לפי סעיף 4, יחולו, כל עוד בן הזוג לשעבר בחיים, ההוראות כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) הגוף המשלם יעביר לבן הזוג לשעבר, מקצבת הפרישה המגיעה לחוסך שהוא גמלאי בהתאם להסדר החיסכון (בפרק זה – הקצבה המלאה), במועד שבו הוא משלם לגמלאי את הקצבה החל ממועד ההעברה, סכום כמפורט להלן, לפי העניין:

(א) לעניין חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות בקרן ותיקה או לפי הסדר פנסיה תקציבית – ההפרש שבין מכפלת השיעור להעברה בקצבה המלאה ובין מחצית מסכום ההפחתה כאמור בסעיף 16(א), ואם מתקיים סייג מהסייגים להפחתת קצבת הפרישה כאמור בסעיף 16(ב) – סכום השווה למכפלת השיעור להעברה בקצבה המלאה;

(ב) לעניין חיסכון פנסיוני באמצעות קופת ביטוח ישנה קצבתית – סכום השווה למכפלת השיעור להעברה בקצבה המלאה;

(2) ביקש חוסך שהוא גמלאי להוון לסכום חד-פעמי שיעור מהסכום המועבר לבן זוגו לשעבר בקצבת הפרישה וניתנה הסכמתו בכתב של בן הזוג לשעבר להיוון, בהתאם להוראות סעיף 19(ג), יעביר הגוף המשלם לבן זוגו לשעבר של הגמלאי את הסכום המהוון בשיעור מהסכום המועבר לבן הזוג לשעבר, במועד שבו הוא משלם לגמלאי את הסכום המהוון באותו שיעור מהסכום הנותר בידי הגמלאי;

(3) ביקש חוסך שהוא עמית למשוך כספים מקרן ותיקה או מקופת ביטוח ישנה קצבתית שלא בדרך של קצבה ושלא בדרך של היוון חלק מהקצבה לסכום חד-פעמי, וניתנה הסכמתו בכתב של בן הזוג לשעבר, אם היא נדרשת בהתאם להוראות סעיף 19(א)(1)(א) או (2)(א), יעביר הגוף המשלם לבן הזוג לשעבר, במועד שבו הוא משלם את הכספים לעמית, סכום השווה למכפלת השיעור להעברה בסך הכספים שהיו משולמים לעמית אילולא ההעברה כאמור.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) –

(1) לא יועבר לבן זוג לשעבר של חוסך שהוא גמלאי סכום כאמור בסעיף קטן (א)(1), אלא מהקצבה המלאה המגיעה לגמלאי בעד החודש שלאחר רישום ההערה ואילך; הסכום האמור מהקצבה המלאה המגיעה לגמלאי בעד החודש האמור ועד מועד ההעברה, לא ישולם לחוסך והוא יועבר לבן הזוג לשעבר במועד לתשלום הקצבה החל ממועד ההעברה;

(2) אם החיסכון הפנסיוני הוא באמצעות צבירת זכויות לפי הסדר פנסיה תקציבית, לא יועבר לבן זוג לשעבר של חוסך שהוא גמלאי סכום כאמור בסעיף קטן (א)(1), במקרה שבו פרישתו של הגמלאי מעבודה היתה בשל מצב בריאות לקוי, אלא מהקצבה המלאה המגיעה לגמלאי בעד אחד מהחודשים כמפורט להלן, לפי העניין, ואילך:

(א) בעד החודש שלאחר החודש שבו הגיע הגמלאי לגיל פרישת חובה;

(ב) בעד החודש שלאחר החודש שבו הגיע הגמלאי

לגיל אחר מגיל פרישת חובה, אם נקבע גיל כאמור בפסק הדין לחלוקת החיסכון הפנסיוני, ובלבד שהגיל האמור אינו נמוך מהגיל שבו לפי הסדר החיסכון היתה משולמת לגמלאי המדורג באותו דירוג ופרש מעבודתו בהגיעו לאותו גיל, שלא בשל פיטורים ובלא צורך בהסכמת מעסיקו, קצבה החל בחודש שבו פרש מעבודתו כאמור או בחודש שלאחריו;

(3) לא יועבר לבן זוג לשעבר של חוסך סכום כאמור בסעיף קטן (א) או (ב) אם התקבל, עד המועד לתשלום הקצבה באותו חודש, צו של בית משפט המונע את ההעברה;

(4) נמחקה ההערה על פי צו של הערכאה הראשונה, ואם הוגש ערעור על החלטתה – על פי צו של ערכאת הערעור, תופסק העברת הכספים מאותו מועד לבן הזוג לשעבר, והחוסך יהיה זכאי למלוא הקצבה שהיה זכאי לה לולא הוראות סעיף זה, ללא הפחתה;

(5) נפטר בן הזוג לשעבר, ישולם לחוסך מאותו מועד הסכום שאמור היה להיות מועבר לבן הזוג לשעבר ויחולו הוראות סעיף 16(א)(4).

דיווח

15. (א) גוף משלם ישלח לבן זוגו לשעבר של גמלאי שמועבר לו חלק מקצבת פרישה לפי הוראות סעיף 14 דוחות תקופתיים ודוחות נוספים, בהתאם להוראות שיקבע השר לפי סעיף קטן (ב).

(ב) השר יקבע הוראות לעניין דוחות כאמור בסעיף קטן (א), לרבות לעניין אופן מסירתם והמועדים למסירתם, וכן לעניין הפרטים שייכללו בדוחות כאמור, ובכלל זה פרטים על סכום הקצבה המלאה לאחר הפחתה כאמור בסעיף 16 והסכום המועבר לבן הזוג לשעבר מקצבת פרישה.

הפחתת חלק מקצבת פרישה בשל פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני

16. (א) ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות בקרן ותיקה או לפי הסדר פנסיה תקציבית, בין גמלאי ובין בן זוגו לשעבר, נרשמה הערה לפי סעיף 4, ומתקיימות הוראות סעיף 14(א) לעניין ההעברה, יחולו הוראות אלה:

(1) על אף הוראות הסדר החיסכון, הקצבה המלאה תופחת בסכום השווה למכפלת הקצבה המלאה בשיעור

הקבוע בתוספת, בהתאם למינו של בן הזוג לשעבר (בסעיף זה – סכום ההפחתה);

(2) לאחר ביצוע ההפחתה כאמור בפסקה (1) והעברת הסכום המועבר לבן הזוג לשעבר לפי הוראות סעיף 14(א) ייוותר בידי הגמלאי ההפרש שבין הסכום הנותר בידי הגמלאי לפני ההפחתה ובין מחצית סכום ההפחתה; בסעיף זה, "הסכום הנותר בידי גמלאי לפני ההפחתה" – ההפרש שבין הקצבה המלאה ובין הסכום שהיה מועבר לבן זוגו לשעבר של הגמלאי אילולא ההפחתה לפי סעיף 14(א)(1)(א);

(3) לעניין התקופה שקדמה למועד העברת חלק מקצבת פרישה לפי סעיף 14, יחולו הוראות אלה:

(א) הפחתה כאמור בפסקה (1) תבוצע בעד התקופה שהחל מהחודש שלאחר החודש הראשון שבו שולמה קצבה לגמלאי או החודש שבו חל מועד הפירוד, ואם נקבע בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני מועד אחר לתחילת זכאות בן הזוג לשעבר לקבלת חלק בחיסכון הפנסיוני – החודש האמור, והכול לפי המאוחר;

(ב) ההפחתות כאמור בפסקת משנה (א) יחושבו בתוספת שינוי המדד שפורסם לאחרונה לפני המועד שבו הופחת סכום כאמור לעומת המדד שפורסם לאחרונה לפני המועד שבו שולמה לגמלאי קצבה בתקופה האמורה בפסקת משנה (א), ויחולו לגביהן הוראות פסקה (2);

(4) נפטר בן הזוג לשעבר, תבוצע מלוא ההפחתה כאמור בפסקה (1) מסכום הקצבה המלאה המשולמת לחוסך.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו בהתקיים אחד מאלה:

(1) נקבע בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני כי האמור בו יחול רק לעניין העברת חלק מקצבת הפרישה לבן הזוג לשעבר ולא לעניין זכויות בן הזוג לשעבר לקבלת קצבה בשל פטירתו של החוסך;

(2) הבקשה לרישום פרטי פסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני לפי סעיף 3 הוגשה לגוף המשלם לאחר שחלפו

שנתיים מהמועד שבו ניתן פסק הדין או לאחר החודש שקדם לחודש שבו הפך העובד בפנסיה תקציבית או העמית לגמלאי, לפי המאוחר.

משיכת חלק מהסכום ההוני של עמית בקופת ביטוח ישנה, בידי בן זוגו לשעבר

17. (א) על אף האמור בסעיף 25(א) לחוק קופות גמל, ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות קופת ביטוח ישנה הונית, בין עמית ובין בן זוגו לשעבר, נרשמה הערה לפי סעיף 4, וביקש בן הזוג לשעבר למשוך סכום מהסכום ההוני בקופת הביטוח הישנה (להלן – הסכום ההוני המלא), בהתאם להוראות סעיף 19(ד), ישלם הגוף המשלם לבן זוגו לשעבר של העמית, במועד ההעברה או במועד שבו הוא משלם לעמית את הסכום ההוני מקופת הביטוח כאמור, לפי המאוחר, סכום כאמור בסעיף קטן (ב) מהסכום ההוני המלא; ואולם לא ישולם סכום כאמור לבן זוגו לשעבר של עמית, אם התקבל, עד מועד ההעברה, צו של בית משפט המונע את התשלום.

(ב) הסכום שישולם לבן זוג לשעבר של עמית לפי הוראות סעיף קטן (א) יהיה שווה למכפלת השיעור להעברה בסכום ההוני המלא.

איסור שעבוד או העברה לאחר של הסכום המועבר לבן זוג לשעבר והוראות לעניין עיקול

18. (א) הסכום המועבר לבן זוגו לשעבר של חוסך מקצבת הפרישה המשולמת לו לפי סעיף 14 או מהסכום ההוני המלא לפי סעיף 17, לא ניתן לשעבוד או להעברה לאחר בידי החוסך, אלא בהסכמה בכתב של בן הזוג לשעבר ובכפוף להוראות כל דין.

(ב) הסכום המועבר לבן זוגו לשעבר של חוסך מקצבת הפרישה המשולמת לו לפי סעיף 14 או מהסכום ההוני המלא לפי סעיף 17, יראו אותו, כל עוד לא נמחקה ההערה, לעניין עיקול לפי כל דין, בלבד, ככספים שלהם זכאי בן הזוג לשעבר.

(ג) הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) יחולו גם לעניין הסכום המועבר לבן זוגו לשעבר של גמלאי, מקצבת פרישה המשולמת לו לפי הסכום המאמץ את חוק הגמלאות.

תנאים לפעולות מסוימות לגבי הסכום המועבר לבן זוג לשעבר

19. (א) על אף האמור בכל דין או בהסדר חיסכון לרבות הסכם קיבוצי, נקבע בפסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות כי משך התקופה המשותפת הוא 120 חודשים לפחות, ונרשמה הערה לפי סעיף 4, תידרש הסכמתו בכתב של בן זוגו לשעבר של החוסך לביצוע כל אחת מהפעולות המפורטות להלן, אלא אם כן נקבע בפסק הדין כי בן הזוג לשעבר ויתר על הדרישה לקבלת הסכמתו

לביצוען, כולן או חלקן:

(1) לגבי חיסכון פנסיוני באמצעות קרן ותיקה –

(א) למשיכת כספים בידי העמית שלא בדרך של קצבה ושלא בדרך של היוון חלק מקצבה לסכום חד-פעמי;

(ב) לדחיית יציאת העמית לקצבה למועד המאוחר מהמועד שבו הגיע לגיל זכאות לקבלת קצבת פרישה;

(2) לגבי חיסכון פנסיוני באמצעות קופת ביטוח ישנה –

(א) למשיכת כספים בידי העמית כאמור בפסקה (1)(א);

(ב) להעברת כספים לקופת גמל אחרת;

(3) לגבי צבירת זכויות לפי הסדר פנסיה תקציבית – לבחירה של העובד בפנסיה תקציבית לקבל סכום חד-פעמי במקום קצבת פרישה, בהתאם להוראות הסכם החיסכון.

(ב) נרשמה הערה וביקש עמית בקרן ותיקה לדחות את יציאתו לקצבה לאחר שצבר את שיעור הקצבה המרבי לפי תקנון הקרן, תידרש הסכמתו בכתב של בן הזוג לשעבר לדחייה כאמור, גם אם לא נקבע בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני כי נדרשת הסכמתו לכך.

(ג) נרשמה הערה לעניין פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות קופת גמל לקצבה שאינה קופת ביטוח ישנה או באמצעות צבירת זכויות לפי הסדר פנסיה תקציבית, וביקש החוסך להוון לסכום חד-פעמי שיעור מחלקו בסכום הנותר בידי החוסך, בעד תקופה מסוימת, בהתאם להסדר החיסכון, רשאי הוא, במועד הגשת הבקשה כאמור, לבקש מהגוף המשלם להוון לסכום חד-פעמי את אותו שיעור גם מהסכום המועבר לבן הזוג לשעבר מקצבת הפרישה, בעד אותה תקופה, ובלבד שניתנה לכך הסכמתו בכתב של בן הזוג לשעבר.

(ד) לגבי חיסכון פנסיוני באמצעות קופת ביטוח ישנה, שלגביו נרשמה הערה, יחולו ההוראות כמפורט להלן:

(1) אם החיסכון הפנסיוני הוא באמצעות קופת ביטוח ישנה הונית והעמית רשאי, בהתאם להסדר החיסכון, להמיר לקצבה את הסכום ההוני בקופת הביטוח –

(א) ביקש העמית למשוך את הסכום ההוני בקופת

הביטוח הישנה, לא יהיה בן זוגו לשעבר רשאי להמיר את חלקו לקצבה;

(ב) ביקש העמית להמיר לקצבה את הסכום ההוני בקופת הביטוח הישנה, יהיה בן הזוג לשעבר רשאי למשוך סכום בשיעור האמור בסעיף 17(ב) מהסכום ההוני המלא או לבקש להמיר את הסכום האמור לקצבה שתשולם החל במועד שבו החל העמית לקבל קצבה, ואם ביקש בן הזוג לשעבר להמיר כאמור יחושב סכום הקצבה שישולם לו בהתאם לתנאים שבהם מחושב סכום הקצבה שמשולם לעמית;

(2) אם החיסכון הפנסיוני הוא באמצעות קופת ביטוח ישנה קצבתית יחולו לגבי החלק שניתן להוון לסכום חד-פעמי בהתאם להוראות סעיף 23 לחוק קופות גמל הוראות אלה:

(א) העמית ובן זוגו לשעבר יהיו רשאים למשוך את חלקם בסכום חד-פעמי;

(ב) ביקש העמית למשוך את חלקו בסכום חד-פעמי, יהיה בן הזוג לשעבר רשאי למשוך את חלקו רק בסכום חד-פעמי, ולא בדרך של קצבה;

(ג) משיכה של חלקו של בן הזוג לשעבר בדרך של קצבה תהיה רק החל במועד שבו החל העמית לקבל קצבה, וסכום הקצבה שישולם לבן הזוג לשעבר יחושב בהתאם לתנאים שבהם מחושב סכום הקצבה שמשולם לעמית.

(ה) לעניין דרך מתן ההסכמה כאמור בסעיף זה יחולו הוראות לפי סעיף 9(ה).

ייחוס עיקול או שעבוד שהוטלו על קצבת פרישה, על סכום שנמשך שלא בדרך של קצבה או על סכום הוני

20. הוטל עיקול או הוטל שעבוד שנעשה כדין, על חלק מקצבת פרישה, על חלק מסכום שמבקש עמית למשוך שלא בדרך של קצבה לפי סעיף 14(א)(2) או (3), או על חלק מסכום הוני בקופת ביטוח ישנה, לפני שנרשמה הערה לפי סעיף 4 וכל עוד לא נמחקה על פי צו של הערכאה הראשונה, ואם הוגש ערעור על החלטתה – על פי צו של ערכאת הערעור, ייחס הגוף המשלם את העיקול או השעבוד, לפי העניין, לסכום הנותר בידי העמית או בידי הגמלאי ולסכום המועבר לבן

זוגו לשעבר, בהתאם ליחס שבין הסכום הנותר בידי העמית או בידי הגמלאי ובין הסכום המועבר לבן הזוג לשעבר, אלא אם כן נקבע בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני או בצו של הערכאה הראשונה כי יש לייחס את העיקול או השעבוד באופן אחר.

סייג להעברת חלק מקצבת פרישה, מסכום שנמשך שלא בדרך של קצבה או מסכום הוני של עמית לבן זוגו לשעבר

21. על אף האמור בסעיפים 14 ו-17, לא יעביר גוף משלם כספים מהסכום המועבר לבן הזוג לשעבר אם לכספים האמורים יוחס עיקול או שעבוד, בהתאם להוראות סעיף 20 – כל עוד לא הוסר העיקול או השעבוד כאמור.

תשלומים לבן זוג לשעבר של חוסך שנפטר

22. (א) על אף האמור בכל דין או בהסדר חיסכון לרבות הסכם קיבוצי, ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות, בין חוסך ובין בן זוגו לשעבר, נרשמה הערה לפי סעיף 4 ונפטר החוסך, יחולו ההוראות כמפורט להלן, לפי העניין:

(1) לגבי חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת זכויות בקרן ותיקה או לפי הסדר פנסיה תקציבית –

(א) אם החוסך שנפטר הוא עמית בקרן ותיקה או עובד בפנסיה תקציבית ונקבע בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני כי משך התקופה המשותפת הוא 120 חודשים לפחות –

(1) יהיה זכאי בן זוגו לשעבר שהוא שאיר לקבל מהגוף המשלם, החל בחודש שלאחר החודש הקובע, קצבה בסכום השווה למכפלת השיעור להעברה בקצבת שאירים לבן זוג, והכול כל עוד בן הזוג לשעבר היה זכאי, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לקבל מהגוף המשלם קצבה בשל פטירתו של העמית או העובד לו היה בן זוגו ערב פטירתו;

(2) היה לעמית או לעובד, ערב פטירתו, בן זוג חדש שהוא שאיר, תהיה הקצבה שיקבל בן הזוג החדש בשל הפטירה כמפורט להלן, לפי העניין, והכול כל עוד הוא זכאי, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לקבלת קצבה כאמור:

(א) עד החודש הקובע – בסכום השווה לקצבת שאירים לבן זוג;

(ב) החל בחודש שלאחר החודש הקובע – בסכום השווה להפרש שבין קצבת שאירים לבן זוג ובין סכום הקצבה שלו זכאי בן זוגו לשעבר של העמית או העובד, שהוא שאיר, בהתאם להוראות פסקה (1), ואם פקעה זכאותו של בן הזוג לשעבר לקבלת קצבה כאמור – ההפרש שבין קצבת השאירים לבן זוג ובין סכום הקצבה שלו היה זכאי בן הזוג לשעבר לפי אותה פסקה אילולא פקעה זכאותו;

(3) אם החוסך שנפטר הוא עמית בקרן ותיקה ויורשיו של העמית זכאים, בהתאם לתקנון הקרן, לקבל מהקרן לאחר פטירתו של העמית סכום חד-פעמי, יהיה בן זוגו לשעבר של העמית זכאי, על אף הוראות הסדר החיסכון האמורות לעניין אופן חלוקת הסכום, לקבל מהקרן, מתוך הסכום האמור, סכום השווה למכפלת השיעור להעברה בסך הסכום החד-פעמי שאותו זכאים לקבל כל היורשים כאמור, ולעניין אופן חלוקת יתרת הסכום החד-פעמי האמור יחולו הוראות הסדר החיסכון;

(ב) אם החוסך שנפטר הוא גמלאי, ונקבע בפסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני כי משך התקופה המשותפת הוא 36 חודשים לפחות ולא מתקיים האמור בפסקה (1) של סעיף 16(ב) והבקשה לרישום פסק דין הוגשה עד המועד כאמור בפסקה (2) של אותו סעיף –

(1) יהיה זכאי בן זוגו לשעבר שהוא שאיר לקבל מהגוף המשלם קצבה בסכום השווה למכפלת שיעור קצבה לבן זוג של גמלאי בסכום שהיה מועבר לבן זוג לשעבר בעד אותו חודש לפי הוראות סעיף 14(א)(1)(א), אילולא נפטר הגמלאי, והכול כל עוד בן הזוג לשעבר היה זכאי, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לקבל

מהגוף המשלם קצבה בשל פטירתו של הגמלאי לו היה בן זוגו ערב פטירתו;

(2) היה לגמלאי, ערב פטירתו, בן זוג חדש שהוא שאיר, תהיה הקצבה שיקבל בן הזוג החדש שהוא שאיר בסכום השווה להפרש שבין קצבת שאירים לבן זוג ובין סכום הקצבה שלו זכאי בן זוגו לשעבר שהוא שאיר בהתאם להוראות פסקה (1), ואם פקעה זכאותו של בן הזוג לשעבר לקבלת קצבה כאמור – סכום השווה להפרש שבין קצבת שאירים לבן זוג ובין סכום הקצבה שלו היה זכאי בן הזוג לשעבר בהתאם להוראות אותה פסקה אילולא פקעה זכאותו, והכול כל עוד זכאי בן הזוג החדש שהוא שאיר, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לקבל מהגוף המשלם קצבה בשל פטירתו של הגמלאי;

(ג) פקעה זכאותו לקצבה של בן זוג לשעבר, ובהתאם להוראות הסדר החיסכון זכאי בן זוג שפקעה זכאותו לקצבה לקבל סכום חד-פעמי מהגוף המשלם, יהיה זכאי בן הזוג לשעבר לקבל מהגוף המשלם סכום חד-פעמי אשר יחושב בהתאם להוראות הסדר החיסכון לעניין תשלום סכום חד-פעמי לבן זוג שפקעה זכאותו כאמור, ואם חודשה זכאותו של בן הזוג לשעבר לקצבה יחולו ההוראות שנקבעו לעניין זה בהסדר החיסכון לגבי בן זוג, גם על בן הזוג לשעבר;

(2) לגבי חיסכון פנסיוני באמצעות קופת ביטוח ישנה – אם היו מוטביו של העמית זכאים, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לקבל מהגוף המשלם, לאחר פטירתו של העמית, סכום חד-פעמי, יהיה בן זוגו לשעבר של העמית זכאי, על אף הוראות הסדר החיסכון האמורות לעניין אופן חלוקת הסכום, לקבל מהגוף המשלם מתוך הסכום האמור סכום השווה למכפלת השיעור להעברה במרכיב החיסכון מהסכום החד-פעמי שאותו זכאים לקבל כל המוטבים כאמור, ולעניין אופן חלוקת יתרת הסכום החד-פעמי

האמור יחולו הוראות הסדר החיסכון.

(ב) בסעיף זה –

"בן זוג חדש שהוא שאיר" – בן זוג של חוסך, הזכאי, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לקבל מהגוף המשלם קצבה בשל פטירת החוסך;

"בן זוג לשעבר שהוא שאיר" – בן זוג לשעבר שהיה זכאי, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לקבל מהגוף המשלם קצבה בשל פטירת החוסך, אם החוסך היה נפטר ערב מועד הפירוד;

"החודש הקובע" –

(1) לגבי קרן ותיקה – החודש שבו היה העמית מגיע לגיל זכאות לקבלת קצבת פרישה אילולא נפטר;

(2) לגבי צבירת זכויות לפי הסדר פנסיה תקציבית – החודש שבו היה העובד בפנסיה תקציבית מגיע לגיל פרישת חובה אילולא נפטר;

"קצבת שאירים לבן זוג" – סכום הקצבה שהיה משולם לבן הזוג של עמית, עובד בפנסיה תקציבית או גמלאי, לפי העניין, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לולא היה לו בן זוג לשעבר;

"שיעור קצבה לבן זוג של גמלאי" – השיעור המתקבל מחלוקת הקצבה המשולמת לבן זוג של גמלאי שנפטר, בהתאם להוראות הסדר החיסכון, לולא היה לגמלאי בן זוג לשעבר, בקצבה המלאה שהיתה משולמת לגמלאי.

שינוי התוספת

23. (א) השר רשאי, באישור ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת, לשנות את השיעורים הקבועים בתוספת, לפי חישוב אקטוארי שיבטיח כי לא ייווצר הפרש בין ההתחייבויות האקטואריות של הקרנות הוותיקות, של מעסיקים בהסדר פנסיה תקציבית, של המדינה לפי חוק הגמלאות ולפי חוק שירות הקבע ושל גוף המשלם תשלומים לפי הסכם המאמץ את חוק הגמלאות, ובין ההתחייבויות האקטואריות האמורות כפי שהיו מחושבות אילולא הוראות חוק זה ואילולא ההסדרים שנקבעו בחוק הגמלאות ובחוק שירות הקבע שעניינם זכותו של בן זוג לשעבר של חוסך לקבלת קצבה בשל פטירת החוסך.

(ב) בסעיף זה, "חוסך" – חייל כהגדרתו בחוק שירות הקבע, עובד כהגדרתו בחוק הגמלאות ומי שזכאי לקצבת פרישה לפי חוק שירות הקבע או לפי חוק הגמלאות.

פרק ה': תיקונים עקיפים

תיקון חוק שירות המדינה (גמלאות) – מס' 56

24. תיקון חוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970.

תיקון חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) – מס' 29

25. תיקון חוק שירות הקבע בצבא הגנה לישראל (גמלאות) [נוסח משולב], התשמ"ה-1985.

תיקון פקודת מס הכנסה – מס' 204

26. תיקון פקודת מס הכנסה.

פרק ו': הוראות שונות

ביצוע ותקנות

27. השר ממונה על ביצועו של חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

שמירת דינים

28. אין בהוראות חוק זה וכן בהוראות פרק ה' כפי שהוחלו בהסכם המאמץ את חוק הגמלאות כדי לגרוע מהוראות כל דין לעניין חלוקה בין בני זוג של תשלומים בשל פרישה מעבודה אשר לא נקבעו לגביהם הוראות לפי פרקים ג', ד' או ה', לרבות תשלומים כאמור בשל פרישה מעבודה הממומנים בידי המעסיק.

איסור התניה

29. (א) ההוראות לפי חוק זה וכן הוראות פרק ה' כפי שהוחלו בהסכם המאמץ את חוק הגמלאות אינן ניתנות להתניה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), בני זוג רשאים להסכים ביניהם על חלוקת חיסכון פנסיוני שלא בהתאם להוראות לפי חוק זה, ובלבד שחלוקה כאמור לא תיעשה באמצעות גוף משלם ולא יחולו לגביה ההוראות לפי חוק זה.

תחילה, תחולה והוראות מעבר

30. (א) תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פרסומו (בסעיף זה – יום התחילה), והוא יחול גם לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני שניתן לפני יום התחילה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) –

(1) הוראות סעיף 22(א)(1)(א) לחוק זה, וכן הוראות סעיפים 4(א), 26, 27, 28(ה), 30, 31, 36 ו-37 לחוק הגמלאות, כנוסחם בסעיף 24 לחוק זה, והוראות סעיפים 21 עד 24, 25(ה) ו-26 עד 29 לחוק שירות הקבע, כנוסחם בסעיף 25 לחוק זה, יחולו לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני בין עמית או עובד שאינו גמלאי ובין בן זוגו לשעבר שניתן לפני יום התחילה, רק בהתקיים שניים אלה:

(א) העמית או העובד שאינו גמלאי כאמור לא נפטר

לפני יום התחילה;

(ב) בית המשפט או בית הדין שנתן את פסק הדין קבע ביום התחילה או לאחריו כי משך התקופה המשותפת הוא 120 חודשים לפחות;

(2) הוראות סעיפים 14, 16 ו-22(א)(1)(ב) לחוק זה, וכן הוראות סעיפים 4(א), 21א, 28(א) עד (א1), 30, 31, 36 ו-27 לחוק הגמלאות, כנוסחם בסעיף 24 לחוק זה, והוראות סעיפים 14א, 21, 25(א) עד (א1) ו-26 עד 29 לחוק שירות הקבע, כנוסחם בסעיף 25 לחוק זה, יחולו רק לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני שניתן לפני יום התחילה, רק בהתקיים כל אלה:

(א) החוסך לא נפטר לפני יום התחילה;

(ב) בית המשפט או בית הדין שנתן את פסק הדין קבע ביום התחילה או לאחריו כי משך התקופה המשותפת הוא 36 חודשים לפחות;

(ג) לא התקיים סייג כאמור בסעיף 16(ב)(1) לחוק זה, בסעיף 21א(ב)(1) לחוק הגמלאות כנוסחו בסעיף 24 לחוק זה, או בסעיף 14א(ב)(1) לחוק שירות הקבע כנוסחו בסעיף 25 לחוק זה, לפי העניין; ואולם לעניין בחינת קיומו של סייג כאמור לא תובא בחשבון קביעת בית המשפט או בית הדין כאמור באותה פסקה שהיתה לפני יום התחילה;

(תיקון מס' 3) תשע"ח-2018

(ד) (1) לא התקיים סייג להפחתה בשל הגשת בקשה מאוחרת, או שהתקיים סייג כאמור והבקשה לרישום פרטי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני הוגשה עד יום ג' בטבת התש"ף (31 בדצמבר 2019) (בפסקת משנה זו – המועד הקובע); הוגשה לגוף המשלם, לאחר המועד הקובע, פסיקתה שנערכה לגבי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני שבקשה לרישום פרטיו הוגשה עד המועד הקובע, יראו את אותה פסיקה, לעניין פסקת משנה זו, כאילו הוגשה גם היא עד המועד הקובע;

(2) נוסף על הפחתה כאמור בהוראות ההפחתה

ממועד הקצבה ואילך – ניתנה התחייבות לגוף המשלם לשאת במלוא סכום ההפחתה לגבי העבר שישולם בהתאם לכללי התשלום; התחייבות כאמור תינתן במועד הגשת הבקשה לרישום פרטי פסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני, ואולם בן הזוג לשעבר רשאי לחזור בו מההתחייבות בתוך שבעה ימים מיום שהגוף המשלם הודיע לו בכתב מהו סכום ההפחתה לגבי העבר;

(3) בפסקת משנה זו –

"סכום ההפחתה לגבי העבר" – הסכום השווה למכפלת הקצבה המלאה של החוסך, בשיעור הקבע בתוספת בהתאם למינו של בן הזוג לשעבר, בעד החודשים שקדמו להגשת הבקשה לרישום פרטי פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני, החל במועד הקבוע בהוראות ההפחתה בעבור תקופת העבר, ובתוספת מדד כקבוע בהוראות האמורות;

"סייג להפחתה בשל הגשת בקשה מאוחרת" – סייג כאמור בסעיף 16(ב)(2) לחוק זה, בסעיף 21א(ב)(2) לחוק הגמלאות כנוסחו בסעיף 24 לחוק זה, או בסעיף 14א(ב)(2) לחוק שירות הקבע כנוסחו בסעיף 25 לחוק זה, לפי העניין;

"הוראות ההפחתה בעבור תקופות העבר" – הוראות סעיף 16(א)(3) לחוק זה, בסעיף 21א(א)(3) לחוק הגמלאות כנוסחו בסעיף 24 לחוק זה, או בסעיף 14א(א)(3) לחוק שירות הקבע, כנוסחו בסעיף 25 לחוק זה, לפי העניין;

"הוראות ההפחתה ממועד קבלת הקצבה ואילך" – הוראות סעיף 16(א)(1) ו-(2) לחוק זה, סעיף 21א(א)(1) ו-(2) לחוק הגמלאות, כנוסחו בסעיף 24 לחוק זה, או סעיף 14א(א)(1) ו-(2) לחוק שירות הקבע, כנוסחו בסעיף 25 לחוק זה, לפי העניין;

"כללי התשלום" – כל אלה:

(1) ביצוע התשלום בסכום חד-פעמי או במספר תשלומים בתוך 12 חודשים ממועד הגשת הבקשה לרישום פרטי פסק הדין לחלוקת חיסכון פנסיוני, וניתן להפחיתם מקצבה;

(2) ביצוע התשלום בידי בן הזוג לשעבר, אלא אם כן קבעה הערכאה הראשונה או ערכאה אחרת שדנה בנושא חלוקת החיסכון הפנסיוני בין בני הזוג לשעבר, הוראות אחרות לעניין הנשיאה בתשלומים אלה; נקבע בפסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני שניתן לפני יום התחילה, על אף הוראות הסדר החיסכון, כי בן הזוג לשעבר זכאי לחלק מהחיסכון הפנסיוני לכל ימי חייו, לרבות לאחר מות החוסך, ישולמו הסכומים האמורים בחלקים שווים בידי החוסך ובן זוגו לשעבר;

(3) ביטול סעיף 38 לחוק הגמלאות כאמור בסעיף 24 לחוק זה וביטול סעיף 30 לחוק שירות הקבע כאמור בסעיף 25 לחוק זה, לא יחולו לגבי מי שניתנה לו התחייבות לתשלום מזונות, על פי פסק דין או על פי הסכם בכתב שניתנו לפני יום התחילה.

(ג) ניתן פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני לפני יום התחילה, ולא מתקיים תנאי מהתנאים להגשת בקשה לרישום פרטי פסק הדין בהתאם להוראות פרק ב', בהתאם לסעיף 42א לחוק הגמלאות כנוסחו בסעיף 24 לחוק זה או בהתאם לסעיף 47א לחוק שירות הקבע כנוסחו בסעיף 25 לחוק זה, לפי העניין, רשאי בן הזוג לשעבר לפנות לערכאה הראשונה בבקשה להורות בדבר אופן חלוקת החיסכון הפנסיוני באמצעות הגוף המשלם לפי הוראות פרקים ב' עד ד', לפי הוראות חוק הגמלאות, כנוסחו בסעיף 24 לחוק זה, או לפי הוראות חוק שירות הקבע, כנוסחו בסעיף 25 לחוק זה, לפי העניין (בסעיף זה – החוקים המסדירים); מצאה הערכאה הראשונה כי ניתן לחלק את החיסכון הפנסיוני כך שהחיסכון הפנסיוני, כולו או חלקו, יחולקו באמצעות הגוף

המשלם בהתאם להוראות החוקים המסדירים, יחולו הוראות אלה:

(1) הערכאה הראשונה תיתן הוראות לעניין חלוקת החיסכון הפנסיוני, כולו או חלקו, באמצעות גוף משלם, ויראו את החלטתה כאמור כחלק מפסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני שהוראות החוקים המסדירים חלות לגביו בכפוף להוראות סעיף קטן (ב);

(2) חלק החיסכון הפנסיוני שהערכאה הראשונה החליטה שלא ניתן לחלקו בין החוסך לבין בן זוגו לשעבר באמצעות גוף משלם לפי הוראות החוקים המסדירים יחולק בין החוסך לבין בן זוגו לשעבר שלא באמצעות גוף משלם ולא יחולו לגבי החלוקה כאמור הוראות החוקים המסדירים.

(ד) לעניין פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני באמצעות צבירת כספים שניתן לפני יום התחילה, הודיע הגוף המשלם כי אין ברשותו נתונים בדבר היתרה הצבורה של העמית במועד הפירוד ואישר הממונה את הודעתו, תקבע הערכאה הראשונה את הסכום שייחשב כיתרה הצבורה במועד הפירוד לעניין ביצוע הוראות סעיף 6.

(ה) בסעיף זה –

"גוף משלם" – לרבות גוף המשלם תשלומים לפי הסדר פנסיה תקציבית בחוק או לפי הסכם המאמץ את חוק הגמלאות;

"חוסך" – לרבות עובד שאינו גמלאי וכן מי שזכאי לקצבת פרישה לפי חוק הגמלאות או לפי חוק שירות הקבע;

"חייל" – כהגדרתו בחוק שירות הקבע;

"עובד שאינו גמלאי" – כל אחד מאלה, שאינו זכאי לקצבת פרישה מהגוף המשלם:

(1) עובד כהגדרתו בחוק הגמלאות;

(2) מי שבחר בזכויות לקצבה לפי סעיף 17א לחוק הגמלאות;

(3) חייל;

(4) מי שבחר בזכויות לקצבה לפי סעיף 12א לחוק שירות הקבע;

"התקופה המשותפת" – כהגדרתה בסעיף 2, כהגדרתה בחוק הגמלאות או כהגדרתה בחוק שירות הקבע, לפי העניין.

תוספת

(סעיפים 16(א)(1), 24(5), 25(4), ו-30(ב)(2)(ד))

שיעורי הפחתת קצבת פרישה בשל פסק דין לחלוקת חיסכון פנסיוני

לגבי בן זוג לשעבר שהוא גבר	לגבי בן זוג לשעבר שהוא אישה
1.2%	2.8%

חוק המקרקעין, תשכ"ט-1969

[סעיפים 1–14, 27–45, 152–164]

פרק א': פרשנות

הגדרות

1. בחוק זה –

"חוק התכנון והבנייה" – חוק התכנון והבנייה, התשכ"ה-1965;

"מקרקעין" – קרקע, כל הבנוי והנטוע עליה וכל דבר אחר המחובר אליה חיבור של קבע, זולת מחוברים הניתנים להפרדה;

"מקרקעין מוסדרים" – מקרקעין שנרשמו לאחר הסדר לפי פקודת הסדר זכויות במקרקעין [נוסח חדש], תשכ"ט-1969;

"רישום" – רישום בפנקסי המקרקעין המתנהלים לפי חוק זה או התקנות על פיו;

"רשם" – רשם שנתמנה לפי סעיף 116 ללשכה שבאזור פעולתה נמצאים המקרקעין הנדונים, לרבות סגן רשם שנתמנה לאותה לשכה ומי שהוסמך בסמכויות של רשם לפי סעיף 116;

"מפקח" – מפקח שנתמנה לפי סעיף 117 ושבאזור סמכותו נמצאים המקרקעין הנדונים;

"הממונה על המרשם" – לרבות סגן הממונה על המרשם ומי שהוסמך בסמכויות של ממונה על המרשם לפי סעיף 118;

"שכירות" – לרבות שכירות משנה.

בעלות

2. הבעלות במקרקעין היא הזכות להחזיק במקרקעין, להשתמש בהם ולעשות בהם כל דבר וכל עסקה בכפוף להגבלות לפי דין או לפי הסכם.

שכירות

3. שכירות מקרקעין היא זכות שהוקנתה בתמורה להחזיק במקרקעין ולהשתמש בהם שלא לצמיתות; שכירות לתקופה שלמעלה מחמש שנים תיקרא "חכירה"; שכירות לתקופה שלמעלה מעשרים וחמש שנים תיקרא "חכירה לדורות".

משכנתה

4. משכנתה היא מישכון של מקרקעין.

זיקת הנאה

5. זיקת הנאה היא שעבוד מקרקעין להנאה שאין עמו זכות להחזיק בהם.

פרק ב': עסקאות ורישומן

עסקה במקרקעין

6. עסקה במקרקעין היא הקניָה של בעלות או של זכות אחרת במקרקעין לפי רצון המקנה, למעט הורשה על פי צוואה.

גמר העסקה

7. (א) עסקה במקרקעין טעונה רישום; העסקה נגמרת ברישום, ורואים את השעה שבה אישר הרשם את העסקה לרישום כשעת הרישום.

(ב) עסקה שלא נגמרה ברישום רואים אותה כהתחייבות לעשות עסקה.

צורתה של התחייבות

8. התחייבות לעשות עסקה במקרקעין טעונה מסמך בכתב.

עסקאות נוגדות

9. התחייב אדם לעשות עסקה במקרקעין ולפני שנגמרה העסקה ברישום חזר והתחייב כלפי אדם אחר לעסקה נוגדת, זכותו של בעל העסקה הראשונה עדיפה, אך אם השני פעל בתום-לב ובתמורה והעסקה לטובתו נרשמה בעודו בתום-לב – זכותו עדיפה.

רכישה בתום לב

10. מי שרכש זכות במקרקעין מוסדרים בתמורה ובהסתמך בתום-לב על הרישום, יהא כוחה של זכותו יפה אף אם הרישום לא היה נכון.

פרק ג': בעלות והחזקה

סימן א': תחום הבעלות

עומק וגובה

11. הבעלות בשטח של קרקע מתפשטת בכל העומק שמתחת לשטח הקרקע, בכפוף לדינים בדבר מים, נפט, מכרות, מחצבים וכיוצא באלה, והיא מתפשטת בחלל הרום שמעליו, אולם, בכפוף לכל דין, אין בכך כדי למנוע מעבר בחלל הרום.

המחובר לקרקע

12. הבעלות בקרקע חלה גם על הבנוי והנטוע עליה ועל כל דבר אחר המחובר אליה חיבור של קבע, זולת מחוברים הניתנים להפרדה, ואין נפקא מינה אם המחוברים נבנו, ניטעו או חוברו בידי בעל המקרקעין או בידי אדם אחר.

היקף העסקה במקרקעין

13. עסקה במקרקעין חלה על הקרקע יחד עם כל המנוי בסעיפים 11 ו-12, ואין תוקף לעסקה בחלק מסויים במקרקעין, והכל כשאין בחוק הוראה אחרת.

הגבלת זכויות

14. בעלות וזכויות אחרות במקרקעין, אין בהן כשלעצמן כדי להצדיק עשיית דבר הגורם נזק או אי נוחות לאחר.

פרק ה': שיתוף במקרקעין

סימן א': יחסי השיתוף

בעלות משותפת במקרקעין

27. מקרקעין שהם של כמה בעלים, בעלותו של כל אחד מהם לפי חלקו מתפשטת בכל אתר ואתר שבמקרקעין ואין לשום שותף חלק מסוים בהם.

שיעור חלקו של שותף

28. חלקיהם של כל אחד מהשותפים במקרקעין, חזקה שהם שווים.

29. (א) הסכם בין השותפים בדבר ניהול המקרקעין והשימוש בהם ובדבר זכויותיהם וחובותיהם בכל הנוגע למקרקעין (להלן – הסכם שיתוף) ניתן לרישום, ומשנרשם, כוחו יפה גם כלפי אדם שנעשה שותף לאחר מכן וכל אדם אחר.

(ב) באין הוראות אחרות בהסכם שיתוף יחולו הוראות סעיפים 30 עד 36.

ניהול ושימוש

30. (א) בעלי רוב החלקים במקרקעין המשותפים רשאים לקבוע כל דבר הנוגע לניהול הרגיל של המקרקעין ולשימוש הרגיל בהם.

(ב) שותף הרואה עצמו מקופח מקביעה לפי סעיף קטן (א) רשאי לפנות לבית המשפט בבקשת הוראות, ובית המשפט יחליט כפי שנראה לו צודק ויעיל בנסיבות הענין.

(ג) דבר החורג מניהול או משימוש רגילים טעון הסכמת כל השותפים.

זכותו של שותף יחיד

31. (א) באין קביעה אחרת לפי סעיף 30, רשאי כל שותף, בלי הסכמת יתר השותפים –

(1) להשתמש במקרקעין המשותפים שימוש סביר, ובלבד שלא ימנע שימוש כזה משותף אחר;

(2) לעשות כל פעולה דחופה ובלתי צפויה מראש הדרושה להחזקתם התקינה של המקרקעין ולניהולם;

(3) לעשות כל דבר הדרוש באופן סביר למניעת נזק העלול להיגרם למקרקעין ולהגנת הבעלות וההחזקה בהם.

(ב) עשה שותף כאמור בסעיף קטן (א), יודיע על כך לשותפים האחרים ככל האפשר בהקדם.

נשיאת הוצאות

32. (א) כל שותף חייב לשאת לפי חלקו במקרקעין המשותפים בהוצאות הדרושות להחזקתם התקינה ולניהולם.

(ב) שותף שנשא בהוצאות כאמור למעלה מחלקו זכאי לחזור ולהיפרע מן השותפים האחרים לפי חלקיהם במקרקעין.

תשלום בעד שימוש

33. שותף שהשתמש במקרקעין משותפים חייב ליתר השותפים, לפי חלקיהם במקרקעין, שכר ראוי בעד השימוש.

זכות השותף לעשות בחלקו

34. (א) כל שותף רשאי להעביר חלקו במקרקעין המשותפים, או לעשות בחלקו עסקה אחרת, בלי הסכמת יתר השותפים.

(ב) תניה בהסכם שיתוף השוללת או מגבילה זכות כאמור בסעיף קטן (א) אין כוחה יפה לתקופה העולה על חמש שנים.

הזכות לפירות

35. כל שותף זכאי לחלק מפירות המקרקעין המשותפים לפי חלקו במקרקעין.

קיזוז

36. חובות שהשותפים חבים זה לזה עקב השיתוף ניתנים לקיזוז.

סימן ב': פירוק השיתוף

הזכות לתבוע פירוק השיתוף

37. (א) כל שותף במקרקעין משותפים זכאי בכל עת לדרוש פירוק השיתוף.

(ב) היתה בהסכם שיתוף תניה השוללת או מגבילה את הזכות לדרוש פירוק השיתוף לתקופה העולה על שלוש שנים, רשאי בית המשפט, כעבור שלוש שנים, לצוות על פירוק השיתוף, על אף התניה, אם נראה לו הדבר צודק בנסיבות הענין.

פירוק על פי הסכם או צו בית המשפט

38. (א) פירוק השיתוף יהיה על פי הסכם בין השותפים; נקבעה בהסכם חלוקת המקרקעין בעין, טעון ההסכם אישור המפקח המאשר כי החלוקה תואמת את הוראות חוק התכנון והבנייה וכל חיקוק אחר בנדון.

(ב) באין הסכם כאמור בסעיף קטן (א), יהיה פירוק השיתוף על פי צו בית המשפט בהתאם לסעיפים 39 עד 43.

פירוק דרך חלוקה

39. (א) במקרקעין הניתנים לחלוקה יהיה פירוק השיתוף בדרך של חלוקה בעין.

(ב) היתה החלוקה בעין אפשרית רק אם ישולמו תשלומי איזון משותף לשותף, רשאי בית המשפט לחייבם בתשלומים כאלה, אם נראה לו הדבר יעיל וצודק בנסיבות הענין; על תשלומי האיזון יחולו הוראות סעיף 25, בשינויים המחוייבים.

(ג) ראה בית המשפט צורך בכך, רשאי הוא לצוות על רישום זיקת הנאה בין החלקות.

פירוק דרך מכירה

40. (א) במקרקעין שאינם ניתנים לחלוקה, וכן אם נוכח בית המשפט כי חלוקה בעין תגרום הפסד ניכר לשותפים, כולם או מקצתם, יהיה פירוק השיתוף בדרך של מכירת המקרקעין וחלוקת הפדיון.

(ב) המכירה תהיה בדרך שנמכרים מקרקעין מעוקלים בהוצאה לפועל, זולת אם הורה בית המשפט על דרך אחרת שנראית לו יעילה וצודקת יותר בנסיבות הענין.

דירת מגורים של בני זוג

40א. (א) החליט בית המשפט לפי סעיף 40, על פירוק השיתוף במקרקעין משותפים שהם דירה של בני זוג המשמשת להם למגורים, בדרך של מכירה, לא יורה על ביצועה והמכירה תעוכב, כל עוד לא נוכח בית המשפט כי לילדי בני הזוג הקטינים ולבן הזוג המחזיק בהם, יחדיו, נמצא הסדר מגורים אחר המתאים לצרכיהם, לרבות הסדר ביניים למגורים זמניים המתאים לצרכיהם, לתקופה שיקבע.

(ב) הוראות סעיף 33 לחוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972, לא יחולו לגבי מי שהיה שותף בדירה שבית המשפט החליט על פירוק השיתוף בה, כאמור בסעיף קטן (א).

פירוק במקרים מיוחדים

41. (א) היתה מניעה לחלוקת המקרקעין בעין רק לגבי אחד השותפים ולאותו שותף היו מקרקעין הגובלים במקרקעין המשותפים והוא הסכים שחלקו יצורף למקרקעין הגובלים, יחולקו המקרקעין לפי זה.

(ב) היתה מניעה לחלוקה בעין בין כל השותפים אך אין מניעה לחלוקה זאת אם שותפים אחדים יטלו חלקיהם במשותף ואותם שותפים הסכימו לכך, יחולקו המקרקעין לפי זה.

(ג) היתה המניעה לחלוקה בעין רק לגבי מקצת השותפים, רשאים האחרים לקיים את המקרקעין בידם במשותף או לחלקם ביניהם, ובלבד שישלמו לאותם השותפים מה שהיה נופל בחלקם אילו המקרקעין היו נמכרים כאמור בסעיף 40.

פירוק דרך הפיכה לבית משותף

42. (א) היה עיקר המקרקעין המשותפים בית הראוי להירשם כבית משותף, רשאי בית המשפט, לאחר שקיבל חוות דעת של המפקח, לצוות על פירוק השיתוף בדרך של רישום הבית בפנקס הבתים המשותפים והקצבת דירות לשותפים לפי חלקיהם.

(ב) היה פירוק השיתוף כאמור בסעיף קטן (א) אפשרי רק אם ישולמו תשלומי איזון משותף לשותף, רשאי בית המשפט לחייבם בתשלומים כאלה, אם נראה לו הדבר יעיל וצודק בנסיבות הענין; על תשלומי האיזון יחולו הוראות סעיף 25, בשינויים המחוייבים.

משאלות השותפים

43. בית המשפט יתחשב ככל האפשר בדרישת מקצת השותפים לקיים את השיתוף ביניהם ובשאר משאלותיהם של שותפים.

ניהול ושימוש עד לפירוק

44. בית המשפט רשאי לתת צו זמני בדבר סדרי ניהול המקרקעין והשימוש בהם עד לסיום הליכי הפירוק.

שיתוף בזכויות אחרות

45. הוראות הסימן הקודם והסימן הזה, ככל שהן נוגעות לענין, יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על זכויות אחרות במקרקעין כשהן של כמה בני אדם.

פרק י': שונות

סימן א': ביטול סוגי מקרקעין

ביטול סיווג

152. סיווג המקרקעין לסוגים שונים שהיה קיים ערב תחילתו של חוק זה מכוח החקיקה העותמנית – בטל.

מקרקעין מסוג "מירי"

153. מקרקעין שערב תחילתו של חוק זה נמנו עם הסוג "מירי", הבעלות בהם תהיה בעלות מלאה בהתאם להוראות חוק זה.

מקרקעין מסוג "מתרוכה"

154. (א) מקרקעין שערב תחילתו של חוק זה נמנו עם הסוג "מתרוכה" יירשמו על שם המדינה, אולם אם היו המקרקעין בתחום רשות מקומית וערב תחילת חוק זה היו דרכים או שטחים פתוחים, למעט שפת ים, ששימשו בעיקר את תושבי אותה רשות מקומית, יירשמו על שם הרשות המקומית.

(ב) מקרקעין שנרשמו על שם רשות מקומית בהתאם לסעיף קטן (א) ואחרי כן שונה שימושם לשימוש שלא היה מצדיק רישומם על שם הרשות המקומית, יעברו לבעלות המדינה.

מקרקעין מסוג "מואת"

155. מקרקעין שערב תחילתו של חוק זה נמנו עם הסוג "מואת" יירשמו על שם המדינה; אולם אם קיבל אדם שטר קנין על מקרקעין כאלה על פי סעיף 103 לחוק הקרקעות העותמני משנת 1274 להג'רה או על פי פקודת העברת קרקעות, זכאי הוא, או חליפו, לרישום המקרקעין על שמו.

שמירת זכויות

156. אין בהוראות סעיפים 153, 154 או 155 כדי לגרוע מזכויות שהיו קיימות ערב תחילתו של חוק זה במקרקעין האמורים בהם.

מחוברים שנרשמו בנפרד מן הקרקע

157. (א) מבנים או נטיעות (להלן – מחוברים) שערב תחילתו של חוק זה היו רשומים בנפרד מן הקרקע על שם אדם אחד, יירשמו על שמו כיחידה אחת, והרישום הנפרד יבוטל.

(ב) (בוטל)

סימן א1: מחיקת עיקולים מהמרשם

הגבלת משך תקפו של עיקול ומחיקתו

157א. (א) עברו עשר שנים מיום שנרשם עיקול, רשאי הרשם למחקו אלא אם כן הוגש לרישום צו להארכת תקפו.

(ב) החליט הרשם למחוק עיקול בתום התקופה כאמור בסעיף קטן (א), ישלח הודעה, לפחות ארבעים וחמישה ימים לפני המחיקה, למי שהעיקול נרשם לזכותו, ככל שמענו ידוע, או יפרסם על כך הודעה בשני עתונים יומיים.

סימן ב': ביטול דינים והוראות מעבר

ביטולים

158. בטלים –

(1) חוק הקרקעות העותמני משנת 1274 להג'רה וכל חקיקה עותמנית אחרת שענינה מקרקעין;

(2) הסעיפים 882-886, 905-909, 950-956, 1008-1044, 1051-1052, 1192-1233, 1241-1246, 1270-1291, 1328, 1644-1646, 1673 ו-1675 למג'לה;

(3) סעיפים 24-33 לחוק שופטי השלום הזמני העותמני משנת 1331 להג'רה;

(4) פקודת העברת קרקעות;

(5) פקודת המשכנתאות (תיקון);

(6) פקודת קרקעות מחלול, 1920;

(7) פקודת הקרקעות (מואת);

(8) פקודת בתי משפט לקרקעות;

(9) פקודת תיקון ספרי האחוזה, 1926 ;

(10) סעיפים 44 ו-45 לפקודת הקרקעות (סידור זכות הקנין) ;

(11) פקודת חוק הקרקעות (תיקון) ;

(12) פקודת פנקסי קרקעות, 1944 ;

(13) חוק לתיקון דיני הקרקעות (המרת "מתרוכה"), תש"ך-1960 ;

(14) חוק בתים משותפים, תשכ"א-1961 [נוסח משולב].

אי-תחולת הוראות מסויימות

159. (א) הספר העשירי של המג'לה לא יחול על מקרקעין.

(ב) חוק ההתיישנות, תשי"ח-1958, לא יחול על תביעות לקיום זכות במקרקעין מוסדרים, אולם אין בכך כדי למנוע טענה מכוח ההתיישנות שאדם היה זכאי לטעון אותה לפני תחילת חוק זה.

עצמאות החוק

160. בעניני מקרקעין לא יחול סימן 46 לדבר המלך במועצתו לארץ-ישראל, 1922-1947.

שלילת זכויות שבישר

161. מתחילת חוק זה אין זכות במקרקעין אלא לפי חוק.

שמירת דינים

162. על אף האמור בסעיפים 152 ו-158 עד 161, אין בהוראות חוק זה כדי לבטל או להביא שינוי –

(1) בדין המיוחד שהיה קיים ערב תחילתו בנוגע למקרקעין מסוג מוקופה ולהקדשות ;

(2) בדין שהיה קיים ערב תחילתו בנוגע להתיישנות במקרקעין לא-מוסדרים.

תחולה

163. הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון.

תיקון פקודת הפרשנות

164. בפקודת הפרשנות, בסעיף 1, במקום הגדרת "מקרקעין" יבוא: "מקרקעין" – קרקע, כל הבנוי והנטוע עליה וכל דבר אחר המחובר אליה חיבור של קבע, זולת מחוברים הניתנים להפרדה ; אולם מקום שהמלה "מקרקעין" באה בחיקוק שניתן לפני תחילת חוק המקרקעין, תשכ"ט-1969, תהא משמעותה כמשמעות שהיתה נודעת לה אלמלא החוק האמור ;".

חוק המתנה, תשכ"ח-1968

מהות המתנה

1. (א) מתנה היא הקניית נכס שלא בתמורה.

(ב) דבר-המתנה יכול שיהיה מקרקעין, מטלטלין או זכויות.

(ג) מתנה יכול שתהיה בויתורו של הנותן על זכות כלפי המקבל או במחילתו של הנותן על חיוב המקבל כלפיו.

מתנה לאלתר

2. מתנה נגמרת בהקניית דבר-המתנה על-ידי הנותן למקבל תוך הסכמה ביניהם שהדבר ניתן במתנה.

חזקת הסכמה

3. חזקה על מקבל המתנה שהסכים למתנה, זולת אם הודיע לנותן על דחייתה תוך זמן סביר לאחר שנודע לו עליה.

תנאים וחיובים

4. מתנה יכול שתהיה על תנאי ויכול שתחייב את המקבל לעשות מעשה בדבר-המתנה או להימנע מעשותו; נותן המתנה רשאי לדרוש מהמקבל את מילוי החיוב, ורשאי לדרוש זאת מי שהחיוב הוא לזכותו, ואם היה בדבר ענין לציבור – היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו.

התחייבות לתת מתנה

5. (א) התחייבות לתת מתנה בעתיד טעונה מסמך בכתב.

(ב) כל עוד מקבל המתנה לא שינה את מצבו בהסתמך על ההתחייבות, רשאי הנותן לחזור בו ממנה, זולת אם ויתר בכתב על רשות זו.

(ג) מלבד האמור בסעיף קטן (ב), רשאי הנותן לחזור בו מהתחייבותו אם היתה החזרה מוצדקת בהתנהגות מחפירה של מקבל המתנה כלפי הנותן או כלפי בן-משפחתו או בהרעה ניכרת שחלה במצבו הכלכלי של הנותן.

דרכי ההקניה

6. בעלות בדבר-המתנה עוברת למקבל במסירת הדבר לידו, או במסירת מסמך לידו המזכה אותו לקבלו, ואם היה הדבר ברשות המקבל – בהודעת הנותן למקבל על המתנה; והכל כשאין בדין אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון.

ביטול

7. הספר השביעי של המג'לה – בטל.

תחילה והוראת מעבר

8. תחילתו של חוק זה ביום ט' בתשרי תשכ"ט (1 באוקטובר 1968); על מתנה, ועל התחייבות לתת מתנה, שנעשו לפני תחילת חוק זה יוסיף לחול הדין הקודם.

חוק המכר, תשכ"ח-1968

פרק א': הוראות כלליות

מהות המכר

1. מכר הוא הקניית נכס תמורת מחיר.

הספקת נכס

2. חוזה להספקת נכס שיש להפיקו או לייצרו, רואים אותו כחוזה מכר, זולת אם המזמין קיבל עליו לתת את עיקר החמרים הדרושים להפקת הנכס או לייצורו.

חליפין

3. הוראות חוק זה יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על חליפין.

תחולה

4. (א) הוראות חוק זה יחולו על מכר של מטלטלין, ובשינויים המחוייבים – גם על מכר של מקרקעין וזכויות.

(ב) הוראות חוק זה יחולו כשאין בדין אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון, ובאין כוונה אחרת משתמעת מן ההסכם בין הצדדים.

הסכם ונוהג

5. (א) פרטים של חוזה מכר שלא נקבעו בהסכם בין הצדדים יהיו לפי הנוהג שהצדדים להסכם ראו אותו כמקובל עליהם בעסקאות קודמות שביניהם, ובאין נוהג כזה – לפי הנוהג שצדדים סבירים רואים אותו כחל בעסקאות מאותו סוג.

(ב) נזקקו הצדדים לביטויים או לתניות שנוהגים להשתמש בהם בהליכות סחר, יפורשו הביטויים והתניות בהתאם למשמעות הנודעת להם בסחר הנדון.

תום-לב

6. חיוב הנובע מחוזה מכר יש לקיימו בדרך מקובלת ובתום-לב; והוא הדין לגבי השימוש בזכות הנובעת מן החוזה.

פרק ב': חיובי הצדדים

סימן א': חיובי המוכר

חובת מסירה והעברה

7. המוכר חייב למסור לקונה את הממכר ולהעביר לו את הבעלות בו.

מסירה כיצד?

8. (א) מסירת הממכר תהא בהעמדת הממכר לרשות הקונה.

(ב) היה הממכר חלק מתוך צובר של נכסים, תהא המסירה בעשיית כל הדרוש כדי לאפשר את ייחוד הממכר וקבלתו על ידי הקונה.

(ג) הוסכם על הובלת הממכר על ידי מוביל, תהא המסירה בהעמדת הממכר לרשות המוביל, ובלבד שהמוביל אחראי כלפי הקונה על פי חוזה ההובלה.

מועד המסירה

9. (א) מקום שהממכר לא נמסר על אתר, תהא המסירה זמן סביר לאחר גמירת החוזה.

(ב) הוסכם על מסירה תוך תקופה פלונית, רשאי המוכר לקבוע את מועד המסירה בתוך אותה תקופה.

(ג) במקרים האמורים בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), על המוכר להודיע לקונה זמן סביר מראש על מועד המסירה.

מקום המסירה

10. (א) המסירה תהא במקום עסקו של המוכר, ובאין למוכר מקום עסק – במקום מגוריו הקבוע.

(ב) ידעו הצדדים בעת גמירת החוזה שבמועד המסירה יימצא הממכר במקום פלוני, תהא המסירה באותו מקום.

(ג) הוסכם על הובלת הממכר על ידי מוביל, תהא המסירה במקום שהוסכם עליו עם המוביל האחראי כאמור בסעיף 8(ג).

אי-התאמה

11. המוכר לא קיים את חיוביו, אם מסר –

(1) רק חלק מהממכר או כמות גדולה או קטנה מן המוסכם;

(2) נכס שונה או נכס מסוג או תיאור שונה מן המוסכם;

(3) נכס שאין בו האיכות או התכונות הדרושות לשימושו הרגיל או המסחרי או למטרה מיוחדת המשתמעת מן ההסכם;

(4) נכס שמבחינת סוגו, תיאורו, איכותו או תכונותיו אינו מתאים לדגם או לדוגמה שהוצגו לקונה, זולת אם הוצגו ללא קבלת אחריות להתאמה;

(5) נכס שאינו מתאים מבחינה אחרת למה שהוסכם בין הצדדים.

ידיעה על אי-התאמה

12. אין הקונה זכאי להסתמך על אי-התאמת הממכר כאמור בסעיף 11 (להלן – אי-התאמה) אם ידע עליה בעת גמירת החוזה.

בדיקת הממכר

13. (א) על הקונה לבדוק את הממכר מיד לאחר קבלתו.

(ב) הוסכם על הובלת הממכר, על הקונה לבדוק אותו מיד לאחר שהגיע למקום הייעוד, ואם הועבר הממכר למקום אחר בלי שהקונה בדק אותו והמוכר ידע או היה עליו לדעת על אפשרות של העברה כזאת – מיד לאחר שהגיע הממכר למקום האחר.

(ג) על המוכר לתת לקונה, לפי דרישתו, הזדמנות נאותה לבדוק את הממכר לפני המועדים האמורים בסעיפים קטנים (א) ו-(ב).

הודעה על אי-התאמה

14. (א) על הקונה להודיע למוכר על אי-התאמה מיד לאחר מועד הבדיקה לפי סעיף 13(א) או (ב) או מיד לאחר שגילה אותה, הכל לפי המוקדם יותר.

(ב) לא הודיע הקונה על אי ההתאמה כאמור בסעיף קטן (א), אין הוא זכאי להסתמך עליה.

אי-התאמה נסתרת

15. לא היתה אי-ההתאמה ניתנת לגילוי בבדיקה סבירה, זכאי הקונה להסתמך עליה על אף האמור בסעיף 14, ובלבד שנתן למוכר הודעה עליה מיד לאחר שגילה אותה; אולם במכירת נכס נד אין הקונה זכאי לחזור בו מן החוזה אם נתן הודעה כאמור לאחר שעברו שנתיים ממסירת הממכר, ואין הוא זכאי ליתר התרופות בשל הפרת חוזה אם נתן את ההודעה לאחר שעברו ארבע שנים ממסירת הממכר.

העלמת אי-התאמה

16. היתה אי-ההתאמה נובעת מעובדות שהמוכר ידע או היה עליו לדעת עליהן בעת גמירת החוזה ולא גילה אותן לקונה, זכאי הקונה להסתמך עליה על אף האמור בסעיפים 14 ו-15 או בכל הסכם, ובלבד שנתן למוכר הודעה עליה מיד לאחר שגילה אותה.

הוראות נוספות בדבר ההודעה

17. (א) קונה המודיע על אי-התאמה יפרט אותה פירוט סביר ויתן למוכר הזדמנות נאותה לבדוק את הממכר.

(ב) ניתנה הודעת אי-התאמה בדרך המקובלת בנסיבות הענין, זכאי הקונה להסתמך עליה אף אם אחרה להגיע לתעודתה או לא הגיעה אליה כלל.

פגם בזכות

18. (א) המוכר חייב למסור את הממכר כשהוא נקי מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת של צד שלישי.

(ב) על המוכר להודיע לקונה מיד על כל תביעת זכות לגבי הממכר שידע, או שהיה עליו לדעת עליה, לפני מסירת הממכר.

סימן ב': חיובי הקונה

חובת תשלום וקבלה

19. הקונה חייב לשלם למוכר את המחיר ולקבל את הממכר.

קביעת המחיר

20. (א) לא הוסכם על המחיר או על דרך קביעתו, ישולם המחיר הראוי.

(ב) נקבע המחיר לפי משקל, יחושב לפי המשקל הנקי.

המועד לתשלום המחיר ומקומו

21. המחיר ישולם במועד מסירת הממכר ובמקום עסקו של המוכר, ובאין למוכר מקום עסק – במקום מגוריו הקבוע.

העברת הסיכון

22. (א) אבד או נתקלקל הממכר לפני שהקונה קיבל אותו, משוחרר הקונה מחיוביו, זולת אם אבד או נתקלקל, מסיבה שאין המוכר אחראי לה, אחרי שהמוכר עשה את המוטל עליו למסירתו והקונה הפר את חובתו לקבלו.

(ב) הוסכם על הובלת הממכר והמוכר מסרו למוביל האחראי כאמור בסעיף 8(ג), אין הקונה משוחרר מחיוביו אם אבד או נתקלקל הממכר אחרי שנמסר למוביל מסיבה שאין המוכר אחראי לה.

סימן ג': הוראות משותפות למוכר ולקונה

חיובים מקבילים

23. חובת המוכר למסור את הממכר וחובת הקונה לשלם את מחירו הם חיובים מקבילים שיש לקיימם בד בבד.

הוצאות מסירה וקבלה

24. הוצאות מסירת הממכר יחולו על המוכר; הוצאות קבלת הממכר יחולו על הקונה.

החזרת הוצאות

25. הוציא צד אחד הוצאות החלות על הצד השני, זכאי הוא להחזרתן בתוספת ריבית שקלית, כהגדרתה בחוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961, מיום הוצאתן ועד יום החזרתן, ויחולו הוראות החוק האמור לעניין ריבית זו, בשינויים המחויבים.

מסמכים המתייחסים לממכר

26. הוראות חוק זה בענין מסירת הממכר וקבלתו כוחן יפה גם לגבי מסירה וקבלה של המסמכים המתייחסים לממכר.

פרק ג': תרופות

הוראה כללית

27. הוראות פרק זה באות להוסיף על כל דין אחר בענין התרופות בשל הפרת חוזה.

ניכוי מהמחיר

28. הפר המוכר חיוב כאמור בסעיף 11 ולא תיקן את הדבר תוך זמן סביר אחרי שהקונה נתן לו הודעה על כך, ואין הקונה רוצה לתבוע את ביצוע החוזה או לחזור בו ממנו, זכאי הוא לנכות מן המחיר את הסכום שבו פחת שווי הממכר עקב אי-ההתאמה לעומת שוויו לפי החוזה.

דין כמות עודפת

29. מסר המוכר לקונה נכסים בכמות יתירה על המוסכם, והכמות היתירה ניתנת להפרדה ללא הוצאות או טרחה בלתי סבירות, אין הקונה זכאי לחזור בו בשל כך מן החוזה, אלא זכאי הוא, תוך זמן סביר, להודיע למוכר שהוא דוחה את הכמות היתירה; לא עשה כן, ישלם את מחירה לפי השיעור המוסכם.

מכירה על-פי מפרט

30. (א) ניתנה לקונה הזכות לקבוע מידה, מנין, משקל או נתונים אחרים הנוגעים לממכר או לתנאי המכר, והקונה לא קבעם תוך הזמן המוסכם בחוזה, ובאין זמן מוסכם – תוך זמן סביר אחרי שקיבל דרישה לכך מאת המוכר, זכאי המוכר, תוך זמן סביר, לחזור בו מן החוזה כאילו הופר או לקבוע נתונים אלה בעצמו בהתחשב בצרכיו של הקונה במידה שהם ידועים לו.

(ב) קבע המוכר נתונים כאמור והודיע על כך לקונה, תהא קביעתו מחייבת, זולת אם קבע הקונה את הנתונים מיד לאחר שקיבל את ההודעה.

זכות עכבון

31. (א) למוכר תהא זכות עכבון על הממכר כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן הקונה עקב עסקת המכר; וכן תהא זכות עכבון לקונה כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן המוכר, אם קיבל את הממכר ועליו להחזירו למוכר.

(ב) מי שיש לו זכות עכבון לפי סעיף קטן (א) זכאי לדחות את הובלת הממכר או לשמור לעצמו את הזכות לשלוט בו תוך כדי הובלתו ולמנוע את קבלתו על ידי הצד השני.

קיזוז

32. חובות שהצדדים חבים זה לזה עקב עסקת מכר אחת ניתנים לקיזוז.

פרק ד': שונות

העברת הבעלות

33. הבעלות בממכר עוברת לקונה במסירתו, אם לא הסכימו הצדדים על מועד אחר או על דרך אחרת להעברת הבעלות.

תקנת השוק

34. נמכר נכס נד על ידי מי שעוסק במכירת נכסים מסוגו של הממכר והמכירה היתה במהלך הרגיל של עסקיו, עוברת הבעלות לקונה נקיה מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת בממכר אף אם המוכר לא היה בעל הממכר או לא היה זכאי להעבירו כאמור, ובלבד שהקונה קנה וקיבל אותו לחזקתו בתום-לב.

מכירה על ידי רשות

34א. נמכר נכס על ידי בית משפט, לשכת הוצאה לפועל או רשות אחרת על פי דין, עוברת הבעלות לקונה נקיה מכל שעבוד, עיקול וזכות אחרת בנכס, חוץ מזכות שלפי תנאי המכירה אינה מתבטלת ומזכות שאינה משמשת ערובה לחיוב כספי.

תחולת זכויות על הפדיון

34ב. שעבוד, עיקול וזכות אחרת בנכס המשמשים ערובה לחיוב כספי ולפי סעיפים 34 או 34א אין להיזקק להם נגד הקונה, יחולו על הפדיון מן המכירה.

35. בפקודת הנזיקין [נוסח חדש], בסעיף 53 במקום הקטע המתחיל "בתום-לב בשוק חפשי" ועד סוף הסעיף יבוא "בתום-לב בהתאם לסעיף 34 לחוק המכר, תשכ"ח-1968". תיקון פקודת הנזיקין [נוסח חדש]

36. הספר הראשון של המג'לה – בטל. ביטול

37. תחילתו של חוק זה ביום ט' בתשרי תשכ"ט (1 באוקטובר 1968); על מכר שנעשה לפני תחילתו של חוק זה יוסיף לחול הדין הקודם. תחילה והוראת מעבר

חוק המכר (דירות), תשל"ג-1973

הגדרות

1. בחוק זה –

"דירה" – חדר או מערכת חדרים שנועדו למגורים, לעסק או לכל צורך אחר;

"הוראות תחזוקה ושימוש" – הוראות תחזוקה ושימוש, ככל הנדרש, לעניין הדירה או כל דבר שבה, הרכוש המשותף כמשמעותו בחוק המקרקעין ומיתקניו, וכן בדבר תכונות מיוחדות של הדירה או כל דבר שבה;

"חוק המקרקעין" – חוק המקרקעין, התשכ"ט-1969;

"מכירה" – לרבות החכרה לתקופה של עשרים וחמש שנים או יותר, לרבות התחייבות למכור או להחכיר כאמור או לגרום שיימכר או יוחכר כאמור, ולרבות פעולה באיגוד כמשמעותה בחוק מס שבח מקרקעין, תשכ"ג-1963;

"מוכר" – מי שמוכר דירה שבנה או שהוא עתיד לבנות בעצמו או על ידי אדם אחר על קרקע שלו או של זולתו, על מנת למכרה, לרבות מי שמוכר דירה שקנה אותה, על מנת למכרה, מאדם שבנה או עתיד לבנות אותה כאמור, למעט מוכר דירה שלא בנה אותה בעצמו ולא קיבל מהקונה תמורה בעד מכירתה;

"קונה" – מי שרוכש דירה ממוכר;

"קונה משנה" – מי שרוכש דירה מקונה וכן חליפיו וחליפי הקונה;

"תקנות הבניה" – תקנות התכנון והבניה (בקשה להיתר, תנאיו ואגרות), התש"ל-1970;

"תקן", "תקן רשמי" – כמשמעותם בחוק התקנים, תשי"ג-1953.

"השר" – שר הבינוי והשיכון.

חובת מסירת מפרט והוראות תחזוקה ושימוש

2. (א) המוכר דירה חייב לצרף לחוזה המכר מפרט והוראות תחזוקה ושימוש.

(א1) המוכר יצרף לחוזה המכר, בעת חתימתו, את המפרט וכן את הוראות התחזוקה והשימוש חתומות בידיו; לא היו בידי המוכר בעת חתימת החוזה כל הפרטים הדרושים לקביעת הוראות התחזוקה והשימוש, ימסור את ההוראות האמורות לקונה כשהן חתומות בידיו בעת העמדת הדירה לרשותו.

(ב) כל תיקון במפרט טעון חתימת שני הצדדים.

פרטי המפרט

3. (א) המפרט יהיה בטופס שקבע השר בצו באישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת לפני פרסומו ברשומות; צו כאמור יכול שיהיה כללי או לסוג של דירות ותחילתו תהא בתום שלושה חדשים מיום פרסומו ברשומות, זולת אם נקבע בו לכך מועד מאוחר יותר.

(א1) המפרט יכלול מחירון של פריטים שלגביהם קבע השר שיש לציין מחיר לעניין ויתור עליהם, שינוי מיקומם או הוספתם (להלן – פריטים מתומחרים).

(ב) המפרט יכול שיתייחס, בנוסף על הדירה הנמכרת, גם לחלקים אחרים של הבנין שבו נמצאת הדירה, למעט דירות אחרות, ולקרקע שעליה עומד הבנין, הכל כפי שנקבע בצו.

(ג) על המוכר למלא את כל הפריטים במפרט במפורט ובמדוייק, ואם פריט פלוני אינו חל בנסיבות הענין, על המוכר לציין זאת לגביו.

(ד) היה פריט שבמפרט מתייחס לדבר שנקבע בתקנות הבניה או בתקן, יכול שהטופס ימולא על ידי הפניה לאותן תקנות הבניה או לאותו תקן.

(ה) קונה המבקש לוותר על פריט מתומחר, להוסיף פריט מתומחר או לשנות את מיקומו, ימסור על כך הודעה למוכר לפני התקנת הפריט ולא יאוחר מהמועד האחרון שנקבע לכך בחוזה המכר, אם נקבע מועד כאמור, ובלבד שלא ייקבע מועד מוקדם משישה חודשים מיום סיום שלב ביצוע יסודות הבניין או מועד אחר שקבע השר בצו, באישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, ורשאי השר לקבוע מועדים שונים לסוגים שונים של דירות או בניינים.

(ו) הודיע קונה למוכר על ויתור על פריט מתומחר, יזכה אותו המוכר במחיר הנקוב במפרט לגבי אותו פריט; הודיע קונה למוכר על הוספת פריט מתומחר או על שינוי מיקומו, יחייב אותו המוכר במחיר הנקוב במפרט לגבי אותו פריט, לפי עניין.

(ז) הודיע קונה למוכר על ויתור, הוספה או שינוי כאמור בסעיף קטן (ה), ימסור לו המוכר מפרט מעודכן.

אי-התאמה

4. (א) המוכר לא קיים את חיוביו כלפי הקונה או קונה המשנה אם התקיים אחד מאלה:

(1) הדירה או כל דבר שבה (להלן – הדירה) שונים מן האמור במפרט, בתקן רשמי או בתקנות הבניה;

(2) תוך תקופת הבדק התגלתה אי-התאמה בדירה, זולת אם הוכיח המוכר שאי-ההתאמה נגרמה בשל מעשה או מחדל של הקונה או קונה המשנה;

(3) תוך תקופת האחריות התגלתה בדירה אי-התאמה והקונה או קונה המשנה הוכיח שמקורה בתכנון, בעבודה או בחומרים;

(4) בתוך תקופה של 20 שנים שתחילתה בעת העמדת הדירה לרשות הקונה בידי המוכר (להלן – תקופת הבדק לאי-התאמה יסודית), התגלתה אי-התאמה יסודית, זולת אם הוכיח המוכר שאי-ההתאמה היסודית נגרמה בשל מעשה או מחדל של הקונה או קונה המשנה;

(5) התגלתה אי-התאמה יסודית, אף לאחר תקופת הבדק לאי-התאמה יסודית, והקונה הוכיח שמקורה בתכנון, בעבודה או בחומרים;

(6) המוכר לא מסר לקונה הוראות תחזוקה ושימוש.

(ב) אי-קיום חיוב כאמור בסעיף קטן (א) יראו כאי-התאמה כמשמעותה בחוק המכר, התשכ"ח-1968.

(ג) לענין סעיף זה –

"אי-התאמה יסודית" – אי-התאמה בחלקי הבנין הנושאים ומעבירים עומסים מכל סוג לקרקע הנושאת את הבנין והנוגעת להבטחת יציבותו ולבטיחותו;

"תקופת בדק" – תקופה הקבועה בתוספת, שתחילתה בעת העמדת הדירה לרשות הקונה;

"תקופת אחריות" – תקופה של שלוש שנים שתחילתה בתום תקופת הבדק.

הודעה על אי-התאמה או אי-התאמה יסודית

4א. (א) הקונה או קונה המשנה יהיה זכאי להסתמך על אי-התאמה –

(1) שניתן היה לגלותה בעת העמדת הדירה לרשות הקונה, אם הודיע עליה הקונה או קונה המשנה למוכר בתוך שנה ממועד העמדת הדירה לרשות הקונה;

(2) שלא ניתן היה לגלותה בבדיקה סבירה בעת העמדת הדירה לרשותו אם הודיע עליה למוכר תוך זמן סביר לאחר שגילה אותה.

(ב) הקונה או קונה המשנה יהיה זכאי להסתמך על אי-התאמה יסודית שלא היה ניתן לגלותה בבדיקה סבירה בעת העמדת הדירה לרשותו, אם הודיע עליה למוכר בתוך זמן סביר לאחר שגילה אותה.

זכות תיקון אי-התאמה

4ב. (א) התגלתה אי-התאמה או אי התאמה יסודית הניתנות לתיקון, על הקונה או קונה המשנה לתת למוכר הזדמנות נאותה לתקנה, ועל המוכר לתקנה תוך זמן סביר.

(ב) חזרה והתגלתה אי-ההתאמה או אי-ההתאמה היסודית לאחר שהמוכר תיקן אותה פעם אחת או יותר במשך שנתיים שתחילתן במועד הודעת הקונה או קונה המשנה בדבר אי-ההתאמה או אי-ההתאמה היסודית, או שתיקונה של אי-ההתאמה או אי-ההתאמה היסודית דחוף והמוכר לא תיקן אותה בתוך זמן סביר ממועד הודעת הקונה או קונה המשנה כאמור, רשאי הקונה או קונה המשנה לתקנה והמוכר יישא בהוצאות התיקון.

מוכר שלא מסר מפרט

5. (א) מוכר שלא מסר לקונה מפרט בהתאם לסעיף 2, יראוהו, על אף האמור בחוזה המכר, כמי שהתחייב למסור את הדירה לקונה כשכל דבר שצריך היה לפרט במפרט הוא באיכות גבוהה בהתחשב בנסיבות העניין.

(ב) מסר המוכר לקונה מפרט שאינו ממלא אחרי הוראות סעיף 3, יחולו הוראות סעיף קטן (א) על הדברים שלגביהם המפרט אינו ממלא אחרי אותן הוראות.

(ג) דבר שסעיף זה חל עליו, חובת ההוכחה שהיה באיכות גבוהה בהתחשב בנסיבות העניין – על המוכר.

פיצוי בשל איחור במסירה

5א. (א) לא העמיד המוכר את הדירה לרשות הקונה לאחר שחלף חודש מתום המועד הקבוע לכך בחוזה המכר (בסעיף זה – המועד החוזי), זכאי הקונה לפיצויים, בלא הוכחת נזק, בסכום כמפורט להלן, בעבור כל חודש או חלק ממנו מתום חודש מהמועד החוזי ועד להעמדת הדירה לרשותו, או לפיצויים בסכום שהוסכם עליו בחוזה המכר בשל איחור במסירת הדירה, לפי הגבוה:

(1) סכום השווה לדמי שכירות של דירה דומה בגודלה ובמיקומה – בעבור התקופה שתחילתה

בתום חודש מהמועד החוזי וסיומה בתום ארבעה חודשים מהמועד החוזי;

(2) סכום השווה לדמי שכירות של דירה דומה בגודלה ובמיקומה כשהם מוכפלים ב-1.25 – בעבור תקופה שתחילתה חמישה חודשים לאחר המועד החוזי וסיומה בתום עשרה חודשים מהמועד החוזי;

(3) סכום השווה לדמי שכירות של דירה דומה בגודלה ובמיקומה כשהם מוכפלים ב-1.5 – בעבור תקופה שתחילתה 11 חודשים לאחר המועד החוזי ואילך.

(ב) הפיצויים הקבועים בסעיף זה ישולמו בתום כל חודש בעד אותו חודש.

(ג) הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) לא יחולו אם מתקיים לגבי האיחור במסירת הדירה אחד מאלה:

(1) הוא נגרם כתוצאה ממעשה או מחדל של הקונה בלבד;

(2) הוא תוצאה מנסיבות כאמור בסעיף 18(א) לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א-1970, ומתקיימים לגביו שאר התנאים הקבועים באותו סעיף.

שיעור מרבי של ריבית פיגורים

5ב. (א) נקבע בחוזה המכר כי איחור בתשלום יזכה את המוכר בריבית פיגורים, לא יעלה שיעור הריבית על השיעור שקבע השר, בהתייעצות עם שר האוצר ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת; בסעיף זה, "ריבית פיגורים" – לרבות כל סכום שהקונה נדרש לשלם בשל תשלום שלא שולם במועד שנקבע בחוזה המכר.

(ב) החובה לשלם ריבית פיגורים תחול מהיום שבו חלף המועד לתשלום שנקבע בחוזה המכר, ובלבד שחלפו שבעה ימים מהיום האמור.

הצמדה

5ג. (א) תשלום שמשלם קונה למוכר בעד רכישת דירה לא יוצמד למדד כלשהו, ולא תתווסף עליו ריבית כלשהי, למעט בשל איחור בתשלום בהתאם להוראות סעיף 5ב.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), צדדים לחוזה מכר רשאים להסכים ביניהם כי עד מחצית מכל תשלום תוצמד למדד תשומות הבנייה, ובלבד ש-20% מהמחיר החוזי

המשולמים במועד כריתת החוזה או לפני כל תשלום אחר לא יוצמדו.

(ג) הצמדה כאמור בסעיף קטן (ב) תהיה עד למועד שלא יאוחר ממועד המסירה כפי שנקבע בחוזה המכר; ואולם הוראות סעיף קטן זה לא יחולו במקרה שבו חל עיכוב במסירה כאמור בסעיף 5א(ג).

(ד) בסעיף זה, "מדד תשומות הבנייה" – מדד מחירי תשומה בבנייה למגורים או מדד מחירי תשומה בבנייה למסחר ולמשרדים, לפי העניין, שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, שפורסם לאחרונה לפני מועד ההצמדה.

תקנון בבית משותף

6. (א) המוכר דירה בבית משותף או בבית המיועד להירשם כבית משותף והתקנון שחל על הבית או שבדעתו להחיל על הבית מבטל או משנה הוראה של התקנון המצוי המתייחסת לענין מן הענינים המנויים להלן, חייב לכלול במפרט או לצרף לחוזה המכר פרטים על אותו ענין; ואלה הענינים:

(1) הוצאת חלק מהרכוש המשותף;

(2) שיעורו של החלק ברכוש המשותף הצמוד לדירה;

(3) שיעור ההשתתפות בהוצאות הבית המשותף ובשירותים המחוייבים בקשר אליו;

(4) סדרי קבלת החלטות בדבר ניהול הבית המשותף;

(5) כל ענין אחר שקבע שר השיכון בצו בדרך האמורה בסעיף 3(א).

(ב) מוכר שלא מסר פרטים על ענין מהענינים המנויים בסעיף קטן (א) יראוהו, על אף האמור בחוזה המכר, כמי שהתחייב שהוראות התקנון המצוי לגבי אותו ענין יחולו על הבית המשותף.

(ג) המונחים בסעיף זה ובסעיף 6ב יפורשו לפי משמעותם בחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969.

קביעת מתחזק

6א. (א) בסעיף זה –

"חוזה מכר" – לרבות המפרט וחוזה נספח לענין מתחזק;

"מתחזק" – כמשמעותו בסעיף 71(ב)(1) לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969.

(ב) לא יקבע מוכר בחוזה המכר או בתקנון, כי הניהול וההחזקה התקינה של הרכוש המשותף, כולם או רובם, יתבצעו על ידי מתחזק, אלא אם כן נכללו בחוזה המכר פרטים הנוגעים למתחזק, לרבות זהותו ותנאי ההתקשרות עמו.

(ג) תוקפה של תניה בחוזה ההתקשרות הראשון עם מתחזק לפי סעיף קטן (א), השוללת או המגבילה את הזכות של נציגות הבית המשותף או של בעלי הדירות להביא את החוזה לסיום, אין כוחו יפה לתקופה העולה על שלוש שנים מיום תחילת הניהול וההחזקה על ידי המתחזק, אלא אם כן החליטו בעלי הדירות בבית המשותף, ברוב הקבוע בסעיף 71(ב)(1) לחוק המקרקעין, התשכ"ט-1969, להאריך את תוקף חוזה ההתקשרות, בתום שלוש השנים האמורות, לתקופה שתיקבע על ידם.

רישום זכויות

6ב. (א) המוכר דירה בבית הניתן לרישום בפנקס בתים משותפים כאמור בסעיף 142 לחוק המקרקעין, חייב לעשות את כל אלה:

(1) לבצע את כל הפעולות ולקיים את כל החיובים המוטלים עליו בקשר לרישום בפנקסי המקרקעין של חלוקה ואיחוד של הקרקע שבה נמצאת הדירה, במועד המוקדם ביותר האפשרי;

(2) לגרום לרישום הבית בפנקס בתים משותפים לא יאוחר מתום שנה ממועד רישום בפנקסי המקרקעין של החלוקה והאיחוד של הקרקע כאמור בפסקה (1) או ממועד העמדת הדירה לרשות הקונה, לפי המאוחר;

(3) לגרום לרישום זכויות הקונה בדירה בפנקס בתים משותפים לא יאוחר מתום שישה חודשים ממועד רישום הבית בפנקס הבתים המשותפים או ממועד העמדת הדירה לרשות הקונה, לפי המאוחר.

(ב) המוכר דירה בבית שאינו ניתן לרישום בפנקס בתים משותפים כאמור בסעיף קטן (א), חייב לבצע ולקיים את האמור בפסקה (1) של אותו סעיף קטן ולגרום לרישום זכויות הקונה בדירה בפנקסי המקרקעין לא יאוחר מתום שישה חודשים ממועד הרישום בפנקסי המקרקעין של החלוקה והאיחוד של הקרקע כאמור בפסקה (1) או ממועד העמדת הדירה לרשות הקונה, לפי המאוחר.

(ג) בחישוב תקופות הרישום האמורות בסעיף זה לא יבואו במניין תקופות שהמוכר הוכיח לגביהן כי העיכוב בביצוע הרישום נגרם עקב נסיבות שלא בשליטתו והוא לא יכול היה למנוע את קיומן.

הגבלת גובה ההוצאות המשפטיות במכירת דירה ואופן תשלומן

3ג. (א) בסעיף זה, "הוצאות משפטיות" – שכר טרחת עורך דין המייצג הן את המוכר והן את הקונה בעסקה למכירת דירה, ובכלל זה שכר טרחת עורך דין בשל ייצוג המוכר באותה עסקה, בעד פעולות אלה:

(1) רישום וניהול רשימה של בעלי הזכויות על פי חוזה המכר, מיום המכירה ועד יום רישום זכויות אלה בלשכת רישום המקרקעין;

(2) רישום הזכויות על פי חוזה המכר בלשכת רישום המקרקעין, ובכלל זה רישום בית בפנקס בתים משותפים ושינוי או תיקון לצו רישום בית משותף;

(3) כל הוצאה אחרת הקשורה לרישום הזכויות על פי חוזה המכר.

(ב) (1) מוכר לא ידרוש מקונה השתתפות בהוצאות משפטיות בסכום העולה על הסכום או השיעור שקבע השר בהתייעצות עם שר המשפטים ושר האוצר ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת (בסעיף זה – הסכום המרבי), ורשאי הוא לקבוע כאמור סכומים מרביים שונים לדירות מסוגים שונים לפי אמות מידה שקבע, וכן כי הוראות סעיף זה לא יחולו על דירות מסוג מסוים או על דירות שמחירן עולה על המחיר שקבע;

(2) על אף האמור בפסקה (1), הסכום המרבי של הוצאות משפטיות לעניין רישום וניהול רשימה של בעלי זכויות ורישום הזכויות על פי חוזה המכר, מיום המכירה ועד יום רישום זכויות אלה בלשכת רישום המקרקעין, יהיה הסכום לפי חוק פיקוח על מחירי מצרכים ושירותים, התשנ"ו-1996, לעניין מחיר מרבי לשירותי נותן שירות בהעדר רישום זכויות בפנקסי המקרקעין.

(ג) קונה ישלם את ההוצאות המשפטיות ישירות לעורך הדין, ועורך הדין יוציא לקונה חשבונית כהגדרתה בחוק מס ערך מוסף, התשל"ו-1975.

שמירת זכויות

7. חוק זה אינו גורע מזכויות הקונה או קונה המשנה הניתנות לו לפי כל דין.

התניה – לטובת הקונה או קונה המשנה

7א. (א) אין להתנות על הוראות חוק זה, אלא לטובת הקונה או קונה המשנה.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), ויתור, לרבות בכתב, על זכויות מצד הקונה או קונה המשנה בקשר לאיחור במסירה לפי סעיף 5א או לאי-התאמה או אי-התאמה יסודית, המהווה תנאי להעברת זכויות מקונה לקונה משנה, לביצוע תיקונים בדירה או להעמדת הדירה לרשות הקונה – בטל.

דין המדינה

8. (א) דין המדינה כמוכר כדין כל מוכר אחר.

(ב) לא יראו את רשות מקרקעי ישראל או גופים המיוצגים על ידיה כמוכרת לענין חוק זה מחמת זה שקיבלה מהקונה או מקונה המשנה דמי שכירות בעד הדירה.

חזקה

9. לענין חוק זה, המוכר דירה שהיתה תפוסה בידי אחר פחות משנה מיום גמר בנייתה או שהוא עצמו גר בה פחות מששה חדשים מיום גמר בנייתה, חזקה שבנה או רכש אותה על מנת למכרה, זולת אם הוכח היפוכו של דבר.

עונשין

10. מי שביודעין לא מילא אחרי הוראות סעיפים 2(א) או (א1), 3, 6 או 6ג(ב), דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(1) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

תחולה

11. (א) הוראות חוק זה לא יחולו –

(1) על דירה בבנין שבנייתו נסתיימה לפני תחילתו של חוק זה;

(2) על דירה שחוזה המכר לגביה נכרת לפני תחילתו של חוק זה.

(ב) חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 3), התש"ן-1990, לא יחול על דירה בבנין שבנייתו נסתיימה או שחוזה המכר לגביה נכרת לפני פרסומו (להלן – יום הפרסום); על דירה כאמור יחולו הוראות חוק המכר (דירות), התשל"ג-1973, כנוסחו ערב יום הפרסום.

(ג) חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 5), התשע"א-2011 (בסעיף קטן זה – תיקון מס' 5), לא יחול על דירה בבניין שבנייתו הסתיימה או שחוזה המכר לגביה נכרת לפני תחילתו של תיקון מס' 5; על דירה כאמור יחולו הוראות חוק המכר (דירות), התשל"ג-1973, כנוסחו ערב יום התחילה של תיקון מס' 5.

(ד) חוק המכר (דירות) (תיקון מס' 9), התשפ"ב-2022 (בסעיף קטן זה – תיקון מס' 9), לא יחול על דירה שחוזה המכר לגביה נכרת לפני תחילתו של תיקון מס' 9; על דירה כאמור יחולו הוראות חוק המכר (דירות), התשל"ג-1973, כנוסחו ערב יום התחילה של תיקון מס' 9.

תחילה

12. תחילתו של סעיף 6 ביום ה' בתשרי תשל"ד (1 באוקטובר 1973); יתר הוראות חוק זה תחילתן ביום י"ח בטבת תשל"ה (1 בינואר 1975).

ביצוע

13. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

תוספת

(סעיף 4)

(1) ליקוי במוצרי מסגרות ונגרות, לרבות אלומיניום ופלסטיק – שנתיים;

(2) ליקוי בריצוף וחיפוי פנים לרבות שקיעות ושחיקה – שנתיים;

(3) כשל בתפקוד ובעמידות של מכונות ודוודים – שלוש שנים;

(4) ליקוי בפיתוח חצר, לרבות שקיעות, בין השאר של מרצפות בקומת קרקע, בחניות, במדרכות ובשבילים בשטח הבניין, וכן ליקויים במשטחים מחומרי גימור שונים – שלוש שנים; לעניין זה, "פיתוח חצר" – לרבות שבילים, משטחים, קירות, גדרות, רכיבים בנויים ומערכות, ובכלל זה מערכות מים, ביוב, ניקוז, חשמל, תאורה ותקשורת;

(5) כשל בתפקוד ובעמידות של מרכיבי מערכות הבידוד התרמי – שלוש שנים;

(6) כשל במערכות צנרת, לרבות מים, מערכת הסקה ומרזבים, דלוחין וביוב – ארבע שנים; לעניין זה, "כשל" – לרבות נזילות;

(7) כשל באיטום המבנה, לרבות בחללים תת-קרקעיים, בקירות, בתקרות ובגגות, לרבות גגות קלים עם סיכוך – ארבע שנים;

(8) סדקים ברוחב גדול מ-1.5 מ"מ ברכיבים לא נושאים – חמש שנים;

(9) התנתקות, התקלפות או התפוררות של חיפויי חוץ – שבע שנים;

(10) כל אי-התאמה אחרת שאינה אי-התאמה יסודית – שנה אחת.

בתוספת זו –

"כשל" – כישלון מלא או חלקי בתפקוד המוצר או המערכת;

"ליקוי" – ליקוי בתפקוד ובעמידות המוצר או המערכת, לרבות אי-שמירה על יציבות, שלמות, איכות ומראה, הן של כל מרכיב בנפרד והן של המכלול.

חוק המיטלטלין, תשל"א-1971

הגדרות

1. בחוק זה, "מיטלטלין" – נכסים מוחשיים, חוץ ממקרקעין.

בעלות

2. הבעלות במיטלטלין היא הזכות להחזיק ולהשתמש בהם ולעשות בהם כל דבר וכל עסקה, בכפוף להגבלות לפי דין או לפי הסכם.

זכיה מן ההפקר

3. מיטלטלין שאין להם בעל יכול כל אדם, בכפוף לכל דין, לרכוש את הבעלות בהם בתפישתם תוך כוונה לזכות בהם.

חיבור וערבוב

4. (א) נתחברו או נתערבבו מיטלטלין של אחד עם מיטלטלין של אחר עד שאין לזהותם או להפרידם, או שהפרדתם היתה כרוכה בנזק בלתי סביר או בהוצאות בלתי סבירות (להלן – מיטלטלין מחוברים), יהיו המיטלטלין המחוברים בבעלותם המשותפת של שניהם כל אחד בשיעור שווים של המיטלטלין ערב החיבור.

(ב) היו מיטלטלי האחד עיקר ומיטלטלי האחר טפל, תעבור הבעלות במיטלטלין הטפלים לידי בעל המיטלטלין העיקריים, והוא חייב לשלם לחברו את הסכום שזכה בו ברכישת המיטלטלין הטפלים.

(ג) הוראות סעיף זה יחולו באין הסכם אחר בין הצדדים; אין בהן כדי לגרוע מזכות לפיצויים או מתרופה אחרת בשל החיבור.

דין שעבוד במיטלטלין מחוברים

5. (א) היו המיטלטלין של אחד הבעלים המשותפים האמורים בסעיף 4(א) משועבדים ערב החיבור, יחול השעבוד על חלקו במיטלטלין המחוברים.

(ב) היו המיטלטלין העיקריים האמורים בסעיף 4(ב) משועבדים ערב החיבור, יחול השעבוד גם על המיטלטלין שהבעלות בהם עברה לפי אותה הוראה; היו המיטלטלין הטפלים משועבדים, יחול השעבוד על החיוב שחב בו בעל המיטלטלין העיקריים.

(ג) נתחלף משכון מכוח סעיף זה, על הצדדים לעשות, לפי דרישת הנושה, את הפעולות הדרושות לפי חוק המשכון, תשכ"ז-1967, כדי שכוחו של המשכון יהא יפה כלפי נושים אחרים של החייב.

(ד) לענין סעיפים קטנים (א) ו-(ב) דין עיקול כדין שעבוד.

עיבוד

6. הוראות סעיפים 4 ו-5 יחולו, בשינויים המחוייבים, גם כשאדם גורם בעבודתו לשינוי במיטלטלין של אחר; במקרה זה יראו את שווי העבודה כשווים של מיטלטלין.

הפקרה

7. הבעלות במיטלטלין פוקעת כשבעלם מוציאם משליטתו תוך כוונה להפקירם.

הגנת הבעלות וההחזקה

8. סעיפים 15 עד 20 לחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969, יחולו גם על הגנת הבעלות וההחזקה במיטלטלין.

שיתוף

9. (א) מיטלטלין שהם של כמה בעלים, בעלותו של כל אחד מהם לפי חלקו בשיתוף מתפשטת על מלוא המיטלטלין ואין לשום שותף חלק מסויים בהם.

(ב) חלקיהם של כל אחד מהשותפים במיטלטלין, חזקה שהם שווים.

(ג) הסכם בין השותפים בדבר ניהול המיטלטלין המשותפים והשימוש בהם ובדבר זכויות השותפים וחובותיהם בכל הנוגע למיטלטלין (להלן – הסכם שיתוף) כוחו יפה גם כלפי אדם שנעשה שותף לאחר מכן וכלפי כל אדם אחר, ובלבד שהשותף או האחר ידע או היה עליו לדעת על קיום ההסכם ותנאיו.

(ד) הקנה אחד השותפים לאדם אחר זכות בחלקו במיטלטלין המשותפים, עליו להודיע על כך לשאר השותפים, ואם נעשה הסכם שיתוף, עליו להודיע לאדם האחר על קיום ההסכם ותנאיו.

(ה) באין הוראות אחרות בהסכם שיתוף יחולו הוראות סעיפים 30 עד 33, 34(א), 35 ו-36 לחוק המקרקעין, תשכ"ט-1969, גם על השיתוף במיטלטלין.

פירוק השיתוף

10. (א) כל שותף זכאי בכל עת לדרוש פירוק השיתוף; היתה בהסכם שיתוף תניה השוללת או מגבילה זכות זו, רשאי בית המשפט לצוות על פירוק השיתוף, על אף התניה, אם נראה לו הדבר צודק בנסיבות הענין.

(ב) פירוק השיתוף יהיה על פי הסכם בין השותפים, ובאין הסכם – על פי צו בית המשפט, ורשאי בית המשפט לצוות על חלוקת המיטלטלין בעין, או על מכירתם וחלוקת הפדיון, או על דרך אחרת של פירוק השיתוף הנראית לו יעילה וצודקת יותר בנסיבות הענין.

(ג) מכירת המיטלטלין על-פי צו בית המשפט תהיה בדרך שנמכרים מיטלטלין מעוקלים בהוצאה לפועל, זולת אם

הורה בית המשפט על דרך אחרת הנראית לו יעילה וצודקת יותר בנסיבות הענין.

פירוק שיתוף בזכויות של בני זוג בדירת מגורים

10א. החליט בית המשפט לפי סעיף 10, ליתן צו לפירוק השיתוף בזכויות של בני זוג בדירה המשמשת להם למגורים, לא יורה על ביצועו והפירוק יעוכב, כל עוד לא נוכח בית המשפט כי לילדי בני הזוג הקטינים ולבן הזוג המחזיק בהם, יחדיו, נמצא הסדר מגורים אחר המתאים לצרכיהם, לרבות הסדר ביניים למגורים זמניים המתאים לצרכיהם, לתקופה שיקבע.

עיכבון

11. (א) עיכבון הוא זכות על פי דין לעכב מיטלטלין כערובה לחיוב עד שיסולק החיוב.

(ב) עלה שווי המיטלטלין המעוכבים על שווי החיוב במידה בלתי סבירה, זכאי החייב לשחרור מקצת המיטלטלין אם הם ניתנים להפרדה לחלקים.

(ג) החייב זכאי לשחרר את המיטלטלין מן העיכבון במתן ערובה מספקת אחרת לסילוק החיוב.

(ד) הוציא הנושה ברצונו את המיטלטלין המעוכבים משליטתו, יפקע העיכבון.

(ה) מקום שיש עיכבון במקרקעין, יחולו הוראות סעיף זה גם עליו; כן יחולו הוראות סעיף זה על עיכבון על פי הסכם, כשאין בהסכם הוראות אחרות לענין הנדון.

עסקאות נוגדות

12. התחייב אדם להקנות לחברו בעלות או זכות אחרת במיטלטלין, ולפני שמסר לו את המיטלטלין או הקנה לו את הזכות חזר והתחייב עם אדם אחר בהקניה נוגדת, זכותו של הראשון עדיפה, אך אם השני התקשר בעסקה וקיבל את המיטלטלין או את הזכות בתום לב ובתמורה – זכותו עדיפה.

תחולה

13. (א) הוראות חוק זה יחולו, ככל שהדבר מתאים לענין ובשינויים המחוייבים, גם על זכויות.

(ב) הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון.

תיקון חוק נכסי המדינה, תשי"א-1951

14. בסעיף 3 לחוק נכסי המדינה, תשי"א-1951, ברישה, במקום "נכס המצוי" יבוא "נכס מקרקעין המצוי".

תיקון פקודת הפרשנות

15. בסעיף 1 לפקודת הפרשנות, במקום הגדרת "מיטלטלין" או "טובין" יבוא:

""מיטלטלין" או "טובין" – נכסים מוחשיים, חוץ ממקרקעין; אולם מקום שהמלה "מיטלטלין" או "טובין" באה בחיקוק שניתן

לפני תחילת חוק המיטלטלין, תשל"א-1971, תהא משמעותה כמשמעות שהיתה נודעת לה אילולא החוק האמור;".

ביטול

16. הספר השמיני והספר העשירי של המג'לה – בטלים.

תחילה

17. חוק זה תחילתו ביום י"ד בטבת תשל"ב (1 בינואר 1972).

חוק עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979

חובת ההשבה

1. (א) מי שקיבל שלא על פי זכות שבדין נכס, שירות או טובת הנאה אחרת (להלן – הזוכה) שבאו לו מאדם אחר (להלן - המזכה), חייב להשיב למזכה את הזכיה, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה - לשלם לו את שוויה.

(ב) אחת היא אם באה הזכיה מפעולת הזוכה, מפעולת המזכה או בדרך אחרת.

פטור מהשבה

2. בית המשפט רשאי לפטור את הזוכה מחובת ההשבה לפי סעיף 1, כולה או מקצתה, אם ראה שהזכיה לא היתה כרוכה בחסרון המזכה או שראה נסיבות אחרות העושות את ההשבה בלתי צודקת.

ניכוי הוצאות

3. הזוכה רשאי לנכות ממה שעליו להשיב את מה שהוציא או התחייב להוציא או השקיע באופן סביר להשגת הזכיה.

דין הפורע חוב הזולת

4. מי שפרע חובו של אדם אחר בלי שהיה חייב לכך כלפיו, אינו זכאי להשבה אלא אם לא היתה לזוכה סיבה סבירה להתנגד לפרעון החוב, כולו או מקצתו, ואינו זכאי להשבה זו אלא כדי מה שנתן לפרעון החוב.

דין הפועל לשמירת ענין הזולת

5. (א) מי שעשה בתום לב ובסבירות פעולה לשמירה על חייו, שלמות גופו, בריאותו, כבודו או רכושו של אדם אחר, בלי שהיה חייב לכך כלפיו, והוציא או התחייב להוציא הוצאות בקשר לכך, חייב הזוכה לשפותו על הוצאותיו הסבירות, כולל חיוביו כלפי צד שלישי, ואם נגרמו למזכה עקב הפעולה נזקי רכוש, רשאי בית המשפט לחייב את הזוכה בתשלום פיצויים למזכה, אם ראה שמן הצדק לעשות כן בנסיבות הענין.

(ב) לענין החיוב בפיצויים לפי סעיף קטן (א) דין מי שנכסיו שימשו לשמירת הערכים האמורים כדין מי שעשה פעולה לשמירתם.

(ג) אין חובת שיפוי או פיצוי לפי סעיף זה על זוכה שהתנגד לפעולה או לשימוש בנכסים או לשיעור ההוצאות או שהיתה לו סיבה סבירה להתנגד להם, זולת אם הפעולה

או השימוש בנכסים היו לשמירה על חייו, שלמות גופו או בריאותו.

תחולה ושמירת תרופות

6. (א) הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון ואין הסכם אחר בין הצדדים.

(ב) חוק זה יחול גם על המדינה.

(ג) אין בחוק זה כדי לגרוע מתרופות אחרות.

ביטול

7. סעיף 3 לחוק לתיקון דיני הנזיקין האזרחיים (הטבת נזקי גוף), תשכ"ד-1964 – בטל.

חוק החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973

פרק א': כריתת החוזה

כריתת חוזה – כיצד

1. חוזה נכרת בדרך של הצעה וקיבול לפי הוראות פרק זה.

הצעה

2. פנייתו של אדם לחברו היא בגדר הצעה, אם היא מעידה על גמירת דעתו של המציע להתקשר עם הניצע בחוזה והיא מסויימת כדי אפשרות לכרות את החוזה בקיבול ההצעה; הפניה יכול שתהיה לציבור.

חזרה מן ההצעה

3. (א) המציע רשאי לחזור בו מן ההצעה בהודעה לניצע, ובלבד שהודעת החזרה נמסרה לניצע לפני שנתן הודעת קיבול.

(ב) קבע המציע שהצעתו היא ללא חזרה, או שקבע מועד לקיבולה, אין הוא רשאי לחזור בו ממנה לאחר שנמסרה לניצע.

פקיעת ההצעה

4. ההצעה פוקעת –

(1) כשדחה אותה הניצע או עבר המועד לקיבולה;

(2) כשמת המציע או הניצע או כשנעשה אחד מהם פסול-דין או ניתן נגדו צו לקבלת נכסים או צו פירוק, והכל לפני מתן הודעת הקיבול.

קיבול

5. הקיבול יהיה בהודעת הניצע שנמסרה למציע והמעידה על גמירת דעתו של הניצע להתקשר עם המציע בחוזה לפי ההצעה.

קיבול דרך התנהגות

6. (א) הקיבול יכול שיהיה במעשה לביצוע החוזה או בהתנהגות אחרת, אם דרכים אלה של קיבול משתמעות מן ההצעה; ולענין סעיפים 3(א) ו-4(2), התנהגות כאמור דינה כדין מתן הודעת קיבול.

(ב) קביעת המציע שהעדר תגובה מצד הניצע ייחשב לקיבול, אין לה תוקף.

חזקת קיבול

7. הצעה שאין בה אלא כדי לזכות את הניצע, חזקה עליו שקיבל אותה, זולת אם הודיע למציע על התנגדותו תוך זמן סביר לאחר שנודע לו עליה.

מועד הקיבול

8. (א) אין לקבל הצעה אלא תוך התקופה שנקבעה לכך בהצעה, ובאין תקופה כזאת – תוך זמן סביר.

(ב) נתן הניצע הודעת קיבול בעוד מועד, אך הודעתו נמסרה למציע באיחור מחמת סיבה שאינה תלויה בניצע ולא היתה ידועה לו, נכרת החוזה, זולת אם הודיע המציע לניצע על דחיית הקיבול מיד לאחר שנמסרה לו הודעת הקיבול.

קיבול לאחר פקיעה

9. קיבול של הצעה לאחר שפקעה, כמוהו כהצעה חדשה.

חזרה מן הקיבול

10. המציע רשאי לחזור בו מן הקיבול בהודעה למציע, ובלבד שהודעת החזרה נמסרה למציע לא לאחר שנמסרה לו הודעת הקיבול או שנודע לו על קיבול בדרך האמורה בסעיף 6(א).

קיבול תוך שינוי

11. קיבול שיש בו תוספת, הגבלה או שינוי אחר לעומת ההצעה כמוהו כהצעה חדשה.

תום לב במשא ומתן

12. (א) במשא ומתן לקראת כריתתו של חוזה חייב אדם לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב.

(ב) צד שלא נהג בדרך מקובלת ולא בתום-לב חייב לצד השני פיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב המשא ומתן או עקב כריתת החוזה, והוראות סעיפים 10, 13 ו-14 לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970, יחולו בשינויים המחוייבים.

פרק ב': ביטול החוזה בשל פגם בכריתתו

חוזה למראית עין

13. חוזה שנכרת למראית עין בלבד – בטל; אין בהוראה זו כדי לפגוע בזכות שרכש אדם שלישי בהסתמכו בתום לב על קיום החוזה.

טעות

14. (א) מי שהתקשר בחוזה עקב טעות וניתן להניח שלולא הטעות לא היה מתקשר בחוזה והצד השני ידע או היה עליו לדעת על כך, רשאי לבטל את החוזה.

(ב) מי שהתקשר בחוזה עקב טעות וניתן להניח שלולא הטעות לא היה מתקשר בחוזה והצד השני לא ידע ולא היה עליו לדעת על כך, רשאי בית המשפט, לפי בקשת הצד שטעה, לבטל את החוזה, אם ראה שמן הצדק לעשות זאת; עשה כן, רשאי בית המשפט לחייב את הצד שטעה בפיצויים בעד הנזק שנגרם לצד השני עקב כריתת החוזה.

(ג) טעות אינה עילה לביטול החוזה לפי סעיף זה, אם ניתן לקיים את החוזה בתיקון הטעות והצד השני הודיע, לפני שבוטל החוזה, שהוא מוכן לעשות כן.

(ד) "טעות", לענין סעיף זה וסעיף 15 – בין בעובדה ובין בחוק, להוציא טעות שאינה אלא בכדאיות העסקה.

15. מי שהתקשר בחוזה עקב טעות שהיא תוצאת הטעיה שהטעהו הצד השני או אחר מטעמו, רשאי לבטל את החוזה; לענין זה, "הטעיה" – לרבות אי-גילוין של עובדות אשר לפי דין, לפי נוהג או לפי הנסיבות היה על הצד השני לגלותן. הטעיה

16. נפלה בחוזה טעות סופר או טעות כיוצא בה, יתוקן החוזה לפי אומד דעת הצדדים ואין הטעות עילה לביטול החוזה. טעות סופר

17. (א) מי שהתקשר בחוזה עקב כפיה שכפה עליו הצד השני או אחר מטעמו, בכוח או באיום, רשאי לבטל את החוזה. כפיה

(ב) אזהרה בתום לב על הפעלתה של זכות אינה בגדר איום לענין סעיף זה.

18. מי שהתקשר בחוזה עקב ניצול שניצל הצד השני או אחר מטעמו את מצוקת המתקשר, חולשתו השכלית או הגופנית או חוסר נסיונו, ותנאי החוזה גרועים במידה בלתי סבירה מן המקובל, רשאי לבטל את החוזה. עושק

19. ניתן החוזה להפרדה לחלקים ועילת הביטול נוגעת רק לאחד מחלקיו, ניתן לביטול אותו חלק בלבד; אולם אם יש להניח שהצד הרשאי לבטל לא היה מתקשר בחוזה לולא העילה, רשאי הוא לבטל את החלק האמור או את החוזה כולו. ביטול חלקי

20. ביטול החוזה יהיה בהודעת המתקשר לצד השני תוך זמן סביר לאחר שנודע לו על עילת הביטול, ובמקרה של כפיה – תוך זמן סביר לאחר שנודע לו שפסקה הכפיה. דרך הביטול

21. משבוטל החוזה, חייב כל צד להשיב לצד השני מה שקיבל על פי החוזה, ואם ההשבה היתה בלתי אפשרית או בלתי סבירה – לשלם לו את שוויו של מה שקיבל. השבה לאחר ביטול

22. אין בהוראות פרק זה כדי לגרוע מכל תרופה אחרת. שמירת תרופות

פרק ג': צורת החוזה ותכנו

23. חוזה יכול שייעשה בעל פה, בכתב או בצורה אחרת, זולת אם היתה צורה מסויימת תנאי לתקפו על פי חוק או הסכם בין הצדדים. צורת חוזה

24. תכנו של חוזה יכול שיהיה ככל אשר הסכימו הצדדים. תכנו של חוזה

25. (א) חוזה יפורש לפי אומד דעתם של הצדדים, כפי שהוא משתמע מתוך החוזה ומנסיבות העניין, ואולם אם אומד פירוש של חוזה

דעתם של הצדדים משתמע במפורש מלשון החוזה, יפורש החוזה בהתאם ללשונו.

(ב) חוזה הניתן לפירושים שונים, פירוש המקיים אותו עדיף על פירוש שלפיו הוא בטל.

(ב1) חוזה הניתן לפירושים שונים והיתה לאחד הצדדים לחוזה עדיפות בעיצוב תנאיו, פירוש נגדו עדיף על פירוש לטובתו.

(ג) ביטויים ותניות בחוזה שנוהגים להשתמש בהם בחוזים מאותו סוג יפורשו לפי המשמעות הנודעת להם באותם חוזים.

(ד) סעיפים 2, 4, 5, 6, 7, 8 ו-10 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, וסעיף 57ג לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על פירושו של חוזה, אם אין הוראה אחרת לענין הנדון ואם אין בענין הנדון או בהקשרו דבר שאינו מתיישב עם תחולה כאמור.

השלמת פרטים

26. פרטים שלא נקבעו בחוזה או על פיו יהיו לפי הנוהג הקיים בין הצדדים, ובאין נוהג כזה – לפי הנוהג המקובל בחוזים מאותו סוג, ויראו גם פרטים אלה כמוסכמים.

חוזה על תנאי

27. (א) חוזה יכול שיהיה תלוי בהתקיים תנאי (להלן – תנאי מתלה) או שיחדל בהתקיים תנאי (להלן – תנאי מפסיק).

(ב) חוזה שהיה טעון הסכמת אדם שלישי או רשיון על פי חיקוק, חזקה שקבלת ההסכמה או הרשיון הוא תנאי מתלה.

(ג) חוזה שהיה מותנה בתנאי מתלה, זכאי כל צד לסעדים לשם מניעת הפרתו, אף לפני שנתקיים התנאי.

סיכול תנאי

28. (א) היה חוזה מותנה בתנאי מתלה וצד אחד מנע את קיום התנאי, אין הוא זכאי להסתמך על אי-קיומו.

(ב) היה חוזה מותנה בתנאי מפסיק וצד אחד גרם לקיום התנאי, אין הוא זכאי להסתמך על קיומו.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו אם היה התנאי דבר שהצד היה, לפי החוזה, בן חורין לעשותו או לא לעשותו, ולא יחולו אם מנע הצד את קיום התנאי או גרם לקיומו שלא בזדון ושלא ברשלנות.

בטלות החוזה או ההתנאה

29. היה חוזה מותנה בתנאי והתנאי לא נתקיים תוך התקופה שנקבעה לכך, ובאין תקופה כזאת – תוך זמן סביר מכריתת החוזה, הרי אם

היה זה תנאי מתלה – מתבטל החוזה, ואם תנאי מפסיק – מתבטלת ההתנאה.

חוזה פסול

30. חוזה שכריתתו, תכנו או מטרתו הם בלתי חוקיים, בלתי מוסריים או סותרים את תקנת הציבור – בטל.

תחולת הוראות

31. הוראות סעיפים 19 ו-21 יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על בטלותו של חוזה לפי פרק זה, אולם בבטלות לפי סעיף 30 רשאי בית המשפט, אם ראה שמן הצדק לעשות כן ובתנאים שימצא לנכון, לפטור צד מהחובה לפי סעיף 21, כולה או מקצתה, ובמידה שצד אחד ביצע את חיובו לפי החוזה – לחייב את הצד השני בקיום החיוב שכנגד, כולו או מקצתו.

חוזה של משחק, הגרלה או הימור

32. (א) חוזה של משחק, הגרלה או הימור שלפיו עשוי צד לזכות בטובת הנאה והזכיה תלויה בגורל, בניחוש או במאורע מקרי יותר מאשר בהבנה או ביכולת, אינו עילה לאכיפה או לפיצויים.

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על משחק, הגרלה או הימור שהוסדרו בחוק או שניתן לעריכתם היתר על פי חוק.

חוזה למתן ציונים

33. חוזה שלפיו יינתן ציון, תואר, פרס וכיוצא באלה על פי הכרעה או הערכה של אחד הצדדים או של אדם שלישי, אין ההכרעה או ההערכה לפי החוזה נושא לדיון בבית משפט.

פרק ד': חוזה לטובת אדם שלישי

הקניית הזכות

34. חיוב שהתחייב אדם בחוזה לטובת מי שאינו צד לחוזה (להלן – המוטב) מקנה למוטב את הזכות לדרוש את קיום החיוב, אם משתמעת מן החוזה כוונה להקנות לו זכות זו.

דחיית הזכות

35. זכותו של המוטב לדרוש את קיום החיוב מתבטלת למפרע, אם הודיע לאחד הצדדים לחוזה על דחיית הזכות תוך זמן סביר לאחר שאחד מהם הודיע לו עליה.

ביטול הזכות

36. (א) כל עוד לא הודיע אחד הצדדים למוטב על זכותו לפי החוזה, רשאים הם לשנותה או לבטלה על ידי שינוי החוזה.

(ב) בחיוב שיש לקיימו עקב מותו של אדם – על פי חוזה ביטוח, על פי חברות בקופת קצבה או בקופת תגמולים או על פי עילה דומה – רשאי הנושה, בהודעה לחייב או בצוואה שהודעה עליה ניתנה לחייב, לבטל את זכותו של המוטב או להעמיד במקומו מוטב אחר, אף אחרי שנודע למוטב על זכותו.

טענות נגד המוטב

37. כל טענה שיש לחייב כלפי הנושה בקשר לחיוב תעמוד לו גם כלפי המוטב.

שמירת זכותו של הנושה

38. זכותו של המוטב אינה גורעת מזכותו של הנושה לדרוש מן החייב את קיום החיוב לטובת המוטב.

פרק ה': קיום החוזה

קיום בתום לב

39. בקיום של חיוב הנובע מחוזה יש לנהוג בדרך מקובלת ובתום לב; והוא הדין לגבי השימוש בזכות הנובעת מחוזה.

קיום – בידי מי

40. חיוב יכול שיקויים בידי אדם שאיננו החייב, זולת אם לפי מהות החיוב, או לפי המוסכם בין הצדדים, על החייב לקיימו אישית.

מועד הקיום

41. חיוב שלא הוסכם על מועד קיומו, יש לקיים זמן סביר לאחר כריתת החוזה, במועד שעליו הודיע הנושה לחייב זמן סביר מראש.

קיום מוקדם

42. חיוב יכול שיקויים לפני מועדו, ובלבד שהודיע החייב לנושה על כך זמן סביר מראש והדבר לא יפגע בנושה.

דחיית קיום

43. (א) המועד לקיומו של חיוב נדחה –

(1) אם נמנע הקיום במועדו מסיבה התלויה בנושה – עד שהוסרה המניעה;

(2) אם תנאי לקיום הוא שיקויים תחילה חיובו של הנושה – עד שקויים אותו חיוב;

(3) אם על הצדדים לקיים חיוביהם בד בבד – כל עוד הנושה אינו מוכן לקיים את החיוב המוטל עליו.

(ב) נדחה המועד לקיום החיוב כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית המשפט, אם ראה שמן הצדק לעשות כן, לחייב את הנושה בפיצויים בעד הנזק שנגרם לחייב עקב הדחיה, אף אם אין בדבר משום הפרת חוזה מצד הנושה, ואם היה על החייב לשלם תשלומים תקופתיים עד לקיום החיוב שמועדו נדחה – לפטור אותו מתשלומים אלה בתקופת הדחיה.

מקום הקיום

44. (א) חיוב שלא הוסכם על מקום קיומו, יש לקיים במקום עסקו של הנושה, ואם אין לו מקום עסק – במקום מגוריו הקבוע.

(ב) שינה הנושה את מקום עסקו או מקום מגוריו אחרי כריתת החוזה, ישא בהוצאות הנוספות הנובעות מקיום החיוב במקום החדש.

קיום בבינונית

45. חיוב למתן נכס או שירות שלא הוסכם על סוגם או טיבם, יש לקיים במתן נכס או שירות מסוג ומטיב בינונים.

קיום בסכום ראוי

46. חיוב לתשלום בעד נכס או שירות שלא הוסכם על שיעורו, יש לקיים בתשלום של סכום שהיה ראוי להשתלם לפי הנסיבות בעת כריתת החוזה.

קיום במטבע ישראלי

47. חיוב לשלם בארץ במטבע חוץ שתשלומו באותו מטבע אסור לפי הדין, יש לקיים בתשלום במטבע ישראלי, לפי שער החליפין הרשמי ביום התשלום.

קיום על תנאי

48. חיוב אשר לקיומו התחייב החייב כלפי הנושה בחיוב אחר, או שהעביר לו לשם כך זכות כלפי אדם שלישי, חזקה שלא התכוונו להפקיעו אלא אם קויימו החיוב האחר או הזכות.

זקיפת תשלומים בחיוב אחד

49. סכום שניתן לסילוקו של חיוב אחד, ייזקף תחילה לחשבון ההוצאות שנתחייב בהן החייב בשל אותו חיוב, לאחר מכן לחשבון הריבית ולבסוף לחשבון החיוב עצמו.

זקיפת תשלומים בחיובים אחדים

50. סכום שניתן לנושה שעה שהגיעו לו מן החייב חיובים אחדים, רשאי החייב, בעת התשלום, לציין את החיוב שלחשבונו ייזקף הסכום; לא עשה זאת, רשאי הנושה לעשות כן.

בחירה בין חיובים חלופים

51. (א) בחיובים חלופים רשאי החייב, בהודעה לנושה תוך תקופה שנקבעה לכך, ובאין תקופה כזו – תוך זמן סביר לפני המועד לקיום, לבחור את החיוב שיקיים; לא עשה זאת, רשאי הנושה, בהודעה לחייב, לבחור את החיוב.

(ב) הוסכם כי זכות הבחירה תהיה בידי הנושה והוא לא השתמש בה תוך התקופה שנקבעה לכך, ובאין תקופה כזו – תוך זמן סביר לפני המועד לקיום, רשאי החייב, בהודעה לנושה, לבחור את החיוב.

תחליף קיום

52. נעשה קיומו של חיוב בלתי אפשרי, ויש בשל כך לחייב זכות לפיצוי או לשיפוי כלפי אדם שלישי, על החייב להעביר לנושה את הזכות, או מה שקיבל על פיה, כדי שוויו של החיוב.

קיזוז

53. (א) חיובים כספיים שצדדים חבים זה לזה מתוך עסקה אחת והגיע המועד לקיומם, ניתנים לקיזוז בהודעה של צד

אחד למשנהו; והוא הדין בחיובים כספיים שלא מתוך עסקה אחת, אם הם חיובים קצובים.

(ב) אין לקזז חיוב שהזכות לקיומו אינה ניתנת לעיקול.

(ג) הוראות סעיפים 49 ו-50 יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על סילוק דרך קיזוז.

פרק ו': ריבוי חייבים ונושים

ריבוי חייבים

54. שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם חייבים יחד ולחוד.

חיוב יחד ולחוד

55. (א) שנים שחייבים יחד ולחוד, רשאי הנושה לדרוש את קיום החיוב, כולו או מקצתו, משניהם כאחד, או מכל אחד מהם בנפרד, ובלבד שלא ייפרע יותר מן המגיע לו.

(ב) בטל או בוטל חיובו של אחד החייבים, בטל גם חיובו של השני, זולת אם הביטול נובע מפגם בכשרותו או בייצוגו של החייב האחד.

(ג) הפטיר הנושה אחד החייבים מן החיוב, כולו או מקצתו – בוויתור, במחילה, בפשרה או בדרך אחרת – הופטר גם השני באותה מידה, זולת אם משתמעת מן ההפטר כוונה אחרת.

נטל החיוב בין החייבים

56. (א) שנים שחייבים חיוב אחד, חזקה שהם נושאים בנטל החיוב בינם לבין עצמם בחלקים שווים.

(ב) חייב שנתן לנושה לקיום החיוב יותר מכפי חלקו בנטל החיוב, זכאי לחזור על החייב השני ולהיפרע ממנו לפי חלקיהם.

(ג) היו יותר משני חייבים ואין אפשרות סבירה לחזור ולהיפרע מאחד מהם, ישאו בחלקו הנותרים, לפי חלקיהם.

(ד) בוטל חיובו של חייב אחד כאמור בסעיף 55(ב) והביטול נובע מפגם בכשרותו או בייצוגו, אין לשני זכות לחזור עליו; הופטר חייב אחד כאמור בסעיף 55(ג) ואין בהפטר כדי לפטור את השני, אין בהפטר גם כדי לפגוע בזכות לחזור עליו לפי סעיף זה.

סייג לזכות החזרה

57. חייב שקיים את החיוב יותר מכפי חלקו, אינו זכאי לחזור על חייב אחר, במידה שהיה עשוי להיות מופטר כלפי הנושה מכוח טענה שהיתה ידועה לו ולא התגונן בה.

העברת בטוחות

58. (א) שעבוד או זכות אחרת שניתנו לנושה להבטחת החיוב יעברו לחייב שקיים את החיוב יותר מכפי חלקו, כדי

להבטיח זכותו לחזור על חייב אחר; והוא, במידה שהדבר לא יפגע בנושה.

(ב) עברו שעבוד או זכות כאמור בסעיף קטן (א), על הצדדים לעשות, לפי דרישת החייב שקיים את החיוב, את הפעולות הדרושות כדי שכוחה של ההעברה יהיה יפה לכל דבר.

ריבוי נושים

59. (א) שנים שמגיע להם חיוב אחד, חזקה שכל אחד מהם רשאי לדרוש את קיומו, ובלבד שלא ייפרעו מהחייב יותר מן המגיע ממנו; החייב רשאי לקיים את החיוב כלפי אחד הנושים, לפי בחירתו, כל עוד לא ניתן פסק דין לטובת הנושה האחר.

(ב) חזקה על הנושים שהם שותפים בחיוב בחלקים שווים; קויים החיוב כלפי אחד מהם, רשאי השני לדרוש ממנו את חלקו.

פרק ז': שונות

דרך ומועד למסירת הודעה

60. (א) הודעה לפי חוק זה תינתן בדרך המקובלת בנסיבות הענין.

(ב) מקום שמדובר בחוק זה על מסירת הודעה, רואים את ההודעה כנמסרה במועד שבו הגיעה לנמען או אל מענו.

תחולה

61. (א) הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון.

(ב) הוראות חוק זה יחולו, ככל שהדבר מתאים לענין בשינויים המחוייבים, גם על פעולות משפטיות שאינן בבחינת חוזה ועל חיובים שאינם נובעים מחוזה.

ביטולים

62. בטלים –

(1) סעיפים 658, 948, 949 ו-1003 עד 1007 והספר השנים עשר של המג'לה;

(2) סעיף 64 לחוק הפרוצדורה האזרחית העותמאני מיום 2 ברג'ב 1296 (21 ביוני 1879).

עצמאות החוק

63. בענינים שחוק זה דן בהם לא יחול סימן 46 לדבר המלך במועצתו לארץ ישראל, 1922-1947.

תחילה והוראת מעבר

64. תחילתו של חוק זה ביום א' באלול תשל"ג (29 באוגוסט 1973); על חוזים שנכרתו לפני תחילת חוק זה יוסיף לחול הדין הקודם.

חוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970

פרק א': הוראות כלליות

הגדרות

1. (א) בחוק זה –

"הפרה" – מעשה או מחדל שהם בניגוד לחוזה;

"נפגע" – מי שזכאי לקיום החוזה שהופר;

"אכיפה" – בין בצו לסילוק חיוב כספי או בצו עשה אחר ובין בצו לא-תעשה, לרבות צו לתיקון תוצאות ההפרה או לסילוקן;

"נזק" – לרבות מניעת ריווח.

(ב) כל מקום שמדובר בחוק זה בהפרת חוזה – גם הפרת חיוב מחיוביו במשמע.

תרופות הנפגע

2. הופר חוזה, זכאי הנפגע לתבוע את אכיפתו או לבטל את החוזה, וזכאי הוא לפיצויים, בנוסף על אחת התרופות האמורות או במקומן, והכל לפי הוראות חוק זה.

פרק ב': התרופות

סימן א': אכיפת החוזה

הזכות לאכיפה

3. הנפגע זכאי לאכיפת החוזה, זולת אם נתקיימה אחת מאלה:

(1) החוזה אינו בר-ביצוע;

(2) אכיפת החוזה היא כפיה לעשות, או לקבל, עבודה אישית או שירות אישי;

(3) ביצוע צו האכיפה דורש מידה בלתי סבירה של פיקוח מטעם בית משפט או לשכת הוצאה לפועל;

(4) אכיפת החוזה היא בלתי צודקת בנסיבות הענין.

תנאים באכיפה

4. בית המשפט רשאי להתנות את אכיפת החוזה בקיום חיוביו של הנפגע או בהבטחת קיומם או בתנאים אחרים המתחייבים מן החוזה לפי נסיבות הענין.

אכיפה בעסקה טעונת רישום

5. ניתן צו אכיפה על חיוב להקנות נכס או זכות בנכס וההקניה טעונה רישום בפנקס המתנהל על פי חיקוק, ייעשה הרישום בתוקף צו האכיפה ולפי האמור בו כאילו נעשה לבקשת הצדדים.

סימן ב': ביטול החוזה

הגדרה

6. לענין סימן זה, "הפרה יסודית" – הפרה שניתן להניח לגביה שאדם סביר לא היה מתקשר באותו חוזה אילו ראה מראש את ההפרה ותוצאותיה, או הפרה שהוסכם עליה בחוזה שתיחשב ליסודית; תניה גורפת בחוזה העושה הפרות להפרות יסודיות ללא הבחנה ביניהן, אין לה תוקף אלא אם היתה סבירה בעת כריתת החוזה.

הזכות לביטול

7. (א) הנפגע זכאי לבטל את החוזה אם הפרת החוזה היתה יסודית.

(ב) היתה הפרת החוזה לא יסודית, זכאי הנפגע לבטל את החוזה לאחר שנתן תחילה למפר ארכה לקיומו והחוזה לא קויים תוך זמן סביר לאחר מתן הארכה, זולת אם בנסיבות הענין היה ביטול החוזה בלתי צודק; לא תישמע טענה שביטול החוזה היה בלתי צודק אלא אם המפר התנגד לביטול תוך זמן סביר לאחר מתן הודעת הביטול.

(ג) ניתן החוזה להפרדה לחלקים והופר אחד מחלקיו הפרה שיש בה עילה לביטול אותו חלק, אין הנפגע זכאי לבטל אלא את החלק שהופר; היתה בהפרה גם משום הפרה יסודית של כל החוזה, זכאי הנפגע לבטל את החלק שהופר או את החוזה כולו.

דרך הביטול

8. ביטול החוזה יהיה בהודעת הנפגע למפר תוך זמן סביר לאחר שנודע לו על ההפרה; אולם במקרה האמור בסעיף 7(ב) ובכל מקרה אחר שהנפגע נתן למפר תחילה ארכה לקיום החוזה – תוך זמן סביר לאחר שחלפה הארכה.

השבה לאחר ביטול

9. (א) משבוטל החוזה, חייב המפר להשיב לנפגע מה שקיבל על פי החוזה, או לשלם לו את שוויו של מה שקיבל אם ההשבה היתה בלתי אפשרית או בלתי סבירה או שהנפגע בחר בכך; והנפגע חייב להשיב למפר מה שקיבל על פי החוזה, או לשלם לו את שוויו של מה שקיבל אם ההשבה היתה בלתי אפשרית או בלתי סבירה או שהנפגע בחר בכך.

(ב) בוטל החוזה בחלקו, יחולו הוראות סעיף קטן (א) על מה שהצדדים קיבלו על פי אותו חלק.

סימן ג': פיצויים

הזכות לפיצויים

10. הנפגע זכאי לפיצויים בעד הנזק שנגרם לו עקב ההפרה ותוצאותיה ושהמפר ראה אותו או שהיה עליו לראותו מראש, בעת כריתת החוזה, כתוצאה מסתברת של ההפרה.

פיצויים ללא הוכחת נזק

11. (א) הופר חיוב לספק או לקבל נכס או שירות ובוטל החוזה בשל ההפרה, זכאי הנפגע, ללא הוכחת נזק, לפיצויים בסכום ההפרש שבין התמורה בעד הנכס או השירות לפי החוזה ובין שוויים ביום ביטול החוזה.

(ב) הופר חיוב לשלם סכום כסף, זכאי הנפגע, ללא הוכחת נזק, לפיצויים בסכום הריבית השקלית כהגדרתה בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961 על התשלום שבפיגור, מיום ההפרה ועד יום התשלום, אם לא קבע בית המשפט שיעור אחר, ויחולו הוראות החוק האמור לעניין ריבית זו, בשינויים המחויבים.

שמירת זכות

12. האמור בסעיף 11 אינו גורע מזכותו של הנפגע לפיצויים בעד נזק שהוכיח לפי סעיף 10; אולם אם היתה התמורה שכנגד החיוב שהופר בלתי סבירה, או שלא היתה תמורה כלל, רשאי בית המשפט להפחית את הפיצויים עד כדי האמור בסעיף 11.

פיצויים בעד נזק שאינו של ממון

13. גרמה הפרת החוזה נזק שאינו נזק ממון, רשאי בית המשפט לפסוק פיצויים בעד נזק זה בשיעור שייראה לו בנסיבות הענין.

הקטנת הנזק

14. (א) אין המפר חייב בפיצויים לפי סעיפים 10, 12 ו-13 בעד נזק שהנפגע יכול היה, באמצעים סבירים, למנוע או להקטין.

(ב) הוציא הנפגע הוצאות סבירות למניעת הנזק או להקטנתו, או שהתחייב בהתחייבויות סבירות לשם כך, חייב המפר לשפות אותו עליהן, בין אם נמנע הנזק או הוקטן ובין אם לאו; היו ההוצאות או ההתחייבויות בלתי סבירות, חייב המפר בשיפוי כדי שיעורן הסביר בנסיבות הענין.

פיצויים מוסכמים

15. (א) הסכימו הצדדים מראש על שיעור פיצויים (להלן – פיצויים מוסכמים), יהיו הפיצויים כמוסכם, ללא הוכחת נזק; אולם רשאי בית המשפט להפחיתם אם מצא שהפיצויים נקבעו ללא כל יחס סביר לנזק שניתן היה לראותו מראש בעת כריתת החוזה כתוצאה מסתברת של ההפרה.

(ב) הסכם על פיצויים מוסכמים אין בו כשלעצמו כדי לגרוע מזכותו של הנפגע לתבוע במקומם פיצויים לפי סעיפים 10 עד 14 או לגרוע מכל תרופה אחרת בשל הפרת החוזה.

(ג) לענין סימן זה, סכומים שהמפר שילם לנפגע לפני הפרת החוזה והצדדים הסכימו מראש על חילוטם לטובת הנפגע, דינם כדין פיצויים מוסכמים.

פיצויים וביטוח

16. בקביעת שיעור הפיצויים לא יובא בחשבון סכום שהנפגע קיבל או זכאי לקבל בשל הפרת החוזה לפי חוזה ביטוח.

פרק ג': שונות

הפרה צפויה

17. גילה צד לחוזה את דעתו שלא יקיים את החוזה, או שנסתבר מנסיבות הענין שלא יוכל או לא ירצה לקיימו, זכאי הצד השני לתרופות לפי חוק זה גם לפני המועד שנקבע לקיום החוזה, ובלבד שבית המשפט, בנתנו צו אכיפה, לא יורה שיש לבצע חיוב לפני המועד שנקבע לקיומו.

פטור בשל אונס או סיכול החוזה

18. (א) היתה הפרת החוזה תוצאה מנסיבות שהמפר, בעת כריתת החוזה, לא ידע ולא היה עליו לדעת עליהן או שלא ראה ולא היה עליו לראותן מראש, ולא יכול היה למנען, וקיום החוזה באותן נסיבות הוא בלתי אפשרי או שונה באופן יסודי ממה שהוסכם עליו בין הצדדים, לא תהיה ההפרה עילה לאכיפת החוזה שהופר או לפיצויים.

(ב) במקרים האמורים בסעיף קטן (א) רשאי בית המשפט, בין אם בוטל החוזה ובין אם לאו, לחייב כל צד להשיב לצד השני מה שקיבל על פי החוזה או, על פי בחירה כאמור בסעיף 9, לשלם לו את שוויו, ולחייב את המפר בשיפוי הנפגע על ההוצאות הסבירות שהוציא ועל ההתחייבויות שהתחייב בהן באופן סביר לשם קיום החוזה, והכל אם נראה לבית המשפט צודק לעשות כן בנסיבות הענין ובמידה שנראה לו.

זכות עיכבון

19. קיבל הנפגע עקב החוזה נכס של המפר שעליו להחזירו, תהא לנפגע זכות עיכבון באותו נכס כדי תשלום הסכומים המגיעים לו מן המפר עקב ההפרה.

קיזוז

20. חובות שהצדדים חבים זה לזה על פי חוק זה ניתנים לקיזוז.

הוראות בדבר מתן הודעה

21. (א) הודעה לפי חוק זה תינתן בדרך שקבעו הצדדים, ובאין קביעה כזאת – בדואר רשום או בדרך אחרת המקובלת בנסיבות הענין.

(ב) נפגע שנתן הודעה כאמור בסעיף קטן (א) ויש יסוד להניח שההודעה הגיעה לתעודתה במועדה, רשאי להסתמך עליה אף אם איחרה להגיע או לא הגיעה כלל.

שמירת דינים

22. (א) אין בחוק זה כדי לגרוע מסמכות בית המשפט לתת פסק דין הצהרתי, צו עשה או לא-תעשה, לשעה או לתמיד, החלטות ביניים או כל סעד אחר.

(ב) הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק המסדיר יחסי עבודה או בחוק אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון.

ביטול

23. סעיפים 106 עד 111 לחוק הפרוצדורה האזרחית העותמאני מיום 2 רגב 1296 (21 ביוני 1879) – בטלים.

עצמאות החוק

24. בענינים שחוק זה דן בהם לא יחול סימן 46 לדבר-המלך במועצתו לארץ-ישראל, 1922-1947.

תחילה והוראת מעבר

25. תחילתו של חוק זה ביום א' בניסן תשל"א (27 במרס 1971); על חוזים שנכרתו לפני תחילתו של חוק זה יוסיף לחול הדין הקודם.

פרק ו

מעמד אישי ומשפחה

חוק בתי דין דתיים (יחידות סיוע), תשע"א-2011 396

צו בתי דין דתיים (הקמת יחידות סיוע בבתי דין רבניים, דרכי הפעלתן וסדרי עבודתן), תשע"ג-2013 403

צו בית המשפט לעניני משפחה (יחידת הסיוע – כישורים מקצועיים ופיקוח מקצועי), תשנ"ו-1996 406

תקנות מידע גנטי (סדרי דין בהליך לאישור בדיקה גנטית בחסוי או בפסול דין), תשס"ג-2002 408

תקנות מידע גנטי (עריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה, תיעוד ושמירת תוצאותיה), תש"ע-2010 410

חוק בתי דין דתיים (יחידות סיוע), תשע"א-2011

הגדרות

1. בחוק זה –

"בית דין בתי" – בית דין רבני, בית דין שרעי, בית דין דתי דרוזי ובית דין של עדה נוצרית, כמשמעותם על פי דין;

"חוק בית המשפט לענייני משפחה" – חוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995;

"מנהל בתי הדין" – כל אחד מאלה, לפני העניין:

(1) לעניין בתי הדין הרבניים – מי שמונה לפי סעיף 13 לחוק הדיינים, התשט"ו-1955;

(2) לעניין בתי הדין השרעיים – מי שמונה לפי סעיף 10 לחוק הקאדים, התשכ"א-1961;

(3) לעניין בתי הדין הדתיים הדרוזיים – מי שמונה לפי סעיף 16 לחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים, התשכ"ג-1962;

(4) לעניין בתי הדין של כל אחת מהעדות הנוצריות – מי שמונה כבעל תפקיד מקביל בבתי הדין של אותה עדה נוצרית;

"ענייני משפחה" – כהגדרתם בחוק בית המשפט לענייני משפחה;

"ראש בית הדין הדתי" – כל אחד מאלה, לפי העניין:

(1) לעניין בתי הדין הרבניים – נשיא בית הדין הרבני הגדול;

(2) לעניין בתי הדין השרעיים – נשיא בית הדין השרעי לערעורים;

(3) לעניין בתי הדין הדתיים הדרוזיים – ראש בית הדין הדתי הדרוזי לערעורים;

(4) לעניין בתי הדין של כל אחת מהעדות הנוצריות – ראש בית הדין הגבוה של אותה עדה נוצרית.

יחידות סיוע בבתי הדין הדתיים

2. (א) שר המשפטים ושר הרווחה והשירותים החברתיים (בסעיף קטן זה – השרים) יקימו, בצו, יחידות סיוע ליד בתי הדין הדתיים (בחוק זה – יחידות הסיוע), אשר ייתנו לבעלי הדין, בעצמן או באמצעות אחרים, לפי הוראות סעיף זה, שירותי אבחון, ייעוץ, טיפול וגישור, בענייני

משפחה המצויים בסמכותו של בית הדין הדתי לפי כל דין, לרבות העמדת מומחים לרשות בית הדין; השרים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, יקבעו את דרכי הפעלתן של יחידות הסיוע וכללים לסדרי עבודתן.

(ב) (1) כישוריהם המקצועיים של עובדי יחידות הסיוע ודרכי הפיקוח עליהם יהיו כשל אלה החלים על עובדי יחידות הסיוע בבתי המשפט לענייני משפחה, לפי סעיף 5(ב) לחוק בית המשפט לענייני משפחה;

(2) עובדי יחידות הסיוע יהיו עובדי משרד הרווחה והשירותים החברתיים, והם יהיו כפופים להנחיות מנהל בתי הדין הדתיים שבהם פועלת יחידת הסיוע בכל הנוגע לסדרי עבודתם ודרכי ההפניה בין בית הדין הדתי ויחידת הסיוע, ולממונה הארצי על יחידות הסיוע בבתי המשפט לענייני משפחה בכל הנוגע לתפקודם המקצועי;

(3) בית דין דתי רשאי שלא לקבל המלצות שניתנו על ידי יחידת הסיוע ולא לאשר הסכם שגובש על ידה, בשל כך שהם נוגדים את עקרונות הדין שלפיו הוא דן; אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע משיקול הדעת השיפוטי של בית הדין הדתי.

(ג) בית דין דתי הדן בעניין מענייני משפחה המצויים בסמכותו לפי כל דין, רשאי להפנות בעל דין ליחידת הסיוע, הכל כפי שיפרט בהחלטתו, ורשאי הוא להורות ליחידת הסיוע להגיש חוות דעת בכתב, בעניין כאמור שנדון לפניו, ככל שהדבר נדרש לצורך מיידי, ובלבד שאין אפשרות סבירה לקבל תסקיר בעניין זה מאת עובד סוציאלי; סירב בעל דין להופיע לפני יחידת הסיוע, יודיע על כך בכתב לבית הדין הדתי, בתוך 15 ימים מיום ההפניה; בסעיף קטן זה, "עובד סוציאלי" – עובד סוציאלי שמונה לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960, או לעניין חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955.

(ד) בית דין דתי רשאי, מטעמים שיירשמו, להפנות ליחידת הסיוע גם בן משפחתו של בעל דין, בתובענה שהוגשה לבית הדין בענייני משפחה המצויים בסמכותו לפי כל דין, ובלבד שאותו בן משפחה הסכים לכך; לעניין זה,

"בן משפחתו" – כהגדרתו בסעיף 1(2) לחוק בית המשפט לענייני משפחה.

(ה) אין בהפניה ליחידת הסיוע, במתן שירותים על ידיה לפי סעיף קטן (א), בגיבוש הסכם בסיועה, וכן בהסכמת בעלי הדין לכל אלה, כדי להקנות לבית הדין הדתי סמכות לדון בנושא שלא היה בסמכותו בטרם ההפניה ליחידת הסיוע.

איסור פרסום, חיסיון ואי-קבילות של מידע שנמסר ליחידת הסיוע

3. (א) דברים שנאמרו ומידע שנמסר ליחידת הסיוע יראו אותם לעניין איסור פרסום כדברים שנאמרו לפני בית דין דתי הדן בדלתיים סגורות.

(ב) טענות בדבר ההשתתפות בדיון ביחידת הסיוע, מהלך הדיון בה או הפסקתו, לא יובאו בחשבון על ידי בית הדין הדתי.

(ג) אין אדם חייב למסור ובית דין, בית משפט, או כל רשות או אדם המוסמכים על פי דין לגבות ראיות, לא יקבלו, דברים שנאמרו ומידע שנמסר ליחידת הסיוע, אלא אם כן מתקיים אחד מאלה:

(1) הדברים או המידע נאמרו או נמסרו ליחידת הסיוע לצורך מתן חוות דעת, לבקשת בית הדין הדתי, ובית הדין הודיע לבעלי הדין, מראש, כי לא יחול חיסיון על הדברים או המידע כאמור;

(2) כל בעלי הדין ומי שהופנה ליחידת הסיוע לפי סעיף 2(ד) ויתרו בכתב על החיסיון.

(ד) על אף הוראות סעיף קטן (ג)(2), פעל עובד יחידת הסיוע ליישוב סכסוך בדרך של גישור, לא יובאו דברים שנאמרו על ידי אותו עובד, לפני בית דין, לפני בית משפט או לפני כל רשות או אדם המוסמכים על פי דין לגבות ראיות, אלא בהסכמתו, נוסף על הוויתור על חיסיון מאת בעלי הדין ומי שהופנה ליחידת הסיוע, הנדרש לפי סעיף קטן (ג)(2).

(ה) הוראות סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) לא יחולו על דברים שנאמרו ומידע שנמסר ליחידת הסיוע, שמהם עולה חשש כי נעברה או עומדת להתבצע עבירה בקטין או בחסר ישע בנסיבות שבהן חלה חובת דיווח לפי סעיף 368ד(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שמהם עולה חשש כי התקיימה העילה למתן צו הגנה לפי סעיף 3(2) לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, או שמהם עולה חשש לפגיעה בשלומו הנפשי או הגופני של הקטין

ומסירת המידע דרושה לשם מניעת פגיעה כאמור, לשם מניעת החמרתה או הישנותה או לשם טיפול בקטין בקשר לפגיעה כאמור.

(ו) דברים שהיה אפשר להציגם לפני בית דין, לפני בית משפט, או לפני כל רשות או אדם המוסמכים על פי דין לגבות ראיות, בלא קשר להליך ביחידת הסיוע, לא יהיו חסויים רק בשל כך שהובאו לפני יחידת הסיוע.

(ז) על אף הוראות סעיפים קטנים (ג) ו-(ד), בהליך פלילי יחולו הוראות פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

סמכות בית דין דתי

4. אין בהוראות חוק זה כדי להוסיף או לגרוע מסמכויות בית דין דתי לפי כל דין.

ביצוע ותקנות

5. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו וכן תקנות לעניין אגרות; תקנות לפי חוק זה טעונות את אישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

תיקון חוק בית המשפט לענייני משפחה – מס' 10

6. בחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995 –

(1) בסעיף 5 –

(א) בסעיף קטן (א), במקום "אשר תתן, בעצמה או באמצעות אחרים, שירותי אבחון, יעוץ וטיפול" יבוא "אשר תיתן לבעלי הדין, בעצמה או באמצעות אחרים, לפי הוראות סעיף זה, שירותי אבחון, ייעוץ, טיפול וגישור";

(ב) בסעיף קטן (ג), במקום הקטע החל במילים "וכן רשאי הוא" עד המילה "בכתב;" יבוא "ורשאי הוא להורות ליחידת הסיוע להגיש חוות דעת בכתב, בעניין הנדון לפניו, ככל שהדבר נדרש לצורך מיידי, ובלבד שאין אפשרות סבירה לקבל תסקיר בעניין זה מאת עובד סוציאלי" ובסופו יבוא "בסעיף קטן זה, "עובד סוציאלי" – עובד סוציאלי שמונה לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 או לעניין חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955;";

(ג) אחרי סעיף קטן (ה) יבוא: "(ו) אין בהפניה ליחידת הסיוע, במתן שירותים על ידה לפי סעיף 5, בגיבוש הסכם בסיועה, וכן בהסכמת בעלי

הדין לכל אלה, כדי להקנות לבית המשפט סמכות לדון בנושא שלא היה בסמכותו בטרם ההפניה ליחידת הסיוע; אין באמור בסעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות הדין בעניין הקניית סמכות באמצעות בקשה ליישוב סכסוך.";

(2) אחרי סעיף 5 יבוא:

"איסור פרסום, חיסיון ואי-קבילות של מידע שנמסר ליחידת הסיוע

5א. (א) דברים שנאמרו ומידע שנמסר ליחידת הסיוע יראו אותם לעניין איסור פרסום כדברים שנאמרו לפני בית משפט הדן בדלתיים סגורות.

(ב) טענות בדבר ההשתתפות בדיון ביחידת הסיוע, מהלך הדיון בה או הפסקתו, לא יובאו בחשבון על ידי בית המשפט.

(ג) אין אדם חייב למסור ובית משפט, בית דין, או כל רשות או אדם המוסמכים על פי דין לגבות ראיות, לא יקבלו, דברים שנאמרו ומידע שנמסר ליחידת הסיוע, אלא אם כן מתקיים אחד מאלה:

(1) הדברים או המידע נאמרו או נמסרו ליחידת הסיוע לצורך מתן חוות דעת, לבקשת בית המשפט, ובית המשפט הודיע לבעלי הדין, מראש, כי לא יחול חיסיון על הדברים או המידע כאמור;

(2) כל בעלי הדין ומי שהופנה ליחידת הסיוע לפי סעיף 5(ה) ויתרו בכתב על החיסיון.

(ד) על אף הוראות סעיף קטן (ג)(2), פעל עובד יחידת הסיוע ליישוב סכסוך בדרך של גישור, לא יובאו דברים שנאמרו על ידי אותו עובד, לפני בית משפט, לפני בית דין או לפני כל רשות או אדם המוסמכים על פי דין לגבות ראיות, אלא בהסכמתו, נוסף על הוויתור על חיסיון מאת בעלי הדין ומי

שהופנה ליחידת הסיוע, הנדרש לפי סעיף קטן (ג)(2).

(ה) הוראות סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) לא יחולו על דברים שנאמרו ומידע שנמסר ליחידת הסיוע, שמהם עולה חשש כי נעברה או עומדת להתבצע עבירה בקטין או בחסר ישע בנסיבות שבהן חלה חובת דיווח לפי סעיף 368ד(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, או שמהם עולה חשש כי התקיימה העילה למתן צו הגנה לפי סעיף 3(2) לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991.

(ו) דברים שהיה אפשר להציגם לפני בית משפט, לפני בית דין או לפני כל רשות או אדם המוסמכים על פי דין לגבות ראיות, בלא קשר להליך ביחידת הסיוע, לא יהיו חסויים רק בשל כך שהובאו לפני יחידת הסיוע.

(ז) על אף הוראות סעיפים קטנים (ג) ו-(ד), בהליך פלילי יחולו הוראות פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.".

תיקון חוק למניעת אלימות במשפחה – מס' 14

7. בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, בסעיף 3א –

(1) בסעיף קטן (א), במקום "בלבד" יבוא "או לבית דין דתי שהוקמה בו יחידת סיוע לפי חוק בתי דין דתיים (יחידות סיוע), התשע"א-2011, ובלבד שבית הדין דן בעניינו של הקטין בתובענה אחרת שבסמכותו";

(2) בסעיף קטן (ג), בסופו יבוא "ואין בהגשת בקשה לצו הגנה לבית דין דתי, לפי סעיף קטן (א), כדי להקנות לבית הדין סמכות לדון לפי החוק האמור".

תחילה ותחולה בהדרגה

8. (א) תחילתו של חוק זה שישה חודשים מיום פרסומו (בסעיף זה – יום התחילה).

(ב) הקמת יחידות הסיוע לפי חוק זה תיעשה בהדרגה, בצוים שיקבעו שר המשפטים ושר הרווחה והשירותים החברתיים, ובלבד שהקמת יחידות הסיוע שליד בתי הדין הרבניים, בתי הדין השרעיים ובתי הדין הדתיים הדרוזיים תושלם לא יאוחר מתום שלוש שנים מיום התחילה.

(ג) בית דין דתי של העדה הנוצרית, שלא הוקמה בו יחידת סיוע, רשאי להפנות בעל דין ליחידת הסיוע של בית המשפט לענייני משפחה הסמוכה לבית הדין או למקום מגורי בעלי הדין, הכל כפי שיפרט בהחלטתו ובהתאם להוראות חוק זה.

צו בתי דין דתיים (הקמת יחידות סיוע בבתי דין רבניים, דרכי הפעלתן וסדרי עבודתן), תשע"ג-2013

בתוקף סמכותנו לפי סעיף 2(א) לחוק בתי דין דתיים (יחידות סיוע), התשע"א-2011, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, אנו מצווים לאמור:

הגדרה

1. בצו זה, "ממונה ארצי" – מי שממונה על יחידות הסיוע ליד בתי המשפט לענייני משפחה ובתי הדין הדתיים.

הקמת יחידות סיוע

2. מוקמות בזה יחידות סיוע ליד בתי הדין הרבניים: באר שבע, אשדוד, אשקלון, ירושלים, חיפה, טבריה–צפת, רחובות, תל אביב, נתניה, פתח תקווה; יחידות סיוע ייתנו בעצמן או באמצעות אחרים, שירותי ייעוץ, אבחון, טיפול וגישור בענייני משפחה (להלן – ייעוץ בענייני משפחה).

בעלי מקצוע ביחידת הסיוע

3. (א) הכישורים המקצועיים של עובדי יחידות הסיוע והפיקוח המקצועי עליהם, יהיו כפי שנקבע בצו בית המשפט לענייני משפחה (יחידת הסיוע – כישורים מקצועיים ופיקוח מקצועי), התשנ"ו-1996.

(ב) מספר משרות העובדים הסוציאליים ביחידת סיוע שליד בית הדין לא יפחת ממספר הרכבי הדיינים המכהנים בו, ומספר הפסיכולוגים לא יפחת מאחד לכל יחידת סיוע; רופא פסיכיאטר או מומחה אחר יועסק או ייתן שירותי ייעוץ בענייני משפחה ביחידת הסיוע לפי הצורך.

ייעוץ לבית הדין

4. יחידת הסיוע תיתן לבית הדין ייעוץ, המלצות, או חוות דעת בענייני משפחה, בכפוף לאמור בסעיף 2(ג) לחוק, לרבות בנושאים אלה:

(1) טיפול במקרי חירום;

(2) יישוב סכסוך בדרך של טיפול או ייעוץ משפחתי או גישור;

(3) הסכמים בעניין משמורת ילדים והבטחת קשר בין ילד להוריהו, לרבות הסדרים זמניים;

(4) הסדרי הגירה ויציאת קטין מהארץ;

(5) טיפול בענייני אלימות במשפחה;

(6) ייעוץ לגבי תסקיר של עובד סוציאלי לעניין סדרי דין או חוות דעת של מומחה;

(7) מינוי מומחה בידי בית הדין.

הפניה ליחידת הסיוע

5. הפניית בית הדין ליחידת הסיוע בקשר לתובענה שנדונה בבית הדין, תיערך לפי הטופס שבתוספת; תשובת יחידת הסיוע תימסר בכתב לבית הדין, לא יאוחר משלושים ימים מיום ההפניה, זולת אם קבע בית הדין מועד אחר.

רשימות מומחים

6. (א) רשימות המומחים לפי סעיף 4 לצו בית המשפט לענייני משפחה (הקמת יחידות סיוע דרכי פעולתן וסדרי עבודתן), התשנ"ו-1996 (להלן – רשימות המומחים) יעמדו לרשות הציבור ולרשות בתי הדין הרבניים ויחידות הסיוע.

(ב) הממונה הארצי יכלול ברשימות המומחים, מיוזמתו או לפי הצעת מנהל בתי הדין הרבניים, מומחים שיבקשו זאת, בעלי כישורים וניסיון בהתאם לאמות המידה שנקבעו לפי סעיף 4 לצו בית המשפט לענייני משפחה (הקמת יחידות סיוע דרכי פעולתן וסדרי עבודתן), התשנ"ו-1996, ואשר התחייבו לקיים את הוראות הסעיף האמור.

העמדת מומחה לבית הדין

7. (א) בית הדין רשאי לפנות ליחידת הסיוע בבקשה שתמליץ לפניו על מומחה למתן חוות דעת בכתב בענייני משפחה; יחידת הסיוע תמליץ על מומחה מבין המומחים המנויים ברשימות המומחים.

(ב) הפנתה יחידת הסיוע את בעלי הדין, בהסכמתם, למומחה שיכין חוות דעת, רשאי בית הדין לראות את חוות הדעת של המומחה כאילו ניתנה על ידי מומחה שהוא מינה.

העברת עניין לגישור

8. (א) פנו בעלי הדין למגשר, לפי הצעת יחידת הסיוע, והחלו בגישור כמשמעותו בסעיף 79ג לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, תודיע על כך יחידת הסיוע לבית הדין.

(ב) הפסיק בעל דין את הגישור ימסור הודעה על כך בכתב לצד השני, למגשר ולבית הדין.

(ג) הגיעו בעלי הדין להסדר הסכסוך בגישור, רשאי בית הדין לאשר את ההסכם ולתת לו תוקף של פסק דין, בעניינים שבין בעלי הדין המצויים בסמכותו.

(ד) הגיעו בעלי הדין להסדר הסכסוך בגישור, ונקבעו בהסכם תניות בעניינו של קטין, חייב המגשר להודיע לבית הדין אם תניות אלה אינן מנוגדות לטובת הקטין; בית הדין רשאי לבקש את עמדת יחידת הסיוע בעניין זה.

תחילה

9. תחילתן של תקנות אלה 30 ימים מיום פרסומן.

צו בית המשפט לעניני משפחה (יחידת הסיוע – כישורים מקצועיים ופיקוח מקצועי), תשנ"ו-1996

בתוקף סמכותי לפי סעיף 5(ב) לחוק בית משפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995 (להלן – החוק), ובהסכמת שר המשפטים, אני מצווה לאמור:

הרכב יחידת הסיוע

1. (א) בכל יחידת סיוע כמשמעותה בסעיף 5(א) לחוק שהוקמה בצו לפי הסעיף האמור (להלן – יחידת סיוע) יהיו לפחות עובד סוציאלי, פסיכולוג ורופא פסיכיאטר בעלי כישורים כמפורט להלן:

(1) עובד סוציאלי כמשמעותו בחוק העובדים הסוציאליים, התשנ"ו-1996, בעל תואר בוגר בעבודה סוציאלית, שיש לו שבע שנות נסיון לפחות בתחום הטיפול במשפחה או בילדים, ייעוץ נישואין או בתחום קרוב להם או בעל תואר מוסמך בעבודה סוציאלית שיש לו חמש שנות נסיון בתחומים האמורים; ואולם תינתן עדיפות למועמד מתאים שהינו בעל תואר מוסמך כאמור;

(2) פסיכולוג מומחה בתחום פסיכולוגיה קלינית או פסיכולוגיה חינוכית כמשמעותם בסעיף 8 לחוק הפסיכולוגים, התשל"ז-1977, שיש להם חמש שנות נסיון לפחות בתחום מן התחומים המפורטים בפסקה (1);

(3) רופא פסיכיאטר בעל תואר מומחה בפסיכיאטריה כללית או בפסיכיאטריה של הילד והמתבגר לפי תקנות הרופאים (אישור תואר מומחה ובחינות), התשל"ג-1973, שיש לו נסיון של שנתיים לפחות בתחומים המפורטים בפסקה (1).

(ב) בראש יחידת סיוע או כמה יחידות סיוע באזור שיפוט אחד, יעמוד עובד סוציאלי שכישוריו יהיו כאמור בסעיף קטן (ג) אשר יהיה אחראי מבחינה מקצועית ומינהלית לפעולות יחידת הסיוע או יחידות הסיוע כאמור (להלן –

ראש יחידת הסיוע); לענין תקנה זו, יראו אזורי שיפוט שבהם מכהן נשיא בית משפט שלום אחד כאזור שיפוט אחד.

(ג) ראש יחידת הסיוע יהיה בעל תואר בוגר בעבודה סוציאלית שיש לו שמונה שנות נסיון לפחות בתחומים המפורטים בתקנת משנה (א)(1) או בעל תואר מוסמך בעבודה סוציאלית שיש לו שש שנות נסיון לפחות בתחומים האמורים; ואולם תינתן עדיפות למועמד מתאים שהינו בעל תואר מוסמך כאמור.

פיקוח

2. (א) הפיקוח המקצועי על כל יחידות הסיוע ייעשה בידי ממונה ארצי שהוא עובד סוציאלי שכישוריו יהיו כאמור בסעיף קטן (ג) (להלן – הממונה הארצי); עד להקמת כל יחידות הסיוע יסייע הממונה הארצי גם בהקמתן וארגונן של יחידות הסיוע.

(ב) הממונה הארצי יהיה בעל תואר בוגר בעבודה סוציאלית שיש לו תשע שנות נסיון לפחות בתחומים האמורים בתקנה 1(א)(1) או בעל תואר מוסמך בעבודה סוציאלית שיש לו שבע שנות נסיון לפחות בתחומים האמורים; ואולם עדיפות תינתן למועמד מתאים שהוא בעל תואר מוסמך כאמור.

(ג) ראש יחידת סיוע ימסור לממונה הארצי, לפי בקשתו, מידע כפי שיבקש לגבי כל ענין הקשור בפעילות יחידת הסיוע.

דיווח

3. (א) ראש יחידת סיוע יגיש מדי ששה חודשים או בכל מועד שיידרש, דין וחשבון על פעילות יחידת הסיוע לממונה הארצי ולנשיא בית משפט השלום באזור השיפוט שבו היא פועלת.

(ב) הממונה הארצי יגיש, מדי שנה, דין וחשבון על פעילותן של כל יחידות הסיוע למנהל בתי המשפט ולמנהל הכללי של משרד העבודה והרווחה.

תקנות מידע גנטי (סדרי דין בהליך לאישור בדיקה גנטית בחסוי או בפסול דין), תשס"ג-2002

בתוקף סמכותי לפי סעיף 27(ג) לחוק מידע גנטי, התשס"א-2000 (להלן – החוק), וסעיף 108 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, ובאישור הועדה לעניני מחקר ופיתוח מדעי וטכנולוגי של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"בקשה" – בקשה לאישור של בית המשפט לעריכת בדיקה גנטית בחסוי או בפסול דין לפי סעיף 27(ב) לחוק;

"בית המשפט" – בית המשפט לעניני משפחה.

הגשת בקשה לבית המשפט

2. (א) בקשה תוגש ערוכה לפי הטופס שבתוספת לבית המשפט שבתחום שיפוטו נמצא מקום מגוריו של החסוי או פסול הדין או מקום מגוריו של אפוטרופסו.

(ב) בעניינים שלא הוסדרו בתקנות אלה יחולו על הבקשה הוראות פרק כ'1 לתקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984, ולענין זה יראו את הבקשה כתובענה בעניני משפחה שנפתחה בהגשת כתב תביעה.

(ג) המשיבים בבקשה יהיו היועץ המשפטי לממשלה וכן החסוי או פסול הדין ואפוטרופסו, אם מונה, אם הם אינם המבקשים בבקשה.

(ד) בבקשה יפרט המבקש את המטרה שלשמה דרושה הבדיקה, ויצרף אליה מסמכים אלה:

(1) הסכמת החסוי או פסול הדין לעריכת הבדיקה הגנטית, אם ניתן לקבלה;

(2) הסכמה, בכתב, של האפוטרופוס של החסוי או פסול הדין, אם מונה, לעריכת הבדיקה הגנטית;

(3) חוות דעת רפואית המפרטת את המידע הרפואי, הנוגע לעריכת הבדיקה הגנטית, מבהירה את המשמעות של עריכת בדיקה גנטית לגבי החסוי או פסול הדין ולגבי קרוביו, וקובעת כי לא יהיה בעריכת הבדיקה כדי לגרום נזק בריאותי או

נפשי לחסוי או לפסול הדין; לענין זה, "מידע רפואי" – כהגדרתו בסעיף 13(ב) לחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996;

(4) צו מינוי אפוטרופוס – אם מונה אפוטרופוס, וצו הכרזת פסול דין – אם הוכרז אדם כפסול דין.

תחילה

3. תחילתן של תקנות אלה שלושים ימים מיום פרסומן.

תקנות מידע גנטי (עריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה, תיעוד ושמירת תוצאותיה), תש"ע-2010

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 28יז ו-44(ג) לחוק מידע גנטי, התשס"א-2000 (להלן – החוק), לאחר התייעצות עם שר הבריאות ובאישור ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"אחראי על הגנת מידע" – מנהל המעבדה או מי שהוא מינה לכך, לפי תקנה 11(ב);

"אתר שמירת מידע מאובטח" – אחד מאלה:

(1) מאגר מידע כהגדרתו בחוק הגנת הפרטיות אשר המידע בו נשמר בנפרד מכל מידע אחר, באופן המונע גישה אליו מכל תקשורת חיצונית ומונע גישה בלא הרשאה, ובכפוף להוראות בדבר מאגר מידע המכיל מידע מוגבל כאמור בתקנות הגנת הפרטיות (תנאי החזקת מידע ושמירתו וסדרי העברת מידע בין גופים ציבוריים), התשמ"ו-1986 (להלן – תקנות הגנת הפרטיות);

(2) אתר מוגן, אשר המידע בו נשמר בנפרד מכל מידע אחר באופן המונע חדירה וכניסה בלא הרשאה;

"בדיקה" – בדיקה גנטית לקשרי משפחה כמשמעותה בסעיף 2 לחוק;

"בית המשפט" – בית משפט לענייני משפחה או בית דין דתי כהגדרתו בסעיף 2 לחוק;

"דגימה" – דגימה ביולוגית הנלקחת מאדם, מעוּבָּר או מנפטר לשם עריכת בדיקה;

"מוסד רפואי" – כהגדרתו בסעיף 24 לפקודת בריאות העם, 1940;

"מעבדה" – מעבדה לבדיקות גנטיות או מכון גנטי, שהוכרו לפי סעיף 28ז(ב) לחוק;

"צו לבדיקה" – צו של בית משפט לענייני משפחה לפי סעיף 28א לחוק או צו של בית דין דתי לפי סעיף 28יד לחוק, הערוך לפי הטופס שבתוספת הראשונה;

"שופט" – לרבות דיין, קאדי, קאדי מד'הב, או דיין של עדה נוצרית;

"תעודה מזהה" – לגבי אזרח או תושב ישראל – תעודת זהות, רישיון נהיגה ישראלי עם תמונה או דרכון ישראלי תקפים, ולגבי מי שאינו אזרח או תושב ישראל – דרכון תקף או תעודה מזהה עם תמונה שהונפקה על ידי רשות מוסמכת במדינה שבה הוא אזרח או תושב, ולגבי מי שרשום במרשם האוכלוסין באזור – תעודת זהות שהונפקה בהתאם להסכם הביניים בין מדינת ישראל והרשות הפלשתינית, על ידי רשות מוסמכת באזור; לעניין זה, "האזור" – כל אחד מאלה: יהודה והשומרון וחבל עזה;

"תצלום" – תמונה מודפסת של תווי פניו של אדם שהופקה באמצעות מצלמה.

בקשה לבדיקה וצו הבדיקה

2. (א) לבקשה לביצוע בנבדק שהוא תושב ישראל הרשום במרשם האוכלוסין, תצורף תמצית רישום, המעידה על פרטי הנבדק כפי שהם רשומים במרשם האוכלוסין, בהתאם לסעיף 29(א) לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965.

(ב) החליט בית המשפט על מתן צו לבדיקה, יפרט בצו את שמות הנבדקים, סוג התעודה המזהה ומספרה וכן רשאי הוא לקבוע דרכי זיהוי נוספות ככל שיראה לנכון, בשים לב לנסיבות המצריכות זהירות מיוחדת בזיהוי וכן רשאי הוא, בנסיבות המקרה, להורות היכן תבוצע הבדיקה; היה הנבדק קטין, שגילו פחות משש עשרה שנים, יורה בית המשפט על צירוף תצלום של הנבדק שאושר על ידי המעבדה בעת עריכת הבדיקה וזיהויו על ידי דרכון תקף או תעודת לידה, אם יש לו; היה הנבדק עוּבָּר – תזוהה האשה הנושאת את העוּבָּר על פי תצלום עדכני ותעודה מזהה.

(ג) לא היתה לנבדק אפשרות סבירה להשיג תעודה מזהה, או לחדש את תוקפה, רשאי בית המשפט לקבוע כל הוראה שיראה לנכון לעניין אופן זיהוי הנבדק.

(ד) בית המשפט רשאי להורות בצו הבדיקה כל הוראה נוספת שיראה לנכון ביחס לאופן ביצוע הבדיקה, זיהוי הנבדקים, עריכת הבדיקה והעברת תוצאותיה; צו

הבדיקה יעמוד בתוקפו למשך שנה אחת אלא אם כן קבע בית המשפט אחרת.

(ה) לצו הבדיקה יצורפו פרטי המכונים והמעבדות שבהם רשאים הצדדים לבצע את הבדיקה, שהוכרו לעניין זה לפי סעיף 28ז(ב) לחוק, בהתאם לסוג ההכרה בהם; ראה בית המשפט כי בנסיבות המקרה עליו להורות היכן תבוצע הבדיקה – רשאי הוא לעשות כן.

הוראות בדבר מקום ומועד נטילת הדגימה

3. (א) הדגימות יינטלו מכל הנבדקים יחד, באותה מעבדה ובאותו מועד, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת, כאמור בתקנת משנה (ב) או בתקנות 4, 5 או 6.

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), רשאי בית המשפט להורות על נטילת דגימה מנבדק מסוים במוסד רפואי אחר, או במועד נפרד, אם ראה שנבדק אינו יכול להגיע למעבדה בשל מצבו הרפואי או כאשר הנבדק הוא עוּבָּר, או מנימוקים מיוחדים אחרים שיירשמו; לא היתה אפשרות לנטילת הדגימה במוסד רפואי, ייתן בית המשפט בצו הבדיקה הוראות בדבר מקום נטילת הדגימה, אופן נטילתה ובדבר דרך זיהוי הנבדקים והעברת הדגימה והמידע על אודות הזיהוי למעבדה.

הוראה על נטילת דגימה מחוץ לישראל

4. (א) הורה בית המשפט על נטילת דגימה מנבדק מחוץ לישראל, תילקח הדגימה, ככל שלא הורה בית המשפט אחרת, בנציגות דיפלומטית או קונסולרית של ישראל במדינת החוץ ששוהה בה הנבדק או במדינה אחרת שיש בה לישראל נציגות כאמור או על פי הסדר שנקבע מכוח הסכם בין מדינת חוץ לבין מדינת ישראל, המנוי בתוספת השלישית.

(ב) נבדק כאמור בתקנת משנה (א) יזוהה במקום נטילת הדגימה כאמור בתקנות 2(ב) עד (ד) ו-8, או בדרך זיהוי אחרת שתיקבע על פי הסכם כאמור בתקנת משנה (א), והדגימה שניטלה מהנבדק בצירוף העתקי מסמכי הזיהוי והתצלום העדכני יועברו למעבדה בישראל.

(ג) המנהל הכללי של משרד החוץ, בהתייעצות עם המנהל הכללי של משרד המשפטים ועם ראש רשות האוכלוסין, ההגירה ומעברי הגבול ובהסכמת המנהל הכללי של משרד הבריאות, יקבע הנחיות לביצוע סעיף זה.

עריכת הבדיקה במעבדה מחוץ לישראל

5. הוראות תקנות 2, 3, 4, 6, 7 ו-8 בדבר צו לבדיקה, מקום ומועד נטילת הדגימה וזיהוי הנבדקים יחולו גם לעניין עריכת בדיקה במעבדה מחוץ לישראל לפי סעיף 28ז(ג) לחוק אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת בשים לב לנסיבות המקרה.

עריכת בדיקה שאחד הנבדקים בה הוא נפטר

6. הורה בית המשפט על עריכת בדיקה שאחד הנבדקים בה הוא נפטר – יורה על עריכתה במעבדה שהוכרה לעריכת בדיקה מסוג זה לפי סעיף 28ז(ב) לחוק, ויקבע בצו כל הוראה שיראה לנכון בדבר אופן זיהוי הנפטר, אופן נטילת הדגימה, העברת דגימה מגופו של הנפטר והמידע למעבדה, וכן מועד ומקום נטילת הדגימות מן הנבדקים האחרים, והכל לפי נסיבות העניין.

תנאים מוקדמים לעריכת הבדיקה

7. (א) לא תילקח דגימה ולא תיערך בדיקה אלא לאחר שהוצג לפני איש צוות המעבדה צו בדיקה מקורי או העתק מאושר שהוא מתאים למקור המורה על ביצוע הבדיקה.

(ב) לפני עריכת הבדיקה יזהה איש צוות במעבדה את הנבדקים על פי צו הבדיקה ועל פי תעודות מזהות או בכל דרך אחרת שהורה בית המשפט בצו הבדיקה.

(ג) התייצבו כל הנבדקים במעבדה ונמנע זיהויו של אחד הנבדקים באמצעות תעודה מזהה, יצורף לתוצאות הבדיקה תצלום של הנבדק שאושר על ידי המעבדה בעת עריכת הבדיקה ובלבד שהתמלאו כל שאר התנאים שבצו הבדיקה; תצלום הנבדק שלא זוהה כאמור יועבר לבית המשפט יחד עם תוצאות הבדיקה בצירוף הערה על כך שהנבדק לא זוהה בדרך שנקבעה בצו.

סימון הדגימות

8. (א) לאחר נטילת הדגימה יאשר כל נבדק בגיר בחתימת ידו, על גבי המכל שבו מוחזקת הדגימה, כי הדגימה שבמכל היא הדגימה שניטלה מגופו, וכי הפרטים הרשומים על המכל הם נכונים; על מכל שבו מוחזקת דגימה של נבדק קטין יחתום בגיר שהתלווה אליו, וכל אדם אחר שנטען כי הוא הורהו של הקטין, ונמצא במקום בעת עריכת הבדיקה.

(ב) עובד המעבדה שנטל את הדגימה יתעד את הליך זיהוי הנבדקים ונטילת הדגימות ויתעד את כל הפרטים לפי הטופס שבתוספת השנייה (להלן – הטופס); הטופס, בצירוף צו הבדיקה ומצורפיו, יישמרו באתר שמירת מידע מאובטח.

(ג) הורה בית המשפט על נטילת הדגימה מחוץ למעבדה לפי תקנה 3(ב) – יזהה מי שנוטל את הדגימה את הנבדק, כאמור בתקנות משנה (א) ו-(ב), יתעד את הזיהוי והנטילה בטופס, ויעביר את הדגימה, במכל חתום ובתיאום מראש עם המעבדה, למעבדה שתיערך בה הבדיקה, בצירוף הצו המורה על ביצוע הבדיקה עם מצורפיו כמפורט בתקנה 2(ב) ותיעוד הזיהוי שערך; הדגימה לא תועבר למעבדה באמצעות הנבדקים או מי מטעמם; היתה הדגימה דגימה של מי שפיר או סיסי שיליה, רשאי בית המשפט להורות אחרת באשר לדרך העברת הדגימה למעבדה.

סימון ה-DNA

9. DNA שהופק מדגימה שניטלה לפי תקנות אלה יסומן באמצעות קוד בלבד, ויוחזק בנפרד מהפרטים המזהים של הנבדק.

קביעת הממצאים, חוות דעת, ושמירת תוצאות הבדיקה

10. (א) קביעת הממצאים בדבר קשרי משפחה על בסיס בדיקות הדגימות וה-DNA של הנבדקים, הכוללים את הפרטים המזהים שלהם, תיעשה על ידי איש צוות המעבדה שיערוך את חוות הדעת לבית המשפט.

(ב) ממצאי הבדיקה ייערכו כחוות דעתו של מומחה, כמשמעותה בפקודת הראיות, התשל"א-1971 (להלן – חוות הדעת), שתכלול את הפרטים האלה: שמות הנבדקים שלגביהם נתבקשה קביעת קשרי המשפחה, מספרי התעודות המזהות שלהם, תאריך נטילת הדגימה, השיטה שלפיה נבדקה הדגימה, ממצאי הבדיקה ביחס לקשרי המשפחה בין הנבדקים, וכל מידע אחר שהתבקש על פי צו בית המשפט.

שמירת המידע ואבטחתו

11. (א) פרטי הנבדקים, ממצאי הבדיקה ותוצאותיה, חוות הדעת, וכן צו הבדיקה ומצורפיו וכל חומר שצורף אל כל אלה, יישמרו במעבדה באתר שמירת מידע מאובטח, ואם הוא מאגר מידע – יחולו הוראות פרק ב' לחוק הגנת הפרטיות ותקנות הגנת הפרטיות, ככל שהן מתיישבות עם האמור בחוק.

(ב) מנהל המעבדה או איש צוות בכיר במעבדה שהוא מינה לעניין זה יהיה אחראי לניהול אתר שמירת המידע המאובטח במעבדה ולאבטחת המידע במעבדה, בהתאם להוראות תקנות הגנת הפרטיות והוראות כל דין.

(ג) מידע מזוהה על אודות נבדקים יימסר לאיש צוות במעבדה שהוסמך על ידי מנהל המעבדה לעניין זה, ורק במידה שבה המידע דרוש לו לשם ביצוע עבודתו ותפקידו במעבדה לפי תקנות אלה.

(ד) שמירת תוצאות הבדיקה באתר שמירת המידע המאובטח תיעשה לפי הוראות מנהל המעבדה או האחראי על הגנת המידע, באופן שיגן על סודיות המידע ופרטיות הנבדקים.

תקופת שמירת תוצאות הבדיקה במעבדה

12. מידע על אודות הבדיקה, דגימת ה-DNA ותוצאות הבדיקה יישמרו באתר שמירת מידע מאובטח 7 שנים מהמועד האחרון שבו בוצעה במעבדה פעולה ביחס לאותה בדיקה, ולגבי נבדק קטין – שבע שנים מיום שבגר; בתום התקופה כאמור יבוער או יימחק כל המידע על הבדיקה ותוצאותיה מאתר שמירת המידע המאובטח, ויושמד ה-DNA.

מסירת תוצאות הבדיקה

13. (א) המידע לגבי תוצאות הבדיקה הוא חסוי ויימסר לבית המשפט בלבד לפי הוראות סעיף 28ט(א) לחוק.

(ב) חוות הדעת, בצירוף העתקי מסמכים ותמונות שלפיהם זוהו הנבדקים תישלח במעטפה סגורה וכפולה, לבית המשפט אשר הורה על עריכתה, בדואר רשום עם אישור מסירה; על המעטפה החיצונית יירשם "סודי"; המעטפה הפנימית תהיה חתומה באופן שיאפשר לזהות שנפתחה, ועליה יירשם "מכיל מידע חסוי לפי חוק מידע גנטי – לעיון השופט בלבד", בציון שם השופט אשר הורה על ביצוע הבדיקה ומספר תיק בית המשפט; מנהל בתי המשפט רשאי לקבוע הוראות מיוחדות לעניין זה.

(ג) החליט בית משפט להורות על קבלת תוצאות בדיקה שנערכה לפי צו שנתן בית משפט אחר, כאמור בסעיף 28י(ב) או 28טו(א) לחוק, יעביר את החלטתו לבית המשפט אשר נתן את הצו כדי שיעביר לו את תוצאות הבדיקה; הוראות תקנת משנה (ב) יחולו, בשינויים המחויבים, על העברת תוצאות בדיקה בין בתי המשפט.

שמירת תוצאות הבדיקה בבית המשפט

14. הורה בית המשפט לאסור על גילוין של תוצאות הבדיקה לפי סעיף 28ט(ב) לחוק, יישמרו תוצאות הבדיקה בכספת בית המשפט או בכספת בגנזך המדינה; מנהל בתי המשפט רשאי לקבוע הוראות מיוחדות לעניין זה.

תחולה

15. הוראות תקנות 11 ו-12 יחולו גם על שמירת תוצאות בדיקה שנערכה לפני תחילתן של תקנות אלה, על כל מצורפיה, שטרם בוערו או נמחקו ועל DNA שטרם הושמד.

תחילה

16. תחילתן של תקנות אלה תשעים ימים מיום פרסומן.

פרק ז

בירור יהדות וגיור

הודעה בדבר קביעת הנחיות בירור יהדות 418
הנחיות בירור יהדות, התש״ע–2010 418
פקודת העדה הדתית (המרה) 430
חוק ברית הזוגיות לחסרי דת, תש״ע-2010 [סעיפים 5–6] 432

הודעה בדבר קביעת הנחיות בירור יהדות

מודיעים בזאת כי בשנת התש״ע (2010) קבעו חבר דייני בית הדין הרבני הגדול ומועצת הרבנות הראשית לישראל הנחיות בירור יהדות, ונוסחן המעודכן כפי שתוקן מזמן לזמן מובא בנספח.

נספח

הנחיות בירור יהדות, התש״ע–2010

נקבעו בידי חֶבֶר דייני בית הדין הרבני הגדול ומועצת הרבנות הראשית לישראל

הגדרות 1. בהנחיות אלה –

״מברר יהדות״ – חוקר מומחה לבירור יהדות שהוא עובד הנהלת בתי הדין הרבניים שהתמנה בהתאם לתנאי כשירות ודרישות תפקיד שאושרו בהסכמת הרבנים הראשיים לישראל;

״מברר יהדות חיצוני״ – חוקר מומחה לבירור יהדות שאינו עובד הנהלת בתי הדין הרבניים והוא בעל מומחיות וידע בנושא קהילות יהודיות מסוימות בתפוצות שמומחיותו מניחה את דעת בית הדין;

״מנהל תחום בירורי יהדות״ – מנהל תחום בירורי יהדות בהנהלת בתי הדין הרבניים שהתמנה בהתאם לתנאי כשירות ודרישות תפקיד שאושרו בהסכמת הרבנים הראשיים לישראל;

"רב רושם נישואין" – כמשמעותו על פי סעיף 2(6) לחוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ם-1980[4], או לפי פקודת הנישואין והגירושין (רישום), 1919[5];

"תוכנת מעיינות" – תוכנת מחשב ייעודית המשולבת במערכת הניהול של בתי הדין הרבניים ומשמשת ככלי עזר בבניית תרשים של עץ משפחה וכמאגר מידע אשר ניתן לאחזר באמצעותו, בין היתר, החלטות בעניין בירורי יהדות שנתנו בתי הדין הרבניים.

בירור יהדות לצורך נישואין

2.[6] (א) לא יאשר רב רושם נישואין עריכת חופה וקידושין ללא בירור יהדותם של בני הזוג לפי הנחיות אלה.

(ב) רב רושם נישואין רשאי לברר יהדותו של אדם המבקש להירשם לנישואין כדת משה וישראל, אם התקיים בו אחד מאלה:

(1) הוריו נישאו ונרשמו לנישואין בישראל באמצעות רב רושם נישואין;

(2) הוריו נישאו כדת משה וישראל מחוץ למדינת ישראל באמצעות רב קהילה המוכר על ידי הרבנות הראשית לישראל לעניין נישואין;

(3) המבקש הציג תעודת נישואין שניתנה על ידי רב רושם נישואין בישראל לקרובו מן האם בדרגה ראשונה, והתקיימו יתר התנאים המפורטים בסעיף 13 להנחיות אלה.

---

[4] ס"ח התש"ם, עמ' 90.

[5] חא"י, כרך ב', עמ' 876, (א) 90.

[6] הסעיף תוקן ביום 6 באוגוסט 2019 (להלן תיקון התשע"ה–2019) וביום 9 ביוני 2021 (להלן תיקון התשפ"א–2021).

(ב1) רב רושם נישואין לא יאשר עריכת חופה וקידושין לאדם המבקש להירשם לנישואין כדת משה וישראל, אלא לאחר שבדק כי הוא אינו מרפיע ברשימת מעוכבי החיתון של הנהלת בתי הדין הרבניים (להלן – רשימת מעוכבי החיתון), וכי אמו או סבתו מהאם או קרוביו מקרבה ראשונה מהאם אינם מופיעים ברשימת מעוכבי החיתון מחמת אי יהדות; אם מי מהאמורים נמצא ברשימת מעוכבי החיתון, ימסור הרב רושם הנישואין למבקש כי יהדותו מצריכה בירור נוסף בבית הדין ויפנה ארתו לשם כך לבית הדין.

(ג) מנהל אגף נישואין במשרד לשירותי דת ומי שהוסמך לכך מטעמו, יקבל לצורך מילוי תפקידו בטיפול בבקשת נישואין חיווי ממוחשב אוטומטי על קיומו של מידע על אמו וסבתו מהאם של המבקש המופיע בהחלטות בתי הדין הרבניים שבהן ניתן סעד של עיכוב נישואין כלפי המבקש או בני משפחתו; חיווי כאמור יימסר על פי שאילתה ועל שאילתה זו יחולו ההוראות הבאות:

(1) בטופס הבקשה לרישום נישואין יובהר למבקש שייערך חיפוש ממוחשב של מספר תעודת הזהות של אמו וסבתו מהאם בהחלטות בית הדין, או חיפוש שמותיהן אם אין להן תעודת זהות; כן יובהר למבקש בטופס הבקשה כי גם אם החיפוש יעלה צורך בבירור מעמדו האישי או יהדותו בבית הדין, אין לראות בכך בהכרח תשובה שלילית, אלא ספק ראשוני המצריך בירור נוסף בכית הדין;

(2) השאילתה הנזכרת ברישה לסעיף קטן זה לא תיערך אם ביקש המבקש מרושם הנישואין להפסיק את הליכי רישום הנישואין.

(3) אם נערכה השאילתה והעלתה חיווי כי קיים מידע כאמור ברישה לסעיף קטן זה, ימסור הרב רושם הנישואין למבקש כי יהדותו מצריכה בירור נוסף בבית הדין ויפנה אותו לשם כך לבית הדין.

(ד) לא יאשר רב רושם נישואין עריכת חופה וקידושין לאדם שלא התקיים בו האמור בסעיף קטן (ב), (ב1) ו-(ג) או אם יש לגביו מידע המצריך בירור נוסף ואין בידו של הרב רושם הנישואין לכדוק זאת, או שהתקבל לגביו מידע המצריך בירור נוסף בדבר יהדותו כאמור בסעיף זה, אלא אם כן יש בידו פסק דין של בית דין רבני המאשר את יהדותו.

2א.[7] בוטל.

מועד הגשת הבקשה

3. (א) בקשה לבירור יהדות תוגש לבית הדין תשעים ימים, ולא יאוחר מארבעים וחמישה ימים, קודם למועד שנקבע לעריכת הנישואין.

(ב) מעונין בדבר רשאי להגיש לבית הדין בקשה לבירור יהדות לצורך נישואין אף בטרם הגשת בקשה לרישום נישואין בפני רב רושם נישואין, אם המבקש הוא אזרח ישראל או יושב בה כדין על פי אשרה לישיבת קבע.

הזמנה לדיון

4. הזמנה לדיון בבקשה לבירור יהדות תיערך לפי טופס 1 שבתוספת להנחיות אלה (להלן – תוספת).

הרצאת פרטים

5. (א) להזמנה לדיון יצורף טופס הרצאת פרטים לגבי בני משפחת המבקש ערוך לפי טופס 2 שבתוספת.

(ב) מזכיר בית הדין יתעד בתוכנת מעיינות, עוד קודם לדיון בבית הדין, את המענה שנתן המבקש בטופס הרצאת הפרטים, ולשם כך יגיש המבקש את הטופס עם תשובות מלאות במועד שייקבע על ידי מזכיר בית הדין.

מנהל תחום בירור יהדות ורב רושם נישואין

6.[8] (א) מנהל תחום בירורי יהדות או בא-כוחו, רב רושם נישואין או בא-כוחו רשאי להתייצב ולטעון בהליכים בכל עניין הקשור לקביעה בעניין יהדותו של אדם, ובלבד שאותו אדם הגיש בקשה בעניין זה, או שהוא בעל דין בענין של מעמד אישי בבית הדין הרבני.

(ב) בהליך שנפתח על פי פניית מנהל תחום בירורי יהדות או בא-כוחו, רב רושם נישואין או בא-כוחו, יירשם לפי העניין מנהל תחום בירורי יהדות או רב רושם נישואין, בציון תואר התפקיד, כצד בהליך.

---

[7] סעיף זה הוסף בתיקון התשע"ט–2019 ובוטל בתיקון התשפ"א–2021.

[8] סעיף זה תוקן ביום י"ח באב התשע"ח (30 ביולי 2018) (להלן – תיקון התשע"ח–2018) תיקון התשע"ט–2019

(ג) רב רושם נישואין או בא-כוחו המפנה לבירור יהדות בבית הדין אדם המבקש להינשא, יפרט בהפניה את הערותיו ויצרף להפניה טופס הרצאת פרטים בהתאם לטופס 2 שבתוספת; פרטי הטופס יהיו מלאים והטופס יהיה חתום בידי המבקש להינשא וחתימתו תאושר על ידי הרב רושם הנישואין או בא-כוחו; צורף טופס הרצאת פרטים עם פרטים מלאים, חתום ומאושר כאמור, יראו לעניין תשלום אגרה את ההפניה כבקשת רב רושם נישואין, והמבקש להינשא לא יידרש לשלם בבית הדין אגרת בקשה לבירור יהדות; הבקשה לבירור יהדות בבית הדין על פי ההפניה של רב רושם נישואין תהיה חתומה בידי המבקש להינשא.

(ד) מנהל תחום בירורי יהדות או בא-כוחו, רב רושם נישואין או בא-כוחו אינו חייב להיות נוכח בדיון בעניין שבו הוא מעורב, אלא אם כן החליט על כך בית הדין במפורש לגבי דיון מסוים.

(ה) מנהל תחום בירור יהדות או רב רושם נישואין רשאי, בנסיבות מיוחדות ומנימוקים שיירשמו בהפניה או בבקשה, להפנות אדם לבית הדין לבירור מחדש בדבר יהדותו, או לבקש בירור יהדות בבית הדין לאדם אשר לכאורה אינו זקוק לכך, ובלבד שבעבר נתן בית הדין הכרעה מפורשת בעניין יהדותו; אין באמור כדי לגרוע מסמכותו של בית הדין לפי תקנה קכ"ח לתקנות הדיון בבתי הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג[9] (להלן – תקנות הדיון), ליזום שינוי בהחלטות או בפסקי דין שנתן בעבר בענייני מעמד אישי של צד להליך אם חושש בית הדין שטעה בפסק דינו.

סמכות מקומית

7. (א) בקשה לבירור יהדות תידון בבית דין רבני אזורי בהתאם לכללי הסמכות המקומית הקבועים בתקנות הדיון .

(ב) החליט בית דין רבני אזורי להעביר את הדיון בבקשה לבית דין רבני אזורי אחר, ינמק את החלטתו ויעבירה לאישור נשיא בית הדין הרבני הגדול.

הרכב בית הדין

8. (א) נשיא בית הדין הרבני הגדול יקבע בכל בית דין רבני אזורי הרכב או הרכבים של דיינים או של דיין אחד, שידונו בבקשות לבירור יהדות.

[9] י"פ התשנ"ג, עמ' 2298.

(ב) דיינים שייקבעו להרכבים הדנים בבקשות לבירור יהדות יעברו השתלמויות על ידי דיינים שהתמחו בעניין, ועל ידי אנשי מקצוע ומבררי יהדות.

(ג) ראה דיין הדן בבקשה לבירור יהדות כי יש צורך בבירור הבקשה בפני הרכב של שלושה דיינים, יעביר את הבקשה לדיון בפני הרכב כאמור.

נוכחות מברר יהדות 9.[10] (א) דיון בבקשה לבירור יהדות ייערך בבית דין רבני אזורי בנוכחות מברר יהדות.

(ב) לא התאפשר האמור בסעיף קטן (א), ניתן לקיים פגישת בירור של בעל-הדין עם מברר יהדות לפני הדיון בבית הדין או אחריו.

(ג) בית הדין או מבדר היהדות יציעו למבקש אפשרות לבדיקה גנטית לקשרי משפחה רק כאשר ללא בדיקה זו לא ניתן יהיה לאשר את יהדותו של המבקש, או כאשר ישנו קושי משמעותי להשיג את הראיות הנדרשות להוכחת היהדות וישנו חשש רב כי לא ניתן יהיה לאשר את יהדותו משום כך.

(ד) צו לעריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה יינתן בידי בית הדין רק לאחר מתן הסכמת כל הנבדקים לבדיקה, אישור מראש של נשיא בית הדין הדבני הגדול והתקיימות שאר התנאים האמורים בפרק ה'1 בחוק מידע גנטי, התשס"א–2000 [11].

(ה) הימנעות המבקש מעריכת בדיקה גנטית שהוצעה לו על ידי בית הדין או מכרר היהדות לא תשמש כשלעצמה טעם לקביעת אי יהדותו; אין בכך כדי למנוע הבאתה במקרים המתאימים כחיזוק למסקנה, העומדת בפני עצמה, לפיה אין בתשתית הראייתית שהונחה לפני בית הדין כדי לבסס את יהדות המבקש.

חוות דעת של מברר יהדות חיצוני 10. (א) בית הדין רשאי מטעמים מיוחדים שיירשמו בהחלטתו, להפנות בעל דין שעניין יהדותו תלוי ועומד בבית הדין, לבדיקה ולמתן חוות דעת של מברר יהדות חיצוני.

---

[10] תיקון התשע"ט–2029 תיקון התשפ"א–2021.

[11] ס"ח התשס"א, עמ' 62 התשס"ח, עמ' 76 התשע"ו, עמ' 82.

(ב) בית הדין רשאי, אם ראה צורך בכך, להזמין את מברר היהדות החיצוני להעיד בפניו.

(ג) הושמט.

העברת חוות דעת מברר היהדות לבעל-הדין

10א.[12] מברר היהדות ימסוך את חוות דעתו בכתב לבית הדין, ובית הדין יעכיר את חוות הדעת לכעל-הדין זולת אם מצא מטעמים מיוחדים שיירשמו שאין לעשות כן .

הדיון בבקשה

11. (א) הדיון בבקשה לבירור יהדות יתחיל ויסתיים, ככל האפשר, בישיבה אחת של בית הדין.

(ב) פרוטוקול הדיון יהיה מפורט ויכלול את כל הנתונים המהווים בסיס להחלטת בית הדין.

פסק הדין

12. (א) בית הדין יציין בפסק הדין בלשון ברורה -

(1) אם בעל-הדין יהודי; אם אמו יהודיה אם לאו; אם אביו יהודי אם לאו; אם קיים ספק לגבי יהדות ההורים או אחד מהם; אם בעל-הדין מאומץ;

(2) אם בעל-הדין מותר להינשא כדת משה וישראל לכל מי שירצה או שיש הגבלות על הנישואין;

(3) אם בעל-הדין אינו יהודי או שהוא ספק יהודי.

(ב) פסק הדין יישלח אל בעל-הדין וכן אל מנהל תחום בירורי יהדות או אל הרב רושם הנישואין, לפי העניין – אם הבירור נערך על פי פנייתו, ואל פסק הדין יצורף פרוטוקול הדיון, אם הוא לא נמסר קודם למתן פסק הדין.

[12] תיקון התשפ"א–2021..

בירור יהדות בעניין קרוב משפחה של מבקש

12א.[13] (א) עלה אגב דיון בבית הדין חשש לעניין יהדות קרוב משפחה של בעל דין אשר בית הדין מברר את יהדותו (להלן – צד שלישי) יודיע בית הדין לבעל-הדין על כוונתו להביא את הדבר לידיעת הצד השלישי ויאפשר לו להציג התייחסותו לכך, ואם לא נמצא טעם שיצדיק אחרת, יודיע בית הדין בכתב לצד השלישי כי אגב הדיון שהתקיים לפניו בעניין קרוב משפחתו עלה צורך אפשרי בבירור יהדותו לעניין נישואין על פי דין תורה, וכי הוא רשאי להצטרף כצד לדיון ולהשמיע את טענותיו או לבקש לברר את העניין בנפרד.

(ב) הודיע הצד השלישי על הסכמתו להצטרף כצד לדיון, הוא יצורף בהסכמת בעלי הדין כבעל דין נוסף ויוזמן לדיוני בית הדין; הודיע הצד השלישי על הסכמתו לברר את העניין בנפרד ייפתח לו תיק בהתאם; הסכמה של קטין יכול שתינתן באמצעות הוריו.

(ב1) בהחלטה בעניין יהדות בעל- הדין ייכללו רק שמות בני המשפחה הנדרשים לתשתית העובדתית ולהנמקה לצורך קביעת יהדות בעל-הדין.

(ג) בוטל

(ד) בוטל[14]

---

[13] סעיף זה הוסף ביום ח' בכסלו התשע"ז (8 בדצמבר 2016) ותוקן בתיקון תשע"ח–2018) ותיקון התשפ"א–2021.

[14] במסגרת תיקון התשע"ח-2018 נקבעו הוראות המעבר המובאות להלן:

הוראות מעבר (תיקון תשע"ח-2018)

(א) אגפי מערכות מידע של הנהלת בתי הדין הרבניים ושל המשרד לשירותי דת יסדירו עד ליום כ"ה בכסלו התשע"ט את דרך עשיית שאילתות כאמור בסעיף 12א(ד) להנחיות העיקריות כנוסחו בהנחיות אלה.

(ב) מנהל בתי הדין הרבניים יודיע לרבנים הראשיים לישראל ולשר לשירותי דת על ביצוע האמור בסעיף קטן (א), יפעל למחיקה מרשימת טעוני הבירור צדדים שלישיים שצורפו אליה על פי סעיף 12א(ג) להנחיות העיקריות כנוסחו ערב קביעתם של הנחיות אלה ויודיע על כך לבית הדין שהורה על הרישום.

תעודת נישואין של קרוב מן האם למבקש להירשם לנישואין

13.[15] תעודת נישואין שניתנה בישראל על ידי רב רושם נישואין לקרוב מן האם בדרגה ראשונה למבקש להירשם לנישואין, תהיה ראיה לכאורה ליהדות המבקש, אם התקיימו שניים אלה:

(1) הקרוב מן האם שהוא בעל תעודת הנישואין נישא על סמך פסק דין של בית דין רבני המאשר את יהדותו על פי הנדרש בהנחיות אלה או על סמך בירור שנערך קודם לתחילתן של הנחיות אלה על ידי רב רושם נישואין בעיר שיש בה מחלקה לרישום נישואין ובלבד שיהדותו לא נקבעה בעקבות הליך גיור;

(2) התבררה הקרבה בין המבקש לבין בעלי תעודת הנישואין על סמך ראיות מובהקות.

החלטות סותרות

14. (א) סבר בית הדין שאין לאשר יהדות לבעל-הדין למרות שבית דין אחר אישר בעבר את יהדות קרובו מן האם של בעל-הדין, ינמק בית הדין את החלטתו ויעבירנה אל בית הדין האחר ואל מנהל תחום בירורי יהדות.

(ב) מזכיר בית הדין האחר יפתח תיק בירור יהדות שבו יירשם מנהל תחום בירורי יהדות כמבקש, והנוגע בדבר שיהדותו אושרה בעבר יירשם כמשיב; מזכיר בית הדין יביא את התיקים בפני בית הדין, על מנת שיעיין מחדש בהחלטתו.

(ג) לא יחליט בית הדין האחר על ביטול החלטתו בדבר אישור היהדות אלא לאחר שנתן הזדמנות לבעלי-הדין בעניין שהיה בפניו להשיב לבקשה.

(ד) החליט בית הדין האחר שלא לשנות את החלטתו בעניין אישור היהדות, ינמק את החלטתו ויעבירנה אל בית הדין שהחליט שלא לאשר יהדות כאמור בסעיף קטן (א) ואל מנהל תחום בירור יהדות.

[15] תיקון התשפ"א–2021.

(ה) נשארו שני בתי הדין חלוקים בדעתם, יודיע על כך מנהל תחום בירורי יהדות לנשיא בית הדין הרבני הגדול, והנשיא יעביר את התיקים הנוגעים בדבר להרכב מיוחד של בית דין אזורי שיכריע במחלוקת; ההרכב המיוחד יכול שיכלול דיינים שהיו חלוקים בדעתם, ובלבד שיכלול מספר שווה של דיינים החלוקים בדעתם.

בירור יהדות אגב גירושין

15. (א) גט פיטורין לבני זוג אשר לא נישאו בישראל באמצעות רב רושם נישואין, יסודר לאחר שבית הדין יברר את יהדותו של כל אחד מבני-הזוג אשר הוריו לא נישאו בישראל באמצעות רב רושם נישואין.

(ב) עם הגשת תביעה לגירושין או בקשה לאישור הסכם גירושין או בקשה לסידור גט, יידרש מגיש התביעה או הבקשה להגיש הרצאת פרטים בעניין סידור הנישואין של כל אחד מבני-הזוג ושל הוריהם ופרטים לגבי ילדי הצדדים ערוכה לפי טופס 3 שבתוספת; הנתבע בתביעת הגירושין או המשיב לבקשה כאמור, יידרש להגיש בנפרד טפסי הרצאת פרטים כאמור בסעיף קטן זה.

(ג) התברר למזכיר בית הדין כי התקיימו לכאורה שניים אלה:

(1) בני-הזוג לא נישאו באמצעות רב רושם נישואין בישראל;

(2) הוריו של בן-זוג לא נישאו באמצעות רב רושם נישואין בישראל;

יפתח מזכיר בית הדין תיק בירור יהדות לבן-זוג שהוא צד לתביעת הגירושין או לבקשה כאמור בסעיף קטן (ב) אשר הוריו לא נישאו באמצעות רב רושם נישואין בישראל; מנהל תחום בירורי יהדות יירשם כמבקש ובן-הזוג האמור יירשם כמשיב, ויחולו הוראות סעיפים 4 ו-5 בשינויים המחוייבים.

(ד) הדיון בעניין בירור יהדות של בן-זוג לפי סעיף זה ייערך ככל האפשר במקביל לדיון בעניין הגירושין, ורשאי בית הדין לאפשר את נוכחות בן הזוג שכנגד בעת הדיון אם בית הדין סבור שהדבר עשוי לסייע לבירור.

(ה) במקרים חריגים רשאי בית הדין, מטעמים שיירשמו, לסדר גט לבני זוג כאמור בסעיף קטן (א) בטרם ניתנה החלטה בדבר אישור היהדות; במקרים כאמור יציין זאת בית הדין במעשה בית הדין.

(ו) קיים בית הדין דיון בעניין בירור היהדות כאמור בסעיף זה וסידר את הגט, ירשום בית הדין את תוצאות הבירור גם במעשה-בית-הדין.

(תיקון התשפ"ה-2025)

(ז) סבר בית הדין כי יש צורך לברר יהדות של בן זוג לפני סידור הגט, בין שיהדותו בוררה בעבר ובין לאו, יציע לו לברר את יהדותו על פי הנחיות אלו. ביקש בן הזוג שלא לברר את יהדותו קודם לסידור הגט, יוכל בית הדין לסדר לבני הזוג גט לחומרא או מספק, ובלבד שהדבר ייכתב ב"מעשה בית דין" של הגט ובתעודת הגירושין ייכתב בפריט "העדה" של אותו בן זוג, באותיות מודגשות ובולטות לעיין, כי "יהדותו" או "יהדותה" "על פי ההלכה לא התבררה בבית הדין הרבני.

16. הושמט.

הוצאות

17. בית הדין רשאי לחייב בעל-דין בהוצאות שיידרשו בשל בדיקת מסמכים באמצעות מעבדה או מומחה לזיהוי כתבי יד ובדיקת מסמכים, וכן בהוצאות אחרות לרבות בהוצאות לטובת המדינה.

עדכון טפסים

18. מנהל בתי הדין הרבניים רשאי להורות מפעם לפעם על שינויים בטפסים שבתוספת וכן להורות על שימוש בטפסים נוספים לצורך ביצוע הנחיות אלה.

תחילה והוראות מעבר

19. (א) תחילתן של הנחיות אלה ביום א' באייר התש"ע (15 באפריל 2010).

(ב) מנהל תחום בירורי יהדות ומברר יהדות המכהנים ערב תחילתן של הנחיות אלה, יראו אותם כמי שהתמנו לתפקידיהם לפי הנחיות אלה.

התוספת עם הטפסים הושמטו

נחתמו ביום י"ז באדר התש"ע

שלמה משה עמאר
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

יונה יחיאל מצגר
הרב הראשי לישראל
נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל

ו' בניסן התשפ"ב (7 באפריל 2022)

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל

דוד ברוך לאו
הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

פקודת העדה הדתית (המרה)

מבוא

הואיל וכדי לישב שאלות-שפוט בעניני המצב האישי של אדם הממיר את עדתו הדתית, רצוי להורות הוראות בדבר מסירת הודעה על המרות כאלה:
לפיכך מחוקק בזה שר הדתות, בעצתה של המועצה הארץ-ישראלית לאמור:—

השם הקצר

1. פקודה זו תיקרא פקודת העדה הדתית (המרה).

הפרוצידורה עם המרת עדה בעדה

2. (1) אדם, שהמיר את עדתו הדתית ורוצה כי תינתן נפקות חוקית לאותה המרה, יקבל מאת ראש העדה הדתית, שאליה נספח, או מאת האדם שמינהו או הכיר בו ראשה של אותה העדה הדתית כראשו המקומי של סניף אותה העדה הדתית בשטח שבו הוא יושב, תעודת-אישור, המעידה שנתקבל אל אותה העדה הדתית, ויודיע את העובדה לממונה על המחוז במחוז שבו הוא יושב.

(2) משתנוח דעתו של הממונה על המחוז בדבר זיהותו של המבקש ומשתוראה לו תעודת-האישור, שעליה מרמז סעיף-קטן (1), ירשום את דבר המרת העדה, ויתן למבקש תעודת-אישור על אותו רישום.

(3) הממונה על המחוז ישלח העתק של תעודת-האישור על אותו רישום לראשה של העדה הדתית שאליה נספח המבקש, וכן לראשה של העדה הדתית, שעמה היה המבקש נמנה קודם לכן.

הגבלות בנידון המרת דתם של אנשים פחותים מבני שמונה עשרה שנה

3. (1) מי שהמיר את עדתו ולא מלאו לו שמונה עשרה שנה אין תוקף להמרתו אלא אם כן נתקבלה הסכמתו של אחד מהורי האדם או הסכמת אפוטרופסו והודיעו על הסכמה זאת לממונה על המחוז.

(2) אם קיים ספק בנוגע לגילו של האדם, תהא ההחלטה בענין זה מסורה לממונה על המחוז שבמחוז מגוריו של המבקש, לאחר שימלך בדעת הרשות הדתית המקומית של אותה העדה שהמבקש רוצה לעזבה.

המרת עדה לא תפגע בהתחייבויות קודמות

4. (1) דבר המרת העדה שנרשם כחוק עפ"י פקודה זו לא יפגע בשום התחייבות שהיתה חלה על המומר לפני שהממונה על המחוז רשם את דבר המרתו.

(2) למרות כל המרת-עדה, יוסיף השיפוט בעניני נשואין, גיטין ומזונות להיות ביד אותו בית המשפט ששפט בענינים אלה לפני ההמרה, אלא אם כן נעשו גם הבעל גם אשתו חברים לעדה דתית אחרת.

חוק ברית הזוגיות לחסרי דת, תש"ע-2010

[סעיפים 5–6]

בקשה לעריכת ברית זוגיות ולרישום במרשם הזוגיות

5. (א) בני הזוג המבקשים לערוך ברית זוגיות בפני רשם הזוגיות ולהירשם במרשם הזוגיות, יגישו לרשם הזוגיות בקשה לכך (להלן – הבקשה לרישום); בקשה כאמור תוגש בטופס שקבע השר, בצירוף תצהיר של בני הזוג כי מתקיימים בהם התנאים שבסעיף 2 ובצירוף מסמכים אחרים שקבע השר.

(ב) הוגשה בקשה לרישום לפי הוראות סעיף קטן (א) ומצא רשם הזוגיות כי מתקיימים בבני הזוג התנאים שבסעיף 2, לאחר שבדק את פרטי הרישום של בני הזוג במרשם האוכלוסין, לרבות פרטי הרישום לעניין הדת והמצב האישי, יפרסם הודעה לציבור על הגשת הבקשה לרישום ויעביר העתק מן הבקשה לכל ראש בית דין דתי או למי שראש בית הדין הדתי הסמיך לכך לפי הוראות סעיף 6(ה); מצא רשם הזוגיות כי לא מתקיים אחד מהתנאים שבסעיף 2, ידחה את הבקשה לרישום וימסור הודעה על כך לבני הזוג.

(ג) ראש בית דין דתי רשאי להודיע לרשם הזוגיות, בהודעה כללית, כי אין צורך להעביר אליו את העתקי הבקשות לרישום, לפי הוראות סעיף קטן (ב), לשם רישום במרשם הזוגיות.

(ד) השר יקבע הוראות לעניין אופן פרסום ההודעה על הגשת בקשה לרישום לפי סעיף קטן (ב) והפרטים שייכללו בה.

התנגדות בית דין דתי לרישום במרשם הזוגיות

6. (א) סבר ראש בית דין דתי כי אחד מבני הזוג שהגיש בקשה לרישום הוא בן העדה הדתית שענייני הנישואין שלה בסמכות השיפוט של בית הדין הדתי, או התעורר אצלו ספק ביחס להשתייכותו של אחד מבני הזוג לעדה הדתית האמורה, יעביר את העניין להכרעתו של בית הדין הדתי ויודיע על כך לרשם הזוגיות בתוך 60 ימים מיום קבלת העתק הבקשה; הודיע ראש בית דין דתי כאמור, ישהה

רשם הזוגיות את החלטתו בבקשה לרישום עד להחלטת בית הדין הדתי בעניין לפי הוראות סעיף זה.

(ב) בית דין דתי שבקשה הועברה להכרעתו לפי הוראות סעיף קטן (א) רשאי להחליט על אחד מאלה, לאחר שנתן לבן הזוג שעניינו נדון לפניו הזדמנות לטעון את טענותיו:

(1) העדר התנגדות לרישום במרשם הזוגיות;

(2) התנגדות לרישום במרשם הזוגיות בשל כך שבן הזוג הוא בן העדה הדתית שענייני הנישואין שלה בסמכות השיפוט של בית הדין הדתי או בשל קיומו של ספק ביחס להשתייכותו של בן הזוג לעדה הדתית האמורה.

(ג) ראש בית הדין הדתי יודיע לרשם הזוגיות על החלטת בית הדין הדתי כאמור בסעיף קטן (ב), מיד עם קבלתה; לא הודיע כאמור בתוך שלושה חודשים מהיום שבו התקבל העתק הבקשה לרישום לפי הוראות סעיף 5, יראו את בית הדין כאילו קיבל החלטה על העדר התנגדות כאמור בסעיף קטן (ב)(1).

(ד) קיבל רשם הזוגיות הודעה על החלטת בית דין דתי כאמור בסעיף קטן (ב)(1), ימשיך בהליכי הרישום במרשם הזוגיות לפי הוראות סעיף 8; קיבל רשם הזוגיות הודעה על החלטת בית דין דתי כאמור בסעיף קטן (ב)(2), ידחה את הבקשה לרישום ויודיע על כך לבני הזוג.

(ה) ראש בית דין דתי רשאי להסמיך דיין מבית הדין הדתי שהוא עומד בראשו או רושם נישואין של העדה הדתית שענייני הנישואין שלה בסמכות השיפוט של בית הדין האמור, לשם ביצוע סמכויותיו לפי סעיף זה; הסמיך ראש בית דין דתי דיין או רושם נישואין כאמור יודיע על כך לרשם הזוגיות.

פרק ח

נישואין וגירושין – שונות

הנחיות לעניין הליך לקביעת הגבלה על בני זוג גרושים להינשא בעתיד, התשע"ה–2015 436

חוק גיל הנישואין, תש"י-1950 439

פקודת הנשואין והגירושין (רישום) 443

חוק שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969 445

הנחיות לעניין הליך לקביעת הגבלה על בני זוג גרושים להינשא בעתיד, התשע"ה–2015

מבוא

1. סעיף 2 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג–1953 מורה: "נישואין וגירושין של יהודים ייערכו בישראל על פי דין תורה". לפי דין תורה, בית הדין נדרש לקבוע ב"מעשה בית דין" המתלווה למתן הגט, אם קיימות הגבלות על נישואין מחדש של בני הזוג זה עם זה או של אחד מהם עם צד שלישי.

קביעת בית הדין לגבי בן־זוג עלולה אפוא להשפיע על צד שלישי שלא היה צד להליך הגירושין בבית הדין (להלן – צד שלישי), ושמו עלול להירשם ברשימת מעוכבי החיתון שמנוהלת על ידי מנהל בתי הדין הרבניים בהתאם להנחיה 6.4501 להנחיות היועץ המשפטי לממשלה (להלן – רשימת מעוכבי החיתון).

מאידך גיסא, במקרים רבים בן־זוג וצד שלישי ששאלת הגבלה הלכתית על נישואיהם בעתיד טעונה בירור, אינם מתכוונים ממילא להינשא זה לזה, וקיום דיון מלא לצורך הכרעה סופית בשאלה – ובמיוחד זימון הצד השלישי לבירור בנושא – עלולים להכביד למעלה מן הדרוש על בני הזוג ובמיוחד על שגרת חייו של הצד השלישי ואולי אף לפגוע בהם שלא לצורך.

כדי שתהיה התאמה בין ההליכים בבית הדין לבין כללי הצדק הטבעי – הדורשים שלא תיפגענה זכויות של צד שלישי שלא ניתנה לו הזדמנות להשמיע טענותיו – וכדי לאזן בין השיקולים הנוגעים לעניין, יפעלו בתי הדין הרבניים לפי הנחיות אלה.

קיום בירור בטענת הגבלה על נישואין

2. (א) נוכח בית הדין בהליך גירושין על פי טענת צד מן הצדדים, או על פי עדות במעמד הצדדים, כי על פי דין תורה אי אפשר לקבוע ב"מעשה בית דין" לגיטין כי בני הזוג או אחד מהם מותרים לכולי עלמא לאחר סידור הגט בלא שיתקיים בירור בנושא, יודיע להם בית הדין כי הבירור בשאלה בדרך של העלאת טענות והבאת ראיות (להלן – הבירור) יתקיים אחרי סידור הגט, אם בני הזוג ירצו להינשא מחדש זה לזה או אם אחד מהם ירצה להינשא עם הצד השלישי. הוראה זו תירשם ב"מעשה בית הדין".

(ב) באותו מעמד יסביר בית הדין לצדדים כי הרישום ברשימת טעוני בירור כשהיא לעצמה אינה פוגעת בכשרות להינשא, אך אם הצד שעניינו טעון בירור ירצה להינשא לאותו צד שלישי או מחדש עם בן זוגו, יהא צורך בעריכת בירור כדי לבדוק אם קיימת מגבלה על נישואיהם זה לזה.

(ג) סבר בית הדין כי הבירור חיוני להוכחת עילת הגירושין, רשאי הוא להורות כי הבירור ייערך במועד מוקדם מן האמור בסעיף קטן (א).

(ד) בן הזוג שעניינו טעון בירור או הצד השלישי רשאי לבקש במועד מוקדם מן האמור בסעיף קטן (א) שהבירור יוקדם ויתקיים לפני מותב של שלושה דיינים.

(ה) בעת הבירור תינתן לבני הזוג ולצד השלישי הזדמנות להשמיע את טענותיהם ולהביא את ראיותיהם.

(ו) הוחלט על קיום בירור, יודיע בית הדין לצד השלישי כי ניתנת לו ההזדמנות להשמיע את טענותיו וכי בית הדין עלול, אם מצא יסוד לכך, להגביל את בן הזוג שעניינו טעון בירור מלהינשא לו, אף אם הצד השלישי לא ישמיע את טענותיו לפני בית הדין.

רשימת "טעוני בירור"

3. (א) בן זוג שעניינו טעון בירור לפי סעיף 2 יירשם ברשימת "טעוני בירור" בנפרד מרשימת "איסור לבעל ולבועל".

(ב) עד עריכת בירור לפי סעיף 2, או אם נערך בירור בלא שהצד השלישי השתתף בו, לא תירשם רשומה נפרדת על שמו של הצד השלישי ברשימת טעוני הבירור.

בס"ד, ח' באדר תשע"ה (27.2.2015)

יצחק יוסף
הראשון לציון הרב הראשי לישראל
נשיא בית הדין הרבני הגדול

חוק גיל הנישואין, תש"י-1950

פירושים

1. בחוק זה –

"נער" – (נמחקה)

"נערה" – (נמחקה)

"נישואין" – כוללים קידושין; והפועל "נשא", לכל בניניו, יתפרש לפי זה;

"עובד סוציאלי לפי חוק גיל הנישואין" – עובד סוציאלי שמונה בידי שר הרווחה והשירותים החברתיים, לעניין חוק זה.

"קטין" – כמשמעותו בסעיף 3 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962.

עבירות

2. מי שעשה אחד מאלה –

(א) נשא קטינה או נשאה קטין;

(ב) ערך נישואין, או סייע בכל תפקיד שהוא בעריכת נישואין, או בקשר לעריכת נישואין, של קטינה או של קטין;

(ג) השיא קטינה או קטין שהם בתו או בנו שהם נתונים לאפוטרופסותו –

דינו – מאסר שנתיים או קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

עילת תביעה להתרת קשר נישואין

3. (א) נערכו נישואין בניגוד לסעיף 2, והם תופסים לפי החוק החל על עניני המעמד האישי של הצדדים – תשמש העובדה שהנישואין נערכו בניגוד לסעיף 2 עילת תביעה להתרתם בדרך של גט, או בדרך של פירוק קשר הנישואין, או בדרך אחרת, הכל לפי הוראות החוק החל על עניני המעמד האישי של הצדדים.

(ב) תביעה להתרת קשר נישואין על יסוד העילה האמורה בסעיף קטן (א) יכולה להיות מוגשת על ידי מי שנישאה בהיותה קטינה או מי שנישא בהיותו קטין, או על ידי אחד מהוריהם או מאפוטרופסיהם, או על ידי עובד סוציאלי לפי חוק גיל הנישואין.

(ג) הוגשה, שלא על ידי עובד סוציאלי לפי חוק גיל הנישואין, תביעה להתרת קשר נישואין על יסוד העילה

האמורה בסעיף קטן (א), ובשעת הגשת התביעה לא מלאו למי שנישאה בהיותה קטינה או למי שנישא בהיותו קטין שמונה עשרה שנים תמימות, ועובד סוציאלי לפי חוק גיל הנישואין סבור שהדיון בתביעה יש בו ענין לכלל – רשאי הוא להופיע בדיון ולהשמיע בו את טענותיו.

(ד) אין נזקקים לתביעה להתרת קשר נישואין על יסוד העילה האמורה בסעיף קטן (א), אלא אם –

(1) הוגשה התביעה על ידי מי שנישאה בהיותה קטינה או מי שנישא בהיותו קטין לפני שמלאו להם תשע עשרה שנים תמימות; או

(2) הוגשה התביעה על ידי אחד מהוריהם או מאפוטרופסיהם של מי שנישאה בהיותה קטינה או מי שנישא בהיותו קטין, או על ידי עובד סוציאלי לפי חוק גיל הנישואין, לפני שמלאו להם שמונה עשרה שנים תמימות.

נסיבות מקילות

4. בקביעת ענשו של אדם שיצא חייב בדין על עבירה לפי פסקה (א) של סעיף 2, יביא בית המשפט בחשבון, כגורם לקולא, את העובדות הבאות:

(א) אותו אדם התיר או הסכים להתיר את קשר הנישואין, לפי דרישת בן זוגו, בהתאם להוראות החוק החל על עניני המעמד האישי של הצדדים;

(ב) אותו אדם קיים פסק דין להתרת קשר הנישואין, שניתן מאת בית משפט או מאת בית דין מוסמך.

היתר נישואי קטין או קטינה

5. (א) על אף האמור בחוק זה, רשאי בית המשפט לענייני משפחה לתת היתר לנישואי קטין או קטינה אם מלאו להם שש עשרה שנים, ולדעת בית המשפט קיימות נסיבות מיוחדות הקשורות בטובת הקטין או הקטינה, לפי העניין, המצדיקות מתן היתר זה; בית המשפט לענייני משפחה יכריע בבקשה למתן היתר לאחר ששמע את הקטין או הקטינה, לפי העניין.

(ב) לא יכריע בית המשפט לענייני משפחה בבקשה להיתר נישואין של קטין או קטינה שמלאו להם שש עשרה שנים אך טרם מלאו להם שבע עשרה שנים, אלא לאחר שקיבל תסקיר מאת עובד סוציאלי לפי חוק גיל הנישואין.

בקשה להיתר נישואין

5א. בקשה להיתר נישואין לפי סעיף 5 תוגש על ידי הקטינה או הקטין או על ידי אחד מהוריהם או אפוטרופסיהם או על ידי מי שמבקש להינשא להם.

נישואין לפי היתר

5ב. סעיף 2 לא יחול על נישואין שנערכו בהיתר לפי סעיף 5.

תיקון פקודת החוק הפלילי, 1936

6. פקודת החוק הפלילי, 1936, תתוקן כך:

(א) בסעיף 182 –

(1) הנקודותיים והמקף אחרי המלים "כל אדם" – יימחקו;

(2) הסימן "(א)" בראשית פסקה (א) – יימחק;

(3) במקום הנקודה-פסיק והמלה "או" בסוף פסקה (א) יבוא פסיק;

(4) פסקות (ב) ו-(ג) – בטלות;

(ב) סעיף 183 – בטל.

ביצוע

7. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה.

דיווח לכנסת

8. (א) מדי שנה, ב-1 במרס, יימסר לוועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת (בסעיף זה – הוועדה), דיווח בכתב, כמפורט בסעיפים קטנים (ב) עד (ו), על יישום הוראות חוק זה, בשנה הקלנדרית שקדמה למועד הדיווח.

(ב) שר המשפטים ידווח לוועדה על אלה:

(1) מספר הבקשות שהוגשו לבתי המשפט לענייני משפחה למתן היתר נישואין;

(2) מספר הקטינים והקטינות שקיבלו היתר נישואין מבתי המשפט לענייני משפחה, בחלוקה לפי גילאים;

(3) הנסיבות שבשלהן ניתנו היתרי נישואין לפי סעיף 5;

(4) מספר כתבי האישום שהוגשו בכל מחוז בשל עבירות לפי סעיף 2;

(5) מספר פסקי הדין שניתנו בהליכים לפי סעיף 2, ושיעורי ההרשעה והזיכוי מתוכם;

(6) גזרי הדין שניתנו בהליכים לפי סעיף 2;

(7) מספר הקטינים והקטינות שנישאו ורושמי הנישואין או בתי הדין הדתיים התבקשו לערוך

את נישואיהם או לרשמם, בחלוקה לפי גילאים – לעניין רושמי נישואין ובתי דין דתיים שבשטח הפעולה של משרד המשפטים; בסעיף זה, "רושם נישואין" – הרשות הרושמת כהגדרתה בפקודת הנישואין והגירושין (רישום).

(ג) השר לשירותי דת ידווח לוועדה על מספר הקטינים והקטינות שנישאו ורושמי הנישואין התבקשו לערוך את נישואיהם או לרשמם, בחלוקה לפי גילאים – לעניין רושמי נישואין ובתי דין דתיים שבשטח הפעולה של המשרד לשירותי דת.

(ד) שר הפנים ידווח לוועדה על אלה:

(1) מספר הקטינים והקטינות שנישאו ופקיד הרישום כמשמעותו בחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, התבקש לרשום את נישואיהם באותה שנה, בחלוקה לפי גילאים, לפי לשכות רשות האוכלוסין וההגירה, ולפי נישואין בהיתר בית המשפט לענייני משפחה ובלא היתר;

(2) מספר התלונות שהגיש משרד הפנים למשטרה בשל עבירות לפי סעיף 2, בחלוקה לפי לשכות רשות האוכלוסין וההגירה.

(ה) שר הרווחה והשירותים החברתיים ידווח לוועדה על מספר התסקירים שהוגשו לבתי המשפט לענייני משפחה בהליכים לפי חוק זה.

(ו) השר לביטחון הפנים ידווח לוועדה על אלה:

(1) מספר התלונות שהוגשו למשטרה בשל עבירות לפי סעיף 2, ומספר התלונות מתוכן שהגיש משרד הפנים;

(2) מספר החקירות שנערכו בשל עבירות לפי סעיף 2;

(3) מספר התיקים בשל עבירות לפי סעיף 2 שהועברו לפרקליטות לשם הגשת כתב אישום.

פקודת הנשואין והגירושין (רישום)

השם הקצר

1. פקודה זו תקרא פקודת הנשואין והגירושין (רישום).

פרוש

2. בפקודה זו יהא למונח הבא הפירוש דלקמן, מלבד אם ענין הכתוב יחייב פירוש אחר –

"הרשות הרושמת" פירושה הפקיד המסדר את הקידושין, אם היו הנשואין נשואין אזרחיים, האימם, בנשואין לפי דת האיסלם, הכומר בנשואין לפי דת הנצרות, הרבי, בנשואין לפי דיני ישראל והשיך של השבט, בנשואין לפי דת הדרוזים.

מקום רישום לנישואין של בני זוג יהודים

2א. בני זוג יהודים המבקשים להינשא, רשאים להירשם לנישואין אצל כל רב שמונה כרושם נישואין לפי סעיף 2(6) לחוק הרבנות הראשית לישראל, התש"ם-1980, בלא קשר למקום מגוריהם או למקום עריכת הנישואין.

רישום נשואין

3. הרשות הרושמת תרשום כל נשואין בשעת סדור הקידושין בכתבה את הפרטים הבאים בארבע העתקות שכל אחת ואחת מהן תהא חתומה בחתימת ידה ובחותמתה של הרשות הרושמת –

(א) השם, הגיל, משלח היד, העדה ומקום מגוריהם של הבעל והאשה;

(ב) השם, משלח היד ומקום מגוריהם של ההורים;

(ג) השם ומשלח היד של העדים;

(ד) תאריך הנשואין ומקום הנישואין.

מה יעשה בהעתקות של כל רישום נשואין

4. אשר לארבע ההעתקות של כל רישום נשואין, חייבת הרשות הרושמת –

(א) לשמור אחת בפנקס הרישום;

(ב) לשלוח אחת למשרדו של הממונה על אותו המחוז בסוף כל חדש;

(ג) למסור העתקה אחת לבעל והעתקה אחת לאשה תמורת תשלום של עשר אגורות לכל העתקה.

משלוח הודעה למרשם הזוגיות

4א. הממונה על המחוז ישלח לרשם הזוגיות כהגדרתו בחוק ברית הזוגיות לחסרי דת, התש"ע-2010, מדי חודש, הודעה על נישואין שנרשמו באותו מחוז במהלך החודש שקדם לו.

רישום גירושין

5. הפרוצידורה שנקבעה בסעיפים 3 ו-4 תהא נוהגת לגבי רישום גירושין, אלא שלא יהא צורך ברישום הפרטים הנדרשים בסעיף 3(ב).

הזכות לקבל העתקה של הרישום

6. כל אדם יכול לקבל העתקה מרישום הנשואין או הגרושין שלו לכשיגיש בקשה למשרד הממונה על אותו המחוז וישלם אגרה של חמש אגורות.

עברה

7. כל שאינו דואג לרישום הנשואין או הגרושין שלו או לרישום הנישואין או הגירושין שהוא סידר לאחר, דינו – מאסר שנתיים.

איסור פרסומת

8. רב רושם נישואין כאמור בסעיף 2א לא יעשה, במישרין או בעקיפין, פרסומת לעיסוקו, אלא בהתאם לתקנות שקבע השר לשירותי דת, בהסכמת שר המשפטים ונשיא מועצת הרבנות הראשית.

חוק שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), תשכ"ט-1969

סמכות בית המשפט לעניני משפחה ובתי הדין הדתיים

1. (א) עניני התרת נישואין שאינם בשיפוטו הייחודי של בית דין דתי יהיו בשיפוטו של בית המשפט לעניני משפחה (בחוק זה – בית המשפט) אלא אם כן על פי הוראות חוק זה נתונה סמכות השיפוט לבית דין דתי.

(ב) חוק זה לא יחול אם שני בני הזוג יהודים, מוסלמים, דרוזים או בני אחת העדות הנוצריות המקיימות בישראל בית דין דתי, למעט במקרים האלה:

(1) שני בני הזוג הם בני עדה נוצרית אחת המקיימת בישראל בית דין דתי ואולם לאותו בית דין אין סמכות שיפוט מבחינה בין-לאומית להתיר את נישואיהם;

(2) שני בני הזוג הם בני עדה דתית אחת, למעט יהודים, ואולם לבית הדין הדתי הנוגע בדבר אין סמכות שיפוט מבחינה בין-לאומית להתיר את נישואיהם, ובלבד שראש בית הדין הודיע, בהודעה כללית לנשיא בית המשפט העליון, כי אינו מתנגד להחלת הוראות חוק זה במקרים אלה.

סמכות בית המשפט לעניני משפחה מבחינה בין-לאומית

2. (א) בית המשפט מוסמך לדון בעניני התרת נישואין, לפי סעיף 1, בהתקיים אחת הזיקות האלה:

(1) מקום מושבו של המשיב בישראל;

(2) שני בני הזוג הם אזרחים ישראלים;

(3) מקום מושבו של המבקש בישראל, ובלבד שהתגורר בה במשך שנה לפחות בסמוך להגשת הבקשה להתרת הנישואין;

(4) מקום מושבו של המבקש בישראל, ובלבד שמקום מושבם המשותף האחרון של בני הזוג היה בישראל;

(5) המבקש הוא אזרח ישראלי ומקום מושבו בישראל;

(6) המבקש הוא אזרח ישראלי והתגורר בה במשך שנה במהלך השנתיים שקדמו למועד הגשת הבקשה להתרת הנישואין;

(7) המבקש הוא אזרח ישראלי ונמצא בישראל במועד הגשת הבקשה להתרת הנישואין, ובלבד שבאותו מועד, במקום מושבם האחרון של בני הזוג לא ניתן לערוך גירושין על פי כל דין.

(ב) לענין סעיף זה, "מקום מושב", של אדם – המקום שבו נמצא מרכז חייו או מקום מגוריו הרגיל.

התרת נישואין של בני זוג שלפחות אחד מהם בן דת מוכרת

3. (א) (1) הוגשה לבית המשפט בקשה להתרת נישואין ואחד מבני הזוג הוא יהודי, מוסלמי, דרוזי או בן אחת העדות הנוצריות המקיימות בישראל בית דין דתי, או התעורר ספק ביחס להשתייכותו של אחד מבני הזוג לעדה דתית כאמור (בחוק זה – בן דת מוכרת), או ששני בני הזוג הם בני דתות מוכרות שונות, יפנה סגן נשיא בית המשפט או שופט מוסמך בכתב, לראש בית הדין הנוגע בדבר, כדי שיקבע אם יש צורך בגירושין על פי הדין הדתי שלפיו הוא דן, ולו מספק, כדי שבן הזוג שעליו חל אותו דין דתי יוכל להינשא מחדש (בחוק זה – פניה);

(2) היו בני הזוג בני דתות מוכרות שונות תישלח פניה לכל אחד מראשי בתי הדין הנוגעים בדבר;

(3) נשלחה פניה לבית דין דתי של אחת העדות הנוצריות – יקבע ראש בית הדין גם אם הדין הדתי שלפיו הוא דן מאפשר גירושין בנסיבות הענין.

(4) נשיא בית משפט השלום רשאי להסמיך שני שופטים נוספים של בית משפט לענייני משפחה, לשם ביצוע סמכויותיו לפי סעיף זה של סגן נשיא בית משפט לענייני משפחה באותו מחוז (בסעיף זה – שופט מוסמך).

(ב) (1) קיבל ראש בית דין פניה, ימסור לבית המשפט ולבני הזוג, בתוך שלושה חודשים מיום משלוח הפניה את קביעתו לגבי כל ענין שנכלל בפניה; הקביעה תהיה מנומקת; סגן נשיא בית המשפט או שופט מוסמך רשאי להאריך את המועד לתקופה נוספת של שלושה חודשים, אם הודיע לו ראש בית הדין כי הדבר נדרש לצורך בירור העובדות;

(2) ראש בית דין רשאי להסמיך דיינים נוספים, שכל אחד מהם יהיה מוסמך לבצע את סמכויותיו של ראש בית הדין לפי סעיף קטן זה (בסעיף זה – דיין מוסמך).

(ג) קבע ראש בית הדין או דיין מוסמך כי יש צורך בגירושין כאמור בסעיף קטן (א)(1), ולענין עדה נוצרית גם כי הדין מאפשר גירושין כאמור בסעיף קטן (א)(3), יעביר בית המשפט את הבקשה להתרת הנישואין לבית הדין הדתי, כדי שיקבע את המועד לדיון ולהחלטה בדבר הגירושין, ואולם אין בהעברת הבקשה כדי להקנות לבית הדין סמכות שיפוט בענינים הכרוכים בגירושין; לבית הדין יהיו הסמכויות הנתונות לו על פי כל דין לצורך הגירושין.

(ד) קבע ראש בית הדין או דיין מוסמך כי אין צורך בגירושין כאמור בפסקה (א)(1) או כי הדין אינו מאפשר גירושין כאמור בפסקה (א)(3), או שלא נמסרה קביעה בתוך שלושה חודשים מיום משלוח הפניה והמועד למסירתה לא הוארך, או שחלפה התקופה שניתנה כארכה – ידון בית המשפט בבקשה להתרת הנישואין.

(ה) על אף האמור בסעיף זה רשאי נשיא בית המשפט העליון לבקשת בעל דין או לבקשת היועץ המשפטי לממשלה, שהוגשה בתוך מועד שייקבע בתקנות, להורות כי סמכות השיפוט בבקשה מסוימת להתרת נישואין תהיה לבית המשפט או לבית דין דתי אחר, אם שוכנע כי הדבר מוצדק בנסיבות הענין.

(ו) ראש בית דין רשאי להודיע, בהודעה כללית, לנשיא בית המשפט העליון, כי בהתקיים נסיבות מסוימות אין צורך בגירושין על פי הדין הדתי שלפיו הוא דן, כדי שבן הזוג שעליו חל אותו דין דתי יוכל להינשא מחדש; התקיימו

הנסיבות המפורטות בהודעה הכללית, לא תישלח פניה לאותו בית דין.

(ז) בסעיף זה –

"ראש בית דין", כל אחד מאלה לפי הענין:

(1) לענין יהודים – נשיא בית הדין הרבני הגדול;

(2) לענין דרוזים – ראש בית הדין הדתי הדרוזי לערעורים;

(3) לענין מוסלמים – נשיא בית הדין השרעי לערעורים;

(4) לענין בני עדה נוצרית – ראש בית הדין הגבוה של אותה עדה נוצרית;

"דיין", כל אחד מאלה לפי הענין:

(1) לענין יהודים – דיין כהגדרתו בחוק הדיינים, התשט"ו-1955, המכהן בבית הדין הרבני הגדול;

(2) לענין דרוזים – קאדי-מד'הב כהגדרתו בחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים, התשכ"ג-1962, המכהן בבית הדין הדתי הדרוזי לערעורים;

(3) לענין מוסלמים – קאדי כהגדרתו בחוק הקאדים, התשכ"א-1961, המכהן בבית הדין השרעי לערעורים;

(4) לענין בני עדה נוצרית – דיין של בית דין גבוה של עדה נוצרית כמשמעותו בסימן 54 לדבר המלך במועצה על ארץ ישראל, 1922-1947.

הוראות שלא יחולו **4.** (א) סימן 55 לדבר המלך במועצתו לארץ-ישראל, 1947-1922, לא יחול בענין שחוק זה דן בו.

(ב) הסייגים שבסימן 64(1) ובפסוק השני לסימן 65 לדבר המלך האמור לא יחולו בענין שהשיפוט בו נקבע לפי חוק זה.

ברירת הדין בבית המשפט לעניני משפחה **5.** (א) בית המשפט לעניני משפחה ששיפוטו נקבע לפי חוק זה ידון בענין לפי סדר ההעדפה הבא:

(1) הדין הפנימי של מקום מושבם המשותף של בני הזוג;

(2) הדין הפנימי של מקום מושבם המשותף האחרון של בני הזוג;

(3) הדין הפנימי של ארץ אזרחותם המשותפת של בני הזוג;

(4) הדין הפנימי של מקום עריכת הנישואין –

ובלבד שבית המשפט לא ידון לפי דין כאמור אם חלים על פיו דינים שונים על שני בני הזוג או אם לא ניתן לפיו לערוך גירושין.

(ב) באין דין שיחול לפי סעיף קטן (א), רשאי בית המשפט לדון לפי הדין הפנימי של מקום מושבו של אחד מבני הזוג, כפי שייראה לו צודק בנסיבות הענין.

(ג) הסכמת בני הזוג תשמש לעולם עילה לגירושין.

(ד) לענין סעיף זה, "מקום מושב" – כהגדרתו בסעיף 80 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962.

הגדרות

6. בחוק זה –

"התרת נישואין" – לרבות גירושין, ביטול נישואין והכרזה שהנישואין בטלים מעיקרם;

"גירושין" – לרבות ביטול נישואין, אך למעט הכרזה שהנישואין בטלים מעיקרם;

"בית דין דתי" – בית דין רבני, בית דין שרעי, בית דין של עדה נוצרית ובית דין דתי דרוזי, כמשמעותם על פי דין;

"מקום מושב" – (נמחקה)

ביצוע ותקנות

7. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

(ב) שר המשפטים רשאי לקבוע בצו בתי משפט מסוימים שיהיו מוסמכים לדון בעניני התרת נישואין לפי חוק זה.

שמירת דינים

8. הוראות חוק זה אינן באות לגרוע מסעיף 9 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953.

פרק ט

ירושה

חוק הירושה, תשכ"ה-1965 452
תקנות הירושה, תשנ"ח-1998 496
תקנות הירושה (אגרות בתי הדין הדתיים), תשנ"ט-1999 523
תקנות הירושה (בדיקת פרטה ודו"חות כספיים של מנהלי עזבונות), תשמ"ט-1988 526
תקנות הירושה (דרכים להשקעת כספי עיזבון), תש"ס-2000 527
חוק הצהרות מוות, תשל"ח-1978 530

חוק הירושה, תשכ"ה-1965

פרק ראשון: הוראות כלליות

הירושה

1. במות אדם עובר עזבונו ליורשיו.

היורשים

2. היורשים הם יורשים על פי דין או זוכים על פי צוואה; הירושה היא על פי דין זולת במידה שהיא על פי צוואה.

כשרות לרשת: בני-אדם

3. (א) כל מי שהיה בחיים במות המוריש כשר לרשת אותו.

(ב) מי שנולד תוך 300 יום לאחר מות המוריש, דינו כדין מי שהיה בחיים במות המוריש, זולת אם הוכח שהורתו היתה אחרי כן.

(ג) לענין זכויות הירושה של ילד אין נפקא מינה אם בשעת לידתו היו הוריו נשואים זה לזה, ואם לא.

כשרות לרשת: תאגידים

4. תאגיד כשר לרשת אם במות המוריש היה כשר לזכות בנכסים או אם נעשה כשר לזכות בנכסים תוך שנה ממתן צו קיום הצוואה; בית המשפט רשאי להאריך תקופה זו בשנה נוספת.

פסלות לרשת

5. (א) אלה פסולים לרשת את המוריש:

(1) מי שגרם, במתכוון או באדישות, למותו של המוריש;

(1א) מי שהורשע על שניסה לגרום למותו של המוריש;

(2) מי שהורשע על שהעלים או שהשמיד את צוואתו האחרונה של המוריש, או שזייף אותה, או שתבע על פי צוואה מזוייפת.

(ב) מי שהורשע על שניסה לגרום למות המוריש והמוריש מחל לו, בכתב או על ידי עשיית צוואה לטובתו, חוזר ונעשה כשר לרשת את המוריש.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), בית המשפט רשאי, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, לקבוע כי הפסלות לרשת תחול רק על חלק מהזכות לרשת את המוריש או שלא תחול כלל על מי שמתקיים בו האמור באותו סעיף קטן,

בהתחשב בנסיבות ההמתה או ההרשעה, לפי העניין, אם שוכנע כי היה זה רצון המוריש.

(ד) הוראות סעיף קטן (א)(1) לא יחולו על יורש שהוכיח ברמת ההוכחה הנדרשת במשפט אזרחי, כי מתקיימות נסיבות של סייג לפליליות המעשה לפי סימן ב' לפרק ה'1 לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

(ה) בית המשפט רשאי להורות שיורש לא יהיה רשאי לעשות פעולה בנכסי העיזבון שיש בה כדי לשנות את מצב הזכויות בנכסים, לרבות משיכה, העברה, מכירה, הענקת מתנה, שעבוד או עיקול, עד להכרעת הדין בהליך הפלילי או עד להחלטת בית המשפט כאמור בסעיפים קטנים (א) עד (ד), לפי העניין.

הסתלקות היורש מזכותו בעזבון

6. (א) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העזבון רשאי יורש, בהודעה בכתב לרשם לעניני ירושה, או לבית המשפט כאשר הענין הועבר אליו לפי סעיף 67א, להסתלק מחלקו בעזבון, כולו או מקצתו, או ממנה שהוא זכאי לה על פי צוואה, כולה או מקצתה.

(ב) מי שהסתלק מחלקו בעזבון, רואים אותו במידה שהסתלק כאילו לא היה יורש מלכתחילה; אין הסתלקות לטובת אדם אחר, אלא לטובת בן-זוגו, ילדו או אחיו של המוריש.

(ג) הסתלקות של קטין ושל מי שהוכרז פסול-דין טעונה אישור בית המשפט.

(ד) הסתלקות על תנאי – בטלה.

(ה) בחוק זה, "רשם לעניני ירושה" – כמשמעותו בסעיף 65א.

הסתלקות בנסיבות מיוחדות – חרבות ברזל

6א. (א) על אף האמור בסעיף 6, יורש של מי מהמנויים להלן רשאי להסתלק מחלקו בעיזבון גם לטובת בני משפחה של מוריש המנויים בסעיף 10 וכן לטובת בן זוגו לשעבר של המוריש ולטובת ילדו או לטובת ילד שהמוריש ראה אותו כילדו, אם המוריש מת בתקופה האמורה בהגדרה "פעולות המלחמה":

(1) מי שמת בפעולות האיבה או בפעולות המלחמה;

(2) חייל שנספה במערכה כהגדרתו בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י-1950;

(3) מי שהיה זכאי לתגמולים לפי פרק י"ג1 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995;

(4) שוטר כהגדרתו בחוק המשטרה (נכים ונספים), התשמ"א-1981;

(5) סוהר כהגדרתו בחוק שירות בתי הסוהר (נכים ונספים), התשמ"א-1981;

(6) שומר כהגדרתו בסעיף 6א לחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), התשכ"א-1961.

(ב) השר רשאי, בצו, להאריך את התקופה האמורה בהגדרה "פעולות המלחמה" בתקופות נוספות שלא יעלו על שנה בכל פעם.

(ג) בסעיף זה – "ההכרזה על מצב מיוחד בעורף" – ההכרזה על מצב מיוחד בעורף כהגדרתו בחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951, מיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023); "פעולות האיבה" – פעולות האיבה שאירעו בתקופה שמיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) עד תום תקופת תוקפה של ההכרזה על מצב מיוחד בעורף; "פעולות המלחמה" – הפעולות הצבאיות המשמעותיות שאירעו בתקופה שמיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) ועד שנה מתום תקופת תוקפה של ההכרזה על מצב מיוחד בעורף; "הפעולות הצבאיות המשמעותיות" – הפעולות הצבאיות המשמעותיות שעליהן החליטה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי לפי סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, והודיעה לגביהן לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת ביום כ"ג בתשרי התשפ"ד (8 באוקטובר 2023).

עסקאות אחרות בזכות היורש

7. (א) לאחר מות המוריש וכל עוד לא חולק העזבון רשאי יורש, בהסכם שבכתב, להעביר או לשעבד את חלקו בעזבון, כולו או מקצתו, ורשאים נושי היורש לעקל חלקו בעזבון.

(ב) העברה ושעבוד כאמור מצד קטין ומצד מי שהוכרז פסול-דין טעונים אישור בית המשפט.

(ג) העברה, שעבוד או עיקול כאמור אינם מקנים זכויות אלא כדי המגיע ליורש בחלוקת העזבון; הם שוללים מן היורש את הזכות להסתלק מחלקו בעזבון.

(ד) זכותו של יורש בנכס מסויים מנכסי העזבון אינה ניתנת להעברה, לשעבוד או לעיקול כל עוד לא חולק העזבון.

עסקאות בירושה עתידה

8. (א) הסכם בדבר ירושתו של אדם וויתור על ירושתו שנעשו בחייו של אותו אדם – בטלים.

(ב) מתנה שאדם נותן על מנת שתוקנה למקבל רק לאחר מותו של הנותן, אינה בת-תוקף אלא אם נעשתה בצוואה לפי הוראות חוק זה.

צוואות הדדיות

8א. (א) בני זוג רשאים לערוך צוואות מתוך הסתמכות של בן הזוג האחד על צוואת בן הזוג האחר; צוואות כאמור יכולות להיעשות בין אם הזוכה על פי כל אחת מהצוואות הוא בן הזוג ובין אם הוא גורם שלישי, בין בשני מסמכים שנערכו באותה עת ובין במסמך אחד (בסעיף זה – צוואות הדדיות).

(ב) לביטול צוואה הדדית לא יהיה תוקף אלא אם כן יתקיים אחד מאלה:

(1) בחייהם של שני בני הזוג – המצווה המבקש לבטל את צוואתו ימסור הודעה בכתב על ביטול הצוואה למצווה השני; נמסרה הודעה כאמור, בטלות הצוואות ההדדיות של שני המצווים;

(2) לאחר מות אחד מבני הזוג –

(א) כל עוד לא חולק העיזבון – בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את צוואתו יסתלק שלא לטובתו, לטובת ילדו או לטובת אחיו של המוריש, מכל מנה או מכל חלק בעיזבון שהוא אמור לקבל לפי הצוואה ההדדית של המצווה שמת;

(ב) לאחר חלוקת העיזבון – בן הזוג שנותר בחיים ומבקש לבטל את צוואתו ישיב את כל שירש לפי הצוואה ההדדית לעיזבון, ואם השבה בעין בלתי אפשרית או בלתי סבירה – ישיב את שווי המנה או החלק בעיזבון שירש;

(ג) הוראות סעיף קטן (ב) יחולו אם אין בצוואות ההדדיות הוראה אחרת, ואולם הוראה השוללת לחלוטין את הזכות לבטל את הצוואה בחיי שני בני הזוג – בטלה.

שניים שמתו כאחד

9. (א) מתו שניים או יותר ולא נקבע מי מהם מת תחילה, יהיו הזכויות בעזבונו של כל אחד מהם לפי כללים אלה:

(1) היה אחד התובעים יורש-ודאי ותובע אחר היה יורש-ספק, עדיף התובע שהוא יורש-ודאי;

(2) היו שני התובעים יורשי-ספק, עדיף התובע שהוא בן-זוגו או קרובו של המוריש שאת עזבונו מחלקים;

(3) בין תובעים אחדים באותה דרגת עדיפות יחולק העזבון, באין צוואה, לפי כללי החלוקה שבירושה על פי דין.

(ב) בסעיף זה, "יורש-ודאי" – מי שהיה יורש בין אם האחד ובין אם האחר מת תחילה; "יורש-ספק" – מי שהיה יורש רק אם אחד מהם מת תחילה.

שניים שמתו כאחד – חרבות ברזל

9א. (א) מתו בני משפחה שאחד או יותר מהם מתו בפעולות האיבה או בפעולות המלחמה, ומותם היה בתקופה שמיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023) עד יום כ"ג בתשרי התשפ"ד (8 באוקטובר 2023), יראו אותם כמי שלא ניתן לקבוע מי מהם מת תחילה, לפי סעיף 9.

(ב) על אף האמור בסעיף 9(א), הרשם לענייני ירושה או בית המשפט, לפי העניין, רשאי לנקוט פעולות כמפורט להלן, לגבי עיזבון של מי שמת כאמור בסעיף קטן (א):

(1) לאשר חלוקה אחרת בין היורשים, אם יורשי הוודאי הסכימו לה; ובהיעדר יורשי ודאי – לאשר חלוקה אחרת שהסכימו לה יורשי הספק, שהם בן זוגו או קרובו של המוריש;

(2) לקבוע חלוקה אחרת בין היורשים, מטעמים מיוחדים שיירשמו, לרבות בשל טיב היחסים במשפחה והתנהלותה או בשל התחקות אחר רצון המוריש, ובלבד שלא ייקבע כאמור בשל סדר הפטירה של בני המשפחה.

(ג) יראו בני משפחה שמתו בפעולות האיבה או בפעולות המלחמה כמי שלא ניתן לקבוע מי מהם מת תחילה, ויחולו לגבי עיזבונם הוראות סעיף קטן (ב), אלא אם כן

ידוע לגבי מי מהם שהיה בחיים לאחר התקופה האמורה בסעיף קטן (א).

(ד) בסעיף זה – "יורשים" – יורשי ודאי ויורשי ספק; "פעולות האיבה" ו"פעולות המלחמה" – כהגדרתן בסעיף 6א.

פרק שני: ירושה על פי דין

יורשים מבני המשפחה

10. יורשים על פי דין הם:

(1) מי שהיה במות המוריש בן-זוגו;

(2) ילדי המוריש וצאצאיהם, הוריו וצאצאיהם, הורי הוריו וצאצאיהם (בחוק זה – קרובי המוריש);

זכויות הירושה שלהם יהיו לפי האמור בפרק זה.

זכות הירושה של בן-זוג

11. (א) בן-זוגו של המוריש נוטל את המיטלטלין, כולל מכונית נוסעים, השייכים, לפי המקובל ולפי הנסיבות, למשק הבית המשותף, ונוטל משאר העזבון –

(1) אם הניח המוריש ילדים או צאצאיהם או הורים – חצי;

(2) אם הניח המוריש אחים או צאצאיהם או הורי הורים – שני שלישים, ובלבד שאם ערב מותו של המוריש היה בן הזוג נשוי לו שלוש שנים או יותר וגר עמו אותה שעה בדירה הכלולה, כולה או חלקה, בעזבון, יטול בן-הזוג את כל חלקו של המוריש בדירה האמורה, ושני שלישים מהנותר משאר העזבון.

(ב) אם לא הניח המוריש קרוב מן המנויים בסעיף קטן (א), יורש בן הזוג את העזבון כולו.

(ג) המגיע לבן-זוג על פי עילה הנובעת מקשר האישות, ובכלל זה מה שאשה מקבלת על פי כתובה, ינוכה מחלקו בעזבון; הוראה זו לא תחול על מה שמגיע לבן זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק, ואינה באה לפגוע בזכותו של בן-זוג לקבל מן העזבון מה שהמוריש קיבל לרגל הנישואין על מנת להחזירו כשיפקעו.

סדר העדיפות בין קרובי המוריש

12. ילדי המוריש קודמים להוריו, הוריו קודמים להורי הוריו.

החלקים בעזבון

13. ילדי המוריש חולקים ביניהם בשווה, וכן חולקים הורי המוריש ביניהם והורי הוריו ביניהם.

חליפיו של יורש

14. (א) ילדו של מוריש שמת לפניו והשאיר ילדים, הילדים יורשים במקומו, ועל דרך זו יורשים ילדים של כל אחד מקרובי המוריש שמת לפניו; הוראות אלה לא יחולו כאשר המוריש הניח בן זוג וכן הורים או הורי הורים כאמור בסעיף 11(א), או אחד מאלה.

(ב) ילדים היורשים לפי סעיף קטן (א) חולקים ביניהם בשווה מה שירשו בדרך זו.

(ג) ילדו או צאצא ילדו של מוריש שנמצא פסול לרשת והשאיר ילדים, הילדים יורשים במקומו; ואולם, בית המשפט רשאי לקבוע שהילדים לא יירשו במקומו של הפסול לרשת, אם שוכנע שהיה זה רצון המוריש שלא יירשו.

(ד) קרוב של מוריש שאינו ילדו או צאצא ילדו שנמצא פסול לרשת והשאיר ילדים, הילדים אינם יורשים במקומו; ואולם, בית המשפט רשאי לקבוע שהילדים יירשו במקומו של הפסול לרשת, אם שוכנע שהיה זה רצון המוריש.

יורש שהסתלק

15. מי שהסתלק מחלקו בעזבון שלא לטובת בן-זוגו, ילדו או אחיו של המוריש, חלקו מתווסף לשאר היורשים על פי חלקיהם.

ירושה מכוח אימוץ

16. (א) מי שאומץ כדין יורש את מאמצו כאילו היה ילדו, וכן יורשים את המאמץ צאצאי המאומץ; המאמץ יורש את המאומץ כאילו היה הורהו.

(ב) המאומץ וצאצאיו זוכים על פי דין בעזבונם של קרובי המאמץ כאילו היו יורשים, וקרובי המאמץ זוכים על פי דין בעזבונו של המאומץ כאילו היו יורשים.

(ג) המאומץ וצאצאיו יורשים את קרובי המאומץ, אולם הורי המאומץ והורי הוריו וצאצאיהם אינם יורשים את המאומץ.

זכות הירושה של המדינה

17. (א) באין יורש לפי הסעיפים 10 עד 16, תירש המדינה כיורשת על פי דין.

(ב) מה שירשה המדינה לפי סעיף זה ישמש למטרות חינוך, מדע, בריאות וסעד, אולם רשאי שר האוצר להעניק מנכסי העזבון או לשלם, בתחום שוויים של נכסי העזבון

שהגיעו לידי המדינה אחרי סילוק חובות העזבון, תשלום חד-פעמי או תשלומים חוזרים –

(1) לאדם שערב מות המוריש היה מחסורו על המוריש;

(2) לאדם או לתאגיד שערב מות המוריש היה מחסורו של המוריש עליו;

(3) לבן-משפחתו של המוריש או של בן-זוגו שאינו מיורשיו על פי דין.

פרק שלישי: ירושה על פי צוואה

סימן א': צורת הצוואה

צורות הצוואה

18. צוואה נעשית בכתב יד, בעדים, בפני רשות או בעל-פה.

צוואה בכתב יד

19. צוואה בכתב יד תיכתב כולה ביד המצווה, תישא תאריך כתוב בידו ותיחתם בידו.

צוואה בעדים

20. צוואה בעדים תהיה בכתב, תצויין בתאריך ותיחתם ביד המצווה בפני שני עדים לאחר שהצהיר בפניהם שזו צוואתו; העדים יאשרו באותו מעמד בחתימת ידם על פני הצוואה שהמצווה הצהיר וחתם כאמור.

הפקדת צוואה

21. (א) מי שעשה צוואה בכתב יד או בעדים רשאי להפקידה אצל רשם לעניני ירושה; ההפקדה תהיה במסירת הצוואה על ידי המצווה עצמו לרשם לעניני ירושה.

(ב) צוואה שהופקדה ונשמרה בפקדון לפי סעיף זה עד מותו של המצווה תהיה ראיה לכאורה שהאדם הנקוב בה כמצווה עשה את הצוואה ושנעשתה לכל המאוחר ביום ההפקדה.

(ג) אין בסעיף זה כדי לגרוע מזכותו של המצווה לקבל בחזרה בכל עת צוואה שהפקיד.

צוואה בפני רשות

22. (א) צוואה בפני רשות תיעשה על ידי המצווה באמירת דברי הצוואה בעל-פה בפני שופט, רשם של בית משפט או רשם לעניני ירושה, או בפני חבר של בית דין דתי, כמשמעותו בסעיף 155, או בהגשת דברי הצוואה בכתב, על ידי המצווה עצמו, לידי שופט או רשם של בית משפט, רשם לעניני ירושה או חבר בית דין דתי כאמור.

(ב) דברי הצוואה כפי שנרשמו על ידי השופט, הרשם של בית המשפט, הרשם לעניני ירושה או חבר בית הדין הדתי או

כפי שהוגשו לידו, ייקראו בפני המצווה, הוא יצהיר שזו צוואתו, והשופט, הרשם של בית המשפט, הרשם לעניני ירושה או חבר בית הדין הדתי יאשר בחתימתו על פני הצוואה שהיא נקראה ושהמצווה הצהיר כאמור.

(ג) נכתבה הצוואה בלשון שהמצווה אינו שומע, תיקרא בפניו בתרגום ללשון שהוא שומע, והמתרגם יאשר זאת על פני הצוואה.

(ד) במקום קריאת הצוואה או תרגומה בפני המצווה יכולה לבוא קריאתה או קריאת תרגומה על ידי המצווה עצמו.

(ה) צוואה שנעשתה בפני רשות מותר להפקידה אצל רשם לעניני ירושה.

(ו) צוואה בפני רשות תהיה ראיה לכאורה שהאדם הנקוב בה כמצווה עשה את הצוואה ושנעשתה ביום ובמקום הנקובים בה כיום העשיה ומקומה.

(ז) לענין סעיף זה דין נוטריון כדין שופט.

צוואה בעל-פה

23. (א) שכיב מרע וכן מי שרואה עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות, רשאי לצוות בעל-פה בפני שני עדים השומעים לשונו.

(ב) דברי המצווה, בציון היום והנסיבות לעשיית הצוואה, יירשמו בזכרון דברים שייחתם בידי שני העדים ויופקד על ידיהם אצל רשם לעניני ירושה; רישום, חתימה והפקדה כאמור ייעשו ככל האפשר בסמוך לאחר שניתן לעשותם.

(ג) צוואה בעל-פה בטלה כעבור חודש ימים לאחר שחלפו הנסיבות שהצדיקו עשייתה והמצווה עודנו בחיים.

פסלות עדים

24. קטין ומי שהוכרז פסול-דין אינם כשרים להיות עדים לעשיית צוואה לפי סימן זה.

קיום צוואה על אף פגם או חסר בצורתה

25. (א) התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, ולא היה לרשם לענייני ירושה או לבית המשפט, לפי העניין, ספק כי היא משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה, רשאי הוא, בהחלטה מנומקת, לקיימה אם אף נפל פגם בפרט מן הפרטים או בהליך מן ההליכים המפורטים בסעיפים 19, 20, 22 או 23 או בכשרות העדים, או בהעדר פרט מן הפרטים או הליך מן ההליכים כאמור.

(ב) בסעיף זה "מרכיבי היסוד בצוואה" הם:

(1) בצוואה בכתב יד כאמור בסעיף 19 הצוואה כולה כתובה בכתב ידו של המצווה;

(2) בצוואה בעדים כאמור בסעיף 20 – הצוואה בכתב והמצווה הביאה בפני שני עדים;

(3) בצוואה בפני רשות כאמור בסעיף 22 – הצוואה נאמרה בפני רשות או הוגשה לרשות, על ידי המצווה עצמו;

(4) בצוואה בעל פה כאמור בסעיף 23 – הצוואה נאמרה על ידי המצווה עצמו בפני שני עדים השומעים את לשונו בעת שהיה שכיב מרע או בעת שראה את עצמו, בנסיבות המצדיקות זאת, מול פני המוות.

סימן ב': תוקף הצוואה

כשרות לצוות

26. צוואה שנעשתה על ידי קטין או על ידי מי שהוכרז פסול-דין או שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה – בטלה.

חופש לצוות

27. (א) התחייבות לעשות צוואה, לשנותה או לבטלה או שלא לעשות אחת מאלה – אינה תופסת.

(ב) הוראת צוואה השוללת או מגבילה את זכות המצווה לשנות את הצוואה או לבטלה – בטלה.

הצוואה מעשה אישי

28. (א) אין צוואה נעשית אלא על ידי המצווה עצמו.

(ב) הוראת צוואה התולה תקפה ברצונו של אדם שאינו המצווה – בטלה.

מסירת קביעה וסמכות בחירה

29. אין המצווה יכול למסור לאחר את קביעת האדם שיזכה מן העזבון או את קביעת החלק היחסי או המנה שאדם יזכה בהם; אולם אם ציין המצווה בצוואה אנשים שמתוכם יש לבחור זוכה, או ציין נכסים שמתוכם יש לבחור מנה, רשאי לבחור מי שהמצווה קבעו לכך בצוואתו; ואם לא קבע המצווה, או שקבע והבחירה לא נעשתה תוך זמן סביר, יבחר בית המשפט או אדם שיקבע בית המשפט.

אונס איום וכו'

30. (א) הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית – בטלה.

(ב) הוראת צוואה שנעשתה מחמת טעות – אם אפשר לקבוע בבירור מה היה המצווה מורה בצוואתו אילמלא הטעות,

יתקן בית המשפט לפי זה את דברי הצוואה; אם אי-אפשר לעשות כן – בטלה הוראת הצוואה.

אי-ביטול של צוואה פגומה

31. עברה שנה מהיום שהאונס, האיום, ההשפעה הבלתי הוגנת או התחבולה חדלו לפעול על המצווה, או מהיום שנודע למצווה על התרמית או הטעות, והיה בידי המצווה לבטל את הצוואה ולא עשה כן, לא יהיה עוד באותו פגם כדי ביטול הוראת הצוואה או תיקונה.

טעות סופר וכו' **32.** נפלה בצוואה טעות סופר או טעות בתיאורו של אדם או של נכס, בתאריך, במספר, בחשבון או כיוצא באלה, ואפשר לקבוע בבירור את כוונתו האמיתית של המצווה, יתקן את הטעות הרשם לעניני ירושה, או בית המשפט כאשר הענין הועבר אליו לפי סעיף 67א.

צוואה סתומה וכו' **33.** הוראת צוואה שאין לראות מתוכה למי ציווה המצווה או מה ציווה או שאין להבין משמעותה – בטלה.

צוואה בלתי חוקית וכו' **34.** הוראת צוואה שביצועה בלתי חוקי, בלתי מוסרי או בלתי אפשרי – בטלה.

צוואה לטובת עדים וכו' **35.** הוראת צוואה, פרט לצוואה בעל-פה, המזכה את מי שערך אותה או היה עד לעשייתה או לקח באופן אחר חלק בעריכתה, והוראת צוואה המזכה בן-זוגו של אחד מאלה – בטלה.

ביטול על ידי המצווה **36.** (א) המצווה רשאי לבטל צוואתו, אם על ידי ביטול במפורש באחת הצורות לעשיית צוואה, ואם על ידי השמדת הצוואה; השמיד המצווה את הצוואה, חזקה עליו שהתכוון בכך לבטלה.

(ב) צוואה חדשה, אף אם אין בה ביטול מפורש של צוואה קודמת, רואים אותה כמבטלת את הקודמת במידה שהוראות הצוואה החדשה סותרות את הוראות הצוואה הקודמת, זולת אם אין בצוואה החדשה אלא הוספה על האמור בצוואה הקודמת.

תחולה **37.** לענין סימן זה "הוראת צוואה" – גם הצוואה כולה, חלק ממנה ותנאי מתנאיה במשמע.

ביטול מקצת הצוואה **38.** (א) נקבע בצוואה דבר בלתי חוקי, בלתי מוסרי או בלתי אפשרי כתנאי לזכיה או כחיוב לפי סעיף 45, בטל התנאי או החיוב, ואין בכך כדי לבטל את הזכיה שהיתה מותנית או שהחיוב היה מוטל עליה.

(ב) בטלים חלק, הוראה או תנאי של צוואה שלא כאמור בסעיף קטן (א), אין בכך כדי לבטל שאר חלקיה, הוראותיה או תנאיה אלא במידה שנראה לבית המשפט שהם קשורים קשר בל ינתק במה שבטל או שהמצווה לא היה רוצה בהם בלעדיו.

הצורך בצו קיום צוואה

39. אין לתבוע זכויות על פי צוואה ואין להיזקק לה כצוואה אלא אם ניתן עליה צו קיום לפי הוראות הפרק החמישי.

סימן ג': הוראות הצוואה

נושא הצוואה

40. אדם רשאי לצוות לאחד או לאחדים –

(1) כל עזבונו או חלק יחסי מכל עזבונו;

(2) נכס מנכסי עזבונו או טובת הנאה מעזבונו (בחוק זה – מנה).

יורש במקום יורש

41. (א) המצווה רשאי לצוות לשניים על מנת שיזכה השני אם לא זכה הראשון; השני יזכה אם מת הראשון לפני המצווה או שנמצא פסול לרשת או שהסתלק מן המגיע לו שלא לטובת בן-זוגו, ילדו או אחיו של המוריש.

(ב) זכה השני, דינו כדין מי שהמצווה ציווה לו לכתחילה.

(ג) על דרך זו רשאי המצווה לצוות גם ליותר משניים.

יורש אחר יורש

42. (א) המצווה רשאי לצוות לשניים על מנת שיזכה השני אחרי שזכה הראשון; השני יזכה במות הראשון או בהתקיים התנאי או בהגיע המועד שנקבע לכך בצוואה, הכל לפי המוקדם יותר.

(ב) הראשון רשאי לעשות במה שקיבל כבתוך שלו, והשני לא יזכה אלא במה ששייר הראשון; אולם אין הראשון יכול לגרוע מזכותו של השני על ידי צוואה.

(ג) השני יזכה אם היה כשר לרשת את המצווה בשעת זכייתו, אף אם לא היה כשר לכך במות המצווה; מת השני לפני שעת זכייתו או שנמצא פסול לרשת או שהסתלק מן המגיע לו, הוראת הצוואה לטובתו מתבטלת.

(ד) הוראת צוואה על דרך זו ליותר משניים – בטלה, זולת הוראה לטובתו של מי שהיה בחיים בשעת עשיית הצוואה.

יורש על תנאי דוחה

43. (א) המצווה רשאי לצוות שיורש יזכה בהתקיים תנאי או בהגיע מועד.

(ב) לא נתקיים התנאי או לא הגיע המועד לפני מות המצווה, יתנהל העזבון על ידי מנהל עזבון עד שיתקיים התנאי או שיגיע המועד או עד שיתברר שהתנאי לא יוכל עוד להתקיים; והוא הדין כשציווה המצווה לתאגיד שעדיין אינו כשר לרשת בהתאם לסעיף 4.

(ג) לא קבע המצווה מי יזכה אם יתברר שהתנאי לא יוכל עוד להתקיים, יזכו היורשים על פי דין.

יורש על תנאי מפסיק

44. (א) המצווה רשאי לצוות שיורש יחדל מלזכות בהתקיים תנאי או בהגיע מועד.

(ב) לא קבע המצווה מי יזכה בהתקיים התנאי או בהגיע המועד, יזכו יורשיו על פי דין כיורשים אחרי אותו יורש בהתאם להוראות סעיף 42.

חיובי יורש

45. המצווה רשאי להורות בצוואתו דבר שיורש יהיה חייב לעשותו, או להימנע מעשותו, במה שקיבל מן העזבון; מילויו של חיוב כזה יכול לדרוש כל מי שמעונין במילוי, ואם היה בדבר ענין לציבור – גם היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו.

צוואה וירושה על פי דין

46. ציווה המצווה חלק יחסי מכל עזבונו לאחד מיורשיו על פי דין, יבוא חלק זה במקום המגיע לאותו יורש על פי דין ולא בנוסף לכך.

מנה וחלק בעזבון

47. ציווה המצווה מנה למי שיורש על פי דין או למי שזוכה בחלק יחסי מכל העזבון על פי הצוואה, תבוא המנה בנוסף על החלק בעזבון ולא במקומו.

יורשים שלא נקבעו חלקיהם

48. ציווה המצווה לאחדים ולא קבע חלקיהם, יחלקו בשווה.

זכות על פי צוואה

49. (א) זוכה על פי צוואה שמת לפני המצווה, ולא קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומו – אם בשעת מות המצווה נשארו צאצאים של אותו זוכה, יזכו הם לפי כללי החלוקה שבירושה על פי דין; בכל מקרה אחר הוראת הצוואה לטובת אותו זוכה מתבטלת.

(ב) זוכה על פי צוואה שהוא ילדו או צאצא ילדו של המוריש אשר נמצא פסול לרשת והשאיר ילדים, הילדים זוכים במקומו, אלא אם כן קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומם; ואולם, בית המשפט רשאי לקבוע שהילדים לא יזכו במקומו של הפסול לרשת, אם שוכנע שהיה זה רצון המוריש שלא יזכו.

(ג) זוכה על פי צוואה שאינו ילדו או צאצא ילדו של המוריש אשר נמצא פסול לרשת והשאיר ילדים, הילדים אינם זוכים במקומו, אלא אם כן קבע המצווה אחרת; ואולם, בית המשפט רשאי לקבוע שהילדים יזכו במקומו של הפסול לרשת, אם שוכנע שהיה זה רצון המוריש.

יורש פסול ויורש שהסתלק

50. זוכה על פי צוואה שנמצא פסול לרשת או שהסתלק מן המגיע לו, שלא לטובת בן-זוגו, ילדו או אחיו של המוריש, ולא קבע המצווה אדם אחר שיזכה במקומו, הוראת הצוואה לטובתו מתבטלת, אלא אם כן קבע בית המשפט אחרת לפי סעיף 49.

מנה של נכס מסויים

51. (א) ציווה המצווה נכס מסויים, יזכה בו הזוכה כמות שהיה הנכס במות המצווה.

(ב) אין הזוכה זכאי לדרוש מן היורשים האחרים סילוקו של שעבוד ששועבד בו הנכס על ידי המצווה.

(ג) אין הזוכה זכאי לפיצוי מן היורשים האחרים אם במות המצווה לא היה הנכס בין נכסיו.

(ד) פירות הנכס ויציאותיו עד מות המצווה הם לחשבון העזבון, מאז ואילך הם לחשבונו של הזוכה, זולת אם זכה בנכס במועד מאוחר יותר.

מנה של נכס בלתי מסויים

52. ציווה המצווה נכס בלתי מסויים, זכאי הזוכה לנכס מסוג בינוני.

כפיפות להוראות הצוואה

53. הוראות הסעיפים 41 עד 52, פרט לסעיף 42(ד), חלות במידה שאין בצוואה הוראות אחרות.

פירוש הצוואה

54. (א) מפרשים צוואה לפי אומד דעתו של המצווה כפי שהיא משתמעת מתוך הצוואה, ובמידה שאינה משתמעת מתוכה – כפי שהיא משתמעת מתוך הנסיבות.

(ב) צוואה הניתנת לפירושים שונים, הפירוש המקיים אותה עדיף על פירוש שלפיו היא בטלה.

(ג) צוואה יכול שתהיה בלשון מתנה, מחילה או הודאה או בכל לשון אחרת.

מעין צוואה

55. איש ואשה החיים חיי משפחה במשק בית משותף אך אינם נשואים זה לזה, ומת אחד מהם ובשעת מותו אף אחד מהם לא היה נשוי לאדם אחר, רואים את הנשאר בחיים כאילו המוריש ציווה לו מה שהנשאר בחיים היה מקבל בירושה על-פי דין אילו היו נשואים זה לזה, והוא כשאין הוראה אחרת, מפורשת או משתמעת, בצוואה שהשאיר המוריש.

פרק רביעי: מזונות מן העזבון

הזכות למזונות

56. הניח המוריש בן-זוג, ילדים או הורים והם זקוקים למזונות, זכאים הם למזונות מן העזבון לפי הוראות פרק זה, בין בירושה על פי דין ובין בירושה על פי צוואה.

גדרי הזכות למזונות

57. (א) הזכות למזונות היא –

(1) לבן-זוגו של המוריש – כל זמן אלמנותו, אולם רשאי בית המשפט לתת מענק חד-פעמי לאלמנת המוריש הנישאת שנית אם נראה לבית המשפט לעשות כן בנסיבות הענין ובשים לב לזכויות ילדי המוריש;

(2) לילדי המוריש – עד גיל 18, לילד נכה – כל זמן נכותו, לילד שהוא חולה נפש – כל עוד הוא חולה נפש, ולילד עם מוגבלות שכלית-התפתחותית – כמשמעותו בחוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), תשכ"ט-1969;

(3) לילד בגיר של המוריש שבית המשפט ראה לפי הנסיבות שמן הראוי לקבוע לו מזונות – עד גיל 23;

(4) להורי המוריש שהדאגה לפרנסתם היתה עליו ערב מותו – כל ימי חייהם.

(ב) בן-זוג שערב מות המוריש נשללה ממנו זכותו לקבל מזונות ממנו, אינו זכאי למזונות מעזבונו.

(ג) איש ואשה החיים חיי משפחה במשק בית משותף אך אינם נשואים זה לזה, ומת אחד מהם ובשעת מותו אף אחד מהם לא היה נשוי לאדם אחר, זכאי הנשאר בחיים למזונות מן העזבון כאילו היו נשואים זה לזה.

(ד) ילד, לענין מזונות – לרבות ילד שנולד אחרי מות המוריש, ילד שלא מנישואין, ילד מאומץ, וכן נכד של המוריש שנתייתם לפני מות המוריש או שהדאגה לפרנסתו היתה על המוריש ערב מותו ואין הוריו יכולים לספק לו מזונותיו.

הוצאות הכשרה למשלח יד

58. מזונות מן העזבון – לרבות הוצאות הכשרתו של הזכאי למשלח יד.

קביעת המזונות

59. בקביעת הזכות למזונות ומידתם יתחשב בית המשפט, בין השאר:

(1) בשווי העזבון;

(2) במה שהזכאי למזונות עשוי לקבל מן העזבון כיורש על פי דין או כזוכה על-פי צוואה;

(3) ברמת החיים של המוריש ושל הזכאי למזונות כפי שהיתה ערב מות המוריש, ובשינוי שחל בצרכיו של הזכאי עקב מות המוריש;

(4) ברכושו של הזכאי למזונות;

(5) בהכנסתו של הזכאי למזונות מכל מקור שהוא, ובלבד שלגבי בן-זוגו של המוריש לא יתחשב בית המשפט בהכנסתו מעבודתו או ממשלח ידו אלא במידה שהכנסה כזאת שימשה גם ערב מות המוריש לפרנסת המשפחה או לפרנסת בן-הזוג;

(6) במזונות שהזכאי יכול לקבל על-פי הסעיפים 2 או 3 לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959;

(7) לגבי בן-זוגו של המוריש – במה שמגיע לו על-פי עילה הנובעת מקשר האישות, לרבות מה שהאשה מקבלת על פי כתובה.

בקשה לקביעת המזונות

60. (א) בקשה לקביעת מזונות תוגש לבית המשפט לפני חלוקת העזבון; אולם בית המשפט רשאי להיזקק לבקשה שהוגשה תוך ששה חדשים לאחר חלוקת העזבון אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת.

(ב) בית המשפט רשאי לפסוק מזונות למפרע החל ממות המוריש; וכן רשאי הוא לפסוק מזונות זמניים עד לגמר בירור הבקשה.

(ג) (בוטל)

דרכי סיפוק המזונות

61. (א) בית המשפט יקבע את סיפוק המזונות בהקצבות חוזרות, אולם רשאי הוא לקבעו בתשלום חד-פעמי או מקצתו בצורה האחת ומקצתו בצורה האחרת, אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת.

(ב) בית המשפט רשאי לקבוע את הדרכים לסיפוק המזונות ובין השאר –

(1) מי יספק את המזונות ולידי מי יסופקו;

(2) הבטחת המזונות על ידי הפקדה, השקעה, ביטוח קצבה, שעבוד או באופן אחר.

(ג) בית המשפט רשאי להתנות את סיפוק המזונות בתנאים אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת.

(ד) נקבעו הקצבות חוזרות, רשאי כל צד, בכל עת, לבקש שינוי הדרכים או התנאים לסיפוקן או לבקש החלפתן בתשלום חד-פעמי.

גילוי עובדות ושינוי נסיבות

62. (א) נקבעו מזונות, רשאי הזכאי למזונות לבקש הגדלתם ורשאים היורשים לבקש הקטנתם או ביטולם ולבקש החזרתו של תשלום חד-פעמי, כולו או מקצתו, הכל לפי הענין, אם נתגלו עובדות שהיו קיימות בשעת קביעת המזונות ולא היו ידועות למבקש אותה שעה.

(ב) נקבעו הקצבות חוזרות, רשאי הזכאי למזונות לבקש הגדלתן ורשאים היורשים לבקש הקטנתן או הפסקתן אם השתנו הנסיבות שהיו קיימות בשעת קביעתן, ובלבד שבקשה לפי סעיף קטן זה לא תוגש לבית המשפט לפני תום שנה מיום החלטתו הקודמת ושבית המשפט רשאי שלא להיזקק לשינוי בנסיבות שהמבקש יכול היה לצפות מראש בשעת הדיון הקודם.

(ג) אין לחייב יורש לפי סעיף זה בתשלום מזונות אלא כדי שוויו של מה שקיבל מן העזבון, ואם קיבל מנכסי העזבון בתום לב – כדי שוויו של מה שנשאר בידו; ואין לחייב זכאי למזונות בהחזרת תשלום חד-פעמי שקיבל, אלא כדי שוויו של מה שקיבל, ואם קיבל בתום לב – כדי שוויו של מה שנשאר בידו.

הרחבת העזבון לצרכי מזונות

63. (א) לא היה בעזבון כדי סיפוק מזונות לכל הזכאים להם, רשאי בית המשפט לראות כחלק מן העזבון מה שנתן המוריש בלי תמורה נאותה תוך שנתיים לפני מותו, למעט מתנות ותרומות הניתנות לפי הנהוג בנסיבות הענין.

(ב) בית המשפט רשאי לחייב את המקבל להחזיר לעזבון או לשלם מזונות כדי שוויו של מה שנשאר בידו בזמן מות המוריש, ואם קיבל שלא בתום-לב – כדי שוויו של מה שקיבל.

(ג) המקבל רשאי להפחית את התמורה שנתן או שוויה ממה שעליו להחזיר או לשלם.

סדר העדיפויות בין הזכאים

64. לא היה בעזבון כדי סיפוק המזונות לכל הזכאים להם, רשאי בית המשפט, לפי הנסיבות, לחלקם ביניהם או לפסוק מזונות לאלה הנראים לו כזקוקים להם ביותר.

עסקאות בזכות למזונות

65. (א) הסכם בדבר מזונות לפי פרק זה וויתור עליהם, אם נעשו בחיי המוריש – בטלים, ואם נעשו אחרי מותו, טעונים אישור בית המשפט.

(ב) הוראת צוואה השוללת או מגבילה זכות למזונות לפי פרק זה – בטלה.

(ג) זכות למזונות לפי פרק זה אינה ניתנת להעברה, לשעבוד או לעיקול ואינה עוברת בירושה.

פרק חמישי: צו ירושה וצו קיום צוואה

ממונה ארצי ורשמים לעניני ירושה

65א. (א) האפוטרופוס הכללי, כמשמעותו בסעיף 2 לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978, יהיה ממונה ארצי לעניני ירושה (להלן – הממונה הארצי), והמשנה לאפוטרופוס הכללי יהיה משנה לממונה הארצי.

(ב) כל אחד מסגני האפוטרופוס הכללי, הכשיר להיות שופט של בית משפט שלום, יהיה רשם לעניני ירושה.

(ג) שר המשפטים רשאי למנות, נוסף על הרשמים לפי סעיף קטן (ב), עובד המדינה שהאפוטרופוס הכללי ממונה עליו, הכשיר להיות שופט של בית משפט שלום, לרשם לעניני ירושה.

(ד) שר המשפטים יקבע, בהודעה ברשומות, את אזורי פעולתם של הרשמים לעניני ירושה.

(ה) שמות סגני האפוטרופוס הכללי שהם רשמים לעניני ירושה לפי הוראות סעיף קטן (ב) ושמות הרשמים לעניני ירושה שמונו לפי סעיף קטן (ג) יפורסמו ברשומות.

הצהרה על זכויות היורשים

66. (א) הרשם לעניני ירושה רשאי להצהיר על זכויות היורשים: בירושה על פי דין – על ידי צו ירושה; בירושה על פי צוואה – על ידי צו קיום צוואה (להלן – צו קיום).

(ב) ציווה המוריש חלק מנכסיו, יינתן על אותו חלק צו קיום, ועל הנותר – צו ירושה.

הגשת התנגדויות

67. הוגשה בקשה לצו ירושה או לצו קיום, יודיע על כך הרשם לעניני ירושה ברבים ויקבע זמן מתאים שלא יפחת משבועיים להגשת התנגדויות; כל המעונין בדבר רשאי להגיש התנגדות לרשם לעניני ירושה תוך הזמן שנקבע וכל עוד לא ניתן הצו.

מתן צו ירושה וצו קיום על ידי בית המשפט

67א. (א) על אף האמור בסעיף 66(א), בקשה לצו ירושה או לצו קיום שהוגשה לרשם לעניני ירושה תועבר לבית המשפט בכל אחד מאלה:

(1) הוגשה התנגדות לבקשה;

(2) המדינה או מוסד ממוסדותיה הם צד לבקשה;

(3) היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו ראו לנכון ליזום הליך לענין הבקשה או להצטרף להליך;

(4) האפוטרופוס הכללי מייצג בבקשה אדם שהאפוטרופוס הכללי מנהל את רכושו או נעדר;

(5) (נמחקה)

(6) (נמחקה)

(7) (נמחקה)

(8) הרשם לעניני ירושה ראה לנכון להעביר את הבקשה לבית המשפט.

(ב) בקשה שהדיון בה הועבר לבית המשפט לפי סעיף קטן (א), יראו אותה כתובענה לפי סעיף 1 לחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995, ובית המשפט רשאי להצהיר על זכויות היורשים כאמור בסעיף 66.

(ג) נתן בית המשפט צו ירושה או צו קיום לפי סעיף זה, יועבר העתק הצו לרשם לעניני ירושה לשם רישום לפי סעיף 73ד.

ראיות

68. (א) עובדת מותו של אדם וזמן מותו טעונים הוכחה בתעודת מוות או בהצהרת מוות, זולת אם התיר בית המשפט או הרשם לעניני ירושה, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להוכיחם באופן אחר.

(ב) צוואה, למעט צוואה בעל-פה, טעונה הוכחה בהגשת המקור; הוכח שהמקור נשמד בדרך או בנסיבות שאין בהן כדי לבטל את הצוואה, או שאי-אפשר להגיש את המקור, רשאי בית המשפט או הרשם לענייני ירושה להתיר הוכחת הצוואה בהגשת העתק או באופן אחר; ואולם, היה המקור מחוץ לישראל ולא ניתן להגישו, וניתן צו קיום על ידי ערכאה שיפוטית או רשות מוסמכת מחוץ לישראל – לא תהיה הצוואה טעונה הוכחה בהגשת

המקור לפי סעיף זה אם הוכח צו הקיום האמור בדרך של הוכחת תעודת חוץ לפי סעיף 30 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

תכנם של צו ירושה וצו קיום

69. (א) צו ירושה יצהיר על שמות היורשים ועל חלקו היחסי של כל אחד מהם בעזבון.

(ב) צו קיום יצהיר שהצוואה היא בת-תוקף חוץ מהוראותיה שבית המשפט מצא שהן בטלות.

שינויים לאחר מות המוריש

70. (א) מת יורש אחרי מות המוריש ולפני מתן הצו, או שחל באותה תקופה שינוי אחר, יפרט הצו את הפרטים האמורים בסעיף 69 כמצבם בזמן מתן הצו.

(ב) נתמנה מנהל עזבון, יצויין הדבר בצו הירושה או בצו הקיום.

כוחם של צו ירושה וצו קיום

71. צו ירושה וצו קיום כוחם יפה כלפי כל העולם כל עוד לא תוקנו או בוטלו.

תיקון וביטול של צו ירושה ושל צו קיום

72. (א) נתן רשם לעניני ירושה או בית משפט צו ירושה או צו קיום, רשאי כל אחד מהם, לגבי צווים שנתן, לפי בקשת מעוניין בדבר, לתקנם או לבטלם על סמך עובדות או טענות שלא היו בפניו בזמן מתן הצו; ואולם ראה רשם לעניני ירושה שלא להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה להביאה לפני מתן הצו, או שיכול היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה הראשונה, יעביר את הבקשה לבית המשפט.

(ב) תוקן או בוטל צו ירושה או צו קיום לפי הוראות סעיף קטן (א), יודיע על כך הרשם לעניני ירושה ברבים וליורשים על פי דין או לנהנים על פי הצוואה.

הגנת רוכש בתום לב

73. מי שרכש זכות בתום לב ובתמורה בסמכו על צו ירושה או על צו קיום שהיה בר-תוקף אותה שעה, או מי שקיים חיוב בתום לב בסמכו כאמור, אין לבטל זכותו או לחייבו שנית אף אם הצו תוקן או בוטל לאחר מכן.

סמכויות הממונה הארצי ומשנהו

73א. (א) הממונה הארצי יקבע את נוהלי עבודתם של הרשמים לעניני ירושה.

(ב) הסמכויות הנתונות לממונה הארצי לפי חוק זה נתונות גם למשנה לממונה הארצי; הממונה הארצי רשאי לתת למשנה לממונה הארצי הנחיות לענין הפעלת סמכויותיו.

אי-תלות

73ב. (א) במילוי תפקידו לפי חוק זה אין על רשם לעניני ירושה מרות זולת מרותו של הדין.

(ב) רשם לעניני ירושה לא ישמש כבא-כוחו של היועץ המשפטי לממשלה בענין שבו טיפל בכל הליך משפטי לפי חוק זה.

סמכויות חקירה

73ג. לרשם לעניני ירושה יהיו הסמכויות הנתונות לועדת חקירה לפי סעיפים 9 עד 11 לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968, ככל שהדבר דרוש למילוי תפקידו לפי חוק זה.

מרשם ארצי

73ד. הממונה הארצי ינהל מרשם ארצי של צווי ירושה וצווי קיום, של בקשות לצווי ירושה ולצווי קיום ושל צוואות שהופקדו לפי סעיף 21; פרטי המרשם ודרכי ניהולו ייקבעו בתקנות.

הוצאות

74. ההוצאות הכרוכות בהליכים לפי פרק זה, בסכום שקבע בית המשפט או הרשם לעניני ירושה, יחולו על העזבון אם לא הורה בית המשפט או הרשם לעניני ירושה שיחולו, כולן או מקצתן, על צד אחר.

מסירת צוואה לרשם לעניני ירושה

75. (א) מי שיש בידו צוואה חייב למסרה, במקור או בהעתק מאושר, לרשם לעניני ירושה מיד לאחר שנודע לו על מות המצווה.

(ב) המפר הוראות סעיף זה, דינו – מאסר שלושה חדשים או קנס.

הודעה על צוואה

76. הופקדו צוואה או זכרון דברים על צוואה שבעל פה אצל רשם לעניני ירושה או נמסרה לו צוואה לפי סעיף 75, ולא הוגשה בקשה לקיום הצוואה תוך שלושה חודשים לאחר מות המצווה או לאחר מסירת הצוואה כאמור, הכל לפי המאוחר יותר, ימסור הרשם לעניני ירושה הודעה על כך לזכאים לפי הצוואה ויודיע על כך ברבים; פרטי ההודעה ברבים ייקבעו בתקנות.

פרק שישי: הנהלת העזבון וחלוקתו

סימן א': שמירת העזבון

אמצעים לשמירת העזבון

77. בכל עת לאחר מות המוריש וכל עוד לא נתמנה מנהל עזבון רשאי בית המשפט, לפי בקשת מעונין בדבר או מיזמת עצמו, לנקוט אמצעים הנראים לו לשמירת העזבון או לשמירת זכויות בעזבון, לרבות עיכוב זמני של פעולות בנכסי העזבון, מתן צו למכירתם של נכסים פסידים שבעזבון ומינוי מנהל עזבון זמני.

סימן ב': מנהל עזבון

מינוי מנהל עזבון

78. (א) בית המשפט רשאי, לפי בקשת מעונין בדבר, למנות, בצו, מנהל עזבון.

(ב) היתה הבקשה בהסכמת כל הצדדים הנוגעים בדבר, תוגש הבקשה לרשם לעניני ירושה; הוגשה בקשה כאמור, רשאי הרשם לעניני ירושה למנות בצו מנהל עזבון, לרבות מנהל עיזבון זמני לפי סעיף 77, ויהיו לו, לענין המינוי, הסמכויות הנתונות לבית המשפט לפי סעיף 89.

כשרות להתמנות

79. למנהל עזבון יכול להתמנות יחיד או תאגיד או האפוטרופוס הכללי.

הסכמה

80. לא יתמנה למנהל עזבון אלא מי שהודיע לבית המשפט או לרשם לעניני ירושה, לפי הענין, על הסכמתו לכך.

הוראות המוריש

81. קבע המוריש בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או שינהל עזבונו, ימנה בית המשפט או הרשם לעניני ירושה, לפי הענין, אותו אדם כמנהל עזבון, זולת אם אינו יכול או אינו מסכים לקבל את המינוי או שבית המשפט או הרשם לעניני ירושה משוכנע, מטעמים מיוחדים שיירשמו, שיש סיבות מיוחדות שלא למנותו.

הליכים בבית המשפט

81א. נתמנה מנהל עזבון לפי סעיף 78(ב) או לפי סעיף 81, יימשכו ההליכים לפי פרק זה בבית המשפט.

תפקידים

82. מנהל עזבון חייב, בכפוף להוראות בית המשפט, לכנס את נכסי העזבון, לנהל את העזבון, לסלק את חובות העזבון, לחלק את יתרת העזבון בין היורשים, לפי צו ירושה או צוואה מקויימת, ולעשות כל דבר אחר הדרוש לביצועם של צו ירושה או של צוואה מקויימת.

הוראות בית-משפט

83. בית המשפט רשאי, בכל עת, לפי בקשת מעונין בדבר או מיזמת עצמו, לתת למנהל עזבון הוראות בכל דבר הנוגע למילוי תפקידיו.

פרטת עזבון

84. (א) בהקדם האפשרי ולא יאוחר ששים יום לאחר מינויו או במועד אחר – אם קיבל לכך את הסכמת היורשים, יגיש מנהל העזבון ליורשים פרטה של נכסי העזבון ושל חובותיו ויאמת בתצהיר שלפי מיטב ידיעתו הפרטה שלמה.

(ב) הוגשה פרטה ולאחר מכן נתגלו נכסים או חובות נוספים, יגיש מנהל העזבון, תוך ארבעה עשר יום מן היום שנתגלו או בתוך פרק זמן אחר – אם קיבל לכך את הסכמת היורשים, תוספת פרטה ויאמתה כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) (בוטל)

(ד) מנהל העיזבון יגיש ליורשים את הפרטה או את תוספת הפרטה, לפי העניין, לאחר שמסר אותה לשם תיעוד בלבד לאפוטרופוס הכללי, ובצירוף אישור על מסירה כאמור.

שומה

85. בית המשפט רשאי להורות –

(1) שמנהל העזבון יגיש ליורשים, במועד שקבע, שומת נכסי העזבון ערוכה לתאריך שקבע בית המשפט;

(2) שהשומה האמורה תיערך על ידי שמאי או על ידי אדם אחר שקבע בית המשפט.

השקעת כספים

85א. כספי העזבון שאינם דרושים לצרכי הנהלתו השוטפים, חייב מנהל העזבון להחזיקם או להשקיעם כדרוש לשם שמירת הקרן והבטחת פירות; שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות דרכים להשקעת כספי עזבון, שיהיו חובה על מנהל עזבון.

חשבונות ודיווח ליורשים

86. (א) מנהל עיזבון חייב, בכל ענייני העיזבון, לנהל חשבונות ולהגיש ליורשים דין וחשבון כפי שקבע השר לפי סעיף קטן (ב) וכן למסור להם ידיעות מלאות על פי דרישתם; דין וחשבון לפי סעיף קטן זה יוגש ליורשים אחת לשנה לפחות ועם פקיעת משרתו של מנהל העיזבון או במועדים אחרים – אם קיבל לכך את הסכמת היורשים.

(ב) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע תקנות בעניין ניהול חשבונות ודוחות שעל מנהל עיזבון להגיש ליורשים לפי סעיף קטן (א), ובכלל זה צורתם והאופן והמועדים של עריכתם והגשתם.

דיווח לאפוטרופוס הכללי

87. (א) במקרים המנויים בתוספת השנייה וכל עוד מתקיימות הנסיבות המפורטות בהם, יגיש מנהל עיזבון את הפרטה, השומה והדוחות האמורים בסעיפים 84, 85 ו-86, בהתאמה, גם לאפוטרופוס הכללי לשם בדיקתם; שר המשפטים רשאי להתקין תקנות בדבר אופן בדיקת הפרטה, השומה והדוחות בידי האפוטרופוס הכללי.

(ב) האפוטרופוס הכללי רשאי להאריך את התקופות להגשת הפרטה, השומה והדוחות המוגשים אליו לפי סעיף קטן (א).

אחריות

88. מנהל עזבון אחראי לנזק שגרם עקב הפרת חובתו כמנהל עזבון; בית המשפט רשאי לפטרו מאחריותו, כולה או מקצתה, אם פעל בתום לב ונתכוון למילוי תפקידיו; מנהל עזבון אינו נושא באחריות אם פעל בתום לב לפי הוראות בית המשפט.

ערובה

89. (א) בית המשפט רשאי, לפני מינויו של מנהל עזבון או אחרי כן, לדרוש שמנהל העזבון ישעבד נכסים או יתן ערובה אחרת להבטחת מילוי תפקידיו וחובותיו, ורשאי בית המשפט, בכל עת, לדרוש ערובה נוספת או לשחרר ערובה שניתנה, כולה או מקצתה.

(ב) הורה המוריש בצוואתו שמבצע צוואתו או מנהל עזבונו לא יחוייב לתת ערובה, או שציין בצוואתו אדם שיבצע צוואתו או ינהל עזבונו ולא הורה שעליו לתת ערובה, לא ידרוש בית המשפט ממנהל העזבון שיתן ערובה אלא אם שוכנע, מטעמים שיירשמו, שהיו סיבות מיוחדות לעשות כן.

מימוש הערובה

90. ערובה לפי סעיף 89 תינתן לזכות היורשים, והם מוסמכים לפעול למימושה בהתאם להוראות בית המשפט; במקרים המנויים בתוספת השנייה, רשאי האפוטרופוס הכללי, לבקשת יורש אחד או יותר, לייצג את היורשים בכל הנוגע למימוש הערובה אם מצא האפוטרופוס הכללי או בית המשפט כי בנסיבות העניין יש צורך בכך.

שכר

91. בית המשפט רשאי לפסוק למנהל עזבון שכר לפי כללים שקבע שר המשפטים בתקנות.

פקיעת המשרה

92. (א) מנהל עזבון רשאי, על ידי הודעה בכתב לבית המשפט, להתפטר מתפקידו; ההתפטרות אינה תופסת אלא אם בא עליה אישור בית המשפט ומן היום שנקבע לכך באישור.

(ב) בית המשפט רשאי, לפי בקשת מעונין בדבר או מיזמת עצמו, לפטר מנהל עזבון אם לא מילא תפקידו כראוי או אם ראה בית המשפט סיבה אחרת לפיטוריו.

(ג) משרתו של מנהל עזבון פוקעת אם אישר בית המשפט שסיים תפקידו ומן היום שנקבע לכך באישור.

מנהלים אחדים

93. מינה בית המשפט או הרשם לעניני ירושה, שני מנהלי עזבון או יותר, יחולו ההוראות הבאות, זולת אם הורה בית המשפט אחרת:

(1) מנהלי העזבון חייבים לפעול תוך הסכמה; בענין שדעותיהם חלוקות, יפעלו כפי שיחליט בית המשפט;

(2) פעולה של אחד או של אחדים ממנהלי העזבון טעונה הסכמת האחרים או אישור בית המשפט, מראש או למפרע;

(3) בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד ממנהלי העזבון לפעול על דעת עצמו;

(4) כל מנהל עזבון אחראי לפעולת חבריו זולת אם התנגד לה או לא ידע עליה;

(5) נתפנה מקומו של אחד ממנהלי העזבון או שחדל לפעול, זמנית או לצמיתות, חייבים האחרים להודיע על כך מיד לבית המשפט, והם חייבים ומוסמכים להמשיך בתפקידיהם כל עוד לא הורה בית המשפט אחרת.

הגנת צד שלישי

94. פעולה של מנהל עזבון הטעונה הסכמה או אישור לפי סעיף 93(2) תהא בת-תוקף גם באין הסכמה או אישור כזה אם נעשתה כלפי אדם שלא ידע ולא היה עליו לדעת שהיא טעונה הסכמה או אישור.

הוראות המוריש

95. נתן המוריש בצוואתו הוראות בענין מן הענינים הנתונים לפי סימן זה לשיקול דעתו של בית המשפט, יפעל בית המשפט בהתאם להוראות אלה, זולת אם שוכנע, מטעמים שיירשמו, שהיו סיבות מיוחדות לסטות מהן.

האפוטרופוס הכללי כמנהל עזבון

96. נתמנה האפוטרופוס הכללי כמנהל עזבון, לא יחולו הוראות הסעיפים 80, 84 עד 91.

סימן ג': ניהול העזבון על ידי מנהל עזבון

סמכויות מנהל העזבון

97. מנהל העזבון מוסמך לעשות כל הדרוש למילוי תפקידיו; את הפעולות המנויות להלן אין הוא מוסמך לעשות בלי שבית המשפט אישרן תחילה:

(1) העברה, שעבוד, חלוקה או חיסול של יחידה משקית בחקלאות, בתעשיה, במלאכה או במסחר, או של דירה;

(2) השכרה שחוקי הגנת הדייר חלים עליה;

(3) פעולה שתקפה תלוי ברישום בפנקס המתנהל על פי חוק;

(4) מתן ערובה;

(5) כל פעולה אחרת שקבע אותה בית המשפט, בצו המינוי או לאחר מכן, כטעונת אישור כאמור.

כינוס נכסי העזבון

98. מנהל העזבון רשאי לדרוש שנכסי העזבון יימסרו לו ושחובות שהגיעו למוריש יסולקו לו, וידו בזה כיד המוריש.

הזמנת נושים

99. (א) מנהל העזבון חייב להזמין את נושי המוריש להודיע לו בכתב על תביעותיהם; ההזמנה תפורסם ברבים ולמתן ההודעה תיקבע תקופה של שלושה חדשים לפחות מיום הפרסום.

(ב) בית המשפט רשאי לפטור את מנהל העזבון מן החובה להזמין את הנושים, אם ראה שבנסיבות הענין אין הצדקה להזמינם.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מחובת מנהל העזבון לסלק חובות העזבון שעליהם נודע לו בדרך כל שהיא.

במה מסלקים חובות העזבון

100. (א) לסילוקם של חובות העזבון ישתמש מנהל העזבון בראש ובראשונה בכספים הנמצאים בעזבון.

(ב) במידה שסילוק החובות מצריך מימוש של נכסי עזבון, יציע אותם מנהל העזבון תחילה ליורשים ויתן להם שהות סבירה לרכשם במחיר שאינו נופל ממחיר השוק.

(ג) ציווה המוריש נכס מסויים לפלוני, לא ימומש אותו נכס כל עוד אפשר לסלק חובות העזבון מתוך נכסי עזבון אחרים.

(ד) בית המשפט רשאי לתת למנהל העזבון הוראות שונות מהוראות סעיף זה, ורשאי הוא להורות לו שמכירתם של נכסי עזבון תהיה בדרך שנכסים כאלה נמכרים בהוצאה לפועל או בדרך אחרת שיקבע.

חובות מובטחים

101. חוב מחובות המוריש שהיה מובטח ערב מותו, אין הוראות חוק זה פוגעות בגבייתו מתוך הבטוחה.

חובות בעתיד וחובות על תנאי

102. חוב מחובות המוריש שלא הגיע זמן פרעונו וחוב על תנאי רשאי בית המשפט, אם ראה סיבה לכך, להורות שיובטח או שיסולק כפי שיקבע, אף לפני זמן הפרעון או בטרם התקיים התנאי.

הוצאות ניהול העזבון

103. הוצאות ניהול העזבון, לרבות שכרו של מנהל העזבון, יחולו על העזבון אם לא הורה בית המשפט שיחולו, כולן או מקצתן, על צד אחר.

סדר עדיפות בין חובות העזבון

104. (א) הסכומים הבאים (בחוק זה – חובות העזבון) יסולקו לפי סדר עדיפות זה:

(1) ההוצאות הכרוכות בהלוויית המוריש, בקבורתו ובהצבת מצבה על קברו, לפי הנהוג באותן נסיבות;

(2) ההוצאות של צו ירושה, של צו קיום ושל ניהול העזבון במידה שהן חלות על העזבון;

(3) החובות שהמוריש היה חייב ערב מותו ולא נתבטלו במותו (בחוק זה – חובות המוריש) לרבות המגיע לאשתו על פי כתובה במידה שסכום הכתובה אינו עולה על סכום סביר;

(4) המגיע לבן-זוגו של המוריש על פי עילה הנובעת מקשר האישות, פרט לכתובה כאמור בפסקה (3), והמגיע לבן זוג לפי חוק יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973, או לפי הסכם ממון כמשמעותו באותו חוק.

(ב) חובות העזבון בעלי עדיפות שווה יסולקו לפי יחס הסכומים שלהם.

(ג) עדיפותם של מסים ותשלומי חובה אחרים תהיה בהתאם להוראות החוקים הדנים בהם.

(ד) חובות העזבון עדיפים על מזונות מן העזבון.

בירורם וסילוקם של חובות

105. (א) היה מקום להניח שיהיה בעזבון כדי סילוק כל חובות העזבון, רשאי מנהל העזבון לסלק חובות גם לפני גמר בירורם של שאר החובות.

(ב) קיים חשש שלא יהיה בעזבון כדי סילוק כל חובות העזבון, לא יסלק מנהל העזבון אלא חובות שבית המשפט התיר סילוקם, במלואם, בחלקם או בשיעורים, הכל כפי שהורה בית המשפט.

(ג) לענין סעיף זה "חובות העזבון" – גם מזונות מן העזבון במשמע.

פשיטת רגל של העזבון

106. התברר שאין בעזבון כדי סילוקם של כל חובות העזבון, חייב מנהל העזבון להגיש בקשה למתן צו ניהול העזבון בפשיטת רגל לפי דיני פשיטת רגל, אם לא ציווה בית המשפט על דרך אחרת של חיסול העזבון.

סימן ד': חלוקת העזבון על ידי מנהל עזבון

מועד החלוקה

107. (א) אחרי סילוקם של חובות העזבון ושל המזונות מן העזבון תחולק יתרת העזבון בין היורשים.

(ב) אין לחלק את יתרת העזבון כל עוד לא עברה התקופה שנקבעה בהזמנת הנושים; ואין לחלקה כל עוד לא נקבעו הזכויות התלויות, לפי סעיף 3(ב), בלידתו של אדם.

(ג) בית המשפט רשאי, אם ראה שהעזבון מאפשר זאת, להתיר חלוקת מקצת העזבון עוד לפני סילוק חובות העזבון והמזונות מן העזבון ולפני תום המועדים לפי סעיף קטן (ב).

(ד) הורה המוריש בצוואתו בדבר מועד מאוחר יותר לחלוקת העזבון, ינהגו לפי הוראות הצוואה, אם לא הורה בית המשפט לשנות את מועד החלוקה.

מגורים וכלכלה לזמן מעבר

108. (א) מי שערב מות המוריש היה גר עמו בדירתו, בין שהמוריש היה בעל הדירה ובין ששכר אותה, רשאי להוסיף ולגור בה שלושה חדשים, ואם היה יורש – ששה חדשים לאחר מות המוריש, ורשאי הוא להשתמש, אותה תקופה, במטלטלי משק הבית המשותף במידה שהשתמש בהם ערב מות המוריש.

(ב) מי שערב מות המוריש היה גר עמו ואותו זמן היתה כלכלתו על המוריש, רשאי לקבל כלכלתו מן העזבון חודש ימים לאחר מות המוריש.

(ג) אין בזכויות לפי סעיף זה כדי לחייב אדם כלפי העזבון או לגרוע מחלקו של יורש בעזבון; ואין בהן כדי להוסיף על הוראות החוקים להגנת הדייר או לגרוע מהן, או לגרוע מהוראות סעיף 115.

נושא החלוקה

109. (א) נכסי העזבון יחולקו בין היורשים לפי שוויים בזמן החלוקה.

(ב) שבח הנכסים, פירותיהם וכל מה שבא במקום הנכסים ממות המוריש עד לחלוקת העזבון – של העזבון הם, והוא הדין לגבי פחת הנכסים ולגבי תשלומים המוטלים עליהם.

(ג) לא היה בעזבון, אחרי סילוקם של חובות העזבון ושל המזונות מן העזבון, כדי כל המנות, יופחתו המנות לפי יחס שוויין במות המצווה, זולת אם היתה בצוואתו הוראה אחרת לענין זה.

חלוקה על פי הסכם

110. (א) נכסי העזבון יחולקו בין היורשים על פי הסכם ביניהם או על פי צו בית המשפט.

(ב) מנהל העזבון יציע ליורשים תכנית לחלוקת הנכסים וינסה להביאם לידי הסכמה.

(ג) נעדר אחד היורשים ולא היה מיוצג כדין, יבוא אישורו של בית המשפט במקום הסכמתו.

(ד) מתחלקים נכסי העזבון על פי הסכם בין היורשים, לא יחולו הוראות הסעיפים 112 עד 117.

חלוקה על פי צו בית-המשפט

111. (א) באין הסכם בין היורשים יחולקו נכסי העזבון ביניהם על פי צו בית המשפט.

(ב) מנהל העזבון יביא לפני בית המשפט תכנית לחלוקת הנכסים.

(ג) הורה המוריש בצוואתו כיצד יחולקו נכסי העזבון בין היורשים, ינהג בית המשפט לפי הוראות הצוואה, זולת אם שוכנע, מטעמים שיירשמו, שהיו סיבות מיוחדות לסטות מהן; באין הוראות כאלה בצוואת המוריש, ינהג בית המשפט לפי הכללים שבסעיפים 112 עד 117.

חלוקת נכס כנגד נכס

112. נכסי העזבון יחולקו בין היורשים ככל האפשר בעין, בשים לב לתועלת שנכס פלוני עשוי להביא ליורש פלוני ולערך הרגשי שיש לנכס פלוני לגבי יורש פלוני.

נכסים שאינם ניתנים לחלוקה

113. (א) נכס שאינו ניתן לחלוקה ונכס שעל ידי חלוקה היה מאבד שיעור ניכר מערכו, לרבות יחידה בחקלאות, בתעשיה, במלאכה או במסחר, ולמעט משק חקלאי שסעיף 114 חל עליו – יימסר ליורש המרבה במחירו, ובלבד שלא יפחת ממחיר השוק; הסכום שהציע אותו יורש ייזקף על חשבון המגיע לו מן העזבון, ואם עלה על המגיע כאמור, ישלם היורש את הסכום העודף.

(ב) לא הסכים אף יורש אחד לרכוש את הנכס כאמור בסעיף קטן (א), יימכר הנכס ודמי המכר יחולקו.

(ג) בית המשפט רשאי להורות שהמכירה תהיה בדרך שנכסים כאלה נמכרים בהוצאה לפועל או בדרך אחרת שיקבע, ורשאי הוא לקבוע את תנאי התשלום לפי סעיף קטן (א) ותנאי תשלום דמי המכר לפי סעיף קטן (ב).

משק חקלאי

114. (א) משק חקלאי שהוא יחידה שחלוקתה היתה פוגעת בכושר קיומה כמשק חקלאי העשוי לפרנס משפחה חקלאית – יימסר ליורש המוכן ומסוגל לקיימו, והוא יפצה את היורשים האחרים במידה ששווי המשק עולה על המגיע לו מן העזבון.

(ב) באין הסכמה בין היורשים בשאלה מי מהם מוכן ומסוגל לקיים את המשק החקלאי, מה הם הנכסים המהווים את המשק החקלאי, מהו שווי המשק לצורך החישוב בין היורשים ובדבר צורת הפיצוי ליורשים האחרים, זמני סילוקו והבטחתו – יחליט בית המשפט לפי הנסיבות.

(ג) היו שני יורשים או יותר, ובהם בן-זוגו של המוריש, מוכנים ומסוגלים לקיים את המשק החקלאי – בן-זוגו של המוריש עדיף על יורשים אחרים.

(ד) היה יורש עובד במשק החקלאי בחיי המוריש או שהשקיע בו מהונו ולא קיבל תמורה כפי שאדם אחר היה מקבלה, יובא זאת בחשבון בקביעת הפיצוי האמור.

דירת המגורים

115. (א) דירה שהמוריש היה ערב מותו בעלה וגר בה, רשאים בן-זוגו, ילדיו והוריו שהיו גרים בה אותה שעה עם המוריש, להוסיף ולגור בה כשוכרי היורשים שבחלקם נפלה הדירה; דמי השכירות, תקופתה ותנאיה ייקבעו בהסכם בין הנשארים בדירה לבין אותם היורשים, ובאין הסכם ביניהם – על-ידי בית המשפט.

(ב) בית המשפט רשאי לקבוע, לפי בקשת היורשים האמורים:

(1) שיוסיפו לגור בדירה רק אלה שאין להם דירה אחרת למגורים;

(2) שהנשארים בדירה יוסיפו לגור רק בחלק מן הדירה, ובלבד שחלק זה יכלול את המטבח וחדרי-השירות, אם ישנם.

(ג) הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב) יחולו גם על דירה ששכר המוריש לתקופה העולה על עשרים וחמש שנים וגר בה ערב מותו והשכירות לא נתבטלה במותו; והוא, על אף האמור לענין זה בחוזה השכירות.

(ד) דירה שהמוריש שכר לתקופה קצרה יותר וגר בה ערב מותו, זכות השכירות בה על פי חוזה שאינה מתבטלת במות המוריש ואינה זכות לפי חוקי הגנת הדייר, תימסר לבן-זוגו, לילדיו ולהוריו שהיו גרים באותה דירה עם המוריש ערב מותו.

חלוקה על-פי הגרלה

116. נכסים שלא ניתן לנהוג בהם לפי הסעיפים 112 עד 115 יחולקו בין היורשים על פי גורל.

תיאום הזכויות של יורשים אחדים

117. (א) מקום שהוראות סימן זה נותנות זכות לאחד היורשים, גם יורשים אחדים במשמע אם הסכימו להשתמש באותה זכות במשותף.

(ב) רצו יורשים אחדים להשתמש באותה זכות כל אחד בפני עצמו, יכריע ביניהם בית המשפט.

(ג) אין למסור נכס אחד ליורשים אחדים בלי הסכמתם.

פרטת חלוקה

118. (א) מנהל העזבון יגיש לבית המשפט, תוך שלושים יום לאחר חלוקת העזבון, פרטה של חלוקת העזבון ויאמת בתצהיר את שלמות הפרטה.

(ב) הפרטה תציין את הנכסים שכל אחד מן היורשים קיבל מן העזבון ותכלול שומת שוויים של נכסים אלה בזמן החלוקה, אם לא ויתרו היורשים על השומה.

חלוקה נוספת

119. חולק העזבון ולאחר מכן נתגלו נכסי עזבון נוספים, יחולקו אף הם לפי הוראות סימן זה, אך אין לחזור ולחלק את אשר חולק אלא בהסכמת הנוגעים בדבר או במידה שנראה לבית המשפט שהחלוקה הקודמת היתה נעשית אחרת אילו הנכסים הנוספים היו ידועים אותו זמן.

תיקון חלוקה

120. (א) חולק העזבון, אם על פי הסכם בין היורשים ואם על פי צו בית המשפט, ולאחר מכן נודעו עובדות המראות ששומת נכס מנכסי העזבון היתה מוטעית ביותר משׁשית, או שתוקן או בוטל צו הירושה או צו הקיום שעל יסודם נעשתה החלוקה, חייבים אלה שקיבלו יותר מחלקם להחזיר את היתרה לאלה שקיבלו פחות מחלקם, ובלבד שמי שקיבל מנכסי העזבון בתום לב אינו חייב להחזיר אלא מה שנשאר בידו.

(ב) באין הסכמה בין הצדדים יקבע בית המשפט, לפי הנסיבות, אם ההחזרה תהיה בעין או בכסף.

סימן ה': ניהול העזבון וחלוקתו על ידי היורשים

הוראה כללית

121. (א) נתמנה מנהל עזבון, אין היורשים רשאים לעשות בעזבון, אלא ברשות מנהל העזבון או בית המשפט.

(ב) לא נתמנה מנהל עזבון, ינוהל ויחולק העזבון על ידי היורשים לפי הוראות סימן זה.

יורשים אחדים

122. (א) בניהול העזבון חייבים היורשים לפעול תוך הסכמה; בענין שדעותיהם חלוקות יפעלו כפי שיחליט בית המשפט.

(ב) פעולה של אחד או אחדים מן היורשים טעונה הסכמת האחרים או אישור בית המשפט, מראש או למפרע; בתובענה של אחד היורשים או נגד אחד היורשים יכול שהאישור יינתן על ידי בית המשפט הדן בתובענה.

(ג) בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מן היורשים לפעול על דעת עצמו.

הזמנת נושים

123. (א) היורשים רשאים להזמין את נושי המוריש להודיע להם בכתב על תביעותיהם; ההזמנה תפורסם ברבים ולמתן ההודעה תיקבע תקופה של שלושה חדשים לפחות מיום הפרסום.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מחובת היורשים לסלק חובות העזבון שעליהם נודע להם בדרך כל שהיא.

סילוק חובות

124. על סילוק חובות העזבון על ידי היורשים יחולו, בשינויים המחוייבים, הוראות הסעיפים 100 עד 106.

חלוקת העזבון

125. על חלוקת העזבון בין היורשים יחולו, בשינויים המחויבים, הוראות הסעיפים 107 עד 120; הגשת פרטת חלוקה כאמור בסעיף 118 תהא רשות בידי היורשים, כולם או מקצתם.

סימן ה'1: הליך חלופי לסילוק חובות מכספי העיזבון בלא מינוי מנהל עיזבון ושלא בידי היורשים

הגדרות – סימן ה'1

125א. בסימן זה –

"הליך חלופי לסילוק חוב חלוט מכספי העיזבון" – הליך לגביית חוב חלוט מכספי העיזבון לפי הוראות סימן זה;

"חוב חלוט" – חיוב שהגיע מועד פירעונו וטרם שולם, והמועד להגשת ערעור לגביו חלף ולא הוגש ערעור או שהוגש ערעור ונדחה בהחלטה סופית שאינה ניתנת עוד לערעור או שניתן לגביו פסק דין חלוט; בהגדרה זו, "ערעור" – לרבות ערר או השגה, לפי העניין;

"הממונה על הגבייה" – כהגדרתו בפקודת המסים (גבייה), ולעניין המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות – מנהל המרכז או עובד המרכז שהמנהל הסמיכו לעניין סימן זה;

"הסכום המרבי" – 20,000 שקלים חדשים או סכום אחר שנקבע לפי הוראות סעיף 125יא;

"פקודת פשיטת הרגל" – פקודת פשיטת הרגל [נוסח חדש], התש"ם-1980;

"רשות" – גוף שהוא נושה של מוריש, המנוי בתוספת הראשונה, לרבות המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות;

"תאגיד בנקאי" – תאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק הבנקאות (רישוי), התשמ"א-1981, שהגיש הודעה בדבר הימצאו של נכס בידיו כאמור בסעיף 7א(1) או (2) לפקודת המסים (גבייה), לגבי נכס של מוריש.

העברת כספי עיזבון לרשות בהתאם לפנייה לגביית חוב

125ב. על אף האמור בסעיף 104 כפי שהוחל בסעיף 124, קיבל תאגיד בנקאי פנייה מרשות לגביית חוב כאמור בסעיף 125ג, יעביר לרשות בהתאם לפנייה סכום מכספי העיזבון המוחזקים בידיו שלא יעלה על הסכום המרבי, והכול בהתאם להוראות סימן זה.

פנייה לגביית חוב

125ג. (א) הממונה על הגבייה ברשות רשאי לפנות לתאגיד בנקאי שהגיש לאותה רשות הודעה בדבר הימצאו של נכס בידיו כאמור בסעיף 7א(1) או (2) לפקודת המסים (גבייה), לשם גביית חוב חלוט של המוריש מכספי העיזבון (בסימן זה – פנייה לגביית חוב), אם מתקיימים כל אלה:

(1) הממונה על הגבייה בדק ומצא כי מתקיימים כל אלה:

(א) חלפה שנה לפחות מיום פטירת המוריש;

(ב) סך כל החובות החלוטים של המוריש לאותה רשות אינו עולה על הסכום המרבי; לעניין זה יובאו בחשבון כל הסכומים המסולקים לפי סימן זה בידי אותה רשות גם אם סולקו במועדים שונים;

(ג) אין בקשה תלויה ועומדת לצו ירושה או צו קיום צוואה לגבי העיזבון;

(ד) לא ניתן לגבי העיזבון צו ירושה או צו קיום צוואה, לפי העניין, ואם ניתן צו כאמור – חלפו שישה חודשים מיום מתן הצו והיורשים לא פעלו להזמין את נושי המוריש לפי סעיף 123;

(ה) הרשם לענייני ירושה לא מינה מנהל עיזבון, ולא הוגשה לרשם בקשה למינוי מנהל עיזבון;

(ו) לא ניתן לגבי המוריש צו כינוס כאמור בסעיף 6 לפקודת פשיטת הרגל או צו ניהול עיזבון בפשיטת רגל כאמור בסעיף 202 לפקודה האמורה;

(2) לא נמסרה לממונה על הגבייה הודעה על כך שהתמנה מנהל עיזבון בידי בית משפט, על כך שתלויה ועומדת נגד העיזבון, בבית משפט, בקשה למינוי מנהל עיזבון או בקשה לניהול עיזבון בפשיטת רגל לפי פקודת פשיטת הרגל, או על כך שתלויה ועומדת נגד המוריש בבית משפט בקשת פשיטת רגל לפי אותה פקודה;

(3) חלף המועד להגשת התנגדות כאמור בסעיף 125ה ולא הוגשה התנגדות;

(4) הממונה על הגבייה בדק את התקיימות התנאים שבפסקה (1)(ג) עד (ו) פעם נוספת, שבעה ימים לפני הפנייה לתאגיד הבנקאי, לכל המוקדם;

(5) היועץ המשפטי של הרשות אישר כי קיבל מהממונה על הגבייה ברשות מסמכים המעידים על התקיימות התנאים שבפסקאות (1) עד (4).

(ב) לשם בדיקת התקיימות התנאים שסעיף קטן (א)(1)(ג) עד (ה), יעיין הממונה על הגבייה במרשם הארצי כמשמעותו בסעיף 73ד.

(ג) שר המשפטים רשאי לקבוע הוראות לעניין הדרך שבה תתבצע הפנייה לגביית חוב, בידי רשות, לפי הוראות סימן זה.

פרסום ומשלוח הודעה על כוונה לבצע פנייה לגביית חוב

125ד. (א) רשות המבקשת לפנות לתאגיד בנקאי לשם גביית חוב לפי הוראות סעיף 125ג, תנקוט את כל הפעולות שלהלן, לאחר שבדקה את התקיימות התנאים לפנייה לגביית חוב שבסעיף 125ג(א)(1)(א) עד (ו):

(1) תפרסם על חשבונה הודעה על כך בדרך שקבע שר המשפטים בתקנות;

(2) תשלח הודעה לפי פסקה (1) בדואר רשום לנושים הידועים לה;

(3) תשלח הודעה לפי פסקה (1) בדואר רשום לבן זוגו ולילדיו של המוריש, ואם ניתן צו ירושה או צו קיום צוואה – ליורשים.

(ב) בהודעה לפי סעיף קטן (א) תפרט הרשות את כל אלה:

(1) פרטי זהותו של המוריש כפי שקבע שר המשפטים בתקנות;

(2) הודעה על הכוונה לממש חוב לפי סימן זה לגבי כספי העיזבון המעוקלים בחשבון שמתנהל על שם המוריש אצל התאגיד הבנקאי, והכול כפי שקבע שר המשפטים בתקנות;

(3) זכותו של יורש או נושה של החייב להגיש לממונה על הגבייה ברשות התנגדות לבקשה לפי סעיף 125ה והמועד להגשת ההתנגדות;

(4) פרטי הרשות כפי שקבע שר המשפטים בתקנות.

התנגדות לגביית חוב חלוט מכספי העיזבון

125ה. (א) יורש או נושה רשאי להגיש לממונה על הגבייה ברשות שפרסמה או שלחה הודעה לפי סעיף 125ד התנגדות לגביית חוב חלוט מכספי העיזבון לפי הוראות סימן זה, בדרך שקבע שר המשפטים בתקנות, בתוך 45 ימים מיום הפרסום או מסירת ההודעה כאמור בסעיף 125ד, לפי העניין (בסעיף זה – התנגדות).

(ב) יורש לא יגיש התנגדות אלא אם כן הגיש לבית משפט או לרשם לענייני ירושה בקשה לפי חוק זה לצו ירושה, לצו קיום צוואה או לצו למינוי מנהל עיזבון.

(ג) נושה לא יגיש התנגדות אלא אם כן הגיש ללשכת ההוצאה לפועל בקשה לביצוע פסק דין נגד החייב או שהגיש לבית משפט או לרשם לענייני ירושה בקשה לצו למינוי מנהל עיזבון לעיזבון החייב לפי חוק זה.

(ד) הוגשה התנגדות, יפסיק הממונה על הגבייה את ההליך החלופי לסילוק חוב חלוט מכספי העיזבון.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (ב), הוגשה התנגדות על ידי יורש כאמור באותו סעיף קטן וחלפו שישה חודשים מיום שניתן צו הירושה או צו קיום הצוואה והיורש לא פעל לפי סעיף 123 להזמין את נושי המוריש, רשאית הרשות לפנות לתאגיד הבנקאי בבקשה לגביית חוב אם מתקיימים שאר התנאים שבסעיף 125ג(א).

(ו) הוראות סעיף זה לא יחולו על רשות שסך כל החובות החלוטים של המוריש כלפיה אינו עולה על הסכום המרבי כאמור בסעיף 125ג(א)(1)(ב).

הפסקת הליך חלופי לסילוק חוב חלוט מכספי עיזבון

125ו. פרסמה רשות הודעה לפי הוראות סעיף 125ד, ומצא הממונה על הגבייה בהתאם למידע שנמסר לו כי חדל להתקיים תנאי מהתנאים לפנייה לגביית חוב כאמור בסעיף 125ג(א)(1)(ב) עד (ו) או (2), יחולו הוראות אלה:

(1) אם הממונה על הגבייה טרם פנה לתאגיד הבנקאי לשם גביית החוב – יפסיק הממונה את ההליך החלופי לסילוק חוב חלוט מכספי העיזבון;

(2) אם הממונה על הגבייה פנה לתאגיד הבנקאי לשם גביית החוב – יודיע הממונה לתאגיד הבנקאי על ביטול הפנייה;

(3) קיבל תאגיד בנקאי הודעה על ביטול הפנייה כאמור בפסקה (2), לא יעביר לרשות כספים בהתאם לפנייה.

פניות נוספות לגביית חוב

125ז. קיבל תאגיד בנקאי שתי פניות לגביית חוב או יותר, לגבי אותו מוריש, יחולו הוראות אלה:

(1) סך כל החובות שיסולק לפי הוראות סימן זה לא יעלה על 60,000 שקלים חדשים;

(2) עלה סך כל החובות שהתאגיד קיבל פניות לגבייתם לפי הוראות סימן זה על 60,000 שקלים חדשים או על יתרת הסכום בחשבון הבנק, לפי הנמוך, יסולקו החובות לפי הוראות סעיף 125ב על פי יחס סכומיהם;

(3) קיבל תאגיד בנקאי, לאחר שהעביר כספים בהתאם לפנייה לגביית חוב אחת או יותר (בפסקה זו – פניות קודמות), פנייה נוספת לגביית חוב (בפסקה זו – פנייה חדשה), וחלות, בעקבות הפנייה החדשה, הוראות פסקה (2), יעביר התאגיד הבנקאי לרשות, בהתאם לפנייה החדשה, סכום שלא יעלה על ההפרש שבין 60,000 שקלים חדשים או יתרת הסכום בחשבון הבנק, לפי הנמוך, ובין סך הסכומים שהעביר התאגיד הבנקאי בהתאם לפניות הקודמות.

השבה

125ח. סולק לרשות חוב חלוט לפי הוראות סימן זה, ומצא בית המשפט, לבקשת נושה, יורש או מנהל העיזבון, כי על הרשות להשיב את הכספים שקיבלה בהתאם לפנייה לגביית חוב, כולם או חלקם,

לרבות בשל סדר העדיפויות בסילוק חובות העיזבון כאמור בסעיף 104, תשיב הרשות את הכספים שקיבלה, כולם או חלקם, למי שיורה בית המשפט וכפי שיורה, בתוספת ריבית שקלית כהגדרתה בחוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961, מיום קבלת הכספים כאמור עד יום ההשבה, ויחולו הוראות החוק האמור לעניין ריבית זו, בשינויים המחויבים.

פטור מאחריות

125ט. התאגיד הבנקאי לא יישא באחריות אזרחית אם פעל בהתאם להוראות סימן זה.

תחולת הוראות מפקודת המסים (גבייה)

125י. ההוראות לפי סעיף 7ב לפקודת המסים (גבייה) לעניין צו עיקול או צו מסירה, ובכלל זה ההוראות לעניין מתן צו כאמור והחובה למסור מעוקל בהתאם לצו, יחולו, בשינויים המחויבים, לעניין פנייה לגביית חוב בידי הממונה על הגבייה והעברת כספי עיזבון לרשות בידי התאגיד הבנקאי לפי פנייה כאמור, בהתאם להוראות סימן זה.

שינוי הסכום המרבי

125יא. שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לשנות, בצו, את הסכום המרבי.

שמירת דינים

125יב. אין בהוראות סימן זה כדי לגרוע מהוראות פקודת פשיטת הרגל.

סימן ו': אחריות היורשים לחובות העזבון

אחריות בנכסי העזבון

126. עד לחלוקת העזבון אין היורשים אחראים לחובות העזבון אלא בנכסי העזבון.

אחריות כדי מה שקיבל

127. (א) חולק העזבון אחרי שהוזמנו הנושים לפי סעיף 99 או לפי סעיף 123 ואחרי שסולקו החובות שהיו ידועים בזמן החלוקה, אין יורש אחראי לחובות שלא סולקו אלא אם הוכח שידע עליהם בזמן החלוקה ועד כדי שוויו של מה שקיבל מן העזבון.

(ב) פרטת החלוקה לפי סעיף 118 או לפי סעיף 125 תהיה ראיה לכאורה למה שכל יורש קיבל מן העזבון, ואם היתה כלולה בה שומה – גם לשוויו.

אחריות כדי כל העזבון

128. (א) חולק העזבון בלי שהוזמנו הנושים ובלי שסולקו החובות שהיו ידועים בזמן החלוקה, אחראי כל יורש לחובות שלא סולקו כדי שוויו של כל העזבון בזמן החלוקה; אולם אם הוכיח שלא ידע על חוב פלוני בזמן החלוקה, יהיה אחראי לו רק כדי שוויו של מה שקיבל מן העזבון.

(ב) הוכחת שוויו של העזבון או של מה שיורש קיבל מן העזבון – על היורש.

אחריות במקרים מיוחדים

129. על אף האמור בסעיפים 127 ו-128 –

(1) יורש שהעלים מנכסי העזבון ומנע בכך סילוקם של חובות, אחראי לכל החובות שלא סולקו כדי שוויו של כל העזבון בזמן החלוקה;

(2) יורש שהעלים קיומו של חוב או הכשיל בדרך אחרת את סילוקו, אחראי לאותו חוב כדי שוויו של כל העזבון בזמן החלוקה.

דין העברה ושעבוד של חלק בעזבון

130. (א) יורש שהעביר או ששעבד את חלקו בעזבון שטרם חולק, כאמור בסעיף 7, אין הדבר פוגע באחריותו לחובות העזבון.

(ב) מקבל ההעברה אחראי, כערב לאותו יורש, לחובות העזבון שלא סולקו לפני חלוקתו כדי שוויו של מה שקיבל מן העזבון, ומקבל השעבוד – כדי מה שקיבל תוך מימוש השעבוד.

אחריות של הזוכה במנה

131. (א) הזוכה במנה אינו אחראי, על אף האמור בסעיפים 127 עד 130, לחובות העזבון שלא סולקו לפני חלוקתו, אלא כדי שוויו של מה שקיבל מן העזבון, ונושה אינו רשאי לגבות ממנו כל עוד הוא יכול לגבות מיורש שאינו זוכה במנה.

(ב) הזוכה במנה אינו אחראי למנותיהם של זוכים אחרים.

אחריות לחוב כולו או לחלק ממנו

132. (א) נושה שיורש אחראי לחובו לפי הוראות סימן זה, רשאי לתבוע ממנו את מלוא תביעתו במידה שאינה עולה על היקף אחריותו של היורש, ובלבד שהודיע על תביעתו תוך התקופה שנקבעה בהזמנה לפי סעיף 99 או סעיף 123, אם היתה הזמנה כזאת.

(ב) נושה שלא הודיע על תביעתו תוך התקופה שנקבעה בהזמנה לפי סעיף 99 או סעיף 123, ואין לו הצדקה לאי-הודעתו, אינו רשאי לתבוע מיורש אלא חלק יחסי מתביעתו כיחס חלקו של אותו יורש בעזבון כולו, ותוך שנתיים מתום אותה תקופה.

פטור מאחריות

133. מי שאחראי לחובות העזבון לפי הוראות סימן זה, רשאי בית-המשפט לפטרו מאחריותו, כולה או מקצתה, אם נהג לגבי חובות

העזבון בתום לב ומה שקיבל מהעזבון הוא מועט או שיש סיבה מיוחדת אחרת המצדיקה פטור זה.

חלוקת נטל החובות בין היורשים לבין עצמם

134. (א) היורשים בינם לבין עצמם נושאים בחובות העזבון לפי יחס חלקיהם בעזבון, זולת אם הורה המוריש בצוואתו על חלוקה אחרת של נטל החובות, ובלבד שלא ישא יורש בחובות העזבון בסכום העולה על אחריותו לנושים.

(ב) יורש שסילק לנושה יותר מכפי שמוטל עליו בינו לבין היורשים האחרים, רשאי לדרוש מן האחרים החזרת היתרה במידה שסילקו פחות מכפי שמוטל עליהם.

פרק שביעי: משפט בין-לאומי פרטי

הגדרה

135. בפרק זה "מושב" של אדם – המקום בו נמצא מרכז חייו; קטין, פסול-דין ואדם שמונה לו אפוטרופוס, חזקה עליו שמושבו הוא במקום מושבו של נציגו כמשמעותו בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופוסות, תשכ"ב-1962, כל עוד לא הוכח שמרכז חייו נמצא במקום אחר.

סמכות בתי-המשפט הישראליים

136. בית משפט בישראל מוסמך לדון בירושתו של כל אדם שמושבו ביום מותו היה בישראל או שהניח נכסים בישראל.

ברירת הדין

137. על הירושה יחול דין מושבו של המוריש בשעת מותו, חוץ מן האמור בסעיפים 138 עד 140.

דין נכסים מסויימים

138. נכסים העוברים בירושה לפי דין מקום המצאם בלבד, יחול על ירושתם אותו דין.

כשרות לצוות

139. על הכשרות לצוות יחול דין מושבו של המצווה בשעת עשיית הצוואה.

צורת הצוואה

140. (א) צוואה כשרה מבחינת צורתה אם היא כשרה לפי הדין הישראלי, לפי דין מקום עשייתה, לפי דין מקום מושבו או מקום מגוריו הרגיל או לפי דין אזרחותו של המצווה בשעת עשייתה או בשעת מותו, ובמידה שהצוואה נוגעת למקרקעין – גם לפי דין מקום הימצאם.

(ב) לענין החלתו של דין זר לפי סעיף זה יראו את הכשרות הדרושה למצווה או לעדי הצוואה כענין שבצורה.

מיון מונחים

141. לענין קביעת הסמכות והדין לפי הסעיפים 136 עד 140 תהיה לכל מונח המשמעות שיש לו בדין הישראלי.

142. על אף האמור בחוק זה, כשחל הדין של מדינה פלונית ואותו דין מפנה אל דין-חוץ, אין נזקקים להפנייה, אלא יחול הדין הפנימי של אותה מדינה; אולם כשהדין של אותה מדינה מפנה אל הדין הישראלי, נזקקים להפנייה ויחול הדין הפנימי הישראלי. דין-חוץ המפנה אל דין אחר

143. על אף האמור בחוק זה, כשחל דין-חוץ, אין נזקקים לו במידה שהוא מפלה מטעמי גזע, דת, מין או לאום או סותר תקנת הציבור בישראל. דין-חוץ שאין נזקקים לו

144. על אף האמור בחוק זה, דין-חוץ המקנה זכויות ירושה על פי דין למי שאיננו קרוב למוריש קרבת דם או קרבה של נישואין, חיתון או אימוץ, אין נזקקים לו אלא במידה שאותו דין-חוץ מכיר בזכויות ירושה כאמור המוקנות בדין הישראלי. סייג לתחולת דין-חוץ

פרק שמיני: הוראות שונות

145. לא היה למוריש אלא יורש אחד, יהיו הוראות חוק זה בענין חלק בעזבון חלות על העזבון כולו, והוראות חוק זה בענין חלוקת העזבון – על מיזוגם של נכסי העזבון עם נכסי היורש היחיד. דין יורש יחיד

146. אדם שבמותו היה נשוי ליותר מאשה אחת, מה שמגיע לבן-זוג בירושה על פי דין יחולק בין אלמנותיו בשווה. ירושה במקרים מסויימים

147. סכומים שיש לשלם עקב מותו של אדם על פי חוזה ביטוח, על פי חברות בקופת קיצבה או בקופת תגמולים או על פי עילה דומה, אינם בכלל העזבון, זולת אם הותנה שהם מגיעים לעזבון. דין תשלומים על פי ביטוח וכו'

148. חוק זה אינו בא לפגוע ביחסי ממון בין איש לאשתו או בזכויות הנובעות מקשר האישות; אולם על זכויות ירושה ועל זכויות למזונות מן העזבון לא יחול אלא חוק זה. שמירת דיני משפחה

149. לענין ירושה בטלים הדינים המיוחדים הנוגעים למקרקעין מסוג "מירי". ביטול "מירי"

150. בעניני ירושה לא יחול סימן 46 לדבר המלך במועצתו לארץ-ישראל, 1922-1947. עצמאות החוק

151. בית המשפט המוסמך לפי חוק זה הוא בית המשפט לעניני משפחה. בית המשפט המוסמך

151א. הרואה עצמו נפגע מהחלטת רשם לעניני ירושה רשאי לערער עליה לפני בית המשפט המוסמך לפי סעיף 151, שידון בערעור בשופט אחד. ערעור על החלטת רשם לעניני ירושה

152. (בוטל)

הצדדים לדיון

153. בכל ענין המסור לפי חוק זה לבית המשפט רשאי לפנות אליו כל מי שמעונין בדבר; כן רשאי היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו, אם הוא סבור שיש בדבר ענין לציבור, לפתוח בכל הליך משפטי לפי חוק זה, לרבות ערעור, ולהתייצב ולטעון בכל הליך כזה.

אפוטרופסות לעניני ירושה

154. יורש או זכאי למזונות מן העזבון שלדעת בית המשפט נבצר ממנו לשמור בעצמו או על ידי נציגו על זכויותיו בעזבון, רשאי בית-המשפט, לפי בקשת מעונין בדבר או מיזמת עצמו, למנות לו אפוטרופוס לשמירת זכויותיו בעזבון.

שיפוט בתי-דין דתיים

155. (א) על אף האמור בסעיפים 66(א) ו-151 מוסמך בית הדין הדתי שהיה לו שיפוט בעניני המעמד האישי של המוריש, לתת צו ירושה וצו קיום צוואה ולקבוע זכויות למזונות מן העזבון, אם כל הצדדים הנוגעים בדבר לפי חוק זה הביעו בכתב הסכמתם לכך.

(א1) נתן בית הדין צו ירושה או צו קיום צוואה לפי סעיף זה, יועבר העתק הצו לרשם לעניני ירושה לשם רישום לי סעיף 73ד.

(ב) היה בין הצדדים הנוגעים בדבר לפי חוק זה קטין, פסול דין או נעדר שאין לו אפוטרופוס, רשאי בית הדין הדתי למנות לו אפוטרופוס לענין מתן הסכמה לשיפוט בית הדין הדתי ולענין ייצוגו לפניו.

(ג) בענין שהובא בפני בית דין דתי בהתאם לסעיף קטן (א) מוסמך בית הדין הדתי, על אף האמור בסעיף 148, לנהוג לפי הדין הדתי הנוהג בו, ובלבד שאם היה בין הצדדים קטין או מי שהוכרז פסול-דין, לא יהיו זכויות הירושה שלו, אם על פי דין ואם על פי צוואה, וזכויותיו למזונות מן העזבון פחותות ממה שהיו לפי חוק זה.

(ד) בענין שהובא לפני בית דין דתי בהתאם לסעיף קטן (א), מוסמך בית הדין הדתי גם למנות מנהל עזבון ולחלק נכסי העזבון, ויחולו סימנים א' עד ה' לפרק הששי, למעט סעיפים 105 ו-106, ובכל מקום בסימנים אלה שמדובר בבית המשפט יראו כאילו מדובר בבית דין דתי.

(ה) סעיף קטן (א) אינו בא לפגוע בסעיף 4 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953.

(ו) בסעיף זה "בית דין דתי" – בית דין רבני, בית דין שרעי, בית דין של העדה הנוצרית ובית דין דרוזי.

ביטולים

156. (א) בטלים –

(1) סעיפים 877 עד 880, 1570, 1571, 1594 פסוק שני, 1595 עד 1605 למג'לה;

(2) פקודת הירושה;

(3) סעיף 4 לחוק שיווי זכויות האשה, תשי"א-1951.

(ב) בדבר המלך במועצתו לארץ-ישראל, 1922-1947 –

(1) בסימן 51(1) יימחק "ירושות, צוואות ועזבונות";

(2) בסימן 54(1) יימחק "וקיום צוואות".

הוראות מעבר

157. מי שמת לפני תחילתו של חוק זה, יחול על ירושתו הדין שעמד בתקפו ערב תחילתו של חוק זה.

דין צוואות קודמות

158. (א) צוואה שנעשתה לפני תחילתו של חוק זה והמצווה מת אחרי תחילתו –

(1) כשרה, מבחינת צורתה ומבחינת תכנה, אם היתה כשרה ערב תחילתו של חוק זה או לפי הוראות חוק זה;

(2) אין לפסלה בשל דבר שאיננו עילה לביטול צוואה לפי חוק זה.

(ב) מי שעשה צוואה לפני תחילתו של חוק זה רשאי לבטלה, אחרי תחילתו, לפי הוראות חוק זה.

הליכים תלויים

159. הליכים בעניני ירושה שהתחילו לפני תחילתו של חוק זה, יימשכו כאילו לא היה חוק זה בתקפו.

ביצוע ותקנות ושינוי התוספת הראשונה והתוספת השנייה

160. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, וכן בענינים אלה:

(1) עשיית צוואה בפני רשות בחוץ לארץ והפקדת צוואה בחוץ לארץ;

(2) רישום מרכזי של צוואות שנעשו בפני רשות ושל צוואות שהופקדו;

(3) מתן הודעה אישית למעונינים נוסף על הודעה ברבים; מתן הודעה אישית או הודעה ברבים במקרים נוספים על אלה המפורטים בחוק זה; הודעות ברבים, ובכלל זה צורתן של הודעות ברבים ודרכי פרסומן, לרבות מועדי פרסומן, בארץ ובחוץ לארץ;

(4) חשבונות שעל מנהלי עזבון לנהלם.

(5) סדרי הדין;

(6) מועדים שבסדרי דין, לרבות מועדים לענין בקשה שהוגשה לבית דין דתי;

(7) אגרות, שכר והוצאות.

(ב) תקנות לפי פסקאות (6) ו-(7) של סעיף קטן (א) טעונות אישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

(ג) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי, בצו, לשנות את התוספת הראשונה; הוראות סימן ה'1 בפרק השישי יחולו על רשויות המנויות בתוספת הראשונה שלוש שנים מיום שנקבעו בחוק זה או לפיו, בתוספת הראשונה, ושר המשפטים רשאי להאריך בדרך האמורה את התקופה, לעניין רשות מסוימת, לתקופה אחת נוספת של שלוש שנים.

(ד) שר המשפטים רשאי, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, לשנות בצו את התוספת השנייה.

תחולה

161. תחילתו של חוק זה, תשעה חדשים מיום פרסומו ברשומות.

תוספת ראשונה

(ההגדרה "רשות" שבסעיף 125א)

(1) רשות המסים בישראל;

(2) המוסד לביטוח לאומי;

(3) רשות מקומית.

תוספת שנייה

(סעיף 87(א))

מקרים שבהם חלה חובת דיווח של מנהל עיזבון לאפוטרופוס הכללי

(1) היה בין היורשים אחד מאלה:

(א) נעדר;

(ב) מי שאינו יכול דרך קבע או דרך ארעי לדאוג לענייניו, כולם או חלקם, ובלבד שאין גורם המוסמך על פי דין לדאוג לענייניו;

(ג) קטין שיש לו אפוטרופוס שאינו אחד מהוריו;

(2) הייתה בצוואה הוראה על הקמת הקדש ציבורי או המייעדת את נכסי העיזבון, כולם או חלקם, לקידום עניין ציבורי, כאמור בסעיף 26 לחוק הנאמנות, התשל"ט-1979, והכול כל עוד לא נרשם ההקדש הציבורי ולא מונה לו נאמן כאמור באותו חוק;

(3) חלפו שישה חודשים מיום מינוי מנהל עיזבון, טרם ניתן צו ירושה או צו קיום צוואה, ולא הוגשה התנגדות לבקשה לצו ירושה או צו קיום;

(4) מצא בית המשפט, לבקשת האפוטרופוס הכללי או מי מטעמו, כי הגשת המסמכים לאפוטרופוס הכללי נדרשת לשם הגנה על זכותו של יורש בהליך.

תקנות הירושה, תשנ"ח-1998

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 73ד, 76, 91 ו-160 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965, סעיף 26 לחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995, סעיף 108 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת לענין מועדים שבסדרי דין, אני מתקין תקנות אלה:

פרק א': פרשנות ותחולה

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"אדם שמונה לו אפוטרופוס", "אדם שמונה לו תומך בקבלת החלטות", "ממנה בייפוי כוח מתמשך", "קטין" – כמשמעותם בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962;

"אזור פעולה של רשם" – כמשמעותו בסעיף 65א לחוק;

"בית המשפט" – בית המשפט לעניני משפחה;

"בית דין דתי" – כמשמעותו בסעיף 155(1) לחוק;

"החוק" – חוק הירושה, התשכ"ה-1965;

"חסוי", "קטין" – (נמחקה)

"טופס" – טופס שבתוספת הראשונה;

"יורש" – לרבות זוכה על פי צוואה, לפי הענין;

"חוק בית המשפט לעניני משפחה" – חוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995;

"הממונה הארצי" – הממונה הארצי לעניני ירושה כמשמעותו בסעיף 65א לחוק;

"המרשם הארצי" – כמשמעותו בסעיף 73ד לחוק;

"נעדר" – אדם שזהותו או מקום הימצאו אינם ידועים או אדם הנמצא מחוץ לגבולות ישראל ומחמת התנאים השוררים במקום הימצאו, ואשר עליהם אין לו שליטה, אין הוא מסוגל לטפל בעניניו;

"נפקד" – כהגדרתו בחוק נכסי נפקדים, התש"י-1950;

"רשם לעניני ירושה" או "רשם" – כמשמעותו בסעיף 65א לחוק;

"תקנות סדר הדין האזרחי" – (נמחקה)

תחולתן של התקנות

2. (א) בקשות ותובענות לפי החוק (להלן – עניני ירושה), יוגשו והדיון בהן יתנהל לפי תקנות אלה.

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), על עניני ירושה המתנהלים בבית המשפט יחולו תקנות בית משפט לענייני משפחה (סדרי דין), התשפ"א-2020 במידה שאין בהן סתירה לתקנות אלה.

פרק ב': המרשם הארצי

הממונה הארצי

3. (א) לשם ניהול המרשם הארצי יפעל הממונה הארצי בתפקידים ובסמכויות שהוענקו לו בחוק ובתקנות אלה.

(ב) ואלה סמכויותיו ותפקידיו של הממונה הארצי:

(1) הקמת לשכות רשמים לעניני ירושה בכל אזורי פעולתם;

(2) קביעת נוהלי עבודת הרשמים לעניני ירושה לרבות נוהלי העברת תיקים מרשם לרשם;

(3) מתן הנחיות למשנה לממונה הארצי לענין הפעלת סמכויותיו;

(4) קביעת נהלים להעברת תיקים ומסמכים לבית המשפט וקבלתם ממנו, בהתייעצות עם מנהל בתי המשפט;

(5) הסדרת כל ענין אחר הדרוש לצורך מילוי תפקידיו של הממונה הארצי לפי החוק.

פרטי המרשם הארצי

4. (א) המרשם הארצי יכלול מידע ממוחשב של צוואות שהופקדו לפי סעיף 21 לחוק, של זכרונות דברים שהופקדו לפי סעיף 23(ב) לחוק, של צוואות שנמסרו לפי סעיף 75 לחוק, של בקשות לצווי ירושה ולצווי קיום שהוגשו וכן של צווי ירושה, צווי קיום וצווים למינוי מנהלי עזבונות, שנתנו בתי משפט, בתי דין דתיים או רשמים לעניני ירושה.

(ב) במרשם הארצי יצוינו –

(1) לענין הפקדת צוואה וזכרון דברים – הפרטים שנקבעו בתקנה 6;

(2) לענין מסירת צוואה – הפרטים שנקבעו בתקנה 8;

(3) לענין בקשה לצו ירושה או צו קיום – פרטים אלה:

(א) שמו של המוריש ומספר תעודת זהותו או דרכונו (להלן – פרטי זהות), מקום מושבו במועד פטירתו ותאריך פטירתו;

(ב) פרטי זהות של המבקש, מענו ועניינו בבקשה;

(ג) אם ישנו מיופה כוח – שמו ומענו;

(ד) הרשם לעניני ירושה או בית הדין שאליו הוגשה הבקשה; מועד הגשת הבקשה;

(ה) אם הועברה הבקשה לבית המשפט לפי סעיף 67א לחוק – מועד ההעברה ובית המשפט שאליו היא הועברה;

(4) לענין צו ירושה, צו קיום וצו למינוי מנהל עזבון פרטים אלה:

(א) פרטי זהות של המוריש;

(ב) פרטי זהות של מנהל העזבון;

(ג) תאריך מתן הצו ובידי מי ניתן.

סודיות, בירור ועיון

5. (א) צוואות וזכרונות דברים על צוואות שבעל פה שהופקדו אצל רשם לעניני ירושה, וכל התיקים והרישומים הנוגעים להם, לרבות המרשם הארצי, יישמרו בסוד וכל עוד המצווה בחיים לא תימסר כל ידיעה עליהם.

(ב) לאחר מותו של אדם רשאי מעוניין בדבר לקבל את פרטי המרשם הארצי הנוגעים למנוח.

(ג) מת מצווה שצוואתו הופקדה או נמסרה, רשאי מעוניין בדבר להגיש לרשם לעניני ירושה בקשה לעיין בצוואה; בבקשה כאמור יצוין הענין שיש למבקש בעיון; ראה הרשם כי למבקש ענין בדבר, רשאי הוא להתיר לו לעיין בצוואה, כולה או חלקה, כפי שיקבע הרשם ורשאי הוא להורות על מסירת העתק צילומי למבקש מהחלק שהתיר לעיון; עיון כאמור ייעשה בנוכחותו של עובד לשכת הרשם.

פרק ג': הפקדה, עשייה ומסירה של צוואות

הפקדת צוואה

6. (א) המבקש להפקיד צוואתו אצל רשם לעניני ירושה יתייצב במשרדי הרשם לענייני ירושה כשבידו הצוואה

המקורית; המצווה ייחקר על פרטי זהותו וימסור את הצוואה לעובד שהרשם הסמיך לשם כך (בתקנה זו – עובד הרשם).

(ב) לפני הפקדתה במעטפה אצל הרשם, הצוואה תיסרק באמצעות סריקה ממוחשבת לשם גיבוי הצוואה המקורית, באופן שמקיים דרישות אלה:

(1) עובד הרשם שסרק את המסמך אישר שהמסמך נסרק מהמקור בשלמותו;

(2) ננקטו אמצעים סבירים כדי להבטיח את שמירת קובץ המחשב בצורה הנאמנה למקור ולא ניתן לשנות את תוכן המסמך לאחר מועד הסריקה;

(3) בלי לגרוע מהוראות תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע), התשע"ז-2017, ננקטו באופן סדיר אמצעי הגנה סבירים לאבטחת המסמך מפני חדירה לקובץ המחשב ושיבוש בעבודת המחשב העלולים לפגום בנאמנות קובץ המחשב למקור, ומפני עיון במסמך בידי אדם שאינו מוסמך לכך;

(4) מצוין על גבי קובץ המחשב מועד סריקתו;

(5) אם חל מעבר מטכנולוגיה לטכנולוגיה, ננקטו אמצעים סבירים כדי להבטיח את נאמנות קובץ המחשב למקור ואת נאמנות מועד הסריקה כאמור;

(6) תועדו הפעולות המפורטות בפסקאות (1) עד (5).

(ג) לאחר סריקתה, הצוואה תוכנס למעטפה שתיסגר ותיחתם בחותמת הרשם לענייני ירושה או עובד הרשם שהוא הסמיכו לכך; על המעטפה יצוינו פרטי זהותו ומענו של המפקיד ותאריך ההפקדה ויחתמו עליה הרשם לענייני ירושה או עובד הרשם שהוא הסמיכו לכך והמפקיד.

(ד) דבר ההפקדה יירשם במרשם הארצי ויינתן למפקיד אישור על הפקדת הצוואה.

(ה) הוראות תקנה זו יחולו, בשינויים המחויבים לפי הענין, על הפקדה של זכרון דברים האמורה בסעיף 23(ב) לחוק, ובלבד שעל המעטפה יצוין גם שמם ומענם של העדים.

(ו) מי שהפקיד את צוואתו אצל רשם לעניני ירושה רשאי לקבלה בחזרה על פי בקשה בכתב; הרשם לעניני ירושה יחקור את זהותו של המבקש, ימסור לידיו את צוואתו כנגד חתימתו לאישור קבלת הצוואה, ויודיע על כך למרשם הארצי; דבר ההפקדה יימחק מהמרשם הארצי וקובץ המחשב המכיל את הצוואה הסרוקה יימחק לצמיתות ממחשבי הרשם לענייני ירושה.

(ז) בתקנה זו, "סריקה ממוחשבת" ו"קובץ מחשב" – כהגדרתם בתקנה 3א לתקנות העדות (העתקים צילומיים), התש"ל-1969.

הפקדת צוואה שנחתמה בחתימה אלקטרונית מאושרת

6א. (א) המצווה רשאי להפקיד צוואה שנחתמה בחתימה אלקטרונית מאושרת של הרשות, באופן מקוון באמצעות אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי, בעצמו או באמצעות הרשות.

(ב) הפקדת צוואה כאמור בתקנת משנה (א) באמצעות רשות, תיעשה לבקשת המצווה ועל חשבונו, בתוך 30 ימים מיום עשיית הצוואה.

(ג) הפקדה כאמור בתקנת משנה (א) תכלול הזדהות של המצווה או של הרשות לפי העניין.

הפקדה מרחוק של צוואה

6ב. (א) על אף האמור בתקנה 6, מי שעשה צוואה רשאי להפקידה מרחוק אצל הרשם לענייני ירושה.

(ב) ההפקדה מרחוק תהיה באמצעות שליחת מסמך אלקטרוני עם העתק צבעוני סרוק של הצוואה באופן מקוון באמצעות אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי; ההפקדה מרחוק תכלול הזדהות של המצווה או הרשות, לפי העניין; המצווה או הרשות ימסרו את הצוואה המקורית להפקדה במשרדי הרשם לענייני ירושה לפי תקנה 6 בתוך 45 ימים מיום סיום הוראת השעה שבסעיף 2 לתקנות הירושה (תיקון מס' 2), התש"ף-2020.

(ג) נמסרה הצוואה המקורית, כאמור בתקנת משנה (ב), יימחק קובץ המחשב המכיל את העתק הצוואה ממחשבי הרשם לענייני ירושה, ותחול תקנה 6(ב) עד (ז); לא נמסרה הצוואה המקורית בתוך 45 ימים כאמור, דבר ההפקדה יימחק מהמרשם הארצי וקובץ המחשב המכיל את העתק הצוואה יימחק ממחשבי הרשם לענייני ירושה.

עשיית צוואה בפני רשות

7. (א) המבקש לעשות צוואה בפני בית משפט, רשם של בית משפט, חבר בית דין דתי או רשם לעניני ירושה (להלן – רשות), יגיש לרשות בקשה על כך בכתב ויפרט בבקשתו אם דברי הצוואה יהיו בעל פה או בכתב.

(ב) הצוואה תיעשה בפני שופט, רשם של בית משפט, רשם לעניני ירושה או חבר בית דין דתי, ודברי הצוואה כפי שהוגשו לרשות או נרשמו בידיה (להלן – נוסח הצוואה) יימסרו למצווה.

(ג) תיק הבקשה יהיה תיק נפרד אשר יכלול את פרוטוקול הדיון אשר יפרט את דרך עשיית הצוואה לרבות הצהרת המצווה כי הצוואה נעשתה ברצון חופשי; נוסח הצוואה לא יצורף לתיק.

מסירת צוואה

8. מי שחייב למסור צוואה לפי סעיף 75 לחוק, יגיש את המסמך שבידו לרשם לעניני ירושה בציון פרטי זהותו ומענו וכן שמו של המצווה ויקבל אישור על המסירה; דבר המסירה יירשם במרשם הארצי; המסמך האמור יישמר בדרך שנשמרות צוואות מופקדות.

הודעה על הימצאות צוואה

9. (א) היו במרשם הארצי צוואה או זכרון דברים על צוואה שבעל פה ונודע לרשם לעניני ירושה על מותו של המצווה, ונתמלאו התנאים שבסעיף 76 לחוק, יפתח הרשם לעניני ירושה את המעטפה, יעיין בה, ימסור עליה הודעה בדואר רשום לזוכים על פיה, ואם חזרה הודעה שנשלחה לזוכה, יודיע הרשם על הצוואה באתר האינטרנט של הרשם לענייני ירושה.

(א1) ואולם רשאי הרשם לענייני ירושה לקבוע כי במקרים המפורטים להלן, לא נדרש למסור הודעה או לפרסם באתר האינטרנט שלו כאמור:

(1) אם מבוקש לקיים צוואה מאוחרת לצוואה המופקדת וקיימת זהות בין שתי הצוואות מבחינת הזוכים וחלקיהם;

(2) אם האפוטרופוס הכללי מנהל את נכסי הזוכה לפי הצוואה לפי סעיפים 6 או 7 לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978, לא נדרש למסור הודעה או לפרסם ברשומות כאמור, לגבי אותו זוכה.

(ב) הרשם לעניני ירושה יערוך פרוטוקול על דבר פתיחת הצוואה והעיון בה ויצרף אליו העתק מההודעה לזוכים

ואישור מסירתה ואם פורסמה הודעה באתר האינטרנט של הרשם לפי תקנת משנה (א) – יתעד בפרוטוקול כי פורסמה הודעה כאמור.

(ג) נודע לרשם לענייני ירושה על מותו של המצווה כאמור בתקנת משנה (א), והצוואה המקורית שהופקדה הושמדה, הושחתה או שלא ניתן לאתרה, יפתח הרשם את קובץ המחשב המכיל את הצוואה הסרוקה, ויחולו על צוואה סרוקה שנפתחה כאמור הוראות תקנות משנה (א) עד (ב).

פרק ד': הגשת תובענה לבית המשפט

מקום השיפוט

10. (א) תובענה בעניני ירושה תוגש לבית המשפט שבתחום שיפוטו היה מושבו של המוריש במותו; לא היה מושבו של המוריש בארץ תוגש התובענה לבית המשפט שבתחום שיפוטו נמצאים נכסים מנכסי העזבון.

(א1) היה מושבו של המוריש במותו באזור, כמשמעותו בתוספת לחוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום (יהודה והשומרון וחבל עזה – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ח-1967 (להלן – האזור), תוגש התובענה לבית המשפט שאזור פעולתו הוא הקרוב למקום שבו היה מושבו של המוריש במותו.

(ב) תובענה בעניני ירושה שהועברה מרשם לעניני ירושה לפי סעיף 67א לחוק וכן ערעור על החלטת רשם לעניני ירושה יוגשו המוסמך לפי תקנת משנה (א).

(ג) תובענה חדשה נוספת בעניני ירושה, תוגש כאמור בסעיף 6(ד) לחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995; ראה בית המשפט כי בית משפט אחר דן בתובענה קודמת בעניני ירושה, בין שנסתיים בה הדיון ובין שהיא עדיין תלויה ועומדת, יעביר את התובענה לאותו בית משפט אשר ימשיך לדון בה מהשלב שאליו הגיע בית המשפט שהעבירה, אלא אם כן מצא, מטעמים מיוחדים שיירשמו, כי לשם בירור התובענה עליו לדון בה כאילו הובאה לפניו לכתחילה.

(ד) על אף האמור בתקנות משנה (א), (ב) ו-(ג), רשאי בית המשפט להורות על העברת הדיון לבית משפט אחר אם כל הצדדים או רובם מתגוררים מחוץ לתחום השיפוט.

פתיחת תיק עזבון

11. (א) תובענות בעניני ירושה יצורפו לתיק משפחה אחד שייקרא תיק עזבון ויכלול תיק עיקרי ותיקי משנה.

(ב) בתובענה חדשה נוספת בעניני ירושה, יציין מביא ההליך את מספרו של התיק העיקרי בבית המשפט שבו נדונה תובענה קודמת.

(ג) תובענה ראשונה תקבל מספר של תיק עיקרי, וכל תביעה נוספת תקבל מספר של תיק משנה לתיק העיקרי; בקשות לסעד ביניים יצורפו לתיק העיקרי או לתיק המשנה שבמסגרתו הוגשו, לפי הענין; הוראות תקנת משנה זו לא יחולו על בקשה לעשיית צוואה לפי תקנה 7.

סעדים בשל תביעות שונות

12. תובענה מן המפורטות להלן, תוגש בתביעה נפרדת, יהיה מספר הענינים בה אשר יהיה:

(1) תובענה לעשיית צוואה;

(2) תובענה למתן צו ירושה או צו קיום והתנגדות;

(3) תובענה להצהרת מוות;

(4) תובענה להוכחת מותו של אדם וזמן מותו;

(5) תובענה להוכחת צוואה;

(6) תובענה למזונות או למדור מן העזבון ומן היורשים;

(7) תובענה למינוי מנהל עזבון והתנגדות למינוי;

(8) תובענה לתיקון צו ירושה או צו קיום והתנגדות;

(9) ערעור על החלטת רשם לעניני ירושה;

(10) תובענה אחרת בעניני ירושה לרבות תובענה שעילתה סכסוך בקשר לירושה, יהיו הצדדים אשר יהיו.

פרק ה': צו ירושה וצו קיום

סימן א': הגשת בקשה לרשם לעניני ירושה

הרשם לעניני ירושה המוסמך

13. (א) בקשה לצו ירושה או לצו קיום תוגש לרשם לעניני ירושה שבאזור פעולתו היה מושבו של המוריש במותו; לא היה מושבו של המוריש בארץ, תוגש הבקשה לרשם לעניני ירושה שבאזור פעולתו נמצאים נכסים מנכסי העזבון.

(א1) היה מושבו של המוריש במותו באזור, תוגש הבקשה לרשם לעניני ירושה שאזור פעולתו הוא הקרוב למקום שבו היה מושבו של המוריש במותו.

(ב) נמצאו נכסים מנכסי העזבון באזורי פעולתם של רשמים לעניני ירושה שונים והוגשה בקשה בקשר לעזבון פלוני

לאחד מהם, לא יהיו עוד האחרים מוסמכים לענין אותו עזבון.

(ג) על אף האמור בתקנות משנה (א) ו-(ב), רשאי הממונה הארצי, על פי בקשת צד לבקשה להורות על העברתה לרשם באזור פעולה אחר, אם כל המבקשים או רובם מתגוררים מחוץ לאזור הפעולה של הרשם לעניני ירושה המוסמך או מטעמים מיוחדים אחרים שיירשמו.

הגשת בקשה

14. (א) בקשת צו ירושה או צו קיום או בקשת שניהם כאחד תהיה ערוכה לפי טופס 1 או 2 או באופן מקוון לפי הוראות תקנת משנה (ד); העובדות הכלולות בבקשה יאומתו בהצהרה של המבקש ושל אדם אחר, אם קיימות עובדות הכלולות בבקשה שאינן בידיעתו האישית של המבקש; היה מי מן היורשים קטין, אדם שמונה לו אפוטרופוס, ממנה בייפוי כוח מתמשך שנכנס לתוקף, נפקד או נעדר – יציין זאת המבקש בבקשה.

(ב) לא תקובל בקשה לצו ירושה או לצו קיום אלא אם כן התמלאו כל אלה:

(1) כל הפרטים הנדרשים לפי הטופס שנקבע בתקנת משנה (א) מולאו כהלכה וצורפו לטופס כל המסמכים הנדרשים לפי תקנות אלה;

(2) צורפה תעודת פטירה או הצהרת מוות לאימות פטירתו של המוריש ושל כל אדם אחר שיש להוכיח את פטירתו וזמן מותו, מאושרת כדין, או צורפה בקשה להוכיח באופן אחר את עובדת מותו וזמן מותו של המוריש או של כל אדם כאמור, לפי סעיף 68(א) לחוק, או החלטה שנתן בית המשפט בבקשה כאמור;

(3) היתה הבקשה לצו קיום – צורפה הצוואה המקורית, או בקשה להתיר את הוכחת הצוואה או החלטה שנתן בית המשפט בבקשה כאמור, או צו קיום שניתן על ידי ערכאה שיפוטית או רשות מוסמכת מחוץ לישראל בצירוף הוכחת צו הקיום האמור בדרך של הוכחת תעודת חוץ, והכול לפי סעיף 68(ב) לחוק; הופקדה או נמסרה צוואה לרשם לעניני ירושה, יציין זאת המבקש בבקשתו ויצרף העתק הימנה;

(4) צורף אישור על משלוח הודעה בדבר הגשת בקשה לצו קיום או הגשת בקשה לצו ירושה, לפי העניין, בדואר רשום או תצהיר של המבקש או של אדם אחר כי הוא מסר אישית הודעה כאמור ליורשים, לזוכים או לבני משפחה כמפורט בפסקאות משנה (א) או (ב) (בפסקה זו – אישור מסירה); הודעות כאמור יישלחו כמפורט להלן:

(א) בבקשה לצו קיום, יימסרו הודעות לזוכים על פי הצוואה שנערכו לפי טופס 3 לתוספת הראשונה; בבקשה לצו ירושה, יימסרו הודעות ליורשים שפורטו בבקשה שנערכו לפי טופס 3א לתוספת הראשונה; הודעה שנשלחה לזוכים על פי הצוואה תכלול העתק של הצוואה כמפורט בטופס 3 האמור, והודעה שנשלחה ליורש לפי דין תכלול פירוט בדבר חלקו של היורש בעיזבון כמפורט בטופס 3א האמור;

(ב) לא היה בין הזוכים על פי הצוואה אחד מאלה: ילדים של המוריש, צאצאיהם, הורי המוריש, צאצאיהם, או בן זוג של המוריש – יצורף גם אישור מסירה לילדי המוריש ולמי שהיה במות המוריש בן זוגו; לא הניח המוריש בן זוג או ילדים, יצורף אישור מסירה להורי המוריש, ואם גם לא הניח הורים, יצורף אישור המסירה לאחיו; הודעה לפי פסקת משנה זו תהיה ערוכה לפי טופס 3ב לתוספת הראשונה;

(5) היה המבקש מיוצג על ידי עורך דין – צורף לבקשה ייפוי כוח;

(6) שולמה האגרה שנקבעה וכן שולמו הוצאות הפרסום כאמור בתקנה 17;

(7) במרשם הארצי אין רישום בדבר הגשת בקשה קודמת לצו ירושה או לצו קיום לרשם לעניני ירושה או לבית דין דתי, בענין אותו עזבון.

(ג) מבקש הרוצה לזכות בחלקו של יורש שנפטר אחרי מות המוריש, יצרף לבקשתו צו ירושה או צו קיום מאושר כדין, לגבי אותו יורש.

(ד) מבקש רשאי להגיש לרשם לענייני ירושה בקשה מהבקשות המנויות בתוספת השנייה באופן מקוון באמצעות אתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי; ואולם היה המבקש מיוצג על ידי עורך דין, יוגשו בקשות כאמור מטעמו באופן מקוון בלבד; על הגשת בקשה כאמור בתקנת משנה זו יחולו הוראות אלה:

(1) הוגשה הבקשה באופן מקוון, יצורפו המסמכים הנדרשים כאמור בתקנות משנה (ב) ו-(ג), למעט צוואה מקורית, באופן מקוון באמצעות אתר האינטרנט האמור; צירוף צוואה מקורית בהתאם להוראות תקנה 14(ב)(3) ייעשה בדרך של מסירתה לרשם לענייני ירושה בתוך 7 ימים ממועד הגשת הבקשה באופן מקוון כאמור;

(2) המבקש ישמור את המסמכים המקוריים שהעתק מהם צורף לבקשה ויציגם לרשם לענייני ירושה אם יידרש לכך;

(3) עם קליטת הבקשה שהוגשה באופן מקוון, יומצא לשולח, באופן מקוון, אישור על הגשת הבקשה, שבו יצוין מועד קליטת הבקשה.

תצהירים לאימות פטירה

15. (א) בקשה להוכחת עובדת מותו של אדם וזמן מותו תוגש לרשם או לבית המשפט כשהענין הועבר אליו לפי סעיף 67א לחוק, ותלווה בתצהירים של המבקש ושל אדם אחר, שבהם יפורטו נסיבות המוות וזמנו והטעמים המיוחדים לאי-המצאת תעודת הפטירה או הצהרת מוות.

(ב) בבדיקת הבקשה רשאי הרשם לענייני ירושה או בית המשפט, לפי הענין, לברר את העובדות המצוינות בתצהירים ורשאי הוא להזמין את המצהירים ולחקרם.

הודעת הסתלקות

16. (א) המסתלק מחלקו בעזבון יגיש הודעת הסתלקות לרשם לעניני ירושה או לבית המשפט כשהענין הועבר אליו לפי סעיף 67א לחוק.

(ב) בהודעת הסתלקות יפורטו פרטי זהותו של המסתלק, שיעור ההסתלקות, ואם הסתלק לטובת בן-זוגו של המוריש, ילדו או אחיו, יציין במפורש לטובת מי הסתלק; הודעת ההסתלקות תהיה בתצהיר.

(ג) היה המסתלק קטין, אדם שמונה לו אפוטרופוס, ממנה בייפוי כוח מתמשך שנכנס לתוקף, אדם שמונה לו תומך בקבלת החלטות או פסול-דין, תצוין עובדה זו בהודעת ההסתלקות.

(ד) היה המסתלק קטין, אדם שמונה לו אפוטרופוס, ממנה בייפוי כוח מתמשך שנכנס לתוקף או פסול דין – הבקשה לאישור הודעת הסתלקות תוגש לבית המשפט.

פרסום בקשות

17. (א) הודעה על הגשת בקשה לצו ירושה או לצו קיום תפורסם באתר האינטרנט של האפוטרופוס הכללי וברשומות; ההודעה תכלול הזמנה להגשת כתב התנגדות בתוך תקופה של שבועיים מיום הפרסום או תקופה ארוכה יותר, לפי קביעת הרשם לענייני ירושה.

(ב) הוגשה הבקשה לצו ירושה או לצו קיום לבית דין דתי, תפורסם ההודעה, נוסף על האמור בתקנת משנה (א), גם באתר האינטרנט של בית הדין הדתי.

(ג) הוצאות הפרסום יחולו על המבקש, ואולם אם ניתן למבקש פטור מחובת תשלום אגרה לפי תקנה 4 לתקנות הירושה (אגרות הרשם לענייני ירושה), התשנ"ח-1998, יחולו הוצאות הפרסום על הממונה הארצי.

בדיקת המרשם

18. (א) הוגשה בקשה לצו ירושה או לצו קיום, יברר הרשם לעניני ירושה במרשם הארצי אם נמסרה או הופקדה צוואה או אם נמסר או הופקד זכרון דברים על צוואה שבעל-פה.

(ב) מצא הרשם לעניני ירושה כי מצויה צוואה בקשר לאותו עזבון, כאמור בתקנת משנה (א), ואין היא נושא הבקשה, ישלח הודעה בדואר רשום על דבר קיומה לזוכים על פיה ועל דבר הגשת הבקשה; בהודעה יצוין כי הזוכים רשאים להגיש כתב התנגדות לבקשה, בתוך ארבעה עשר ימים מיום המצאת ההודעה.

התנגדות לבקשה

19. (א) הרוצה להגיש התנגדות לבקשה יגיש לרשם לעניני ירושה כתב התנגדות, יפרט בה את נושא התנגדותו ונימוקיה, ויצרף אליה את כל המסמכים שעליהם היא

מתבססת; העובדות הנטענות בכתב ההתנגדות יאומתו בתצהיר; לכתב ההתנגדות תצורף קבלה המעידה על תשלום האגרה שנקבעה וייפוי כוח – אם המתנגד מיוצג על ידי עורך דין; המתנגד ימציא את כתב ההתנגדות האמור לבעלי הדין.

(ב) קבע רשם לעניני ירושה זמן להגשת התנגדויות, רשאי הוא לפי שיקול דעתו, להאריכו מזמן לזמן, אף אם הסתיים הזמן שנקבע לכתחילה.

סימן ב': העברת הבקשה לבית המשפט

העברת תיק הבקשה

20. ראה הרשם כי נתקיים אחד מן התנאים הקבועים בסעיף 67א לחוק, יעביר את התיק על כל מצורפיו לבית המשפט המוסמך ויצרף אליו את פרטי המרשם הארצי הקשורים לענין.

סדר הדין בבקשה

21. (א) מגיש הבקשה לרשם לעניני ירושה יירשם כתובע והדיון יתנהל בבית המשפט כמפורט להלן בתקנה זו:

(1) הוגשה התנגדות לבקשה או שראה היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו לנכון ליזום הליך לענין הבקשה, מגיש ההתנגדות או היועץ המשפטי לממשלה יירשם כנתבע בתובענה;

(2) לא היה נתבע בתובענה, יעיין בית המשפט בבקשה שהועברה אליו ורשאי הוא להזמין את הנוגעים בדבר לדיון ולברר את העובדות הטעונות הוכחה גם אם לא נתבקש לעשות כן.

(ב) הודעה על תאריך הדיון תומצא בדואר רשום לתובע, לנתבע ולמנהל העזבון אם נתמנה קודם לכן; הוגשה התנגדות, יצורף כתב ההתנגדות להודעה לתובע ולמנהל העזבון.

הודעת הרשם על הימצאותה של צוואה

22. הועברה בקשה לצו ירושה או לצו קיום לבית משפט, ולאחר מכן נמסרה צוואה לרשם לעניני ירושה, ישלח הרשם הודעה, בדואר רשום, על דבר קיומה של הצוואה לזוכים על פיה; בהודעה יצוין כי הזוכים רשאים להגיש כתב התנגדות לבקשה לבית המשפט שאליו הועברה הבקשה, בתוך ארבעה עשר ימים מיום המצאת ההודעה; העתק מההודעה ואישור על מסירתה יישלחו לבית המשפט.

סימן ג': מתן צו ירושה וצו קיום

מתן צו באין התנגדות

23. (א) לא הוגשה התנגדות בתוך המועד הקבוע בתקנה 17 או בתוך המועד הקבוע בתקנה 18(ב), לפי המאוחר מביניהם, ולא נתקיים תנאי מהתנאים האחרים המפורטים בסעיף 67א(א) לחוק, והרשם לעניני ירושה החליט לתת את הצו המבוקש, ייערך הצו לפי תקנה 24 והרשם יאשר אותו בחתימתו.

(ב) החליט בית המשפט לתת צו ירושה או צו קיום ולא הוגשה התנגדות בתוך המועד הקבוע בתקנה 22, ייערך הצו כאמור בתקנה 24, ובית המשפט יאשר אותו בחתימתו.

נוסח הצו

24. (א) צו ירושה ייערך לפי טופס 4 וצו קיום לפי טופס 5.

(א1) נתמנה מנהל עיזבון במועד מתן צו ירושה או צו קיום צוואה או עד לאותו מועד, יצוין הדבר בצו.

(ב) צו קיום יצהיר על תוקפה של הצוואה שהעתק מאושר ממנה מצורף לו; ביטל או תיקן בית המשפט הוראה מהוראות הצוואה יציין זאת בצו; הוראה זו תחול גם על רשם לעניני ירושה לענין צוואה שתיקן.

(ג) ציווה המוריש חלק מנכסיו, רשאי הרשם לעניני ירושה או בית המשפט לכלול בצו אחד צו ירושה וצו קיום לפי טופס 6, ויחולו הוראות תקנת משנה (ב).

(ד) היה המנוח נספה כמשמעותו בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), התש"י-1950, יצוין בצו הירושה או בצו הקיום "נפל" במקום "נפטר".

צו חלקי

25. הרשם לעניני ירושה או בית המשפט רשאי לתת צו ירושה או צו קיום על חלק מן העזבון כל אימת שנראה לו כי מתן הצו אינו עשוי להשפיע על זכויות שעדיין לא נתבררו.

קיום צוואה פגומה

26. (א) קיים בית המשפט או הרשם לענייני ירושה צוואה בכתב יד על אף העדר חתימה או תאריך, או שקיים צוואה על אף פגם בחתימתם של המצווה או של העדים או בתאריך הצוואה או בהליכים המפורטים בסעיפים 20 עד 23 לחוק או בכשרותם של העדים, או שתיקן צוואה לפי סעיפים 30 ו-32 לחוק או שביטל הוראה מהוראותיה, תצוין העובדה בהחלטתו ויפורשו נימוקיה.

(ב) תיקן הרשם לעניני ירושה צוואה לפי סעיף 32 לחוק תצויין העובדה בהחלטתו ויפורשו נימוקיה.

תיקון או ביטול צו

27. (א) המבקש תיקון או ביטול של צו ירושה או של צו קיום, יגיש בקשה בכתב לבית המשפט או לרשם לעניני ירושה שנתן את הצו; בבקשה יצוינו כתובות כל היורשים; העובדות הכלולות בבקשה יאומתו בתצהיר של המבקש ושל אדם אחר, אם קיימות עובדות הכלולות בבקשה שאינן בידיעתו האישית של המבקש; לבקשה יצורף אישור על תשלום האגרה שנקבעה.

(ב) (1) המבקש ימציא עותק מן הבקשה לכל היורשים או הזוכים המופיעים בצו הירושה או צו הקיום, לפי העניין;

(2) היורשים או הזוכים כאמור רשאים להשיב לבקשה בתוך 14 ימים מיום שהומצאה להם.

(ב1) הוגשה בקשה לתיקון או לביטול של צו ירושה או של צו קיום צוואה שנתן הרשם לעניני ירושה, רשאי הוא להורות על עיכוב ביצוע של כל החלטה שנתן בקשר לעיזבון.

(ג) הבקשה תידון בפני בית המשפט או הרשם לעניני ירושה, לפי הענין, אולם אם הוגשה הבקשה לרשם לעניני ירושה, והוא ראה כי נתקיים אחד מן התנאים הקבועים בסעיף 67א(א) לחוק או אם ראה שלא להיזקק לבקשה לפי סעיף 72 לחוק, יעביר את הבקשה לבית המשפט כדי שידון בה; בית-המשפט רשאי שלא להיזקק לעובדה או לטענה שהמבקש יכול היה להביאה לפניו לפני מתן הצו, או שיכול היה להביאה לאחר מכן ולא עשה כן בהזדמנות הסבירה הראשונה.

(ד) הועברה הבקשה לבית המשפט, יראו את מגיש הבקשה כתובע ואת היורש כנתבע בתובענה.

(ה) החליט בית המשפט או הרשם לעניני ירושה לתקן או לבטל את הצו, ייתן צו מתוקן וישלח הודעה על כך לכל אחד מהצדדים; הודעה על תיקון הצו או ביטולו תישלח למרשם הארצי.

פרק ו': מזונות מן העזבון

תובענה למזונות מן העזבון

28. (א) תובענה למזונות מן העזבון, שינוים או ביטולם, לרבות בקשת ביניים לקביעת מזונות זמניים, תוגש בכתב לבית המשפט.

(ב) בתובענה יצוין דבר זכותו של התובע למזונות מן העזבון ויפורשו בה, ככל האפשר, הפרטים המצוינים בסעיף 59 לחוק וכן פירוט הכנסות התובע בשנים עשר החודשים שקדמו להגשת התביעה; לתובענה יצורף תצהיר לשם אימות העובדות שעליהן היא מתבססת ויצורפו כל המסמכים התומכים בתובענה.

הזמנה וכתב הגנה

29. הוגשה תביעה למזונות מן העזבון, תומצא התביעה לכל היורשים לפי צו הירושה או למנהל העזבון, אם מונה, בצירוף הזמנה לפי טופס 7, להגיש כתב הגנה בתוך חמישה עשר ימים; לכתב ההגנה יצורף דוח על נכסי העזבון והכנסותיו ערוך בתצהיר בצירוף כל המסמכים התומכים בו.

הרחבת העזבון לצורכי מזונות

30. ראה בית המשפט כי יש לדון בהרחבת העזבון לצורכי מזונות, כאמור בסעיף 63 לחוק, יוזמן לדיון מי שעלול להיפגע על ידי ההחלטה והוא יצורף כנתבע.

פרק ז': הנהלת העזבון

בקשה למינוי מנהל עזבון

31. (א) בקשה למינוי מנהל עזבון, לרבות מנהל עזבון זמני, תוגש בידי מעוניין, אם כל הצדדים הנוגעים לענין הסכימו לבקשה, לרשם לעניני ירושה המוסמך; ואולם הגשת בקשה למינוי מנהל עיזבון לפי סעיף 81 לחוק, אינה טעונה הסכמת הנוגעים בדבר; באין הסכמה כאמור או אם הוגשה בקשה לצו ירושה או לצו קיום לרשם לעניני ירושה והועברה לבית המשפט, תוגש הבקשה בידי מעוניין בדבר לבית המשפט.

(ב) הבקשה תהיה ערוכה לפי טופס 8; העובדות המפורטות בה יאומתו בתצהיר ויצורפו אליה כל המסמכים הנדרשים לפי תקנות אלה.

(ג) (בוטלה)

תוכן הבקשה

32. (א) המבקש יפרט בבקשתו את הטעמים שעל יסודם יש למנות מנהל עזבון ואת שמו ומענו של מנהל העזבון המוצע, אם הוצע.

(ב) היה ידוע למבקש כי המוריש קבע בצוואתו מבצע צוואה או מנהל עזבון, תצוין גם עובדה זו והבקשה לקיום הצוואה תלווה בבקשה למינויו כמנהל עזבון; התנגד המבקש למינוי יציין זאת בבקשה לקיום הצוואה ויפרט את נימוקיו להתנגדות.

התנגדות לבקשה

33. על בקשה למינוי מנהל עיזבון בבית המשפט או אצל הרשם לעניני ירושה תחול תקנה 19, בשינויים המחויבים לפי הענין.

הסכמתו של מנהל העזבון

34. אדם העומד להתמנות מנהל עזבון יגיש הסכמתו למינוי או ימסרנה בעל פה לבית המשפט או לרשם לעניני ירושה, לפי הענין.

ערובה

35. החליט בית המשפט או הרשם לעניני ירושה, לפי הענין, לחייב את מנהל העזבון במתן ערובה, תינתן ערובה לפי טופס 9.

הפקדת כספים

36. בית המשפט או הרשם לעניני ירושה, לפי הענין, רשאי להורות למבקש על הפקדת סכום כסף בבית המשפט לכיסוי שכרו של מנהל העזבון והוצאותיו.

מינוי מנהל עזבון

37. (א) ראה הרשם לעניני ירושה או בית המשפט כי יש צורך במינוי מנהל עזבון או מינוי מנהל עזבון זמני (להלן – מנהל עזבון), ימנה מנהל עזבון בצו ערוך לפי טופס 10; לא צוינה בצו תקופת המינוי, תהא תקופת מינויו של מנהל עזבון שנתיים ושל מנהל עזבון זמני שישה חודשים.

(ב) (בוטלה)

(ג) על פי בקשת מנהל העזבון רשאי בית המשפט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להאריך את התקופות האמורות בתקנת משנה (א).

(ד) צמצם בית המשפט או הרשם לעניני ירושה את תפקידיו של מנהל העזבון או הרחיבם, או קבע פעולות הטעונות אישורו, יצוין הדבר בצו; היה המינוי למנהל עזבון זמני, ייקבעו בצו סמכויותיו ותפקידיו.

(ה) מזכירות בית המשפט או מזכירות הרשם לעניני ירושה, תמציא לאפוטרופוס הכללי עותק מכל צו מינוי לפי תקנה זו וכן מכל צו להארכת תוקפו.

(ו) מינה בית דין דתי מנהל עזבון, תמציא מזכירות בית הדין העתק מצו המינוי לאפוטרופוס הכללי.

פרטת נכסי העיזבון

38. מנהל העיזבון יערוך פרטה כאמור בסעיף 84 לפי טופס 11 ויפעל לפי ההוראות שלהלן:

(1) במקרים המנויים בתוספת השנייה לחוק – יגיש את הפרטה, את תוספת הפרטה, השומה והדוחות האמורים בסעיפים 84, 85 ו-86 לחוק, בהתאמה, באופן מקוון

לאפוטרופוס הכללי, לשם בדיקתם, ועם קבלת אישור על הגשתם כאמור – יגישם גם ליורשים;

(2) במקרים שאינם מנויים בתוספת השנייה לחוק – יגיש את הפרטה או את תוספת הפרטה, לפי העניין, ליורשים, לאחר שמסר אותה באופן מקוון לאפוטרופוס הכללי לשם תיעוד, בצירוף אישור מסירתה כאמור.

ציון תפקידו של מנהל העזבון וחובותיו

39. (א) בכל מסמך, הליך משפטי או פעולה של מנהל עזבון, מכוח תפקידו, יצוין שהוא פועל כמנהל עזבונו של פלוני, ואם היה מנהל עזבון זמני תצוין עובדה זו.

(ב) משנודע למנהל העזבון שיש בעזבון מקרקעין או נכסים אחרים שמתנהלים לגביהם על פי כל דין פנקסים המשמשים לרישום זכויות בעלות, ידאג שתירשם בהם הערה על מינוי מנהל עזבון; הממונה על הרישום האמור ירשום הערה כנדרש משהוגש לו צו המינוי.

(ג) מנהל העזבון יפתח חשבון בבנק על שם העזבון ויפקיד בו כספים מכוח תפקידו, ככל האפשר בתכוף לאחר קבלתם, ולא יחזיק את כספי העזבון בחשבונו הפרטי.

(ד) מנהל העזבון יקפיד על קיום אסמכתה לכל הוצאה והכנסה, חוץ מסכומים קטנים שלפי הנוהג אין להם קבלות.

בקשת הוראות מבית המשפט

40. (א) בקשה של מנהל עזבון למתן הוראות מבית המשפט בדבר הנוגע למילוי תפקידו תוגש בכתב בצירוף תצהיר.

(א1) מינה הרשם לעניני ירושה מנהל עיזבון, יצרף מנהל העיזבון או מעוניין בדבר, לבקשתו הראשונה מבית המשפט, גם את צו מינוי מנהל העיזבון, ומזכירות בית המשפט תפתח תיק עיזבון שאליו יצורף הצו וכל בקשה שתוגש לבית המשפט בקשר לעיזבון.

(ב) בכל מקרה שבו מתקיימת נסיבה מהנסיבות המפורטות להלן, תצוין הנסיבה האמורה בהבלטה במשפט הפתיחה בבקשה למתן הוראות:

(1) הבקשה הוגשה בידי מנהל עיזבון זמני;

(2) העיזבון שאליו נוגעת הבקשה כולל רכוש או זכויות של קטין, אדם שהאפוטרופוס הכללי מנהל את רכושו, נעדר, נפקד, אדם שמונה לו אפוטרופוס או ממנה בייפוי כוח מתמשך שנכנס לתוקף;

(3) הייתה בצוואה שאליה נוגעת הבקשה הוראה על הקמת הקדש ציבורי או המייעדת את נכסי העיזבון, כולם או חלקם, לקידום עניין ציבורי.

(ג) לכל בקשה למתן הוראות בנוגע לנכסים יש לצרף את המסמכים המעידים על הזכויות הקיימות בהם או העתקים מאושרים מהם, אולם רשאי בית המשפט לפטור מהגשת המסמכים האמורים אם הוא סבור כי אין צורך בהם לשם מתן ההוראות.

(ד) בבקשת מנהל עזבון לפי תקנה זו, יהיו כל היורשים משיבים, אולם רשאי בית המשפט, בנסיבות מיוחדות, לפטור מחובת המצאת הבקשה למשיב פלוני; צורפה הסכמתו של יורש לבקשה, אין צורך להמציאה לו ולהזמינו לדיון, אלא אם כן הורה על כך בית המשפט.

(ה) (בוטלה)

(ו) בית המשפט רשאי, כאמור בסעיף 83 לחוק, ליתן הוראות למנהל עזבון אף בלא שהוגשה בקשה בדרך האמורה בתקנה זו.

הגשת דוחות

41. (א) דוחות של מנהל עיזבון יוגשו ליורשים לפי טופס 12 שבתוספת הראשונה.

(ב) במקרים המנויים בתוספת השנייה לחוק, יגיש מנהל העיזבון, באופן מקוון, את הדוחות כאמור בתקנת משנה (א) גם לאפוטרופוס הכללי לשם בדיקתם.

הודעה על שינוי

41א. חל שינוי בנסיבות ניהול העיזבון לאחר מועד מינוי מנהל העיזבון שבעקבותיו קמה חובה למנהל העיזבון לדווח לאפוטרופוס הכללי לפי סעיף 87 לחוק, יודיע מנהל העיזבון לאפוטרופוס הכללי על השינוי שחל; נמסרה הודעה כאמור, יחולו הוראות תקנות 38(1) ו-41(ב).

אכיפת תשלום

42. מנהל עזבון האחראי לנזק שנגרם עקב הפרת חובתו כמנהל עזבון ובית המשפט לא פטרו מאחריותו זו, כולה או מקצתה, רשאי בית המשפט להורות על עיקול נכסיו, למכרם ולהשתמש בדמי המכר לסילוק כל סכום המגיע ממנהל העזבון או לכיסוי כל הפסד שגרם, ואת היתרה ישלם למנהל העזבון.

43. (בוטלה)

44. (בוטלה)

משיבים בבקשות

45. (א) נתמנה מנהל עזבון, יומצא לו עותק מכל בקשה שתוגש לפי תקנות אלה, ודינו כדין משיב.

(ב) לא נתמנה מנהל עזבון, יומצא עותק מכל בקשה, ככל האפשר, ליורשים ולצדדים הנוגעים בדבר, ודינם כדין משיבים; אולם רשאי בית המשפט אם ראה את הדבר לנכון, לפטור מהמצאה למשיבים או לאחדים מהם.

פרק 11: פסיקת שכר טרחה של מנהל עיזבון ואישור על סיום תפקידו

בקשה לפסיקת שכר טרחה ואישור על סיום תפקיד

45א. (א) סיים מנהל עיזבון את תפקידיו בניהול עיזבון, כאמור בסעיף 82 לחוק, יגיש לבית המשפט בקשה לפסיקת שכר טרחה ולקבלת אישור על סיום תפקידו כמנהל עיזבון; המשיבים לבקשה יהיו היורשים.

(ב) בבקשה יפרט מנהל העיזבון, בין השאר, את שווי נכסי העיזבון, לפי תקנה 45ז, את הפעולות שביצע בניהול העיזבון, את גובה השכר שהוא מבקש ואת דרך חישובו.

(ג) במקרים המנויים בתוספת השנייה לחוק, האפוטרופוס הכללי יהיה משיב נוסף לבקשה ובית המשפט לא ידון בבקשה לפי תקנת משנה (א) בטרם קיבל הודעה מהאפוטרופוס הכללי בדבר בדיקת הפרטה והדינים והחשבונות הסופיים, אלא אם כן חלפו שבעים וחמישה ימים מיום שהוגשו הדינים והחשבונות הסופיים לאפוטרופוס הכללי.

(ד) הוראות תקנה 40(ד) יחולו גם על בקשה לפי פרק זה.

קביעת השכר

45ב. (א) בית המשפט יקבע למנהל העיזבון שכר בעד מילוי תפקידיו כמנהל עיזבון ועשיית הפעולות שבסמכותו, שלא יעלה על 3% משווי העיזבון; השכר ייקבע בהתחשב, בין השאר, בשווי הכולל של נכסי העיזבון, בסוג הנכסים שבעיזבון, בטיב הפעולות שביצע מנהל העיזבון ובהיקפן, וכן בהתחשב בפעולות שביצע מנהל העיזבון שקדם לו, אם היה כזה, ובשכר שנפסק לו.

(ב) כלל ניהול העיזבון פעולות חריגות או שנדרש מאמץ מיוחד לביצוע תפקידיו הרגילים של מנהל העיזבון, רשאי בית המשפט להגדיל את שכרו ובלבד שהשכר שייקבע לא יעלה על 4% משווי העיזבון.

(ג) לשכר הטרחה שיקבע בית המשפט לפי תקנות אלה ייווסף מס ערך מוסף.

מה כולל שכר מנהל עיזבון

45ג. (א) שכר מנהל עיזבון כולל שכר בעד כל הפעולות הרגילות הכרוכות בניהול העיזבון, לרבות בעד הגשת בקשות למינוי מנהל עיזבון, למתן הוראות, לפסיקת שכר טרחה ולאישור על סיום תפקידו והוא אינו כולל שכר בעד הגשת בקשות לצו ירושה ולצו קיום צוואה.

(ב) שכר מנהל עיזבון כולל החזר ההוצאות השוטפות הרגילות הכרוכות בניהול העיזבון; מנהל עיזבון רשאי לנכות מהעיזבון הוצאות אחרות שהוציא בקשר לעיזבון, כפי שיאשר בית המשפט, ורשאי הוא להגיש לבית המשפט בקשה לקבלת אישור מראש להוצאה מיוחדת שהוא עומד להוציא.

(ג) בית המשפט רשאי לפסוק למנהל עיזבון שכר נפרד בעד שירותים מקצועיים שנתן בתחום מקצועו בקשר לעיזבון, וכן רשאי הוא להתיר לו לנכות מהעיזבון הוצאות בעד שירותים מקצועיים שקיבל בקשר לעיזבון, אשר אינם כלולים בתקנות משנה (א) ו-(ב).

(ד) שכר שייפסק או שיותר בניכוי לפי תקנת משנה (ג) לא יעלה על התעריף המינימלי הקיים או המומלץ במקצועו של נותן השירות המקצועי, אלא אם כן אישר זאת בית המשפט מראש.

המועד לפסיקת השכר

45ד. (א) בית המשפט יפסוק את שכרו של מנהל העיזבון בתום ניהול העיזבון.

(ב) נמשך ניהול העיזבון זמן רב או שהוא כרוך בהשקעת עבודה מרובה, רשאי בית המשפט לפסוק למנהל עיזבון שכר חלקי, על חשבון השכר הכולל, שלא יעלה על 2% משווי נכסי העיזבון, על פי הפרטה ותוספת הפרטה, אם הוגשה.

כמה מנהלי עיזבון

45ה. (א) השכר שיפסוק בית המשפט בעד ניהול עיזבון לא יושפע מכך שיש לעיזבון כמה מנהלי עיזבון.

(ב) היו לעיזבון כמה מנהלי עיזבון, יחולק השכר ביניהם על פי הסכמתם או על פי קביעת בית המשפט.

מנהל עיזבון במקום מנהל קודם

45ו. מינה בית המשפט מנהל עיזבון, במקום מנהל עיזבון קודם, קבוע או זמני, או לאחר תום כהונת מנהל עיזבון קודם שנפסק שכרו, לא יעלה שכרם הכולל של מנהלי העיזבון על השכר האמור בתקנה 45ב(ב).

שווי העיזבון

45ז. (א) נכסי העיזבון לצורך קביעת שווי העיזבון הם כל אותם נכסים שהיו בעיזבון במועד פטירת המוריש או שנוספו לאחר מכן, על פי הפרטה ותוספת הפרטה, אם הוגשה.

(ב) לצורך קביעת שכר טרחת מנהל העיזבון ייקבע שוויים של נכסי העיזבון כדלקמן:

(1) נכסים כספיים – השווי ביום פטירת המוריש בצירוף הפרשי הצמדה בשיעור עליית מדד המחירים לצרכן (להלן – המדד) שפורסם לאחרונה לפני יום הגשת הבקשה לפסיקת שכר טרחה, לעומת המדד שפורסם לאחרונה לפני יום פטירת המוריש;

(2) נכסים אחרים – השווי ביום מימושם או ביום חלוקתם ליורשים בלא מימוש, לפי הענין, בצירוף הפרשי הצמדה בשיעור עליית המדד שפורסם לאחרונה לפני יום הגשת הבקשה לפסיקת שכר טרחה, לעומת המדד שפורסם לאחרונה לפני יום המימוש או יום החלוקה ליורשים בלא מימוש, לפי הענין.

פרק ח': ערעור על החלטת רשם לעניני ירושה

המועד להגשת ערעור

46. המועד להגשת ערעור על החלטת רשם לעניני ירושה הוא חמישה עשר ימים מיום המצאת ההחלטה; הערעור יוגש לבית המשפט המוסמך.

עיכוב ביצוע

47. הרשם לעניני ירושה שנתן החלטה רשאי להורות על עיכוב ביצוע החלטתו עד להכרעה בערעור או לתקופה קצרה ממנה, אם הוגשה לו על כך בקשה בכל עת שלאחר ההחלטה ועד לגמר הדיון בערעור או עד תום המועד להגשתו, הכל לפי התאריך המאוחר יותר; הוגשה הבקשה לאחר שימוע ההחלטה, ידון בה הרשם אף בלי שניתנה הודעה מראש עליה.

פרק ט': הגשת בקשה לצו ירושה או לצו קיום בבית דין דתי

הגשת בקשה לבית דין דתי

48. (א) על בקשה לצו ירושה או לצו קיום בבית דין דתי, יחולו תקנות 10(א), 14, 16, 17, 19, 24, 25, 27, 28, 29 ו-30 בשינויים המחויבים לפי הענין, ואולם על אף האמור בתקנה 14, תקובל בקשה לצו ירושה בבית דין דתי גם אם לא מולא חלק ד בטופס 1.

(ב) נוסף על האמור בתקנת משנה (א), לא תקובל בבית דין דתי בקשה אלא אם כן צורפו אליה:

(1) הסכמות כל הצדדים הנוגעים בדבר לשיפוט בית הדין הדתי, בתצהיר;

(2) החלטת רשם לעניני ירושה או בית משפט, לפי הענין, לפי סעיף 68(א) לחוק, בענין הוכחת מותו של אדם או זמן מותו שלא על ידי תעודת פטירה או הצהרת מוות;

(3) החלטת בית משפט או הרשם לענייני ירושה לפי סעיף 68(ב) לחוק, להתיר הוכחת צוואה בהגשת העתק או באופן אחר.

(ג) קיבל בית הדין בקשה לצו ירושה או צו קיום, ישלח הודעה על קבלתה למרשם הארצי בציון כל הפרטים הנדרשים לפי תקנה 4(ב). הממונה הארצי ישלח לבית הדין הדתי את כל פרטי המרשם הארצי הנוגעים לאותו עזבון.

הודעת הרשם בדבר הימצאותה של צוואה

49. הוגשה בקשה לצו ירושה או לצו קיום לבית דין דתי, ולאחר מכן נמסרה צוואה לרשם לעניני ירושה, ישלח הרשם הודעה בדואר רשום על דבר קיומה של הצוואה לזוכים על פיה; בהודעה יצוין כי הזוכים רשאים להגיש כתב התנגדות לבקשה לבית הדין שלו הוגשה, בתוך ארבעה עשר ימים מיום המצאת ההודעה; העתק מההודעה ואישור על מסירתה יישלחו לבית הדין הדתי.

מתן הצו

50. (א) הוגשה התנגדות לבקשה לצו ירושה או לצו קיום ואין בה הסכמה לסמכות השיפוט של בית הדין – ימחק בית הדין את הבקשה.

(ב) לא הוגשה התנגדות בתוך המועדים הקבועים בתקנה 17 או 49, לפי המאוחר מביניהם, רשאי בית הדין ליתן את הצו המבוקש.

מנהל עזבון שמונה בידי בית דין דתי

51. הוראות פרק ז יחולו, בשינויים המחויבים, גם על מנהל עזבון שמינה בית דין דתי.

פרק ט"1: הליך חלופי לסילוק חובות מכספי העיזבון

פנייה במסמך אלקטרוני

51א. פנייה לגביית חוב לפי סעיף 125ג לחוק, יכול שתיערך במסמך אלקטרוני ויחול לעניין זה סעיף 12ב1(ד)(1) ו-(ו) לפקודת המסים (גבייה) או תקנה 7 לתקנות המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ו-1996, לפי העניין ובשינויים המחויבים; לעניין זה,

"מסמך אלקטרוני" – כהגדרתו בסעיף 12ב1(א) לפקודת המסים (גבייה).

אופן פרסום ומשלוח הודעה על כוונה לבצע פנייה לגביית חוב

51ב. (א) הודעה של רשות לפי סעיף 125ד לחוק תהיה ערוכה לפי טופס 14 שבתוספת הראשונה.

(ב) הממונה על הגבייה ברשות יפרסם הודעה כאמור בסעיף קטן (א) באתר האינטרנט של הרשות, במיקום ייעודי לפרסומים כאמור.

(ג) אדם שסבר כי פרטי הודעה שפורסמה לפי תקנה זו אינם נכונים, רשאי לפנות לממונה על הגבייה ברשות שפרסמה את ההודעה בבקשה לתקן את המידע או למחוק אותו; בבקשה כאמור יפרט הפונה את הזיקה שלו לעיזבון ואת טיעוניו בצירוף אסמכתאות.

פרסום באתר האינטרנט של הממונה הארצי

51ג. (א) הממונה על הגבייה ברשות יעדכן את הממונה הארצי על הודעה שפרסם כאמור בתקנה 51ב באופן מקוון באמצעות מערכת ממוחשבת כפי שיורה הממונה הארצי.

(ב) כל אדם רשאי לבצע באתר האינטרנט של הממונה הארצי בדיקה של הודעות שפורסמו כאמור בתקנה 51ב בדרך של שאילתה לפי מספר תעודת הזהות של המנוח.

אופן הגשת התנגדות לגביית חוב חלוט מכספי העיזבון

51ד. (א) נושה המבקש להגיש התנגדות לפי סעיף 125ה לחוק יצרף להתנגדות העתק מהבקשה לביצוע פסק דין נגד החייב שהוגשה ללשכת ההוצאה לפועל או העתק מהבקשה לצו למינוי מנהל עיזבון לעיזבון החייב שהוגשה לבית משפט או לרשם לענייני ירושה, לפי העניין; בהתנגדות יציין הנושה את גובה החוב של העיזבון לטובתו.

(ב) יורש המבקש להגיש התנגדות לפי סעיף 125ה לחוק יצרף להתנגדות העתק מהבקשה לצו ירושה, לצו קיום צוואה או לצו למינוי מנהל עיזבון שהוגשה לבית משפט או לרשם לענייני ירושה, לפי העניין.

פרק י': שונות

המצאה בדואר

52. כל מסמך ששלח בית משפט, בית דין או רשם לעניני ירושה, בדואר רשום, לפי המען הרשום במרשם האוכלוסין, או לפי המען של צד לבקשה או לתובענה או של בא כוחו, המצוי במסמך שהוגש לבית המשפט, לבית הדין או לרשם לעניני ירושה, לפי

העניין, יראו אותו כמסמך שהומצא לידי הנמען כדין ביום העשירי שלאחר משלוחו.

בירור עובדות

53. בבדיקת בקשה לצו ירושה או לצו קיום רשאי בית המשפט, בית הדין הדתי או הרשם לעניני ירושה, לפי העניין, לברר את העובדות המצוינות בתצהירים ורשאי הוא להזמין את המצהירים ולחקרם.

המצאה ליועץ המשפטי לממשלה

54. (א) העתק מכל בקשה או תובענה לצו ירושה, לצו קיום, להוכחת צוואה, להוכחת מותו של אדם וזמן מותו, למינוי מנהל עזבון, לתיקון או ביטול של צו ירושה או צו קיום המוגשים לבית משפט או לבית דין דתי, יומצא לבא כוחו של היועץ המשפטי לממשלה, במשרד האפוטרופוס הכללי שבאזור פעולתו של הרשם לעניני ירושה המוסמך; במקרים המנויים בתוספת השנייה לחוק, יומצאו כאמור, גם בקשות למתן הוראות למנהל עיזבון, לקביעת שכר טרחה והוצאות של מנהל עיזבון ואישור על סיום תפקידו, לרבות קביעת שכר ביניים.

(א1) העתק מבקשה או תובענה כמפורט להלן, המוגשות לרשם לענייני ירושה, יומצא לבא כוחו של היועץ המשפטי לממשלה, במשרד האפוטרופוס הכללי שבאזור פעולתו של הרשם, בכל אחד מאלה:

(1) בקשה או תובענה לצו קיום צוואה המייעדת את נכסי העיזבון, כולם או חלקם, לקידום עניין ציבורי, או המקימה הקדש ציבורי כמשמעותו בחוק הנאמנות, התשל"ט-1979;

(2) בקשה או תובענה לצו קיום צוואה בעל פה כמשמעותה בסעיף 23 לחוק;

(3) בקשה או תובענה לצו קיום צוואה על אף פגם או חסר בצורתה כמשמעותם בסעיף 25 לחוק;

(4) כל בקשה או תובענה בענייני ירושה, אם –

(א) מי מבין היורשים, הזוכים, או המבקשים להסתלק מחלקם בעיזבון, לפי העניין, הוא נעדר, נפקד, אדם שמונה לו אפוטרופוס או מי שהוגשה לבית המשפט בקשה למנות לו אפוטרופוס כאמור, וכן ממנה בייפוי כוח מתמשך שנכנס לתוקף;

(ב) אין בין היורשים או הזוכים על פי הצוואה, לפי העניין, מי שנמנה על ילדי המוריש, צאצאיהם, הורי המוריש וצאצאיהם או בן זוגו של המוריש.

(ב) הודיע היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו בתוך ארבעים וחמישה ימים מיום שהומצא לו העתק הבקשה או התובענה שברצונו להתייצב או לטעון בענין – יקבע בית המשפט או בית הדין מועד לדיון ויזמין את היועץ המשפטי לממשלה או את בא כוחו לדיון.

(ג) ראה היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו כי מפאת צורך בחקירה או בבדיקה נוספת של הבקשה או התובענה תידרש תקופת זמן נוספת לשם קביעת עמדתו, יודיע על כך בכתב לבית המשפט, לבין הדין או לרשם לעניני ירושה, לפי הענין, לפני עבור המועד האמור בתקנת משנה (ב), ובית המשפט, בית הדין או הרשם לעניני ירושה, לפי הענין, רשאי להאריך את המועד הקבוע בתקנת משנה (ב) מטעמים מיוחדים שיירשמו.

(ד) הרשם לענייני ירושה רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להורות על העברת בקשה או תובענה שהובאה לפניו לתגובת בא כוחו של היועץ המשפטי לממשלה אף אם לא התקיימו הוראות תקנת משנה (א1), ויחולו הוראות תקנות משנה (ב) ו-(ג).

(ה) הועברה בקשה לתגובת בא כוח היועץ המשפטי לממשלה בהתאם לתקנות משנה (א1) או (ד), והורה הרשם לענייני ירושה על העברת הבקשה לבית המשפט לפי סעיף 67א לחוק, יגיש בא כוח היועץ המשפטי לממשלה את תגובתו ישירות לבית המשפט שאליו הועברה הבקשה כאמור.

תרגום

54א. היה מסמך המוגש לרשם לעניני ירושה או לבית המשפט כתוב בשפה זרה, למעט השפה האנגלית, יצורף לו תרגום לעברית או לערבית, מאושר בידי נוטריון, ואולם רשאי הרשם או בית המשפט להורות על צירוף תרגום גם למסמך הכתוב בשפה האנגלית.

חוסר מעש

54ב. נבצר מרשם לעניני ירושה לדון בבקשה שהוגשה לו, מחמת חוסר מעש מצד המבקשים, רשאי הוא ליתן הודעה למבקשים לבוא וליתן טעם מדוע לא תימחק הבקשה; לא ניתן טעם להנחת דעתו של הרשם – תימחק הבקשה.

תחילה

55. תחילתן של תקנות אלה ביום י' באלול התשנ"ח (1 בספטמבר 1998).

הוראות מעבר

56. (א) תובענה בעניני ירושה שהוגשה לבית משפט מחוזי לפני תחילתן של תקנות אלה, תידון בבית המשפט שאליו הוגשה; תובענה נוספת בעניני ירושה, בענין אותו עזבון, תוגש גם לאחר תחילתן של תקנות אלה, לבית המשפט המחוזי שאליו הוגשה התובענה לראשונה; בתקנת משנה זו, "תובענה" – למעט בקשה לצו ירושה או לצו קיום.

(ב) הוגשה תובענה בענין עזבון מסוים לבית משפט מחוזי, והוגשה לאחר מכן, לענין אותו עזבון, תובענה לבית משפט מחוזי אחר, יעביר בית המשפט המחוזי האחר את התיק לבית המשפט שאליו הוגשה הבקשה לראשונה.

(ג) על תובענות לפי תקנה זו יחולו תקנות 15, 16, 17, 18, 19, 23, 24, 25, 26, 27, 53 ו-54 ופרקים ו' ו-ז'.

(ד) על הדיון בתובענות לפי תקנה זו יחולו תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018 אם אין בהן סתירה לתקנה זו.

תוספת שנייה

(תקנה 14(ד))

1. בקשה לצו ירושה שמגישים ילדי המוריש וצאצאיהם או הוריו וצאצאיהם או מי שהיה במות המוריש בן-זוגו;

2. בקשה לצו קיום.

תקנות הירושה (אגרות בתי הדין הדתיים), תשנ"ט-1999

בתוקף סמכותי לפי סעיף 160(א)(7) לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – החוק), באישור שר האוצר לפי סעיף 39ב לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לפי סעיף 160(ב) לחוק, אני מתקין תקנות אלה:

חובת תשלום אגרה

1. (א) בעד בקשות בעניני ירושה המתנהלים בבית דין דתי (להלן – בית הדין) ישולמו האגרות שנקבעו בתוספת.

(ב) לא תקובל בבית הדין בקשה, אלא אם כן שולמה האגרה.

הצמדה למדד

2. (א) סכומי האגרות הנקובים בתוספת ישתנו ב-1 בינואר של כל שנה (להלן – יום השינוי) לפי שיעור השינוי של המדד שפורסם בחודש נובמבר שקדם ליום השינוי לעומת המדד שפורסם בחודש נובמבר שקדם ליום השינוי הקודם.

(ב) סכום אגרה שהשתנה כאמור בתקנת משנה (א) –

(1) אם הוא נמוך מ-10 שקלים חדשים – לא יעוגל;

(2) אם הוא גבוה מ-10 שקלים חדשים – יעוגל לשקל החדש השלם הקרוב וסכום של מחצית השקל החדש יעוגל כלפי מעלה.

(ג) שר המשפטים יפרסם ברשומות את נוסח התוספת כפי שהשתנתה על פי האמור בתקנה זו.

פטור מאגרה

3. אלה פטורים מחובת תשלום אגרה:

(1) המדינה וכל מי שהורשה לייצגה כשהוא מביא הליך מכוח הרשאתו;

(2) האפוטרופוס הכללי;

(3) המוסד לביטוח לאומי;

(4) פקיד סעד של רשות מקומית כשהוא מביא הליך מכוח תפקידו;

(5) מגיש בקשה למתן צו ירושה או בקשר אליו שהוא בן זוגו, ילדו, אביו או אמו של אדם שנפטר –

(א) עקב פעולות מלחמה אחרי יום ט"ז בכסלו התש"ח (29 בנובמבר 1947) או שהוא נפגע פגיעת איבה כהגדרתה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, התש"ל-1970 (להלן – חוק נפגעי איבה), זולת אם מי שנפטר כאמור היה איש כוחות האויב כמשמעותם בסעיף 1(1) לחוק נפגעי איבה ופטירתו היתה עקב פעולה שנעשתה בשליחותם או מטעמם או לקידום מטרותיהם של כוחות האויב כאמור;

(ב) בשירות צבאי כמשמעותו בסעיפים 1(א)(ב), 2(א), (ג) ו-14(ב) לחוק חיילים משוחררים (החזרה לעבודה), התש"ט-1949.

זכאות לקבלת עותק

4. כל צד לבקשה זכאי לקבל עותק אחד מאושר מהחלטת בית הדין, בלא תשלום נוסף.

פטור מאגרה בעד בקשה לעיון בתיק בית הדין

4א. לא תשולם אגרה בעד בקשה לעיון בתיק בית הדין.

דין אגרה ששולמה בבית הדין

5. שולמה אגרה בבית הדין ולאחר מכן נמחקה הבקשה שבעדה שולמה האגרה והוגשה בקשה בענין אותו עזבון לרשם לעניני ירושה, יראו אותה כאגרה ששולמה בעד אותו ענין לרשם לעניני ירושה או לבית המשפט, אם הענין הועבר אליו לפי סעיף 67א לחוק.

ביטול אגרות בעניני ירושה בתקנות בתי הדין

6. בתקנות בתי הדין שלהלן יימחקו ההוראות האלה:

(א) בתקנות הדיינים (אגרות), התשי"ז-1957 –

(1) פרט 9 לתוספת הראשונה – יימחק;

(2) בפרט 2 לתוספת השניה, המספרים "9(1)(ג), 9(7)" – יימחקו.

(ב) בתקנות בתי הדין הדתיים הדרוזים (אגרות), התשל"ג-1973, בפרט 1 לתוספת, המילים "ירושות, עזבונות וצוואות" – יימחקו.

(ג) בתקנות בתי הדין השרעיים (אגרות), התשכ"ח-1968, בפרט 1 לתוספת, המילים "ירושות, עזבונות, צוואות" – יימחקו.

תחילה

7. תחילתן של תקנות אלה בתוך שלושים ימים מיום פרסומן.

תוספת

(תקנה 1(א))

הפעולה או השירות	בשקלים חדשים
1. בקשה למתן ירושה או צו קיום	582
2. בקשה לתיקון או ביטול צו ירושה או צו קיום צוואה	582
3. בקשה למינוי מנהל עזבון	582
4. עשיית צוואה בפני חבר של בית דין דתי כמשמעותו בסעיף 155 לחוק הירושה	272
5. התנגדות לבקשת צו ירושה או צו קיום	582
6. בקשה לתיקון טעות סופר בהחלטת בית הדין שהוגשה בתוך 30 ימים מיום מתן ההחלטה	פטורה
7. (נמחק)	
8. העתק מאושר מכל מסמך שבתיק בית הדין, לכל עמוד	6.29
9. כל בקשה אחרת שאינה מנויה בפריטים 1 עד 8	272

תקנות הירושה (בדיקת פרטה ודו"חות כספיים של מנהלי עזבונות), תשמ"ט-1988

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 87 ו-160 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – החוק), ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, אני מתקין תקנות אלה:

1. (בוטלה)

אופן בדיקת הפרטה, הדו"ח או השומה

2. הוגשו לאפוטרופוס הכללי פרטה, דו"ח או שומה לפי סעיף 87 לחוק, רשאי הוא להחליט בכל מקרה על אופן בדיקתם וכן על אופן הביקורת עליהם לשם אימות תוכנם.

ביקורת הדו"ח

3. האפוטרופוס הכללי רשאי להורות למנהל העזבון, אם ימצא זאת לנכון, להגיש לו את הדו"ח לפי סעיף 87 לחוק כשהוא מבוקר ומאושר בידי רואה חשבון או בידי מבקר שיקבע.

4. (בוטלה)

5. (בוטלה)

קבלת הוראות ודיווח

6. האפוטרופוס הכללי רשאי לפנות לבית המשפט לשם קבלת הוראות בכל הנוגע לביצוע תקנות אלה.

תחילה

7. תחילתן של תקנות אלה ביום כ"ד בטבת התשמ"ט (1 בינואר 1989).

תקנות הירושה (דרכים להשקעת כספי עיזבון), תש"ס-2000

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 85א ו-160 לחוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – החוק), אני מתקין תקנות אלה:

הגדרה

1. בתקנות אלה, "מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

דרכי השקעה

2. מנהל עיזבון ישקיע את כספי העיזבון שאינם דרושים לצורכי הנהלתו השוטפים באחת מדרכים אלה:

(1) בפיקדונות בנקאיים שקליים, נושאי ריבית או הפרשי הצמדה וריבית ובעיזבון שצפוי שניהולו יימשך יותר משנתיים ממועד ההשקעה עד לחלוקת הכספים ליורשים, ושהכספים לא יידרשו לניהול צורכי העיזבון השוטפים, לרבות תשלום חובות העיזבון – בתכניות חיסכון בנקאיות צמודות מדד, לפרקי זמן מוגדרים מראש, בהתחשב באמור בתקנה 3;

(2) בניירות ערך שהוציאה המדינה או שהיא ערבה לפירעונם;

(3) במסירתם לידי האפוטרופוס הכללי לשם השקעה לפי הוראות סעיף 10(ג) ו-(ד) לחוק האפוטרופוס הכללי, התשל"ח-1978;

(4) דרך אחרת שאישר בית המשפט מראש.

התחשבות בצורכי העיזבון

3. דרכי ההשקעה לפי תקנה 2 ומשך תקופת ההשקעה, ייקבעו בהתחשב בצורכי ניהול העיזבון השוטפים, לרבות תשלום חובות העיזבון, ובמועד הצפוי של החלוקה ליורשים.

אישור בית משפט

4. השקעת כספי עיזבון ששוויים עולה על 1,506,499 שקלים חדשים, טעונה הסכמת היורשים בכתב או אישור של בית המשפט; היה בין היורשים חסוי, קטין או נעדר – טעונה השקעת כספים ששווים כאמור, בכל מקרה אישור של בית המשפט.

כספים שהיו מושקעים ביום המינוי

5. כספים שביום מינוי מנהל העיזבון היו מושקעים בדרך השקעה שלא לפי תקנות אלה, ואשר נקבעו בה מועדים מוגדרים מראש

למשיכת הכספים או למימוש (להלן – מועדי יציאה), יוסיפו להיות מושקעים באותה דרך עד למועד היציאה הראשון וממועד זה ישקיע מנהל העיזבון את הכספים לפי תקנות אלה, אלא אם כן הורה בית המשפט אחרת.

הגשת בקשה לבית משפט

6. (א) בקשה לבית המשפט לאישור דרך השקעה לפי תקנות 2(4), 4 ו-5, תוגש בכתב; המשיבים בבקשה יהיו האפוטרופוס הכללי וכל היורשים, ואולם רשאי בית המשפט, בנסיבות מיוחדות שיירשמו, לפטור מחובת המצאת הבקשה למשיב פלוני; צורפה הסכמתו של יורש לבקשה אין צורך להמציאה לו ולהזמינו לדיון אלא אם כן הורה על כך בית המשפט.

(ב) בבקשה יפורטו –

(1) הסכום הכולל של כספי העיזבון, הסכום שמוצע להשקיעו ודרך ההשקעה המוצעת;

(2) כלל נכסי העיזבון והכנסותיו הנוכחיות והצפויות עד למועד החלוקה ליורשים;

(3) התחייבויות והוצאות העיזבון הנוכחיות והצפויות עד למועד החלוקה ליורשים.

(ג) לבקשה לאישור דרך השקעה של כספי עיזבון כאמור בתקנה 4 יצרף מנהל העיזבון חוות דעת של רואה חשבון או של יועץ השקעות, המנמקת את דרך ההשקעה המוצעת.

ניהול על ידי מנהל תיקי השקעות

7. בבוא בית המשפט לאשר בקשה לפי תקנה 4 רשאי הוא להורות על ניהול כספי העיזבון על ידי מנהל תיקי השקעות, כמשמעותו בחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995.

הצמדה

8. (א) הסכום הנקוב בתקנה 4 יעודכן ב-1 בינואר של כל שנה, בשיעור עליית המדד שפורסם בחודש דצמבר שקדם לו, לעומת המדד שפורסם בחודש דצמבר של השנה שקדמה לה.

(ב) סכום שהשתנה כאמור, יעוגל לשקל החדש השלם הקרוב, וסכום של מחצית השקל החדש יעוגל כלפי מעלה.

ביטול

9. תקנות הירושה (דרכים להשקעת כספי עיזבון), התש"ם-1979 – בטלות.

תחילה

10. תחילתן של תקנות אלה תשעים ימים מיום פרסומן (להלן – יום התחילה).

הוראת מעבר

11. אישר בית המשפט דרך השקעה לפני יום התחילה, יראו את האישור כאילו ניתן לפי תקנות אלה.

חוק הצהרות מוות, תשל"ח-1978

פרשנות

1. בחוק זה –

"נספה" – מי שעקבותיו נעלמו זה שנתיים, ויש יסוד להנחה שהוא מת עקב מאורעות מלחמה או מאורעות טבע או תאונה;

"נספה שנות השואה" – מי שמקום מגוריו האחרון היה באסיה, באירופה או באפריקה ובשנות 1939–1945 נעלמו עקבותיו בנסיבות הנותנות יסוד לשער שמת עקב מאורעות מלחמה או עקב רדיפות גזעיות, דתיות, מדיניות או לאומיות;

"נעדר" – מי שאיננו נספה או נספה שנות השואה ועקבותיו נעלמו זה שבע שנים וכל המאמצים לגלות את עקבותיו לא הצליחו, ובנסיבות הענין יש יסוד להנחה שמת.

הצהרה על מוות

2. בית משפט לעניני משפחה רשאי, על פי בקשתו של מעונין או על פי בקשת היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו, להצהיר על מותו של נספה, נספה שנות השואה או נעדר אם נתקיימה בו אחת מאלה:

(1) מושבו האחרון או מקום מגוריו האחרון היה בארץ ישראל;

(2) רכושו נמצא בישראל;

(3) עקבותיו נעלמו בארץ ישראל;

(4) מושבו או מקום מגוריו של המבקש הוא בישראל.

זמן המוות

3. (א) בית המשפט יקבע את מותו של נספה או של נספה שנות השואה או של נעדר ואת יום המוות ושעתו על סמך כל ראיה שהובאה לפניו בדבר הנסיבות או הזמן שבהם אירע המוות.

(ב) לא ראה בית המשפט לקבוע כאמור בסעיף קטן (א), יקבע את המוות, יומו ושעתו –

(1) לגבי נספה – בתום שנתיים מיום שנעלמו עקבותיו;

(2) לגבי נספה שנות השואה – ביום שבו נעלמו עקבותיו;

(3) לגבי נעדר – בתום שבע שנים מהיום שבו נעלמו עקבותיו.

(ג) היום שבו נעלמו עקבותיו של אדם הוא היום שבו היה הסימן הידוע האחרון על היותו בחיים.

(ד) באין כל ראיה בדבר שעת המוות, ייקבע שהמוות אירע ברגע האחרון של יום המוות המוצהר.

תיקון הצהרת מוות או ביטולה

4. (א) בית המשפט יתקן הצהרת מוות, אם מי שזכאי היה לבקש את ההצהרה הביא לפניו ראיה שיום המוות או שעתו או פרט אחר מפרטי ההצהרה שונים מאלה שבהצהרה.

(ב) בית המשפט יבטל הצהרת מוות לפי בקשת אדם שעל מותו הוצהר, או אם מי שזכאי היה לבקש את ההצהרה הביא לפני בית המשפט ראיה שהאדם שעל מותו הוצהר עודנו בחיים.

(ג) אין בתיקונה או בביטולה של הצהרת מוות כדי לגרוע מזכויות ברכוש או מזכויות אחרות שנרכשו בתמורה ובתום לב עקב ההצהרה לפני התיקון או הביטול.

ראיות

5. בית המשפט, כשהוא דן בבקשה להצהרת מוות, לתיקונה או לביטולה, רשאי לסטות מדיני הראיות, אם הוא משוכנע שנסיבות הענין מצדיקות סטיה כזאת; החליט בית המשפט לסטות מדיני הראיות, ירשום את הטעמים שהניעוהו להחלטתו.

הצהרת מוות לא תפגע בדיני נישואין

6. (א) הצהרת מוות המשמשת ראיה מכוח חוק זה לא תפגע בדיני התרת נישואין.

(ב) ניתנה הצהרת מוות, ימציא רשם בית המשפט העתק ההצהרה לבית הדין הדתי העליון המוסמך לגבי האדם שעל מותו הוצהר, או לגבי בן זוגו, כחומר בדיוני בית הדין הדתי בבקשת היתר נישואין.

דין הצהרות חוץ

7. (א) הצהרת מוות שניתנה כדין לפי האמנה בדבר הצהרה על מותם של נעדרים, ניו-יורק, 1950, תשמש ראיה לכאורה בדבר המוות ומועד המוות.

(ב) סעיף קטן (א) אינו גורע, לגבי הצהרות מוות אחרות, מהאמור בסעיף 11 לחוק אכיפת פסקי חוץ, תשי"ח-1958.

ביצוע ותקנות

8. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה.

(ב) שר המשפטים רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצוע חוק זה, ובכללן תקנות בענין סדרי דין, אגרות בית משפט וערעור.

ביטול

9. חוק הצהרות מוות, תשי"ב-1952 – בטל.

הוראות מעבר

10. (א) חוק זה יחול אף על אדם שעקבותיו נעלמו לפני תחילתו.

(ב) נקבעו, אגב דיון בהליכים לפי חוק הירושה, תשכ"ה-1965, לפני תחילתו של חוק זה עובדת מותו של אדם פלוני ומועד המוות, לא תבוטל ולא תשונה ההחלטה בהליכים אלה על יסוד הצהרת מוות שניתנה לגבי אותו אדם לפי סעיף 3(ב), אלא מטעמים מיוחדים שיפורשו בהחלטת הביטול או השינוי.

פרק י

הקדשות

חוק הנאמנות, תשל"ט-1979 534
תקנות הנאמנות (דרכי השקעת כספי הקדש ציבורי), תשס"ד-2004 543
פקודת בתי הדין האזרחיים והדתיים (שפוט) 550

חוק הנאמנות, תשל"ט-1979

פרק א': הוראות כלליות

מהות הנאמנות

1. נאמנות היא זיקה לנכס שעל פיה חייב נאמן להחזיק או לפעול בו לטובת נהנה או למטרה אחרת.

יצירה

2. נאמנות נוצרת על פי חוק, על פי חוזה עם נאמן או על פי כתב הקדש.

נכסי הנאמנות

3. (א) פירותיהם ותמוריהם של נכסי הנאמנות יהיו אף הם לנכסי הנאמנות.

(ב) אין לרדת לנכסי הנאמנות אלא בשל חובות המוטלים עליהם או הנובעים מפעולות הנאמנות.

(ג) הנאמן חייב להחזיק את נכסי הנאמנות בנפרד מנכסים אחרים או בדרך המאפשרת להבחין ביניהם.

רישום הערה

4. היה בנכסי הנאמנות נכס שפעולות בו טעונות רישום בפנקס המתנהל על-פי חוק, רשאי הנאמן להודיע על קיום הנאמנות לממונה על הפנקס, והממונה ירשום בו הערה מתאימה.

כוחה של נאמנות כלפי צד שלישי

5. כוחה של נאמנות יפה כלפי כל מי שידע או שהיה עליו לדעת עליה, ומשנרשמה הערה לפי סעיף 4 – כלפי כל העולם.

כספי הנאמנות

6. כספי הנאמנות שאינם דרושים לצרכיה השוטפים חייב הנאמן להחזיק או להשקיע כיעיל לשמירת הקרן ולעשיית פירות; שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות דרכים שבהן ניתן להשקיע כספי נאמנות, והנאמן אינו נושא באחריות אם השקיע אותם בהתאם לתקנות אלה.

חשבונות ודיווח

7. (א) הנאמן חייב לנהל חשבונות בכל עניני הנאמנות.

(ב) הנאמן חייב לתת לנהנים דין וחשבון על עניני הנאמנות אחת לשנה ובגמר כהונתו, ולמסור להם ידיעות נוספות לפי דרישתם הסבירה.

שכר והוצאות

8. (א) נאמן אינו זכאי לשכר בעד מילוי תפקידיו, זולת אם מילוים היה מעיסוקיו; אולם רשאי בית המשפט להקציב לו שכר, אם ראה שהדבר מתחייב מהיקף תפקידיו כנאמן.

(ב) נאמן זכאי לשיפוי על הוצאות סבירות שהוציא ועל התחייבויות שהתחייב בהן באופן סביר עקב מילוי תפקידיו.

(ג) נאמן רשאי להחזיר לעצמו את שכרו והוצאותיו מנכסי הנאמנות, והוא רשאי לעכבם בידו כערובה לסילוק המגיע לו לפי סעיף זה.

(ד) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות לענין שכר, גמול והחזר הוצאות שישולמו לפי סעיף זה לנאמן של הקדש ציבורי כהגדרתו בסעיף 26, לרבות הגבלות לענין תשלומים כאמור; הוראות כאמור בסעיף קטן זה יכול שייקבעו לסוגי הקדש ציבורי.

נאמנים אחדים

9. (א) בנאמנות שיש בה יותר מנאמן אחד –

(1) יפעלו הנאמנים ביחד; היו דעותיהם חלוקות, יפעלו לפי הוראות בית המשפט;

(2) בענין שאינו סובל דיחוי רשאי כל אחד מהם לפעול על דעת עצמו;

(3) הם אחראים לפעולותיהם יחד ולחוד, פרט לנאמן שהתנגד לפעולה או לא ידע עליה;

(4) נתפנה מקומו של אחד מהם או שחדל לפעול, או שהוכרז פסול דין או פושט רגל, על הנותרים או הנותר לעשות מיד למילוי מקומו לפי סעיף 21 ולהמשיך במילוי תפקידיהם ככל שהדבר אינו סובל דיחוי.

(ב) פעולה של אחד הנאמנים שנעשתה בתמורה כלפי אדם שפעל בתום לב תהא בת-תוקף אף אם היתה סותרת הוראת סעיף קטן (א)(1).

חובות וסמכויות

10. (א) נאמן חייב לשמור על נכסי הנאמנות, לנהלם ולפתחם ולפעול להשגת מטרות הנאמנות, ומוסמך הוא לעשות כל הדרוש למילוי תפקידיו.

(ב) במילוי תפקידיו חייב הנאמן לנהוג באמונה ובשקידה כפי שאדם סביר היה נוהג באותן נסיבות.

(ג) נאמן של כמה נאמנויות לא יפעל בפעולה שביניהן.

(ד) נאמן אינו רשאי לאצול מתפקידיו לזולתו; אין בכך כדי למנוע העסקת אדם כדרוש למטרות הנאמנות.

כפיפות לתנאי הנאמנות

11. הוראות סעיפים 3(א) ו-(ג), 6, 7, 8, 9(א), 10(א), (ג) ו-(ד) ו-13 יחולו בכפוף לתנאי הנאמנות.

אחריות

12. (א) נאמן אחראי לנזק שנגרם לנכסי הנאמנות או לנהנים עקב הפרת חובתו כנאמן; על אחריותו לאבדנם ולנזקם של נכסי הנאמנות המוחזקים בידו יחולו הוראות חוק השומרים, תשכ"ז-1967; לענין זה יראו את הנאמן כשומר ואת הנהנים כבעלי הנכסים.

(ב) בית המשפט רשאי לפטור נאמן מאחריותו, כולה או מקצתה, אם פעל בתום לב ונתכוון למילוי תפקידיו.

(ג) נאמן רשאי לבקש מבית המשפט הוראות, והוא אינו נושא באחריות אם פעל בתום לב לפי הוראות בית המשפט או באישורו.

איסור טובת הנאה

13. (א) נאמן לא ירכוש לעצמו או לקרובו נכס מנכסי הנאמנות או כל זכות בו, לא יפיק לעצמו או לקרובו טובת הנאה אחרת מנכסי הנאמנות או מפעולותיה, ולא יעשה דבר שיש בו סתירה בין טובת הנאמנות לבין טובתו שלו או של קרובו.

(ב) "קרוב" של נאמן, לענין סעיף זה –

(1) בן זוגו;

(2) הורה, הורה-הורה, צאצא, אח או אחות של הנאמן או של בן זוגו;

(3) בן זוג של אחד המנויים בפסקה (2);

(4) שותף של נאמן או של אחד המנויים בפסקאות (1) עד (3);

(5) תאגיד שבהונו, ברווחיו או בשליטתו יש לנאמן או למנויים בפסקאות (1) עד (3) חלק העולה על 5%.

(ג) בית המשפט רשאי לאשר מראש פעולה מן המנויות בסעיף קטן (א) אם ראה שהיא לטובת הנאמנות.

(ד) הוראות סעיף קטן (א) אינן באות לגרוע ממה שמגיע לנאמן או לקרובו מכוח היותם נהנים.

(ה) פעולה מן המנויות בסעיף זה שנעשתה בלי אישור בית המשפט – בטלה, זולת אם נעשתה בתמורה כלפי אדם

שאינו בין המנויים בסעיף קטן (ב)(1) ו-(2) ושפעל בתום לב.

ביטול פעולות

14. פעולה שנעשתה בהפרת חובת הנאמנות והצד השלישי ידע או היה עליו לדעת על ההפרה, או שנעשתה ללא תמורה, רשאי בית המשפט לבטלה, ועל הצד השלישי יחולו אחריות וחובות כשל נאמן; ידיעה על קיום הנאמנות, אין בה בלבד משום ידיעה על הפרת חובת הנאמנות.

דין ריווח אסור

15. ריווח שהפיק נאמן שלא כדין עקב הנאמנות, דינו כחלק מנכסי הנאמנות.

נכסי נאמנות שנתבטלה

16. נתבטלה נאמנות, רשאי בית המשפט לקבוע מה ייעשה בנכסיה, והוא יורה על העברתם למטרות חינוך, תרבות, דת, מדע, אמנות, סעד, בריאות או ספורט, הכל לפי תנאי הנאמנות ולפי אומד דעתו של יוצרה.

פרק ב': נאמנות על פי כתב הקדש

יצירה ותחילה של הקדש

17. (א) הקדשת נכסים לטובת נהנה או למטרה אחרת (להלן – הקדש) טעונה מסמך בכתב (בחוק זה – כתב הקדש) שבו מביע יוצר ההקדש את כוונתו ליצור הקדש וקובע מטרותיו, נכסיו ותנאיו, והמסמך הוא אחד מאלה:

(1) כתב חתום בידי יוצר ההקדש בפני נוטריון;

(2) צוואה של יוצר ההקדש, למעט צוואה בעל-פה;

(3) הוראת תשלום לענין סעיף 147 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965.

(ב) תחילתו של הקדש היא עם העברת השליטה בנכסי ההקדש לידי הנאמן.

(ג) נמצאו נכסים המשמשים הקדש, אלא שאין על כך כתב הקדש, רשאי בית המשפט להצהיר על קיום הקדש ולהגדיר מטרותיו, נכסיו, תנאיו ותחילתו.

שינוי וביטול של הקדש

18. (א) יוצר ההקדש וצד שלישי רשאים בכל עת להוסיף נכסים לנכסי ההקדש.

(ב) אחרי תחילת ההקדש אין יוצרו רשאי לשנות את תנאיו, לגרוע מנכסיו או לבטלו, אלא אם שמר לעצמו זכות לכך בכתב ההקדש או שבאו על כך הסכמת הנהנים או אישור בית המשפט.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מזכותו של היוצר לחזור בו מיצירת ההקדש לפני תחילתו, מדיני ביטול צוואה או מדיני ביטול או שינוי של הוראה לענין סעיף 147 לחוק הירושה, תשכ"ה-1965.

הוראות בית-המשפט

19. (א) בית המשפט רשאי בכל עת לתת לנאמן הוראות בכל הנוגע למילוי תפקידיו וכל הוראה אחרת שתיראה לו לניהול היעיל של ההקדש.

(ב) בית המשפט רשאי, אף בסטיה מכתב ההקדש, להתיר לנאמן את השימוש בנכסי ההקדש לסיפוק הצרכים החיוניים של נהנה או של התלויים בו.

זכויות הנהנים

20. זכותו של נהנה על פי הקדש אינה ניתנת להמחאה, לשעבוד או לעיקול, זולת אם הותרו בכתב ההקדש או שבית המשפט התירם לסיפוק של מזונות או של מסים המגיעים מן הנהנה או – בנסיבות מיוחדות – לסיפוק חובות אחרים המגיעים ממנו.

מינוי נאמן

21. (א) נאמן של הקדש יתמנה בכתב ההקדש או על פיו.

(ב) באין מינוי כאמור, וכשנבצר מנאמן למלא תפקידיו או שלא התחיל או חדל למלאם, רשאי בית המשפט למנות נאמן לתקופה ובתנאים שייראו לו.

(ג) לא יתמנה אדם נאמן של הקדש אלא בהסכמתו.

(ד) קטין, פסול דין, פושט רגל ותאגיד שניתן עליו צו פירוק אינם כשרים להיות נאמן של הקדש.

(ה) נהנה של הקדש אינו כשר להיות נאמן שלו, זולת אם הותר הדבר בכתב ההקדש.

פקיעת כהונתו של נאמן

22. (א) נאמן של הקדש רשאי להתפטר בהודעה בכתב למי שרשאי למנות נאמן לאותו הקדש, וכשישנם נאמנים אחדים – לנאמנים האחרים.

(ב) נאמן שנתמנה בידי בית המשפט או שהיה נאמן יחיד, התפטרותו אינה תופסת אלא אם בא עליה אישור בית המשפט ומן היום שנקבע לכך באישור.

(ג) בית המשפט רשאי לפטר נאמן אם לא מילא תפקידיו כראוי או שראה בית המשפט סיבה אחרת לפיטוריו.

שינוי וביטול על פי בית המשפט

23. (א) בית המשפט רשאי לשנות או לבטל הוראה מהוראות כתב ההקדש, אם מטעמים שיוצר ההקדש הביא לפניו ואם משום שראה כי חל שינוי של ממש בנסיבות המצדיק

לעשות כן ושהדבר תואם את אומד דעתו של יוצר ההקדש.

(ב) בית המשפט רשאי לבטל הקדש אם ראה שמטרותיו הושגו או שאינן ניתנות להגשמה.

אמצעי שמירה

24. הקדש שאין לו נאמן, או שהנאמן לא התחיל או חדל לפעול או שנבצר ממנו למלא תפקידיו, רשאי הנאמן הציבורי לנקוט אמצעים הנראים לו לשמירת נכסי ההקדש ולשמירת זכויות הנהנים, כל עוד לא נתמנה נאמן לפי סעיף 21.

פרק ג': הקדש ציבורי

מינוי רשם

25. שר המשפטים ימנה עובד המדינה, הכשיר לכהן כשופט של בית משפט שלום, להיות רשם ההקדשות (להלן – הרשם); הודעה על המינוי תפורסם ברשומות.

רישום

26. (א) נאמן של נאמנות שמטרתה או אחת ממטרותיה היא קידומו של ענין ציבורי (להלן – הקדש ציבורי) חייב, תוך שלושה חדשים מן היום שהיה לנאמן, להודיע לרשם על קיום ההקדש הציבורי ועל הפרטים המנויים להלן, זולת אם ניתנה עליהם הודעה לפני כן, והוא חייב להודיע לרשם על כל שינוי בפרטים אלה תוך שלושה חדשים מיום השינוי; להודעה על קיום הקדש ציבורי יש לצרף העתק מכתב ההקדש.

(ב) ואלה הפרטים:

(1) שמו ומענו של יוצר ההקדש;

(2) מועד תחילת ההקדש;

(3) מטרותיו;

(4) נכסיו;

(5) שמו ומענו של כל נאמן;

(6) פרטים אחרים שקבע שר המשפטים.

(ג) הרשם ינהל פנקס ההקדשות הציבוריים וירשום בו את הפרטים האמורים; הפנקס יהיה פתוח לעיון לכל; הרשם יפרסם ברשומות הודעה על רישום הקדש.

חובת השקעה

27. שר המשפטים רשאי לקבוע, בתקנות לפי סעיף 6, דרכי השקעה שיהיו חובה על נאמן של הקדש ציבורי.

נאמן שהוא נהנה

28. על נאמן של הקדש ציבורי לא יחול סעיף 21(ה).

חובת דיווח ומתן מידע

29. (א) נאמן של הקדש ציבורי חייב להגיש לרשם דין וחשבון על עניני ההקדש במועד ובדרך שקבע שר המשפטים; הדין וחשבון יכיל את הפרטים שקבע השר, אם דרך כלל ואם לסוגים של הקדשות ציבוריים.

(ב) הנאמן חייב למסור לרשם, לפי דרישתו, מידע והעתקי מסמכים בכל הנוגע לעניני ההקדש.

(ג) סעיף 7(ב) לא יחול על הקדש ציבורי.

חקירה

30. (א) קיים יסוד סביר לחשש שלגבי הקדש ציבורי לא קויימה הוראה מהוראות חוק זה או מהוראות כתב ההקדש, או שפרטים או מסמכים שנמסרו לרשם אינם מלאים או אינם נכונים, רשאי הרשם, מיזמתו או לפי בקשת היועץ המשפטי לממשלה, לחקור בענינו של אותו הקדש ציבורי, ויהיו לו לענין זה הסמכויות לפי סעיפים 9 עד 11 ו-27(ב) לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט-1968.

(ב) לצורך ביצוע חקירה כאמור בסעיף קטן (א) רשאי הרשם למנות חוקר; מונה חוקר כאמור יהיו נתונות לו סמכויות החקירה כאמור בסעיף קטן (א), בכפוף לתנאי המינוי; החוקר ימסור לרשם דין וחשבון.

(ג) מונה חוקר כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי הרשם להטיל את הוצאות החקירה, כולן או חלקן, על ההקדש הציבורי, על נאמנים בו, או על אדם שפנה לרשם בבקשה לפתוח בחקירה, ורשאי הוא לדרוש ממבקש החקירה ערובה להוצאותיה.

עונשין

31. נאמן של הקדש ציבורי שהפר חובה המוטלת עליו לפי סעיפים 26 או 27, דינו – מאסר שנה או קנס 50,000 לירות, ואם עשה כן בכוונת מרמה – מאסר שנתיים.

פרק ד':

פרק ה': שונות

הנאמן הציבורי

36. (א) שר המשפטים ימנה נאמן ציבורי; הודעה על המינוי תפורסם ברשומות.

(ב) הנאמן הציבורי יכול לשמש נאמן של נאמנויות, ומקום שבית המשפט ממנה נאמן, רשאי הוא למנות את הנאמן הציבורי כנאמן יחיד גם בנאמנות שלפי תנאיה יש בה יותר מנאמן אחד.

סמכות שיפוט

37. בית המשפט המוסמך לפי חוק זה – למעט הליכים לפי סעיף 31 – הוא בית המשפט המחוזי.

ערעור

38. החלטות בית המשפט לפי סעיפים 8(א), 9(א)(1), 13(ג), 20, 21 ו-22 אינן ניתנות לערעור אלא ברשות לפי סעיף 19(ב) לחוק בתי-המשפט, תשי"ז-1957.

הרשאים לפנות לבית המשפט

39. בכל ענין לפי חוק זה רשאי לפנות לבית המשפט כל נאמן, נהנה, יוצר הנאמנות או אדם אחר שמעונין בדבר; וכן רשאי היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו לפתוח בכל הליך לפי חוק זה, לרבות ערעור, ולהתייצב ולטעון בהליך כזה, בכל הנוגע לנאמנות ובכל דבר אחר שהוא סבור שיש בו ענין לציבור.

ייצוג נהנה

40. נהנה שמחמת גילו, מצב בריאותו או ליקוי רוחני או גופני אינו יכול לעמוד על זכויותיו, רשאי הנאמן הציבורי לייצגו כלפי הנאמן.

אי-תחולה

41. (א) לגבי הקדש דתי שנוסד בפני בית דין דתי על פי הדין הדתי רשאי בית הדין הדתי להורות שהוראות חוק זה בענין יצירת הקדש ובענין ניהולו הפנימי לא יחולו עליו.

(ב) שר המשפטים רשאי להורות, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, כי הוראות חוק זה, כולן או מקצתן, לא יחולו על הקדש שיצרו או נטלו חלק ביצירתו הנהלת ההסתדרות הציונית העולמית או הנהלת הסוכנות היהודית לארץ ישראל, כמשמעותן בחוק מעמדן של ההסתדרות הציונית העולמית ושל הסוכנות היהודית לארץ ישראל, תשי"ג-1952, לרבות קרן קיימת לישראל וקרן היסוד – המגבית המאוחדת לישראל.

סייג לתחולה

42. הוראות חוק זה יחולו כשאין בחוק אחר הוראות מיוחדות לענין הנדון.

ביצוע ותקנות

43. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

(ב) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע סכומי אגרת רישום, אגרה שנתית, וכן אגרות ותשלומים אחרים שיש לשלמם בשל פעולות ושירותים שנותן הרשם לפי חוק זה ורשאי הוא לפטור מתשלום אגרה או לקבוע סכומי אגרות ותשלומים שונים, לסוגי הקדש ציבורי, לפי אמות מידה שיקבע.

הוראות מעבר

44. (א) הקדש שהיה קיים ערב תחילתו של חוק זה לפי פקודת ההקדשות לצרכי צדקה יראוהו כהקדש ציבורי ויחולו עליו הוראות חוק זה מתחילת חוק זה; התאגדו נאמניו של הקדש כזה לפי סעיף 36 לאותה פקודה, ימשיכו להוות תאגיד כאמור שם.

(ב) מי שכיהן ערב תחילת חוק זה כמפקח על ההקדשות, יראוהו כאילו נתמנה רשם לפי חוק זה, ופנקס ההקדשות ופנקס החברות לתועלת הציבור שהתנהלו ערב תחילת חוק זה יראום כמתנהלים לפי חוק זה.

ביטולים

45. בטלות –

(1) פקודת ההקדשות לצרכי צדקה;

(2) פקודת עניני צדקה (הנאמן הציבורי).

תחילה

46. תחילתו של חוק זה תהיה ששה חדשים לאחר פרסומו ברשומות, למעט סעיף 35 שתחילתו תהיה ביום כ"ט בשבט תשמ"א (3 בפברואר 1981).

תקנות הנאמנות (דרכי השקעת כספי הקדש ציבורי), תשס"ד-2004

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 6, 27, 29(א) ו-43 לחוק הנאמנות, התשל"ט-1979 (להלן – החוק), ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, לפי סעיף 21א לחוק-יסוד: הכנסת, סעיף 2(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977 וסעיף 108 לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, אני מתקין תקנות אלה:

פרק א': הגדרות

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"דירוג" – דירוג חוב בישראל, שקבעה חברה מדרגת, שאישר הממונה על שוק ההון, ביטוח וחיסכון במשרד האוצר;

"דרך השקעה" – לרבות תקופת ההשקעה;

"המדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"הקדש ציבורי" – כמשמעותו בסעיף 26(א) לחוק;

"ועדת השקעות" – כמשמעותה בפרק ג';

"יועץ השקעות" ו"מנהל תיקים" – כהגדרתם בחוק הסדרת העיסוק בייעוץ השקעות ובניהול תיקי השקעות, התשנ"ה-1995;

"מוסד להשכלה גבוהה" – מוסד שהוא אחד מאלה:

(1) מוסד מוכר כמשמעותו בסעיף 9 לחוק המועצה להשכלה גבוהה, התשי"ח-1958 (להלן – חוק המועצה להשכלה גבוהה);

(2) מוסד שקיבל תעודת היתר או אישור לפי סעיף 21א לחוק המועצה להשכלה גבוהה;

(3) מוסד שהתואר שהוא מעניק הוכר לפי סעיף 28א לחוק המועצה להשכלה גבוהה;

"מטבע חוץ" – כהגדרתו בחוק הפיקוח על המטבע, התשל"ח-1978;

"מנפיק" – תאגיד שהנפיק ניירות ערך, למעט מדינת ישראל;

"נאמן" – נאמן של הקדש ציבורי;

"נייר ערך" – כהגדרתו בחוק החברות, התשנ"ט-1999;

"קרוב" או "קשרי משפחה" – בן זוג, הורה, צאצאי הורה, הורי הורה, צאצא, וצאצאי בן הזוג ובן זוגו של כל אחד מהם;

"קרנות נאמנות" – קרנות להשקעות משותפות בנאמנות כמשמעותן בחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994;

"תקנות קופות גמל" – תקנות מס הכנסה (כללים לאישור ולניהול קופת גמל), התשכ"ד-1964.

פרק ב': דרכי השקעה

דרכי השקעה

2. (א) נאמן ישקיע את כספי ההקדש הציבורי, שאינם דרושים לצרכיו השוטפים של ההקדש הציבורי (להלן – כספים עודפים), בנפרד מנכסים או השקעות שאינם של ההקדש הציבורי.

(ב) קבע יוצר של הקדש ציבורי בכתב ההקדש או בחוזה עם הנאמן דרך השקעה לכספים העודפים יפעל הנאמן לפיה, בכפוף להוראות כל דין.

(ג) לא נקבעה דרך השקעה כאמור בתקנת משנה (ב), ינהג הנאמן כמפורט בפסקה (1) או (2) לפי בחירתו –

(1) ישקיע את הכספים העודפים בישראל בעצמו, בעזרת מנהל תיקים או יועץ השקעות או באמצעותם, באחד או יותר מאלה:

(א) איגרות חוב שהנפיקה המדינה או שהיא ערבה לפירעונם;

(ב) פיקדונות בנקאיים בשקלים חדשים צמודי מדד ונושאי ריבית או נושאי ריבית בלבד;

(ג) תכניות חיסכון בנקאיות בשקלים חדשים צמודות מדד ונושאות ריבית;

(ד) פיקדונות בנקאיים הנקובים במטבע חוץ או הצמודים למטבע חוץ;

(ה) תכניות חיסכון בנקאיות צמודות מטבע חוץ;

(ו) איגרות חוב סחירות, כהגדרתן בתקנה 41א לתקנות קופות גמל, שאינן להמרה, אם ההשקעה מדורגת בדירוג A- או A-2 לפחות;

(ז) קרנות נאמנות, שכל נכסיהן מושקעים באחת או יותר מן הדרכים המפורטות בפסקאות משנה (א) או (ו);

(2) ימנה ועדת השקעות בכפוף לאמור בפרק ג' ולתנאים האמורים בו; מונתה ועדת השקעות, ישקיע הנאמן את הכספים העודפים באמצעותה ועל פי בחירתה.

(ד) לבקשת הנאמן רשאי בית המשפט לאשר מראש להשקיע את הכספים העודפים שלא באחת הדרכים האמורות בתקנת משנה (ב) או (ג).

(ה) דרך ההשקעה תיבחר לפי צורכי הנהנים וטובתם, מטרת ההקדש הציבורי, בהתחשב בשינויים שיחולו מזמן לזמן, ובכפוף לתנאי ההקדש הציבורי; ואולם, לענין סעיף 31 לחוק, לא יראו בהפרת הוראות תקנת משנה זו כהפרת חובת הנאמן, אם פעל בתום לב ובהתאם לשאר הוראות תקנה זו.

(ו) הנאמן לא ישקיע בניירות ערך של מנפיק אחד בשיעור של יותר מ-20% מהשווי הכספי של הכספים העודפים (להלן – השווי הכספי); עלה השווי הכספי על הסכומים המפורטים להלן, יקבע הנאמן כי ההשקעה בתאגיד אחד, בפיקדונות, בתכניות חיסכון וכן בניירות ערך שהנפיק התאגיד, לא תעלה על השיעורים הנקובים לצדם:

(1) מיליון שקלים חדשים – 50% מהשווי הכספי;

(2) עשרה מיליון שקלים חדשים – 25% מהשווי הכספי.

פרק ג': ועדת השקעות

מינוי ועדת השקעות

3. (א) החליט הנאמן להשקיע את הכספים העודפים כאמור בתקנה 2(ג)(2) או נקבע בכתב ההקדש או בחוזה עם הנאמן, כי תמונה ועדת השקעות, ימנה הנאמן ועדת השקעות, לפי הוראות פרק זה.

(ב) בועדת ההשקעות יכהנו מספר אי זוגי של חברים שלא יפחת משלושה ולא יעלה על שבעה.

(ג) חברי ועדת ההשקעות יהיו בעלי מומחיות שעסקו בתחום מומחיותם במשך שנתיים לפחות לפני מינוים לועדת ההשקעות; לענין זה, "בעל מומחיות" – כל אחד מאלה:

(1) בעל תואר אקדמי בכלכלה, בחשבונאות או במינהל עסקים ממוסד להשכלה גבוהה, או בעל תואר אקדמי כאמור ממוסד אקדמי מחוץ לישראל שהוא גם בעל רישיון יועץ השקעות או מנהל תיקים;

(2) בעל רישיון ראיית חשבון בישראל;

(3) בעל רישיון יועץ השקעות או מנהל תיקים.

(ד) הנאמן יכול שיהיה חבר ועדת ההשקעות; נאמן המכהן כחבר כאמור, פטור מהוראות תקנת משנה (ג), ובלבד שברוב חברי ועדת ההשקעות מתקיימות ההוראות כאמור.

כשירות חברי ועדת ההשקעות

4. (א) לא יכהן כחבר ועדת ההשקעות ולא ימנה הנאמן אלא יחיד שנתקיימו בו כל אלה:

(1) אין לו, לקרובו, לשותפו, למעבידו או לתאגיד שהוא בעל שליטה בו במועד המינוי, במהלך הכהונה, או בשנתיים שקדמו למועד המינוי, זיקה לנאמן; לענין זה, "זיקה" – שליטה, הפקת הנאה, יחסי עבודה, קשרי משפחה, קשרים עסקיים או מקצועיים דרך כלל;

(2) אין תפקידיו או עיסוקיו האחרים יוצרים או עלולים ליצור ניגוד ענינים עם תפקידו כחבר בועדת ההשקעות ואין בהם כדי לפגוע ביכולתו לכהן כחבר בועדת ההשקעות;

(3) הוא לא הורשע בעבירה מהעבירות המפורטות להלן, אלא אם כן חלפו 5 שנים מיום מתן פסק הדין שבו הורשע או מהיום שבו סיים לרצות את עונשו, לפי המאוחר; ואלה העבירות:

(א) עבירה לפי סעיפים 290 עד 297, 392, 415, 418 עד 420 ו-422 עד 428 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, ולפי סעיפים 52ג, 52ד, 53(א) ו-54 לחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968;

(ב) בבית משפט מחוץ לישראל – בעבירות של שוחד, מרמה, עבירות מנהלים בתאגיד, או עבירות של ניצול מידע פנים;

(4) הוא אינו פסול דין, מי שמונה לו אפוטרופוס, או מי שהוכרז כפושט רגל;

(ב) נאמן יכול לכהן כחבר בועדת ההשקעות גם אם אינו יחיד ואזי לא יחולו עליו הוראות תקנת משנה (א)(1) ו-(2), ובלבד שתפקידיו האחרים קשורים לכהונתו כנאמן.

הגבלות על דרכי ההשקעה

5. (א) ועדת ההשקעות תבחר את דרכי ההשקעה של הכספים העודפים (בתקנה זו – תיק השקעות); בבחירתם יפעלו חברי ועדת ההשקעות כאילו היו הם הנאמנים של ההקדש הציבורי.

(ב) בלי לגרוע מן האמור בתקנת משנה (א), ועדת ההשקעות –

(1) תקפיד על פיזור הולם בין הנכסים בתיק ההשקעות בכפוף לאמור בפסקאות (2) ו-(4);

(2) תקבע כי ההשקעה בתאגיד אחד, בפיקדונות, בתכניות חיסכון וכן בניירות ערך שהנפיק התאגיד, לא תעלה על 20% מן השווי הכספי של תיק ההשקעות;

(3) לא תבחר דרכי השקעה שיביאו לשליטה של ההקדש הציבורי או נאמני ההקדש הציבורי בתאגיד מסוים או להפיכתם בעלי ענין בו;

(4) נוסף על השקעה כמפורט בתקנה 2(ג)(1), רשאית ועדת ההשקעות לבחור השקעה בניירות ערך, במגבלות המפורטות להלן:

(א) השקעה באיגרות חוב סחירות שאינן להמרה מדורגות בדירוג BBB- או A-3 לפחות;

(ב) השקעה במניות סחירות, באיגרות חוב סחירות בדירוג נמוך מהאמור בפסקת משנה (א) או בכתבי אופציה, ובלבד שההשקעה הכוללת בהם לא תעלה על 20% מן השווי הכספי של תיק ההשקעות וההשקעה בכתבי אופציה לא תעלה על 10% מן השווי כאמור;

(ג) השקעה בקרנות נאמנות שדרכי ההשקעה שלהן אינן חורגות מן האמור בתקנות אלה.

(ג) בתקנה זו –

"כתב אופציה" – נייר ערך המקנה לבעליו זכות לרכוש מניות או איגרות חוב סחירות שהוציא מנפיק תמורת תוספת מימוש במחיר או בתנאים הקבועים בנייר הערך;

"שליטה" ו"בעל ענין" – כמשמעותם בחוק ניירות ערך, התשכ"ח-1968.

נהלי ועדת השקעות

6. ועדת ההשקעות תפעל על פי נהלים אלה:

(1) ישיבותיה יתקיימו אחת לחודש לפחות, אלא אם כן התיר הנאמן כינוסה אחת לתקופה ארוכה יותר, שלא תארך יותר מחצי שנה;

(2) בישיבות ייערך פרוטוקול;

(3) העתקי הפרוטוקולים יועברו לנאמן ויצורפו לדין וחשבון המוגש לרשם ההקדשות לפי סעיף 29 לחוק (להלן – הדוח השנתי);

(4) ועדת ההשקעות תעביר לנאמן מדי שנה דין וחשבון על פעולותיה; הדין וחשבון יצורף לדוח השנתי;

(5) החלטות ועדת ההשקעות יתקבלו ברוב קולות החברים הנוכחים.

פרק ד': שונות

כספים שהיו מושקעים לפני המינוי

7. (א) כספים שהיו מושקעים לפני מינוי הנאמן להקדש הציבורי או לפני תחילת ההקדש הציבורי, כאמור בסעיף 17(ב) לחוק או בחוזה עם הנאמן (להלן – התקופה המוקדמת), בדרך השקעה שלא לפי תקנות אלה, ושנקבעו בה מועדים מוגדרים מראש למשיכת הכספים או למימוש (להלן – מועדי יציאה), יוסיפו להיות מושקעים באותה דרך עד למועד היציאה הראשון וממועד זה ישקיע הנאמן את הכספים העודפים על פי תקנות אלה.

(ב) לא היו לדרך ההשקעה בתקופה המוקדמת מועדי יציאה, יוסיפו הכספים להיות מושקעים באותה דרך עד שנה מתום התקופה המוקדמת, ובתום השנה ישקיע הנאמן את הכספים העודפים על פי תקנות אלה.

(ג) על אף האמור בתקנות משנה (א) או (ב) יכול הנאמן לפעול שלא כאמור בהן אם אישר לו בית המשפט דרך השקעה אחרת.

בקשה לאישור דרך השקעה

8. פנה הנאמן לבית המשפט לאישור דרך השקעה כאמור בתקנה 2(ד) או 7(ג), יפרט בבקשתו, שהמשיב לה היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, פרטים אלה:

(1) הסכום הכולל של כספי ההקדש הציבורי, הסכום שמוצע להשקיעו ודרך ההשקעה המוצעת;

(2) כלל נכסי ההקדש הציבורי והכנסותיו הצפויות בשנים הבאות;

(3) התחייבויות והוצאות ההקדש הציבורי הנוכחיות והצפויות לשנים הבאות;

(4) פרטים על ההקדש הציבורי על פי הרשימה המנויה בסעיף 26(ב) לחוק;

(5) כל מידע נוסף הדרוש להכרעה בבקשה.

החזר הוצאות או שכר

9. (א) נאמן של הקדש ציבורי אשר פעל לצורך השקעת הכספים העודפים באמצעות או בעזרת אחר, לרבות מנהל תיקים, יועץ השקעות או ועדת השקעות, לא ישלם דמי ניהול, הוצאות או שכר מתוך נכסי ההקדש הציבורי בשיעור הגבוה מ-0.5% לשנה מסך כל הכספים העודפים שעמדו להשקעה באותה שנה.

(ב) קיבל הנאמן שכר הגבוה מהסכום האמור בתקנת משנה (א), ייכלל הסכום האמור בשכרו של הנאמן ולא ייזקף על חשבון הוצאות ההקדש הציבורי.

תיקון תקנות ההקדשות

10. תקנה 5 לתקנות ההקדשות לצורכי צדקה, התשל"ד-1974 – בטלה.

תחילה

11. תחילתן של תקנות אלה תשעים ימים מיום פרסומן.

הוראת מעבר

12. כספים עודפים שהיו מושקעים לפני תחילתן של תקנות אלה בדרך השקעה שלא לפי תקנות אלה יחולו לגביהם הוראות תקנה 7, בשינויים המחויבים.

פקודת בתי הדין האזרחיים והדתיים (שפוט)

השם הקצר

1. פקודה זו תקרא פקודת בתי הדין האזרחיים והדתיים (שפוט).

הפיכת וקפים בלתי מושלמים שנעשו בפני בית הדין המושלמי הדתי להקדשות לצרכי צדקה

2. וקף לא מושלמי שנעשה בפני בית דין מושלמי דתי לפני התפרסם דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922, יוכל המקדיש של אותו וקף או, אם מת המקדיש, האפוטרופוס על הוקף, או, אם יש יותר מאפוטרופוס אחד, רוב האפוטרופסים של הוקף שנתמנו עפ"י שטר הוקף או שנתמנו ע"י בית הדין השרעי לפני יום תחילתה של פקודה זו, לפנות לבית המשפט האזרחי, תוך שמונה עשר חדש מהתאריך דלעיל, בבקשה לתת צו להמיר את הוקף ולעשותו הקדש לצרכי צדקה עפ"י הוראות פקודת ההקדשות לצרכי צדקה; ומשהוגשה הבקשה יוכל בית הדין להודיע שהרכוש יוחזק בתורת הקדש עפ"י הוראות הפקודה דלעיל כאילו נוצר ההקדש עפ"י הוראותיה של אותה פקודה.

השיפוט לגבי יסודם של וקפים לא מושלמים שנעשו בפני בתי דין מושלמיים דתיים

3. אם לא הוגשה בקשה כזאת או אם הוגשה ולא נתקבלה ע"י בית המשפט האזרחי –

(א) יוגש לפני בית המשפט האזרחי משפט או הליך אחר בדבר יסודו או תקפו של וקף כזה מלבד אם יסכימו כל הצדדים הנוגעים בדבר להביא את השאלה שהם נחלקים בה לפני בית המשפט המושלמי הדתי: הצדדים במשפט או בהליך אחר בבית משפט אזרחי יוכלו לקבל, עפ"י הסכם, צו לעכב את המשפט בבית המשפט האמור בכל עת קודם למתן פסק הדין למען יוכלו להעביר אותו משפט או אותו הליך אחר לבית דין דתי ולהביא מחדש את המשפט או את ההליך האחר לפני בית הדין הדתי;

(ב) משפט או הליך אחר בדבר הנהלת וקף כזה יובא בפני בית הדין של העדה הדתית שמקדיש הוקף השתייך לה: אם לא השתייך המקדיש לעדה דתית או אם אין בית דין קבוע לעדה, יובא המשפט או ההליך בפני בית המשפט האזרחי אשר ידון בו לפי עיקרי הצדק הכלליים.

מחלוקת בשאלת השפוט בנוגע לוקף תובא לפני בית דין מיוחד

4. נחלקו בית משפט דתי ובית משפט אזרחי בשאלה אם הענין הנידון הוא ענין של וקף בגדר שפוטו המיוחד של בית דין דתי, מעבירין

את הענין לבית המשפט המיוחד שהוזכר בסעיף 55 של דבר המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922.

משפטים בדבר זכות קנין או זכות חזקה בנכסי מקרקעין יהיו נידונים ע"י בית משפט אזרחי

5. כל משפט או הליך אחר בנוגע לזכות הקנין או לזכות החזקה במקרקעים יוחלט ע"י בית משפט אזרחי אף אם טען איזה צד או איזה אדם שהקרקע היא וקף.

שיפוט במקרי דייה

6. לבית-המשפט הדתי המוסלמי יהיה שיפוט במקרי בקשה על דמי כופר-נפש לרגל רצח-אדם או חבלה באברים (דייה), כשכל הצדדים הנוגעים בדבר הם מוסלמים, או – אם אינם מוסלמים – מסכימים הם למסור את הבקשה לבית-משפט דתי מוסלמי.

פרק יא

דיני חוקה

חוק-יסוד: השפיטה 554
חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו 560
חוק-יסוד: חופש העיסוק 562
חוק שיווי זכויות האשה, תשי"א-1951 564
חוק יסודות המשפט, תש"ם-1980 572
חוק האזנת סתר, תשל"ט-1979 573
חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981 584
חוק הפרשנות, תשמ"א-1981 604

חוק-יסוד: השפיטה

פרק א': הוראות יסוד

סמכות שפיטה

1. (א) אלה בתי המשפט שסמכות שפיטה נתונה בידיהם:

(1) בית המשפט העליון;

(2) בית משפט מחוזי;

(3) בית משפט שלום;

(4) בית משפט אחר שנקבע בחוק כבית משפט;

בחוק זה, "שופט" – שופט של בית משפט כאמור.

(ב) סמכות שפיטה נתונה גם בידי אלה:

(1) בית דין דתי;

(2) בית דין אחר;

(3) רשות אחרת,

והכל כפי שנקבע בחוק.

(ג) לא יוקם בית משפט או בית דין למקרה מיוחד.

אי תלות

2. בעניני שפיטה אין מרות על מי שבידו סמכות שפיטה, זולת מרותו של הדין.

פומביות הדיון

3. בית משפט ידון בפומבי, זולת אם נקבע אחרת בחוק או אם בית המשפט הורה אחרת לפי חוק.

פרק ב': השופטים

מינוי שופטים

4. (א) שופט יתמנה בידי נשיא המדינה לפי בחירה של ועדה לבחירת שופטים.

(ב) הועדה תהיה של תשעה חברים, שהם נשיא בית המשפט העליון, שני שופטים אחרים של בית המשפט העליון שיבחר חבר שופטיו, שר המשפטים ושר אחר שתקבע הממשלה, שני חברי הכנסת שתבחר הכנסת ושני נציגים של לשכת עורכי הדין שתבחר המועצה הארצית של הלשכה; שר המשפטים יהיה יושב ראש הועדה.

(ג) הועדה רשאית לפעול אף אם פחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת משבעה.

5. לא יתמנה שופט אלא אזרח ישראל. אזרחות

6. מי שנתמנה שופט יצהיר הצהרת אמונים לפני נשיא המדינה; ואלה דברי ההצהרה: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולחוקיה, לשפוט משפט צדק, לא להטות משפט ולא להכיר פנים". הצהרת אמונים

7. כהונת שופט תתחיל מעת שהצהיר הצהרת אמונים ולא תסתיים אלא באחת מאלה: תקופת כהונה

(1) בצאתו לקיצבה;

(2) בהתפטרותו;

(3) בהיבחרו או במינויו לאחד התפקידים שנושאיהם מנועים מלהיות מועמדים לכנסת;

(4) על פי החלטה של הועדה לבחירת שופטים שהציע יושב ראש הועדה, נציב תלונות הציבור על שופטים או נשיא בית המשפט העליון ושנתקבלה ברוב של שבעה חברים לפחות;

(5) על פי החלטה של בית הדין המשמעתי.

8. שופט שיצא לקיצבה יכול שיתמנה לתפקיד של שופט, לזמן, בדרך ובתנאים שנקבעו בחוק. שופט שפרש

9. (א) לא יועבר שופט דרך קבע ממקום כהונתו לבית משפט במקום אחר אלא בהסכמת נשיא בית המשפט העליון או על פי החלטת בית הדין המשמעתי. סייג לשינוי כהונה

(ב) לא יתמנה שופט לכהונה בפועל בבית משפט של דרגה נמוכה יותר אלא בהסכמתו.

10. (א) משכורותיהם של שופטים ותשלומים אחרים שישולמו להם, בתקופת כהונתם או לאחריה, או לשאיריהם לאחר מותם, ייקבעו בחוק או בהחלטה של הכנסת או של ועדה מועדותיה שהכנסת הסמיכה לכך. משכורת וגמלאות

(ב) לא תתקבל החלטה המכוונת להפחית ממשכורתם של שופטים בלבד.

11. שופט לא יעסוק בעיסוק נוסף ולא ימלא תפקיד ציבורי, אלא לפי חוק או בהסכמת נשיא בית המשפט העליון ושר המשפטים. ייחוד הכהונה

שיפוט פלילי

12. (א) לא תיפתח חקירה פלילית נגד שופט אלא בהסכמת היועץ המשפטי לממשלה ולא יוגש כתב אישום נגד שופט אלא בידי היועץ המשפטי לממשלה.

(ב) לא יידון אישום פלילי נגד שופט אלא לפני בית משפט מחוזי בהרכב של שלושה שופטים, זולת אם הסכים השופט שהאישום יידון בדרך הרגילה.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו על סוגי עבירות שנקבעו בחוק.

שיפוט משמעתי

13. (א) שופט נתון לשיפוט של בית דין משמעתי.

(ב) בית הדין המשמעתי יהיה מורכב משופטים או שופטים שיצאו לקיצבה שימנה נשיא בית המשפט העליון.

(ג) הוראות בדבר העילות לדין המשמעתי, דרכי הקבילה, הרכב המותב, הסמכויות של בית הדין המשמעתי ואמצעי המשמעת שהוא רשאי להטיל ייקבעו בחוק; סדרי הדין יהיו לפי חוק.

השעיה

14. הוגשה על שופט קובלנה או נפתחה נגדו חקירה פלילית או הוגש נגדו כתב אישום, רשאי נשיא בית המשפט העליון להשעות את השופט לתקופה שיקבע.

פרק ג': בתי המשפט

בית המשפט העליון

15. (א) מקום מושבו של בית המשפט העליון הוא ירושלים.

(ב) בית המשפט העליון ידון בערעורים על פסקי דין ועל החלטות אחרות של בתי המשפט המחוזיים.

(ג) בית המשפט העליון ישב גם כבית משפט גבוה לצדק; בשבתו כאמור ידון בענינים אשר הוא רואה צורך לתת בהם סעד למען הצדק ואשר אינם בסמכותו של בית משפט או של בית דין אחר.

(ד) מבלי לפגוע בכלליות ההוראות שבסעיף קטן (ג), מוסמך בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק –

(1) לתת צווים על שחרור אנשים שנעצרו או נאסרו שלא כדין;

(2) לתת צווים לרשויות המדינה, לרשויות מקומיות, לפקידיהן ולגופים ולאנשים אחרים הממלאים תפקידים ציבוריים על פי דין, לעשות מעשה או להימנע מעשות מעשה במילוי

תפקידיהם כדין, ואם נבחרו או נתמנו שלא כדין – להימנע מלפעול;

(3) לתת צווים לבתי משפט, לבתי דין ולגופים ואנשים בעלי סמכויות שיפוטיות או מעין-שיפוטיות על פי דין – למעט בתי משפט שחוק זה דן בהם ולמעט בתי דין דתיים – לדון בענין פלוני או להימנע מלדון או מלהוסיף ולדון בענין פלוני, ולבטל דיון שנתקיים או החלטה שניתנה שלא כדין;

(4) לתת צווים לבתי דין דתיים לדון בענין פלוני לפי סמכותם או להימנע מלדון או מלהוסיף ולדון בענין פלוני שלא לפי סמכותם; ובלבד שלא ייזקק בית המשפט לבקשה לפי פסקה זו אם המבקש לא עורר את שאלת הסמכות בהזדמנות הראשונה שהיתה לו; ואם לא היתה לו הזדמנות סבירה לעורר שאלת הסמכות עד שניתנה החלטה על ידי בית הדין הדתי, רשאי בית המשפט לבטל דיון שנתקיים או החלטה שניתנה על ידי בית הדין הדתי ללא סמכות.

(ד1) על אף האמור בחוק-יסוד זה, מי שבידו סמכות שפיטה על פי דין, לרבות בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק, לא ידון בעניין סבירות ההחלטה של הממשלה, של ראש הממשלה או של שר אחר, ולא ייתן צו בעניין כאמור; בסעיף זה, "החלטה" – כל החלטה, לרבות בענייני מינויים או החלטה להימנע מהפעלת כל סמכות.

(ה) סמכויות אחרות של בית המשפט העליון ייקבעו בחוק.

בתי משפט אחרים

16. בתי משפט מחוזיים, בתי משפט שלום ובתי משפט אחרים – הקמתם, סמכויותיהם, מקום מושבם ואזורי שיפוטם, יהיו לפי חוק.

ערעור

17. פסק דין של בית משפט בערכאה ראשונה ניתן לערעור בזכות, להוציא פסק דין של בית המשפט העליון.

דיון נוסף

18. ענין שפסק בית המשפט העליון בשלושה, ניתן לקיים בו דיון נוסף בבית המשפט העליון בחמישה או יותר, בעילות שנקבעו בחוק ובדרך שנקבעה לפי חוק.

משפט חוזר

19. בענין פלילי שנפסק בו סופית ניתן לקיים משפט חוזר בעילות שנקבעו בחוק ובדרך שנקבעה לפי חוק.

הלכה פסוקה

20. (א) הלכה שנפסקה בבית משפט תנחה בית משפט של דרגה נמוכה ממנו.

(ב) הלכה שנפסקה בבית המשפט העליון מחייבת כל בית משפט, זולת בית המשפט העליון.

רשמים

21. לבית משפט יכול שיהיה רשם, בין שופט ובין שאינו שופט.

פרק ד': הוראות שונות

יציבות החוק

22. אין בכוחן של תקנות שעת חירום לשנות חוק זה, להפקיע זמנית את תקפו או לקבוע בו תנאים.

הוראות בחוק

23. בענינים אלה ייקבעו הוראות בחוק:

(1) דרכי הבחירה של חברי הועדה לבחירת שופטים, ומשך כהונתם;

(2) כשירויות לכהונת שופטים לדרגותיהם;

(3) דרכי מינויים של נשיא בית המשפט העליון, המשנה לנשיא בית המשפט העליון, נשיא וסגן נשיא של בית משפט מחוזי ושל בית משפט שלום;

(4) התנאים וההליכים לסיום כהונתו של שופט;

(5) הדרכים למינוי שופט לכהונה בפועל בבית משפט אחר ולהעברת שופט, דרך ארעי או דרך קבע, ממקום כהונתו לבית משפט במקום אחר;

(6) הליכי השעייתו של שופט, והעיון מחדש בהשעיה;

(7) הענינים שבהם ידונו בתי המשפט לדרגותיהם בשופט אחד, בשלושה בשלושה או ביותר;

(8) דרכי קביעת השופט או השופטים שידונו בענין פלוני.

הוראות לפי חוק

24. בענינים אלה ייקבעו הוראות לפי חוק:

(1) סדרי המינהל של בתי המשפט, קביעתם והאחריות לביצועם;

(2) סדרי העבודה של הועדה לבחירת שופטים;

(3) דרך התפטרותו של שופט;

(4) דרך מינויו של רשם בית משפט וסמכויותיו;

(5) מספר השופטים שיכהנו בבתי המשפט לדרגותיהם ומקומותיהם.

חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו

עקרונות יסוד

1. זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין, והן יכובדו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל.

מטרה

1א. חוק-יסוד זה, מטרתו להגן על כבוד האדם וחירותו, כדי לעגן בחוק-יסוד את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

שמירה על החיים הגוף, והכבוד

2. אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם.

שמירה על הקנין

3. אין פוגעים בקנינו של אדם.

הגנה על החיים, הגוף והכבוד

4. כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו.

חירות אישית

5. אין נוטלים ואין מגבילים את חירותו של אדם במאסר, במעצר, בהסגרה או בכל דרך אחרת.

יציאה מישראל וכניסה אליה

6. (א) כל אדם חופשי לצאת מישראל.

(ב) כל אזרח ישראלי הנמצא בחוץ לארץ זכאי להיכנס לישראל.

פרטיות וצנעת הפרט

7. (א) כל אדם זכאי לפרטיות ולצנעת חייו.

(ב) אין נכנסים לרשות היחיד של אדם שלא בהסכמתו.

(ג) אין עורכים חיפוש ברשות היחיד של אדם, על גופו, בגופו או בכליו.

(ד) אין פוגעים בסוד שיחו של אדם, בכתביו או ברשומותיו.

פגיעה בזכויות

8. אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו.

סייג לגבי כוחות הבטחון

9. אין מגבילים זכויות שלפי חוק-יסוד זה של המשרתים בצבא-הגנה לישראל, במשטרת ישראל, בשירות בתי הסוהר ובארגוני הבטחון האחרים של המדינה, ואין מתנים על זכויות אלה, אלא לפי חוק ובמידה שאינה עולה על הנדרש ממהותו ומאופיו של השירות.

שמירת דינים

10. אין בחוק-יסוד זה כדי לפגוע בתקפו של דין שהיה קיים ערב תחילתו של חוק-היסוד.

תחולה

11. כל רשות מרשויות השלטון חייבת לכבד את הזכויות שלפי חוק-יסוד זה.

יציבות החוק

12. אין בכוחן של תקנות שעת-חירום לשנות חוק-יסוד זה, להפקיע זמנית את תקפו או לקבוע בו תנאים; ואולם בשעה שקיים במדינה מצב של חירום בתוקף הכרזה לפי סעיף 9 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, מותר להתקין תקנות שעת-חירום מכוח הסעיף האמור שיהא בהן כדי לשלול או להגביל זכויות לפי חוק-יסוד זה, ובלבד שהשלילה או ההגבלה יהיו לתכלית ראויה ולתקופה ובמידה שלא יעלו על הנדרש.

חוק-יסוד: חופש העיסוק

עקרונות יסוד

1. זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין, והן יכובדו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל.

מטרה

2. חוק-יסוד זה מטרתו להגן על חופש העיסוק כדי לעגן בחוק-יסוד את ערכיה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית.

חופש העיסוק

3. כל אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלח יד.

פגיעה בחופש העיסוק

4. אין פוגעים בחופש העיסוק אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו.

תחולה

5. כל רשות מרשויות השלטון חייבת לכבד את חופש העיסוק של כל אזרח או תושב.

יציבות

6. אין בכוחן של תקנות-שעת-חירום לשנות חוק-יסוד זה, להפקיע זמנית את תוקפו או לקבוע בו תנאים.

נוקשות

7. אין לשנות חוק-יסוד זה אלא בחוק-יסוד שנתקבל ברוב של חברי הכנסת.

תוקפו של חוק חורג

8. (א) הוראת חוק הפוגעת בחופש העיסוק תהיה תקפה אף כשאינה בהתאם לסעיף 4, אם נכללה בחוק שנתקבל ברוב של חברי הכנסת ונאמר בו במפורש, שהוא תקף על אף האמור בחוק-יסוד זה; תוקפו של חוק כאמור יפקע בתום ארבע שנים מיום תחילתו, זולת אם נקבע בו מועד מוקדם יותר.

(ב) ההוראה בדבר פקיעת תוקף, כאמור בסעיף קטן (א), לא תחול על חוק שהתקבל לפני תום שנה ממועד תחילתו של חוק-יסוד זה.

ביטול

9. חוק-יסוד: חופש העיסוק – בטל.

הוראת שעה

10. הוראות חיקוק שאלמלא חוק-יסוד זה או חוק-היסוד שבוטל כאמור בסעיף 9, היו תקפות ערב תחילתו של חוק-יסוד זה יעמדו

בתוקפן עד יום א׳ בניסן התשס״ב (14 במרס 2002), אם לא בוטלו קודם לכן, ואולם פירושן של ההוראות האמורות ייעשה ברוח הוראות חוק-יסוד זה.

תיקון חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו

11. בחוקי-יסוד: כבוד האדם וחירותו:

(1) סעיף 1 יסומן 1א ולפניו יבוא:

״עקרונות יסוד

1. זכויות היסוד של האדם בישראל מושתתות על ההכרה בערך האדם, בקדושת חייו ובהיותו בן-חורין, והן יכובדו ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל.״

(2) בסעיף 8, בסופו יבוא: ״או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו״.

חוק שיווי זכויות האשה, תשי"א-1951

מטרת החוק

1. חוק זה מטרתו לקבוע עקרונות להבטחת שוויון מלא בין האישה לבין האיש, ברוח העקרונות שבהכרזה על הקמת מדינת ישראל.

שוויון לפני החוק

1א. (א) דין אחד יהיה לאשה ולאיש לכל פעולה משפטית; וכל הוראת חוק המפלה לרעה את האשה, באשר היא אשה, לכל פעולה משפטית – אין נוהגים לפיה.

(ב) לענין סעיף קטן (א), אין נפקא מינה אם ביסוד פעולה שתוצאתה היא הפליה היתה כוונה להפלות, או לא.

אבחנה מותרת והעדפה מתקנת

1ב. אין רואים כפגיעה בשוויון או כהפליה אסורה כל אחד מאלה:

(1) אבחנה בין אישה לבין איש, במידה שהיא מתחייבת מהשונות הענינית שביניהם, או מאופיו או ממהותו של הענין;

(2) הוראה או פעולה, שנועדה לתקן הפליה קודמת או קיימת של נשים, או הוראה או פעולה, שנועדה לקדם את שוויונן.

שמירת זכויות

1ג. הוראות חוק זה באות להוסיף על זכויות האישה לפי כל דין, הסכם קיבוצי, חוזה עבודה או חוזה אחר, ולא לגרוע מהן.

קניניה של אשה נשואה

2. לאשה נשואה תהיה כשרות מלאה לקנין ולעשיה בקנינים כאילו היתה פנויה; ואין קניניה שרכשה לפני הנישואין נפגעים על ידי קשר הנישואין.

אפוטרופסות שווה

3. (א) האם והאב כאחד הם האפוטרופסים הטבעיים על ילדיהם; מת אחד ההורים, הנשאר בחיים הוא האפוטרופוס הטבעי.

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לפגוע בכוחו של בית משפט או בית דין מוסמך לנהוג בעניני אפוטרופסות על ילדים, הן על גופם והן על רכושם, בהתחשב עם טובת הילדים בלבד.

רישום שמות שני ההורים

3א. הדורש מאדם לציין בטופס או במסמך אחר, את שם הורהו, ידרוש בו כי יצוינו שמותיהם של שני ההורים, ככל שאלה ידועים לאותו אדם.

4. (בוטל)

נישואין וגירושין

5. אין חוק זה בא לפגוע בדיני איסור והיתר לנישואין ולגירושין.

שוויון בזכויות חברתיות

6. לכל אישה ואיש זכות שווה לקיום בכבוד אנושי, ובכלל זה לשוויון בתחומי העבודה, החינוך, ההשכלה, הבריאות, הדיור, איכות הסביבה והרווחה החברתית.

זכות האישה על גופה

6א. לכל אישה זכות מלאה על גופה; אין בהוראת סעיף זה כדי להתיר איסורים שנקבעו בדין.

הגנה מפני אלימות

6ב. לכל אישה זכות להגנה מפני אלימות, הטרדה מינית, ניצול מיני וסחר בגופה.

ייצוג הולם

6ג. (א) בגוף ציבורי ובועדות המכרזים והמינויים של גוף ציבורי, יינתן ביטוי הולם בנסיבות הענין, לייצוגן של נשים בסוגי המשרות ובדירוגים השונים בקרב העובדים, ההנהלה, הדירקטוריון והמועצה, ובלבד שאם לצורך ביצוע הוראה זו נדרשת העדפת אישה, תינתן העדפה כאמור אם המועמדים בני שני המינים הם בעלי כישורים דומים.

(א1) (בוטל)

(ב) נקבע בחוק כי ימונו להנהלה, לדירקטוריון או למועצה של גוף ציבורי נציגים או חברים כלהלן, לא יחולו עליהם הוראות סעיף זה:

(1) נציגים של גופים או של ארגונים המנויים באותו חוק, אלא אם כן לגוף או לארגון יותר מנציג אחד;

(2) חברים המכהנים בגוף בתוקף היותם נבחרי ציבור.

(ג) בסעיף זה –

"גוף ציבורי" – כל אחד מאלה:

(1) משרד ממשלתי, לרבות יחידותיו ויחידות הסמך שלו;

(2) רשות מקומית;

(3) חברה עירונית, כהגדרתה בסעיף 21 לחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985;

(4) תאגיד או גוף ציבורי אחר שהוקם בחוק;

(5) חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975, אלא אם כן קבע שר המשפטים, באישור הועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת (בחוק זה – הוועדה לקידום מעמד האישה), לענין העובדים, כי חובת הייצוג כאמור בסעיף קטן (א) לא תחול;

"הנהלה", "דירקטוריון" ו"מועצה" – לרבות כל גוף הממלא תפקיד כאמור או תפקיד הדומה לו אף אם כינויו שונה.

ייצוג הולם בוועדת בדיקה ממשלתית, בוועדת חקירה, בוועדה ציבורית ובצוות לעיצוב מדיניות לאומית

3ג6. (א) בסעיף זה ובסעיף 3ג6 – "חוק הרשות לקידום מעמד האישה" – חוק הרשות לקידום מעמד האישה, התשנ"ח-1998; "הרשות" – הרשות לקידום מעמד האישה כמשמעותה בחוק הרשות לקידום מעמד האישה; "ועדת בדיקה ממשלתית" – ועדת בדיקה ממשלתית לפי חוק הממשלה, התשס"א-2001; "ועדת חקירה" – ועדת חקירה לפי חוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968; "ועדה ציבורית" – ועדה שבחבריה נציג ציבור; "צוות" – ועדה או גוף אחר שהוקם לשם עיצוב מדיניות לאומית בכל נושא לרבות בנושאי חוץ או ביטחון, או לשם מניעה, ניהול או פתרון של סכסוך מדיני או בין-לאומי, לרבות ניהול משא ומתן, ובכלל זה לקראת חתימה על הסכם ביניים או על חוזה שלום.

(ב) בוועדת בדיקה ממשלתית, בוועדה ציבורית ובצוות שמינו הממשלה, ראש הממשלה, שר, סגן שר או מנהל כללי של משרד ממשלתי (בסעיף זה – גוף ממנה), יינתן ביטוי הולם, בנסיבות הענין, לייצוגן של נשים ממגוון קבוצות האוכלוסיה.

(ב1) (1) במטרה לקדם את מימוש חובת הייצוג ההולם של נשים בוועדות כאמור בסעיף זה, תקים הרשות מאגר שיכלול פרטים של נשים שנתנו את הסכמתן לכך כאמור בפסקה (4) ואשר מתאימות על פי כישוריהן, לדעת מנהלת הרשות או מי שהסמיכה לכך, להיות מועמדות

להתמנות לאותן ועדות (בסעיף זה – המאגר); הרשות תפרסם הודעה בדבר הקמת המאגר והתנאים להיכלל בו;

(2) במאגר ייכללו פרטים על פי סיווגים אלה: שם, תחומי מומחיות, השכלה, הכשרה, ניסיון;

(3) אישה הרואה את עצמה מתאימה להיכלל במאגר, רשאית להגיש בקשה שבה יפורטו השכלתה, הכשרתה וניסיונה; הרשות רשאית לפנות ביוזמתה לנשים בבקשה להכלילן במאגר;

(4) (א) לא תיכלל אישה במאגר אלא אם כן נתנה את הסכמתה לכך בכתב, לאחר שהרשות מסרה לה הודעה הכוללת את האמור בסעיף 11 לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981; אישה רשאית לבחור לאילו סוגי גופים יהיה ניתן להעביר את פרטיה הכלולים במאגר;

(ב) אישה רשאית לבקש בכתב כי פרטיה יוסרו מהמאגר; הגישה אישה בקשה כאמור, יוסרו הפרטים;

(5) (א) לא איתר גוף ממנה אישה שתמונה כחברה בוועדה כאמור בסעיף קטן (ב), יבקש מהרשות לקבל את פרטי המאגר הנוגעים לתחום המינוי והרשות תעביר לו את הפרטים כאמור;

(ב) הגוף הממנה יעיין בפרטים שקיבל בהתאם לפסקת משנה (א) בטרם ימנה את חברי הוועדה, ויבדוק את התאמת הנשים שלגביהן קיבל פרטים כאמור, בין השאר בהתחשב בתחום מומחיותן, השכלתן, הכשרתן וניסיונן; מידע שהועבר לפי הוראות סעיף קטן זה, לא ייאגר מעבר לנדרש לצורך השימוש שלו הוא נועד והוא יימחק מיד בתום השימוש בו;

(6) על אף האמור בפרק ד' לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981, לא יעשה אדם או גוף שימוש במאגר אלא לצורך ביצוע הוראות סעיף זה.

(ג) גוף ממנה ידווח לרשות בכתב על כל מינוי של ועדה או צוות כאמור בסעיף קטן (ב), מיד לאחר המינוי ובטרם החלו הוועדה או הצוות בפעולתם; על דיווח כאמור בסעיף קטן זה יחולו הוראות סעיפים קטנים (ב) עד (ד) של סעיף 7 לחוק הרשות לקידום מעמד האישה, בשינויים המחויבים.

(ד) קיבלה הרשות דיווח לפי סעיף קטן (ג), וסברה כי במינוי לא ניתן ביטוי הולם לייצוג נשים, כאמור בסעיף קטן (ב), תפנה מיד לגוף הממנה, ותפרט את עמדתה בנושא; פנתה הרשות לגוף ממנה כאמור, תודיע על כך מיד לוועדה לקידום מעמד האישה, כן תודיע הרשות לועדה לקידום מעמד האישה על תוצאות כל פניה כאמור.

(ה) הרשות תמסור לוועדה לקידום מעמד האישה דין וחשבון שנתי ובו יפורטו המינויים שנמסר לה לגביהם דיווח לפי סעיף קטן (ג), עמדתה של הרשות בנושא הייצוג ההולם לגבי כל מינוי, ואופן טיפולה בנושא.

(ו) הוראות סעיף קטן (ב) יחולו גם על ועדת חקירה שנשיא בית המשפט העליון ממנה את חבריה והוא יהיה רשאי לעיין במאגר בטרם קבלת החלטתו בעניין מינוי חברי הוועדה.

חוות דעת מגדרית **2ג6.** הועברה לוועדה מוועדות הכנסת (בסעיף זה – הוועדה) הצעת חוק, לרבות הצעת חוק תקציב שנתי, או הובאה לאישור הוועדה או להתייעצות עמה חקיקת משנה, אשר יש להן השלכות על השוויון בין נשים לגברים או הנוגעות לתחום מתחומי פעולתה של הרשות, תגיש הרשות לוועדה חוות דעת בדבר ההשלכות האמורות (בסעיף זה – חוות דעת מגדרית); חוות הדעת המגדרית תונח על שולחן הוועדה לקראת הדיון בעניין.

איסוף, עיבוד ופרסום של מידע לפי מין על ידי גוף ציבורי

3ג6. (א) גוף ציבורי העורך דרך קבע איסוף ועיבוד של מידע הנוגע ליחידים, ומפרסמו לציבור במסגרת פרסום כללי שנועד לשמש גם למטרות סטטיסטיות, יכלול בפעולותיו כאמור התייחסות למין; השר או ראש גוף אחר הממונה על הגוף הציבורי (בסעיף זה – הגורם הממונה) רשאי

לקבוע, לעניין מסוים, כי יש טעמים המצדיקים שלא לעשות כן.

(ב) הגורם הממונה רשאי לקבוע כי איסוף ועיבוד של מידע ופרסומו כאמור בסעיף קטן (א) יכללו התייחסות למין, אף אם אינם נוגעים ליחידים, בעניינים שיש להם השלכות מגדריות.

(ג) בסעיף זה, "גוף ציבורי" – משרד ממשלתי, לרבות יחידותיו ויחידות הסמך שלו, רשות מקומית, חברה ממשלתית ותאגיד אחר שהוקם בחוק.

שירות בכוחות הביטחון

6ד. (א) לכל אישה המועמדת לשירות בכוחות הביטחון, או המשרתת בהם, זכות שווה לזכותו של האיש למלא כל תפקיד, או להיות מוצבת בכל תפקיד; לא יראו פגיעה בזכות זו אם הדבר מתחייב ממהותו או מאופיו של התפקיד.

(ב) בסעיף זה, "כוחות הביטחון" – צבא הגנה לישראל, משטרת ישראל, שירות בתי הסוהר וארגוני הביטחון האחרים של המדינה.

מתן שירות ציבורי בלא המתנה בתור לאישה בהיריון

6ה. (א) בסעיף זה – "טיפול רפואי" – כהגדרתו בחוק זכויות החולה, התשנ"ו-1996; "מקום ציבורי" – מקום או חלק ממקום, העומד לשימושו של כלל הציבור או של חלק בלתי מסוים ממנו, והמנוי בתוספת; "שירות ציבורי" – שירות הניתן לציבור או לחלק בלתי מסוים ממנו בידי רשות ציבורית או במקום ציבורי, בדרך של מפגש פנים אל פנים, למעט טיפול רפואי; "רשות ציבורית" – כהגדרתה בסעיף 15א(א) לחוק האזרחים הוותיקים, התש"ן-1989.

(ב) ניתן שירות ציבורי לפי תור, יספק נותן השירות הציבורי את השירות כאמור בלא המתנה בתור לאישה בהיריון, על פי בקשתה, ורשאי נותן השירות הציבורי לדרוש מהאישה הצגת מסמך רפואי להוכחת ההיריון; לעניין זה, "תור" – למעט תור שההמתנה בו היא בכלי רכב או תור שניתן לקבוע בתיאום מראש.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), תינתן קדימות במתן שירות ציבורי לפי תור לאדם עם מוגבלות הזכאי לקבלת שירות ציבורי בלא המתנה בתור לפי חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998, וכן לאזרח ותיק

הזכאי לקבל שירות ציבורי בלא המתנה בתור לפי חוק האזרחים הוותיקים, התש"ן-1989.

(ד) שר המשפטים, באישור הוועדה לקידום מעמד האישה, רשאי, בצו, לשנות את התוספת.

תחולה

7. (א) כפוף להוראות סעיפים קטנים (ב) ו-(ג), כל רשות מרשויות השלטון חייבת לכבד את הזכויות שלפי חוק זה.

(ב) כל בתי המשפט ינהגו לפי חוק זה; כן ינהג לפי חוק זה כל בית דין המוסמך לדון בעניני המעמד האישי, אלא אם כל הצדדים הם בני שמונה-עשרה שנה ומעלה והסכימו לפני בית הדין, מרצונם הטוב, להתדיין לפי דיני עדתם.

(ג) הוראות חוק זה לא יחולו על מינוי לתפקיד דתי בהתאם לדין הדתי, ובכלל זה על מינוי רבנים ובעלי תפקידים שיפוטיים בבתי דין דתיים.

שמירת דינים

7א. (א) אין בהוראות חוק זה, כפי שתוקנו בחוק שיווי זכויות האישה (תיקון מס' 2), התש"ס-2000 (להלן – החוק המתקן), כדי לפגוע –

(1) בתוקפו של דין שהיה קיים ערב תחילתו של החוק המתקן;

(2) בהוראות שענינן גיל פרישה, גמלה או תגמול אחר, שנקבעו בהסכם קיבוצי או בתקנון של קופת גמל כהגדרתה בחוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל), התשס"ה-2005, לפני מועד תחילתו של החוק המתקן.

(ב) שינויים ותיקונים בענינים האמורים בסעיף קטן (א)(2), שנקבעו בדין, בהסכם קיבוצי או בתקנון של קופת גמל, ייעשו, לאחר תחילתו של החוק המתקן, בשים לב לעקרונות שנקבעו בחוק זה.

תיקון פקודת החוק הפלילי, 1936

8. פקודת החוק הפלילי, 1936, יתוקן כך:

(א) פסקה (ג) של הסייג לסעיף 181 – בטלה;

(ב) אחרי סעיף 181 יבוא סעיף זה: "התרת קשר נישואין על כרחה של אשה

181א. התיר האיש קשר הנישואין על כרחה של האשה, באין פסק דין של בית משפט או בית דין מוסמך המחייב את האשה להתרת קשר הנישואין – האיש אשם בפשע ודינו מאסר עד חמש שנים".

ביצוע

9. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה.

תוספת

(סעיף 6ה(א))

מקום ציבורי

(1) בית דואר, בנק;

(2) בית קולנוע, תאטרון, אולם מופעים, אצטדיון;

(3) גלריה, מוזאון, ספרייה;

(4) מקום במיתקן תחבורתי המשמש למכירת כרטיסים לנסיעה בתחבורה ציבורית; לעניין זה, "מיתקן תחבורתי" – כהגדרתו בפקודת התעבורה;

(5) אתר הנצחה, אתר לאומי, אתר עתיקות, גן לאומי ושמורת טבע – כהגדרתם בחוק גנים לאומיים, שמורות טבע, אתרים לאומיים ואתרי הנצחה, התשנ"ח-1998;

(6) חנות גדולה כהגדרתה בחוק קידום התחרות בענפי המזון והפארם, התשע"ד-2014.

חוק יסודות המשפט, תש"ם-1980

מקורות משפט משלימים

1. ראה בית המשפט שאלה משפטית הטעונה הכרעה, ולא מצא לה תשובה בדבר חקיקה, בהלכה פסוקה או בדרך של היקש, יכריע בה לאור עקרונות החירות, הצדק, היושר והשלום של המשפט העברי ומורשת ישראל.

ביטול סימן 46 לדבר המלך במועצתו ושמירת דינים

2. (א) סימן 46 לדבר המלך במועצתו לארץ-ישראל, 1947-1922 – בטל.

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לפגוע במשפט שנקלט בארץ לפני תחילת חוק זה.

חוק האזנת סתר, תשל"ט-1979

פרק א': כללי

הגדרות

1. בחוק זה –

"בעל שיחה" – כל אחד מאלה:

(1) המדבר;

(2) מי שהשיחה מיועדת אליו;

(3) המשדר בבזק;

(4) מי שהמסר המועבר בבזק מיועד להיקלט אצלו;

למעט הנותן שירות של העברת מסר בבזק, למען זולתו או מטעם זולתו;

"האזנה" – האזנה לשיחת הזולת, קליטה או העתקה של שיחת הזולת, והכל באמצעות מכשיר;

"האזנת סתר" – האזנה ללא הסכמה של אף אחד מבעלי השיחה;

"בזק" – סימנים, אותות, כתב, צורות חזותיות, קולות או מידע, המועברים באמצעות תיל, אלחוט, מערכת אופטית או מערכת אלקטרומגנטית אחרת;

"רשות בטחון" – כל אחד מאלה:

(1) אגף המודיעין במטה הכללי של צבא-הגנה לישראל;

(2) שירות הבטחון הכללי;

"חוק חסינות חברי הכנסת" – חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, התשי"א-1951;

"שיחה" – בדיבור או בבזק, לרבות בטלפון, בטלפון אלחוטי, ברדיו טלפון נייד, במכשיר קשר אלחוטי, בפקסימיליה, בטלקס, בטלפרינטר או בתקשורת בין מחשבים;

"שר" – ראש הממשלה או שר הבטחון;

"פקודות הצבא" – כמשמעותן בחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955;

"קצין משטרה מוסמך" – קצין משטרה בדרגת ניצב משנה ומעלה, שהסמיך המפקח הכללי של המשטרה.

"פשע חמור" – פשע שעונשו מאסר שבע שנים או יותר.

האזנת סתר שלא כדין ושימוש שלא כדין בהאזנה

2. (א) המאזין האזנת סתר שלא על פי היתר כדין, דינו – מאסר חמש שנים.

(ב) המשתמש ביודעין וללא סמכות כדין בידיעה או בתכנה של שיחה שהושגו על ידי האזנת סתר, בין שנעשתה כדין ובין שנעשתה שלא כדין, או מגלה ידיעה או תוכן שיחה כאמור ביודעין לאדם שאינו מוסמך לקבלה, דינו – מאסר חמש שנים.

(ג) המציב או המתקין מכשיר למטרת האזנת סתר שלא כדין או כדי לאפשר שימוש בו למטרה האמורה, דינו – מאסר חמש שנים.

עבירה של חוקר פרטי

2א. (א) הורשע חוקר פרטי לפי חוק חוקרים פרטיים ושירותי שמירה, התשל"ב-1972 (להלן – חוק החוקרים), בעבירה לפי סעיף 2, רשאי בית-המשפט, בנוסף לכל עונש שיטיל, לשלול ממנו את רשיונו לעסוק כחוקר פרטי ולפסלו מקבלת רשיון חדש לתקופה קצובה שלא תעלה על שבע שנים מיום שיקבע.

(ב) מי שנשלל רשיונו כאמור, לא יהיה רשאי לקיים משרד חקירות פרטיות בתוך תקופת הפסילה; הודעה על החלטת בית המשפט לפי סעיף זה תימסר לועדת הרישוי לפי חוק החוקרים.

(ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מסמכותה של ועדת משמעת לפי חוק החוקרים להפעיל סמכויותיה לפי סעיף 25 לאותו חוק אם בית המשפט לא הפעיל סמכותו לפי סעיף זה.

שימוש כדין בהאזנת סתר שלא כדין

2ב. (א) קצין משטרה בדרגת סגן ניצב ומעלה שהוסמך לכך, רשאי להקשיב לדברים שנתקבלו בהאזנת סתר שלא כדין או לעיין בהם, ורשאי הוא גם להסמיך, לענין מסויים, תובע או ממונה על חקירה לעשות שימוש בדברים שנתקבלו כאמור, הכל למטרת אכיפתו של חוק זה ובמידה שאינה עולה על הנדרש.

(ב) היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה או הפרקליט הצבאי הראשי בענין שבתחום סמכותו, רשאים להקשיב לדברים שנתקבלו בהאזנת סתר שנעשתה שלא כדין או לעיין בהם, ולעשות בהם שימוש, הכל לאחת ממטרות, אלה –

(1) מניעה או חקירה של פשע חמור;

(2) מניעה או חקירה של כל פשע, מטעמים מיוחדים של חומרת הענין.

(ג) היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה או הפרקליט הצבאי הראשי בענין שבתחום סמכותו, רשאים, אם ראו שענין הציבור מחייב זאת, להסמיך לענין מסויים, תובע או ממונה על חקירה להקשיב לדברים כאמור בסעיף קטן (ב), ולעשות בהם שימוש, והכל לאחת המטרות המפורטות באותו סעיף קטן.

(ד) סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) לא יחולו על האזנת סתר שנעשתה שלא כדין על-ידי מי שרשאי לקבל היתר להאזנת סתר, אלא אם כן האזנת הסתר נעשתה בטעות בתום לב, תוך שימוש מדומה בהרשאה חוקית.

(ה) לענין סעיף זה, הסמכות להקשיב – משמעה גם הסמכות להורות על תימלול השיחה או הסמכות לעיין בתמליל.

האזנה למטרת עבירה או גרימת נזק

3. האזנה לשיחה והקלטתה, אף שהן נעשות בהסכמת אחד מבעלי השיחה – אסורות, ודינן כדין האזנת סתר, אם נעשו למטרת ביצוע עבירה או מעשה נזק, או למטרת גילוי דברים שבינו לבינה והם מצנעת האישות ושלא לצורך הליך משפטי בין בני זוג.

פרק ב': האזנת סתר למטרת בטחון המדינה

האזנה למטרת בטחון המדינה

4. (א) שר רשאי, אם נתבקש לכך בכתב מאת ראש רשות בטחון ואם שוכנע לאחר ששקל גם את מידת הפגיעה בפרטיות כי הדבר דרוש מטעמי בטחון המדינה, להתיר בכתב האזנת סתר.

(ב) בהיתר לפי סעיף זה יתוארו זהות האדם אשר האזנה לשיחותיו הותרה, או זהות הקו או המיתקן, המשמשים או המיועדים לשמש לקליטה, להעברה או לשידור של בזק, ואשר האזנה אליהם הותרה, ומקום השיחות או סוגן, הכל אם הם ידועים מראש; כן יפורטו דרכי ההאזנה שהותרו.

(ג) בהיתר תפורש תקופת תקפו; התקופה לא תעלה על שלושה חדשים מיום נתינת ההיתר; ההיתר ניתן לחידוש מפעם לפעם.

(ד) היה ההיתר מאת שר הבטחון – יודיע שר הבטחון מיד לראש הממשלה על מתן ההיתר או על חידושו; שר יודיע

ליועץ המשפטי לממשלה אחת לשלושה חדשים על היתרים שניתנו לפי פרק זה.

(ה) שר ידווח, מדי שנה, לועדה משותפת של ועדת החוקה חוק ומשפט ושל ועדת החוץ והביטחון של הכנסת (להלן – הועדה המשותפת), על מספר ההיתרים שניתנו לפי פרק זה; הועדה המשותפת תדון בנושא בדלתיים סגורות.

האזנה לאיתור או מניעה של דליפת מידע ביטחוני

4א. (א) לצורך איתור או מניעה של דליפת מידע ביטחוני העלולה לגרום נזק חמור לביטחון המדינה, רשאי שר, אם נתבקש לכך בכתב מאת ראש רשות ביטחון, להתיר האזנה לשיחות של עובד מערכת הביטחון, המתנהלות באמצעות מיתקן המשמש או המיועד לשמש לקליטה, להעברה או לשידור של בזק, כגון ציוד קצה או מחשב, שניתן לו על ידי מעסיקו.

(א1) לא יינתן היתר לפי סעיף זה אלא לעובד מערכת הביטחון שמועסק בתפקיד מסווג ונחשף או עשוי להיחשף למידע ביטחוני רגיש במסגרת העסקתו, ולאחר שנמסרה לו הודעה כאמור בסעיף קטן (ב1).

(א2) היתר לפי סעיף זה יינתן להאזנה שמידת פגיעתה בפרטיותו של עובד מערכת הביטחון תהיה קטנה ככל הניתן, ולאחר שנשקלו אמצעים אחרים שפגיעתם בפרטיות העובד פחותה.

(ב) היתר השר לפי סעיף זה יהיה בכתב ויינתן לתקופה שלא תעלה על 15 ימים, על פי כללים שיקבע שר הביטחון בהתייעצות עם שר המשפטים, לרבות כללים בדבר הסיווג הביטחוני של עובד כאמור בסעיף קטן (ד); השר רשאי לחדש את ההיתר מעת לעת, ואולם חידוש לתקופה העולה על 30 ימים יהיה טעון את אישור היועץ המשפטי לממשלה; בהיתר יתוארו זהות האנשים, הקווים, התדרים או המיתקנים אשר ההאזנה להם הותרה.

(ב1) הודעה בכתב בדבר הסמכות להאזין לשיחה המתנהלת באמצעות מיתקן כאמור בסעיף קטן (א) תימסר לעובד מערכת הביטחון שהוראות סעיף זה חלות עליו עם תחילת העסקתו בתפקיד המסווג, והוא יאשר, לאחר מסירת ההודעה, כי הוא מודע לסמכות האמורה; הודעה לפי סעיף קטן זה תימסר לעובד אחת לשנה כל עוד הוא מועסק בתפקיד המסווג.

(ג) הכללים האמורים בסעיף קטן (ב) לא יפורסמו ברשומות או בדרך אחרת והם יוצגו רק בפני הועדה המשותפת.

(ד) לענין סעיף זה, "עובד מערכת הביטחון" – נושא משרה או ממלא תפקיד שסווג סיווג ביטחוני בגוף שעל-פי החלטת הממשלה אבטחתו מונחית על-ידי שירות הביטחון הכללי, וכן בגוף הקשור בחוזה עם גוף כאמור ואבטחתו מונחית, במישרין או בעקיפין, על-ידי שירות הביטחון הכללי.

האזנת סתר במקרים דחופים

5. (א) שוכנע ראש רשות בטחון כי בטחון המדינה מחייב האזנת סתר שאיננה סובלת דיחוי וכי אין סיפק לקבל בעוד מועד היתר לפי סעיפים 4, 4א או 9א(א)(1), רשאי הוא להתיר בכתב את ההאזנה; ההיתר יכלול פרטים כאמור בסעיף 4(ב) או 4א(ב), לפי הענין ומשך תקפו לא יעלה על ארבעים ושמונה שעות.

(ב) נתן ראש רשות בטחון היתר לפי סעיף זה, למעט היתר להאזנה לשיחה חסויה, יודיע על כך מיד בכתב לשר והשר רשאי לבטל את ההיתר.

(ג) ניתן לפי סעיף זה היתר להאזנה לשיחה חסויה, יודיע ראש רשות ביטחון על כך מיד בכתב ליועץ המשפטי לממשלה, והיועץ המשפטי לממשלה יהיה רשאי לבטל את ההיתר.

(ד) האזנה שנעשתה לשיחה חסויה יכול שתאושר למפרע בידי מי שהיה מוסמך להתירה לפי סעיף 9א(א)(1), ויחולו הוראות סעיף 9א(א)(1) ו-(ב).

פרק ג': האזנת סתר למניעת עבירות וגילוי עבריינים

האזנת סתר למניעת עבירות

6. (א) נשיא בית משפט מחוזי או סגן הנשיא שהסמיכו הנשיא לענין זה, רשאי, לפי בקשת קצין משטרה מוסמך, להתיר בצו האזנת סתר אם שוכנע, לאחר ששקל את מידת הפגיעה בפרטיות, שהדבר דרוש לגילוי, לחקירה או למניעה של עבירות מסוג פשע, או לגילוי או לתפיסה של עבריינים שעברו עבירות כאמור, או לחקירה לצרכי חילוט רכוש הקשור בעבירה שהיא פשע.

(ב) הבקשה תהיה על פי טופס שייקבע והיא תידון במעמד צד אחד בלבד, ומטעם המבקש יתייצב קצין בדרגת סגן ניצב ומעלה.

(ג) סירב השופט להעניק היתר כמבוקש, רשאי היועץ המשפטי לממשלה או נציגו לערער על ההחלטה לפני נשיא בית המשפט העליון או שופט של בית המשפט העליון שנשיאו מינהו לכך.

(ד) בהיתר לפי סעיף זה יתוארו זהות האדם אשר האזנה לשיחותיו הותרה, או זהות הקו או המיתקן המשמשים או המיועדים לשמש לקליטה, להעברה או לשידור של בזק, ואשר האזנה אליהם הותרה, ומקום השיחות או סוגן, הכל אם הם ידועים מראש; כן יפורטו דרכי ההאזנה שהותרו.

(ה) בהיתר תפורש תקופת תקפו; התקופה לא תעלה על שלושה חדשים מיום נתינת ההיתר; ההיתר ניתן לחידוש מפעם לפעם.

(ו) המפקח הכללי של המשטרה יגיש, מדי חודש, דין וחשבון ליועץ המשפטי לממשלה על ההיתרים שניתנו לפי פרק זה, סעיף 9א(א)(2) וסעיף 2א לחוק חסינות חברי הכנסת, ועל תנאיהם.

(ז) שר המשטרה ימסור, מדי שנה, דין וחשבון לוועדה משותפת לוועדה לביטחון לאומי ולוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, שיכלול את מספר הבקשות שהוגשו ואת מספר ההיתרים שניתנו לפי פרק זה, בציון מספר האנשים, וכמות קווי הבזק ומתקני הבזק, אשר האזנה אליהם הותרה.

האזנת סתר במקרים דחופים

7. (א) שוכנע המפקח הכללי של המשטרה כי לשם מניעת פשע או גילוי מבצעיו יש צורך בהאזנת סתר שאיננה סובלת דיחוי וכי אין סיפק לקבל בעוד מועד היתר לפי סעיף 6, רשאי הוא להתיר בכתב את ההאזנה; ההיתר יכלול פרטים כאמור בסעיף 6(ד) ומשך תקפו לא יעלה על ארבעים ושמונה שעות.

(ב) נתן המפקח הכללי של המשטרה היתר לפי סעיף זה, יודיע על כך בכתב מיד ליועץ המשפטי לממשלה; היועץ המשפטי לממשלה רשאי לבטל את ההיתר.

(ג) האזנה שנעשתה לפי סעיף זה יכול שתאושר למפרע בידי מי שהיה מוסמך להתירה לפי סעיף 6, ויחולו הוראות סעיף 6 בשינויים המחוייבים.

שיחות חסויות שנקלטו בדרך אגב

7א. (א) נקלטה במסגרת האזנת סתר כדין לפי סעיפים 6, 7 או 9א(א)(2), שיחה עם חבר הכנסת, שר או סגן שר, תופסק, מיד עם היוודע למאזין שמדובר בחבר הכנסת, בשר או בסגן שר, הקשבה לה, ולא ייערך תמליל שלה; חומר ההקלטה יועבר לעיונו של השופט שנתן את ההיתר.

(ב) השופט שנתן את ההיתר, ובהעדרו שופט מוסמך אחר כאמור בסעיף 6(א), רשאי להאזין להקלטה או להורות על עריכת תמליל ולעיין בו.

(ג) מצא השופט, כי חומר ההקלטה כולל חומר הדרוש למטרות שלשמן ניתן להתיר האזנת סתר לפי סעיף 6(א), וכי הצורך בגילוי החומר לשם כך עולה על החשש לפגיעה ביכולתו של חבר הכנסת, של השר או של סגן השר למלא את תפקידו, יורה על העברתו של חומר זה בלבד למבקש, בדרך שתיקבע; השופט יורה על אופן הטיפול ביתרת חומר ההקלטה.

פרק ד': הוראות שונות

האזנות שאינן טעונות היתר

8. האזנות סתר אלה אינן טעונות היתר לפי חוק זה:

(1) האזנה לשיחה ברשות הרבים, אם נעשתה –

(א) בידי מי שהסמיכו לכך ראש רשות בטחון, מטעמים של בטחון המדינה;

(ב) בידי מי שהסמיכו לכך קצין משטרה מוסמך, לשם מניעת עבירות או גילוי עבריינים;

(ג) באקראי ובתום לב, אגב הקלטה גלויה שנועדה לפרסום ברבים או למחקר;

לענין פסקה זו, "רשות הרבים" – מקום שאדם סביר יכול היה לצפות ששיחותיו יישמעו ללא הסכמתו, וכן מקום שבו מוחזק אותה שעה עצור או אסיר;

(2) האזנה לשיחות בינלאומיות, שנעשתה למטרות צנזורה מטעם הצנזור הצבאי הראשי;

(3) האזנה בידי חייל או שוטר שהוסמך לכך בפקודות הצבא או בפקודות הקבע של המשטרה, לפי הענין, לשיחה המתנהלת באמצעי תקשורת שבשימוש צבא-הגנה לישראל או משטרת ישראל;

(4) האזנה בידי עובד משרד התקשורת או בידי בעל רשיון, לפי חוק הבזק, התשמ"ב-1982 (להלן – חוק הבזק), או

פקודת הטלגרף האלחוטי [נוסח חדש], התשל"ב-1972, או בידי עובדו של כל אחד מהם, לצורך מתן השירות או לצורך ביקורת תקינות קו הבזק או קיום הוראות חוק הבזק או הפקודה;

(5) האזנה במערכת אלחוטית בתחומי התדרים של חובבי רדיו ושל שידורים לציבור.

האזנות אסורות

9. חוק זה אינו בא להתיר האזנת סתר לשיחה שעדות עליה חסויה לפי סעיפים 48 עד 51 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971.

האזנה לשיחות חסויות

9א. (א) על אף הוראות סעיף 9, רשאי נשיא בית משפט מחוזי או סגן הנשיא כאמור בסעיף 6(א), להתיר בצו האזנת סתר לשיחה שהעדות עליה חסויה, אם שוכנע שיש יסוד לחשד שעורך דין, רופא, פסיכולוג, עובד סוציאלי או כהן דת מעורב בעבירה ונתקיימו התנאים שבאחד מאלה:

(1) נתבקש לכך בכתב מאת ראש רשות ביטחון, כשהעבירה היא מסוג פשע שיש בה סכנה לפגיעה בביטחון המדינה, והאזנת הסתר דרושה מטעמי ביטחון המדינה;

(2) נתבקש לכך בכתב מאת קצין משטרה מוסמך, כשהעבירה היא עבירה לפי סעיפים 300 עד 301ג לחוק העונשין, התשל"ז-1977, עבירה שיש בה סכנה לפגיעה בביטחון המדינה, או עבירה על עיסקת סמים כהגדרתה בפקודת הסמים המסוכנים [נוסח חדש], התשל"ג-1973, או קשר לעבור אחת העבירות האמורות, והאזנת הסתר חיונית למניעתה או לחקירתה של העבירה.

(ב) בקשה להיתר להאזנת סתר לפי סעיף קטן (א) תוגש באישור היועץ המשפטי לממשלה או פרקליט המדינה על פי טופס שייקבע.

(ג) ניתן היתר להאזנת סתר לפי סעיף קטן (א)(2) תהיה ההאזנה על דרך של הקלטה בלבד, אלא אם כן הורה השופט, מטעמים מיוחדים שיירשמו, על דרך אחרת; חומר ההקלטה יועבר לעיונו של השופט שנתן את ההיתר באופן שייקבע.

(ד) השופט שנתן את ההיתר לפי סעיף קטן (א)(2) ובהעדרו שופט מוסמך אחר כאמור בסעיף 6(א), רשאי להאזין להקלטה או להורות על עריכת תמליל ולעיין בו, במעמד המבקש.

(ה) מצא השופט כי חומר הקלטה שההאזנה אליו הותרה בסעיף קטן (א)(2) כולל חומר הנוגע לעבירה שבשלה ניתן ההיתר, לעבירה אחרת שיש חשד שבוצעה על ידי מי שההאזנה אליו הותרה לפי סעיף זה, לעבירה אחרת מסוג פשע, או חומר העשוי להביא למניעתה של עבירה כאמור, יורה על העברתו של חומר זה בלבד למבקש ההיתר בדרך שתיקבע; מצא השופט כי חומר ההקלטה אינו כולל חומר חקירה כאמור – יורה על אופן הטיפול בו.

מחיקה וביעור של חומר האזנה

9ב. (א) ראש הממשלה, בהסכמת שר המשפטים, יקבע כללים בדבר מחיקה או ביעור של חומר האזנה ששמירתו אינה נדרשת, ובדבר אופן החזקתו של חומר האזנה ששמירתו נדרשת מטעמי ביטחון.

(ב) כללים כאמור בסעיף קטן (א) יהיו טעונים אישור הועדה המשותפת; ראש רשות ביטחון רשאי להורות על שינוי בכללים, ובלבד שתוך שישה חודשים יובא השינוי לאישור הועדה המשותפת; הכללים לא יפורסמו ברשומות או בדרך אחרת.

(ג) קבע קצין משטרה מוסמך או מי שהוסמך על ידו לכך, כי חומר האזנה, כולו או חלקו, אינו דרוש למניעת עבירות או לגילוי עבריינים, יורה בכתב על מחיקה או ביעור של חומר האזנה.

(ד) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) או (ג), חומר חקירה לא יימחק, אלא לאחר תום ההליכים המשפטיים וקבלת אישור בכתב מראש של התובע.

(ה) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) או (ג) לא תימחק הקלטה, אלא אם כן ניתן למחוק את כלל ההקלטות שעל גבי הסליל.

(ו) לענין סעיף זה, "חומר האזנה" – סליל או אמצעי אחר המשמש להקלטה, תמליל ותעתיק ממנו, כולם או חלקם.

הפקת נתוני תקשורת

9ג. ניתן היתר לפי חוק זה, רשאי נותן ההיתר, אם התבקש לכך, להתיר גם הפקת נתוני תקשורת כמשמעותם בחוק סדר הדין הפלילי

(סמכויות אכיפה – נתוני תקשורת), התשס"ח-2007, של המנוי או מיתקן הבזק שההאזנה הותרה לגביהם, למשך תקופת תוקפו של ההיתר.

חילוט

10. הורשע אדם בעבירה של האזנת סתר בניגוד להוראות חוק זה, רשאי בית המשפט לצוות כי מכשיר שהשתמשו בו כדי לעבור את העבירה, ותקליט, סרט או חוט המכילים דבר שהוקלט תוך כדי העבירה, יחולטו או שייעשה בהם כפי שיורה.

סמכויות עזר

10א. מי שמוסמך להתיר האזנת סתר לפי חוק זה, רשאי להתיר גם כניסה למקום לצורך התקנת אמצעים הנדרשים להאזנה, פירוקם או סילוקם; פרטי המקום שאליו הותרה הכניסה יפורטו בהיתר.

מכשירי האזנה

11. ראש הממשלה, באישור ועדה משותפת כאמור בסעיף 15(ג), רשאי להסדיר בצו, בין בדרך רישוי ובין בדרך אחרת, ייצור, מכירה, יבוא, הפצה והחזקה של מכשירים העשויים לשמש להאזנת סתר או של סוג מכשירים כאלה.

מניעת הליכים נגד היתר כדין

12. לא יהיה לאדם זכות או סעד בבית משפט נגד מי שנתן היתר כדין לפי חוק זה או לפי סעיף 2א לחוק חסינות חברי הכנסת, או נגד מי שפעל על פיו או השתמש כדין בידיעה שהושגה על פיו.

ראיות

13. (א) דברים שנקלטו בדרך של האזנת סתר בניגוד להוראות חוק זה או להוראת סעיף 2א לחוק חסינות חברי הכנסת, לא יהיו קבילים כראיה בבית משפט, אלא באחד משני אלה:

(1) בהליך פלילי בשל עבירה לפי חוק זה;

(2) בהליך פלילי בשל פשע חמור, אם בית משפט הורה על קבילותה לאחר ששוכנע, מטעמים מיוחדים שיפרט, כי בנסיבות הענין הצורך להגיע לחקר האמת עדיף על הצורך להגן על הפרטיות. האזנת סתר שנעשתה שלא כדין בידי מי שרשאי לקבל היתר להאזנת סתר, לא תהיה קבילה כראיה לפי פסקה זו, אלא אם כן נעשתה בטעות בתום לב, תוך שימוש מדומה בהרשאה חוקית.

(א1) בקשה לקבילות ראיה לפי סעיף קטן (א) תהיה באישור היועץ המשפטי לממשלה, פרקליט המדינה או הפרקליט הצבאי הראשי בענין שבתחום סמכותו, והדיון בה יהיה,

בשינויים המחוייבים, לפי סעיף 46 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

(א2) כדי להחליט בדבר קבילות כאמור בסעיף קטן (א), רשאי בית המשפט להקשיב לדברים או לעיין בהם; לענין פסקה זו סמכות להקשיב כמשמעותה בסעיף 2א(ד).

(א3) בית משפט שהחליט על קבילותה של ראיה לפי סעיף קטן (א) רשאי לשמוע אותה בדלתיים סגורות.

(ב) דברים שנקלטו בהאזנה כדין לפי סעיף 7 או בהאזנה כדין לשיחה חסויה לפי סעיף 5 לא יהיו קבילים כראיה אם לא אושרה ההאזנה כאמור באותם סעיפים לפי הענין.

(ג) דברים שנקלטו כדין בדרך האזנת סתר לא יהיו קבילים כראיה אלא בהליך פלילי שאינו על פי קובלנה.

(ג1) דברים שנקלטו כדין בדרך האזנת סתר יהיו קבילים כראיה בהליך פלילי להוכחת כל עבירה; לענין סעיף קטן זה, "הליך פלילי" – לרבות הליך אחר לחילוט רכוש הקשור בעבירה שהיא פשע.

(ד) אין באמור בסעיף זה כדי לגרוע מטענה בדבר קבילות ראיה גם אם נקלטה בדרך האזנת סתר בהתאם להוראות חוק זה.

מניעת אצילה

14. (א) סמכויות של שר לפי חוק זה אינן ניתנות לאצילה.

(ב) סמכויות של נשיא בית משפט מחוזי לפי חוק זה, דינן כדין סמכות אחרת לענין סעיף 42 לחוק בתי-המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.

ביצוע ותקנות

15. (א) ראש הממשלה ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, בהתייעצות עם שר המשפטים, להתקין תקנות לביצועו.

(ב) ראש הממשלה יתקין, בהתייעצות עם שר המשפטים, תקנות לענין שמירת המידע שהושג בהאזנת סתר ולענין ביעורו.

(ג) תקנות לפי חוק זה יהיו באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, ואולם תקנות הנוגעות להאזנות לפי פרק ב' יהיו באישור הועדה המשותפת ותקנות הנוגעות להאזנות לפי פרק ג' – יהיו באישור ועדה משותפת לוועדה לביטחון לאומי ולוועדה החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

חוק הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981

פרק א': פגיעה בפרטיות

איסור הפגיעה בפרטיות

1. לא יפגע אדם בפרטיות של זולתו ללא הסכמתו.

פגיעה בפרטיות מהי

2. פגיעה בפרטיות היא אחת מאלה:

(1) בילוש או התחקות אחרי אדם, העלולים להטרידו, או הטרדה אחרת;

(2) האזנה האסורה על פי חוק;

(3) צילום אדם כשהוא ברשות היחיד;

(4) פרסום תצלומו של אדם ברבים בנסיבות שבהן עלול הפרסום להשפילו או לבזותו;

(4א) פרסום תצלומו של נפגע ברבים שצולם בזמן הפגיעה או סמוך לאחריה באופן שניתן לזהותו ובנסיבות שבהן עלול הפרסום להביאו במבוכה, למעט פרסום תצלום בלא השהיות בין רגע הצילום לרגע השידור בפועל שאינו חורג מהסביר באותן נסיבות; לעניין זה, "נפגע" – מי שסבל מפגיעה גופנית או נפשית עקב אירוע פתאומי ושפגיעתו ניכרת לעין;

(5) העתקת תוכן של מכתב או כתב אחר שלא נועד לפרסום, או שימוש בתכנו, בלי רשות מאת הנמען או הכותב, והכל אם אין הכתב בעל ערך היסטורי ולא עברו חמש עשרה שנים ממועד כתיבתו; לענין זה, "כתב" – לרבות מסר אלקטרוני כהגדרתו בחוק חתימה אלקטרונית, התשס"א-2001;

(6) שימוש בשם אדם, בכינויו, בתמונתו או בקולו, לשם ריווח;

(7) הפרה של חובת סודיות שנקבעה בדין לגבי ענייניו הפרטיים של אדם;

(8) הפרה של חובת סודיות לגבי ענייניו הפרטיים של אדם, שנקבעה בהסכם מפורש או משתמע;

(9) שימוש בידיעה על ענייניו הפרטיים של אדם או מסירתה לאחר, שלא למטרה שלשמה נמסרה;

(10) פרסומו או מסירתו של דבר שהושג בדרך פגיעה בפרטיות לפי פסקאות (1) עד (7) או (9);

(11) פרסומו של ענין הנוגע לצנעת חייו האישיים של אדם, לרבות עברו המיני, או למצב בריאותו, או להתנהגותו ברשות היחיד.

פרסום תצלום של נפטר

2א. (א) לעניין חוק זה רואים כפגיעה בפרטיות גם פרסום ברבים של תצלום גופת אדם גלויה באופן שניתן לזהותה, אלא אם כן התקיים אחד מאלה:

(1) אותו אדם הסכים בחייו לפגיעה כאמור;

(2) חלפו 15 שנים ממועד פטירתו של אותו אדם;

(3) התקבלה הסכמה לפגיעה כאמור מאת הראשון מבין המפורטים בפסקאות משנה (א) עד (ד), שעודו בחיים, ובלבד שהנפטר לא התנגד בחייו לפגיעה כאמור וילדו או הורהו לא הודיע למפרסם או לאחר מטעמו כי הוא מתנגד לפרסום:

(א) בן זוגו;

(ב) כל ילדיו;

(ג) הוריו;

(ד) כל אחיו;

(4) לא היו לנפטר קרובי משפחה המנויים בפסקה (3) ובית המשפט אישר את הפרסום.

(ב) בן זוגו של נפטר, ילדו, הורהו או אחיו רשאים להגיש תובענה אזרחית בשל פרסום לפי סעיף זה.

הגדרת מונחים

3. לענין חוק זה –

"אדם" – לענין סעיפים 2, 7, 13, 14, 17ב, 17ג, 17ו, 17ז, 23א, 23ב ו-25 – למעט תאגיד;

"הסכמה" – הסכמה מדעת, במפורש או מכללא;

"מחזיק, לענין מאגר מידע" – מי שמצוי ברשותו מאגר מידע דרך קבע והוא רשאי לעשות בו שימוש;

"פרסום" – כמשמעותו בסעיף 2 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965;

"צילום" – לרבות הסרטה.

"שימוש" – לרבות גילוי, העברה ומסירה.

פגיעה בפרטיות – עוולה אזרחית

4. פגיעה בפרטיות היא עוולה אזרחית, והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש], יחולו עליה בכפוף להוראות חוק זה.

פגיעה בפרטיות – עבירה

5. הפוגע במזיד בפרטיות זולתו, באחת הדרכים האמורות בסעיף 2(1), (3) עד (7) ו-(9) עד (11), דינו – מאסר 5 שנים.

מעשה של מה בכך

6. לא תהיה זכות לתביעה אזרחית או פלילית לפי חוק זה בשל פגיעה שאין בה ממש.

פרק ב': הגנה על הפרטיות במאגרי מידע

הגדרות

7. בפרק זה ובפרק ד'–

"אבטחת מידע" – הגנה על שלמות המידע, או הגנה על המידע מפני חשיפה, שימוש או העתקה, והכל ללא רשות כדין;

"מאגר מידע" – אוסף נתוני מידע, המוחזק באמצעי מגנטי או אופטי והמיועד לעיבוד ממוחשב, למעט –

(1) אוסף לשימוש אישי שאינו למטרות עסק; או

(2) אוסף הכולל רק שם, מען ודרכי התקשרות, שכשלעצמו אינו יוצר איפיון שיש בו פגיעה בפרטיות לגבי בני האדם ששמותיהם כלולים בו, ובלבד שלבעל האוסף או לתאגיד בשליטתו אין אוסף נוסף;

"מידע" – נתונים על אישיותו של אדם, מעמדו האישי, צנעת אישותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, הכשרתו המקצועית, דעותיו ואמונתו;

"מידע רגיש" –

(1) נתונים על אישיותו של אדם, צנעת אישותו, מצב בריאותו, מצבו הכלכלי, דעותיו ואמונתו;

(2) מידע ששר המשפטים קבע בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, שהוא מידע רגיש;

"מנהל מאגר" – מנהל פעיל של גוף שבבעלותו או בהחזקתו מאגר מידע או מי שמנהל כאמור הסמיכו לענין זה;

"רשם" – מי שמתקיימים בו תנאי הכשירות למינוי שופט של בית משפט השלום, והממשלה מינתה אותו, בהודעה ברשומות, לנהל את פנקס מאגרי מידע (להלן – הפנקס) כאמור בסעיף 12;

"שימוש", במידע – (נמחקה);

"שלמות מידע" – זהות הנתונים במאגר מידע למקור שממנו נשאבו, בלא ששונו, נמסרו או הושמדו ללא רשות כדין.

סימן א': מאגרי מידע

רישום מאגר מידע והשימוש בו

8. (א) לא ינהל אדם ולא יחזיק מאגר מידע החייב ברישום לפי סעיף זה, אלא אם כן התקיים אחד מאלה:

(1) המאגר נרשם בפנקס;

(2) הוגשה בקשה לרישום המאגר והתקיימו הוראות סעיף 10(ב1);

(3) המאגר חייב ברישום לפי סעיף קטן (ה) והוראת הרשם כללה הרשאה לניהול והחזקה של המאגר עד רישומו.

(ב) לא ישתמש אדם במידע שבמאגר מידע החייב ברישום לפי סעיף זה, אלא למטרה שלשמה הוקם המאגר.

(ג) בעל מאגר מידע חייב ברישום בפנקס ועל בעל המאגר לרשמו אם נתקיים בו אחד מאלה:

(1) מספר האנשים שמידע עליהם נמצא במאגר עולה על 10,000;

(2) יש במאגר מידע רגיש;

(3) המאגר כולל מידע על אנשים והמידע לא נמסר על ידיהם, מטעמם או בהסכמתם למאגר זה;

(4) המאגר הוא של גוף ציבורי כהגדרתו בסעיף 23;

(5) המאגר משמש לשירותי דיוור ישיר כאמור בסעיף 17ג.

(ד) הוראת סעיף קטן (ג) לא תחול על מאגר שאין בו אלא מידע שפורסם לרבים על פי סמכות כדין או שהועמד לעיון הרבים על-פי סמכות כדין.

(ה) הרשם רשאי, מטעמים מיוחדים שיירשמו, להורות על קיום חובת רישום לגבי מאגר הפטור מחובת רישום לפי סעיפים קטנים (ג) ו-(ד); הוראה כאמור תומצא לבעל המאגר ובה יפרט הרשם הוראות לענין ניהול ואחזקת המאגר עד לרישומו.

בקשה לרישום

9. (א) בקשה לרישום מאגר מידע תוגש לרשם.

(ב) בקשה לרישום מאגר מידע תפרט את –

(1) זהות בעל מאגר המידע, המחזיק במאגר ומנהל המאגר, ומעניהם בישראל;

(2) מטרות הקמת מאגר המידע והמטרות שלהן נועד המידע;

(3) סוגי המידע שייכללו במאגר;

(4) פרטים בדבר העברת מידע מחוץ לגבולות המדינה;

(5) פרטים בדבר קבלת מידע, דרך קבע, מגוף ציבורי כהגדרתו בסעיף 23, שם הגוף הציבורי מוסר המידע ומהות המידע הנמסר, למעט פרטים הנמסרים בהסכמת מי שהמידע על אודותיו.

(ג) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות פרטים נוספים שיפורטו בבקשה לרישום.

(ד) הבעל או המחזיק של מאגר מידע יודיע לרשם על כל שינוי בפרט מהפרטים המפורטים בסעיף קטן (ב) או לפי סעיף קטן (ג) ועל הפסקת פעולתו של מאגר המידע.

סמכויות הרשם

10. (א) הוגשה בקשה לרישום מאגר מידע –

(1) ירשום אותו הרשם בפנקס, תוך 90 ימים מיום שהוגשה לו הבקשה, זולת אם היה לו יסוד סביר להניח כי המאגר משמש או עלול לשמש לפעולות בלתי חוקיות או כמסווה להן, או שהמידע הכלול בו נתקבל, נצבר או נאסף בניגוד לחוק זה או בניגוד להוראות כל דין;

(2) הרשם רשאי לרשום מטרה שונה מזו שפורטה בבקשה, לרשום מספר מטרות למאגר, או להורות על הגשת מספר בקשות תחת הבקשה שהוגשה, והכל אם נוכח לדעת כי הדבר הולם את פעילות המאגר הלכה למעשה;

(3) הרשם לא יסרב לרשום את מאגר המידע לפי פסקה (1) ולא יפעיל סמכויותיו לפי פסקה (2), אלא לאחר שנתן למבקש הזדמנות לטעון את טענותיו.

(ב) (בוטל)

(ב1) לא רשם הרשם את מאגר המידע תוך 90 ימים מיום שהוגשה לו הבקשה, ולא הודיע למבקש על סירובו

לרשום או על השהיית הרישום מטעמים מיוחדים שיפרט בהודעתו – רשאי יהיה המבקש לנהל או להחזיק את המאגר אף שאינו רשום.

(ב2) הודיע הרשם למבקש על סירובו לרשום את מאגר המידע, או על השהיית הרישום כאמור בסעיף קטן (ב1) לא יהיה המבקש רשאי לנהל או להחזיק את המאגר, זולת אם בית המשפט קבע אחרת.

(ב3) הרשם ימחק רישומו של מאגר מידע מהפנקס, אם הודיע לו בעל המאגר שהמידע שבאותו מאגר בוער, ואימת הודעה זו בתצהיר; הוחזק מאגר מידע שלא בידי בעל מאגר המידע, תאומת ההודעה גם בתצהיר של המחזיק.

(ג) הרשם יפקח על מילוי הוראות חוק זה והתקנות לפיו.

(ד) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, יקים בצו, יחידת פיקוח שתפקח על מאגרי המידע, רישומם ואבטחת המידע בהם; גודלה של היחידה יותאם לצורכי הפיקוח.

(ה) הרשם יעמוד בראש יחידת הפיקוח, והוא ימנה את המפקחים לצורך ביצוע הפיקוח לפי חוק זה; לא יתמנה למפקח אלא מי שקיבל הכשרה מקצועית מתאימה בתחום מיחשוב ואבטחת מידע והפעלת סמכויות לפי חוק זה, ומשטרת ישראל לא הביעה התנגדות למינויו מטעמים של שמירה על בטחון הציבור.

(ה1) לצורך ביצוע תפקידיו רשאי מפקח –

(1) לדרוש מכל אדם הנוגע בדבר למסור לו ידיעות ומסמכים המתייחסים למאגר מידע;

(2) להיכנס למקום שיש לו יסוד סביר להניח כי מופעל בו מאגר מידע, לערוך בו חיפוש ולתפוס חפץ, אם שוכנע כי הדבר דרוש לשם הבטחת ביצוע חוק זה וכדי למנוע עבירה על הוראותיו; על חפץ שנתפס לפי סעיף זה יחולו הוראות פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר וחיפוש) [נוסח חדש], התשכ"ט-1969; סדרי כניסה למיתקן צבאי או למיתקן של רשות בטחון כמשמעותה בסעיף 19(ג) ייקבעו על ידי שר המשפטים בהתייעצות עם השר הממונה על רשות הבטחון, לפי הענין; בפסקה זו, "חפץ" – לרבות חומר

מחשב, ופלט כהגדרתם בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995;

(3) על אף הוראות פסקה (2), לא ייכנס למקום כאמור המשמש למגורים בלבד, אלא לפי צו מאת שופט של בית משפט שלום.

(ו) הפר מחזיק או בעל של מאגר מידע הוראות של חוק זה או התקנות לפיו, או לא מילא אחר דרישה שהפנה אליו הרשם, רשאי הרשם להתלות את תוקפו של הרישום לתקופה שיקבע או לבטל את רישומו של מאגר המידע בפנקס, ובלבד שקודם להתליה או לביטול ניתנה לבעל המאגר הזדמנות להשמיע את טענותיו.

(ז) דין הרשם ומי שפועל מטעמו כדין עובד המדינה.

דוח הגנה על הפרטיות

10א. לא יאוחר מ-1 באפריל בכל שנה תגיש המועצה להגנת הפרטיות לועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת דין וחשבון שיכין הרשם על פעולות האכיפה והפיקוח בשנה שקדמה להגשת הדוח, בצירוף הערותיה של המועצה.

חובת מבקש מידע

11. פניה לאדם לקבלת מידע לשם החזקתו או שימוש בו במאגר מידע תלווה בהודעה שיצויינו בה –

(1) אם חלה על אותו אדם חובה חוקית למסור את המידע, או שמסירת המידע תלויה ברצונו ובהסכמתו;

(2) המטרה אשר לשמה מבוקש המידע;

(3) למי יימסר המידע ומטרות המסירה.

פנקס מאגרי מידע

12. (א) הרשם ינהל פנקס מאגרי מידע אשר יהיה פתוח לעיונו של הציבור.

(ב) הפנקס יכיל את הפרטים לרישום מאגר המידע כאמור בסעיף 9.

(ג) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), במאגר של רשות בטחון, הפרטים המפורטים בסעיף 9(ב)(3), (4) ו-(5) לא יהיו פתוחים לעיונו של הציבור.

זכות עיון במידע

13. (א) כל אדם זכאי לעיין בעצמו, או על ידי בא-כוחו שהרשהו בכתב או על ידי אפוטרופסו, במידע שעליו המוחזק במאגר מידע.

(ב) בעל מאגר מידע יאפשר עיון במידע, לפי בקשת אדם כאמור בסעיף קטן (א) (להלן – המבקש), בשפה העברית, הערבית או האנגלית.

(ג) בעל המאגר רשאי שלא למסור למבקש מידע המתייחס למצבו הרפואי או הנפשי אם לדעתו עלול המידע לגרום נזק חמור לבריאותו הגופנית או הנפשית של המבקש או לסכן את חייו; במקרה זה ימסור בעל המאגר את המידע לרופא או לפסיכולוג מטעמו של המבקש.

(ג1) אין בהוראות סעיף זה כדי לחייב למסור מידע בניגוד לחסיון שנקבע לפי כל דין, אלא אם כן המבקש הוא מי שהחסיון נועד לטובתו.

בסעיף קטן זה, "דין" – לרבות הלכה פסוקה.

(ד) האופן, התנאים והתשלום למימושה של זכות העיון במידע ייקבעו בתקנות.

(ה) הוראות סעיף זה וסעיף 13א לא יחולו –

(1) על מאגר מידע של רשות בטחון כמשמעותה בסעיף 19(ג);

(1א) על מאגר מידע של שירות בתי הסוהר;

(2) על מאגר מידע של רשות מס כמשמעותה בחוק לתיקון דיני מסים (חילופי ידיעות בין רשויות מס), התשכ"ז-1967;

(3) כשבטחון המדינה, יחסי חוץ שלה או הוראות חיקוק מחייבים שלא לגלות לאדם מידע שעליו.

(4) על מאגר מידע של גופים אשר שר המשפטים בהתייעצות עם שר הבטחון או עם שר החוץ, לפי הענין, ובאישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, קבע כי הוא כולל מידע שבטחון המדינה או יחסי החוץ שלה מחייבים שלא לגלותו (להלן – מידע סודי), ובלבד שאדם המבקש לעיין במידע שעליו המוחזק באותו מאגר יהיה זכאי לעיין במידע שאינו מידע סודי.

(5) על מאגר מידע אודות חקירות ואכיפת החוק של רשות המוסמכת לחקור על פי דין בעבירה, אשר שר המשפטים קבע אותה בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

(6) על מאגר מידע שהוקם לפי סעיף 28 לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000.

עיון במידע שאינו בהחזקת בעל המאגר

13א. בלי לגרוע מהוראות סעיף 13 –

(1) בעל מאגר מידע, המחזיק אותו אצל אחר (בסעיף זה – המחזיק), יפנה את המבקש אל המחזיק, תוך ציון מענו, ויורה למחזיק, בכתב, לאפשר למבקש את העיון;

(2) פנה המבקש תחילה למחזיק, יודיע לו המחזיק אם הוא מחזיק מידע עליו, וכן את שם בעל מאגר המידע ואת מענו.

תיקון מידע

14. (א) אדם שעיין במידע שעליו ומצא כי אינו נכון, שלם, ברור או מעודכן, רשאי לפנות לבעל מאגר המידע, ואם הוא תושב חוץ – למחזיק מאגר המידע, בבקשה לתקן את המידע או למוחקו.

(ב) הסכים בעל מאגר המידע לבקשה כאמור בסעיף קטן (א), יבצע את השינויים הנדרשים במידע שברשותו ויודיע עליהם לכל מי שקיבל ממנו את המידע בתקופה שנקבעה בתקנות.

(ג) סירב בעל מאגר המידע למלא בקשה כאמור בסעיף קטן (א), יודיע על כך למבקש, באופן ובדרך שנקבעו בתקנות.

(ד) מחזיק חייב לתקן מידע, אם בעל מאגר המידע הסכים לתיקון המבוקש או שבית משפט ציווה על התיקון.

תובענה לבית המשפט

15. על סירובו של בעל מאגר מידע לאפשר עיון כאמור בסעיף 13 או בסעיף 13א ועל הודעת סירוב כאמור בסעיף 14(ג), רשאי מבקש המידע להגיש תובענה לבית המשפט באופן ובדרך שנקבעו בתקנות.

סודיות

16. לא יגלה אדם מידע שהגיע אליו בתוקף תפקידו כעובד, כמנהל או כמחזיק של מאגר מידע, אלא לצורך ביצוע עבודתו או לביצוע חוק זה או על פי צו בית משפט בקשר להליך משפטי; אם הוגשה הבקשה לפני תחילת ההליך תידון הבקשה בבית משפט השלום. המפר הוראות סעיף זה, דינו – מאסר 5 שנים.

אחריות לאבטחת מידע

17. בעל מאגר מידע, מחזיק במאגר מידע או מנהל מאגר מידע, כל אחד מהם אחראי לאבטחת המידע שבמאגר המידע.

מחזיק במאגרים של בעלים שונים

17א. (א) מחזיק במאגרי מידע של בעלים שונים יבטיח כי אפשרות הגישה לכל מאגר תהיה נתונה רק למי שהורשו לכך במפורש בהסכם בכתב בינו לבין בעליו של אותו מאגר.

(ב) מחזיק שברשותו חמישה מאגרי מידע לפחות, החייבים ברישום לפי סעיף 8, ימסור לרשם, מדי שנה, רשימה של מאגרי המידע שברשותו, בציון שמות בעלי המאגרים, תצהיר על כך שלגבי כל אחד מן המאגרים נקבעו הזכאים בגישה למאגר בהסכם בינו לבין הבעלים, ושמו של הממונה על האבטחה כאמור בסעיף 17ב.

ממונה על אבטחה

17ב. (א) הגופים המפורטים להלן חייבים במינוי אדם בעל הכשרה מתאימה שיהיה ממונה על אבטחת מידע (להלן – הממונה):

(1) מחזיק בחמישה מאגרי מידע החייבים ברישום לפי סעיף 8;

(2) גוף ציבורי כהגדרתו בסעיף 23;

(3) בנק, חברת ביטוח, חברה העוסקת בדירוג או בהערכה של אשראי.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף 17, הממונה יהיה אחראי לאבטחת המידע במאגרים המוחזקים ברשות הגופים כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) לא ימונה כממונה מי שהורשע בעבירה שיש עמה קלון או בעבירה על הוראות חוק זה.

סימן ב': דיוור ישיר

הגדרות

17ג. בסימן זה –

"דיוור ישיר" – פניה אישית לאדם, בהתבסס על השתייכותו לקבוצת אוכלוסין, שנקבעה על פי איפיון אחד או יותר של בני אדם ששמותיהם כלולים במאגר מידע;

"פניה" – לרבות בכתב, בדפוס, בטלפון, בפקסימליה, בדרך ממוחשבת או באמצעי אחר;

"שירותי דיוור ישיר" – מתן שירותי דיוור ישיר לאחרים בדרך של העברת רשימות, מדבקות או נתונים בכל אמצעי שהוא.

דיוור ישיר

17ד. לא ינהל אדם ולא יחזיק מאגר מידע המשמש לשירותי דיוור ישיר, אלא אם כן הוא רשום בפנקס ואחת ממטרותיו הרשומות היא שירותי דיוור.

ציון מקור המידע

17ה. לא ינהל אדם ולא יחזיק מאגר מידע המשמש לשירותי דיוור ישיר, אלא אם כן יש בידו רישום המציין את המקור שממנו קיבל כל אוסף נתונים המשמש לצורך מאגר המידע ומועד קבלתו, וכן למי מסר כל אוסף נתונים כאמור.

מחיקת מידע ממאגר המשמש לדיוור ישיר

17ו. (א) כל פניה בדיוור ישיר תכיל באופן ברור ובולט –

(1) ציון כי הפניה היא בדיוור ישיר, בצירוף ציון מספר הרישום של המאגר המשמש לשירותי דיוור ישיר בפנקס מאגרי מידע;

(2) הודעה על זכותו של מקבל הפניה להימחק מן המאגר כאמור בסעיף קטן (ב); בצירוף המען שאליו יש לפנות לצורך כך;

(3) זהותו ומענו של בעל מאגר המידע שבו מצוי המידע שעל פיו בוצעה הפניה, והמקורות שמהם קיבל בעל המאגר מידע זה.

(ב) כל אדם זכאי לדרוש, בכתב, מבעל מאגר מידע המשמש לדיוור ישיר, שמידע המתייחס אליו יימחק ממאגר המידע.

(ג) כל אדם זכאי לדרוש, בכתב, מבעל מאגר המידע המשמש לשירותי דיוור ישיר או מבעל מאגר המידע שבו מצוי המידע שעל-פיו בוצעה הפניה, כי מידע המתייחס אליו לא יימסר לאדם, לסוג בני אדם או לאנשים מסויימים, והכל לפרק זמן מוגבל או קבוע.

(ד) הודיע אדם לבעל מאגר המידע על דרישתו כאמור בסעיפים קטנים (ב) או (ג), יפעל בעל המאגר בהתאם לדרישה ויודיע לאדם, בכתב, כי פעל על פיה.

(ה) לא הודיע בעל מאגר המידע כאמור בסעיף קטן (ד) תוך 30 ימים מיום קבלת הדרישה, רשאי האדם שהמידע מתייחס אליו לפנות לבית משפט השלום בדרך שנקבעה בתקנות, כדי שיורה לבעל מאגר המידע לפעול כאמור.

(ו) הזכויות לפי סעיף זה של נפטר שרשום במאגר מידע נתונות גם לבן זוגו, לילדו, להורהו או לאחיו.

תחולה על ידיעות

17ז. הוראות סימן זה יחולו על ידיעות הנוגעות לענייניו הפרטיים של אדם, אף שאינם בגדר מידע, כשם שהן חלות על מידע.

אי תחולה על גוף ציבורי

17ח. סימן זה לא יחול על גוף ציבורי כמשמעותו בסעיף 23(1) במילוי תפקידיו על פי דין.

שמירת דינים

17ט. הוראות סימן זה באות להוסיף על הוראות כל דין.

פרק ג': הגנות

הגנות מה הן

18. במשפט פלילי או אזרחי בשל פגיעה בפרטיות תהא זו הגנה טובה אם נתקיימה אחת מאלה:

(1) הפגיעה נעשתה בדרך של פרסום שהוא מוגן לפי סעיף 13 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965;

(2) הנתבע או הנאשם עשה את הפגיעה בתום לב באחת הנסיבות האלה:

(א) הוא לא ידע ולא היה עליו לדעת על אפשרות הפגיעה בפרטיות;

(ב) הפגיעה נעשתה בנסיבות שבהן היתה מוטלת על הפוגע חובה חוקית, מוסרית, חברתית או מקצועית לעשותה;

(ג) הפגיעה נעשתה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הפוגע;

(ד) הפגיעה נעשתה תוך ביצוע עיסוקו של הפוגע כדין ובמהלך עבודתו הרגיל, ובלבד שלא נעשתה דרך פרסום ברבים;

(ה) הפגיעה היתה בדרך של צילום, או בדרך של פרסום תצלום, שנעשה ברשות הרבים ודמות הנפגע מופיעה בו באקראי;

(ו) הפגיעה נעשתה בדרך של פרסום שהוא מוגן לפי פסקאות (4) עד (11) לסעיף 15 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965;

(3) בפגיעה היה ענין ציבורי המצדיק אותה בנסיבות הענין, ובלבד שאם היתה הפגיעה בדרך של פרסום – הפרסום לא היה כוזב.

פטור

19. (א) לא ישא אדם באחריות לפי חוק זה על מעשה שהוסמך לעשותו על פי דין.

(ב) רשות בטחון, או מי שנמנה עם עובדיה או פועל מטעמה, לא ישאו באחריות לפי חוק זה על פגיעה שנעשתה באופן סביר במסגרת תפקידם ולשם מילויו.

(ג) "רשות בטחון", לענין סעיף זה – כל אחד מאלה:

(1) משטרת ישראל;

(2) אגף המודיעין במטה הכללי והמשטרה הצבאית של צבא-הגנה לישראל;

(3) שירות בטחון כללי.

(4) המוסד למודיעין ולתפקידים מיוחדים.

(5) הרשות להגנה על עדים.

נטל ההוכחה

20. (א) הוכיח הנאשם או הנתבע שעשה את הפגיעה בפרטיות באחת הנסיבות האמורות בסעיף 18(2) ושהפגיעה לא חרגה מתחום הסביר באותן נסיבות, חזקה עליו שעשה את הפגיעה בתום לב.

(ב) חזקה על הנאשם או הנתבע שעשה את הפגיעה בפרטיות שלא בתום לב אם הוא פגע ביודעין במידה גדולה משהיתה נחוצה באופן סביר לצורך הענינים שניתנה להם הגנה בסעיף 18(2).

(ג) חזקה על נאשם או נתבע הטוען להגנה על פי סעיף 18(2)(ב) או (ד) שעשה את הפגיעה בפרטיות שלא בתום לב, אם ביצע את הפגיעה תוך כדי הפרת הכללים או העקרונות של אתיקה מקצועית החלים עליו מכוח דין או המקובלים על אנשי המקצוע שהוא נמנה עמהם; ואולם חזקה כאמור לא תחול אם הפגיעה נעשתה בנסיבות שבהן הנאשם או הנתבע פעל בהתאם לחובה חוקית המוטלת עליו.

הפרכה של טענות הגנה

21. הביא הנאשם או הנתבע ראיה או העיד בעצמו כדי להוכיח אחת ההגנות הניתנות בחוק זה, רשאי התובע להביא ראיות סותרות; אין בהוראה זו כדי לגרוע מסמכות בית המשפט לפי כל דין להתיר הבאת ראיות בידי בעלי הדין.

הקלות

22. בבואו לגזור את הדין או לפסוק פיצויים רשאי בית המשפט להתחשב, לטובת הנאשם או הנתבע, גם באלה:

(1) הפגיעה בפרטיות לא היתה אלא חזרה על מה שכבר נאמר, והוא נקב את המקור שעליו הסתמך;

(2) הוא לא התכוון לפגוע;

(3) אם היתה הפגיעה בדרך של פרסום – הוא התנצל על הפרסום ונקט צעדים להפסקת מכירתו או הפצתו של עותק הפרסום המכיל את הפגיעה, ובלבד שההתנצלות פורסמה במקום, במידה ובדרך שבהם פורסמה הפגיעה ולא היתה מסוייגת.

פרק ד': מסירת מידע או ידיעות מאת גופים ציבוריים

הגדרות

23. בפרק זה –

"גוף ציבורי" –

(1) משרדי הממשלה ומוסדות מדינה אחרים, רשות מקומית וגוף אחר הממלא תפקידים ציבוריים על פי דין;

(2) גוף ששר המשפטים קבע בצו, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, ובלבד שבצו ייקבעו סוגי המידע והידיעות שהגוף יהיה רשאי למסור ולקבל;

(3) (נמחקה)

"מאגר מידע", "מידע", "הרשם" ו"שימוש" – (נמחקו).

תחולה על ידיעות

23א. הוראות פרק זה יחולו על ידיעות על עניניו הפרטיים של אדם, אף שאינן בגדר מידע, כשם שהן חלות על מידע.

איסור על מסירת מידע

23ב. (א) מסירת מידע מאת גוף ציבורי אסורה, זולת אם המידע פורסם לרבים על פי סמכות כדין, או הועמד לעיון הרבים על פי סמכות כדין, או שהאדם אשר המידע מתייחס אליו נתן הסכמתו למסירה.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע מרשות בטחון כמשמעותה בסעיף 19 לקבל או למסור מידע לשם מילוי תפקידה, ובלבד שהמסירה או הקבלה לא נאסרה בחיקוק.

סייג לאיסור

23ג. מסירת המידע מותרת, על אף האמור בסעיף 23ב, אם לא נאסרה בחיקוק או בעקרונות של אתיקה מקצועית –

(1) בין גופים ציבוריים, אם נתקיים אחד מאלה:

(א) מסירת המידע היא במסגרת הסמכויות או התפקידים של מוסר המידע והיא דרושה למטרת ביצוע חיקוק או למטרה במסגרת הסמכויות או התפקידים של מוסר המידע או מקבלו;

(ב) מסירת המידע היא לגוף ציבורי הרשאי לדרוש אותו מידע על פי דין מכל מקור אחר;

(2) מגוף ציבורי למשרד ממשלתי או למוסד מדינה אחר, או בין משרדים או מוסדות כאמור, אם מסירת המידע

דרושה למטרת ביצוע כל חיקוק או למטרה במסגרת הסמכויות או התפקידים של מוסר המידע או מקבלו;

אולם לא יימסר מידע כאמור שניתן בתנאי שלא יימסר לאחר.

חובותיו של גוף ציבורי

23ד. (א) גוף ציבורי המוסר דרך קבע מידע בהתאם לסעיף 23ג יפרט עובדה זו על כל דרישת מידע בהתאם לחוק.

(ב) גוף ציבורי המוסר מידע בהתאם לסעיף 23ג יקיים רישום של המידע שנמסר.

(ג) גוף ציבורי המקבל דרך קבע מידע בהתאם לסעיף 23ג, והמידע נאגר במאגר מידע, יודיע על כך לרשם ועובדה זו תיכלל בפרטי רשימת מאגרי המידע לפי סעיף 12.

(ד) גוף ציבורי שקיבל מידע בהתאם לסעיף 23ג לא יעשה בו שימוש אלא במסגרת הסמכויות או התפקידים שלו.

(ה) לענין חובת השמירה על סודיות לפי כל דין, מידע שנמסר לגוף ציבורי מכוח חוק זה, כמוהו כמידע שאותו גוף השיג מכל מקור אחר, ובנוסף יחולו על הגוף המקבל גם כל ההוראות החלות על הגוף המוסר.

מידע עודף

23ה. (א) מקום שמידע שמותר למסרו לפי סעיפים 23ב או 23ג מצוי על גבי אותו קובץ עם מידע אחר (להלן – מידע עודף), רשאי הגוף המוסר את המידע למסור לגוף המקבל את המידע המבוקש עם המידע העודף.

(ב) מסירת מידע עודף לפי סעיף קטן (א) מותנית בקביעת נוהלים שיבטיחו מניעת שימוש כלשהו במידע עודף שנתקבל; נוהלים כאמור ייקבעו בתקנות וכל עוד לא נקבעו בתקנות, יקבע הגוף המבקש נוהלים כאמור בכתב, וימציא לגוף המוסר עותק מהם, לפי דרישתו.

מסירה מותרת אינה פגיעה בפרטיות

23ו. מסירת מידע המותרת לפי חוק זה לא תהווה פגיעה בפרטיות ולא יחולו עליה הוראות סעיפים 2 ו-8.

תקנות לעניין מסירת מידע

23ז. שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי להתקין תקנות בדבר סדרי מסירת מידע מאת גופים ציבוריים.

23ח. (בוטל)

פרק ה': שונות

דין המדינה

24. חוק זה חל על המדינה.

מות הנפגע

25. (א) אדם שנפגע בפרטיותו ותוך ששה חדשים לאחר הפגיעה מת בלי שהגיש תובענה או קובלנה בשל אותה פגיעה, רשאים בן-זוגו, ילדו או הורהו, ואם לא השאיר בן-זוג, ילדים או הורים – אחיו או אחותו, להגיש, תוך ששה חדשים לאחר מותו, תובענה או קובלנה בשל אותה פגיעה.

(ב) אדם שהגיש תובענה או קובלנה בשל פגיעה בפרטיות ומת לפני סיום ההליך, רשאים בן-זוגו, ילדו או הורהו, ואם לא השאיר בן-זוג, ילדים או הורים – אחיו או אחותו, להודיע לבית המשפט, תוך ששה חדשים לאחר מותו, על רצונם להמשיך בתובענה או בקובלנה, ומשהודיע כאמור יבואו הם במקום התובע או הקובל.

התיישנות

26. תקופת ההתיישנות של תביעה אזרחית לפי חוק זה היא שנתיים.

החלת הוראות מחוק איסור לשון הרע

27. על הליכים משפטיים בשל פגיעה בפרטיות יחולו הוראות סעיפים 21, 23 ו-24 לחוק איסור לשון הרע, התשכ"ה-1965, בשינויים המחוייבים לפי הענין.

ראיות על שם רע, אופי או עבר של אדם

28. במשפט פלילי או אזרחי בשל פגיעה בפרטיות אין להביא ראיה או לחקור עד בדבר שמו הרע של הנפגע או בדבר אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו.

צווים נוספים

29. (א) בנוסף לכל עונש וסעד אחר רשאי בית המשפט, במשפט פלילי או אזרחי בשל הפרה של הוראה מהוראות חוק זה, לצוות כמפורט להלן, לפי הענין:

(1) על איסור הפצה של עתקי החומר הפוגע או על החרמתו; צו החרמה לפי פסקה זו כוחו יפה כלפי כל אדם שברשותו נמצא חומר כזה לשם מכירה, הפצה או החסנה, גם אם אותו אדם לא היה צד למשפט; ציווה בית המשפט על החרמה, יורה מה ייעשה בעתקים שהוחרמו;

(2) על פרסום פסק הדין, כולו או מקצתו; הפרסום ייעשה על חשבון הנאשם או הנתבע, במקום, במידה ובדרך שקבע בית המשפט;

(3) על מסירת החומר הפוגע לנפגע.

(4) על השמדת מידע שנתקבל שלא כדין, או לאסור על שימוש במידע כאמור או במידע עודף

כהגדרתו בסעיף 23ה, או להורות לגבי המידע כל הוראה אחרת.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע החזקת עותק של פרסום בספריות ציבוריות, בארכיונים וכיוצא באלה, זולת אם הטיל בית המשפט, בצו החרמה על פי סעיף קטן (א)(1), הגבלה גם על החזקה כזאת, ואין בהן כדי למנוע החזקת עותק של פרסום בידי הפרט.

פיצוי בלא הוכחת נזק

29א. (א) הורשע אדם בעבירה לפי סעיף 5, רשאי בית המשפט לחייבו לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, בלא הוכחת נזק; חיוב בפיצוי לפי סעיף קטן זה הוא כפסק דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית של הזכאי נגד החייב בו.

(ב) (1) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי סעיף 4, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, בלא הוכחת נזק;

(2) במשפט כאמור בפסקה (1) שבו הוכח כי הפגיעה בפרטיות נעשתה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור באותה פסקה, בלא הוכחת נזק.

(ג) לא יקבל אדם פיצוי בלא הוכחת נזק לפי סעיף זה, בשל אותה פגיעה בפרטיות, יותר מפעם אחת.

(ד) הסכומים האמורים בסעיף זה יעודכנו ב-16 בכל חודש, בהתאם לשיעור השינוי במדד החדש לעומת המדד הבסיסי; לענין זה –

"מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"המדד החדש" – מדד החודש שקדם לחודש העדכון;

"המדד הבסיסי" – מדד חודש מאי 2007.

אחריות בשל פרסום בעתון

30. (א) פורסמה פגיעה בפרטיות בעתון, ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל הפגיעה האדם שהביא את הדבר לעתון וגרם בכך לפרסומו, עורך העתון ומי שהחליט בפועל על פרסום אותה פגיעה בעתון, ובאחריות אזרחית ישא גם המוציא לאור של העתון.

(ב) באישום פלילי לפי סעיף זה תהא זאת הגנה טובה לעורך העתון שנקט אמצעים סבירים כדי למנוע פרסום אותה פגיעה ושלא ידע על פרסומה.

(ג) בסעיף זה, "עורך עתון" – לרבות עורך בפועל.

אחריות של מדפיס ומפיץ

31. פורסמה פגיעה בפרטיות בדפוס, למעט בעתון בעל תדירות הופעה של ארבעים ימים או פחות, ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל הפגיעה גם מחזיק בית הדפוס שבו הודפס הפרסום, ומי שמוכר את הפרסום או מפיץ אותו בדרך אחרת, ובלבד שלא ישאו באחריות אלא אם ידעו או חייבים היו לדעת שהפרסום מכיל פגיעה בפרטיות.

עונשין בעבירות של אחריות קפידה

31א. (א) העושה אחד מאלה, דינו – מאסר שנה:

(1) מנהל, מחזיק או משתמש במאגר מידע בניגוד להוראות סעיף 8;

(2) מוסר פרטים לא נכונים בבקשה לרישום מאגר מידע כנדרש בסעיף 9;

(3) אינו מוסר פרטים או מוסר פרטים לא נכונים בהודעה המלווה בקשה לקבלת מידע לפי סעיף 11;

(4) אינו מקיים את הוראות סעיפים 13 ו-13א לענין זכות העיון במידע המוחזק במאגר מידע, או אינו מתקן מידע על פי הוראות סעיף 14;

(5) מאפשר גישה למאגר מידע בניגוד להוראות סעיף 17א(א) או אינו מוסר לרשם מסמכים או תצהיר בהתאם להוראות סעיף 17א(ב);

(6) אינו ממנה ממונה על אבטחת מידע בהתאם להוראות סעיף 17ב;

(7) מנהל או מחזיק מאגר המשמש לשירותי דיוור ישיר, בניגוד להוראות סעיפים 17ד עד 17ו;

(8) מוסר מידע בניגוד לסעיפים 23ב עד 23ה.

(ב) עבירה לפי סעיף זה אינה טעונה הוכחת מחשבה פלילית או רשלנות.

עוולה בנזיקין

31ב. מעשה או מחדל בניגוד להוראות פרקים ב' או ד' או בניגוד לתקנות שהותקנו לפי חוק זה יהווה עוולה לפי פקודת הנזיקין [נוסח חדש].

חומר פסול לראיה

32. חומר שהושג תוך פגיעה בפרטיות יהיה פסול לשמש ראיה בבית משפט, ללא הסכמת הנפגע, זולת אם בית המשפט התיר מטעמים שיירשמו להשתמש בחומר, או אם היו לפוגע, שהיה צד להליך, הגנה או פטור לפי חוק זה.

תיקון פקודת הנזיקין

33. בפקודת הנזיקין [נוסח חדש], סעיף 34א – בטל.

תיקון חוק סדר הדין הפלילי

34. בתוספת לחוק סדר הדין הפלילי, התשכ"ה-1965, אחרי פסקה (12) יבוא:

"(13) עבירות על חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981".

שמירת דינים

35. הוראות חוק זה לא יגרעו מהוראות כל דין אחר.

ביצוע ותקנות

36. שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, בכל ענין הנוגע לביצועו, ובין השאר –

(1) תנאי החזקת מידע ושמירתו במאגרי מידע;

(2) תנאים להעברה של מידע אל מאגרי מידע שמחוץ לגבולות המדינה או מהם;

(3) כללי התנהגות ואתיקה לבעלים, למחזיקים או למנהלים של מאגרי מידע ולעובדיהם;

(4) הוראות לענין ביעור מידע עם הפסקת פעולתו של מאגר מידע.

אגרות

36א. (א) שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע –

(1) אגרות בעבור רישום מאגר מידע ועיון בו לפי חוק זה;

(2) אגרה, לתקופה שיקבע, בעבור מאגר מידע הרשום בפנקס (להלן – אגרה תקופתית), למעט מאגר מידע שבבעלות המדינה, ורשאי הוא לקבוע שיעורים שונים של אגרות תקופתיות לפי סוגים של מאגרים, וכן את מועדי התשלום של האגרה התקופתית, ותוספת אגרה לאגרה תקופתית שלא שולמה במועדה.

(ב) כספי אגרות שנגבו לפי סעיף זה ייועדו לרשם וליחידת הפיקוח לצורך פעולתם לפי חוק זה.

(ג) לא שולמה האגרה התקופתית או תוספת האגרה לאגרה התקופתית, לפי הענין, בתוך שישה חודשים מהמועד

שנקבע בתקנות לתשלום תוספת האגרה, יותלה רישומו של המאגר בפנקס עד לתשלום.

תחילה

37. תחילתו של פרק ב' ששה חדשים מיום פרסומו של חוק זה.

חוק הפרשנות, תשמ"א-1981

פרק א': תחולה

תחולת החוק וסייגיה

1. חוק זה יחול לגבי כל חיקוק והוראת מינהל, אף אם ניתנו לפני תחילתו, אם אין הוראה אחרת לענין הנדון ואם אין בענין הנדון או בהקשרו דבר שאינו מתיישב עם חוק זה; אולם על מלים וביטויים למעט "חטא", "עוון" ו"פשע", שבחיקוקים והוראות מינהל שניתנו לפני תחילת חוק זה לא יחול סעיף 3 אלא יוסיפו לחול ההגדרות שבסעיף 1 לפקודת הפרשנות.

תחולת הגדרות שבחיקוק

2. מונח שהוגדר בחיקוק – משמעו כהגדרתו, והגדרה זו תחול גם על תקנות שהותקנו לפי אותו חיקוק, וכל צורה דקדוקית הנגזרת מהמונח תתפרש לפי אותה משמעות, הכל אם אין הוראה אחרת לענין הנדון ואם אין בענין הנדון או בהקשרו דבר שאינו מתיישב עם אותה הגדרה.

פרק ב': פירוש מלים וביטויים

משמעותם של מלים וביטויים

3. המלים והביטויים הבאים להלן – משמעותם כמפורש בצידם:

"בכתב" – לרבות בכל דרך אחרת של הצגת אותיות, ספרות או סימנים בצורה הנראית לעין או הניתנת לפענוח חזותי;

"דין" – כל אחד מאלה:

(1) חיקוק;

(2) דינים דתיים – בין שבעל פה ובין שבכתב – כפי תקפם במדינה;

(3) (א) אקט של הפרלמנט הבריטי או דבר המלך במועצתו או חלק מהם, או תקנות לפיהם, ודיני המשפט המקובל ועקרוני היושר של אנגליה, כפי תקפם במדינה;

(ב) דינים עותמאניים כפי תקפם במדינה;

"הוראת מינהל" – הוראה או מינוי – לרבות הודעה, מודעה, רשיון, היתר וכיוצא באלה – שניתנו בכתב מכוח חוק ואינם בני-פעל תחיקתי;

"הפרה", לענין דרישה או הוראה – אף אי-קיומה במשמע;

"חוק" – חוק של הכנסת או פקודה;

"חטא" – כהגדרתו בחוק העונשין, התשל"ז-1977;

"חיקוק" – חוק או תקנה;

"חלוט", לענין פסק דין או החלטה של בית משפט – שאין עליהם עוד ערעור או ערר או השגה כיוצא בהם;

"יום" – תקופה מחצות הלילה עד חצות הלילה שלאחריו;

"מחוז" – אחד המחוזות המינהליים ששטח המדינה מחולק להם בידי הממשלה על פי חוק;

"מיטלטלין" או "טובין" – נכסים מוחשיים שאינם מקרקעין;

"מימי חופין" – רצועת ים פתוח לאורך חופי המדינה, ברוחב שנים עשר מילים ימיים מנקודת שפל המים שבחוף;

"מקרקעין" – קרקע, כל הבנוי עליה והנטוע בה וכל דבר אחר המחובר אליה חיבור של קבע, זולת מחוברים הניתנים להפרדה;

"נציג היועץ המשפטי לממשלה" או "בא כוח היועץ המשפטי לממשלה" – פרקליט בפרקליטות המדינה על שלוחותיה או מי שהיועץ המשפטי לממשלה הסמיכו להיות נציגו או בא-כוחו;

"נקבע" – נקבע בחיקוק שבו מצוי ביטוי זה או בתקנות שניתנו לפיו;

"עוון" – כהגדרתו בחוק העונשין, התשל"ז-1977;

"פשע" – כהגדרתו בחוק העונשין, התשל"ז-1977;

"פקודה" – פקודה שניתנה לפני הקמת המדינה או פקודה של מועצת המדינה הזמנית;

"קונסול" או "נציג קונסולרי" – קונסול כללי, קונסול, סגן קונסול וכל המוסמך למלא תפקידו של אחד מאלה, וכן סוכן קונסולרי;

"רשות מקומית" – עיריה, מועצה מקומית, ועד מקומי או איגוד ערים;

"שנה" ו"חודש" – לפי הלוח הגריגוריאני, ואם צויינה תחילת תקופתם או סופה לפי הלוח העברי בלבד – לפי הלוח העברי;

"שנת כספים" – תקופה מאחד בינואר של שנה פלונית עד שלושים ואחד בדצמבר של אותה שנה; על אף האמור בסעיף 1 תחול הגדרה זו גם על חיקוקים והוראות מינהל שניתנו לפני תחילתו של חוק זה;

"תאגיד" – גוף משפטי, כשר לחיובים, לזכויות ולפעולות משפטיות;

"תפישה", לענין מקרקעין – לרבות השימוש, ההחזקה או ההנאה שלא כעובד או כפקיד בלבד או לשם השגחה או שמירה בלבד;

"תצהיר" – הצהרה בכתב שניתנה ואומתה באחת הדרכים הקבועות לכך בחיקוק;

"תקנה" – הוראה שניתנה מכוח חוק והיא בת-פעל תחיקתי.

אדם

4. מקום שמדובר באדם – אף חבר-בני-אדם במשמע, בין שהוא תאגיד ובין שאינו תאגיד.

יחיד ורבים

5. האמור בלשון יחיד – אף לשון רבים במשמע, וכן להיפך.

זכר ונקבה

6. האמור בלשון זכר – אף לשון נקבה במשמע, וכן להיפך.

הכלל אינו מעין הפרט דוקא

7. המלים "או", "אחר" או ביטוי דומה להן – להבדיל מן המפורט שלפניהן הן באות ולא להקיש לו, זולת אם יש עמן המלים "דומה" או "כיוצא בזה" או ביטוי אחר שמשמעו היקש.

"עד..."

8. הביטוי "עד..." לענין זמן או לענין מובאה – משמעו עד ועד בכלל.

"לפי"

9. הביטוי "לפי", לענין חיקוק פלוני, או ביטוי כיוצא בו – משמעו גם לפי תקנות שהותקנו מכוחו של החיקוק.

תקופות

10. (א) מקום שנקבעה תקופה קצובה במספר ימים או שבועות מיום פלוני, אותו יום לא יבוא במנין.

(ב) תקופה קצובה במספר חדשים או שנים לאחר אירוע פלוני תסתיים בחדשה האחרון ביום שמספרו בחודש כמספר יום האירוע, ואם היה החודש חסר אותו יום – ביום האחרון של החודש.

(ג) במנין ימי תקופה יבואו גם ימי מנוחה, פגרה או שבתון שעל פי חיקוק, זולת אם הם הימים האחרונים שבתקופה.

פרק ג': פירוש הסמכות

מקום שלא נקבע זמן

11. הסמכה או חיוב לעשות דבר, בלי קביעת זמן לעשייתו – משמעם שיש סמכות או חובה לעשותו במהירות הראויה ולחזור ולעשותו מזמן לזמן ככל הנדרש לפי הנסיבות.

סמכות לפטור

12. הסמכה ליתן פטור, הקלה, הנחה וכיוצא באלה – משמעה הסמכה ליתן אותם אף במקצת או בתנאים.

13. (א) מקום שניתנה סמכות למנות אדם, להסמיכו או להטיל עליו חובה – מותר לעשות כן בנקיבת שמו או בנקיבת שם משרתו. מינוי והסמכה – כיצד

(ב) מינוי אדם, הסמכתו או הטלת חובה עליו בנקיבת שם משרתו בלבד – משמעם מינוי, הסמכה או חיוב של מי שממלא את המשרה מזמן לזמן.

14. הסמכה לעשות מינוי – משמעה גם הסמכה להתלות את תקפו, לבטלו, לפטר את מי שנתמנה או להשעותו מתפקידו. סמכות מינוי

15. הסמכה להתקין תקנות או ליתן הוראת מינהל – משמעה גם הסמכה לתקנן, לשנותן, להתלותן או לבטלן בדרך שהותקנו התקנות או ניתנה ההוראה. סמכות התקנה

16. הסמכה למנות גוף של מספר חברים – משמעה גם הסמכה למנות לו יושב ראש ולמנות ממלא מקום לכל חבר שלו. סמכות מינוי גוף

17. (א) הסמכה לעשות דבר או לדון בענין פלוני או להכריע בו – משמעה גם הסמכה לקבוע נוהל עבודה וסדרי דיונים ככל שאלה לא נקבעו בחיקוק. סמכויות עזר

(ב) הסמכה לעשות דבר או לכפות עשייתו – משמעה גם מתן סמכויות עזר הדרושות לכך במידה המתקבלת על הדעת.

18. הסמכה לדון ולהכריע בערר או בהשגה אחרת על החלטה של רשות – משמעה גם הסמכה לאשר את ההחלטה בשינויים או בלא שינוי, לבטלה ולהחליט החלטה אחרת במקומה או להחזיר את הענין עם הוראות לרשות שהחליטה. סמכות בהשגה ובערר

19. מתן סמכות או הטלת חובה לפי חיקוק אחד, אין בהם כשהם לעצמם כדי לגרוע מסמכות שניתנה או חובה שהוטלה לפי חיקוק אחר. שמירת סמכויות וחובות

20. פעולה שהוטלה על מספר בני אדם כשרה אם נעשתה בידי רובם. פעולת מספר בני אדם

פרק ד': דין חיקוקים

21. שעת תחילת תקפו של חיקוק היא בשעה 00.01 של יום תחילתו. שעת תחילה

22. ביטולו של דין אין כוחו יפה – סייגים לכוחו של ביטול

(1) להחיות דבר שלא היה לו תוקף בשעה שהביטול נכנס לתקפו;

(2) להשפיע על פעולה קודמת של הדין המבוטל או על מה שנעשה לפיו;

(3) להשפיע על זכות או חיוב שלפי הדין המבוטל.

תקנות ומינויים לפי חיקוק שבוטל

23. משבוטל חיקוק, בטלים עמו התקנות והמינויים שנעשו מכוחו; אולם מקום שהחיקוק המבטל קובע הוראות במקום המבוטלות – התקנות והמינויים שנעשו מכוח ההוראות המבוטלות יעמדו בתקפם עד שיבוטלו בתקנות ובמינויים מכוח החיקוק המבטל.

הנוסח המחייב

24. הנוסח המחייב של כל דין הוא הנוסח שבשפה שבה הוא ניתן; אולם בדין שניתן באנגלית לפני הקמת המדינה ונקבע לו נוסח חדש לפי סעיף 16 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948 – הנוסח החדש מחייב.

פירושם של אזכורים

25. אזכור של חיקוק בחיקוק אחר – כוונתו לחיקוק המאוזכר כנוסחו בשעה שנזקקים לו, לרבות הוראות שנוספו בו והוראות שבאו במקומו בחיקוק אחר.

סטיה מטופס

26. טופס שנקבע בחיקוק – סטיה קלה ממנו, שאין בה כדי לפגוע בעיקר או להטעות, אינה פוסלת את הנעשה לפיו.

פרק ה': שונות

תיקון פקודת הראיות

27. בפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971 –

(1) אחרי סעיף 34 יבוא:

""רשומות" – ראיה

34א. דבר שפורסם ב"רשומות" חזקה שנעשה כראוי, והוא הדין בכל דבר שפרסם המדפיס הממשלתי אף שלא ברשומות.

תאריך הפרסום של "רשומות"

34ב. התאריך הנקוב של גליון "רשומות" הוא יום פרסומו.";

(2) בפרק ה', לפני סעיף 58 יבוא:

"הדין הוא כמפורסמות

57ב. כל דין הוא מן המפורסמות שאינן צריכות ראיה, אם אין הוראה אחרת משתמעת.

המצאה על-ידי הדואר

57ג. מקום שחיקוק מתיר או מחייב להמציא מסמך על ידי הדואר, בין שהוא נוקט לשון

"המצאה" ובין שהוא נוקט לשון "נתינה" או "שליחה" או לשון אחרת, רואים את ההמצאה – אם אין הוראה אחרת משתמעת – כמבוצעת –

(1) אם דוּוַר מכתב המכיל את המסמך והמען על המכתב היה כשורה ודמי המשלוח שולמו מראש או שהמכתב היה פטור מתשלום דמי דואר או נושא עליו סימן המעיד כי הוא נשלח בשירות המדינה;

(2) במועד שבו היה המכתב מגיע לתעודתו בדרך הרגילה של הדואר, אם לא הוכח היפוכו של דבר."

תיקון חוק נכסי המדינה

28. בחוק נכסי המדינה, התשי"א-1951, אחרי סעיף 8 יבוא: "תשלומי חובה, חילוטים וגמולים

8א. (א) מקום שחיקוק מחייב אדם בתשלום היטל, אגרה, עמלה או גמול כספי אחר בעד פעולה של עובד ציבורי או של משרד ציבורי, ומקום שבית המשפט או רשות אחרת הטילו קנס או תשלום אחר או פסקו חילוט – יימסר הכסף או המחולט או תמורתו לאוצר המדינה או יועמד לרשותו, אם אין הוראה אחרת משתמעת.

(ב) הוראת סעיף קטן (א) אינה גורעת מכוחה של הוראה המזכה אדם לקבל, או מתירה לתת לו, חלק מן הקנס או מן התמורה."

תיקון חוק החוזים (חלק כללי)

29. בסעיף 25 לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973, במקום סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ד) סעיפים 2, 4, 5, 6, 7, 8 ו-10 לחוק הפרשנות, התשמ"א-1981, וסעיף 57ג לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, יחולו, בשינויים המחוייבים, גם על פירושו של חוזה, אם אין הוראה אחרת לענין הנדון ואם אין בענין הנדון או בהקשרו דבר שאינו מתיישב עם תחולה כאמור."

תיקון פקודת סדרי השלטון והמשפט

30. בסעיף 10(א) לפקודת סדרי השלטון והמשפט, התש"ח-1948, המלים "תאריך הרשומות נחשב כתאריך הפרסום" – יימחקו.

ביטול

31. פקודת הפרשנות, למעט סעיפים 16(2) ו-(4), 17, 19 ו-42 – בטלה.

תחילה

32. תחילתו של חוק זה ביום ג' בתשרי התשמ"ב (1 באוקטובר 1981).

פרסום

33. חוק זה יפורסם תוך שלושים ימים מיום קבלתו בכנסת.

פרק יב

בתי משפט

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984 [סעיפים 25–30, 40, 51, 68–70, 75–76, 78–81] 612

חוק בית המשפט לעניני משפחה, תשנ"ה-1995 630

תקנות ההוצאה לפועל, תש"ם-1979 [סעיפים 1–3א, 61א–70] .. 643

חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), תשנ"ו-1996 [סעיפים 1–6, 12–13, 18–20] 652

חוק בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984

[סעיפים 25–30, 40, 51, 68–70, 75–76, 78–81]

פרק ב': בתי המשפט

סימן א': בית המשפט העליון

מספר השופטים [ב/2]

25. בבית המשפט העליון יהיו שופטים במספר שקבעה הכנסת בהחלטה.

ההרכב [ב/3]

26. בית המשפט העליון ידון בשלושה, אולם –

(1) נשיא בית המשפט העליון או המשנה לנשיא רשאי להורות, לפני תחילת הדיון בענין מסויים, שהדיון בו יהיה לפני מספר בלתי זוגי גדול יותר של שופטים;

(2) מותב שהחל לדון בענין מסויים רשאי להורות שהמשך הדיון בו יהיה לפני מספר בלתי זוגי גדול יותר של שופטים, ובהם השופטים שהחלו בדיון;

(3) בבקשות לצווי ביניים, לצווים זמניים ולהחלטות ביניים אחרות, וכן בבקשות לצווים על תנאי, מוסמך לדון שופט אחד, אך שופט אחד לא יהיה מוסמך לסרב למתן צו על תנאי או לתתו על מקצת עילותיו בלבד;

(4) בערעור על החלטת ביניים של בית משפט מחוזי, או על פסק דין של דן יחיד בבית משפט מחוזי שדן בערעור, על פסק דין או על החלטה של בית משפט שלום, למעט בערעור כאמור בסעיף 37(ב)(9) ו-(10), מוסמך לדון שופט אחד;

(5) בדיון מקדמי בערעור מוסמך לדון שופט אחד.

קביעת מותבים ומועדים [ב/4]

27. (א) השופט או השופטים אשר ידונו בענין פלוני ייקבעו בידי נשיא בית המשפט העליון.

(ב) המועד אשר בו יתחיל בית המשפט העליון לדון בענין פלוני ייקבע בידי נשיא בית המשפט העליון.

אב-בית-הדין [ב/5א]

28. (א) אב בית הדין בבית המשפט העליון יהיה מי שיושב בדין, שהוא הראשון מבין אלה:

(1) נשיא בית המשפט העליון;

(2) המשנה לנשיא בית המשפט העליון;

(3) נשיא לשעבר של בית המשפט העליון, ואם כמה נשיאים לשעבר יושבים בדין – הוותיק שבהם, ובין בעלי ותק שווה – הקשיש שבהם;

(4) המשנה לשעבר לנשיא בית המשפט העליון, ואם כמה משנים לשעבר יושבים בדין – הוותיק שבהם, ובין בעלי ותק שווה – הקשיש שבהם;

(5) הוותיק שבשופטים, ובין בעלי ותק שווה – הקשיש שבהם.

(ב) לענין סעיף זה, רואים את הותק לפי תאריך מינויו של השופט לבית המשפט העליון.

ממלא מקום נשיא בית המשפט העליון [ב/5]

29. (א) נתפנה מקומו של נשיא בית המשפט העליון וכל עוד הנשיא החדש לא התחיל לכהן, או נעדר הנשיא מן הארץ או שנבצר ממנו זמנית למלא תפקידו, ימלא המשנה לנשיא את התפקידים המוטלים על הנשיא וישתמש בסמכויות הנתונות לו לפי כל חיקוק.

(ב) נבצר מנשיא בית המשפט העליון ומהמשנה לנשיא למלא את תפקידיהם, יכהן כממלא מקום הנשיא הותיק שבשופטי בית המשפט העליון, ומבין בעלי ותק שווה – הקשיש שבהם.

(ג) נשיא בית המשפט העליון רשאי לאצול מסמכויותיו למשנה לנשיא.

דיון נוסף [ב/8(א)-(ג)]

30. (א) ענין שפסק בו בית המשפט העליון בשלושה, רשאי הוא להחליט, עם מתן פסק דינו, שבית המשפט העליון ידון בו דיון נוסף בחמישה או יותר.

(ב) לא החליט בית המשפט העליון כאמור בסעיף קטן (א), רשאי כל בעל דין לבקש דיון נוסף כאמור; נשיא בית המשפט העליון או שופט אחר או שופטים שיקבע לכך, רשאים להיענות לבקשה אם ההלכה שנפסקה בבית המשפט העליון עומדת בסתירה להלכה קודמת של בית המשפט העליון, או שמפאת חשיבותה, קשיותה או חידושה של הלכה שנפסקה בענין, יש, לדעתם, מקום לדיון נוסף.

(ג) בהחלטה שניתנה לפי סעיף קטן (א) או (ב) רשאי בית המשפט או השופט לקבוע את הבעיה שתעמוד לדיון נוסף, ומשעשה כן, לא יקויים הדיון הנוסף אלא באותה בעיה.

הסמכות [ב/18] **40.** בית משפט מחוזי ידון באלה:

(1) כל עניין אזרחי או פלילי שאיננו בסמכותו של בית משפט שלום; בתביעה שכנגד אזרחית מוסמך לדון בית משפט מחוזי אף אם אותו עניין או אותה תביעה הם בסמכותו של בית משפט שלום, ואם התביעה שכנגד היא באותו הנושא או נובעת מאותן נסיבות – אף אם העניין או התביעה הם בסמכות המחלקה הכלכלית לפי סעיף 42ה; ואולם –

(א) היתה התביעה שכנגד בסמכותו של בית משפט לענייני משפחה, רשאי בית המשפט להעביר את התביעות לבית המשפט לענייני משפחה שבאזור שיפוטו היתה מוגשת התביעה שכנגד, יהיה שווייה אשר יהא, אם לדעתו הצדק והתועלת בהעברה עולים על הפגיעה בעניינו של אדם אחר שהוא צד לתובענה;

(ב) היתה התביעה שכנגד בסמכות המחלקה הכלכלית כאמור, רשאי בית המשפט להעביר אליה את התביעות, אם ראה כי חלקו של העניין הכלכלי בתביעות הוא משמעותי;

(1א) עתירה מינהלית, ערעור מינהלי, תובענה מינהלית, עניין מינהלי ועניין אחר, לפי סעיף 5 לחוק בתי משפט לענינים מינהליים, התש"ס-2000;

(2) כל ענין שאיננו בסמכותו הייחודית של בית דין אחר; בענין הנתון לסמכותו המקבילה של בית דין אחר, יהיה בית המשפט המחוזי מוסמך לדון כל עוד אין אותו בית דין דן בו ואם הענין אינו נתון בסמכותו של בית משפט שלום;

(3) ערעורים על פסקי דין ועל החלטות אחרות של בתי משפט השלום.

(4) תביעה בעניני קנין רוחני, הכרוכה בתביעה בעניני קנין רוחני שהיא בסמכות בית המשפט המחוזי לפי פסקה (1), אף אם סכום התביעה או שווי נושא התביעה אינו עולה

על הסכום כאמור בסעיף 51(א)(2); בפסקה זו, "תביעה בעניני קנין רוחני" – תביעה אזרחית לפי אחד או יותר מהחוקים המפורטים להלן:

(א) חוק זכות יוצרים, התשס"ח-2007;

(ב) (נמחקה)

(ג) פקודת הפטנטים והמדגמים;

(ד) חוק הגנת כינויי מקור וציונים גיאוגרפיים, התשכ"ה-1965;

(ה) חוק הפטנטים, התשכ"ז-1967;

(ו) פקודת סימני מסחר [נוסח חדש], התשל"ב-1972;

(ז) חוק זכות מטפחים של זני צמחים, התשל"ג-1973;

(ח) חוק זכויות מבצעים ומשדרים, התשמ"ד-1984;

(ט) חוק עוולות מסחריות, התשנ"ט-1999.

(י) חוק העיצובים, התשע"ז-2017;

(5) עניין אזרחי לפי חוק החברות, התשנ"ט-1999, למעט תביעה אזרחית שבית המשפט לענייני משפחה מוסמך לדון בה, עניין אזרחי לפי סעיפים 6, 7 ו-353א לחוק האמור שיידון בבית המשפט שלו הסמכות לדון בתובענה ועניין אזרחי לפי סעיפים 354(ב1)(5) ו-359 לחוק האמור;

(6) עניין כלכלי כהגדרתו בסעיף 42א.

51. (א) בית משפט שלום ידון באלה: הסמכות [ב/28]

(1) (א) עבירות שעונשן קנס בלבד או מאסר לתקופה שאינה עולה על שבע שנים; למעט עבירות שהן עניין כלכלי לפי סעיף 42ב(א)(8), למעט העבירות המנויות בחלק א' של התוספת השניה, שעונשן מאסר לתקופה של חמש שנים או יותר, אם החליט פרקליט מחוז להעמיד עליהן אדם לדין לפני בית משפט מחוזי, למעט עבירה לפי חוק

התחרות הכלכלית, התשמ"ח-1988, למעט עבירה לפי פרק ב' או לפי סעיף 55 לחוק קידום התחרות בענפי המזון והפארם, התשע"ד-2014 ולמעט עבירה לפי סעיף 3 לחוק מאבק בארגוני פשיעה, התשס"ג-2003;

(ב) עבירות המנויות בחלק ב' לתוספת השניה, שעונשן מאסר לתקופה העולה על שבע שנים, ועבירות שהן עניין כלכלי לפי סעיף 42ב(א)(8), אם החליט פרקליט המדינה או פרקליט מחוז להעמיד עליהן אדם לדין לפני בית משפט שלום, ובלבד שלא יוטל עונש מאסר לתקופה העולה על שבע שנים;

(2) תביעות אזרחיות – למעט תביעות הנוגעות למקרקעין – כשסכום התביעה או שווי הנושא אינו עולה על 2,500,000 שקלים חדשים ביום הגשת התובענה, והוא אף אם עלה הסכום או השווי לאחר מכן מחמת שערוך, הצמדה, ריבית, הוצאות משפט ושכר טרחת עורך דין;

(3) תביעות בדבר חזקה או שימוש במקרקעין או בדבר חלוקתם או חלוקת השימוש בהם, לרבות תביעות הכרוכות בהן שנינין חזקה או שימוש במיטלטלין, יהיה שוויו של נושא התביעה אשר יהיה; אך בית משפט שלום לא ידון בתביעות בדבר חכירה לדורות ובתביעות אחרות הנוגעות למקרקעין;

(3א) (נמחקה)

(4) תביעה-שכנגד לתביעה אזרחית שנושאן אחד או שהן נובעות מאותן הנסיבות, יהיה שוויו של נושא התביעה-שכנגד אשר יהיה; היתה התביעה שכנגד עניין כלכלי כמשמעותו בסעיף 42ב, רשאי בית המשפט להעביר את התביעות לבית המשפט שהיה מוסמך לדון בתביעה

שכנגד אם ראה כי חלקו של העניין הכלכלי בתביעות משמעותי;

(5) בעניני משפחה כמשמעותם בחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995, וזאת על אף האמור בפסקאות (2) ו-(3).

(א1) על אף הוראות סעיף קטן (א)(2) ו-(3), בית משפט שלום לא ידון בעניין כלכלי כמשמעותו בסעיף 42ב, אלא בתביעה שכנגד לפי הוראת סעיף קטן (א)(4) או אם הועבר אליו מבית המשפט המחוזי לפי הוראות סעיף 42ב(א)(6) או (7); ואולם, בית משפט שלום בשבתו כבית משפט לתביעות קטנות מוסמך לדון בעניין כלכלי כמשמעותו בסעיף 42ב(א)(1)(ג), אם אותו עניין מצוי בסמכותו לפי הוראות חוק זה.

(ב) שר המשפטים, בהתייעצות עם נשיא בית המשפט העליון ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי בצו להגדיל את הסכום הנקוב בסעיף קטן (א)(2); בצו כאמור ניתן לקבוע, לכלל בתי המשפט או לבית משפט מסויים, כי ענין שהגדלת סמכות כאמור הוסיפה לבית משפט השלום ושהוגש לפני תחילתו של הצו לבית משפט מחוזי יידון בבית משפט השלום, ובלבד שטרם הוחל בו בשמיעת עדים.

(ג) בעניינים המפורטים בפסקה (5) בסעיף קטן (א) ידון בית משפט שהוסמך כאמור בחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995.

סימן ו': פומביות הדיון

פומביות הדיון [ב/38]

68. (א) בית משפט ידון בפומבי.

(ב) בית משפט רשאי לדון בענין מסויים, כולו או מקצתו, בדלתיים סגורות, אם ראה צורך בכך באחת מאלה:

(1) לשם שמירה על בטחון המדינה;

(2) לשם מניעת פגיעה ביחסי החוץ של המדינה;

(3) לשם הגנה על המוסר;

(4) לשם הגנה על עניינו של קטין או חסר ישע כהגדרתו בסעיף 368א לחוק העונשין, התשל"ז-1977 וכן אדם עם מוגבלות שכלית או אדם עם מוגבלות נפשית, כהגדרתם בחוק הליכי

חקירה והעדה (התאמה לאנשים עם מוגבלות שכלית או נפשית), התשס"ו-2005 (בחוק זה – חוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות);

(5) לשם הגנה על ענינו של מתלונן או נאשם בעבירת מין או בעבירה על פי החוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח-1998;

(6) (נמחקה)

(7) הדיון הפומבי עלול להרתיע עד מלהעיד עדות חפשית או מלהעיד בכלל.

(8) לשם הגנה על סוד מסחרי.

(9) לשם הגנה על ענינו של מתלונן או ניזוק בעבירה לפי סעיף 377א לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

(10) לשם הגנה על עד מוגן או על מידע חסוי בעניין עד מוגן, תכנית הגנה, הרשות להגנה על עדים, או עד מאוים, כמשמעותם בחוק להגנה על עדים, התשס"ט-2008.

(11) לשם הגנה על עניינו של נפגע עבירה או של עבריין מין, בהליך לפי חוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006.

(12) לשם הגנה על עניינו של חשוד בדיון בבקשה לאסור את פרסום שמו לפי סעיף 70(ה1).

(13) לשם הגנה על עניינו של מתלונן או נאשם בעבירת אלימות כלפי בן משפחה כהגדרתו בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991.

(ג) בבקשות לצווי ביניים, לצווים זמניים ולהחלטות ביניים אחרות, רשאי בית משפט לדון בדלתיים סגורות.

(ג1) בעת דיון בבקשה לדיון בדלתיים סגורות, רשאי בית המשפט, לבקשת בא כוח היועץ המשפטי לממשלה, לסטות מדיני הראיות מטעמים שיירשמו, ולקבל ראיה אף שלא בנוכחות צד לדיון או בא כוחו או בלי לגלותה להם, אם שוכנע כי גילוי הראיה עלול לפגוע בביטחון המדינה, ביחסי החוץ שלה, בשלום הציבור או בביטחונו, או לחשוף שיטות עבודה חסויות, וכי אי-גילויה עדיף על

פני גילויה לשם עשיית צדק; בית המשפט רשאי, בטרם יקבל החלטה לפי סעיף קטן זה, לעיין בראיה ולשמוע הסברים שלא בנוכחות המשיב ובא כוחו.

(ג2) בית המשפט ידון בדלתיים סגורות בעת מתן עדותו של עד שזהותו חסויה על פי תעודת חיסיון שהוצאה מכוח סעיפים 44 או 45 לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971, או על פי הוראת כל דין אחר; ואולם בית המשפט רשאי, מטעמים שיירשמו, לדון בעניין, כולו או מקצתו, בפומבי.

(ד) החליט בית משפט על עריכת דיון בדלתיים סגורות, רשאי הוא להרשות לאדם או לסוגי בני אדם להיות נוכחים בעת הדיון כולו או מקצתו ורשאי הוא להורות כאמור גם בדיון לפי סעיף קטן (ג2), מטעמים שיירשמו.

(ה) על אף הוראות סעיף 68(א) –

(1) עניני משפחה, כמשמעותם בחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995, למעט תובענות לפי חוק הירושה, התשכ"ה-1965, שעילתן אינה סכסוך בתוך המשפחה ותובענות לפי חוק השמות, התשט"ו-1956, ולפי חוק קביעת גיל, התשכ"ד-1963 – יידונו בדלתיים סגורות, אלא אם כן הורה בית המשפט לדון בענין, כולו או מקצתו, בפומבי;

(2) בית המשפט העליון הדן בערעור על החלטה או פסק דין של בית משפט לנוער כהגדרתו בחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971, וכן בית משפט הדן במעצרו של קטין, ידונו בדלתיים סגורות; ואולם רשאים בתי המשפט כאמור להרשות לאדם או לסוגי בני אדם, לרבות לנפגע העבירה הנדונה, להיות נוכחים בשעת הדיון, כולו או מקצתו; לעניין זה, "נפגע עבירה" – כהגדרתו בחוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001.

ניהול פרוטוקול

68א. (א) בדיון בבית משפט ינוהל פרוטוקול שישקף את כל הנאמר והמתרחש בדיון והנוגע למשפט, לרבות שאלות והערות בית המשפט, ואולם בקדם משפט, בישיבה מקדמית או בדיון מקדמי אחר רשאי בית המשפט,

בהסכמת בעלי הדין, לכלול בפרוטוקול את עיקרי הדברים שבדיון; בית המשפט יקבע את דרך רישום הפרוטוקול; בסעיף זה, "דיון מקדמי" – לרבות דיון שאין בו שמיעת ראיות בעל פה או שמיעת טענות בעלי הדין ושנועד לבחון את האפשרות לסיים את ההליך בהסדר מוסכם בין בעלי הדין.

(ב) בית המשפט רשאי להורות שלא יירשמו בפרוטוקול דברי גידוף, נאצה, השמצה או ביזוי, ובלבד ששוכנע כי אין טעם המצדיק את רישומם בפרוטוקול.

(ג) בעל דין זכאי לקבל, בתום הדיון או בסמוך לאחר מכן, עותק של הפרוטוקול.

(ד) בית משפט רשאי, לפי בקשת בעל דין ולאחר שנתן לשאר בעלי הדין הזדמנות לטעון את טענותיהם, לתקן רישום בפרוטוקול כדי להעמידו על דיוקו; בעל דין רשאי להגיש בקשה לתקן רישום בפרוטוקול בתוך עשרה ימים מיום שהומצא לו הפרוטוקול.

(ה) כתבי טענות וכל תעודה או מסמך שהוגשו בדיון ושבית המשפט קיבל אותם, יצורפו לפרוטוקול ויהיו חלק ממנו, למעט לעניין סעיפים קטנים (ב) עד (ד).

(ו) הוראות סעיף זה יחולו על כל דיון בבית משפט, לרבות בבית המשפט העליון, אלא אם כן נקבעה בחיקוק הוראה מפורשת אחרת באותו עניין.

הקלטת דיון

68ב. (א) ביקש בעל דין שדיון יוקלט על חשבונו, יאפשר זאת בית המשפט, אלא אם כן מצא שאין לעשות כן מטעמים מיוחדים, ובלבד שהדיון מתועד בדרך אמינה ומדויקת אחרת; החלטה שלא להיענות לבקשת בעל דין כאמור תהיה מנומקת בכתב.

(ב) הורה בית המשפט על הקלטת הדיון לבקשת בעל דין, תישמר ההקלטה בידי בית המשפט, וכל בעל דין יהיה רשאי להאזין לה.

(ג) הקלטה של הדיון לפי סעיף זה לא תיחשב פרוטוקול הדיון.

הרחקה מבית המשפט [ב/39]

69. (א) בית משפט רשאי לאסור על קטין להימצא בבית המשפט בעת הדיון ולצוות על הרחקתו.

(ב) בית משפט רשאי להרחיק אדם, שאינו בעל דין, מאולם בית המשפט בעת דיון, אם מצא, מטעמים שיירשמו, שנוכחות אותו אדם באולם תרתיע עד מלהעיד עדות חפשית או מלהעיד בכלל.

איסור פרסומים [ב/40]

70. (א) לא יפרסם אדם דבר על דיון שהתנהל בבית משפט בדלתיים סגורות אלא ברשות בית המשפט.

(ב) לא יצלם אדם באולם בית משפט ולא יפרסם תצלום כזה אלא ברשות בית המשפט.

(ג) לא יפרסם אדם בלי רשות בית המשפט פרסום בעניינו של קטין כאמור בסעיף 24(א)(1) לחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960.

(ג1) לא יפרסם אדם שם או מספר זהות של בעל דין התובע פיצויים בשל נזקי גוף, למעט פיצויים בשל עוגמת נפש, אלא אם כן ניתנה הסכמתו של אותו בעל דין לפני הפרסום או ברשות בית המשפט.

(ד) בית משפט רשאי לאסור כל פרסום בקשר לדיוני בית המשפט, במידה שהוא רואה צורך בכך לשם הגנה על בטחונו של בעל דין, עד או אדם אחר ששמו הוזכר בדיון או לשם מניעת פגיעה חמורה בפרטיות של אחד מהם, לשם מניעת פגיעה בפרטיות של אדם בשל חשיפת מידע רפואי עליו או לשם מניעת פגיעה בפרטיותו של אדם עם מוגבלות שכלית או של אדם עם מוגבלות נפשית, כהגדרתם בחוק הליכי חקירה והעדה של אנשים עם מוגבלות, של אחד מהם.

(ד1) (1) לא יפרסם אדם שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום, עד תום 48 שעות מהמועד שבו התייצב החשוד לחקירה או שהיה עליו להתייצב לחקירה, או עד סיומו של הדיון הראשון שהתקיים לפני שופט בעניינו, לפי המוקדם מביניהם; לעניין זה לא יובאו שבתות ומועדים במניין השעות;

(2) על אף הוראות פסקה (1), לא יחול איסור פרסום שמו של חשוד בכל אחד מהמקרים המפורטים להלן:

(א) בית המשפט התיר את פרסום שמו של החשוד בשל העניין הציבורי

שבפרסום, ובלבד שניתנה לחשוד הזדמנות להשמיע את טענותיו בעניין;

(ב) רשות חוקרת פרסמה או ביקשה לפרסם את שם החשוד, לאחר שקצין בדרגת ניצב משנה ומעלה מאגף חקירות ומודיעין במשטרת ישראל, או עובד ציבור האחראי על תחום חקירות ומודיעין ברשות חוקרת אחרת, לפי העניין, אישר כי בנסיבות העניין, מטעמים מיוחדים שנרשמו, התקיימו שני אלה:

(1) הפרסום נדרש לצורך איתור חשוד או עד, תפיסת עבריין נמלט, אזהרת הציבור מפני אדם העלול לסכנו או לצורך חיוני אחר;

(2) עיכוב הפרסום שייגרם מהצורך בקבלת אישור בית המשפט לפי פסקת משנה (א), עלול לסכל את מטרת הפרסום האמורה בפסקת משנה (1);

(ג) החשוד ביקש לפרסם את שמו או הסכים לפרסום שמו, ובלבד שהבקשה או ההסכמה ניתנו בידי החשוד עצמו או על ידי בא כוחו, בכתב.

(ה) בית משפט רשאי לאסור פרסום שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום, או פרט אחר מפרטי החקירה, אם הדבר עלול לפגוע בחקירה שעל פי דין; אסר בית המשפט כאמור, יפקע האיסור עם הגשת כתב האישום נגד החשוד, אלא אם כן קבע בית המשפט אחרת.

(ה1) (1) בית משפט רשאי לאסור פרסום שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום או פרט אחר מפרטי החקירה, אם ראה כי הדבר עלול לגרום לחשוד נזק חמור ובית המשפט סבר כי יש להעדיף את מניעת הנזק על פני הענין הציבורי

שבפרסום; הורה בית המשפט על איסור פרסום שמו של חשוד שטרם הוגש נגדו כתב אישום, יפקע האיסור עם הגשת כתב האישום נגד החשוד, אלא אם כן קבע בית המשפט אחרת;

(2) הרשות החוקרת תיידע חשוד שהוא עצור ואינו מיוצג בדבר זכותו לבקש מבית המשפט לאסור את פרסום שמו לפי הוראות סעיף זה וכן תאפשר לו להגיש בקשה לאיסור פרסום שמו באמצעותה, לפי הטופס שבתוספת הרביעית, ותיידע את החשוד בדבר אפשרות זו לא יאוחר מ-24 שעות מעת מעצרו או לפני שהובא לפני שופט – המוקדם מביניהם; לעניין זה לא יובאו שבתות ומועדים במניין השעות;

(3) שר המשפטים, בהתייעצות עם השר לביטחון הפנים ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע הוראות לביצוע פסקה (2).

(ה2) לענין סעיף זה – "חשוד" – מי שנפתחה נגדו חקירה פלילית; "רשות חוקרת" – משטרת ישראל או רשות חוקרת אחרת המוסמכת לחקור על פי דין; "שם של חשוד" – לרבות כל פרט אחר שיש בו כדי לזהות את החשוד.

(ה3) (1) לא יפרסם אדם שם של חשוד או שם של נאשם, לרבות כל פרט אחר שיש בו כדי לזהותו, שהתקיימו בעניינו הנסיבות כאמור בסעיף 325(ו3) לחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, והוא שוטר משמר הגבול, שוטר אחר – לעניין פעילות מבצעית למניעת פעילות חבלנית עוינת בלבד, או אדם שעבר עבירה בהיותו חייל כהגדרתו בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955, והחוק האמור חדל לחול עליו לגבי אותה עבירה;

(2) הוראות סעיף קטן (ד1)(2) יחולו לעניין סעיף קטן זה, בשינויים המחויבים, ובשינוי זה: הוראות סעיף קטן (ד1)(2)(ב) יחולו לעניין חשוד בלבד;

(3) איסור פרסום לפי סעיף קטן זה לא יחול על גורם שהיועץ המשפטי לממשלה הסמיך לכך או על אדם מטעם אותו גורם, המעביר שם של חשוד או שם של נאשם לרשות שלטונית זרה או לרשות שיפוטית זרה; העברת שם של חשוד או שם של נאשם כאמור תהיה בהסכמת הרשות החוקרת או הפרקליט הצבאי הראשי, לפי העניין.

(ו) העובר על הוראה מהוראות סעיף זה, למעט סעיף קטן (ג), דינו – מאסר ששה חדשים; העובר על הוראות סעיף קטן (ג), דינו כדין מי שפרסם פרסום לפי סעיף 24(א)(1) לחוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960.

סימן ז': הוראות כלליות

סמכות כללית לתת סעד [ב/34]

75. כל בית משפט הדן בענין אזרחי מוסמך לתת פסק דין הצהרתי, צו עשה, צו לא-תעשה, צו ביצוע בעין וכל סעד אחר, ככל שיראה לנכון בנסיבות שלפניו.

סמכות נגררת [ב/35]

76. הובא ענין כדין לפני בית משפט והתעוררה בו דרך אגב שאלה שהכרעתה דרושה לבירור הענין, רשאי בית המשפט להכריע בה לצורך אותו ענין אף אם הענין שבשאלה הוא בסמכותו הייחודית של בית משפט אחר או של בית דין אחר.

העברת ענין למקום אחר [ב/36]

78. (א) הליך מסוים שהובא או שיש להביאו לפני בית משפט מחוזי או בית משפט שלום במקום אחד, רשאי נשיא בית המשפט העליון או שופט אחר של בית המשפט העליון שהוא הסמיכו לכך להורות שיהיה נידון בבית משפט של אותה דרגה במקום אחר; ובלבד שלא תינתן הוראה לפי סעיף זה לאחר התחלת הדיון אלא בהסכמת השופט שהחל לדון בו.

(ב) בהחלטה לפי סעיף קטן (א) ישקול נשיא בית המשפט העליון או שופט אחר של בית המשפט העליון שהוא הסמיכו לכך, לפי העניין, את מידת הפגיעה הצפויה בבעלי הדין כתוצאה מההעברה, את המרחק בין בית המשפט שממנו הועבר ההליך לבין בית המשפט שאליו הועבר ואת הבטחת נגישותם של בעלי הדין לבית המשפט.

(ג) בית המשפט שאליו הועבר עניין כאמור, לא יעבירנו עוד.

העברת הליכים אזרחיים והליכים בעבירות תעבורה למקום אחר

78א. (א) מנהל בתי המשפט רשאי להעביר הליכים אזרחיים והליכים בעבירות תעבורה שהוגשו לבית משפט מסוים וטרם החל הדיון בהם, לבית משפט אחר של אותה דרגה, בין באותו אזור שיפוט ובין באזור שיפוט סמוך, כדי לאזן את חלוקת עומס הדיונים בין בתי המשפט, ובלבד שהמרחק בין בתי המשפט אינו עולה על 60 קילומטרים; החלטת מנהל בתי המשפט להעביר את אותם הליכים טעונה הסמכה של נשיא בית המשפט העליון שאושרה בידי שר המשפטים, ולעניין הליכים בעבירות תעבורה – גם התייעצות עם המפקח הכללי של המשטרה או מי שהוא הסמיכו לכך.

(ב) מנהל בתי המשפט יפרסם הודעה ברשומות ובאתר האינטרנט של הנהלת בתי המשפט בדבר העברת הליכים כאמור בסעיף קטן (א).

(ג) (1) בעל דין הרואה את עצמו נפגע מהחלטת מנהל בתי המשפט כאמור בסעיף קטן (א), רשאי לבקש ממנו לעיין מחדש בהחלטה;

(2) בהחלטה בבקשה לעיון מחדש לפי פסקה (1), ישקול מנהל בתי המשפט את מידת הפגיעה הצפויה בבעלי הדין כתוצאה מההעברה ואת הבטחת נגישותם של בעלי הדין לבית המשפט;

(3) על החלטה כאמור בפסקה (2) ניתן לערער לפני נשיא בית המשפט העליון או שופט אחר של בית המשפט העליון שהוא הסמיכו לכך.

(ד) (1) תיק שהועבר לפי סעיפים 49, 78 או 79, מנהל בתי המשפט לא יעבירנו עוד;

(2) תיק שהועבר לפי סעיף זה, מנהל בתי המשפט או בית המשפט שאליו הועבר, לא יעבירנו עוד.

(ה) בסעיף זה, "התחלת הדיון" ו"הליכים בעבירות תעבורה" – כהגדרתם בסעיף 49(ד).

סעד בשל חוסר סמכות [ב/37]

79. (א) מצא בית משפט שאין הוא יכול לדון בענין שלפניו מחמת שאינו בסמכותו המקומית או הענינית, והוא בסמכותו של בית משפט או של בית דין אחר, רשאי הוא להעבירו לבית המשפט או לבית הדין האחר, והלה ידון

בו כאילו הובא לפניו מלכתחילה, ורשאי הוא לדון בו מן השלב שאליו הגיע בית המשפט הקודם.

(ב) בית המשפט או בית הדין שאליו הועבר ענין כאמור, לא יעבירנו עוד.

פשרה

79א. (א) בית משפט הדן בענין אזרחי רשאי, בהסכמת בעלי הדין, לפסוק בענין שלפניו, כולו או מקצתו, בדרך של פשרה.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מסמכותו של בית המשפט להציע לבעלי הדין הסדר פשרה או לתת, לבקשת בעלי הדין, תוקף של פסק דין להסדר פשרה שעשו ביניהם.

בוררות

79ב. (א) בית משפט הדן בענין אזרחי רשאי, בהסכמת בעלי הדין, להעביר ענין שלפניו, כולו או מקצתו, לבוררות, וכן רשאי הוא, בהסכמתם, להגדיר את תנאי הבוררות.

(ב) בעלי הדין, באישור בית המשפט, ימנו את הבורר; לא באו בעלי הדין לידי הסכמה על הבורר, רשאי בית המשפט למנותו מתוך רשימה שהגישו לו בעלי הדין, או לפי בחירתו – באין רשימה כזו.

(ג) הוראות חוק הבוררות, התשכ"ח-1968, יחולו על בוררות לפי סעיף זה.

(ד) על אף האמור בסעיפים (ב) ו-(ג), התקיימו התנאים לתחולה לפי סעיף 3 לחוק הבוררות המסחרית הבין-לאומית, התשפ"ד-2024, יחולו על הבוררות הוראות החוק האמור.

גישור

79ג. (א) בסעיף זה –

"גישור" – הליך שבו נועד מגשר עם בעלי הדין, כדי להביאם לידי הסכמה ליישוב הסכסוך, מבלי שיש בידו סמכות להכריע בו;

"אמנת סינגפור" – אמנת סינגפור בדבר הסדרי גישור בין-לאומיים שנחתמה ביום ו' באב התשע"ט (7 באוגוסט 2019);

"הסדר גישור" – הסכם בין בעלי הדין על יישוב סכסוך שביניהם שהושג בסיומו של הליך גישור;

"מגשר" – מי שתפקידו לסייע בידי בעלי הדין להגיע להסכמה על יישוב סכסוך שביניהם בהליך גישור בדרך של ניהול משא ומתן חופשי.

(ב) בית המשפט רשאי, בהסכמת בעלי הדין, להעביר תובענה לגישור.

(ג) בהליך הגישור רשאי מגשר להיוועד עם בעלי הדין, יחד או לחוד, ועם כל מי שקשור לסכסוך; ורשאי הוא להיפגש עם בעל דין, בהסכמתו, בלי עורך דינו.

(ד) דברים שנמסרו במסגרת הליך גישור לא ישמשו ראיה בהליך משפטי אזרחי.

(ה) העביר בית המשפט ענין לגישור, יעכב את ההליכים שלפניו לתקופה שיקבע, ורשאי הוא להאריך את התקופה בהסכמת בעלי הדין.

(ו) לא הגיעו בעלי הדין להסדר גישור עד תום התקופה האמורה בסעיף קטן (ה), יחודשו ההליכים בבית המשפט; אולם רשאי בית המשפט, על-פי בקשה של המגשר או של בעל דין, לחדשם בכל עת לפני תום התקופה האמורה.

(ז) הגיעו בעלי הדין להסדר גישור, יודיע על כך המגשר לבית המשפט, ובית המשפט יהיה רשאי ליתן להסדר תוקף של פסק דין.

(ח) הגיעו צדדים לסכסוך להסכמה על יישוב הסכסוך שביניהם בגישור שנערך לפי חוק זה, רשאי בית המשפט המוסמך לדון בתובענה נושא הסכסוך לתת להסדר הגישור שהושג ביניהם תוקף של פסק דין, אף אם לא הוגשה תובענה באותו סכסוך.

(ט) בקשה לתת תוקף של פסק דין להסדר גישור שחלה עליו אמנת סינגפור או בקשה להכיר בהסדר כאמור כטענת הגנה בהליך לפני בית משפט תוגש ותידון בהתאם להוראות האמנה האמורה, ובלבד שהצדדים להסדר הגישור הסכימו על החלת האמנה; בקשה לתת תוקף של פסק דין להסדר כאמור תוגש לבית המשפט המוסמך לדון בתובענה נושא ההסדר.

תקנות לענין בוררות וגישור

79ד. (א) שר המשפטים רשאי להסדיר בתקנות –

(1) סדרי מינוי בורר או מגשר;

(2) סדרים וכללים בהליך גישור וניהולו;

(2א) הכשירות, הכישורים והניסיון הנדרשים ממגשר המבקש להיכלל ברשימת המגשרים כאמור בפסקה (2ב), לרבות השכלה והכשרה בגישור;

(2ב) רשימת מגשרים שתעמוד לרשות בתי המשפט ובה פרטים לענין המגשר, לרבות הנושאים שבהם הוא מתמחה והערכת מיומנותו;

(3) התעריף המקסימלי לשכר טרחה שישולם לבורר או למגשר על ידי בעלי הדין;

(4) הטלת הוצאות בהליכי בוררות ופישור, והערכתן.

(5) אגרות לענין רישום ברשימת המגשרים והערכת מיומנות כאמור בפסקה (2ב).

(6) סדרי דין והוראות לשם ביצוע אמנת סינגפור כאמור בסעיף 79ג(ט).

(ב) תקנות לפי סעיף קטן (א)(2א), (3), (5) ו-(6) טעונות אישורה של ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

בית משפט שנחלקו בו הדעות

80. (א) בית משפט הדן במותב ונחלקו דעות השופטים, תכריע דעת הרוב.

(ב) באין רוב לדעה אחת בענין אזרחי, תכריע דעת אב-בית-הדין.

(ג) באין רוב לדעה אחת בענין פלילי –

(1) יראה בית המשפט אם יש רוב דעות לגבי כל ממצא עובדתי, יסוד מיסודות העבירה או נושא אחר, המחייבים הכרעה לחיוב או לזיכוי, ויכריע בהתאם;

(2) לא היתה דעת רוב לענין סוג העונש או מידתו, תצורף הדעה המחמירה יותר לדעה המקילה הקרובה אליה; נחלקו הדעות לגבי החומרה של סוג העונש או מידתו, תכריע דעת אב-בית-הדין.

תיקון טעות בפסק דין [ב/37א]

81. (א) מצא בית משפט כי נפלה טעות בפסק דין או בהחלטה אחרת שנתן, רשאי הוא, תוך עשרים ואחד ימים מיום נתינתם, לתקנם בהחלטה מנומקת, ורשאי הוא לשמוע טענות בעלי הדין לענין זה; לענין זה, "טעות" – טעות

לשון, טעות בחישוב, פליטת קולמוס, השמטה מקרית, הוספת דבר באקראי וכיוצא באלה.

(ב) בהסכמת בעלי הדין רשאי בית המשפט להחליט בכל עת על כל תיקון בפסק דין או בהחלטה אחרת שנתן.

(ג) תוקנו פסק דין או החלטה אחרת כאמור בסעיף קטן (א) יראו, לענין ערעור, את מועד החלטת התיקון כמועד מתן פסק הדין או ההחלטה האחרת.

(ד) החלטה לפי סעיף קטן (א) אינה ניתנת לערעור אלא בערעור על פסק הדין או ההחלטה האחרת.

חוק בית המשפט לעניני משפחה, תשנ"ה-1995

הגדרות

1. בחוק זה, "עניני משפחה" – אחת מאלה:

(1) תובענה בעניני המעמד האישי, כמשמעותם בדברי המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922-1947, למעט הנהלת נכסי אנשים נעדרים;

(2) תובענה אזרחית בין אדם או עזבונו לבין בן משפחתו, או עזבונו, שעילתה סכסוך בתוך המשפחה, יהא נושאה או שוויה אשר יהא; לענין פסקה זו –

"בן משפחתו" –

(א) בן זוגו, לרבות הידועה בציבור כאישתו, בן זוגו לשעבר, בן זוגו שנישואיו עמו פקעו ובלבד שנושא התובענה נובע מהקשר שהיה ביניהם בתקופה שבה היו בני זוג;

(ב) ילדו, לרבות ילדו של בן זוגו;

(ג) הוריו, הורי בן זוגו או בני זוגם;

(ד) נכדו;

(ה) הורי הוריו;

(ו) אחיו ואחיותיו, שלו או של בן זוגו;

"הורה" – לרבות הורה מאמץ או אפוטרופוס;

(3) תובענה למזונות או למדור;

(4) תובענה לאבהות או לאמהות;

(5) תובענה בענין החזרתו של קטין חטוף, לרבות תובענה לפי חוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), התשנ"א-1991;

(6) תובענה לפי חוקים אלה:

(א) חוק גיל הנישואין, התש"י-1950;

(ב) חוק השמות, התשט"ו-1956;

(ג) חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962, ובכללה זכויות משמורת,

חינוך, ביקור, הבטחת קשר בין קטין להורהו או יציאת קטין מן הארץ;

(ד) חוק קביעת גיל, התשכ"ד-1963;

(ה) חוק הירושה, התשכ"ה-1965, לרבות תובענה שעילתה סכסוך בקשר לירושה, יהיו הצדדים אשר יהיו;

(ו) חוק שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים), התשכ"ט-1969;

(ז) חוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973;

(ח) חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981;

(ט) חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991.

(י) חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור ההסכם ומעמד היילוד), התשנ"ו-1996;

(7) הליך לפי סעיף 20 לחוק להגנה על עדים, התשס"ט-2008.

(8) הליך לפי סעיף 36 לחוק תרומת ביציות, התש"ע-2010.

כינון בית המשפט לעניני משפחה

2. (א) שר המשפטים, בהסכמת נשיא בית המשפט העליון, רשאי להסמיך בצו בית משפט שלום מסוים לשבת כבית משפט לעניני משפחה, אשר ידון בעניני משפחה, ולקבוע את תחום שיפוטו לצורך חוק זה; צו כאמור יכול שיסמיך את בית המשפט לדון בכל העניינים או בחלקם.

(ב) שר המשפטים, בהסכמת נשיא בית המשפט העליון, רשאי למנות שופטים מבין שופטי בית משפט השלום, שידונו בבית המשפט לעניני משפחה, וכן למנות סגן נשיא לעניני משפחה; על מינוי של סגן נשיא לעניני משפחה ועל כהונתו יחולו הוראות סעיף 9(ב) ו-(ג) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, החלות על מינויו וכהונתו של סגן נשיא בית משפט שלום.

(ג) כשיר להתמנות לשופט בית משפט לעניני משפחה מי שהינו בעל ידע ונסיון מקצועי בתחום זה.

(ד) הוראות חוק זה אינן באות לגרוע מסמכותו של שופט בית משפט לעניני משפחה לדון בענינים הנדונים בבית משפט השלום.

(ה) נשיא בית המשפט העליון, באישור שר המשפטים, רשאי למנות שופט, או אדם הכשיר להתמנות שופט של בית משפט שלום, לרשם של בית משפט לעניני משפחה, ודינו כדין רשם של בית משפט שלום.

(ו) שר המשפטים, בהסכמת נשיא בית המשפט העליון, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי לקבוע בצו ענינים נוספים שבית המשפט לעניני משפחה יהיה מוסמך לדון בהם על פי חוק זה.

סמכות בית המשפט לעניני משפחה

3. (א) עניני משפחה לפי חוק זה יידונו בבית המשפט לעניני משפחה.

(ב) בית המשפט לעניני משפחה יהא מוסמך לדון בתובענה לאכיפה של פסק חוץ בעניני משפחה או להכרה בו.

(ב1) על אף הוראות סעיף 25, בית המשפט לעניני משפחה יהא גם הוא מוסמך לדון בעניני משפחה של מי שנקבעה לגביו סמכות שיפוט ייחודית בסימנים 52 או 54 לדבר המלך במועצה על ארץ ישראל 1922-1947, למעט עניני נישואין וגירושין.

(ג) כל ענין שלגביו נתונה לבית המשפט לעניני משפחה סמכות לפי חוק זה, גם אישור הסכם בקשר אליו במשמע, אף אם אינה תלויה ועומדת אותה שעה תובענה לגביו, ובית המשפט יהיה רשאי ליתן להסכם תוקף של פסק דין.

(ד) בענין מעניני המשפחה הנוגע לקטין, רשאי עובד סוציאלי שמונה לפי חוק, באמצעות או באישור היועץ המשפטי לממשלה או בא כוחו, להגיש תובענה לפי חוק זה; וכן רשאי הקטין, בעצמו או על ידי ידיד קרוב, להגיש תובענה כאמור בכל ענין שבו עלולה זכותו להיפגע פגיעה של ממש; לענין סעיף זה –

"הגשת תובענה" – לרבות הגשת בקשה במסגרת תובענה שהוגשה על ידי אחר ולרבות הופעה בבית המשפט;

"עובד סוציאלי שמונה לפי חוק" – עובד סוציאלי שמונה לפי כל אחד מהחוקים המפורטים להלן, לפי העניין:

(1) חוק גיל הנישואין, התש"י-1950;

(2) חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955;

(3) חוק שירותי הסעד, התשי"ח-1958 ;

(4) חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 ;

(5) חוק ההגנה על חוסים, התשכ"ו-1966 ;

(6) חוק הסעד (טיפול באנשים עם מוגבלות שכלית-התפתחותית), התשכ"ט-1969 ;

(7) חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981 ;

(8) חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), התשנ"ו-1996.

הוראות נוספות בענין סמכות

4. (א) בשבתו כבית משפט לעניני משפחה יהיו נתונות לבית המשפט אף הסמכויות הנתונות לבית משפט לנוער לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960.

(ב) (בוטל)

(ג) מתן צו לפי חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, יכול שיידון בבית משפט שלום שאינו בית משפט לעניני משפחה.

(ד) ערעור על החלטה אחרת של רשם לפי סעיף 96(ב) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, בתובענה בעניני משפחה, או ערעור על החלטה או צו של ראש הוצאה לפועל לגבי ביצוע פסק דין בעניני משפחה יידון לפני בית המשפט לעניני משפחה, בפני שופט אחד; לענין סעיף זה, "פסק דין" – כמשמעו בחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967.

יחידת סיוע בבית המשפט לעניני משפחה

5. (א) שר המשפטים ושר העבודה והרווחה יקימו בצו באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, יחידת סיוע בבית המשפט לעניני משפחה, אשר תיתן לבעלי הדין, בעצמה או באמצעות אחרים, לפי הוראות סעיף זה, שירותי אבחון, ייעוץ, טיפול וגישור בעניני משפחה, לרבות העמדת מומחים לרשות בית המשפט, ויקבעו את דרכי הפעלתה של יחידת הסיוע וכללים לסדרי עבודתה.

(ב) שר העבודה והרווחה, בהסכמת שר המשפטים, יקבע בצו את כישוריהם המקצועיים של עובדי יחידת הסיוע ודרכי הפיקוח המקצועי עליהם.

(ג) בית המשפט לעניני משפחה רשאי להפנות בעל דין ליחידת הסיוע, הכל כפי שיפרט בהחלטתו, ורשאי הוא להורות ליחידת הסיוע להגיש חוות דעת בכתב, בעניין הנדון לפניו, ככל שהדבר נדרש לצורך מיידי, ובלבד שאין אפשרות סבירה לקבל תסקיר בעניין זה מאת עובד סוציאלי; סירב בעל דין להופיע בפני יחידת הסיוע, יודיע על כך בכתב לבית המשפט תוך 15 ימים מיום ההפניה; בסעיף קטן זה, "עובד סוציאלי" – עובד סוציאלי שמונה לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960 או לעניין חוק הסעד (סדרי דין בענייני קטינים, חולי נפש ונעדרים), התשט"ו-1955.

(ד) מבלי לגרוע מהוראות כל חוק, רשאי רשם של בית המשפט לעניני משפחה להפנות ליחידת הסיוע, כאמור בסעיף קטן (ג).

(ה) בית המשפט לעניני משפחה או רשם של בית המשפט לעניני משפחה, רשאי, מטעמים שיירשמו, להפנות ליחידת הסיוע גם בן משפחתו של בעל דין בתובענה בעניני משפחה שהוגשה לבית המשפט, ובלבד שאותו בן משפחה הסכים לכך; לענין זה, "בן משפחתו" – כהגדרתו בסעיף 1, בפסקה (2) להגדרה "עניני משפחה".

(ו) אין בהפניה ליחידת הסיוע, במתן שירותים על ידה לפי סעיף 5, בגיבוש הסכם בסיועה, וכן בהסכמת בעלי הדין לכל אלה, כדי להקנות לבית המשפט סמכות לדון בנושא שלא היה בסמכותו בטרם ההפניה ליחידת הסיוע; אין באמור בסעיף קטן זה כדי לגרוע מהוראות הדין בעניין הקניית סמכות באמצעות בקשה ליישוב סכסוך.

איסור פרסום, חיסיון ואי-קבילות של מידע שנמסר ליחידת הסיוע

5א. (א) דברים שנאמרו ומידע שנמסר ליחידת הסיוע יראו אותם לעניין איסור פרסום כדברים שנאמרו לפני בית משפט הדן בדלתיים סגורות.

(ב) טענות בדבר ההשתתפות בדיון ביחידת הסיוע, מהלך הדיון בה או הפסקתו, לא יובאו בחשבון על ידי בית המשפט.

(ג) אין אדם חייב למסור ובית משפט, בית דין, או כל רשות או אדם המוסמכים על פי דין לגבות ראיות, לא יקבלו,

דברים שנאמרו ומידע שנמסר ליחידת הסיוע, אלא אם כן מתקיים אחד מאלה:

(1) הדברים או המידע נאמרו או נמסרו ליחידת הסיוע לצורך מתן חוות דעת, לבקשת בית המשפט, ובית המשפט הודיע לבעלי הדין, מראש, כי לא יחול חיסיון על הדברים או המידע כאמור;

(2) כל בעלי הדין ומי שהופנה ליחידת הסיוע לפי סעיף 5(ה) ויתרו בכתב על החיסיון.

(ד) על אף הוראות סעיף קטן (ג)(2), פעל עובד יחידת הסיוע ליישוב סכסוך בדרך של גישור, לא יובאו דברים שנאמרו על ידי אותו עובד, לפני בית משפט, לפני בית דין או לפני כל רשות או אדם המוסמכים על פי דין לגבות ראיות, אלא בהסכמתו, נוסף על הוויתור על חיסיון מאת בעלי הדין ומי שהופנה ליחידת הסיוע, הנדרש לפי סעיף קטן (ג)(2).

(ה) הוראות סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) לא יחולו על דברים שנאמרו ומידע שנמסר ליחידת הסיוע, שמהם עולה חשש כי נעברה או עומדת להתבצע עבירה בקטין או בחסר ישע בנסיבות שבהן חלה חובת דיווח לפי סעיף 368ד(ב) לחוק העונשין, התשל"ז-1977, שמהם עולה חשש כי התקיימה העילה למתן צו הגנה לפי סעיף 3(2) לחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991, או שמהם עולה חשש לפגיעה בשלומו הנפשי או הגופני של הקטין ומסירת המידע דרושה לשם מניעת פגיעה כאמור, לשם מניעת החמרתה או הישנותה או לשם טיפול בקטין בקשר לפגיעה כאמור.

(ו) דברים שהיה אפשר להציגם לפני בית משפט, לפני בית דין או לפני כל רשות או אדם המוסמכים על פי דין לגבות ראיות, בלא קשר להליך ביחידת הסיוע, לא יהיו חסויים רק בשל כך שהובאו לפני יחידת הסיוע.

(ז) על אף הוראות סעיפים קטנים (ג) ו-(ד), בהליך פלילי יחולו הוראות פרק ג' לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971.

איחוד תיקים

6. (א) הוגשו תובענות בעניני משפחה לכמה בתי משפט באותו אזור שיפוט, יידונו התובענות יחדיו בבית המשפט לעניני

משפחה שיקבע נשיא בית משפט השלום או סגן הנשיא לעניני משפחה, לפי סעיף 49(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.

(ב) הוגשו תובענות כאמור לבתי משפט באזורי שיפוט שונים, רשאי נשיא בית המשפט העליון או המשנה לנשיא להורות על העברת הדיון לבית המשפט לעניני משפחה שיקבע, שידון בהם יחדיו.

(ג) נשיא בית משפט השלום או סגן הנשיא לעניני משפחה רשאי להורות, שסוג תובענות בעניני משפחה יידונו בבית משפט לעניני משפחה, שיקבע.

(ד) תובענה חדשה בעניני משפחה תוגש על ידי בעלי הדין לאותו בית משפט לעניני משפחה שדן בתובענה קודמת בענינם, אלא אם כן הורה נשיא בית משפט השלום או סגן הנשיא לעניני משפחה, אחרת.

(ה) הוגשה תובענה לבית משפט לעניני משפחה והוגשה תובענה אחרת לבית משפט אחר, לגבי ענין שנדון בתובענה בבית המשפט לעניני משפחה, רשאי בית המשפט לעניני משפחה להורות על צירוף התובענות ולדון בהן יחדיו, יהא נושא התובענה האחרת או שוויה אשר יהא, אם לדעתו הצדק והתועלת בצירוף התובענות עולים על הפגיעה בענינו של אדם אחר שהוא צד לתובענה; החל הדיון בתובענה בבית המשפט האחר, לא תצורף התובענה כאמור אלא בהסכמת השופט שהחל לדון בה.

(ו) בית משפט לעניני משפחה רשאי לצרף לתובענה מי שלצורך בירור התובענה והכרעה בסכסוך נדרש שיהיה צד לה, יהא נושא התובענה או שוויה אשר יהא.

(ז) היתה תובענה תלויה ועומדת בבית משפט לעניני משפחה בענינו של קטין, והוגשה תובענה בענינו לבית משפט לנוער על פי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960, יועבר הדיון בתובענה לבית המשפט לעניני משפחה.

(ח) נשיא בית משפט השלום רשאי להורות כי תובענה שהוגשה לבית משפט לנוער, לפי חוק הנוער (טיפול והשגחה), התש"ך-1960, ואשר קדמה להגשת תובענה לבית המשפט לעניני משפחה, תועבר לדיון לבית

המשפט לעניני משפחה, אם יש בה כדי להשפיע על ענינו של הקטין הנדון בבית משפט לעניני משפחה.

(ט) הועבר הענין כאמור בסעיפים קטנים (ז) ו-(ח), רשאי בית המשפט לעניני משפחה להמשיך לדון בו, מן השלב שבית המשפט לנוער הגיע אליו.

הליכי ביצוע

7. הליכי ביצוע בתובענה לאיזון משאבים בין בני זוג או בתובענה לפירוק שיתוף בנכס של בני זוג או בתובענה בענינו של קטין, למעט בעניני רכושו, יבוצעו על פי החלטת בית המשפט לעניני משפחה ובפיקוחו, זולת אם הורה בית המשפט על ביצועם באמצעות לשכת ההוצאה לפועל; כן רשאי בית המשפט להורות על ביצועם בדרך אחרת הנראית לו יעילה וצודקת יותר בנסיבות הענין.

סדרי דין וראיות

8. (א) בכל ענין של דיני ראיות וסדרי דין, שאין עליו הוראה אחרת, לפי חוק זה, ינהג בית המשפט בדרך הנראית לו הטובה ביותר לעשיית משפט צדק; אין בהוראה זו כדי לגרוע מכללי חסיונות עדים או כללי ראיות חסויות.

(ב) בית המשפט לעניני משפחה רשאי לשמוע עדות של קטין שלא בנוכחות איש או בנוכחות מי שבית המשפט התיר לו להיות בדיון, וכן רשאי הוא להורות על הפסקת שמיעת עדותו של קטין או למנוע את חקירתו אם הוא סבור שעלול להיגרם נזק לקטין.

(ג) מונה מומחה או יועץ מטעם בית המשפט, לא יהיה בעל דין רשאי להביא עדות נוספת של מומחה מטעמו, אלא ברשות בית המשפט.

(ד) הוראות סעיף זה יחולו גם על בית משפט שלום בדונו בתובענות לפי חוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991.

(ה) הוראות סעיף זה לא יחולו על תובענה לפי חוק הירושה, התשכ"ה-1965, שעילתה אינה סכסוך בתוך המשפחה.

ערעור

9. לבית משפט הדן בערעור על פסק דין או על החלטה של בית משפט לעניני משפחה, יהיו הסמכויות הנתונות, לפי חוק זה, לבית המשפט לעניני משפחה, לרבות שמיעת עדויות או הבאת ראיות נוספות, אם הוא סבור שהדבר דרוש לבירור הערעור.

תיקון חוק בתי המשפט – מס' 21

10. בחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 –

(1) בסעיף 37, בסעיף קטן (ב), אחרי פסקה (5) יבוא:

"(6) ערעורים על פסקי דין של בית משפט לעניני משפחה, למעט ערעורים על פסק דין שכולו או חלקו בעניני ירושה, אבהות או אמהות, אימוץ, זכויות משמורת או החזרתו של קטין חטוף.";

(2) בסעיף 40, בפסקה (1), בסופה יבוא: "ואולם אם היתה התביעה שכנגד בסמכותו של בית משפט לעניני משפחה, רשאי בית המשפט להעביר את התביעות לבית משפט לעניני משפחה שבאזור שיפוטו היתה מוגשת התביעה שכנגד, יהא שוויה אשר יהא, אם לדעתו הצדק והתועלת בהעברה עולים על הפגיעה בענינו של אדם אחר שהוא צד לתובענה;";

(3) בסעיף 51 –

(א) בסעיף קטן (א) –

(1) פסקה (3א) – תימחק;

(2) אחרי פסקה (4) יבוא:

"(5) בעניני משפחה כמשמעותם בחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995, וזאת על אף האמור בפסקאות (2) ו-(3)".

(ב) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) בענינים המפורטים בפסקה (5) בסעיף קטן (א) ידון בית משפט שהוסמך כאמור בחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995.";

(4) בסעיף 68 –

(א) פסקה (6) – תימחק;

(ב) אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"(ה) על אף הוראות סעיף 68(א), עניני משפחה, כמשמעותם בחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995, למעט תובענות לפי חוק הירושה, התשכ"ה-1965, שעילתן אינה סכסוך בתוך המשפחה ותובענות לפי חוק השמות, התשט"ו-1956, ולפי חוק קביעת גיל, התשכ"ד-1963 – יידונו בדלתיים סגורות, אלא אם כן הורה בית המשפט לדון בענין, כולו או מקצתו, בפומבי.";

(5) סעיפים 92 ו-93 – בטלים.

11. בסימן 64(I) לדברי המלך במועצה על ארץ-ישראל, 1922-1947, בכל מקום, במקום "בתי המשפט המחוזיים" יבוא "בתי המשפט האזרחיים". תיקון דברי המלך במועצה על ארץ-ישראל

12. בסעיף 5 לחוק גיל הנישואין, התש"י-1950, במקום "בית משפט מחוזי" יבוא "בית משפט לעניני משפחה". תיקון חוק גיל הנישואין – מס' 3

13. בסעיף 1 לחוק שירותי הסעד, התשי"ח-1958, בהגדרת "בית משפט", לפני "לרבות בית דין" יבוא "בית המשפט לעניני משפחה". תיקון חוק שירותי הסעד – מס' 4

14. בסעיף 18 לחוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות), התשי"ט-1959, במקום "בית המשפט המחוזי" יבוא "בית המשפט לעניני המשפחה". תיקון חוק לתיקון דיני המשפחה (מזונות) – מס' 3

15. בחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962 – תיקון חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות – מס' 9

(1) סעיפים 73 ו-75 – בטלים;

(2) בסעיף 78, במקום "בית המשפט המחוזי" יבוא "בית המשפט לעניני משפחה".

16. בסעיף 1 לחוק קביעת גיל, התשכ"ד-1963, במקום "בית משפט השלום" יבוא "בית המשפט לעניני משפחה". תיקון חוק קביעת גיל

17. בחוק הירושה, התשכ"ה-1965 – תיקון חוק הירושה – מס' 6

(1) בסעיפים 21, 22(ה), 23 ו-75, המילה "מחוזי" – תימחק;

(2) בסעיף 22, בסעיף קטן (א), המילים "מחוזי או של בית משפט שלום" – יימחקו;

(3) בסעיף 60, סעיף קטן (ג) – בטל;

(4) בסעיף 151 –

(א) בסעיף קטן (א), בכל מקום, במקום "המחוזי" יבוא "השלום";

(ב) אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) על אף הוראות סעיפים קטנים (א) ו-(ב), בית משפט לעניני משפחה ידון בתובענות בעניני ירושה כפי שנקבע בחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995";

(5) סעיף 152 – בטל.

תיקון חוק מרשם האוכלוסין – מס' 6

18. בסעיף 19ה לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, במקום "בית המשפט המחוזי" יבוא "בית המשפט לעניני משפחה".

תיקון חוק ההוצאה לפועל – מס' 16

19. בחוק ההוצאה לפועל, התשכ"ז-1967 –

(1) בסעיף 62(א), אחרי "בקשר לקטין" יבוא "ונקבע בהחלטה שהביצוע ייעשה באמצעות ההוצאה לפועל";

(2) אחרי סעיף קטן 80(ב) יבוא:

"(ב1) על אף הוראות סעיף קטן (ב), ערעור בענין ביצוע פסק דין בעניני משפחה, לרבות ערעור על החלטה לפי סעיפים 19, 25, 48 ו-58 יידון בזכות לפני בית המשפט לעניני משפחה בפני שופט אחד, אולם ערעור כאמור על החלטה של שופט בית משפט שלום, מכוח סמכותו על פי סעיף 3, יידון בזכות בפני בית משפט מחוזי בפני שופט אחד; על החלטה בערעור יחולו הוראות סעיף 96(ג) ו-(ד) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984".

תיקון חוק שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים)

20. בחוק שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים), התשכ"ט-1969 –

(1) בסעיף 1(א), בסופו יבוא "או שופט אחר של בית המשפט העליון שקבע הנשיא";

(2) בכל מקום, במקום "בית משפט מחוזי" יבוא "בית משפט לעניני משפחה";

(3) בסעיף 8, הסיפה "או מסעיף 18 לחוק בתי המשפט, התשי"ז-1957" – תימחק.

תיקון חוק יחסי ממון בין בני זוג – מס' 3

21. בסעיף 2 לחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973, במקום "בית המשפט המחוזי" יבוא "בית המשפט לעניני משפחה".

22. בסעיף 36 לחוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981, בסעיף קטן (א), במקום "בית משפט מחוזי" יבוא "בית משפט לעניני משפחה". תיקון חוק אימוץ ילדים

23. בסעיף 6 לחוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), התשנ"א-1991, במקום "בית המשפט המחוזי" יבוא "בית המשפט לעניני משפחה". תיקון חוק אמנת האג (החזרת ילדים חטופים)

24. בחוק למניעת אלימות במשפחה, התשנ"א-1991 — תיקון חוק למניעת אלימות במשפחה

(1) בסעיף 1, בהגדרת "בית משפט", המילים "או בית משפט מחוזי" — יימחקו;

(2) האמור בסעיף 8 יסומן (א) ואחריו יבוא:

"(ב) הוראות סעיף 8 לחוק בית המשפט לעניני משפחה, התשנ"ה-1995, יחולו על בית משפט השלום הדן בתובענה על פי חוק זה."

25. (א) חוק זה אינו בא לגרוע מסמכויותיהם של בתי הדין הדתיים ובית הדין לעבודה. שמירת סמכויות

(ב) בענין הנתון לסמכותו המקבילה של בית דין דתי, יהיה בית המשפט לעניני משפחה מוסמך לדון כל עוד אין בית הדין הדתי דן בו.

26. (א) שר המשפטים רשאי להסדיר בתקנות, את סדרי הדין והנוהג לפני בית המשפט לעניני משפחה, ובכלל זה הוראות בדבר סמכויות בית המשפט לצוות בענינים הבאים: ביצוע ותקנות

(1) הזמנת עד מטעם בית המשפט;

(2) מינוי מומחה או יועץ מטעם בית המשפט, דרכי פעולתו ושכרו;

(3) מינוי כונס נכסים על ידי בית המשפט, דרכי פעולתו ושכרו;

(4) העברת ענין להליך של פישור כמשמעותו בסעיף 79ג(א) לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, לרבות סדרים וכללים בהליך הפישור וניהולו;

(5) אגרות.

(ב) בכל ענין מן הענינים המפורטים בסעיף קטן (א) בפסקאות (1) עד (4) מוסמך בית המשפט ליתן כל צו וכל סעד אחר שיראה לנכון לתיתם בנסיבות הענין.

(ג) תקנות לפי סעיף קטן (א)(5) טעונות אישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

הוראות מעבר

27. (א) הקמת בתי משפט לעניני משפחה, שידונו בכלל עניני המשפחה, תושלם בכל הארץ, לא יאוחר מתום שנתיים מיום תחילתו של חוק זה; ואולם, הסמכתם של בתי משפט לעניני משפחה לדון בתובענות לפי חוק הירושה, התשכ"ה-1965 (להלן – חוק הירושה), תושלם לא יאוחר מיום י' באלול התשנ"ח (1 בספטמבר 1998); שר המשפטים, בהסכמת נשיא בית המשפט העליון, רשאי להורות בצו על העברתן של תובענות כאמור לבית משפט לעניני משפחה מסוים במועד מוקדם יותר; לענין חוק זה יראו כל בקשה לפי חוק הירושה כתובענה.

(ב) הוקם בית משפט לעניני משפחה, תוקם בו יחידת סיוע, כאמור בסעיף 5, לא יאוחר מתום ששה חודשים מיום הקמתו.

(ג) תובענות או סוגי תובענות בעניני משפחה, שהיו תלויות ועומדות ביום תחילתו של חוק זה בבית משפט מחוזי או בבית משפט שלום, רשאי מנהל בתי המשפט באישור שר המשפטים להורות בצו על העברתן לבית משפט שלום, שהוסמך לשבת כבית משפט לעניני משפחה, לאחר תיאום עם הנשיאים של בתי המשפט הנוגעים בדבר; בית המשפט שאליו הועברה תובענה כאמור רשאי להמשיך ולדון בה מן השלב שאליו הגיע בית המשפט הקודם.

(ד) על אף הוראות סעיף קטן (ג), רשאי נשיא בית המשפט שבו נדונה התובענה, לבקשת בעל דין, להורות כי התובענה תמשיך להידון באותו בית משפט.

(ה) בכל תחום שיפוט שטרם הוקם בו בית משפט לעניני משפחה יידונו עניני המשפחה וערעורים על החלטות ראש ההוצאה לפועל, בענין ביצוע פסק דין בעניני משפחה, בבית המשפט המוסמך לכך ערב תחילתו של חוק זה, ובאותו תחום לא יחולו הוראות חוק זה.

תקנות ההוצאה לפועל, תש"ם-1979

[סעיפים 1–3א, 61א–70]

בתוקף סמכותי לפי סעיף 88 לחוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967, ולפי סעיף 46 לחוק בתי המשפט, תשי"ז-1957, ושאר הסמכויות הנתונות לי לפי כל דין, אני מתקין תקנות אלה:

פרק א': פרשנות, ארגון, מינהל ומיכון

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"אישור בדבר פרטי החייב" – כל אחד מאלה:

(1) לגבי חייב יחיד הרשום במרשם האוכלוסין (להלן – המרשם) – אישור מעודכן לשלושה חודשים אחרונים ממשרד הפנים, או מגוף אחר אשר יחליט עליו מנהל מערכת ההוצאה לפועל, בדבר שם החייב, מענו, שם אביו ומספר הזהות שלו, כרשום במרשם;

(2) לגבי חייב שאינו יחיד – אישור מעודכן לשלושה חודשים אחרונים, בדבר שם החייב, מענו והמספר המזהה שלו כמפורט בתוספת השניה;

"אתר האינטרנט" – אתר האינטרנט של מערכת ההוצאה לפועל שכתובתו www.eca.gov.il;

"בקשת ביצוע" – בקשה לביצוע פסק דין או חוב שניתן על פי כל דין לביצוע בהוצאה לפועל כמו פסק דין בעניין אזרחי, שטר, תביעה על סכום קצוב, משכון או משכנתה כמשמעותם בחוק, החלטת ועדת אישורים לפי סעיף 15 לחוק וכן החלטה או צו של רשם הניתנים לביצוע כפסק דין בהוצאה לפועל;

"דמי פיגורים" ו"ריבית שקלית" – כהגדרתם בחוק פסיקת ריבית והצמדה;

"זוכה" – מי שפסק דין ניתן לזכותו, לרבות חליפיו;

"החוק" – חוק ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967;

"חוק החברות" – חוק החברות, התשנ"ט-1999;

"חוק סליקת שיקים" – חוק סליקת שיקים, התשע"ו-2016;

"חוק פסיקת ריבית והצמדה" – חוק פסיקת ריבית והצמדה, התשכ"א-1961;

"כתב בי-דין" – כל מסמך שיש למסרו או להמציאו על פי החוק או תקנות אלה, לרבות אזהרה, צו או הודעה;

"לשכה" או "לשכה ממוכנת" – לשכת הוצאה לפועל שמותקנת בה מערכת מיכון והיא מופעלת באמצעות אותה מערכת;

"לשכה מקורית" – הלשכה שבה נפתח תיק לפי תקנה 17;

"מנהל מערכת ההוצאה לפועל" – מי ששר המשפטים מינה לאחראי על מערכת ההוצאה לפועל ועל ביצועם של סדרי המנהל בלשכות ההוצאה לפעול לפי סעיף 4(ב) לחוק;

"מערכת מיכון" – מערכת המופעלת על ידי אמצעים אלקטרוניים וכל אמצעי אחר, בין אלקטרוני ובין ידני;

"עובד מסלול מזונות" – עובד במסלול המזונות, כהגדרתו בחוק;

"פעולה מבצעית" – עיקול מיטלטלין המצריך כניסה לחצרים, מכירת מיטלטלין, פינוי מקרקעין, מסירת הודעת פינוי, מכירת מקרקעין, חיפוש, מסירת נכס, מסירת קטין או עשיית כל דבר אחר בקשר לקטין וכל פעולה אחרת אשר רשם ההוצאה לפועל יראה אותה כפעולה מבצעית;

"שאילתה" – בקשת מידע במערכת המיכון;

"תיק אלקטרוני" – תיק המתנהל בלשכה ממוכנת;

"תצהיר" – תצהיר לפי תקנות סדר הדין, המאומת בחתימתו ובחותמתו של מקבל התצהיר;

"תקנות סדר הדין" – תקנות סדר הדין האזרחי, התשע"ט-2018.

פירושים

2. (א) שאר המונחים שבתקנות אלה, משמעותם כמשמעות הנודעת להם בחוק, אם אין כוונה אחרת משתמעת.

(ב) החלטות, צווים ומסמכים שסעיפים 81, 81א, או 81א1 לחוק חלים עליהם, דינם לעניין תקנות אלה כדין פסק דין.

מנהל מערכת ההוצאה לפועל

3. מנהל מערכת ההוצאה לפועל אחראי בפני שר המשפטים על מערכת ההוצאה לפועל ועל ביצוע סדרי המינהל בלשכות ההוצאה לפועל לפי סעיף 4(ב) לחוק, ונתונות לו מכוח הסעיף האמור כל הסמכויות הנתונות למנהל לשכת הוצאה לפועל.

אצילת סמכויות

3א. מנהל לשכת הוצאה לפועל רשאי לאצול מסמכויותיו לסגנו, מי שממלא את מקומו בהעדרו, וכן לעובד מערכת ההוצאה לפועל.

פרק ג'1: מכירת מעוקלים במכרז

הגדרות

61א. בפרק זה –

"מכירה" – מכירת מיטלטלין מעוקלים במכרז;

"מיתקן" – מיתקן שבו מתבצעות מכירות.

הטלת תפקיד על תאגיד

61ב. מנהל לשכת הוצאה לפועל רשאי להטיל על תאגיד, שאישר אותו מנהל מערכת ההוצאה לפועל, תפקיד של שמירה על מיטלטלין מעוקלים ומכירתם, לרבות אחסונם והחזקתם עד למכירתם.

ועדות מכירות וסמכויותיהן

61ג. (א) לשם אישור וביצוע של מכירות ימנה מנהל מערכת ההוצאה לפועל מנהל מכירות אחד או יותר מקרב עובדי מערכת ההוצאה לפועל.

(ב) (בוטלה)

(ג) לענין מכירת מיטלטלין שעוקלו יהיו נתונות למנהל מכירות הסמכויות של רשם ההוצאה לפועל ושל מנהל לשכת ההוצאה לפועל.

(ד) לענין ערר לפי סעיף 80 לחוק, דין פעולה או החלטה של מנהל מכירות כדין פעולה או החלטה של מנהל לשכת הוצאה לפועל.

הודעת מכירה

61ד. (א) מנהל המיתקן יעמיד במיתקן לעיון הציבור חוברת מכרזים שבה יפורטו פרטי המיטלטלין העומדים למכירה; מנהל המיתקן רשאי לפרסם את הפרטים האמורים גם בכל דרך אחרת שתיראה לו ושיאשר מנהל מערכת ההוצאה לפועל.

(ב) (בוטלה)

הליכי המכירה

61ה. (א) הצעה לרכישת המיטלטלין העומדים למכירה תוגש למנהל המיתקן בכתב ובמעטפה סגורה, בטופס שיקבע מנהל המיתקן; בהצעה יפורטו שם המציע, מספר זהותו, מענו, המספר הקטלוגי של כל פריט שמוצע לרכשו וסכום ההצעה לכל פריט בנפרד; המעטפה תונח בתיבת מכרזים נעולה.

(ב) להצעה תצורף ערובה בשיעור של 10% מגובה ההצעה; מציע שהצעתו לא נתקבלה, תוחזר לו הערובה שהפקיד,

בתוך חמישה עשר ימים מיום אישור המכירה בידי ועדת המכירות.

(ג) פרטיה של כל הצעה יוכנסו למערכת המחשוב של מיתקן המכירות.

(ד) מתוך רשימת השמאים החברים באיגודי שמאי הביטוח, יקבע מנהל המיתקן שמאי לענין מכירה פלונית; השמאי ישום כל פריט, העומד למכירה ויניח את השומה שערך במעטפה סגורה בתיבת המכרזים; פרטיה של השומה ייכנסו למערכת המחשוב של מיתקן המכירות.

(ה) מנהל המכירות יקבע את מועד המכירה; במועד זה תיפתח תיבת המכרזים; מנהל המכירות יעיין בהצעה ויבדוק את התאמתה לשומה האמורה בתקנת משנה (ד); בעל ההצעה הגבוהה ביותר לגבי הפריט הנמכר יוכרז כקונה של אותו פריט, ובלבד שהצעתו לא תפחת מסכום השומה; ההכרזה תינתן בכתב ותיחתם ביד מנהל המכירות.

(ו) מנהל המיתקן יודיע בכתב לכל מציע שהצעתו אושרה, כי עליו לשלם את מלוא הסכום שהציע בעד הפריטים שרכש, בתוך שבעה ימים מיום המצאת ההודעה או בתוך מועד אחר שהורה מנהל המכירות; חזר בו המציע מהצעתו או לא שילם את מלוא הסכום במועד, רשאי מנהל המכירות לחלט את הערובה לטובת הזוכה, על חשבון החוב הפסוק.

(ז) היתה ההצעה הגבוהה ביותר פחותה מסכום השומה, יוצאו המיטלטלין למכירה חוזרת, אולם רשאי מנהל המכירות לאשר את המכירה למרבה במחיר גם אם הצעתו נמוכה מהשומה, אם הוא סבור שלא יימצא מציע טוב ממנו.

(ח) שילם הקונה את כל הסכום המגיע ממנו, יימסרו לו המיטלטלין ויינתן לו אישור בדבר המכירה, שבו יפורטו המיטלטלין שנמכרו, מחירם, תאריך המכירה ומועד מסירתם לחזקתו.

161. (בוטלה)

61ז. עוקלו מיטלטלין שמחמת ערכם הנמוך אין במכירתם כדי לכסות את הוצאות האחסון והמכירה, רשאית ועדת המכירות לנהוג במיטלטלין בכל דרך שתיראה לה, לרבות החזרתם לחייב. מיטלטלין בעלי ערך נמוך

61ח. מסים, אגרות או היטלים החלים על הקונה, לפי כל דין, יחולו עליו גם בהליכים לפי פרק זה. מסים ואגרות

61ט. הוראות תקנות 59 ו-61 יחולו גם על מיטלטלין שהועברו למכירה וסמכויותיהם של רשם ההוצאה לפועל ושל מנהל לשכת ההוצאה לפועל לפי התקנות האמורות תהיינה נתונות לוועדת המכירות. תחולת תקנות

61י. דין מכירה כדין מכירה בידי רשות כמשמעותה בסעיף 34א לחוק המכר, התשכ"ח-1968. מכירה בידי רשות

פרק ד': עיקול מקרקעין ומכירתם

62. (א) לבקשה לעיקול מקרקעין הרשומים על שם החייב בלשכת רישום מקרקעין יצורף נסח רישום המוכיח כי המקרקעין רשומים על שם החייב או פלט מידע שהתקבל בעקבות בקשת מידע לפי סעיף 7ב לחוק, מרשות מקרקעי ישראל או מרשם המקרקעין, ובלבד שהנסח או הפלט, לפי העניין, הופקו בתקופה של עד שישה חודשים לפני מועד הגשת הבקשה. צו עיקול מקרקעין

(א1) ציווה רשם ההוצאה לפועל על עיקול מקרקעי החייב, יפרט בצו את המקרקעין שעליהם הוטל העיקול; הצו יהיה ערוך לפי טופס 12 שבתוספת הראשונה; הזוכה ימסור את הצו ללשכת רישום המקרקעין לשם רישום העיקול בפנקסי המקרקעין; היה ניתן להמציא את הצו בצורה ממוכנת, יומצא הצו כאמור בתקנה 24(ג).

(ב) ציווה בית המשפט על עיקול מקרקעין לפי סעיף 34(ב) לחוק, תירשם הערה על כך בתיק ההוצאה לפועל, ורואים את העיקול לענין ביצועו, כאילו הוטל על פי הליכים בהוצאה לפועל.

(ג) (בוטלה)

63. הודעה על העיקול תישלח לחייב בדואר רשום ובה יצויין כי: הודעה לחייב

(1) כל עוד לא בוטל העיקול לא תיעשה ולא תירשם באותם מקרקעין כל פעולה מרצון, למעט פדיון משכנתה, אלא בהיתר מאת בית המשפט;

(2) אם החוב הפסוק לא ישולם תוך שלושים יום מיום רישום העיקול יכול שיוצאו המקרקעין למכירה.

ביטול עיקול

63א. הוראות תקנה 44א יחולו גם לענין עיקול מקרקעין.

צו למכירת מקרקעין

64. (א) עברו שלושים ימים מיום הטלת העיקול או עברה התקופה שנקבעה באזהרה לפי סעיף 7 לחוק – אם היה זה עיקול זמני שניתן לטובת תובע שזכה בתביעתו, כאמור בתקנה 106 לתקנות סדר הדין האזרחי – והחייב לא שילם את החוב הפסוק, רשאי רשם ההוצאה לפועל, לפי בקשתו של הזוכה, לצוות על מכירתם של המעוקלים.

(ב) ציווה רשם ההוצאה לפועל על מכירת מקרקעין שאינם משמשים דירת מגורי החייב ובני משפחתו, תומצא לחייב הודעה על כך בדואר רשום עם אישור מסירה; קביעת מועד הפינוי ומסירת הודעה עליו לחייב יהיו על פי תקנה 97, בשינויים המחויבים.

(ג) היו המקרקעין שעוקלו משמשים, כולם או מקצתם דירת מגורים של החייב, לא יורה רשם ההוצאה לפועל על מכירתם אלא לאחר שהזמין את הצדדים לדיון באמצעות טופס 12א בתוספת הראשונה; ההזמנה תומצא לצדדים בהמצאה מלאה.

(ד) דיון במעמד הצדדים לפי תקנת משנה (ג), ייקבע בהקדם האפשרי.

(ה) בדיון כאמור בתקנת משנה (ג) רשאי רשם ההוצאה לפועל להורות על מכירת מקרקעין ועל פינוי החייב ובני משפחתו אם הוכח להנחת דעתו, שיהיה לחייב ולבני משפחתו הגרים עמו מקום מגורים סביר או שיש לו ולבני משפחתו הגרים עמו יכולת כלכלית המאפשרת להם מקום מגורים סביר, או שהועמד לרשותם סידור חלוף על ידי דירה אחרת, תשלום פיצויים או דרך אחרת כמפורט בסעיף 38 לחוק.

שומת המקרקעין

65. (א) עברו שבעה ימים מיום המצאת ההודעה והחייב לא שילם את החוב הפסוק, יצא שמאי מקרקעין מוסמך אל המקרקעין המעוקלים והשמאי יערוך דין וחשבון וישום את ערכם של המקרקעין; לשם כך רשאי הוא להיכנס אל המקרקעין.

(ב) הדין וחשבון יפרט את המעוקלים, טיבם, סוגם, תיאורם, שטחם, מקום הימצאם לפי רחוב ומספר, מספרי הרישום לפי גוש וחלקה והשימוש בהם; אם יש על המקרקעין עצים, מטעים או כל גידולים חקלאיים, יצויינו ויתוארו גם אלה; אם יש שעבודים והגבלות על המקרקעין או על השימוש בהם יפורטו גם הם; נמצאו במקרקעין דיירים, שוכרים, אריסים או מחזיקים אחרים, יפורטו ככל האפשר שמותיהם, מעניהם ומספרי זהותם, וסוג הזכות שלפיה מחזיקים הם במקרקעין.

(ג) העתקים מהדין וחשבון האמור יישלחו בדואר רשום לזוכה ולחייב והעתק יועבר לרשם ההוצאה לפועל בצירוף נסח של רישום המעוקלים בפנקסי המקרקעין; נוכח רשם ההוצאה לפועל כי המקרקעין היו משועבדים וכי מכירתם אין בה כדי להועיל לזוכה, רשאי הוא, לאחר שנתן הזדמנות לנוגעים בדבר להשמיע טענותיהם לפניו, לתת כל הוראה שימצא לנכון.

(ד) חלק אחד הצדדים על השומה והמציא שומה של שמאי מוסמך הסותרת את השומה לפי תקנת משנה (א), יועבר הענין להחלטתו של רשם ההוצאה לפועל שיקבע את השומה לצורך המכירה.

פרסום הודעת המכירה

66. (א) כעבור חמישה עשר ימים לפחות ממשלוח הדין וחשבון לזוכה ולחייב כאמור בתקנה 65(ג), תפורסם מודעה ברבים על מכירתם של המעוקלים; המודעה תפרט את המעוקלים ויצויין בה סכום השומה, התקופה להגשת הצעות קניה, והלשכה שאליה יש להגיש את ההצעות האמורות.

(ב) המודעה תפורסם ברשומות, בעתון יומי, בלוח המודעות של הלשכה, או באחד מאלה, כפי שיורה רשם ההוצאה לפועל, ויכול רשם ההוצאה לפועל להורות על פרסום בכל צורה אחרת.

הצעות קניה

67. (א) הצעות לקניית המקרקעין יוגשו על ידי המציעים תוך חמישה עשר ימים מיום פרסום מודעת המכירה או תוך תקופה ארוכה יותר שקבע רשם ההוצאה לפועל; הצעת קניה תהא בכתב, תפרש את שמו, מענו ומספר זהותו של המציע – ואם היה המציע תאגיד, שמו, מענו ועיסוקו – ואת הסכום המוצע; להצעה יצורף ערבון בסכום שלא

יפחת מ-10% מהמחיר המוצע, אולם בעל משכנתה או זוכה פטורים מלצרף להצעתם ערבון כאמור ותחתיו יבוא החלק המתאים מסכום המשכנתה או החוב הפסוק.

(ב) בלשכה תתנהל רשימת המציעים וההצעות יירשמו בה לפי סדר קבלתן; רשימת המציעים תהא לפי טופס 13 שבתוספת הראשונה.

(ג) הוראות תקנה 55(ו) יחולו גם לענין מכירת מקרקעין.

המכירה הפומבית

68. (א) בתום התקופה האמורה בתקנה 67 תיסגר רשימת המציעים ומנהל המכירות יזמין את המציעים למכירה הפומבית; הודעה על כך תומצא לחייב ולזוכה בדואר רשום עם אישור מסירה. בהזמנה למציעים ייאמר שהרוצה להשתתף, ביום המכירה הפומבית, בתחרות, חייב להשלים את הערבון שלו – לא יאוחר מאשר ביום שנקבע למכירה ולפני התחלת התחרות – עד לשיעור של עשרה אחוזים מסכום ההצעה הגבוהה ביותר שנתקבלה עד מועד סגירת רשימת המציעים, אחרת לא יהיה רשאי להשתתף בתחרות.

(ב) ביום המכירה הפומבית יזמין מנהל המכירות את המציעים לתחרות, ינהל דין וחשבון של המכירה, ויעביר את הדין וחשבון לרשם ההוצאה לפועל; רשם ההוצאה לפועל יחליט סופית בדבר הכרזת הקונה ויתן אישור על כך, ויכול הוא לתת כל הוראה אחרת שתיראה לו.

(ג) משהוכרז קונה כאמור, יידרש על ידי מנהל המכירות לשלם את יתרת המחיר תוך שבעה ימים מיום המצאת הדרישה לכך, ואם חזר בו מהצעתו או שלא שילם את יתרת המחיר תוך התקופה האמורה, או תוך תקופה מוארכת כפי שקבע רשם ההוצאה לפועל, יחולט הערבון שנתן, ודינו כדין מזומנים ששולמו לטובת הזוכה; רשם ההוצאה לפועל יחליט כאמור בתקנת משנה (ב) לגבי המציע שלאחריו והאמור לגבי המציע הראשון יחול על אותו מציע, והוא הדין לגבי המציעים הבאים אחריו.

(ד) לא אישר רשם ההוצאה לפועל את המכירה או שלא נתן אישורו תוך שלושים יום מיום המכירה הפומבית, רשאי המציע לקבל בחזרה את הערבון שנתן.

(ה) ערבון שלא חולט כאמור יוחזר למציע שנתנו.

מציע שהוכרז כקונה

69. הוכרז מציע כקונה, ושילם את יתרת המחיר, יינתן לו אישור על כך חתום על ידי רשם ההוצאה לפועל; האישור ישמש אסמכתה להעברת המקרקעין על שמו בפנקסי המקרקעין.

רישום זכות

70. צו על מסירת החזקה במקרקעין המעוקלים או על רישום שכירות או משכנתה בהם כאמור בסעיף 37 לחוק, ישמש אסמכתה לרישום בפנקסי המקרקעין.

חוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), תשנ"ו-1996

[סעיפים 1–6, 12–13, 18–20]

פרק א': הוראות כלליות

מעצר ותחולה

1. (א) אין מעצר ועיכוב אלא בחוק או לפי חוק מכוח הסמכה מפורשת בו.

(ב) מעצרו ועיכובו של אדם יהיו בדרך שתבטיח שמירה מרבית על כבוד האדם ועל זכויותיו.

(ג) הוראות חוק זה יחולו על מעצר ועל עיכוב לפי כל חוק, אלא אם כן נקבעו בחוק הוראות אחרות.

סמכות ענינית

2. הסמכות הענינית לדון בענין שחוק זה דן בו תהא נתונה –

(1) כל עוד לא הוגש כתב אישום – לבית משפט השלום;

(2) לאחר הגשת כתב אישום – לבית המשפט המוסמך לדון בכתב האישום;

(3) בערעור – לבית המשפט שלערעור.

סמכות מקומית

3. (א) בכפוף להוראות אחרות שבחוק זה, הסמכות המקומית בענין שחוק זה דן בו, תהא נתונה לבית המשפט אשר באזור שיפוטו התקיים אחד מאלה:

(1) נעברה העבירה, שבקשר אליה מוגשת הבקשה, כולה או מקצתה;

(2) נמצאת היחידה הממונה על חקירת העבירה, שבקשר אליה מוגשת הבקשה;

(3) האדם מוחזק במעצר ולא ניתן לפנות לבית המשפט במקומות האמורים בפסקאות (1) או (2) בשל נסיבות מיוחדות שיפורטו.

(ב) הוגשה בקשה לבית המשפט לפי חוק זה בענין מעצר או שחרור, ימשיך אותו בית משפט לדון בכל בקשה כאמור הנמצאת בסמכותו הענינית, בקשר לאותה עבירה, אף אם

נתונה סמכות מקומית גם לבית משפט אחר, אלא אם כן התקיים אחד מאלה:

(1) הבקשה הקודמת התייחסה למעצר בנסיבות האמורות בסעיף קטן (א)(3);

(2) חקירת העבירה הועברה ליחידת חקירות אחרת.

פרק ב': מעצר ושחרור

סימן א': הוראות כלליות

עדיפות למעצר בצו

4. מעצר אדם יהיה בצו של שופט (להלן – צו מעצר), אלא אם כן הוענקה בחוק סמכות לעצור בלא צו.

תחילת מעצר

5. תחילת מעצרו של אדם היא באחד מאלה:

(1) במעצר על פי צו שופט שניתן בנוכחות האדם – עם הודעת השופט בפניו על מתן הצו, אלא אם כן קבע השופט מועד אחר;

(2) במעצר על פי צו שופט שניתן בהעדרו של האדם או במעצר שלא על פי צו שופט – עם מסירת הודעה כדין כאמור בסעיף 24 מאת מבצע המעצר לאדם שעומדים לעוצרו, או עם עשיית מעשה גלוי למימוש המעצר, בנסיבות שבהן פוטר הדין ממתן הודעה, כאמור בסעיף 24(ב).

סיום המעצר

6. (א) מעצרו של אדם יסתיים באחד מאלה:

(1) בתום תקופת המעצר שנקבעה לו;

(2) בהודעה לעצור על החלטת שופט או אדם מוסמך על סיום מעצרו;

(3) הותנה סיום מעצרו בתנאים – בהתמלא התנאים.

(ב) ניתנה החלטה על שחרורו של אדם בהעדרו, תימסר לו, ללא דיחוי, הודעה על כך.

סימן ג': מעצר חשודים בצו שופט

סמכות שופט

12. הוגשה בקשה לעצור אדם, רשאי שופט, לאחר שעיין בחומר שעליו מתבססת הבקשה, לצוות בהחלטה מנומקת בכתב, על מעצרו של אותו אדם, ובכלל זה על מעצרו בפיקוח אלקטרוני לפי הוראות סימן ג'1, או על שחרורו בערובה או ללא ערובה או

בתנאים שימצא לנכון; צו מעצר יכול שיינתן בין בנוכחותו של החשוד ובין בהעדרו.

עילות המעצר לפני הגשת כתב אישום

13. (א) שופט לא יצווה על מעצרו של אדם, אלא אם כן שוכנע כי קיים חשד סביר שהאדם עבר עבירה, שאיננה חטא, ומתקיימת אחת מעילות אלה:

(1) קיים יסוד סביר לחשש ששחרור החשוד או אי-מעצרו יביא לשיבוש הליכי חקירה או משפט, להתחמקות מחקירה מהליכי שפיטה או מריצוי עונש מאסר, או יביא להעלמת רכוש, להשפעה על עדים או לפגיעה בראיות בדרך אחרת;

(2) קיים יסוד סביר לחשש שהחשוד יסכן את בטחונו של אדם, את בטחון הציבור או את בטחון המדינה;

(3) בית המשפט שוכנע, מנימוקים מיוחדים שיירשמו, שיש צורך לנקוט הליכי חקירה שלא ניתן לקיימם אלא כשהחשוד נתון במעצר; בית המשפט לא יצווה על מעצר לפי עילה זו לתקופה העולה על 5 ימים; שוכנע בית המשפט שלא ניתן לקיים את הליך החקירה בתוך התקופה האמורה, רשאי הוא לצוות על מעצר לתקופה ארוכה יותר או להאריכו ובלבד שסך כל התקופות לא יעלו על 15 ימים.

(ב) שופט לא יצווה על מעצר לפי סעיף קטן (א), אם ניתן להשיג את מטרת המעצר בדרך של קביעת ערובה ותנאי ערובה, שפגיעתם בחירותו של החשוד פחותה.

(ב1) (פקע)

(ב2) (פקע)

צו מעצר

18. (א) צו מעצר יהיה בכתב ובו יפורטו –

(1) בית המשפט, מספר התיק ושם השופט שנתן את הצו;

(2) שמו המלא של החשוד ופרטים נוספים המאפשרים את זיהויו;

(3) תיאור העבירה שבביצועה נחשד החשוד;

(4) העילות שעל יסודן ניתן צו המעצר;

(5) חובתו של מבצע המעצר להביא את החשוד בהקדם האפשרי בפני שופט, אלא אם כן הוחלט לשחררו לפני כן;

(6) מקום שביצוע הצו מוטל על עובד ציבור שאינו שוטר – תפקיד האדם ומקור הסמכות לביצוע המעצר;

(7) תאריך מתן הצו, מועד הוצאתו ומועד תום תוקפו.

(ב) צו מעצר ייחתם בידי השופט שנתן אותו וישא את חותמת בית המשפט; נבצר מהשופט לחתום על הצו, יחתום עליו שופט אחר אחרי שעיין בהחלטת השופט שנתן את הצו.

ביצוע צו מעצר

19. (א) צו מעצר שניתן שלא בנוכחות החשוד, יבוצע בידי שוטר או בידי עובד ציבור שהוסמך לכך.

(ב) צו שניתן לפי סעיף קטן (א) יהיה בתוקף 180 ימים, אלא אם כן האריך השופט את התקופה, בהחלטה מנומקת בכתב.

(ג) צו מעצר שניתן בנוכחות החשוד, יבוצע בו במקום על ידי שוטר או עובד ציבור שהוסמך לכך, אלא אם כן הורה בית המשפט על ביצועו במועד אחר.

שחרור עצור לפי צו מעצר על ידי קצין משטרה

20. מי שנעצר לפי צו של שופט, ולא קבע השופט שהעצור יובא לפניו לשם שחרורו, או את תנאי הערובה לשחרורו, או את שחרורו ללא ערובה, רשאי קצין משטרה להורות על שחרורו, לפני תום תקופת המעצר שנקבעה בצו, ללא ערובה, או לקבוע ערובה, ובלבד שהעצור או סניגורו הסכים לערובה שקבע.

פרק יג

דיינים

סדרי מינהל בבתי הדין הרבניים, התשמ"ג-1983 658
סדרי מינהל בבתי הדין הרבניים, התשמ"ג-1983 658
כללי אתיקה לדיינים, תשס"ח-2008 661
חוק נציב תלונות הציבור על שופטים, תשס"ב-2002 675
חוק שירות הציבור (הצהרת הון), תשע"ז-2016 689
תקנות הדיינים (תנאי הסמכה וסדריה), תשט"ו-1955 703
כללי הדיינים (סדרי העבודה של הוועדה לבחירת דיינים), תשנ"ח-1997 706

סדרי מינהל בבתי הדין הרבניים, התשמ"ג-1983

לפי חוק הדיינים, התשט"ו-1955

בתוקף סמכותי לפי סעיף 13 לחוק הדיינים, התשט"ו-1955[1], לאחר שהתייעצתי עם נשיא בית הדין הגדול ושר המשפטים, הנני קובע סדרי מינהל אלה:

פרק א' – שמיעת משפטים

1. (א) שעות שמיעת המשפטים בבית דין רבני אזורי יהיו לא יאוחר משעה 9:00 עד לשעה 14:00[2] לפחות, בהפסקה של כחצי שעה סמוך לשעה 11.00 כפי שבית הדין ימצא לנכון.

(ב) בבית הדין הרבני הגדול ייקבעו סדרי הדיונים וזמניהם על ידי נשיא בית הדין.

2. שעות שמיעת המשפטים בפגרת בתי הדין יהיו לא יאוחר משעה 9.00 ועד שעה 12.00 לפחות.

3. נסתיימה שמיעת המשפטים שנקבעו לאותו יום לפני השעה הנקובה בסעיף 1 יוסיף בית הדין לדון במשפטים נוספים או בענינים משפטיים אחרים לפי סדרים שיקבעו על ידי ראש בית הדין.

4. כדי למנוע, ככל האפשר, את הצורך להזמין שנית מתדיינים ועדים שהוזמנו ליום מסוים, יקיים בית הדין דיון בכל התיקים שנקבעו לאותו יום וישמע את כל העדים שהוזמנו להעיד בפניו לאותו יום, אפילו חלפה השעה הנקובה בסעיפים 1 ו-2 לסיום שמיעת המשפטים.

פרק ב' – תפקידי ראש בית דין

5. ראש בית דין יקבע, תוך הפעלת סמכותו על-פי סעיף כ"ד ל"תקנות הדיון בבתי הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג[3], לפי המקרה וסמכויותיו המנהליות, הקצאה נאותה של תיקים לסוגיהם, להרכבי בתי הדין שבבית הדין שהוא ממונה עליו ויפעל לקידום תקין של הטיפול בתיקים האמורים, תוך הקפדה שפעולתו תשאר במסגרת סמכויותיו האמורות.

---

[1] ס"ח התשט"ו, עמ' 68.
[2] תיקון השר לעניני דתות מיום כ"ח בסיון תשנ"ה (26 ביוני 1995) חוזר מנהל בתי הדין הרבניים מס' 1, תשנ"ה-1995.
[3] תיקון עריכה עקב החלפת תקנות הדיון בבתי הדין הרבניים בישראל, התש"ד.

6. מנהל בתי הדין יקבע בהתייעצות עם ראש בית הדין תכנון של הרכבי בתי דין תורניים לגבי כל תקופה בה נמצאים בתי הדין בפגרה, שתכליתו להבטיח טיפול שיפוטי בכל הענינים הדחופים המוגשים לבית הדין בתקופת הפגרה.

פרק ג' – מזכירות בית הדין

7. (א) מזכירות בית הדין תהיה פתוחה לקבלת קהל משעה 8.30 עד שעה 13.00[4].

(ב) בפגרת בתי הדין תהיה מזכירות בית הדין פתוחה לקבלת קהל משעה 9.00 עד שעה 12.00.

8. מזכירות בית הדין תטפל בענינים שיקבעו על ידי מנהל בתי הדין או ראש בית הדין גם מחוץ לשעות הנזכרות בסעיף 7.

9. (א) המזכיר הראשי של בית הדין אחראי לניהול ולהפעלה תקינה של מזכירות בית הדין בהתאם לחוק, ל"תקנות הדיון בבתי הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג[5], לסדרי מינהל ולהוראות המוצאות מעת לעת על ידי מנהל בתי הדין או מי שהוסמך לכך על ידו, והנחיות הניתנות על ידי ראש בית הדין.

(ב) בהעדרו של המזכיר הראשי ימלא את מקומו העובד הבכיר בדרגה ובתפקיד, או מי שיקבע לכך על ידי מנהל בתי הדין.

פרק ד' – המערך הסטטיסטי

10. (א) בכל בית דין יקויים מערך של דיווח סטטיסטי לפי הוראות הנהלת בתי הדין ובאחריותו הישירה של המזכיר הראשי.

(ב) המערך הסטטיסטי נועד להעלות מידע שיאפשר תכנון שוטף של הקצאת כח אדם ומשאבים וכן הצעות לתיקוני חוק וסדרי דין.

(ג) בהפעלת סמכותו על פי סדרי מינהל אלה, תנתן תשומת לבו של ראש בית דין לדיווח הסטטיסטי לגבי בית הדין שהוא ממונה עליו.

11. סימול התיקים, צורת הרישום, מספר ההעתקים, דיווחי עזר נוספים ופרטים טכניים אחרים יהיו בהתאם להוראות הנהלת בתי הדין.

פרק ה' – סדרי מינהל – כללי

12. ראש בית הדין מופקד על ביצוע סדרי מינהל אלה בבית הדין שהוא ממונה עליו.

13. ראש בית הדין רשאי לקבוע הוראות שעה הסוטות מסדרי המינהל כאשר הנסיבות בהן נתון בית הדין שהוא ממונה עליו מצדיקות זאת.

14. מנהל בתי הדין רשאי לקבוע הוראות להפעלת סדרי המינהל ויפקח על הפעלתן.

פרק ו' – העברת דיין דרך ארעי

[4] בפועל נהוגה קבלת קהל עד השעה 1 : 0, כנראה ע"פ הנחיה של מנהל בתי הדין הרבניים.
[5] תיקון עריכה עקב החלפת תקנות הדיון בבתי הדין הרבניים בישראל, התש"ך.

15. (א) מנהל בתי הדין הרבניים רשאי להעביר מסיבות מינהליות דיין שכהונתו קבועה בבית דין אזורי אחד, לכהן זמנית בבית דין רבני אזורי שבמקום אחר וזאת לתקופה של עד שלשה חודשים רצופים, שאפשר להאריכה מסיבות מיוחדות בשלשה חודשים נוספים.

(ב) ההעברה הזמנית תיעשה בהסכמת הדיין המועבר ובהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול[6] ולאחר התייעצות עם ראשי בתי הדין הנוגעים בענין.

(ג) העברה זמנית של דיינים לפי תקנה זו אפשרית לגבי כל בתי הדין הרבניים שבשטחי ארץ ישראל.

פרק ז' – שיבוץ דיינים ושינויים בהרכבי בתי הדין[7]

16. (א) נשיא בית הדין הרבני הגדול יקבע את מקום כהונתו של דיין בבית דין רבני אזורי עם מינויו; ראה שר המשפטים צורך, מסיבות מינהליות, להעביר דיין דרך קבע לבית דין רבני שבמקום אחר, יקבל תחילה את הסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול לאותה העברה[8].

(ב) שיבוץ הדיינים בהרכבי בית דין רבני אזורי ושינויים קבועים של השיבוץ יעשו בידי נשיא בית הדין הרבני הגדול; שינויים זמניים של השיבוץ ייעשו בידי נשיא בית הדין הרבני הגדול או ראש אבות בית הדין בהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול[9].

פרק ח' – הוראות שונות

17. בסדרי מינהל אלה –

"ראש בית דין": נשיא בית הדין הרבני הגדול וראשי אבות בית הדין הרבני האזורי – כל אחד לגבי בית הדין שהוא ממונה עליו. בבית דין רבני אזורי שאין בו ראש אבות בית דין יהיו סמכויותיו נתונות לאב בית הדין שבמקום. היו במקום יותר מאב בית דין אחד, יהיו הסמכויות נתונות לותיק שבאבות בית הדין שבאותו מקום, ובין בעלי ותק שווה לקשיש שבהם.

בשבט התשמ"ג
בינואר 1983

ד"ר יוסף בורג
שר לעניני דתות

[6] תיקון השר לעניני דתות מיום א' מנחם-אב התשמ"ד (0 ביולי 1984).
[7] תיקון השר לעניני דתות מיום א' מנחם-אב התשמ"ד (0 ביולי 1984).
[8] תיקוני עריכה לאור תיקוני חקיקה בסעיפים 8א(ג) ו-19 לחוק הדיינים, התשט"ו-1955.
[9] תיקון השר לעניני דתות מיום א' אייר התשע"ו (9 במאי 2016).

כללי אתיקה לדיינים, תשס"ח-2008

בתוקף סמכותי לפי סעיף 19ב לחוק הדיינים, התשט"ו-1955 (להלן – החוק), בהסכמת חבר דייני בית הדין הרבני הגדול ולאחר התייעצות עם שר המשפטים, אני מתקין בזה כללי אתיקה לדיינים:

פרק ראשון: הוראות יסוד

פרשנות

1. לעניין כללים אלה –

"בן משפחה" – בת זוג, ילד, הורה, אח, סב, הורה של בת הזוג או מי שסמוך על שולחנו של הדיין, וכן, בהתאם לעניין, בן זוג או ילד של כל אחד מאלה;

"דיין" – דיין בית הדין הרבני הגדול, דיין בית דין רבני אזורי ודיין עמית;

"דיין בדימוס" – דיין שכהונתו הסתיימה;

"נושא משרה" – דירקטור, מנהל כללי, מנהל עסקים ראשי, משנה למנהל כללי, סגן מנהל כללי, כל ממלא תפקיד כאמור בחברה אף אם תוארו שונה, וכן מנהל אחר הכפוף במישרין למנהל הכללי;

"נשיא בית הדין הרבני הגדול" – לרבות מי שנשיא בית הדין הרבני הגדול הסמיכו לדבר;

"עד מרכזי" – עד שנדרשת הערכת מהימנותו לצורך הכרעה בהליך.

מקור הכללים ותכליתם

2. (א) כללי האתיקה לדיינים משקפים ומבטאים תפישות עומק ערכיות ומוסריות המהוות תשתית למעשה השפיטה ולדרכי התנהגותו ואורחותיו של הדיין; כללים אלה מגבשים עקרונות מנחים השאובים מן התורה הכתובה והמסורה; דיין ינַהֵג דרכו על פי הדין ובהתאם לכללים אלה וישווה נגד עיניו כל העת את הצורך לקיים את אמון הציבור במערכת השיפוט הרבני.

(ב) דיין ייראה כמי שהפר כלל מכללי האתיקה לדיינים באופן המאפשר הגשת קובלנה לבית הדין המשמעתי לדיינים, אם התנהגותו בניגוד לכללים עולה כדי התנהגות של דיין שלא כהלכה במילוי תפקידו או כדי התנהגות שאינה הולמת את מעמדו של דיין בישראל.

כוח השיפוט, שלטון החוק והגינות

3. (א) כוח השיפוט ניתן בידי דיין מתוך אמון ביושרו, ביראת השמים שבו ובדבקותו בהלכה בכל הליכותיו, בכושרו המקצועי והאישי וביכולתו לקיים את המוטל עליו תוך כיבוד עקרונות האתיקה השיפוטית.

(ב) בהכריעו בדין עושה דיין להגשמתה של ההלכה ושל שלטון החוק תוך שמירה על זכויות האדם שנברא בצלם א-להים; מחובתו של דיין לפעול ביושר ובהגינות, לשוויון הכל לפני החוק, ותוך הקפדה על התנהגות שיש בה כדי לקיים ואף להגביר את האמון בשיטת המשפט בכלל ובמעשה השפיטה בפרט.

אמונים למדינת ישראל ולהלכה

4. דיין ישמור אמונים למדינת ישראל, ישפוט משפט צדק, לא יטה משפט ולא יכיר פנים, וינהג כהלכה.

אי-תלות

5. (א) בענייני שפיטה אין מרות על דיין זולת מרותו של הדין שלפיו הוא דן.

(ב) במילוי תפקידו אין דיין תלוי באיש; שומה על הדיין לשקוד על אי-תלותה של מערכת השיפוט, ולהקפיד על קיומה באשר יעשה, בענייני שפיטה ובכל תחום אחר שבו הוא פועל.

(ג) דיין לא יגור מפני איש, ולא יושפע במילוי תפקידו על ידי דעת קהל, חשש מפני ביקורת או רצון לשאת חן.

(ד) אי-תלותו של הדיין אין משמעה פטור מלקיים הוראה של בית הדין הרבני הגדול שניתנה במסגרת ערעור על פסק דין או החלטה של הדיין, גם כשזו אינה נראית בעיניו, ועליו לבצע את הוראת בית הדין הגדול; סבר דיין כי קיימת לפניו מניעה הלכתית לפעול בהתאם להוראה כאמור של בית הדין הרבני הגדול, יכתוב את נימוקיו לכך ויעביר את התיק נושא העניין לבית הדין הרבני הגדול כדי שיחליט בדבר המשך הטיפול בתיק.

אי-משוא פנים

6. דיין ינהג בבעלי הדין בשוויון, לא יישא פני דל ולא יהדר פני גדול, לא יסביר פניו לאחד וירע פניו לאחר, ישפוט בדעה נקייה ולא יגלה דעה קדומה או משוא פנים.

הליכותיו של דיין

7. (א) אלה יאפיינו דיין בתכונותיו ובאורחותיו: יושר לב, טוהר מידות ומסירות לתפקיד. דיין יימנע ממעשים שאינם

הולמים מעמדו של דיין או העלולים לפגוע בדימויה של מערכת השיפוט הרבני.

(ב) דיין יהיה מופת לכיבוד הדין וההלכה בכל אשר יעשה.

פרק שני: מעמדם ותחולתם של הכללים

מעמד הכללים

8. (א) כללים אלה מתווים עיקרים ועקרונות להתנהגותם ולאורחותיהם של דיינים, ומהם ייגזרו כללי אתיקה פרטניים בכל מקרה ומקרה.

(ב) אין הכללים באים לגרוע מן האמור בכל דין. בכל עניין שאינו נדון מפורשות בכללים ינהג דיין בהתאם לרוחם ולמגמתם של הכללים ובהתאם לנורמות אתיות כלליות.

תחולה

9. (א) כללים אלה חלים על –

(1) דיין מעת שהצהיר הצהרת אמונים ועד שלושה חודשים מתום כהונתו;

(2) דיין עמית;

(3) דיין בדימוס המכהן בוועדה ציבורית על פי דין, ככל שהדבר נוגע למילוי תפקידו; ויראו את הסכמתו לכהן כהסכמה להחלת כללים אלה עליו כאמור.

(ב) הכללים חלים על דיין אף בהיותו בחופשה או בשבתון.

(ג) מי שנבחר לכהונת דיין על ידי הוועדה למינוי דיינים וטרם הצהיר הצהרת אמונים, לא ייצג לקוח לפני ערכאה שיפוטית אלא בהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול.

(ד) איסורים שעל פי כללים אלו לא יחולו על פעילות או מעשים של דיין שהוא רב ראשי לישראל או רב עיר, הנובעים מכהונתו כרב ראשי או רב עיר.

דינים בדימוס

10. כללים אלה אינם מחייבים דיינים בדימוס; יש לזכור עם זאת, כי סביבתו הקרובה והרחוקה של דיין הורגלה להתייחס עליו כהתייחס אל דיין, וכי יחס זה נמשך והולך גם לאחר תום הכהונה; ראוי לו אפוא לדיין בדימוס כי ישווה נגד עיניו את רוחם ואת מגמתם של הכללים וכי יכוון התנהגותו ואורחותיו על פיהם.

פרק שלישי: שפיטה

שמירה על כבוד הזולת

11. (א) בשבתו לדין ינהג דיין בנוכחים בדיון לפניו – בעלי דין, באי-כוחם, עדים ובאי בית דין אחרים – באורח מכובד,

באורך רוח, במתינות, בסובלנות ובאדיבות, וישרה באולם בית הדין אווירה נינוחה.

(ב) דיין יעשה שגם אחרים ישמרו על כבודם של הנוכחים בדיון.

(ג) במהלך המשפט ובהחלטותיו בכתב יימנע דיין מהערות פוגעניות או מעליבות, שלא כדין, כלפי כל אדם.

(ד) דיין ינהג בעמיתיו הדיינים בכבוד ובחברות.

(ה) בהביעו דעה על אדם שלא היה צד להליכים, ייתן הדיין דעתו לשאלה אם ניתנה הזדמנות לאותו אדם להציג את עניינו כהלכה לפני בית הדין.

ניהול משפט

12. (א) דיין ינהל את הדיון שלפניו באופן מקצועי ועניייני, על פי ההלכה ותקנות הדיון, תוך שהוא מקפיד לנהוג שוויון בבעלי הדין, בטוענים רבניים ובעורכי הדין המופיעים לפניו ונמנע מכל אמירה או מעשה שיש בהם כדי לפגום בחזותו השוויונית והמקצועית.

(ב) שומה על דיין לשמור על חזות נייטרלית במהלך הדיון ולהימנע מליצור בהתנהגותו או בדבריו יסוד לחשש ממשי למשוא פנים.

(ג) בלי לגרוע מחובתו לנהוג שוויון בבעלי הדין, יעשה דיין כמיטבו להסביר לבעל דין שאינו מיוצג את מהות ההליכים ודרכי ניהולם, והכל על פי הניתן בנסיבות העניין ובגבולות הדין והתפקיד.

(ד) בניהול המשפט יעשה דיין כמיטבו לחוס על זמנם של המעורבים במשפט: בעלי דין, באי-כוחם, עדים ואחרים, וכנדרש מכך יחיש את ההליכים וימנע עינוי דין.

(ה) בלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (ד), ולקיום האמור בו, יעשה דיין כמיטבו למנוע המתנה של המוזמנים לדיון והתייצבותם של עדים פעם נוספת.

פשרה, גישור ובוררות

13. (א) דיין המציע פשרה או העברה של ההליך לגישור או לבוררות, לא יכפה דעתו על בעלי הדין, ויוודא שבעלי הדין יודעים כי אי-קבלת הצעתו לא תשפיע על הליכי הדיון שלפניו; אין באמור כדי למנוע מבית הדין לפסוק בדרך של פשרה בהתאם לכללי ההלכה.

(ב) בהתנהל שיג-ושיח לפשרה יסייע דיין בידי בעלי הדין, ובלבד שהדבר ייעשה תוך שמירת כבודו של בית הדין.

(ג) כדי להביא לפשרה, רשאי דיין בהסכמת בעלי הדין ובהסכמת מורשיהם, להיוועד בבית הדין עם כל בעל דין בנפרד, ובלבד שבעל הדין שכנגד נמצא ככל האפשר בסמיכות מקום לאולם הדיונים והתוועדות דומה תיערך גם עמו, וכן שבעת ההתוועדות לא יישמעו טענות שדינן להתברר במעמד שני בעלי הדין.

הימנעות מוקדמת משבת בדין

14. (א) בכפיפות לאמור בדין ובכללים אלה ידון דיין בכל עניין שהועבר לטיפולו.

(ב) משיימצא לדיין כי קיים טעם ראוי שהתיק לא יידון לפניו, יְיַדַּע בכך את ראש אבות בית הדין שבו הוא מכהן או דיין שהוסמך לעניין זה על ידי נשיא בית הדין הרבני הגדול.

(ג) החליט ראש אבות בית הדין או דיין שהוסמך כאמור, כי אותו דיין ידון בתיק, לא ימנע הדיין עצמו משבת בדין אלא אם כן חייב הוא לעשות כן על פי דין.

מניעה משבת בדין

15. (א) דיין לא ישב בדין אם מצא, מיוזמתו או לבקשת בעל דין, כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט.

(ב) בלי לגרוע מהוראות סעיף קטן (א), דיין לא ישב בדין ביודעו שמתקיים אחד מאלה:

(1) צד להליך, בא כוחו או עד מרכזי, הוא בן משפחה של הדיין או שקיימת ביניהם קרבה ממשית אחרת;

(2) יש לדיין עניין כספי ממשי או עניין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך, בבא כוחו או בעד מרכזי, או שלבן משפחה של הדיין יש עניין כספי ממשי או עניין אישי ממשי בהליך או בתוצאותיו, בצד להליך או בבא כוחו;

(3) בטרם התמנה לדיין היה הדיין מעורב באותו עניין הנדון בהליך שלפניו בתור בא כוח, בורר, מגשר, עד, יועץ מקצועי, מומחה, או בדרך דומה אחרת;

(4) בעל דין או עד מרכזי היה לקוחו של הדיין קודם מינויו לכהונתו, ולא חלפו חמש שנים לפחות מאז הטיפול בענייניו של אותו בעל דין או אותו עד;

(5) עורך דין או טוען רבני המייצג בעל דין היה שותפו של הדיין ולא חלפו חמש שנים לפחות מאז היותם שותפים;

(6) עורך דין או טוען רבני המייצג בעל דין מטפל בעניין של הדיין או של בן משפחתו;

(7) בן משפחה של הדיין הוא עורך דין, או טוען רבני שותף או שכיר, במשרד עורכי דין או משרד טוענים רבניים המייצג בעל דין.

(ג) על אף האמור בסעיפים קטנים (א) ו-(ב), דיין רשאי לשבת בדין אם מפאת דחיפות העניין לא ניתן לקיים את ההליך לפני דיין אחר ועלול להיגרם נזק חמור או עיוות דין אם לא ידון בעניין.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (ב)(2), דיין רשאי לשבת בדין אם העברת העניין לכל דיין אחר לא תשנה את עילת הפסלות.

(ה) התקיימה עילת פסלות לפי פסקאות (1) או (2) בסעיף קטן (ב), הנוגעת לעורך דין או לבא כוח אחר, שהתקיימו בו נסיבות המחייבות קבלת היתר לייצוג כאמור בסעיף 53ב לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961, ובסעיף 9א לתקנות הטוענים הרבניים, התשס"א-2001, רשאי בית הדין להתיר את הייצוג, לבקשת עורך הדין או בא הכוח, אם מצא כי הנזק שייגרם לצד להליך אם לא יתיר את הייצוג עולה על הנזק שייגרם לצד להליך או לאינטרס הציבורי בשל הפסקת הדיון או החלפת דיין; התיר בית הדין את הייצוג כאמור, לא ישב בדין הדיין שלגביו התקיימה עילת הפסלות.

(ו) האמור בסעיף קטן (ב) יחול גם על קרוב משפחה שאינו בן משפחה כהגדרתו בכללים אלה, אם סבר הדיין כי יחסו אל אותו קרוב משפחה מונע אותו משבת בדין.

(ז) אין באמור בכלל זה כדי למעט משיקול דעתו של נשיא בית הדין הרבני הגדול הדן בערעור על פי סעיף 19א לחוק.

פרק רביעי: דיין וסביבתו

קשרים חברתיים

16. משמונה לכהונתו, אין מוטל על דיין לנתק את קשריו החברתיים, לרבות קשרים עם טוענים רבניים ועורכי דין; יחד עם זאת, ראוי לו לדיין כי ייזהר בקשריו החברתיים וייתן דעתו כיצד עשויות

הבריות לפרש הימצאותו בחברת אדם מסוים או בחברה מסוימת, בבחינת והייתם נקיים מה' ומישראל.

פעילות פוליטית או מפלגתית

17. (א) דיין לא יהא מעורב בפעילות פוליטית או מפלגתית ולא יהיה חבר במפלגה או בגוף פוליטי אחר.

(ב) בלי לפגוע בכלליות האיסור שבסעיף קטן (א), לא ייטול דיין חלק באירוע הנערך על ידי מפלגה או גוף פוליטי אחר, או במסגרת אחרת שלה זהות פוליטית או מפלגתית; ואולם אירוע כאמור שהוא אך ורק עניין של הפצת שיעורי תורה ויראת שמים, ובלי סממנים פוליטיים, רשאי דיין להשתתף בו.

הבעת דעה בפומבי

18. דיין ימנע מהביע בפומבי דעה בעניין שאינו משפטי בעיקרו והשנוי במחלוקת ציבורית.

איסוף כספים

19. דיין לא יהא מעורב בפעילות של איסוף כספים.

פרק חמישי: הימנעות מן השימוש במעמד השיפוטי שלא למטרתו

ניצול מעמד

20. (א) לא יפיק דיין טובת הנאה ממעמדו כדיין – בין טובת הנאה חומרית בין אחרת – אם במישרין ואם בעקיפין.

(ב) בלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א) –

(1) לא יעשה דיין שימוש במעמדו כדיין לקידום עניין שלו או של אחר;

(2) דיין לא יציין את דבר היותו דיין ולא יעשה שימוש במסמך הנושא את תוארו כדיין בנסיבות שבהן עלול השימוש בתואר להיראות כניסיון לא ראוי להשיג מעמד מועדף.

(ג) דיין רשאי לציין בנייר מכתבים פרטי ובכרטיס ביקור את היותו דיין ואת בית הדין שהוא מכהן בו.

(ד) דיין רשאי לציין את היותו דיין בספר או במאמר שהוא מפרסם.

(ה) דיין רשאי ליתן המלצתו על כישוריו של אדם המוכר לו אישית.

(ו) דיין רשאי ליתן הסכמה לספר תורני שהובא לעיונו.

מתנות, הנחות והזמנות

21. (א) על קבלת מתנות על ידי דיין יחול חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ם-1979.

(ב) בלי לגרוע מכלליות האמור בסעיף קטן (א) –

(1) דיין לא יקבל הנחה ברכישת מוצר או בקבלת שירות, אלא אם כן ההנחה ניתנת על פי הֶסְדֵּר כללי שאושר בידי מנהל בתי הדין, או שההנחה ניתנת לדיין עקב הימנותו עם הזכאים לאותה הנחה בלא זיקה להיותו דיין;

(2) דיין לא יקבל הזמנות חינם לאירועים או למקומות שהכניסה אליהם היא בתשלום, למעט במקרים שבהם נותן ההזמנה הוא קרוב משפחה או חבר אישי או במקרים שהדיין מוזמן כבן לוויה של מקבל ההזמנה ובלא קשר למעמדו כדיין.

(ג) אין מניעה כי דיין יקבל במתנה ספר על נושא משפטי או הלכתי מכותב הספר.

פרק שישי: פעילויות לבר-שיפוטיות

סימן א': עקרונות

ייחוד הכהונה

22. דיין לא יעסוק בעיסוק נוסף ולא ימלא תפקיד ציבורי – גם לא יקבל על עצמו אחד מאלה – אלא לפי חוק או בהסכמת נשיא בית הדין הרבני הגדול ושר המשפטים (ראו: סעיף 18 לחוק).

מגבלות על פעילויות נוספות

23. (א) חובתו העיקרית של דיין היא לכהונתו כדיין, ולתפקידו כדיין חייב הוא להקדיש את מיטב מרצו ומחשבתו; דיין יעניק לתפקידו כדיין מעמד של קדימה על פני כל עיסוק אחר.

(ב) דיין יימנע מפעילות שאינה הולמת את מעמדו כדיין או העלולה להביאו לניגוד עניינים עם תפקידו כדיין.

(ג) דיין לא יקבל על עצמו אף לא יעסיק עצמו בפעילות לבר-שיפוטית – אף אם מותרת היא על פי אופייה או על פי היתר שהוענק לו – אם אותה פעילות עלולה לפגוע ביכולתו למלא כיאות את תפקידו כדיין, בין מבחינת משך הזמן הנדרש לפעילות, בין מבחינת העיתוי ובין מכל בחינה אחרת.

סימן ב': עיסוקים ציבוריים

פעילות בגופים ציבוריים

24. (א) דיין רשאי להיות חבר בגופים מינהליים של מוסדות חינוך, כגון חבר נאמנים של מוסד להשכלה, או בגופים של מוסדות בעלי מטרות ציבוריות, בכפיפות להיתר כהוראת סעיף 18 לחוק.

(ב) בפעולתו כאמור בסעיף קטן (א), יימנע דיין מכל מעשה שיש בו משום שימוש שלא כהלכה במעמדו כדיין או העלול לפגוע במעמדו כדיין. כך, למשל, לא ישתתף דיין בניהול העסקי או הכספי של המוסד הציבורי שהוא פעיל בו, ולא יקבל ממנו טובת הנאה.

(ג) דיין לא יפנה לרשויות ציבור או לגורמים פרטיים בשם גוף ציבורי שהוא פעיל בו.

(ד) דיין לא יהיה פעיל בגוף ציבורי העוסק בייזום הליכים משפטיים אף אם אין אותם עניינים עשויים לבוא לדיון בבית הדין שבו הוא מכהן.

ועדות לחלוקת פרסים ומלגות

25. דיין רשאי להיות חבר בוועדה המחלקת פרסים או מלגות ובלבד שהדבר הולם את מעמדו של דיין.

הסברה מחוץ לישראל

26. דיין רשאי להשתתף מדי פעם בפעולות הסברה מחוץ לישראל מטעם המדינה או מטעם גוף ממלכתי או ציבורי העושה לטובת הכלל, ובלבד שקיבל לכך אישור מאת נשיא בית הדין הרבני הגדול.

שיפוט שלא בבית הדין

27. (א) דיין לא יעסוק בתפקיד שיפוטי או מעין-שיפוטי שלא בבית הדין, אלא מכוח הוראת חוק או בהיתר לפי סעיף 18 לחוק; לעניין סעיף זה, "תפקיד שיפוטי או מעין-שיפוטי" – לרבות חברות בבית דין של ארגון חברים או של ארגון ציבורי.

(ב) דיין לא ישמש בורר שלא בבית הדין אלא אם כן נקבע הדבר בחוק, או בעניין שיש בו תועלת ציבורית משמעותית ולאחר קבלת אישור של נשיא בית הדין הרבני הגדול.

(ג) דיין לא יהא פעיל בגוף ציבורי העוסק במתן שירותי בוררות או גישור.

(ד) דיין שקודם מינויו שימש בתפקיד שיפוטי או מעין-שיפוטי שאסור לדיין למלאו, לא ימשיך למלא את אותו תפקיד מעת שהצהיר הצהרת אמונים.

סימן ג': הרצאות ופרסומים

שיעורים והוראה

28. מתן שיעור קבוע בישיבות וכוללים והוראה במוסדות להשכלה או לחינוך טעונים היתר כהוראת סעיף 18 לחוק.

שיעורי תורה והרצאות

29. (א) דיין רשאי לתת שיעורי תורה בבית כנסת ובית מדרש במסגרת "דף יומי" וכדומה, בלא צורך בהיתר לפי סעיף 18 לחוק, ובלבד ששיעורים אלו יינתנו מחוץ לשעות הקבועות לפעילות בתי הדין על פי סדרי המינהל של בתי הדין הרבניים.

(ב) דיין רשאי להרצות מדי פעם במסגרת גוף שאינו מסחרי, בלא צורך בהיתר לפי סעיף 18 לחוק; בעשותו כן ינהג דיין במידת הזהירות הראויה המתחייבת ממעמדו, תוך שמירה על גישה מאוזנת והימנעות מנימה פולמוסית או מהבעת דעה בעניין שאינו משפטי בעיקר והשנוי במחלוקת ציבורית.

פרסום ספרים ומאמרים

30. דיין רשאי לפרסם ספרים שכתב ומאמרים בביטאונים מקצועיים ותורניים הולמים.

משפט מודרך

31. דיין רשאי להיות חבר מותב במשפט מודרך הנערך במוסד להשכלה. הוא הדין במוסד אחר שאושר על ידי נשיא בית הדין הרבני הגדול.

סימן ד': שונות

עדות

32. דיין לא יעיד בהליכים משפטיים אלא אם כן זומן על ידי בית דין, בית משפט או באישורו של נשיא בית הדין הרבני הגדול; כלל זה לא יחול על הליכים משפטיים שהדיין או בני משפחתו צד להם.

הופעה לפני רשות ציבורית

33. דיין רשאי להופיע לפני ועדה של הכנסת או לפני רשות ציבורית אחרת אם קיבל לכך אישור מאת נשיא בית הדין הרבני הגדול.

תשובות הלכתיות ומענה לשאלונים לצורכי מחקר

34. (א) דיין רשאי להשיב לשואליו בדבר הלכה, ואולם לא יעשה כן אם קיימת סבירות שתשובתו נועדה לשימוש על ידי צד למשפט בבית דין.

(ב) באישורו של נשיא בית הדין הרבני הגדול רשאי דיין להשיב, בין בכתב בין על-פה, לשאלות או לשאלונים המופנים אליו לצורכי מחקר בנושאים הקשורים בעבודתו השיפוטית.

(ג) לעת שתידון בקשה לאישור כאמור בסעיף קטן (ב), יובא בשיקול, בין השאר, היותו של עורך המחקר מוסד הלכתי או אקדמי מוכר או חוקר הפועל מטעמו.

פרק שביעי: עניינים כספיים

סימן א': ניהול עסקים וקבלת גמול בעבור עיסוק

ניהול עסקים

35. דיין לא ינהל עסקים באופן פעיל, בין במישרין בין בעקיפין, ולא יכהן כנושא משרה בתאגיד מסחרי או בגוף עסקי אחר.

ניהול נכסיהם של הדיין ושל בני משפחה

36. (א) דיין רשאי לנהל בעצמו את נכסיו ואת נכסי בני משפחתו, ולפעול בהשקעתם, ובלבד שלא יהיה בכך עיסוק פעיל בעסקים. הדיין יימנע מפעילות כאמור העלולה לגרום לפגיעה במעמדו כדיין או להעמידו בניגוד עניינים עם תפקידו כדיין.

(ב) דיין לא ינצל את מעמדו כדיין לצורך עסקיו ועסקי בני משפחתו.

37. (בוטל)

קבלת גמול בעבור עיסוק או פעילות נוספים

38. (א) דיין רשאי לקבל גמול בעבור עיסוק או פעילות נוספים המותרים על פי דין או על פי כללים אלה, ובלבד שהגמול יהא בהתאם למקובל אצל הנותן. כלל זה יחול אף על קבלת גמול בעבור פעולות הסברה מחוץ לישראל.

(ב) דיין שהוזמן להרצות רשאי להתאכסן במקום ההרצאה על חשבון המזמין ואף לקבל החזר של הוצאות הנסיעה.

(ג) להסרת ספקות ייאמר כי כלל זה יחול על דיין גם בהיותו בשבתון.

סימן ב': ניתוק קשרים עסקיים וכספיים עם מינויו של דיין

כללי

38א. הכללים בסימן זה נועדו להסדיר את ניתוק הקשרים העסקיים והכספיים בין מי שנבחר לכהונת דיין לבין לקוחותיו ושותפיו לשעבר, ומטרתם להביא לכך שהקשרים העסקיים והכספיים האמורים ינותקו בהקדם האפשרי; יובהר כי כללים אלה חלים על ניתוק קשרים כספיים הנובעים מעיסוקו של הדיין בכל משלח יד.

ניתוק יחסים כספיים

38ב. (א) לאחר מינויו לא יהיו לדיין יחסים כספיים עם לקוחותיו לשעבר או שותפיו לשעבר, ובכלל זה לא יחזיק נכסים בנאמנות בעבור לקוחותיו לשעבר.

(ב) מי שנבחר לכהונת דיין יפעל לניתוק יחסיו עם לקוחותיו לשעבר ועם שותפיו בעבר לפי הנחיית הוועדה האמורה בסעיף 38ג והוראות סעיפים 38ד עד 38ה.

(ג) לאחר מינויו יגבה דיין כספים שחבים לו צדדים שלישיים כתוצאה מקשריו העסקיים והכספיים בינו לבין לקוחותיו לשעבר או שותפיו לשעבר, באמצעות אדם אחר.

ועדת השניים

38ג. אופן ניתוק היחסים הכספיים יידון בוועדה שחבריה יהיו שניים: דיין בית הדין הרבני הגדול שימנה מזמן לזמן נשיא בית הדין הרבני הגדול, ומנהל בתי הדין הרבניים (להלן – ועדת השניים).

הסדר לניתוק יחסים כספיים

38ד. (א) הנבחר לכהונת דיין יציג לפני ועדת השניים לא יאוחר משלושים ימים לאחר בחירתו תכנית מוצעת לניתוק היחסים הכספיים; התכנית תכלול, בין השאר, את אלה:

(1) שמות שותפיו של הדיין עובר למינויו;

(2) שמות לקוחותיו לשעבר שיש לו אִתם יחסים כספיים תלויים ועומדים;

(3) שכר טרחה וסכומים אחרים המגיעים לדיין מלקוחותיו ושותפיו לשעבר, ומועדי תשלומם, וכן פירוט של המחאות דחויות שנמסרו לו ואשר מועד פירעונן טרם הגיע.

(ב) ועדת השניים תורה לנבחר לכהונת דיין מהם התנאים לניתוק היחסים בינו ובין לקוחותיו או שותפיו לשעבר; הוועדה תורה על הסדר שיביא לניתוק היחסים כאמור בהקדם האפשרי ולא יאוחר מתום שנים עשר חודשים מיום הצהרת אמונים של הדיין; הוועדה רשאית לקבוע תקופת ניתוק ארוכה משנים עשר חודשים מטעמים מיוחדים שייראו לחבריה.

חתימה על ההסדר

38ה. הסדר ניתוק היחסים שהורתה עליו ועדת השניים ייחתם ביד הנבחר לכהונת דיין ויישמר בתיקו האישי של הדיין במעטפה סגורה וחתומה בידי מנהל בתי הדין הרבניים.

חיסיון ההסדר

38ו. תוכן ההסדר יהיה גלוי לנבחר לכהונת דיין ולחברי ועדת השניים, ובמקרה שהוגשה לוועדה לבחירת דיינים כנגד הנבחר לכהונת דיין תלונה שעניינה ההסדר, גם לחברי הוועדה לבחירת דיינים.

הסדר – תנאי להצהרת אמונים

38ז. מי שנבחר לכהונת דיין לא יוזמן להצהרת אמונים אצל נשיא המדינה עד אשר ייערך הסדר ניתוק יחסים כספיים, וייחתם בידו; במקרים חריגים רשאית ועדת השניים לאשר בכתב את זימונו של דיין להצהרת אמונים אף שטרם חתם על ההסדר.

דיווח

38ח. הדיין ידווח למנהל בתי הדין הרבניים, אחת לשלושה חודשים, על ביצוע ההסדר; בעניין כספים שיקבל הדיין על פי ההסדר לאחר מינויו, ייתן הדיין חשבונית שעליה יצוין כי הכספים התקבלו בעד שירותים שנתן טרם מינויו.

יידוע

38ט. הכללים בסימן זה יובאו לידיעת כל מי שהוועדה לבחירת דיינים החליטה לבחור בו לכהונת דיין.

פרק שמיני: דיין ואמצעי התקשורת

מגעים בין דיין לבין אמצעי התקשורת

39. (א) דיין אומר דברו בפסקי דין ובהחלטות; על דרך הכלל אין דיין מתראיין ואין הוא מוסר מידע לתקשורת.

(ב) דיין לא יעביר פסקי דין והחלטות לתקשורת אלא באמצעות דוברות בתי הדין הרבניים.

(ג) דיין יימנע מהופעה או מראיון באמצעי התקשורת; הופעה או ראיון של דיין באמצעי תקשורת – לרבות בעיתונות, ברדיו, בטלוויזיה, באינטרנט, במסיבת עיתונאים ובכל דרך אחרת – תהיה רק באישור מראש מאת נשיא בית הדין הרבני הגדול.

(ד) האמור בכלל זה אינו חל על ביטאונים תורניים או משפטיים המתפרסמים על ידי מוסדות תורניים או אקדמיים או על ידי לשכת עורכי הדין, ובלבד שהדיין קיבל תחילה את אישורו של נשיא בית הדין הרבני הגדול.

תגובות לאמצעי תקשורת

40. (א) תגובתו של דיין על דברים שפורסמו עליו או על פסקי דין והחלטות שנתן תהיה באמצעות דוברות בתי הדין הרבניים.

(ב) דיין שעיתונאי פנה אליו לקבלת תגובה יפנה את העיתונאי לדוברות בתי הדין הרבניים.

(ג) נתבקשה תגובתו של דיין על מידע שהעדר תגובה מיידית עליו עלול לגרום נזק שאינו הפיך, ובפי הדיין תגובה חד-משמעית שיש בה כדי להביא את העניין לסיומו, רשאי הדיין למסור את תגובתו.

(ד) דיין שמסר את תגובתו בנסיבות כמתואר בסעיף קטן (ג), יודיע על כך מיד לדוברות בתי הדין הרבניים, והמשך הטיפול יהיה באמצעות הדוברות.

(ה) אין בהוראות אלו כדי למנוע את נציגות הדיינים לעמוד בקשר עם אמצעי התקשורת בעניינים הנתונים לטיפולה.

פרק תשיעי: ועדת אתיקה

ועדת אתיקה

41. (א) נשיא בית הדין הרבני הגדול, לאחר התייעצות עם שר המשפטים, ימנה ועדת אתיקה בת שלושה חברים, והם: דיין של בית הדין הרבני הגדול, והוא יהיה היושב ראש, ושני דיינים של בתי הדין הרבניים האזוריים.

(ב) ועדת האתיקה תיתן חוות דעת מקדימה בענייני אתיקה של דיינים, לפי פנייה של דיין שכללים אלה חלים עליו – בעניין הנוגע אליו.

(ג) חבר ועדת האתיקה ימונה לתקופה אחת של שש שנים.

(ד) ועדת האתיקה תפרסם חוות דעת מקדימה שנתנה, בלא ציון שמו של מי שלגביו ניתנה חוות הדעת ופרטים מזהים אחרים, אלא אם כן החליטה אחרת.

(ה) ועדת האתיקה תקבע את נוהלי עבודתה וסדרי דיוניה.

כללים קודמים

42. כללים אלה יהיו תחת כללי אתיקה לדיינים – התשנ"ו.

חוק נציב תלונות הציבור על שופטים, תשס"ב-2002

הגדרות

1. בחוק זה –

"שופט" – כל אחד מאלה:

(1) שופט כהגדרתו בחוק-יסוד: השפיטה ושופט עמית כמשמעותו בסעיף 10א לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984 (להלן – חוק בתי המשפט);

(2) רשם כהגדרתו בסעיף 84 לחוק בתי המשפט;

(3) שופט ורשם כמשמעותם בחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969 (בחוק זה – חוק בית הדין לעבודה) ושופט עמית כמשמעותו בסעיף 7א לחוק בית הדין לעבודה;

(4) שופט צבאי-משפטאי כמשמעותו בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (בחוק זה – חוק השיפוט הצבאי);

(5) דיין כהגדרתו בחוק הדיינים, התשט"ו-1955 (בחוק זה – חוק הדיינים) ודיין עמית, כמשמעותו בסעיף 9א לחוק הדיינים;

(6) קאדי כהגדרתו בחוק הקאדים, התשכ"א-1961 (בחוק זה – חוק הקאדים);

(7) קאדי מד'הב כהגדרתו בחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים, התשכ"ג-1962 (בחוק זה – חוק בתי הדין הדרוזיים);

(8) דיין של בית דין של עדה נוצרית כמשמעותו בסימן 54 לדבר המלך במועצה על ארץ ישראל, 1922–1947;

"השר" –

(1) לענין שופט כהגדרתו בפסקאות (1) עד (3) וכן (6) ו-(7) – שר המשפטים;

(2) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (4) – שר הביטחון;

(3) לענין שופט כהגדרתו בפסקאות (5) ו-(8) – השר לענייני דתות;

"בית דין משמעתי לשופטים" –

(1) לענין שופט כהגדרתו בפסקאות (1) עד (3) – בית הדין המשמעתי לשופטים לפי סעיף 17 לחוק בתי המשפט;

(2) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (4) – בית דין משמעתי לפי סעיף 192ד לחוק השיפוט הצבאי;

(3) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (5) – בית הדין המשמעתי לפי סעיף 20 לחוק הדיינים;

(4) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (6) – בית הדין המשמעתי לפי סעיף 17 לחוק הקאדים;

(5) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (7) – בית הדין המשמעתי לפי סעיף 22 לחוק בתי הדין הדרוזיים;

"הועדה לבחירת שופטים" –

(1) לענין שופט כהגדרתו בפסקאות (1) ו-(2) – הועדה לבחירת שופטים כמשמעותה בסעיף 4(ב) לחוק-יסוד: השפיטה;

(2) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (3) – הועדה לבחירת שופטים כמשמעותה בסעיף 4(א) לחוק בית הדין לעבודה;

(3) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (4) – הועדה לבחירת שופטים צבאיים-משפטאים לפי סעיף 187 לחוק השיפוט הצבאי;

(4) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (5) – הוועדה לבחירת דיינים לפי סעיף 6 לחוק הדיינים;

(5) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (6) – ועדת המינויים לפי סעיף 4 לחוק הקאדים;

(6) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (7) – ועדת המינויים לפי סעיף 11 לחוק בתי הדין הדרוזיים;

"המנהל" –

(1) לענין שופט כהגדרתו בפסקאות (1) עד (3) – מנהל בתי המשפט;

(2) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (4) – נשיא בית הדין הצבאי לערעורים לפי חוק השיפוט הצבאי או מי שהוא הסמיך;

(3) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (5) – מנהל בתי הדין הרבניים;

(4) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (6) – מנהל בתי הדין השרעיים;

(5) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (7) – מנהל בתי הדין הדתיים הדרוזיים;

"הנשיא" –

(1) לענין שופט כהגדרתו בפסקאות (1) ו-(2) – נשיא בית המשפט העליון;

(2) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (3) – נשיא בית הדין הארצי לעבודה;

(3) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (4) – נשיא בית הדין הצבאי לערעורים;

(4) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (5) – נשיא בית הדין הרבני הגדול;

(5) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (6) – נשיא בית הדין השרעי לערעורים;

(6) לענין שופט כהגדרתו בפסקה (7) – ראש בית הדין הדתי הדרוזי לערעורים כהגדרתו בחוק בתי הדין הדרוזיים;

"הנציב", "נציב תלונות הציבור על שופטים" – נציב תלונות הציבור על שופטים, שמונה לפי סעיף 3;

"הועדה לבחירת הנציב" – הועדה לפי סעיף 3א.

נציבות תלונות הציבור על שופטים

2. נציב תלונות הציבור על שופטים יעמוד בראש יחידה שתיקרא "נציבות תלונות הציבור על שופטים" שתברר, בהתאם להוראות חוק זה, תלונות על התנהגות שופטים במסגרת מילוי תפקידם, לרבות בדרך ניהול משפט על ידם.

כשירות הנציב ומינויו

3. (א) מי שכשיר להתמנות שופט של בית המשפט העליון כשיר להתמנות נציב תלונות הציבור על שופטים.

(ב) הנציב יתמנה בידי הועדה לבחירת הנציב, לפי סעיף 3א.

(ג) מעמדו הציבורי של אדם והיכרותו עם מערכת המשפט יובאו בחשבון לענין הצעת מועמד לנציב ולענין מינויו.

הוועדה לבחירת נציב תלונות הציבור על שופטים

3א. (א) אלה חברי הוועדה לבחירת נציב תלונות הציבור על שופטים:

(1) שר המשפטים, והוא יהיה היושב ראש;

(2) שר העבודה;

(3) חבר הכנסת שתבחר הכנסת או ועדה מוועדותיה שהסמיכה לכך;

(4) שופט בדימוס שיבחרו שופטי בית המשפט העליון;

(5) שופט בדימוס שיבחרו הנשיאים של בתי המשפט המחוזיים;

(6) דיין בדימוס שיבחרו שני הרבנים הראשיים לישראל;

(7) הסניגור הציבורי הארצי.

(ב) הרכב הוועדה לבחירת הנציב יפורסם ברשומות.

(ג) (1) חבר הכנסת שנבחר לפי פסקה (3) שבסעיף קטן (א) יכהן בוועדה לבחירת הנציב כל עוד הוא חבר הכנסת או עד לתום כהונת הכנסת שבחרה בו;

(2) תקופת כהונתו של חבר הוועדה לבחירת הנציב שנבחר לפי פסקאות (4) עד (6) שבסעיף קטן (א) היא ארבע שנים וחצי, ואפשר לשוב ולבחור בו לתקופות כהונה נוספות; בחירת חבר כאמור תיערך לא יאוחר משלושים ימים לפני תום תקופת כהונתו של החבר המכהן לפי אותה פסקה;

(3) (א) לפחות אחד מחברי הוועדה לבחירת הנציב לפי פסקאות (1) או (2) שבסעיף קטן (א) יהיה אישה, ואם היו שניהם גברים, תקבע הממשלה שרה אחרת שתכהן בוועדה לבחירת הנציב במקום שר העבודה;

(ב) לפחות אחד מחברי הוועדה לבחירת הנציב שנבחר לפי פסקאות (4) או (5) שבסעיף קטן (א) יהיה אישה;

(4) התפנה מקומו של אחד החברים המנויים בפסקאות (3) עד (6) שבסעיף קטן (א) לפני תום תקופת כהונתו, ייבחר חבר אחר במקומו בהקדם האפשרי בידי מי שמוסמך לבחור בו כאמור באותו סעיף קטן.

ממלא מקום לנציב

4. נבצר מהנציב דרך ארעי למלא את תפקידיו, ימנה שר המשפטים בהסכמת נשיא בית המשפט העליון ממלא מקום לנציב לתקופה שלא תעלה על שישה חודשים או עד שיחזור למלא את תפקידיו, לפי המוקדם.

הליך בחירת נציב

5. (א) מינוי נציב ייעשה, ככל האפשר, לא מוקדם מתשעים ימים ולא יאוחר משלושים ימים לפני תום תקופת כהונתו של הנציב המכהן; התפנה מקומו של הנציב לפני תום תקופת כהונתו, ייעשה המינוי בתוך שישים ימים מהיום שבו התפנה מקומו.

(ב) ראה שר המשפטים שיש למנות נציב כאמור בסעיף קטן (א), יודיע על כך ברשומות ויכנס את הוועדה לבחירת הנציב.

(ג) כל אחד מחברי הוועדה לבחירת הנציב יהיה רשאי להציע מועמדים לוועדה, ובלבד שלא יציע יותר משני מועמדים.

(ד) החלטה למנות נציב תהיה על דעת רוב החברים המכהנים בוועדה.

(ה) הוועדה תוכל לפעול אף אם פחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת מחמישה.

(ו) הוועדה תקבע את שאר סדרי דיוניה ועבודתה ותפרסמם לציבור.

(ז) הודעה על מינויו של הנציב תפורסם ברשומות.

משך הכהונה

6. הנציב יכהן תקופת כהונה אחת בלבד של חמש שנים.

תום כהונה

7. (א) כהונת הנציב פוקעת –

(1) בתום תקופתה;

(2) בפטירתו או בהתפטרותו;

(3) בהעברתו מכהונתו;

(4) בתום שישה חודשים רצופים שבהם מכהן במקומו ממלא מקומו שמונה לפי סעיף 4.

(ב) הודעה על תום כהונת הנציב תפורסם ברשומות.

העברה מכהונה

8. (א) הועדה לבחירת הנציב רשאית, מיזמתה או לפי הצעת שר המשפטים או נשיא בית המשפט העליון, להעביר, בהחלטה שהתקבלה ברוב של חמישה חברים לפחות, את הנציב מכהונתו, אם התקיים אחד מאלה:

(1) הוא הורשע בפסק דין בעבירה פלילית, למעט בעבירות המנויות בסעיף 7(א)(2) לחוק הכנסת, התשנ"ד-1994 (בחוק זה – חוק הכנסת);

(2) הוא התנהג באופן שאינו הולם את מעמדו;

(3) הוא אינו מבצע את תפקידו כהלכה.

(ב) הועדה לבחירת הנציב לא תעביר את הנציב מכהונתו, אלא לאחר שנתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו לפניה.

השעיית הנציב

9. (א) לא יוגש כתב אישום נגד הנציב, למעט בעבירות המנויות בסעיף 7(א)(2) לחוק הכנסת, אלא באישור היועץ המשפטי לממשלה, ומשהוגש כתב אישום כאמור יושעה הנציב מכהונתו.

(ב) (1) הועדה לבחירת הנציב רשאית, ברוב של חמישה חברים לפחות, להשעות את הנציב מכהונתו, אם מתקיימת נגדו חקירה שיש בה כדי להביא לקיום הליכים פליליים כהגדרתם בסעיף 7(א)(2) לחוק הכנסת, לתקופה שבה הם מתקיימים; ואולם אם היתה החקירה כאמור, בעבירה אשר מפאת מהותה, חומרתה או נסיבותיה אין הנציב ראוי לשמש עוד בתפקידו, תשעה הועדה את הנציב לתקופה האמורה;

(2) הועדה לבחירת הנציב לא תשעה את הנציב לפי סעיף קטן זה, אלא לאחר שנתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו לפניה.

(ג) בתקופת ההשעיה ימלא את תפקידי הנציב על פי חוק זה ממלא מקומו, ויחולו הוראות סעיף 4.

סייג למינוי לשופט

10. מי שהיה נציב לא יתמנה לשופט.

ייחוד משרה והיתר לעסוק בפעילות

11. (א) הנציב ועובדי הנציבות לא יהיו רשאים –

(1) לשמש בכל משרה אחרת או לעסוק, במישרין או בעקיפין, בעיסוק אחר;

(2) להיות חברים בכנסת, בממשלה, במועצה של רשות מקומית, בגוף בוחר של מפלגה, או מועמדים לחברות כאמור;

(3) להיות חברים בהנהלה של חבר בני אדם המנהל עסקים לשם השגת רווחים.

(ב) הנציב רשאי להתיר לעובד הנציבות, לפי בקשתו, לעשות דבר מהדברים המנויים בסעיף קטן (א)(1) או (3), אם לדעתו אין בכך כדי ליצור ניגוד עניינים או כדי לפגוע בעבודתו בנציבות בדרך אחרת; אין בהיתר כאמור כדי לפטור את העובד מעמידה בדרישות כל דין או נוהג, המסדירים את הפעילות.

עובדי הנציבות

12. (א) עובדי הנציבות הם עובדי מדינה.

(ב) הנציב רשאי להסתייע בביצוע תפקידיו באנשים שאינם עובדי משרדו, אם ראה צורך בכך; בבירור תלונה על שופט כאמור בפסקאות (4) עד (8) להגדרה "שופט", יסתייע הנציב באנשים בעלי היכרות עם מערכת המשפט שאליה משתייך השופט.

חובת סודיות

13. (א) הנציב, עובדי הנציבות וכל אדם אחר שבעזרתו מבצע הנציב את תפקידיו חייבים לשמור בסוד כל ידיעה שהגיעה אליהם עקב עבודתם, לא לעשות בה שימוש ולא לגלותה לאחר, אלא לשם ביצוע תפקידיהם לפי חוק זה; העובדים יחתמו על כתב שמירה על סודיות עם תחילת עבודתם.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) רשאי שר המשפטים או נשיא בית המשפט העליון, לקבל לידיו, לפי דרישתו, עותק מכל חומר או מידע המצוי בנציבות שהושג במסגרת פעילותה, ואולם חומר או מידע לגבי תלונה מסוימת יימסר לאחר שהטיפול בה הסתיים.

(ג) הנשיא והשר כאחד רשאים להתיר פרסום פרטי תלונה מסוימת על שופט, כולם או חלקם, שהטיפול בה הסתיים.

הגשת תלונה

14. (א) רשאי להגיש תלונה לנציב –

(1) כל אדם הרואה עצמו נפגע בשל התנהגותו של שופט במסגרת מילוי תפקידו כשופט לרבות בדרך ניהול המשפט על ידיו, או מי שאותו אדם הסמיך לכך;

(2) מתמחה הרואה את עצמו נפגע בשל התנהגותו של שופט במסגרת מילוי תפקידו כמאמן או בשל תנאי ההתמחות, וכן נציב הפיקוח על ההתמחות, לפי סעיף 41ב(ג) לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961.

(ב) הנשיא או השר רשאי לבקש מהנציב לברר ענין הנוגע להתנהגותו של שופט במסגרת תפקידו כשופט לרבות בדרך ניהול המשפט על ידיו.

דרך הגשת התלונה

15. התלונה תוגש בכתב תיחתם בידי המתלונן ויצוינו בה שם המתלונן ומענו.

תלונה של אדם המוחזק במשמורת

16. תלונה של אדם כאמור בפסקאות (1) עד (3) תוגש במעטפה סגורה כמפורט באותן פסקאות או למי שהוא הסמיך לענין זה, והוא יעבירה, בלי לפתחה, אל הנציב:

(1) אסיר כהגדרתו בפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, למנהל בית הסוהר שבו הוא מוחזק;

(2) עצור כמשמעותו בחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, או אסיר, המוחזק בבית מעצר, למפקד בית המעצר שבו הוא מוחזק;

(3) כלוא לפי חוק השיפוט הצבאי, למפקד מיתקן הכליאה שבו הוא מוחזק.

תלונות שאין לברר אותן

17. הנציב לא יברר תלונה שהיא כמפורט להלן:

(1) התלונה אינה על שופט או שאינה בענין הנוגע להתנהגותו של שופט במסגרת מילוי תפקידו כשופט לרבות בדרך ניהול משפט על ידיו;

(2) התלונה היא קנטרנית או טורדנית על פניה או עוסקת בזוטי דברים;

(3) ענינה של התלונה בשאלה משפטית או ראייתית מהותית;

(4) התלונה היא בענין הניתן לערעור על פי דין, למעט בענין הנוגע להתנהגותו של שופט במסגרת מילוי תפקידו כשופט לרבות בדרך ניהול המשפט על ידיו;

(5) בקשה של בעל דין ששופט פלוני יפסול עצמו מלישב בדין כי קיימות נסיבות שיש בהן כדי ליצור חשש ממשי למשוא פנים בניהול המשפט; כללה התלונה נוסף על בקשת הפסלות כאמור ענינים שרשאי הנציב לברר לפי הוראות חוק זה, יברר הנציב את אותו החלק שבו לא התבקשה פסלות השופט כאמור;

(6) התלונה היא על מעשה שמתנהלת בשלו חקירה במשטרה או שהוגשה בשלו קובלנה לבית הדין המשמעתי לשופטים.

תלונות שבירורן מצריך סיבה מיוחדת

18. (א) הנציב לא יברר תלונות כמפורט להלן, אלא אם כן מצא הנציב שקיימת סיבה מיוחדת המצדיקה את בירורן:

(1) התלונה הוגשה לאחר שעברה שנה מיום המעשה שעליו נסבה התלונה או מהיום שעילת התלונה נודעה למתלונן, או מיום מתן פסק הדין בענינו בהליך שאליו מתייחסת התלונה, לפי המאוחר;

(2) תלונה בענין שניתנה בו החלטה, שעליה אפשר או היה אפשר, להגיש ערעור, והיא אינה מסוג התלונות שאין לברר אותן.

(ב) הנציב רשאי לא לברר תלונה אם סבר שהיא אינה מתאימה להתברר על ידו מחמת שהיא מתאימה יותר לטענת פסלות מלשבת בדין.

(ג) החלטות הנציב לפי סעיף זה יהיו בכתב ומנומקות.

התלונה ועילותיה ופתיחת הבירור

19. (א) תלונה ניתנת להגשה על כל שופט בענין הנוגע להתנהגותו במסגרת מילוי תפקידו כשופט לרבות בדרך ניהול המשפט על ידיו.

(ב) משהוגשה תלונה, יאשר הנציב את קבלתה ויפתח בבירורה, זולת אם ראה שאין לברר אותה מהטעמים המנויים בסעיף 17 או שאינה ראויה לבירור מהטעמים המנויים בסעיף 18.

(ג) החליט הנציב לא לפתוח בבירור תלונה, יודיע על כך למתלונן בכתב, ויציין את הנימוקים להחלטתו.

(ד) החליט הנציב לפתוח בבירור התלונה, יודיע על כך לשופט הנילון, לנשיא, לשר, למנהל ולנשיא בית המשפט שבו מכהן אותו שופט.

(ה) בהודעה לפי סעיף קטן (ד) רשאי הנציב לא לכלול את פרטי המתלונן אם סבר כי פרטיו אינם דרושים לצורך בירור התלונה; אין בסעיף קטן זה כדי לגרוע מסמכות שר המשפטים ונשיא בית המשפט העליון לפי סעיף 13(ב).

דרכי הבירור ומשכו

20. (א) הנציב רשאי לברר את התלונה בכל דרך שימצא לנכון והוא אינו כפוף לסדרי דין או לדיני הראיות.

(ב) לצורך הבירור, רשאי הנציב לקבל מכל אדם או גוף, בתוך תקופה שיקבע ובאופן שיקבע, בכפוף לסעיף קטן (ג), כל ידיעה או מסמך העשויים, לדעת הנציב, לסייע בבירור התלונה; מי שנדרש למסור ידיעה או מסמך כאמור, ימלא אחר הדרישה, והוראות סעיף 11, למעט פסקאות (1) ו-(3) של סעיף קטן (א), לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט-1968, יחולו, בשינויים המחויבים, על סירוב למלא אחר הדרישה.

(ג) לצורך הבירור רשאי הנציב לשמוע את המתלונן, את השופט הנילון, וכל אדם אחר אם ראה תועלת בדבר; סירב השופט הנילון למסור את דבריו בעל פה, ימסרם בכתב ככל שיידרש.

(ד) בירור התלונה יסתיים לכל המאוחר עד תום שנה אחת מיום קבלתה בנציבות.

הפסקת הבירור

21. הנציב רשאי להפסיק את בירור התלונה אם נוכח שהתקיימה אחת העילות המצדיקות שלא לפתוח בבירורה, או שענין התלונה בא על תיקונו או שהמתלונן ביטל את תלונתו; הופסק בירור התלונה לפי סעיף זה יודיע הנציב בכתב למתלונן, לשופט הנילון ולמי שמנוי בסעיף 19(ד), לפי הענין, שהחליט להפסיק את הבירור, ויציין את הנימוקים להחלטתו.

תוצאות הבירור

22. (א) מצא הנציב שהתלונה היתה מוצדקת יודיע על כך למתלונן, לשופט הנילון ולמי שמנוי בסעיף 19(ד), לפי הענין, בצירוף החלטתו; בהודעה כאמור רשאי הנציב לפרט את תמצית ממצאיו, כולם או חלקם, ואם העלה הבירור כי קיים ליקוי, רשאי הוא להצביע על הצורך בתיקונו ועל הדרך הראויה לכך.

(ב) התקבלה הודעה על צורך בתיקון ליקוי כאמור בסעיף קטן (א) יודיע השופט הנילון, המנהל או נשיא בית המשפט או בית הדין שבו מכהן השופט, לנציב, על

הצעדים שננקטו לתיקון הליקוי; לא התקבלה הודעה בתוך זמן סביר או שההודעה אינה מניחה את דעתו של הנציב, רשאי הוא להביא את הענין לפני הנשיא והשר.

(ג) מצא הנציב שהתלונה לא היתה מוצדקת, יודיע על כך בכתב למתלונן ולמי שמנוי בסעיף 19(ד), לפי הענין, ורשאי הנציב לפרט להם את תמצית ממצאיו.

(ד) העלה בירור התלונה חשש למעשה פלילי, יביא הנציב את הענין לידיעת היועץ המשפטי לממשלה, וכן לידיעת השר והנשיא; העלה בירור התלונה חשש לעבירה משמעתית יביא הנציב את הענין לידיעת השר והנשיא ורשאי הוא להמליץ לשר על הגשת קובלנה לבית הדין המשמעתי לשופטים.

(ה) הנציב רשאי, אם מצא לנכון לעשות כן בעקבות ממצאיו, להמליץ לועדה לבחירת שופטים, לסיים את כהונתו של שופט על פי סמכותה או להמליץ לשר או לנשיא להביא לועדה לבחירת שופטים הצעה לסיים את כהונתו של שופט; החליטו הועדה, השר או הנשיא שלא לקבל את המלצת הנציב, ינמקו את החלטתם.

(ו) בלי לגרוע מסמכויות הנציב לפי חוק זה, הנציב רשאי, אם מצא שתלונה של מתמחה אצל שופט, של מתמחה לשעבר אצל שופט או של נציב הפיקוח על ההתמחות כהגדרתו בחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961, היתה מוצדקת, להורות כי השופט הנילון לא יורשה לאמן מתמחים לתקופה שיקבע, לאחר שייתן לשופט הנילון הזדמנות לטעון את טענותיו; הנציב יקבע את מועד תחילתה של תקופה כאמור והוא רשאי לקצר את התקופה אם נוכח כי תוקנו הליקויים.

סייגים לנימוק וגילוי ממצאים

23. (א) (1) הודעה של הנציב לפי סעיף 22 לא תכלול ולא תגלה חומר או מידע אשר לדעת ראש הממשלה או שר הביטחון הם ענין לביטחון המדינה, או אשר לדעת ראש הממשלה או שר החוץ הם ענין ליחסי החוץ או לקשרי המסחר הבין-לאומיים של המדינה;

(2) ראה הנציב כי הודעתו עלולה לכלול או לגלות חומר או מידע כאמור בסעיף קטן (א) ולא הביעו השרים את דעתם כאמור שם, יבקש

הנציב את דעת ראש הממשלה, שר הביטחון או שר החוץ, לפי הענין, לפני שייתן את הודעתו.

(ב) הנציב פטור מלציין את ממצאיו או נימוקיו, כולם או חלקם, או לציינם בשינויים או בהשמטות, או למסרם רק לחלק מהמפורטים בסעיף 19(ד) –

(1) אם הם עלולים לדעתו לפגוע שלא כדין בזכותו של אדם זולת המתלונן;

(2) כשיש בהם משום גילוי סוד מקצועי או ידיעה סודית כמשמעותם לפי כל דין.

(ג) ציין הנציב חלק מממצאיו או מנימוקיו, או ערך השמטות או שינויים, יציין זאת בהודעה לפי סעיף 22.

(ד) אין בהוראות סעיף זה כדי לגרוע מסמכויות נשיא בית המשפט העליון ושר המשפטים לקבל, לפי דרישתם, עותק מכל חומר או מידע המצוי בנציבות ושהושג במסגרת פעילותה, כאמור בסעיף 13(ב).

זכויות וסעדים

24. (א) החלטותיו וממצאיו של הנציב בענין תלונה –

(1) אין בהם כדי להעניק למתלונן או לאדם אחר זכות או סעד, בבית משפט או בבית דין, שלא היו להם לפני כן;

(2) אין בהם כדי למנוע מהמתלונן או מאדם אחר להשתמש בזכות או לבקש סעד שהוא זכאי להם, ואולם אם נקבע לכך מועד בחיקוק, לא יוארך המועד על ידי הגשת התלונה או בירורה.

(ב) דין וחשבון, החלטה וכל מסמך שהכין הנציב במסגרת מילוי תפקידו לא ישמשו ראיה בהליך משפטי או מעין שיפוטי.

(ג) לא ייזקק בית המשפט לבקשת סעד נגד החלטותיו וממצאיו של נציב תלונות הציבור בענין תלונה.

שכר ותנאי כהונה

25. שכרו, תנאי שירותו וגמלאותיו של הנציב יהיו כשל שופט בית המשפט העליון.

אי תלות

26. אין על הנציב ועל עובדי הנציבות מרות בענין מילוי תפקידיהם לפי חוק זה, זולת מרותו של הדין.

דין וחשבון

27. (א) הנציב יגיש לשר המשפטים ולנשיא בית המשפט העליון, מדי שנה, דין וחשבון על פעולותיו, שיכיל תיאור פרטני

של הטיפול בתלונות, וכן סקירה כללית שתתייחס, בין השאר, לענינים האלה, בחלוקה לפי סוגי ערכאות ושופטים:

(1) מספר התלונות שהוגשו ומספר התלונות שבוררו;

(2) מספר התלונות שנמצאו מוצדקות;

(3) הטעמים לאי בירור תלונות;

(4) זמן הבירור הממוצע בתלונות שבוררו;

(5) מספר התלונות שבירורן טרם הסתיים;

(6) סוגי הענינים שעליהם הוגשו תלונות;

(7) דרכים שננקטו לטיפול בליקויים ולתיקונם;

(8) מספר התלונות שהעלו חשש לעבירה פלילית ולעבירה משמעתית, אם היו כאלה;

(9) מספר ההמלצות לועדה לבחירה שופטים, לשר או לנשיא לסיים כהונת שופט, אם היו כאלה.

(ב) קיבל שר המשפטים את הדין וחשבון השנתי מאת הנציב, יגיש לועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת דין וחשבון על בסיס הסקירה הכללית כאמור בסעיף קטן (א); הדין וחשבון לפי סעיף קטן זה לא יכלול שמות ופרטים מזהים.

(ג) הנציב רשאי להגיש לשר ולנשיא בית המשפט העליון דין וחשבון מיוחד קודם להגשת הדין וחשבון השנתי.

(ד) על המידע הכלול בדוחות יחולו הוראות סעיף 23.

פרסום הודעות

28. שר המשפטים יפרסם הודעה על מינויו של הנציב, הדרך לפנות אליו ועיקרי סמכויותיו, בדרך שתיקבע בתקנות.

תקציב הנציבות

29. תקציב הנציבות יוכן על ידי שר המשפטים בתיאום עם הנציב וייקבע בחוק התקציב השנתי של המדינה, בתחום פעולה נפרד, במסגרת תקציב משרד המשפטים.

תקנות

30. (א) שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות לביצועו.

(ב) שר המשפטים יביא לאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, בתוך שלושה חודשים מיום פרסומו של חוק זה, תקנות לפי סעיף 28.

הנציב הראשון

31. הנציב הראשון יתמנה לא יאוחר מתום מאה ועשרים ימים מיום פרסומו של חוק זה.

תיקון חוק השיפוט הצבאי – מס' 40

32. בחוק השיפוט הצבאי –

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "עבירה צבאית" יבוא: ""הנציב" – נציב תלונות הציבור על שופטים שמונה לפי סעיף 3 לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002.";

(2) בסעיף 192ג לחוק השיפוט הצבאי, אחרי "נשיא בית הדין הצבאי לערעורים" יבוא "או הנציב".

תיקון חוק הדיינים – מס' 19

33. בחוק הדיינים –

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "מועצת הרבנות הראשית" יבוא: ""הנציב" – נציב תלונות הציבור על שופטים שמונה לפי סעיף 3 לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002.";

(2) בסעיף 16א(א), אחרי "כנשיא בית הדין הרבני הגדול" יבוא "או הנציב".

תיקון חוק הקאדים – מס' 11

34. בחוק הקאדים –

(1) בסעיף 1, לפני ההגדרה "קאדי" יבוא: ""הנציב" – נציב תלונות הציבור על שופטים שמונה לפי סעיף 3 לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002.";

(2) בסעיף 13א(א), אחרי "כנשיא בית הדין השרעי לערעורים" יבוא "או הנציב".

תיקון חוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים – מס' 13

35. בחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים –

(1) בסעיף 1, אחרי ההגדרה "המועצה" יבוא: ""הנציב" – נציב תלונות הציבור על שופטים שמונה לפי סעיף 3 לחוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002.";

(2) בסעיף 19א(א), אחרי "ראש בית הדין לערעורים" יבוא "או הנציב".

תיקון חוק חופש המידע – מס' 2

36. בחוק חופש המידע, התשנ"ח-1998, בסעיף 14(א), אחרי פסקה (11) יבוא:

"(12) נציבות תלונות הציבור על שופטים – לגבי בירור תלונה על שופט לפי חוק נציב תלונות הציבור על שופטים, התשס"ב-2002.".

חוק שירות הציבור (הצהרת הון), תשע"ז-2016

הגדרות

1. בחוק זה –

"בעל תפקיד בכיר" – בעל תפקיד המנוי בטור א' בתוספת הראשונה;

"הצהרת הון" – דין וחשבון מפורט שהוגש לפי סעיף 2;

"ועדת החוקה" – ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת;

"חוק שירות המדינה (מינויים)" – חוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959;

"מפקח" – גורם המנוי בטור ב' התוספת הראשונה לצד בעל תפקיד בכיר;

"השר" – שר המשפטים.

הגשת הצהרת הון

2. (א) בעל תפקיד בכיר יגיש למפקח הצהרת הון על הנכסים החובות שלו ושל בן זוגו החי עמו וילדיו הסמוכים על שולחנו.

(ב) הצהרת ההון תהיה ערוכה לפי הטופס שבתוספת השנייה.

מועדים להגשת הצהרת הון

3. (א) בעל תפקיד בכיר יגיש למפקח הצהרת הון כמפורט להלן:

(1) בתוך 90 ימים מיום שהתמנה לתפקיד;

(2) בתום כל שש שנים ממועד הגשת הצהרת הון קודמת; ואולם בעל תפקיד בכיר רשאי להגיש עדכון להצהרתו אם חל שינוי בתוכנה, גם אם טרם חלפו שש שנים כאמור;

ת"ט תשע"ז-2017

(3) בתוך 90 ימים מתום כהונתו בתפקיד, אלא אם כן עבר לתפקיד אחר שבו חלה עליו חובה להגיש הצהרת הון לפי חוק זה, חוק שירות המדינה (מינויים), או אחד מחוקי נושאי משרה שיפוטית.

(ב) הצהרת ההון תהיה מעודכנת למועד המינוי, לתום שש שנים מהגשת ההצהרה הקודמת או למועד תום הכהונה בתפקיד, לפי העניין, אלא אם כן נקבע אחרת בטופס שבתוספת השנייה, ואם לא ניתן לעשות כן – בסמוך ככל האפשר לאותו מועד.

(ג) (1) על אף האמור בסעיף קטן (א)(1) ו-(2), בעל תפקיד בכיר רשאי להגיש עותק של הצהרה קודמת שהגיש, ואולם אין באמור כדי לפטור בעל תפקיד בכיר מהגשת הצהרה לפי סעיף קטן (א)(2) אלא לתקופה של שש שנים מהמועד שבו הוגשה ההצהרה הקודמת;

(2) הגיש בעל תפקיד בכיר עותק של הצהרה כאמור בפסקה (2) להגדרה "הצהרה קודמת", יצרף הצהרה שלו ולפיה לא חל שינוי משמעותי בתוכן ההצהרה הקודמת.

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (א), מפקח רשאי להאריך את המועד להגשת הצהרת הון לתקופה שלא תעלה על 90 ימים, אם סבר כי נסיבות העניין מצדיקות זאת; ואולם אם בעל התפקיד הבכיר אמור לסיים את תפקידו ולהגיש הצהרת הון לפי סעיף קטן (א)(3) בתוך שנה – רשאי מפקח להאריך את המועד להגשת הצהרת ההון לפי סעיף קטן (א)(2) עד למועד הצפוי להגשת הצהרת הון לפי סעיף קטן (א)(3).

(ה) בסעיף זה –

"הצהרה קודמת" – הצהרה כמפורט להלן שהוגשה בשש השנים שקדמו למועד שבו התקיימו נסיבות שבשלהן בעל תפקיד נדרש להגיש הצהרת הון כאמור בסעיף קטן (א):

(1) הצהרת הון לפי חוק זה, לפי חוק שירות המדינה (מינויים), או לפי אחד מחוקי נושאי משרה שיפוטית;

(2) הצהרה לרשות המסים בישראל לפי סעיף 135(1) לפקודת מס הכנסה;

"חוקי נושאי משרה שיפוטית" – חוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, חוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969, חוק הדיינים, התשט"ו-1955, חוק הקאדים, התשכ"א-1961, חוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים, התשכ"ג-1962, וחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955;

"שינוי משמעותי" – גידול של יותר ממיליון שקלים חדשים מסך ההון הכולל שעליו הצהיר בעל תפקיד בכיר בהצהרת ההון הקודמת; הסכום האמור יתעדכן ב-1 בינואר של כל שנה (בסעיף זה – יום העדכון), בהתאם לשיעור שינוי מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, הידוע ביום העדכון לעומת המדד שהיה

ידוע ביום העדכון של השנה הקודמת ויעוגל לסכום הקרוב שהוא מכפלה של 10 שקלים חדשים; השר יפרסם ברשומות הודעה על הסכום המעודכן.

הודעה על חובת הגשת הצהרת הון

4. האגף האחראי על משאבי אנוש בגוף שבו מכהן בעל התפקיד הבכיר או גורם אחר שהשר, באישור ועדת החוקה, הסמיכו לכך, יודיע לבעל התפקיד הבכיר על חובתו להגיש הצהרת הון עם קבלתו לתפקיד וכן, לכל המאוחר, 60 ימים לפני המועד שבו עליו להגיש הצהרת הון.

תפקידי המפקח וסמכויותיו

5. (א) מפקח ינהל רישום בדבר הצהרות ההון שיש חובה להגישן ושהוגשו לפי חוק זה, ישמור אותן בנפרד מכל מידע אחר באופן שיש בו כדי להגן עליהן מפני חדירה או מפני כניסה למקום שמירתן בלא הרשאה, ויבער אותן כפי שיקבע השר.

(ב) הפר בעל תפקיד בכיר את חובתו לפי סעיף 2, ידווח על כך המפקח לגורם הנוגע בדבר לפי החוקים המנויים בסעיף 8, כדי שישקול אם לפעול בהתאם לדין המשמעתי החל באותו ענין.

(ג) לשם מילוי תפקידו ופיקוח על ביצוע ההוראות לפי חוק זה רשאי מפקח –

(1) לעיין בהצהרות ההון שהוגשו;

(2) לדרוש מבעל תפקיד בכיר לצרף להצהרת ההון כל מסמך הנדרש לשם מילוי הצהרת ההון; בפסקה זו, "מסמך" – לרבות פלט כהגדרתו בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995;

(3) לערוך בדיקות מדגמיות בדבר השלמת הפרטים והמסמכים הנדרשים בהצהרות ההון שהוגשו לפי חוק זה ועמידתן בהוראות החוק.

הוראות לעניין רשויות מקומיות

6. על אף האמור בסעיף 5, לעניין עובד הרשות המקומית המנוי בתוספת הראשונה –

(1) ראש הרשות המקומית יעביר למפקח רשימה של שמות בעלי התפקידים הבכירים באותה רשות מקומית שעליהם להגיש הצהרת הון, מועד תחילת כהונתם והמועד הצפוי לסיום כהונתם;

(2) המפקח יעדכן את ראש הרשות המקומית הנוגע בדבר על הגשת הצהרות הון של המנויים ברשימה כאמור בפסקה (1);

(3) ראש הרשות המקומית יבחן מעת לעת, בהתאם לעדכון שהעביר לו המפקח כאמור בפסקה (2), מיהם בעלי התפקידים הבכירים שהפרו את חובתם להגיש הצהרת הון לפי חוק זה, וישקול לפעול בהתאם לדין המשמעתי החל על בעל התפקיד הבכיר.

שמירת סודיות

7. (א) מפקח ישמור בסוד את הצהרות ההון, לא יגלה כל פרט מהן ולא יעשה בהן כל שימוש אלא בהסכמתו או לפי בקשתו של בעל התפקיד הבכיר ובהסכמת מי שהמידע הוא עליו.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) –

(1) בית המשפט רשאי להורות על גילוי פרטים מתוך הצהרת הון אם התעורר חשד לעבירה פלילית, ולאחר ששקל את מידת הפגיעה בפרטיות הכרוכה בגילוי המידע;

(2) אב בית דין למשמעת הנוגע בדבר כמפורט בסעיף 8 רשאי להורות על גילוי פרטים מתוך הצהרת הון בהליך משמעתי לפי הסעיף האמור ולצורך אותו הליך.

דין משמעתי

8. בעל תפקיד בכיר המנוי להלן, המפר את חובתו להגיש הצהרת הון לפי חוק זה, עובר עבירת משמעת, ויחול עליו הדין המשמעתי החל בעניינו כמפורט להלן:

ת"ט תשע"ז-2017

(1) עובד המדינה – חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963;

(2) שוטר – חוק המשטרה, התשס"ו-2006;

(3) סוהר – פקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971;

(4) חייל בצבא הגנה לישראל – חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955;

(5) עובד רשות מקומית – חוק הרשויות המקומיות (משמעת), התשל"ח-1978.

ביצוע ותקנות

9. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי, באישור ועדת החוקה, להתקין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

שינוי התוספות

10. (א) השר, בהסכמת השר הנוגע בדבר ובאישור ועדת החוקה, רשאי, בצו, להוסיף בעלי תפקידים בכירים על אלה המנויים בתוספת הראשונה; בסעיף קטן זה, "השר הנוגע בדבר" – כל אחד מאלה, לפי

העניין:

(1) לעניין שוטר או סוהר – השר לביטחון הפנים;

(2) לעניין חייל בצבא הגנה של ישראל – שר הביטחון;

(3) לעניין עובד רשות מקומית – שר הפנים.

(ב) השר, באישור ועדת החוקה, רשאי לשנות את הטופס הקבוע בתוספת השנייה.

תיקון חוק שירות המדינה (מינויים) – מס' 18

11. בחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, אחרי סעיף 35 יבוא:

"דין משמעתי

35א. עובד המדינה המפר את חובתו לפי סעיף 35 עובר עבירת משמעת.

שמירת סודיות של הצהרה על רכוש

35ב. (א) נציב שירות המדינה או מי שהוא הסמיכו לכך ישמור בסוד את ההצהרות על רכוש, לא יגלה כל פרט מהן ולא יעשה בהן כל שימוש אלא בהסכמתו או לפי בקשתו של עובד המדינה ובהסכמת מי שהמידע הוא עליו.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) –

(1) בית המשפט רשאי להורות על גילוי פרטים מתוך ההצהרה על הרכוש אם התעורר חשד לעבירה פלילית, ולאחר ששקל את מידת הפגיעה בפרטיות הכרוכה בגילוי המידע;

(2) אב בית הדין למשמעת לפי חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963, רשאי להורות על גילוי פרטים מתוך ההצהרה על הרכוש, בהליך משמעתי לפי סעיף 35א ולצורך אותו הליך."

תיקון חוק הדיינים – מס' 28

12. בחוק הדיינים, התשט"ו-1955, אחרי סעיף 17 יבוא:

"הצהרת הון

17א. סעיפים 21א עד 21ח לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, יחולו על דיין, בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) במקום "נשיא בית המשפט העליון" יקראו "נשיא בית

הדין הרבני הגדול";

(2) במקום "כללי אתיקה לשופטים, התשס"ז-2007" יקראו "כללי אתיקה לדיינים, התשס"ח-2008";

(3) בסעיף 21ז, במקום "בסעיף 19(1) עד (3)" יקראו "בסעיף 21א(1) עד (3)" ובמקום "לבית הדין" יקראו "לבית הדין המשמעתי לדיינים".

תיקון חוק השיפוט הצבאי – מס' 72

13. בחוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 –

(1) בסעיף 136(ב), אחרי פסקה (1ב) יבוא:

"(1ג) חוק שירות הציבור (הצהרת הון), התשע"ז-2016;";

(2) אחרי סעיף 193 יבוא:

"הצהרת הון

193ב. סעיפים 21א עד 21ח לחוק בתי המשפט יחולו על שופט צבאי-משפטאי, בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) במקום "שופט" יקראו "שופט צבאי-משפטי";

(2) במקום "נשיא בית המשפט העליון" יקראו "נשיא בית הדין הצבאי לערעורים";

(3) בסעיף 21ג(א), במקום האמור בפסקה (1) יקראו "בתוך 90 ימים מיום שהתמנה לתפקיד";

(4) בסעיף 21ז, במקום "בסעיף 19(1) עד (3)" יקראו "בסעיף 192ד(ה)(1) עד (3)" ובמקום "לבית הדין" יקראו "לבית הדין המשמעתי"."

תיקון חוק הקאדים – מס' 17

14. בחוק הקאדים, התשכ"א-1961, אחרי סעיף 14 יבוא:

"הצהרת הון

14א. סעיפים 21א עד 21ח לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, יחולו על קאדי, בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) במקום "נשיא בית המשפט העליון" יקראו "נשיא בית הדין השרעי לערעורים";

(2) בסעיף 21ג(א), במקום האמור בפסקה (1) יקראו

"בתוך 90 ימים מיום שהתמנה לתפקיד";

(3) בסעיף 21ז, במקום האמור בסעיף קטן (ב) יקראו "נשיא בית הדין השרעי לערעורים יהיה מוסמך, אם מצא לנכון לעשות כן, לנקוט את האמצעים המנויים בסעיף 18א(1) עד (3), ורשאי הוא להמליץ לשר על הגשת קובלנה לבית הדין המשמעתי כמשמעותו בסעיף 17"."

תיקון חוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים – מס' 21

15. בחוק בתי הדין הדתיים הדרוזיים, התשכ"ג-1962, אחרי סעיף 20 יבוא:

"הצהרת הון

20א. סעיפים 21א עד 21ח לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984, יחולו על קאדי-מד'הב, בשינויים המחויבים ובשינויים אלה:

(1) במקום "שופט" יקראו "קאדי מד'הב";

(2) במקום "נשיא בית המשפט העליון" יקראו "ראש בית הדין הדתי הדרוזי לערעורים";

(3) בסעיף 21ג(א), במקום האמור בפסקה (1) יקראו "בתוך 90 ימים מיום שהתמנה לתפקיד";

(4) בסעיף 21ז, במקום סעיף קטן (ב) יקראו:

"(ב) נשיא בית הדין הדרוזי לערעורים יהיה מוסמך, אם מצא לנכון לעשות כן, לנקוט את אחד האמצעים האלה:

(1) הערה;

(2) התראה;

(3) נזיפה.""

תיקון חוק בית הדין לעבודה – מס' 49

16. בחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969, בסעיף 17, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא:

"(ג) סעיפים 21א עד 21ח לחוק בתי המשפט יחולו על רשם, בשינויים המחויבים."

תיקון פקודת בתי הסוהר – מס' 53

17. בפקודת בתי הסוהר [נוסח חדש], התשל"ב-1971, בתוספת השנייה, אחרי פרט 31 יבוא:

"32. הפרת חובה לפי חוק שירות הציבור (הצהרת הון), התשע"ז-2016."

תיקון חוק הרשויות המקומיות (משמעת) – מס' 8

18. בחוק הרשויות המקומיות (משמעת), התשל"ח-1978, בסעיף 9, בסופו יבוא:

"(9) הפר את חובתו לפי חוק שירות הציבור (הצהרת הון), התשע"ז-2016."

תיקון חוק בתי המשפט – מס' 88

19. [הוספת סימן ה'1 בפרק א' בחוק בתי המשפט].

20. בחוק המשטרה, התשס"ו-2006, בתוספת הראשונה, אחרי פרט 29 יבוא:

תיקון חוק המשטרה – מס' 12

"30. הפרת חובה לפי חוק שירות הציבור (הצהרת הון), התשע"ז-2016."

תחילה, תחולה והצהרת הון ראשונה

21. (א) תחילתו של חוק זה ביום ה' בניסן התשע"ז (1 באפריל 2017) (להלן – יום התחילה), והוא יחול על בעלי תפקידים בכירים ונושאי משרה המנויים בהגדרה "חוקי נושאי משרה שיפוטית", המכהנים ביום התחילה ואילך.

(ב) הצהרת הון ראשונה לפי חוק זה תוגש בתוך 90 ימים מיום התחילה, ולעניין זה יראו את מי שמכהן בתפקידו ביום התחילה כאילו מונה באותו היום.

תוספת ראשונה

(סעיף 2(א))

טור א' – בעל תפקיד בכיר	טור ב' – הגורם המפקח
(1) שוטר בדרגת תת-ניצב ומעלה במשטרת ישראל	המבקר הפנימי של המשרד לביטחון הפנים, שמונה לפי חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992
(2) סוהר בדרגת תת-גונדר ומעלה בשירות בתי הסוהר	המבקר הפנימי של המשרד לביטחון הפנים, שמונה לפי חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992
(3) חייל בצבא הגנה לישראל שהוא אחד מאלה: (א) קצין בדרגת אלוף ומעלה; (ב) קצין בדרגת תת-אלוף, באחד מתפקידים	המבקר הפנימי של משרד הביטחון, שמונה לפי חוק הביקורת הפנימית, התשנ"ב-1992

אלה: ראש מטה אגף טכנולוגיה ולוגיסטיקה, ראש חטיבת לוגיסטיקה, ראש להק ציוד, ראש מספן ציוד, ראש המינהל האזרחי, ראש מינהלת פרויקט "מרחב התפר" ו"שעון חול", ראש היחידה לפיתוח אמצעי לחימה, היועץ הכספי לראש המטה הכללי, ראש מינהלת טנק "המרכבה", קצין המשטרה הצבאית הראשי, הפרקליט הצבאי הראשי	
(4) עובד רשות מקומית שהוא אחד מאלה: המנהל הכללי, המזכיר, המהנדס, היועץ המשפטי, המבקר, הגזבר, מנהל מחלקה, עוזר לראש הרשות המקומית; לעניין זה – "מנהל מחלקה" – ראש מינהל, אגף או גוף אחר ברשות מקומית שבתחומה 20,000 תושבים לפחות, והוא הגורם הבכיר המופקד על ענייני גבייה, רישוי עסקים או פיקוח על הבנייה באותה רשות מקומית; "עוזר לראש רשות מקומית" – כמשמעותו בסעיף 2(ב)(3) לתקנות העיריות (מכרזים לקבלת עובדים), התש"ם-1979, או בסעיף 9(א)(9) לצו המועצות המקומיות (נוהל קבלת עובדים לעבודה), התשל"ז-1977, לפי העניין.	שופט כהגדרתו בחוק ראש הרשות המקומית וסגניו (הצהרת הון), התשנ"ד-1993

תוספת שנייה

(סעיף 2(ב))

הצהרת הון

חלק כללי

אני החתום מטה (שם משפחה ושם פרטי) מס' זהות
ממלא משרה ביחידה של המשרד / הרשות המקומית / בבית משפט / בבית דין מצהיר בזה, בדבר הנכסים והחובות, שלי ושל בן זוגי החי עמי ושל ילדיי הסמוכים על שולחני (להלן – בני משפחתי), לאמור:

בן הזוג (שם משפחה ושם פרטי) מס' זהות

ילדיי הסמוכים על שולחני:

1.	שם משפחה	שם פרטי	מס' זהות	שנת לידה
2.	שם משפחה	שם פרטי	מס' זהות	שנת לידה
3.	שם משפחה	שם פרטי	מס' זהות	שנת לידה
4.	שם משפחה	שם פרטי	מס' זהות	שנת לידה

חלק א' – הון, נכסים, זכויות והתחייבויות

1. **חשבונות עובר ושב, פיקדונות, תכניות חיסכון וכיוצא באלה, בישראל או מחוץ לישראל**

רצ"ב תדפיסי כל החשבונות העדכניים שהונפקו, לבקשתי ולבקשת בני משפחתי, על ידי בנקים ומוסדות פיננסיים אחרים – חברות ביטוח, חברי בורסה, קופות פנסיה, קרנות השתלמות וכיו"ב שבהם מנוהלים חשבונות על שמנו או שאנו נהנים בהם (לעניין זה, "נהנה" – כהגדרתו בסעיף 7(א)(1)(א) לחוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000);

אני מצהיר בזה כי לאחר קבלת תדפיסי החשבונות הרצ"ב וידאתי שהם כוללים התייחסות לנושאים אלה:

(1) פרטי המוסד הפיננסי – שם המוסד הפיננסי ומספר הסניף שבו מתנהל החשבון;

(2) פרטי החשבון – סוג החשבון (עו"ד/פיקדון/תכנית חיסכון וכיו"ב); שם בעלי החשבון או בעלי זכות החתימה; סכום עדכני של הכספים המוחזקים בחשבון נכון ליום הגשת ההצהרה;

(3) החלק בחשבון באחוזים שבבעלותי או בבעלות בן משפחתי;

(4) לגבי חשבונות במטבע זר – יש לציין גם את סוג המטבע שבו מתנהל החשבון וסכום עדכני של הכספים המוחזקים בחשבון, במטבע זר.

2. **מזומנים (כספים שאינם מוחזקים במוסד פיננסי כלשהו)**

להלן יפורטו סכומים במזומנים שאני או בן משפחתי מחזיקים שלא במוסד פיננסי כלשהו (יש להתייחס לכספים בסכומים העולים על

25,000 שקלים חדשים; כמו כן יש להתייחס גם לכספים המוחזקים בכספים שאצל צדדים שלישיים, למשל בבנקים):

מטבע ישראלי	מטבע חוץ		שם בעליהם של המזומנים (המצהיר או בן משפחתו)
	סוג המטבע	סכום נקוב במטבע חוץ	

3. **ניירות ערך והשקעות אחרות המוחזקים/מנוהלים בעבורי או בעבור בן משפחתי על ידי מוסדות פיננסיים, בישראל או מחוץ לישראל:**

(א) ניירות ערך (לרבות מניות, איגרות חוב או זכויות לרכוש, להמיר או למכור כל אחד מאלה, וכן אופציות וחוזים עתידיים כהגדרתם בסעיף 64 לחוק השקעות משותפות בנאמנות, התשנ"ד-1994, ויחידות בקרן להשקעות משותפות בנאמנות);

רצ"ב תדפיסי תיקי השקעות בניירות ערך המוחזקים בעבורי או בעבור בן משפחתי;

התדפיסים הונפקו לבקשתי או לבקשת בן משפחתי על ידי המוסד הרוכש/המנהל/המחזיק בעבורנו את ניירות הערך (בנק, חבר בורסה, מנהל תיקי השקעות וכיו"ב)[25].

אם מדובר ביחידות בקרן להשקעות משותפות בנאמנות, יש להגיש תדפיסי תיקי השקעות ובהם הפרטים המפורטים להלן בשינויים המחויבים (למשל, על הדיווח לכלול את שם הקרן, שם מנהל הקרן וכיו"ב).

אני מצהיר בזה כי לאחר קבלת תדפיסי תיקי ההשקעות הרצ"ב וידאתי שהם כוללים התייחסות לנושאים אלה:

(1) הגוף המחזיק – שם הגוף ועיסוקו (בנק/מנהל תיקי השקעות וכיו"ב);

(2) פרטי ניירות הערך המוחזקים – שם המנפיק, סוג נייר הערך, הערך הנקוב ליחידה; מספר היחידות; תאריך הרכישה; לגבי ניירות ערך סחירים – יש לציין גם מספר ניירות הערך

[25] יש להגיש תדפיסים נפרדים שהונפקו על ידי כל אחד מהגופים הרוכשים/מנהלים/מחזיקים לחלופין, ניתן להגיש נספח שנערך על ידי המצהיר או מי מטעמו, הכולל טבלה ובה כל הפרטים הנדרשים בהתאם לסעיף זה.

ושווי כספי עדכני של תיק ניירות הערך מעודכן לתקופה שלא תעלה על 30 ימים לפני תאריך החתימה על הצהרה זו; לגבי ניירות ערך לא סחירים – יש לציין גם מספר חברה פרטית; ככל שניירות הערך הונפקו על ידי תאגיד שהתאגד מחוץ לישראל – יש לציין גם מספר זיהוי בין-לאומי של התאגיד;

(ב) זכויות בקופות גמל (לרבות קרנות פנסיה וקרנות השתלמות) ובתכניות ביטוח הכוללות רכיב חיסכון; רצ"ב דוח אחרון לעמית שהונפק על ידי קופת הגמל או חברת הביטוח שבה מנוהל חשבון קופת הגמל (להלן – קופ"ג) או מוחזקת הפוליסה שלי או של בן משפחתי, לפי העניין;

אני מצהיר כי לאחר קבלת הדוח לעמית הרצ"ב וידאתי שהוא כולל התייחסות לנושאים אלה:

(1) שם קופ"ג/חברת הביטוח;

(2) תאריך ההצטרפות;

(3) לגבי חברת הביטוח – מספר פוליסה/לגבי קופ"ג – מספר חשבון;

(4) סכום מצטבר בשקלים חדשים, מעודכן ליום האחרון של הרבעון הקודם לרבעון שבו מוגשת הצהרה זו.

4. **זכויות בנכסי דלא ניידי (בעל זכות במקרקעין, לרבות בעלים, חוכר ומי שרשאי להירשם כבעלים או כחוכר, בר-רשות, או מחזיק בדמי מפתח):**

להלן פירוט נכסי דלא ניידי שאני או בן משפחתי בעלי זכות בהם:

תיאור הנכס, ייעודו והשימוש בו	המען (עיר, רחוב, מספר)	סוג הזכות	שם בעל הזכות (המחזיק או בן משפחתו) וחלקו בנכס (אחוז בזכויות)	זיהוי הנכס (גוש וחלקה)	עלות רכישה	תאריך רכישה

5. **זכויות בעלות במיטלטלין:**

להלן פירוט מיטלטלין/נכסים בלתי מוחשיים[26] שאני או בן משפחתי

[26] יש להתייחס למיטלטלין אשר שוויים המשוער עולה על 25,000 שקלים חדשים, לרבות כלי רכב, כלי שיט, כלי טיס וכלי תחבורה אחרים ולרבות מוצרים בני-קיימא בתכולת הבית, חפצים יקרי ערך, סחורות ומלאי אחר

בעלים בהם:

סוג הפריט	תיאור	תאריך רכישה	עלות או ערך משוער (לפי מיטב השפיטה)	שם הבעלים בנכס (המצהיר או בן משפחתו) וחלקו בבעלות (באחוזים)

6. **החזקות בתאגידים שלא באמצעות מוסדות פיננסיים:**

(א) שותפויות:

יש לצרף מסמך מאושר על ידי רואה חשבון או מאזן אחרון של השותפות מאושר על ידי רואה חשבון בנוגע לשותפויות שבהן המצהיר או בן משפחתו שותפים, הכוללים פרטים אלה:

(1) שם השותפות וכתובתה;

(2) מספר תיק רישום;

(3) תאריך המאזן האחרון;

(4) זכויות בשותפות – ערך כספי נכון ליום ;

(5) שמו של בן המשפחה שהוא השותף בשותפות וחלקו בשותפות (באחוזים).

(ב) תאגידים אחרים (חברות ואגודות שיתופיות):

יש למלא סעיף זה רק לגבי חברות פרטיות או ציבוריות שלא דווח עליהן בסעיף 3 לעיל:

שם התאגיד	צורת התאגדות	מספר תיק רישום	תאריך מאזן אחרון	סוג מניות	שם הבעלים (המצהיר או בן משפחתו)	תאריך רכישה	ערך נקוב בשקלים חדשים

7. **זכויות אחרות שלא דווחו לעיל**

תיאור הזכות	שם בעלי הזהות (המצהיר או בן משפחתו)	אומדן ערך הזכות בשקלים חדשים	חלק בזכות באחוזים	שמות שותפים

במקום שבו המיטלטלין מבוטחים אצל מבטח – ניתן לצרף את רשימת המיטלטלין המבוטחים במקום הטבלה הרצ"ב.

חלק ב' – מקורות הכנסה

נוסף על הרכוש המפורט בהצהרה זו, לי או לבן משפחתי מקורות הכנסה אלה (יש להתייחס למקורות הכנסה בעבר אם הם עשויים להיות מקורות הכנסה בעתיד; לעניין זה, "מקורות הכנסה" – לרבות תמלוגים, פנסיות, תגמולים ומזונות):

מקור ההכנסה		סוג ההכנסה	שם בעל הזכות (המצהיר או בן משפחתו)	סכום בשקלים חדשים
שם	כתובת			

חלק ג' – חובות/התחייבויות

יש לי או לבן משפחתי חובות בסכום כולל של שקלים חדשים (יש להתייחס לכל חוב בסכום העולה על 25,000 שקלים חדשים); להלן פירוט החובות (יש לצרף מסמכי הלוואה או חוב בכתב, אם יש כאלה):

שם בעל החוב (המצהיר או בן משפחתו)	תאריך היווצרות החוב	שם בעל הזכות	סכום החוב	פרטי ההצמדה ושיעורי הריבית	בטוחות (ככל שיש)

חלק ד' – הצהרה

אני החתום מטה מס' זהות מצהיר בזה כי –

1. כל המידע והפרטים שמסרתי בהצהרה זו, בקשר לעצמי או לבן משפחתי, הם מלאים, נכונים ואמיתיים;

2. כל המידע והפרטים שמסרתי בשאלון זה בקשר לעצמי או לבן משפחתי הם מידיעה אישית, אלא אם כן נאמר במפורש כי ההצהרה היא למיטב הידיעה, כשהפרטים אינם ידועים לי במלואם או בחלקם או אינם ידועים לי מידיעה אישית, ואין באפשרותי לבררם באמצעים סבירים.

תאריך חתימה

_____

תקנות הדיינים (תנאי הסמכה וסדריה), תשט"ו-1955

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 3 ו-27 לחוק הדיינים, תשט"ו-1955, אני מתקין תקנות אלה:

תנאי הסמכה כדיין בבית דין רבני אזורי

1. לא יוסמך אדם להיות כשיר להתמנות כדיין בבית דין רבני אזורי אלא אם נתמלאו בו תנאים אלה:

(1) הוא הוסמך לרבנות (יורה יורה ידין ידין) על ידי רב מומחה או מוסד תורני שמועצת הרבנות הראשית (להלן – המועצה) מכירה בהסמכתם כמספיקה;

(2) מלאו לו שלושים שנה;

(3) הוא נשוי או היה נשוי;

(4) אורח חייו ואפיו הולמים את מעמדו של דיין בישראל;

(5) עמד בבחינות הנערכות מטעם המועצה או באותן הבחינות שלא נפטר מהן – אם המועצה פטרתו ממקצתן.

תנאי הסמכה כדיין בבית הדין הרבני הגדול

2. (א) לא יוסמך אדם להיות כשיר להתמנות כדיין בבית הדין הרבני הגדול אלא אם הוא –

(1) כיהן כדיין בבית דין רבני אזורי לפחות שלוש שנים רצופות, או

(2) ידוע כגדול בתורה מפורסם ונתמלאו בו התנאים המפורטים בתקנה 1(1), (2), (3) ו-(4).

(ב) לא תינתן הסמכה לפי תקנת משנה (א)(2) אלא אם בין הרוב שהצביעו במועצה בעד מתן ההסמכה היו שני הרבנים הראשיים לישראל.

הגשת בקשה

3. (א) הרוצה בהסמכה כאמור יגיש למזכירות המועצה בקשה בכתב בה יבקש להרשות לו לגשת לבחינות או לפטרו מהן.

(ב) לכתב הבקשה יצורפו מסמכים להוכחת העובדות המפורטות בתקנה 1(1), (2) ו-(3) וכן תיאור תולדות חייו ושתי תמונות של המבקש.

החלטה על הבקשה

4. המועצה תודיע למבקש לא יאוחר משלושה חדשים מיום הגשת הבקשה את החלטתה בדבר בקשתו.

ועדה בוחנת

5. המועצה תמנה ועדה בוחנת (להלן – הועדה) בת שלושה רבנים לפחות.

סדרי הבחינות

6. הבחינות ייערכו בכתב ובעל פה לפי הסדרים שייקבעו על ידי המועצה.

מועד הבחינות ומקומן

7. (א) המועצה תקבע את מועד הבחינות ואת מקומן.

(ב) מזכירות המועצה תפרסם לא יאוחר משבועיים לפני מועד הבחינות הודעה על כך ותשלח העתק ממנה למבקש.

נושאי הבחינות

8. הבחינות יהיו בנושאים אלה:

(1) ידיעה כללית בתלמוד ופוסקים;

(2) ידיעה יסודית ב"שולחן ערוך" – "אבן העזר" ו"חושן משפט";

(3) ניסוח פסק דין במשפט לדוגמה על נימוקיו העובדתיים וההלכתיים;

(4) ידיעת תקנות וסדרי הדיון המבוססים על ההלכה.

נבחן שנכשל

9. (א) נבחן שנכשל באחד הנושאים המנויים בתקנה 8 רשאי להיבחן בו שנית, אך לא לפני תום שנה מיום שנבחן.

(ב) נבחן שנכשל ביותר מנושא אחד מהנושאים האמורים, רשאי להיבחן באותם הנושאים שנית, אך לא לפני תום שנתיים מיום שנבחן.

תוצאות הבחינות

10. הועדה תודיע למועצה בכתב על תוצאות הבחינות.

החלטה על הסמכה והודעה למבקש

11. לאחר שנמסרה הודעה על תוצאות הבחינות, תחליט המועצה אם לתת למבקש את ההסמכה ותודיע לו על כך תוך חודש מיום מסירת ההודעה האמורה.

פטור מבחינות

12. המועצה רשאית לפטור מבחינות, כולן או מקצתן –

(1) מבקש שהוסמך לפי תקנות אלה שנתיים או יותר לפני כן, או

(2) מבקש הידוע כגדול בתורה מפורסם, אם בין הרוב שהצביעו במועצה בעד הפטור היו שני הרבנים הראשיים לישראל.

(3) מבקש שכיהן כרב עיר או כדיין, בארץ או בחו"ל, לפחות עשר שנים;

(4) מבקש שכיהן לפחות שלוש שנים בתפקיד היועץ המשפטי לשיפוט הרבני או מנהל המחלקה לשיפוט הרבני, ושר הדתות הודיע למועצה כי ייעד את המבקש לתפקיד מנהל בתי הדין, האחראי בפני השר על ביצוע סדרי המינהל של בתי הדין, על פי סעיף 13 לחוק הדיינים, תשט"ו-1955;

(5) מבקש המכהן כרב עיר בעיר שיש בה בית דין רבני.

כתב הסמכה

13. החליטה המועצה לתת הסמכה לאדם להיות כשיר להתמנות כדיין בבית דין רבני אזורי או בבית הדין הרבני הגדול, תמציא לו המועצה בהתאם לכך כתב הסמכה חתום על ידי מי שיתמנה לכך על ידי המועצה.

תוקף ההסמכה

14. ההסמכה שתינתן לפי תקנות אלה כוחה יפה לתקופה של שנתיים מיום חתימתה.

הודעה לשר הדתות ולועדת המינויים

15. הוסמך אדם להיות כשיר להתמנות כדיין בבית דין רבני אזורי או בבית הדין הרבני הגדול תודיע המועצה על כך בכתב לשר הדתות ולועדת המינויים.

ביטול ההסמכה

16. המועצה רשאית לבטל את ההסמכה, אם לאחר שהגיעו אליה ידיעות נוספות על בעל ההסמכה ולאחר שניתנה לו הזדמנות להשמיע את טענותיו היא באה לידי מסקנה שאורח חייו או אפיו אינם הולמים את מעמדו של דיין בישראל.

מנין חוקי

17. החלטות המועצה לפי תקנות אלה יתקבלו בישיבות שאליהן יוזמנו כל חברי המועצה לפחות חמישה ימים לפני המועד ושבהן יהיו נוכחים לפחות ששה חברים, ובתוכם לפחות אחד מהרבנים הראשיים לישראל.

השם

18. לתקנות אלה ייקרא "תקנות הדיינים (תנאי הסמכה וסדריה), תשט"ו-1955".

כללי הדיינים (סדרי העבודה של הוועדה לבחירת דיינים), תשנ"ח-1997

בהתאם לסמכותה לפי סעיף 7(ד) לחוק הדיינים, התשט"ו-1955, קבעה הוועדה לבחירת דיינים (להלן – ועדת הבחירה), כללים מנחים אלה:

הגדרות

1. בכללים אלה –

"שאלון" – טופס שאלות למבקש שאושר בידי נשיא בית הדין הגדול ובידי השר;

"המנהל" – מנהל בתי הדין הרבניים;

"מבקש" – כשיר לדיינות שכושרו בר תוקף ורצונו להתמנות בבית דין רבני אזורי או בבית הדין הגדול;

"מועמד" – דיין או מבקש שהשר, אחד משני הרבנים הראשיים או שלושה חברי ועדת הבחירה כאחד, הציעו מינויו לפי סעיף 7 לחוק;

"דיין" – דיין של בית דין רבני אזורי.

המצאת מסמכים ומועמדות דיין

2. (א) בקשת מבקש תיערך בכתב ותוגש למנהל.

(ב) כל מבקש ימלא שאלון שימסור לו המנהל.

(ג) לבקשה יצורפו פרסומים שפרסם המבקש וכל חיבור או מסמך אחרים, שאותם ראה לנכון להביא לפני ועדת הבחירה.

(ד) דיין אשר הוצעה מועמדותו לבית הדין הגדול, בידי המוסמכים לכך, ישלח למנהל בקשה בכתב המפרטת את הכשרתו, את בתי הדין שבהם כיהן, עשרה פסקי דין שכתב לאחרונה וכן כל עובדה הנראית לו קשורה למינויו.

ועדת משנה

3. (א) ועדת הבחירה תבחר מבין חבריה ועדת משנה, אחת או יותר, שחבריה ארבעה לפחות והם: דיין בית הדין הגדול שישמש יושב ראש הוועדה, חבר הכנסת, שר, נציג לשכת עורכי הדין או הטוענת הרבנית; ועדת המשנה תקיים את דיוניה במניין של שלושה לפחות ובהם יושב ראש הוועדה.

(ב) דיין לא יוזמן להופיע לפני ועדת המשנה, אלא אם כן ביקש זאת מי שמוסמך להציע את מועמדותו, או אם ביקש זאת הדיין עצמו.

(ג) בכל ועדת משנה תכהן אישה אחת לפחות.

זימון לוועדת משנה

4. (א) ראה המנהל כי נתקיימו במבקש תנאי הכשירות הקבועים בחוק, יזמן את המבקש להופיע לפני ועדת המשנה.

(ב) ועדת המשנה רשאית לשוב ולזמן את המבקש להופיע לפניה כל אימת שתמצא זאת לנכון.

(ג) כל חבר בוועדת הבחירה רשאי להשתתף בישיבות ועדת המשנה.

רישום פרוטוקול

5. יושב ראש ועדת המשנה או מי שיתבקש על ידו ירשום את פרוטוקול דיוניה ויערוך בכתב את חוות דעתה של ועדת המשנה באופן ששיקוליה של הוועדה יפורטו באותה חוות דעת; הפירוט יכול להיעשות על ידי הפניה למסמך אחר.

רשימת מבקשים

6. (א) המנהל ימציא לוועדת הבחירה רשימה של מבקשים, שתכלול פרטים אישיים של כל מבקש, מועד הופעתו לפני ועדת המשנה והפרטים שנרשמו לגביו לפי סעיף 5 בפרוטוקול ועדת המשנה.

(ב) המנהל ימציא לוועדת הבחירה את רשימת הדיינים שמועמדותם הוגשה לו לפי סעיף 2(ד).

מועמדים

7. על המועמדים יחולו ההוראות האלה:

(1) המוסמכים להציעם, יודיעו למנהל את שמותיהם;

(2) המנהל יזמן את המבקש להופיע לפני ועדת המשנה, אם טרם הופיע לפניה, שבוע ימים לפחות לפני מועד ישיבת ועדת הבחירה;

(3) (נמחקה)

(4) לפני מועד ישיבתה של ועדת הבחירה יביא המנהל לידיעת חבריה את שמות המועמדים;

(5) בישיבת ועדת הבחירה ישמיע יושב ראש ועדת המשנה את חוות דעתה של ועדת המשנה על המועמד; אם יושב ראש ועדת המשנה שוב אינו חבר בוועדת הבחירה, יקרא יושב ראש ועדת הבחירה את חוות דעתה של ועדת המשנה;

(6) יושב ראש ועדת הבחירה ימסור לחברי ועדת הבחירה את חוות הדעת על המועמד, שלוקטו, בידו או מטעמו, עובר לישיבה;

(7) המנהל יגיש לחברי הועדה תיק ובו חומר לגבי כל מועמד שיכיל את בקשתו, שאלון שמילא, מסמכים שצירף לבקשתו, פרוטוקול הדיון של ועדת המשנה שדנה בבקשתו וחוות הדעת השונות שהתקבלו לגביו.

הופעת מועמד

8. ועדת הבחירה במליאתה רשאית לבקש הופעתו לפניה של כל מועמד.

בדיקת מידע

9. לא יובא עניינו של מועמד לדיון לפני ועדת הבחירה אלא לאחר שהמנהל קיבל לגביו מידע מעודכן מן המשטרה ומשירות הבטחון הכללי, אם היו נגד המועמד הליכים משפטיים בבתי המשפט או בבתי דין ולאחר שבדק אם היו הליכים משמעתיים נגדו; מידע כאמור יתייחס גם לזיכויים בדין ותיקים תלויים ועומדים; נוסף על כך יביא המנהל לפני הוועדה החלטות של נציב תלונות הציבור על שופטים שבהן מצא כי תלונה שהוגשה נגד מועמד לבית הדין הגדול או נגד מועמד לדיין עמית היא מוצדקת.

מקום הכהונה

10. השר יודיע לוועדה מהם המקומות שקיים בהם צורך במינוי דיין והוועדה רשאית להמליץ בפני השר על מקום הכהונה הראוי לדעתה, לגבי מומלציה לדיינות.

פרסום שמות מועמדים

10א. (א) לא יובא עניינו של מועמד לדיון לפני ועדת הבחירה אלא לאחר שהודעה בדבר היותו מועמד פורסמה ברשומות 21 ימים לפחות לפני המועד הקבוע לדיון במועמדותו (להלן – תקופת ההמתנה).

(ב) במהלך תקופת ההמתנה רשאי כל אדם לפנות לוועדת הבחירה בבקשה מנומקת שלא לבחור במועמד לכהונת דיין, והוועדה תנהג בבקשה לפי שיקול דעתה.

זימון הוועדה

11. (א) ועדת הבחירה תכונס לפי הזמנה בכתב של יושב ראש הוועדה או של המנהל בשם יושב ראש הוועדה; ההזמנה תישלח 10 ימים לפני המועד לכינוס הועדה.

(ב) זימון לכינוס הוועדה יכול שיהיה למועד מוקדם מן האמור בסעיף קטן (א), אם הסכימו לכך 6 חברי ועדת הבחירה.

דיוני הוועדה

12. (א) בכל ישיבה של ועדת הבחירה ייערך פרוטוקול אשר ישקף את עיקרי הדיון, ויירשמו בו, בין השאר, שמות

המועמדים שענינם נדון, ההתייחסות למועמדים אלה, תוצאות ההצבעה לגביהם, והחלטותיה של הוועדה.

(ב) ההצבעות על מינוי דיינים תהיינה חשאיות.

פרסום המלצות הוועדה

13. מיד לאחר קבלת החלטתה תפרסם ועדת הבחירה את המלצותיה.

בדיקות רפואיות

14. לא יובא עניינו של מבקש, שעל מינויו הומלץ, בפני נשיא המדינה לשם מינויו אלא לאחר שהמועמד עמד בבדיקת כושר רפואי כמשמעותה בסעיף 29(א) לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959.

סודיות הדיון

15. (א) דיוניה של ועדת הבחירה כולל ועדותיה ותוכנם של השאלונים שהובאו בפני חבריה לצורך הדיונים, הם סודיים; לא יגלה משתתף לאיש פרטים עליהם, זולת פרוטוקולים שאינם עוסקים במועמדים או בעניינים אישיים וזולת דבר המלצתה של הוועדה על מינויו של פלוני, אלא אם כן החליטה הוועדה אחרת, דרך כלל או לעניין מסוים.

(ב) חבר ועדה שקיבל זכות גישה למאגר מידע אלקטרוני ובו מידע על מבקש או על מועמד, לא יפרסם את המידע, לא יעתיקו ולא ישמור אותו מחוץ לתיקיית מחשב וירטואלית שתספק לו הנהלת בתי הדין הרבניים.

אמות מידה לבחירת דיין

16. "בי"ד של שלושה... צריך שיהא בכל אחד מהם שבעה דברים ואלו הן: חכמה וענוה ויראה ושנאת ממון ואהבת האמת ואהבת הבריות להן ובעלי שם טוב". רמב"ם הל' סנהדרין, פ"ב, ה"ז.

(א) להלן התכונות העיקריות הנבדקות והנשקלות לגבי מועמד ואשר לגביהן מתבקשת גם תגובת מחווי הדעת לפי סעיף 7(5) ו-(6):

(1) ידע, מיומנות ובקיאות בהלכות חושן משפט, אבן העזר והלכות גרות, יסודיות בהכנת החומר הנדרש;

(2) כושר הבעה וניסוח בכתב ובעל פה;

(3) יעילות וכושר ביצוע, לרבות כושר ארגון וניהול, סדר בעבודה, דייקנות, כולל עמידה בלוח זמנים, חריצות, גישה ענינית ותכליתית לעבודה, יעילות והספק בעבודה;

(4) סמכותיות וכושר לנהל דיון, כושר החלטה והכרעה, ישוב הדעת, הבחנה בין עיקר לבין

טפל, התחשבות בכל הנתונים והיכולת להגיע להחלטות נכונות;

(5) מזג שיפוטי המתבטא, בין היתר, בסבלנות, בסובלנות, בפתיחות ואופי יציב, שקט נפשי, יכולת עמידה בלחצים, יכולת ליצירת קשר עם אנשים, גינוני משפט;

(6) הוגנות, יושר אינטלקטואלי, הגינות כלפי הזולת, אמות מידה מוסריות, עצמאות בחשיבה ואי תלות;

(7) חוכמה ותבונה;

(8) תדמית המועמד בעיני הזולת בתחום המקצועי ובחיי היום יום;

(9) מוטיבציה;

(10) השכלה כללית או משפטית, ידע בשפות, הכרת נושא הסמכויות בין ערכאות השיפוט השונות בישראל.

(ב) תינתן עדיפות למועמד היושב בתוך עמו, המעורה בחיי החברה בישראל כגון מי ששירת בצבא הגנה לישראל או עסק בפעילות ציבורית.

(ג) תינתן עדיפות למועמד שפרסם מאמרים הלכתיים או פסקי דין.

(ד) ועדת הבחירה לא תמליץ לנשיא המדינה על מינויו של מועמד שבן משפחה מדרגה ראשונה שלו מכהן כדיין בבית דין שבו הוא מועמד לכהן או בבית דין בדרגה אחרת מזו של בית הדין שבו הוא מועמד לכהן, זולת אם החליטה ועדת הבחירה אחרת, מטעמים מיוחדים; בסעיף קטן זה, "בן משפחה מדרגה ראשונה" – בן זוג, הורה, ילד, אח וכן ילד או בן זוג של כל אחד מאלה ולרבות מי שהיה אפוטרופוס או מי ששימש משפחה אומנת של הדיין או שהדיין היה אפוטרופסו או שימש משפחה אומנת שלו.

17. (בוטל)

תקנות הדיינים (פרישה לקיצבה וגימלאות), תשי"ט-1959

בתוקף סמכותי לפי סעיף 27 לחוק הדיינים, תשט"ו-1955, אני מתקין תקנות אלה:

בקשת פרישה לקיצבה

1. דיין המבקש לפרוש לקיצבה לפני שהגיע לגיל הקבוע בסעיף 16 לחוק, יגיש בקשתו לועדת המינויים שהוקמה לפי סעיף 6 לחוק, ורואים אותו כאילו פרש לקיצבה מהיום שקבעה הועדה בהסכמתו.

2. (בוטלה)

3. (בוטלה)

השם

4. לתקנות אלה ייקרא "תקנות הדיינים (פרישה לקיצבה וגמילאות), תשי"ט-1959".

פרק יד

רבנות ושירותי דת

חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980 714
תקנות שירותי הדת היהודיים (בחירות רבני עיר), תשפ"ה-2024 725
תקנות כנסת ישראל 735

חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980

הגדרות

1. בחוק זה –

"המועצה" – מועצת הרבנות הראשית לישראל;

"רב עיר" – מי שמכהן כרב עיר לאחר שנבחר לפי תקנות בחירות רבני עיר שהותקנו על פי חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], תשל"א-1971, וכן מי שמכהן כרב עיר ושמו כלול ברשימת רבני עיר שיפרסם שר הדתות ברשומות תוך 60 יום מתחילת חוק זה.

"השר" – ראש הממשלה.

תפקידי המועצה

2. תפקידי המועצה הם –

(1) מתן תשובות וחוות דעת בעניני הלכה לשואלים בעצתה;

(2) פעולות לקירוב הציבור לערכי תורה ומצוות;

(3) מתן תעודות הכשר על כשרות למצרך מיובא או לבשר מיובא כהגדרתם בחוק איסור הונאה בכשרות, התשמ"ג-1983, ולקבוע הוראות שהמועצה הוסמכה לקבוע לפי הוראות החוק האמור;

(4) מתן כשירות לכהן כדיין לפי חוק הדיינים, תשט"ו-1955;

(5) מתן כשירות לכהן כרב עיר לפי תקנות בחירות רבני עיר שהותקנו על פי חוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], תשל"א-1971;

(6) מתן כשירות לרב לכהן כרב רושם נישואין ומינוי רושמי נישואין מבין הרבנים שקיבלו כשירות כאמור;

(7) כל פעולה הדרושה לביצוע תפקידיה על פי כל דין.

מקום מושב המועצה

3. מקום מושבה של המועצה יהיה בירושלים.

הרכב המועצה

4. (א) ואלה חברי המועצה:

(1) שני הרבנים הראשיים לישראל, אחד ספרדי הנקרא "ראשון לציון" ואחד אשכנזי, שייבחרו בבחירות ישירות, חשאיות ואישיות באסיפה של רבנים ונציגי ציבור (להלן – האסיפה הבוחרת);

(2) רב עיר אחד מכל אחת מן הערים ירושלים, תל-אביב-יפו, חיפה ובאר-שבע; רבני העיר הספרדים והאשכנזים בערים אלה יכהנו מחצית תקופת כהונה לסירוגין, כפי שייקבע בתקנות;

(3) עשרה רבנים שייבחרו בבחירות ישירות, חשאיות ואישיות באסיפה הבוחרת, מחציתם ספרדים ומחציתם אשכנזים (להלן – חברי המועצה הנבחרים).

(4) הרב הצבאי הראשי, ובלבד שערב מינויו לרב הצבאי הראשי ניתנה לו כשירות לכהן כרב עיר לפי הוראות סעיף 2(5).

(ב) המועצה רשאית לפעול אף אם פחת מספר חבריה, ובלבד שלא פחת ממחציתו.

כשירות להיבחר

5. (א) כשיר להיבחר רב ראשי לישראל מי שנתקיימו בו אלה:

(1) בעת הבחירה מלאו לו 40 שנה וטרם מלאו לו 70 שנה;

(2) הוא מכהן או כיהן כדיין או כרב עיר, או שיש לו כשירות לכהן כדיין או כרב עיר, או שהמועצה קבעה שהוא גדול בתורה.

(ב) כשיר להיבחר חבר מועצה נבחר מי שנתקיימו בו אלה:

(1) בעת הבחירה מלאו לו 30 שנה;

(2) הוא מכהן או כיהן בישראל כדיין או כרב עיר, או שיש לו כשירות לכהן כדיין או כרב עיר, או שהמועצה קבעה שהוא גדול בתורה.

(ג) רב ראשי לישראל לא יהיה מועמד בבחירות לתקופה הסמוכה לכהונתו.

(ד) חבר ועדת הבחירות לא יהיה מועמד לרב ראשי לישראל או לחבר מועצה נבחר.

האסיפה הבוחרת

6. (א) האסיפה הבוחרת תהיה של 150 חברים, מהם 80 רבנים ו-70 נציגי ציבור.

(ב) האסיפה הבוחרת רשאית לפעול אף אם פחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת מ-80.

הרבנים באסיפה הבוחרת

7. הרבנים שבאסיפה הבוחרת יהיו –

(1) 30 רבני עיר מן הערים הגדולות;

(2) 14 רבני עיר מן המועצות המקומיות הגדולות;

(3) 2 רבנים אזוריים אחד מכל אחת משתי המועצות האזוריות הגדולות; היה יותר מרב אזורי אחד במועצה אזורית אחת – הוותיק שבהם, ואם היו בעלי ותק שווה – הקשיש שבהם; "רב אזורי" – מי שנבחר או שנתמנה באישור השר לרב של מועצה אזורית;

(4) 8 רבני יישוב מכל אחד מ-8 היישובים הגדולים; "רב יישוב" – רב של מושב, קיבוץ או יישוב אחר שאינו רשות מקומית שנבחר או נתמנה באישור השר;

(5) רב שכונה הוותיק מכל אחת מן הערים ירושלים, תל-אביב-יפו, חיפה ובאר-שבע, ובבעלי ותק שווה – הקשיש שבהם; "רב שכונה" – מי שנתמנה לרב שכונה בידי המועצה הדתית באישור השר;

(6) 10 הדיינים הוותיקים ביותר, ומבעלי ותק שווה – הקשיש שבהם;

(7) הרב הצבאי הראשי וסגנו, ואם אין סגן – הרב הצבאי בעל הדרגה הצבאית הגבוהה ביותר, ומבעלי אותה דרגה – הוותיק שבהם בשירות הרבנות הצבאית;

(8) 10 רבנים שימנו הרבנים הראשיים לישראל, בהתייעצות עם השר ובאישור הממשלה; לעניין זה, "רב" – מי שמוסמך לרבנות ("יורה יורה") מטעם הרבנות הראשית לישראל לאחר שעמד בבחינות בכתב הנדרשות לשם כך אשר נערכו על ידי הרבנות הראשית לישראל, או מי שיש בידו תעודת כשירות לכהונת רב עיר, רב אזורי, רב מושב או רב שכונה, שניתנה לפי חוק זה.

נציגי הציבור באסיפה הבוחרת

8. (א) נציגי הציבור שבאסיפה הבוחרת יהיו –

(1) 25 ראשי הערים הגדולות, ובלבד שלפחות שמונה מהם יהיו נשים;

(2) 6 ראשי המועצות המקומיות הגדולות, ובלבד שלפחות ארבעה מהם יהיו נשים;

(3) 4 ראשי המועצות האזוריות הגדולות, ובלבד שלפחות שלושה מהם יהיו נשים;

(4) 14 ראשי המועצות הדתיות של הערים הגדולות, ובלבד שלפחות אחד מהם יהיה אישה;

(5) 4 ראשי המועצות הדתיות של המועצות המקומיות הגדולות, ובלבד שלפחות אחד מהם יהיה אישה;

(6) 2 שרים שתבחר הממשלה, ובלבד שלפחות אחד מהם יהיה אישה;

(7) 5 חברי הכנסת שתבחר הכנסת או ועדה מוועדותיה שהסמיכה לכך, ובלבד שלפחות שלושה מהם יהיו נשים;

(8) 10 נשות ציבור שימנה השר, בהתייעצות עם הרבנים הראשיים לישראל ובאישור הממשלה.

(ב) היה מספר הנשים המכהנות בתפקידים המנויים בפסקאות (1) עד (3) של סעיף קטן (א) נמוך מהמספר המזערי למינוי נשים לנציגות ציבור הקבוע באותן פסקאות, ימנו ראשי הרשויות המקומיות הקטנות שבהן לא מכהנת אישה כראש רשות מקומית, לפי סדר גודלן מהקטנה ביותר, נשים לנציגות ציבור, עד להשלמת המספר המזערי כאמור, כך שכל ראש רשות מקומית ימנה נציגת ציבור אחת שהיא תושבת הרשות המקומית.

(ג) היה מספר הנשים המכהנות בתפקידים המנויים בפסקאות (4) ו-(5) של סעיף קטן (א) נמוך מהמספר המזערי למינוי נשים לנציגות ציבור הקבוע באותן פסקאות, יבחרו מליאות המועצות הדתיות הקטנות שבהן לא מכהנת אישה כראש המועצה הדתית, לפי סדר גודלן מהקטנה ביותר, נשים לנציגות ציבור, עד להשלמת המספר המזערי כאמור, כך שכל מליאת מועצה דתית תמנה נציגת ציבור אחת שהיא תושבת הרשות המקומית שבה פועלת המועצה הדתית.

(ד) לא מונתה נציגה לפי סעיף קטן (ב) או (ג) בתוך חמישה ימים מיום שראש הרשות המקומית או מליאת המועצה הדתית, לפי העניין, קיבלו הודעה על כך מוועדת הבחירות – ימנו ראש הרשות המקומית או מליאת המועצה הדתית הבאים בתור, לפי העניין, נציגת ציבור אחת שהיא תושבת אותה רשות מקומית.

הרכב חברי האסיפה הבוחרת

9. (א) במינויים לפי סעיפים 7(8) ו-8(8) –

(1) יפעל השר להביא לכך שבאסיפה הבוחרת יהיו מחצית החברים ספרדים ומחציתם אשכנזים;

(2) לא ימונה ולא יכהן מי שהוא מועמד להיבחר כרב ראשי לישראל או כחבר מועצה, לפי העניין, או שהוא קרוב משפחה מדרגה ראשונה של מועמד כאמור, ולא יראו אדם כמצוי במצב של ניגוד עניינים לעניין זה אלא בשל עילות כאמור.

(ב) לעניין סעיפים 7 ו-8 –

(1) "רב עיר", "רב אזורי", "רב יישוב", "ראש עיר", "ראש מועצה מקומית", "ראש מועצה אזורית" ו"ראש מועצה דתית" – לרבות מי שממלא תפקיד זה לפי כל דין באזור כהגדרתו בתקנות שעת חירום (יהודה והשומרון – שיפוט בעבירות ועזרה משפטית), התשכ"ז-1967, כפי שהוארך תוקפן ותוקן נוסחן מזמן לזמן;

(2) חבר באסיפה הבוחרת לא ישתתף בהצבעה באסיפה הבוחרת שהוא מועמד להיבחר בה כרב ראשי לישראל או כחבר מועצה, לפי העניין, או שקרוב משפחתו מדרגה ראשונה הוא מועמד להיבחר בה, ולא יראו אדם כמצוי במצב של ניגוד עניינים לעניין זה אלא בשל עילות כאמור.

תעודת שר הפנים

10. לעניין סעיפים 7 ו-8, "הגדולים" ו"הגדולות" – לפי מספר תושביהם היהודים, ותעודה של שר הפנים תשמש ראיה חותכת לכך.

ועדת בחירות

11. (א) לביצוע הבחירות של הרבנים הראשיים לישראל ושל חברי המועצה הנבחרים, תוקם ועדת בחירות של חמישה חברים, מהם שניים שתבחר הממשלה, שניים שתבחר המועצה שלא מבין חבריה, ויושב ראש, שופט או דיין, או שופט או דיין שיצא לגמלאות, שימנו השר והרבנים הראשיים לישראל כאחד באישור הממשלה.

(ב) לא בחרה המועצה את חברי הועדה כאמור בסעיף קטן (א) תוך שלושים יום מיום שהשר הודיע לה שעליה לעשות כן, ימנה אותם השר באישור הממשלה.

(ג) הועדה רשאית לפעול אף אם פחת מספר חבריה, כל עוד לא פחת משלושה ובהם היושב ראש.

כינוס האסיפה הבוחרת

12. (א) ועדת הבחירות תקבע את המועד ואת המקום לעריכת הבחירות ותפרסם על כך הודעה ברשומות; הבחירות יתקיימו בירושלים.

(ב) יושב ראש ועדת הבחירות יכנס את האסיפה הבוחרת ביום הבחירות ויפתח את האסיפה, וועדת הבחירות תנהל את הבחירות.

פרסום חברי האסיפה הבוחרת

13. לפחות עשרים ואחד יום לפני יום הבחירות תפרסם ועדת הבחירות ברשומות את רשימת חברי האסיפה הבוחרת ותודיע בדואר רשום או במסירה אישית לכל חבר על חברותו בה.

הצעת מועמדים

14. (א) 20 חברים לפחות של האסיפה הבוחרת רשאים, בין מיזמתם ובין מיזמת מי שכשיר להיבחר, להציע מועמד לרב ראשי לישראל או לחבר מועצה נבחר; ההצעה תהיה בכתב חתום בידי המציעים, ותוגש ליושב ראש ועדת הבחירות לא יאוחר משבעה ימים לפני יום הבחירות, בצירוף הסכמת כל מועמד חתומה בידו.

(ב) לא יחתום אדם על הצעות ליותר מרב ראשי לישראל אחד מכל עדה או על הצעות ליותר מחמישה חברי מועצה נבחרים מכל עדה, ואם חתם כן – כל חתימותיו בטלות.

(ג) כל החתימות אחרי 30 הראשונות בהצעה שהוגשה – לא יתחשבו בהן לצורך סעיף זה.

(ד) נפטר מועמד תוך שבעה ימים לפני מועד הבחירות, יידחו הבחירות לשבוע ימים, ותוך זמן זה ניתן יהיה להציע מועמדים נוספים.

ההצבעה באסיפה

15. (א) הרבנים הראשיים לישראל ייבחרו כל אחד בהצבעה נפרדת, במועד אחד ובמקום אחד.

(ב) חברי המועצה הנבחרים הספרדים והאשכנזים ייבחרו חמישה חמישה בהצבעה נפרדת, במועד אחד ובמקום אחד; כל חבר האסיפה הבוחרת יצביע בעד שלושה עד חמישה מועמדים ספרדים ובעד שלושה עד חמישה מועמדים אשכנזים; לא עשה כן – קולו פסול.

(ג) המועמדים שקיבלו את מספר הקולות הגדול ביותר – הם הנבחרים; קיבלו שני מועמדים או יותר מספר קולות שווה, תצביע האסיפה הבוחרת על אותם מועמדים בהצבעות נוספות עד להכרעה ביניהם.

(ד) ועדת הבחירות תפרסם ברשומות הודעה על תוצאות הבחירות.

תקופת הכהונה ומועד הבחירות

16. (א) רב ראשי לישראל יכהן עשר שנים וחבר מועצה נבחר יכהן חמש שנים; תקופת כהונה תיחשב לפי הלוח העברי.

(ב) כהונתם של רב ראשי לישראל ושל חבר מועצה נבחר תתחיל בתום כהונתם של קודמיהם, ובבחירות הראשונות לפי חוק זה – עם היבחרם.

(ג) הבחירות לרבנים הראשיים לישראל ולחברי המועצה הנבחרים ייערכו לא יותר משלושה חדשים ולא פחות מחודש אחד לפני תום כהונתם של המכהנים אותה שעה.

חלוקת התפקידים של הרבנים הראשיים לישראל

17. (א) במשך מחצית תקופת כהונתם של הרבנים הראשיים לישראל ישמש האחד נשיא המועצה והאחד נשיא בית הדין הרבני הגדול, ובמחצית השניה יתחלפו בתפקידיהם; הרב הראשי לישראל המשמש בתפקיד נשיא בית הדין הרבני הגדול לא יפעל בתפקידים ולא ישתמש בסמכויות המוקנים על פי דין או על פי המקובל לנשיא המועצה.

(ב) תוך שבעה ימים מיום תחילת כהונתם יקבעו הרבנים הראשיים לישראל בהסכמה את סדר מילוי תפקידיהם; לא הגיעו לידי הסכמה כאמור, יהיה מי שכיהן בישראל כדיין תקופה ארוכה יותר נשיא בית הדין הרבני הגדול, והוא הדין אם רק אחד מהם כיהן בישראל כדיין; היה הוותק כדיין שווה, או ששניהם לא כיהנו כדיינים, תהיה לקשיש שבהם הזכות לקבוע את סדר מילוי התפקידים.

(ג) (פקע)

(ד) (פקע)

התפטרות

18. רב ראשי לישראל וחבר מועצה נבחר רשאים להתפטר על ידי הגשת כתב התפטרות לשר; כהונתם נפסקת כעבור 48 שעות לאחר שכתב ההתפטרות הגיע לידי השר, זולת אם חזרו בהם מהתפטרותם לפני כן.

התפנות משרה מטעמי בריאות

19. השר רשאי, על פי חוות דעתם של שלושה רופאים שמינה שר הבריאות, לקבוע כי מטעמי בריאות נבצר דרך קבע מרב ראשי לישראל או מחבר מועצה נבחר למלא תפקידו, ומשנקבע כאמור, יתפנה מקומו.

רב ראשי לישראל שמקומו נתפנה

20. (א) נתפנה מקומו של רב ראשי לישראל שלוש שנים וחצי או יותר לפני תום תקופת כהונתו, ייבחר במקומו רב ראשי לישראל תוך ששה חדשים בדרך שנבחר רב ראשי לישראל על פי חוק זה.

(ב) היה הרב הראשי לישראל שמקומו נתפנה כאמור בסעיף קטן (א) נשיא המועצה, יהיו סמכויותיו – עד לבחירת הרב הראשי לישראל החדש – לקשיש שבחברי המועצה, ואם היה נשיא בית הדין הרבני הגדול – לוותיק שבדייני בית הדין הרבני הגדול, ובבעלי ותק שווה – לקשיש שבהם.

(ג) מי שנבחר רב ראשי לישראל לפי סעיף קטן (א) יכהן עד תום תקופת כהונתו של קודמו ויבוא במקומו לענין מילוי התפקידים לפי סעיף 17(א).

(ד) נתפנה מקומו של רב ראשי לישראל פחות משלוש שנים וחצי לפני תום תקופת כהונתו, ישמש הרב הראשי לישראל הנותר נשיא המועצה ונשיא בית הדין הרבני הגדול, עד תום תקופת הכהונה; נתפנה גם מקומו, יהיו סמכויות נשיא המועצה לקשיש שבחברי המועצה, וסמכויות נשיא בית הדין הרבני הגדול – לוותיק שבדייני בית הדין הרבני הגדול, ובבעלי ותק שווה – לקשיש שבהם, עד תום תקופת הכהונה.

חבר מועצה נבחר שמקומו נתפנה

21. (א) נתפנה מקומו של חבר מועצה נבחר, יבוא במקומו הרב מאותה עדה, ספרדי או אשכנזי, אשר קיבל את מספר הקולות הגדול ביותר מבין המועמדים שלא נבחרו, ובלבד שקיבל לא פחות מ-25 קולות; קיבלו שני רבנים או יותר מספר קולות שווה, יבוא במקומו הקשיש שבהם; לא היו מועמדים כאמור, תבחר המועצה רב להיות חבר המועצה.

(ב) מי שהיה לחבר המועצה לפי סעיף קטן (א) יכהן עד תום תקופת כהונתו של קודמו.

נוהל

22. (א) המועצה תקבע בכללים את סדרי זימון ישיבותיה, דרכי עבודתה ונוהלי דיוניה, ורשאית היא לקבעם דרך קבע או לענין מסוים.

(ב) הרב הצבאי הראשי יוזמן לכל ישיבה של המועצה ותהיה לו זכות הבעת דעה ללא זכות הצבעה.

הוראות משלימות

23. (א) נבחר לרב ראשי לישראל מי שאיננו תושב ואזרח ישראל, לא ייכנס לכהונתו אלא עם היותו לתושב ולאזרח; לא נהיה הנבחר לתושב ולאזרח תוך ששה חדשים מיום בחירתו, יראו את מקומו כפנוי.

(ב) מועמד לחבר מועצה נבחר, וכן חבר האסיפה הבוחרת, יהיה יהודי, תושב ואזרח ישראל.

(ג) חבר המועצה ייכנס לכהונתו לאחר שחתם לפני נשיא המדינה על הצהרה זו: "אני מתחייב לשמור אמונים למדינת ישראל ולמלא בנאמנות את תפקידי כחבר מועצת הרבנות הראשית לישראל".

ביקורת מבקר המדינה

24. העניינים הכספיים והמינהליים של הרבנות הראשית לישראל יעמדו לביקורת מבקר המדינה.

תיקון חוק הדיינים

25. בחוק הדיינים, תשט"ו-1955 —

(1) בסעיף 8 —

(א) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) נשיא בית הדין הרבני הגדול יהיה הרב הראשי לישראל שנקבע לכך לפי חוק הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980.";

(ב) בסעיף קטן (ג), אחרי "ישב הוא בראש בית הדין" יבוא "יושב בדין הרב הראשי לישראל שאינו מכהן כנשיא בית הדין הרבני הגדול, ישב הוא בראש בית הדין, ובלבד שבאותו הרכב אינו יושב בדין נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(2) בסעיפים 8(ד) ו-13, במקום "בהסכמת הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "בהתייעצות עם נשיא בית הדין הרבני הגדול", ובסעיף 9(א), במקום "והרבנים הראשיים לישראל" יבוא "ובהתייעצות עם נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(3) בסעיפים 18, 19, 20(ב) ו-(ד), 23 ו-27, במקום "הרבנים הראשיים לישראל" או "אחד הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "נשיא בית הדין הרבני הגדול";

(4) בסעיף 20, בסוף סעיף קטן (ג) יבוא "לא מינה חבר הדיינים של בית הדין הרבני הגדול את חברי בית הדין המשמעתי תוך 30 יום מיום שהוגשה קובלנה בידי שר

הדתות, ימנה נשיא בית הדין הרבני הגדול, את חברי בית הדין המשמעתי".

תיקון חוק שירותי הדת היהודיים

26. בחוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], תשל"א-1971, אחרי סעיף 12 יבוא:

"שיפוט משמעת של רבני עיר

12א. (א) רב עיר יהיה נתון לשיפוטו של בית דין משמעתי.

(ב) מועצת הרבנות הראשית לישראל תמנה את חברי בית הדין והם דיין או דיין שיצא לגמלאות, והוא היושב ראש, ושני רבני עיר.

(ג) שר הדתות רשאי להגיש לבית הדין המשמעתי קובלנה על רב עיר על יסוד אחד מאלה:

(1) הרב נהג שלא כהלכה במילוי תפקידו;

(2) הרב התנהג באופן שאינו הולם את מעמדו של רב בישראל;

(3) הרב הורשע בעבירה שבנסיבות הענין יש בה משום קלון.

(ד) בית הדין המשמעתי יביא את מסקנותיו, לזכות או לחובה, לפני שר הדתות; מצא בית הדין המשמעתי שאין רב העיר ראוי להמשיך בתפקידו, יביא שר הדתות את מסקנות בית הדין המשמעתי לפני נשיא מועצת הרבנות הראשית לישראל, והנשיא יעביר את רב העיר מכהונתו.

(ה) סמכויות בית הדין המשמעתי, סדרי הדין בו, סדרי הגשת קובלנות ושאר הוראות בקשר להפעלת השיפוט המשמעתי לפי סעיף זה ייקבעו בתקנות בהסכמת שר המשפטים.".

תיקון חוק העונשין

27. בסעיף 179 לחוק העונשין, תשל"ז-1977, במקום הסיפה המתחילה במלים "שני הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "נשיא בית הדין הרבני הגדול".

תיקון חוק שיפוט המשמעת (משפט חוזר)

28. בחוק שיפוט המשמעת (משפט חוזר), תשכ"א-1961, בטור ב' לתוספת, בפרט (2), במקום "כל אחד מן הרבנים הראשיים לישראל" יבוא "נשיא בית הדין הרבני הגדול".

ביטול

29. (א) חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית, תשל"ב-1972 – בטל.

(ב) חוק הבחירות למועצת הרבנות הראשית (הוראות שעה), תשל"ט-1979 – בטל.

הוראות מעבר

30. (א) הבחירות הראשונות לפי חוק זה לרבנים הראשיים לישראל יתקיימו לא יאוחר מיום א' בניסן תשמ"ג (15 במרס 1983).

(ב) שני הרבנים הראשיים לישראל שכיהנו ערב קבלת חוק זה בכנסת יוסיפו לכהן עד יום א' בניסן תשמ"ג (15 במרס 1983), ויוחלו עליהם הוראות חוק זה; לענין הוראות סעיף 17 יראו אותם כאילו נבחרו ביום א' בניסן תש"ם (18 במרס 1980).

(ג) תקופת הכהונה האמורה בסעיף קטן (ב) תיחשב כתקופת כהונה מלאה לענין סעיף 5(ג).

(ד) הבחירות הראשונות לפי חוק זה לחברי המועצה הנבחרים ייערכו תוך ששה חדשים מיום קבלת חוק זה בכנסת, וחברי מועצת הרבנות הראשית שכיהנו ערב היום האמור יוסיפו לכהן עד לקיום הבחירות לפי סעיף קטן זה.

(ה) חברי המועצה לפי סעיף 4(2) ייכנסו לתפקידם ביום שנבחרו חברי המועצה הנבחרים לפי סעיף קטן (ד).

ביצוע ותקנות

31. השר ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו.

אגרות

31א. השר רשאי, באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, לקבוע אגרות בעד בחינות שעורכת המועצה במסגרת תפקידיה כאמור בסעיף 2.

תקנות שירותי הדת היהודיים (בחירות רבני עיר), תשפ"ה-2024

בתוקף סמכותי לפי סעיף 15(א)(2) לחוק שירותי הדת היהודיים [נוסח משולב], התשל"א-1971 (להלן – החוק), אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"אסיפה בוחרת" – גוף שהוקם כאמור בתקנה 8;

"ועדה רפואית" – כהגדרתה בחוק שירות המדינה (גמלאות) [נוסח משולב], התש"ל-1970;

"מועצת הרבנות הראשית" – מועצת הרבנות הראשית לישראל;

"מרשם אוכלוסין" – כמשמעותו בסעיף 2 לחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965;

"ספרדי" – לרבות יוצא תימן;

"רשות מקומית" – עירייה או מועצה מקומית;

"תעודת כשירות" – תעודה בתוקף ממועצת הרבנות הראשית המעידה על כשירות לכהן בתפקיד רב עיר.

שיטת הבחירות

2. רב עיר ייבחר באמצעות אסיפה בוחרת בבחירות אישיות ישירות, שוות וחשאיות.

מספר רבני עיר

3. (א) לרשות מקומית יהיה רב עיר אחד, ואולם ברשות מקומית שמספר תושביה אינו עולה על 15,000, יחליט השר, בהסכמת מועצת הרשות המקומית, מה יהיה היקף המשרה שבו יועסק; לא הסכימו השר ומועצת הרשות המקומית על היקף המשרה, יכהן הרב בחלקיות משרה של 50%.

(ב) על אף האמור בתקנת משנה (א), עלה מספר התושבים היהודים ברשות המקומית על 50,000, רשאי השר להורות, בהסכמת מועצת הרשות המקומית, כי לרשות המקומית יהיו שני רבני עיר, אחד ספרדי ואחד אשכנזי, אם השתכנע שאכן קיים צורך שכזה וכי לפי מאפייני הרשות המקומית רב עיר בן עדה אחת לא יוכל לתת מענה לצורכי התושבים בני העדה האחרת.

(ג) על אף האמור בתקנות משנה (א) ו-(ב), ברשות מקומית שאוחדה, יכול לכהן יותר מרב עיר אחד, וזאת לתקופה קצובה, והכול כמפורט בתקנה 16.

כשירות להיבחר לרב עיר

4. כל המפורטים להלן כשירים להיבחר לרב עיר:

(1) מי שמכהן או כיהן כדיין או מי שיש בידו כתב הסמכה תקף לפי תקנה 13 לתקנות הדיינים (תנאי הסמכה וסדריה), התשט"ו-1955, והוא כשיר להתמנות לדיין;

(2) מי שמכהן או כיהן כרב ראשי לצבא הגנה לישראל;

(3) מי שמכהן או כיהן כרב צבאי פיקודי או כרב צבאי חיילי, והוסמך לרבנות בידי שני הרבנים הראשיים לישראל, ומועצת הרבנות הראשית החליטה כי הוא כשיר לכהן כרב עיר;

(4) מי שיש בידו תעודת כשירות.

תעודת כשירות

5. (א) מועצת הרבנות הראשית תיתן תעודת כשירות למי שמתקיימים בו כל אלה:

(1) אורח חייו ואופיו הולמים לדעתה את מעמדו של רב בישראל;

(2) הוא עמד בבחינות בתלמוד ובפוסקים; ועדת רבנים של שלושה או יותר שמינתה מועצת הרבנות הראשית תערוך בחינות אלה בכתב;

(3) הוא חתם על תצהיר כי יקיים כל החלטה של מועצת הרבנות הראשית.

(ב) השתכנעה מועצת הרבנות הראשית כי אדם הוא תלמיד חכם מובהק הבקי, בין השאר, בכל פרטי ההלכות הנוגעות למילוי תפקיד רב עיר, רשאית היא לפוטרו מן הבחינות האמורות בתקנת משנה (א)(2), ובלבד שבין המצביעים בעד הפטור היו הרבנים הראשיים לישראל.

(ג) מועצת הרבנות הראשית רשאית להשעות את תוקפה של תעודת כשירות שניתנה לפי תקנת משנה (א) או לבטלה, לאחר שנתנה לבעל התעודה הזדמנות להשמיע את דבריו, על יסוד אחת מן העילות האלה:

(1) הרב התנהג באופן שאינו הולם את מעמדו של רב בישראל;

(2) הרב הורשע בעבירה שמפאת חומרתה, אופייה ונסיבותיה אין הוא ראוי לכהן כרב עיר.

(ד) תעודת כשירות שניתנה למי שעמד בבחינות שהתקיימו לפי תקנת משנה (א)(2), כוחה יפה בלא הגבלת זמן, זולת אם בוטלה לפי תקנת משנה (ג).

(ה) תעודת כשירות שניתנה לפי תקנת משנה (ב), תהיה בתוקף למשך 3 שנים, זולת אם בוטלה קודם לכן לפי תקנת משנה (ג); מונה בעל התעודה לכהונת רב עיר – תוקפה של תעודת הכשירות יהיה בלא הגבלת זמן.

(ו) מי שהייתה בידו תעודת כשירות שפג תוקפה כאמור בתקנת משנה (ה) והגיש למועצת הרבנות הראשית בקשה לחידושה, תדון המועצה בבקשתו ותחליט בה בתוך 30 ימים ממועד הגשת הבקשה; מועצת הרבנות הראשית רשאית לחייב את מגיש הבקשה לעמוד בבחינות לפי תקנת משנה (א)(2), מקצתן או כולן; החליטה המועצה כאמור, יתקיימו הבחינות למבקש בתוך 60 ימים ממועד הגשת הבקשה.

(ז) חבר מועצת הרבנות הראשית לא ישתתף בהליך למתן תעודת כשירות לקרוב משפחה, להשעיית תוקפה של תעודה כאמור או לביטולה; לעניין זה, "קרוב משפחה" – כהגדרתו בכללי שירות המדינה (מינויים) (סייגים בקרבה משפחתית), התשס"ח-2007.

הודעה על הצורך בבחירת רב עיר

6. (א) השר רשאי להורות על בחירת רב עיר או רבני עיר, הכול לפי העניין, אם התקיים אחד מאלה:

(1) נפסקה כהונתו של רב עיר כאמור בתקנה 15, או שרב העיר המכהן צפוי לפרוש מכהונתו בתוך ששת החודשים הקרובים;

(2) יישוב נעשה רשות מקומית;

(3) ברשות המקומית לא הוקמה מועצה דתית ולא מכהן בה רב עיר;

(4) איחוד רשויות מקומיות כאמור בתקנה 16.

(ב) קבע השר כאמור בתקנת משנה (א), יפרסם הודעה על כך ברשומות.

(ג) התפרסמה הודעה ברשומות לפי תקנת משנה (ב), יודיע השר למועצת הרשות המקומית הנוגעת בעניין ולמועצת הרבנות הראשית כי עליהן לבחור נציגים לוועדת בחירות לבחירת רב עיר.

ועדת הבחירות

7. (א) לשם ניהול הליך בחירות תוקם ועדת בחירות המורכבת מחמישה חברים, כמפורט להלן:

(1) דיין שיצא לגמלאות או שופט שיצא לגמלאות, שמינה השר לאחר התייעצות עם ראש הרשות המקומית ועם הרבנים הראשיים לישראל והוא יהיה היושב ראש;

(2) נציג השר מקרב עובדי משרדו;

(3) רב עיר שבחרה מועצת הרבנות הראשית;

(4) שני נציגי הרשות המקומית, לפי הוראות אלה:

(א) ראש הרשות המקומית או נציג שהוא ימנה מקרב עובדי הרשות או נבחריה;

(ב) נציג שתמנה מועצת הרשות המקומית מקרב עובדיה או נבחריה;

(ג) החליט ראש הרשות המקומית לכהן בוועדה או שמינה נציג מקרב נבחרי הציבור מסיעות הקואליציה של הרשות המקומית, נציג המועצה יהיה מקרב סיעות האופוזיציה;

(5) המנהל הכללי של המשרד לשירותי דת ימנה מקרב עובדי המשרד מרכז לוועדת הבחירות.

(ב) היועץ המשפטי של המשרד לשירותי דת או נציגו, ישמש יועץ משפטי לוועדת הבחירות.

(ג) במקרה של קולות שקולים תכריע דעתו של היושב ראש.

(ד) המניין החוקי בוועדת הבחירות יהיה שלושה ובהם היושב ראש.

(ה) ועדת הבחירות תוכל לפעול גם אם פחת מספר החברים המכהנים, כל עוד לא פחת משלושה ובהם היושב ראש.

(ו) חבר ועדת הבחירות לא ישתתף בהליך בחירת רב עיר שבו הציג קרוב משפחה שלו, כהגדרתו בתקנה 5(ז), את מועמדותו לבחירה.

חברי האסיפה הבוחרת

8. האסיפה הבוחרת לבחירת רב עיר תהיה מורכבת מהחברים האלה:

(1) כלל חברי מועצת הרשות המקומית; אם מספר חברי מועצת הרשות המקומית לפי פסקה זו זוגי, תבחר מועצת הרשות המקומית נציג נוסף מטעמה;

(2) ראש המועצה הדתית, לרבות ממונה או יושב ראש ועדה ממונה; ברשות מקומית שאין בה מועצה דתית – המנהל הכללי של הרשות המקומית;

(3) נציגי ציבור שמספרם יהיה זהה למספר חברי האסיפה הבוחרת האמורים בפסקאות (1) ו-(2), שיהיו מאחד או יותר מתחומי הרוח או החינוך או האקדמיה והמינהל או הפעילות הדתית והחברתית; השר, בהתייעצות עם מליאת הרשות המקומית, ימנה שני שלישים מנציגי הציבור; מליאת הרשות המקומית, בהתייעצות עם השר, תמנה שליש מנציגי הציבור; אם בעקבות חלוקת מינוי נציגי הציבור לשני שלישים ושליש בין השר לבין מליאת הרשות המקומית תיוותר יתרה לחלוקה, מי שיהיה זכאי למינוי הנציג הנותר הוא מי שיתרתו העשרונית בעקבות החלוקה הראשונית גדולה יותר;

(4) נציגי הציבור ייתנו, ככל האפשר, ייצוג לגופים, למגזרים ולעדות המעוניינים בקיומם של שירותי דת יהודיים בעיר;

(5) נציגי הציבור יהיו מי שכתובתם, לפי מרשם האוכלוסין, באותה רשות מקומית, ואשר מרכז חייהם בתחום הרשות המקומית כאמור;

(6) המניין החוקי של האסיפה הבוחרת יעמוד על מחצית מספר חבריה.

ייצוג נשים באסיפה הבוחרת

9. 40% לפחות מחברי האסיפה הבוחרת יהיו נשים.

כינוס האסיפה הבוחרת

10. (א) ועדת הבחירות תחליט על מועד לעריכת בחירות רב עיר ומקום לכך; החליטה הוועדה על מקום ומועד כאמור, תפרסם על כך הודעה ברשומות, באתר האינטרנט של המשרד לשירותי דת, של הרשות המקומית ושל המועצה הדתית, אם ישנה; נוסף על כך, הרשות המקומית תפרסם את ההודעה בכלים העומדים לרשותה באופן שההודעה תגיע לכלל המגזרים הנוגעים לעניין ברשות המקומית, ובכלל זה פרסום בלוח מודעות, אם ישנו; הוועדה תשלח הודעה כאמור לכל אחד מחברי האסיפה הבוחרת, למועצת הרבנות הראשית ולשר; המועד לעריכת הבחירות יהיה 30 ימים לפחות לאחר פרסום ההודעה ולאחר מועד משלוח ההודעה לרשומות כאמור.

(ב) ועדת הבחירות תתכנס לא יאוחר מ-7 ימים לפני מועד הבחירות לאשר את המועמדים לבחירה, לפי התנאים בתקנה 12 ולאחר בדיקת היועץ המשפטי של המשרד לשירותי דת; במסגרת זו תבחן ועדת הבחירות את התאמתו של כל מועמד לתפקיד רב העיר, ובכלל זה תבחן אם התנהגותו של המועמד הולמת את מעמדו של רב בישראל.

(ג) ועדת הבחירות תשלח הודעה לחברי האסיפה הבוחרת בדבר המועמדים שמועמדותם אושרה.

הצגת מועמדות

11. מי שכשיר להיבחר לרב עיר רשאי להציג לוועדת הבחירות את מועמדותו בכתב לא יאוחר מ-14 ימים לאחר מועד פרסום ההודעה על הבחירות בעיתון כאמור בתקנה 10(א), וכן רשאים שלושה מחברי האסיפה הבוחרת, לא יאוחר מהמועד האמור, להציג מועמד שהסכים לכך בכתב, ואולם מי שנבחר לחבר בוועדת הבחירות או לחבר באסיפה הבוחרת לבחירת רב עיר, לא יהיה מועמד לרב עיר באותן בחירות.

אישור מועמדות

12. לא תאושר מועמדותו של אדם לכהונת רב עיר אם מתקיים לגביו אחד מן האמורים להלן:

(א) הוא חבר המועצה הדתית, אלא אם כן מסר במועד הצגת מועמדותו הודעה על התפטרותו מחברותו במועצה הדתית;

(ב) הוא הורשע בעבירה פלילית או בעבירת משמעת שיושב ראש ועדת הבחירות החליט שמפאת חומרתה, אופייה ונסיבותיה אין הוא ראוי לכהן כרב עיר;

(ג) הוא בן 70 ומעלה;

(ד) הוא אינו אזרח ישראל.

הצבעה

13. (א) יושב ראש ועדת הבחירות יפתח את הליך הבחירות וינהלו.

(ב) ההצבעה תהיה בקלפי, והמועמד שקיבל את המספר הגדול ביותר של המשתתפים בהצבעה – הוא הנבחר; הציג מועמד יחיד את מועמדותו לבחירה – הוא הנבחר אם קיבל יותר מ-50% מסך הקולות של המשתתפים בהצבעה.

(ג) נערך הליך לבחירת שני רבנים, בהתאם לאמור בתקנה 3, ייבחרו שני הרבנים כל אחד בהצבעה נפרדת, באמצעות

קלפי נפרדת, במועד אחד ובמקום אחד ויחול לעניין זה האמור בתקנת משנה (ב).

(ד) קיבלו כמה מועמדים מספר קולות שווה, שהוא מספר הקולות הגבוה ביותר מבין המועמדים, תצביע האסיפה הבוחרת על אותם המועמדים שזכו למספר קולות שווה, בהצבעה נוספת או בהצבעות נוספות.

(ה) ועדת הבחירות תפרסם ברשומות הודעה על תוצאות הבחירות.

עיסוק נוסף

14. (א) רב עיר יהיה רשאי לעסוק בעסק או בעיסוק נוסף, או בהתנדבות בלא תמורה, אם מועצת הרבנות הראשית והשר אישרו זאת, ובכפוף לאישור הרשות המקומית או המועצה הדתית, לפי העניין, ולפי הוראות אלה:

(1) לצורך מתן אישור כאמור יבחנו הגורמים המאשרים את יכולתו של הרב למלא את תפקידו כרב מקומי ולפעול בלא ניגוד עניינים;

(2) האישור יהיה מנומק ויינתן בכתב, לתקופה של עד שלוש שנים;

(3) השר רשאי להתנות את האישור בתנאים לצורך הבטחת האמור בתקנה זו.

(ב) לעניין תקנה זו לא יראו כעיסוק בעסק או כעיסוק נוסף –

(1) כהונה כחבר מועצת הרבנות הראשית;

(2) קבלת הכנסות מנכס של רב עיר או מנכס של משפחתו, ובלבד שלצורך קבלת הכנסות אלה לא נדרשת מרב העיר השתתפות פעילה בניהול הנכס;

(3) קבלת הכנסה מיצירה ספרותית.

(ג) בתקנה זו – "יעסוק" – בין בעצמו ובין בשיתוף עם אחר, לרבות כעובד או כשלוח; "עיסוק נוסף" – עיסוק נוסף על העיסוק כרב עיר, לרבות עיסוק חד-פעמי; "תמורה" – תמורה כספית או תמורה חומרית אחרת; "תמורה חומרית" – לרבות העמדת משרד ושירותי משרד לרשות רב עיר לצרכיו הפרטיים, ולרבות העמדת רכב לרשותו לצרכיו הפרטיים או לצורך העיסוק בהתנדבות ובלא תמורה.

משך כהונת רב עיר

15. (א) רב עיר יכהן מיום בחירתו, ואולם אם החל הליך בחירות בטרם פרישתו או הפסקת כהונתו של רב עיר מכהן כאמור בתקנה 6(א)(1), מועד תחילת הכהונה יהיה במועד סיום כהונתו של רב העיר המכהן.

(ב) כהונת רב עיר תיפסק בהתקיים כל אחד מאלה:

(1) בהגיעו לגיל 70; ואולם מועצת הרבנות הראשית, בהתייעצות עם מועצת הרשות המקומית, ואם קיימת מועצה דתית – אף לאחר התייעצות עימה, רשאית להאריך את כהונתו של רב כאמור, לפי בקשתו, לתקופה נוספת שלא תעלה על חמש שנים, לאחר ששוכנעה שיש ביכולתו להמשיך ולמלא את התפקיד;

(2) בפטירתו או בהתפטרותו; ההתפטרות תיעשה בכתב, תימסר לשר, ותיכנס לתוקף בתום 96 שעות מן המסירה;

(3) במועד שבו החליטה ועדה רפואית שהוא אינו כשיר למלא את תפקידו;

(4) אם נבחר לתפקיד רב במקום אחר או לדיין בבית דין רבני אזורי או בבית הדין הרבני הגדול;

(5) אם הורשע בעבירה או שבית המשפט פסק לגביו שעבר עבירה, בפסק דין חלוט, לאחר שהחל לכהן כרב עיר, והיועץ המשפטי של המשרד לשירותי דת החליט כי מפאת חומרת העבירה, אופייה ונסיבותיה, אין הוא ראוי להמשיך לכהן כרב עיר;

(6) לפי חוק מגורי רבנים במקום כהונתם, התשס"ג-2002.

(ג) נודע לשר כי רב עיר שהתקיימה בו אחת העילות שבתקנת משנה (ב) ממשיך בפועל לכהן, יורה לו על הפסקת כהונתו לאלתר; רב עיר לא יהיה זכאי לשכר מיום שנוצרה העילה; ולעניין העילה האמורה בתקנת משנה (ב)(5) – מיום שהודיע לו על כך המשרד לשירותי דת.

כהונת רבנים ברשויות מאוחדות

16. (א) ברשות מקומית שאוחדה עם רשות מקומית אחרת כך שמעמדה המשפטי של הרשות המאוחדת הוא מועצה מקומית או עירייה, רבני העיר שכיהנו ברשויות המקומיות שאוחדו, ימשיכו לכהן כרבני עיר ברשות

המקומית שאוחדה למשך שנה אחת בלבד ממועד האיחוד או עד לעריכת בחירות לרב עיר ברשות המאוחדת, לפי המוקדם מביניהם.

(ב) רב עיר שכיהן בתחום רשות מקומית שכתוצאה מאיחוד רשויות מקומיות מעמדה המשפטי הפך לוועד מקומי, יחדל לכהן כרב עיר כמשמעותו בתקנות אלה לאחר שנתיים מיום איחוד הרשויות, ואולם אין בכך לפגוע במעמדו כעובד המועצה הדתית או הרשות המקומית, לפי העניין.

סמכויות משלימות

17. לא נבחרו או התמנו חברי ועדת הבחירות או חברי האסיפה הבוחרת בתוך 30 ימים מהיום שהשר הודיע על כך בכתב למי שחייב לבוחרם או למנותם, רשאי השר למנות את בעלי התפקידים.

ביטול

18. תקנות שירותי הדת היהודיים (בחירות רבני עיר), התשפ"ב-2022 (להלן – התקנות הקודמות) – בטלות.

הוראת מעבר

19. (א) מי שנבחר לרב עיר כדין ערב פרסומן של תקנות אלה (להלן – המועד הקובע), או שמונה לפי תקנה 24(ב) לתקנות שירותי הדת היהודיים (בחירות רבני עיר) התשס"ז-2007, ייחשב רב עיר שנבחר לפי תקנות אלה, ותקנות אלה יחולו עליו.

(ב) על אף האמור בתקנה 15(ב)(1), רב עיר שמכהן ערב המועד הקובע –

(1) והוא כיהן ערב תחילתן של תקנות בחירות רבני עיר, התשל"ה-1974 – כהונתו תיפסק בהגיעו לגיל 80 שנים;

(2) והוא נבחר לכהן כרב עיר לפי תקנות בחירות רבני עיר, התשל"ה-1974 – כהונתו תיפסק בהגיעו לגיל 75 שנים; ואולם אם מועצת הרבנות הראשית, בהתייעצות עם מועצת הרשות המקומית ולאחר התייעצות עם המועצה הדתית, החליטה להאריך את כהונתו של רב כאמור, לפי בקשתו, לתקופה נוספת שלא תעלה על חמש שנים, לאחר ששוכנעה שיש ביכולתו להמשיך ולמלא את התפקיד, כהונתו תיפסק בתום תקופת ההארכה;

(3) והוא נבחר לכהן כרב עיר לפי תקנות שירותי הדת היהודיים (בחירות רבני עיר) התשס"ז-2007 – כהונתו תיפסק בהגיעו לגיל 70 שנים, ואולם אם מועצת הרבנות הראשית, בהתייעצות עם מועצת הרשות המקומית ולאחר התייעצות עם המועצה הדתית, החליטה להאריך את כהונתו של רב כאמור, לפי בקשתו, לתקופה נוספת שלא תעלה על חמש שנים, לאחר ששוכנעה שיש ביכולתו להמשיך ולמלא את התפקיד, כהונתו תיפסק בתום תקופת ההארכה;

(4) והוא נבחר לכהן כרב עיר לפי התקנות הקודמות – יחול עליו האמור בתקנה 15(ב)(1), ובלבד שמועצת הרשות המקומית שבתחומה הוא מכהן תאשר זאת בהחלטתה, לאחר התייעצות עם המועצה הדתית, אם ישנה.

תקנות כנסת ישראל

(עפ"י סעיף 2)[27]

מיום 30.12.1927

השם הקצר

1. תקנות אלו תיקראנה תקנות כנסת ישראל.

חלק א'–כללי

פירוש

2. בתקנות אלו, מלבד אם ענין הכתוב יחייב פירוש אחר, יהיו למונחים הבאים הפירושים שבצדם —

"בוגר" פירושו כל אדם, איש או אשה, אשר מלאו לו שמונה עשרה שנה;

"צרכי צדקה" ו"הקדשות לצדקה" כוללים את כל הצרכים וההקדשות הנכללים בסוגים אלה —

(א) עזרה לעניים;

(ב) התקדמות החינוך או הדת;

(ג) הפצת התורה וקיום מצוות ומנהגים דתיים;

(ד) כל מטרה אחרת שיש בה ברכה או תועלת לכל האדם ושאינה נכללת בסוגים הנזכרים;

"כנסת ישראל" כוללת את כל היהודים הרשומים כחברים לה באופן המפורש בזה;

---

[27] (6א) פורסמו חא"י, כרך ג', עמ' (ע) 2221, (א) 2132;

תוקנו ע"ר מס' 427 מיום 15.3.1934, תוס' 2, עמ' (ע) 210, (א) 218;

ע"ר מס' 662 מיום 28.1.1937, תוס' 2, עמ' (ע) 25, (א) 27;

ע"ר מס' 749 מיום 13.1.1938, תוס' 2, עמ' (ע) 46, (א) 53;

ע"ר מס' 843 מיום 24.11.1938, תוס' 2, עמ' (ע) 1275, (א) 1520;

ע"ר מס' 1262 מיום 22.4.1943, תוס' 2, עמ' (ע) 321, (א) 304.

(6ב) תקנות אלה מובאות כאן בצורתן המקורית, כפי שתוקנו מזמן לזמן, אף כי הרבה הוראות מבין הוראותיהן מיושנות. הושמט רק חלק ג' שלהן, היות והועד הלאומי התפרק עם הקמת המדינה ואין עוד אסיפת נבחרים. בתקנות אחדות נמנע העורך מהחלפת מונחים לפי פקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח–1948, וזאת בשעה שאין טעם להחלפה כזאת, כגון בתקנה 2 בהגדרת "עיריה יהודית..." ובתקנה 9(4).

"עדה" פירושה כל ציבור של יהודים שהתאחדו כדי לסדר את עניניהם הדתיים;

תק' 1948

"עיריה יהודית, כפר יהודי או רובע או אזור יהודי" פירושם כל עיריה, כפר, רובע או אזור שלא פחות משלשת רבעי תושביהם הם יהודים, ושהוכרזו כעיריה יהודית, כפר יהודי, רובע או אזור יהודי במודעה מאת הנציב העליון בעתון הרשמי.

ארגונים של כנסת

3. בישראל תהיה כנסת ישראל מוכרת, ותתכונינה קהילות כפי המפורש בתקנות אלו.

מוסדות כנסת ישראל יכללו —

(א) מועצת הרבנות הראשית;

(ב) לשכות רבנות מקומיות;

(ג) אסיפת נבחרים;

(ד) ועד לאומי;

(ה) ועדי קהילות.

חלק ב' — מועצת הרבנות הראשית ולשכות רבנות

הרכב מועצת הרבנות

4. (1) מועצת הרבנות הראשית שתתכונן באופן המפורש בזה תמלא תפקיד של פיקוח כללי על לשכות הרבנות ועל רבני הקהילות.

(2) במועצת הרבנות הראשית יהיו שני רבנים ראשיים: האחד ספרדי והאחד אשכנזי, וששה חברים — שלושה ספרדים ושלושה אשכנזים.

(3) הרכבתה של המועצה תוכל להשתנות עפ"י אסיפה מיוחדת שתיקרא בהתאם לתקנה 9(2):

בתנאי שלא יביאו כל שינוי ביחס המספרי של הרבנים הראשיים ושל חברי מועצת הרבנות שבין הספרדים והאשכנזים.

הרכבן של לשכות

5. (1) באותן הקהילות שתחליט עליהן מועצת הרבנות הראשית תוקם לשכת רבנות או ימונה רב.

(2) מספר החברים בכל לשכת רבנות ייקבע על ידי ועד הקהילה:

בתנאי שבכל מקום שבו קיימת עדה ספרדית תהיה לעדה הנ"ל ביאת כוח בלשכת הרבנות, ביחס למספר חברי העדה.

סמכותן המשפטית של לשכות הרבנות

6. (1) כל לשכת רבנות תשמש בית דין רבני ממדרגה ראשונה באותם המקומות שייקבעו ע"י מועצת הרבנות הראשית, ותהיה לה אותה הסמכות

המסורה לבתי הדין של כנסת ישראל בישראל עפ״י כל דבר מלך במועצתו או עפ״י כל פקודה או עפ״י כל חוק אחר של מדינת ישראל. ורק לה לבד תהיה הסמכות לרשום הקדשות נכסים לצרכי צדקה שנעשו ע״י חברי כנסת ישראל עפ״י דיני ישראל.

(2) כל בית דין כזה יהיה כוחו יפה, בהימלכו בדעת ועד הקהילה, ובהסכמת כל הצדדים הנוגעים בדבר באופן חוקי, למנות אפוטרופסים על נכסי יתומים קטנים ונכסי אנשים נעדרים מן הארץ שהם חברים לקהילה.

סמכויות ערעור למועצות הרבנות

7. מועצת הרבנות הראשית תשמש בית דין לערעורים בענינים המסורים לסמכותם של בתי הדין הרבניים. בית דין זה יתקין פעם בפעם תקנות בית דין בנידון בירור ערעורים.

האופי המייצג של מועצת הרבנות הראשית ולשכות

8. מועצת הרבנות הראשית תהא ביאת הכוח הדתית המוכרת של כנסת ישראל כלפי ממשלת ישראל; ורב הקהילה או לשכת הרבנות המקומית ייחשבו לביאת הכוח הדתית המוכרת של הקהילה כלפי שלטון המחוז.

תקנות לבחירת מועצת רבנות וכו׳

9. (1) לאחר שתקנות אלו תקבלנה תוקף, על מועצת הרבנות הראשית והועד הלאומי שישמשו באותה שעה, להתקין תקנות הקובעות את שיטת הבחירות או המינויים של מועצת הרבנות הראשית, לשכות הרבנות ורבני הקהילות.

(2) אם בתוך ששה חדשים לתקנות אלו לא יבואו מועצת הרבנות הראשית והועד הלאומי לידי הסכם יובאו השאלות הנדונות ביניהם לפני מועצה שתתכונן מיושב ראש שיתמנה מטעם הסוכנות היהודית, משני חברים שיתמנו מטעם הועד

הלאומי שהאחד מהם יהיה ספרדי, ומשני חברים שיתמנו מטעם מועצת הרבנות הראשית שאחד מהם יהיה ספרדי. החלטת הרוב במועצה תהא מכרעת.

(3) התקנות שתותקנה כאמור תיקבענה גם הוראות בדבר כינוס אסיפה מיוחדת לבחירת מועצת רבנות, שתהא לה הסמכות לשנות את הרכבה של מועצת הרבנות הראשית, בכפוף להוראות תקנה 4 לתקנות אלה.

(4) התקנות תוגשנה לאישור לפני אסיפת הנבחרים, אשר רשאית לעשות בהן את התיקונים שתמצא לנכון, ואחרי שתאושרנה ע״י האסיפה תוגשנה ע״י הועד הלאומי לפני הנציב העליון ותקבלנה תוקף בהודיעו שהוא מאשרן.

(5) מועצת הרבנות הראשית ולשכות הרבנות ורבני הקהילות ייבחרו או יתמנו לפי התקנות בתוך ששה חדשים למן היום שבו נתאשרו התקנות לחלוטין.

תק׳ 1938

(6) למרות כל האמור בתקנה זו, תהא לשכת הרבנות של ירושלים מורכבת מאותם חברי מועצת הרבנות שיתמנו לצורך זה מטעם מועצת הרבנות.

סמכויות אחרות של מועצת הרבנות ולשכות הרבנות

10. מועצת הרבנות הראשית ולשכות הרבנות רשאיות —

(א) לסדר צוואות על–פי דיני ישראל;

(ב) לפקח על הקדשות צדקה יהודים שרוב מנהליהם או נאמניהם מבקשים פיקוח כזה או מסכימים לו, ולתכלית זו הרשות בידן למנות ועדות שחבריהן, כלום או מקצתם, יהיו אנשים שאינם רבנים;

(ג) למנות אותם הפקידים שיהיו נחוצים לשם מילויים הנכון של תפקידי מועצת הרבנות הראשית ולשכותיה, ולפטרם;

(ד) ליישב עפ״י הוראות פקודת הבוררות הנוהגת מזמן לזמן, כל סכסוכים בין יהודים מקום שנכתב שטר בוררין על ידי שני הצדדים.

תקציבה של

11. (1) תקציבה של מועצת הרבנות הראשית ייקבע ע״י הועד הלאומי ומועצת הרבנות יחדיו. אם לא יבואו אלה לידי הסכם, תבואנה השאלות שיש עליהן סכסוך לפני מועצה שתהא מורכבת באופן שנקבע בתקנה 9(1).

(2) מחובתו של הועד הלאומי לדאוג להספקת הוצאות מועצת הרבנות הראשית בהתאם לתקציב.

(3) המסים שיתקבלו על ידי מועצת הרבנות הראשית במלאה את תפקידה המשפטי ישולמו לועד הלאומי, והוא יזקוף את המסים האלה בחשבון מיוחד יחד עם אותם הסכומים שישולמו על ידי הקהילות לצורך הוצאות מועצת הרבנות הראשית מתוך מסי השחיטה שיוטלו על פי תקנה 26.

(4) הסכום שייזקף בחשבון מיוחד ישמש לכיסוי תקציב מועצת הרבנות הראשית. אם כתום שנת הכספים תישאר יתרה לזכות החשבון המיוחד תועבר מחצית היתרה לחשבון השנה הבאה ובמחצית הנותרת יוכל הועד הלאומי להשתמש לצרכיו הכלליים. אם כתום השנה יש גרעון בחשבון המיוחד תהא אסיפת הנבחרים רשאית להטיל מס מיוחד לצורך כיסוי הגרעון.

חלק ג׳ — אסיפת הנבחרים והועד הלאומי(*)

חלק ד׳ — קהילות

הרכבה של הקהילה

19. (1) בכל מקום שבו יושבים לא פחות משלושים חברים לכנסת ישראל בארץ תתכונן קהילה.

(2) בכל מקום בו יושבים פחות משלושים חברים לכנסת ישראל יסתדרו חברים אלה לקהילה אם אישר הממונה על המחוז את סידורה של קהילה כזאת על יסוד בקשה מאת הועד הלאומי.

(3) אם לא פנה הועד הלאומי בבקשה לכונן קהילה במקום בו יושבים פחות משלושים חברים לכנסת ישראל, או, אם לא אישר הממונה

על המחוז את הבקשה שהוגשה על–ידי הועד הלאומי, הרי על חברי כנסת ישראל באותו מקום, על יסוד צו מאת הועד הלאומי, אם נתאשר על ידי הממונה על המחוז —

(א) להצטרף לקהילה הקרובה ביותר; או

(ב) להתאחד עם חברי כנסת ישראל היושבים במקום אחר או במקומות אחרים כדי להסתדר לקהילה שמספר חבריה אינו פחות משלושים.

סיפוק צרכי הדת או צרכי התרבות של חלק מן הקהילה

20. בכל עיר או כפר לא תהיה יותר מקהילה אחת. אפס כי כל חלק מקהילה כזאת הכולל לא פחות משלושים בוגרים רשאי לתבוע סיפוק צרכיו הדתיים והתרבותיים על–פי עיקריו הוא. והקהילה או ועד הקהילה, כפי שיחייב הענין, בסדרם ובנהלם שירותים ציבוריים בעלי אופי דתי ותרבותי יתחשבו כיאות עם צרכיו של חלק כזה, ועל הקהילה או הועד שלה לחלק אותו חלק מהכנסות הקהילה המוקדש לצרכי דת ותרבות בין הקהילה ובין כל חלק כזה מהכנסת באופן יחסי למספר חבריהם.

עקירת דירה אינה פוגעת באחריות לשלם מסים

21. כל חבר מחברי כנסת ישראל העוקר את דירתו וחדל על ידי כך להיות חבר לקהילה לא יהא פטור מאחריות לכל המסים או התשלומים המגיעים ממנו בעת צאתו מקהילה זאת.

הרכב הועד

22. (1) הקהילה תבחר ועד באופן המפורש בתקנות אלו:

תק' 1934

ואולם בכל עיריה יהודית שנתכוננה בה מועצת עיריה עפ"י פקודת העיריות, 1934, או בכל כפר יהודי או רובע או אזור יהודי שנתכוננה בהם מועצה מקומית עפ"י פקודת המועצות המקומיות, הרי האנשים שנבחרו כחברי העיריה או כחברי המועצה המקומית, כפי שיחייב הענין, הם שיהוו את ועד הקהילה, חוץ אם יצווה הממונה על המחוז לערוך בחירות מיוחדות על יסוד בקשה מצד חברים המהווים לא פחות משליש חברי הקהילה.

תק' (מס' 2) 1938

תק' 1943

(2) תקופת כהונתו של ועד שנבחר או הורכב באופן הקבוע בתקנת משנה (1) לתקנה זו תהא ארבע שנים.

תק' 1937

(3) שום דבר האמור בתקנה זו לא יפגע בזכויותיו של כל תושב מתושבי עיריה, כפר, רובע או אזור, שאינו חבר בקהילה, בתור משלם מסים, ולא יטיל עליו שום אחריות לשלם מס או תשלום שהקהילה מטילה אותם.

תק' 1934

האסיפה השנתית

23. (1) בכפוף להוראות סעיף קטן (2) וכשמספר חברי הקהילה אינו עולה על מאתיים, תיקרא מדי שנה בשנה אסיפה כללית של החברים לשם המטרות הבאות:

(א) לאשר את התקציב השנתי;

(ב) לבחור מתוכם פעם בכל ארבע שנים, את הועד שדובר

תק' 1937

עליו בתקנה הקודמת וכל ועד אחר או מועצה אחרת שיהיו דרושים להנהלת עניני הציבור;

(ג) למנות, אם תמצא האסיפה לנכון, בית דין לבוררות שאליו יוכלו חברי הקהילה לפנות לשם יישוב סכסוכים אזרחיים בהתאם להוראות פקודת הבוררות הנוהגת מזמן לזמן;

(ד) לשמוע ולבחון את משאלותיהם של כל ועד כזה או מועצה כזאת.

(2) כשמספר חברי הקהילה עולה על מאתיים ובמקרים אחרים כשהועד הלאומי פונה בבקשה אל הממונה על המחוז והלה מאשרה, ייבחר הועד באופן שייקבע בתקנות שיתקין הועד הלאומי. והועד ישמש בכל התפקידים של אסיפה כללית של חברי הקהילה, לבד מבחירות ועד שדובר עליו בתקנה הקודמת.

תפקידי הועד

24. (1) ועד הקהילה:

(א) יוציא לפועל את הוראותיו של הועד הלאומי ואת החלטות האסיפה הכללית של הקהילה בענינים הנכנסים לגבול סמכותם;

(ב) ישמש ביאת כוח מוכרת כלפי שלטון המחוז בענינים הנכנסים בגבול סמכותה של הקהילה;

(ג) יוציא לפועל כל צוים מנהליים שיינתנו על ידי הממשלה לקהילה או לועד שלה

(ד) ימנה ויפטר כל פקיד מפקידי הקהילה לבד מפקידי לשכת הרבנות;

(ה) ישגיח על הנהלת כל הנכסים או המוסדות של הקהילה.

(2) הועד יהיה רשאי לרכוש בשם הקהילה בעלות על מטלטלין ומקרקעין מכל המינים, להתקשר בחוזים, לחתום על שטרות, להופיע בדין כתובע וכנתבע ולהופיע במשפטי בוררות.

תקציב לשכת הרבנות או הרב

25. (1) תקציבה של לשכת הרבנות המקומית או של רב הקהילה, הכל לפי הענין, יוחלט על–ידי לשכת הרבנות או הרב עם ועד הקהילה יחדיו, וחובתו של ועד הקהילה תהיה להספיק את הכספים הנחוצים להוצאותיה של לשכת הרבנות או של הרב בהתאם לתקציב.

(2) אגרות בית דין שיתקבלו על–ידי בתי–הדין הרבניים מערכאה ראשונה ייכנסו לקופת ועד הקהילה וזה יזקפם לחשבון מיוחד יחד עם אותן התרומות לחשבון ההוצאות של לשכת הרבנות או של הרב שועד הקהילה יהיה חייב לתרמן, בהתאם לשלוש התקנות הבאות, מתוך אגרות שיוטלו על השחיטה, הקבורה, ועל אפיית מצות או מכירתן.

(3) הסכומים שייזקפו לחשבון המיוחד ישמשו לכיסוי תקציבה של לשכת הרבנות או רב הקהילה, אם כתום שנת הכספים תהיה יתרה לזכות החשבון המיוחד, תועבר מחצית היתרה הזאת לחשבון השנה הבאה ובמחצית השניה תוכל הקהילה להשתמש לצרכיה הכלליים. אם כתום השנה יהיה גרעון בחשבון המיוחד יהיה הועד רשאי להטיל מס מיוחד

לצורך כיסוי הגרעון, אם ייפו את כוחו על פי תקנה 13 להטיל מס לשם לשכת הרבנות.

הפיקוח על עניני השחיטה

26. (1) בכל קהילה וקהילה תתכונן מועצה שתשגיח על עניני השחיטה וכל השייך לה.

(2) הרכבתה של המועצה תיקבע על–פי תקנות שתותקנה על–ידי הועד— הלאומי ומועצת הרבנות הראשית יחדיו:

בתנאי שבכל מקום בו ישנה עדה ספרדית שחבריה הנם חברים רשומים של כנסת ישראל, תינתן לעדה כזאת ביאת כוח בהתאם למספר חבריה. אם לא יבואו הועד הלאומי ומועצת הרבנות לידי הסכם יובא הדבר בפני המועצה המורכבת באופן שנקבע בתקנה 9(1).

(3) התקנות תבטחנה לכל עדה מורכבת מאנשים שאינם רשומים כחברי כנסת ישראל ביאת כוח במועצה באופן יחסי למספר חבריה, אם הם רוצים שתהיה להם ביאת כוח כזאת.

(4) כל עדה כזאת רשאית למנות שוחטים שישחטו על פי מנהגיה המיוחדים לה בעד קצבי העדה ותחת השגחתם של משגיחים מטעם העדה.

(5) המועצה רשאית, אם תמצא לנכון, למנות מנהל שיקבל משכורת שתיקבע על ידי המועצה.

(6) המועצה תמלא תפקידיה באמצעות שתי ועדות —

(א) ועדה דתית (לעניני השחיטה גופה);

(ב) ועדה לענינים מנהליים.

(7) תפקידיה של הועדה הדתית יהיו, בכפוף להוראות הסעיפים הקטנים (1) עד (4) —

(א) למנות ולפטר אנשים המשמשים בתפקידים דתיים בשחיטה ולחלק ביניהם את העבודה;

(ב) להתקין תקנות לסיפוק הדרישות הדתיות בבית המטבחיים ובאטליזים.

(8) תפקידיה של הועדה לעניני הנהלה יהיו —

(א) לקבוע את משכורותיהם של כל פקידי המועצה;

(ב) למנות פקידים חילוניים ולחלק ביניהם את העבודה;

(ג) לדאוג לגביית המסים המוטלים על הבשר;

(ד) ליתן רשיונות לקצבים למכירת בשר בהמות שנשחטו על פי דיני ישראל.

(9) ההכנסות המתקבלות מאגרות השחיטה תשמשנה קודם כל לתשלום משכורות הפקידים המטפלים בשחיטה, לבד מהשוחטים

והמפקחים. בכפוף לתנאי זה תחולק יתרת האגרות בין המועצה המקומית ובין כל עדה מורכבת מאנשים שאינם חברים לקהילה, אלא שיש לה ביאת כוח במועצה באופן יחסי למספר חבריה הבוגרים. תשלום משכורות השוחטים והמפקחים של הקהילה יהיו חוב ראשון על החלק שיופרש לקהילה. כל יתרה עודפת תופרש על–פי מכסה כזאת שיורה הועד הלאומי, על–פי החלטת אסיפת הנבחרים, ובכפוף להוראות התקנות האלה, לצורך כלכלת מועצת הרבנות הראשית ולשכת הרבנות או רב הקהילה.

(10) על המועצה למלא בעניני דת אחרי כל תקנות שתותקנה או הוראות שתינתנה על ידי מועצת הרבנות הראשית מבלי שתיפגע על ידי כך סמכותן של העדות שדובר עליהן בסעיפים הקטנים (2) עד (4) להשתמש באופן בלתי מוגבל בזכויות הנתונות להן.

(10) שום דבר הנאמר בסעיף זה לא יגרע מזכויותיה של כל עדה המורכבת מאנשים שאינם רשומים כחברי כנסת ישראל לסדר שחיטה דתית באופן בלתי תלוי במועצה:

בתנאי שתמיד תטיל כל עדה כזאת אגרות על בשר בהמות שנשחטו על ידי שוחטיה באותו השיעור שנקבע על ידי המועצה.

תקנות העדות הדתיות (ארגונן) (חברות קדישא) תשי"ח–1957

27. (בוטלה).

מצות

28. (1) בכפוף לאישורה של הקהילה באסיפה הכללית יהא מותר לועד הקהילה לסדר יחד עם לשכת הרבנות או הרב דמתא מתן רשיונות לאופי מצות או למוכרי מצות שהנם חברי כנסת ישראל ולהטיל אגרות על רשיונות אלה לפי הוראות תקנה 13.

(2) ההכנסות הנקיות שתתקבלנה מאגרות אלה אחרי ניכוי כל ההוצאות שהוצאו במתן הרשיון תשמשנה לכיסוי הוצאות לשכת הרבנות או רב הקהילה באופן הנקבע בתקנה 25.

(3) על ועד הקהילה כשיבוא להשתמש בסמכות המסורה לו על פי תקנות אלו, למלא, בעניני דת, אחר כל התקנות או ההוראות של מועצת הרבנות הראשית, ובעניני הנהלה עליו למלא אחר כל התקנות או ההוראות שיתקין או שיוציא הועד הלאומי.

פרט לאגודות קיימות

29. שום דבר הנאמר בתקנות אלה לא יפגע —

(א) במצבה המשפטי ובסמכויותיה של כל עדה שחבריה הנם חברי כנסת ישראל, ואשר לפני תאריך תקנות אלה, היתה רשומה כאגודה או אשר היתה באופן אחר אישיות משפטית; או

(ב) בנכסי כל הקדש צדקה שנעשה לטובת עדה כזאת.

פרק טו

רשויות, משפט מינהלי, משפט פרטי וכלכלה

חוק השבות, תש"י-1950 744
חוק האזרחות, תשי"ב-1952 [סעיפים 1–4ב] 746
חוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה-1965 [סעיפים 1–32] 751
חוק השמות, תשט"ז-1956 767
פקודת הנזיקין [נוסח חדש] [סעיפים 7–8, 35–36, 63] 772
חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 776
חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי, תשנ"ח-1998 786
חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי (הוראת שעה – חרבות ברזל) (דייר ממשיך מיוחד), תשפ"ד-2024 793
חוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961 796

חוק השבות, תש"י-1950

הזכות לעליה

1. כל יהודי זכאי לעלות ארצה.

אשרת עולה

2. (א) העליה תהיה על פי אשרת עולה.

(ב) אשרת עולה תינתן לכל יהודי שהביע את רצונו להשתקע בישראל, חוץ אם נוכח שר הפנים שהמבקש –

(1) פועל נגד העם היהודי; או

(2) עלול לסכן בריאות הציבור או בטחון המדינה; או

(3) בעל עבר פלילי העלול לסכן את שלום הציבור.

תעודת עולה

3. (א) יהודי שבא לישראל ולאחר בואו הביע את רצונו להשתקע בה, רשאי, בעודו בישראל, לקבל תעודת עולה.

(ב) הסייגים המפורשים בסעיף 2(ב) יחולו גם על מתן תעודת עולה, אלא לא ייחשב אדם למסכן בריאות הציבור לרגל מחלה שלקה בה אחרי בואו לישראל.

תושבים וילידים

4. כל יהודי שעלה לארץ לפני תחילת תקפו של חוק זה, וכל יהודי שנולד בארץ בין לפני תחילת תקפו של חוק זה ובין לאחריה, דינו כדין מי שעלה לפי חוק זה.

זכויות בני משפחה

4א. (א) הזכויות של יהודי לפי חוק זה והזכויות של עולה לפי חוק האזרחות, תשי"ב-1952, וכן הזכויות של עולה לפי כל חיקוק אחר, מוקנות גם לילד ולנכד של יהודי, לבן זוג של יהודי ולבן זוג של ילד ושל נכד של יהודי; להוציא אדם שהיה יהודי והמיר דתו מרצון.

(ב) אין נפקא מינה אם יהודי שמכוחו נתבעת זכות לפי סעיף קטן (א) עודו בחיים או לאו ואם עלה ארצה או לאו.

(ג) הסייגים והתנאים הקבועים לגבי יהודי או עולה בחוק זה או על פיו או בחיקוקים כאמור בסעיף קטן (א), יחולו גם על מי שתובע זכות לפי סעיף קטן (א).

הגדרה

4ב. לענין חוק זה, "יהודי" – מי שנולד לאם יהודיה או שנתגייר, והוא אינו בן דת אחרת.

ביצוע ותקנות

5. שר הפנים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו וכן למתן אשרות עולה ותעודות עולה לקטינים עד גיל 18 ; תקנות לענין סעיפים 4א ו-4ב טעונות אישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

חוק האזרחות, תשי"ב-1952

[סעיפים 1–4ב]

פרק ראשון: רכישת האזרחות

מבוא

1. אזרחות ישראלית נקנית –

מכוח שבות לפי סעיף 2,

מכוח ישיבה בישראל לפי סעיף 3,

מכוח לידה לפי סעיף 4,

מכוח לידה וישיבה בישראל לפי סעיף 4א,

מכוח אימוץ לפי סעיף 4ב,

מכוח התאזרחות לפי הסעיפים 5 עד 8,

או מכוח הענקה לפי סעיף 9.

לא תהיה אזרחות ישראלית אלא לפי חוק זה.

אזרחות מכוח שבות

2. (א) כל עולה לפי חוק השבות, תש"י-1950, יהיה לאזרח ישראלי מכוח שבות, זולת אם הוקנתה לו אזרחות ישראלית מכוח לידה לפי סעיף 4 או מכוח אימוץ לפי סעיף 4ב.

(ב) אזרחות מכוח שבות נקנית –

(1) למי שעלה ארצה או נולד בה לפני הקמת המדינה – מיום הקמת המדינה;

(2) למי שעלה לישראל אחרי הקמת המדינה – מיום עלייתו;

(3) למי שנולד בישראל אחרי הקמת המדינה – מיום לידתו;

(4) למי שקיבל תעודת עולה לפי סעיף 3 לחוק השבות, תש"י-1950 – מיום מתן התעודה.

(ג) סעיף זה אינו חל –

(1) על מי שחדל להיות תושב ישראל לפני תחילת תקפו של חוק זה;

(2) על בגיר שערב יום עלייתו או ערב יום מתן תעודת העולה היה אזרח חוץ, ובאותו יום, לפני כן או תוך שלושה חדשים לאחר מכן ובעודו אזרח חוץ, הצהיר שאין ברצונו להיות אזרח ישראלי; בגיר כאמור רשאי לוותר בהודעה בכתב לשר הפנים על זכותו להצהיר לפי פסקה זו;

(3) על קטין אזרח חוץ שנולד מחוץ לישראל ואשר עלה לישראל יחד עם הוריו והם הצהירו לפי פסקה (2) וכללו אותו בהצהרתם; לענין פסקה זו די בהצהרת הורה אחד אם רק אותו הורה עלה לישראל, ובלבד שצורפה להצהרתו הסכמת ההורה השני בכתב או שההורה המצהיר רשאי להחזיק לבדו בקטין;

(4) על קטין אזרח חוץ שנולד מחוץ לישראל ואשר עלה לישראל ללא הוריו, וערב עלייתו, ביום העליה, ביום קבלת תעודת העולה או תוך שלושה חדשים מיום העליה או מיום קבלת תעודת העולה, הצהירו הוריו בכתב שאין הם רוצים שהוא יהיה אזרח ישראלי, ובלבד שביום ההצהרה ההורים אינם אזרחים ישראליים; לענין פסקה זו די בהצהרת הורה אחד אם הוא רשאי להחזיק לבדו בקטין;

(5) על מי שנולד בישראל ובשעת לידתו לא היה אף אחד מהוריו רשום במרשם האוכלוסין;

(6) על מי שנולד בישראל אחרי הקמת המדינה לנציג דיפלומטי או קונסולרי של מדינה זרה, למעט נציג כבוד.

(ד) תושב ישראל שמחמת הצהרה לפי סעיף קטן (ג)(3) לא הוקנתה לו אזרחות ישראלית, רשאי, בתקופה שבין יום הולדתו ה-18 לבין יום הולדתו ה-22, או תוך שנה מתום שירותו בשירות סדיר לפי הפרק השלישי לחוק שירות בטחון, תשי"ט-1959 [נוסח משולב], לפי המועד המאוחר יותר, להודיע לשר הפנים שהוא מבטל את הצהרת הוריו לגביו, והוא יהיה לאזרח ישראלי מכוח שבות מיום מתן ההודעה האמורה.

(ה) מי שהביע רצונו להשתקע בישראל וקיבל, או זכאי לקבל, אשרת עולה לפי חוק השבות, תש"י-1950, רשאי שר הפנים, לפי שיקול דעתו, להעניק לו, לפי בקשתו, אזרחות מכוח שבות עוד לפני עלייתו.

(ו) שר הפנים רשאי לאשר קבלת הצהרה לפי פסקאות (2) או (4) לסעיף קטן (ג) שניתנה בתוך תקופה של שלושה חדשים לאחר תום שלושת החדשים האמורים בפסקאות אלה, אם ראה שהאיחור במתן ההצהרה נובע מסיבות שלמצהיר לא היתה שליטה עליהן.

(ז) שר הפנים יודיע לתושב ישראל שלא הוקנתה לו אזרחות ישראלית מחמת הצהרה לפי סעיף קטן (ג)(3) או (4) על זכותו לבטל את ההצהרה כאמור בסעיף קטן (ד), אולם אי קבלת ההודעה האמורה לא תפגע בהוראת סעיף קטן (ד); מועד מתן ההודעה ואופן נתינתה ייקבעו בתקנות.

אזרחות מכוח ישיבה בישראל

3. (א) מי שערב הקמת המדינה היה נתין ארצישראלי, ולא היה לאזרח ישראלי לפי סעיף 2, יהיה לאזרח ישראלי מיום הקמת המדינה אם נתקיימו בו תנאים אלה:

(1) ביום ד' באדר תשי"ב (1 במרס 1952) היה רשום כתושב לפי פקודת מרשם תושבים, תש"ט-1949;

(2) ביום תחילת תקפו של חוק זה היה תושב ישראל;

(3) מיום הקמת המדינה עד יום תחילת תקפו של חוק זה היה בישראל או בשטח שהיה לשטח ישראל אחרי הקמת המדינה, או שבתקופה זו נכנס לישראל כדין.

(ב) מי שנולד אחרי הקמת המדינה, וביום תחילת תקפו של חוק זה היה תושב ישראל, ואביו או אמו היו לאזרחים ישראליים לפי סעיף קטן (א), יהיה לאזרח ישראלי מיום לידתו.

הרחבת אזרחות מכוח ישיבה בישראל

3א. (א) מי שנולד לפני הקמת המדינה ונתקיימו בו התנאים הבאים, יהיה לאזרח ישראלי מכוח ישיבה בישראל מיום תחילתו של חוק האזרחות (תיקון מס' 4), תש"ם-1980 (להלן – יום תיקון תש"ם):

(1) הוא לא היה לאזרח ישראלי מכוח הוראה אחרת של חוק זה;

(2) ערב הקמת המדינה הוא היה נתין ארצישראלי;

(3) ביום כ"א בתמוז תשי"ב (14 ביולי 1952) הוא היה תושב ישראל ורשום במרשם התושבים לפי פקודת מרשם התושבים, תש"ט-1949;

(4) ביום תיקון תש"ם הוא היה תושב ישראל ורשום במרשם האוכלוסין;

(5) הוא איננו אזרח של אחת מהמדינות הנזכרות בסעיף 2א לחוק למניעת הסתננות (עבירות ושיפוט), תשי"ד-1954.

(ב) מי שנולד אחרי הקמת המדינה ונתקיימו בו התנאים הבאים יהיה לאזרח ישראלי מכוח ישיבה בישראל מיום תיקון תש"ם:

(1) הוא לא היה לאזרח ישראלי מכוח הוראה אחרת של חוק זה;

(2) ביום תיקון תש"ם הוא היה תושב ישראל ורשום במרשם האוכלוסין;

(3) הוא צאצא של אדם שנתקיימו בו התנאים שבפסקאות (1) עד (3) לסעיף קטן (א).

אזרחות מכוח לידה

4. (א) אלה יהיו, מיום לידתם, אזרחים ישראליים מכוח לידה:

(1) מי שנולד בישראל כשאביו או אמו היו אזרחים ישראליים;

(2) מי שנולד מחוץ לישראל כשאביו או אמו היו אזרחים ישראליים –

(א) מכוח שבות;

(ב) מכוח ישיבה בישראל;

(ג) מכוח התאזרחות;

(ד) לפי פסקה (1).

(ה) מכוח אימוץ לפי סעיף 4ב(1).

(ב) לענין סעיף זה, מי שנולד אחרי מות אחד מהוריו, דייו שאותו הורה היה במותו אזרח ישראלי.

אזרחות מכוח לידה וישיבה בישראל

4א. (א) מי שנולד אחרי הקמת המדינה במקום שהיה שטח ישראל ביום לידתו, ולא היתה לו מעולם שום אזרחות, יהיה לאזרח ישראלי, אם ביקש זאת בתקופה שבין יום הולדתו ה-18 לבין יום הולדתו ה-21 ואם היה תושב ישראל חמש שנים רצופות בתכוף לפני יום הגשת בקשתו.

(ב) מי שהגיש בקשה לפי סעיף קטן (א) ונתקיימו לגביו התנאים המפורשים בו, יאשר שר הפנים, או מי שהשר הסמיכו לכך, את בקשתו; אולם רשאי הוא שלא לאשר את הבקשה אם הורשע המבקש בעבירה על בטחון המדינה או שנידון למאסר חמש שנים או יותר בשל עבירה אחרת.

(ג) אזרחות לפי סעיף זה נקנית מיום אישור הבקשה.

אזרחות מכוח אימוץ

4ב. קטין יהיה אזרח ישראל מכוח אימוץ מיום אימוצו, אם התקיים בו אחד מאלה:

(1) הוא אומץ לפי חוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981, כשאביו או אמו המאמצים היו אזרחים ישראלים;

(2) הוא אומץ מחוץ לישראל כשאביו או אמו המאמצים היו אזרחים ישראלים לפי פסקאות (א) עד (ה) בסעיף 4(א)(2), ובלבד שהמאמצים לא היו תושבי ישראל ביום האימוץ וניתנה הסכמת שני ההורים המאמצים.

חוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה-1965

[סעיפים 1–32]

פרק א': המרשם

פרשנות ותחולה

1. (א) בחוק זה –

"חוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים" – חוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים, התשע"ח-2018;

"יום לפי הלוח העברי" – תקופה שתחילתה עשרים דקות לאחר שקיעת החמה וסופה בתום עשרים דקות לאחר שקיעת החמה למחרת;

"מען דיגיטלי" – כל אחד מאלה:

(1) מספר טלפון נייד אשר נמצא בחזקתו של תושב והתושב עושה בו שימוש לקבלת מסרים;

(2) כתובת דואר אלקטרוני של תושב שהתושב עושה בה שימוש לקבלת מסרים;

"צו מחייב" – צו שנקבע לפי סעיף 20 לחוק פנייה לגופים ציבוריים באמצעי קשר דיגיטליים (תיקון מס' 2 והוראת שעה), התשפ"ב-2022;

"תאריך לידה" – יום הלידה הן לפי הלוח העברי והן לפי הלוח הגריגוריאני;

"תאריך פטירה" – יום הפטירה הן לפי הלוח העברי והן לפי הלוח הגריגוריאני;

"תושב" – מי שנמצא בישראל כאזרח ישראלי או על פי אשרת עולה או תעודת עולה, או על פי רשיון לישיבת קבע.

(ב) לענין חוק זה יראו כתושב גם אדם אחר הנמצא כחוק בישראל, אך לא יראו כתושב את מי שנמצא בה על פי רשיון לישיבת מעבר או לישיבת ביקור או על פי דרכון-חוץ דיפלומטי.

(ג) הוראות חוק זה המקנות זכויות לתושב או המטילות עליו חובות או הנוגעות לתושב יחולו גם על אזרח ישראלי שאיננו תושב.

המרשם ופרטי הרישום

2. (א) במרשם האוכלוסין יירשמו הפרטים הבאים הנוגעים לתושב וכל שינוי בהם:

(1) שם המשפחה, השם הפרטי והשמות הקודמים;

(2) שמות ההורים;

(3) תאריך הלידה ומקומה;

(4) המין;

(5) הלאום;

(6) הדת;

(7) המצב האישי (רווק, נשוי, גרוש או אלמן);

(8) שם בן-הזוג;

(9) שמות הילדים, תאריכי לידתם ומינם;

(10) אזרחות או אזרחויות, של עכשיו ושקדמו;

(11) המען;

(11א) כתובת למשלוח דואר כמשמעותה בחוק עדכון כתובת, התשס"ה-2005, ככל שנמסרה על כך הודעה;

(11ב) כתובת נוספת למשלוח דואר לקטין, לפי הוראות סעיף 2א לחוק עדכון כתובת, התשס"ה-2005;

(11ג) המען הדיגיטלי;

(12) תאריך הכניסה לישראל;

(13) התאריך שבו נהיה לתושב כאמור בסעיף 1(א).

(א1) על אף הוראות סעיף קטן (א) –

(1) תושב הרשום במרשם הזוגיות כהגדרתו בחוק ברית הזוגיות לחסרי דת, התש"ע-2010 (בסעיף קטן זה – מרשם הזוגיות), יירשם בפרט הרישום האמור בסעיף קטן (א)(7) הנוגע למצבו האישי (בסעיף קטן זה – פרט המצב האישי), כבן זוג בברית הזוגיות;

(2) תושב שנמחק רישומו ממרשם הזוגיות, יירשם בפרט המצב האישי כפנוי;

(3) תושב שבן זוגו נפטר בעת שהיה רשום כבן זוגו במרשם הזוגיות, יירשם בפרט המצב האישי כאלמן.

(ב) תושב שנרשם לראשונה ייקבע לרישומו מספר זהות.

המרשם ראיה לכאורה

3. הרישום במרשם, כל העתק או תמצית ממנו וכן כל תעודה שניתנה לפי חוק זה יהיו ראיה לכאורה לנכונות פרטי הרישום המפורטים בפסקאות (1) עד (4) ו-(9) עד (13) לסעיף 2.

סמכות רישום והגדרה

3א. (א) לא יירשם אדם כיהודי לפי לאומו או דתו אם הודעה לפי חוק זה או רישום אחר שבמרשם או תעודה ציבורית מראים כי הוא אינו יהודי, כל עוד לא נסתרו ההודעה, הרישום או התעודה האמורים להנחת דעתו של פקיד הרישום הראשי או כל עוד לא נקבע אחרת בפסק-דין הצהרתי של בית דין רבני בתובענה של בעל דין שהוא תושב בענייני נישואין וגירושין לפי סעיף 1 לחוק שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), התשי"ג-1953, או של בית משפט, ובלבד שהוא אינו בן דת אחרת.

(א1) סבר פקיד הרישום הראשי כי לא היו בפני בית הדין הרבני או בפני בית המשפט שקבע כאמור בסעיף קטן (א) ההודעה, הרישום או התעודה הציבורית האמורים באותו סעיף קטן, רשאי הוא לפנות לבית הדין הרבני או לבית המשפט, לפי העניין, ולהביאם בפניו, וכן רשאי הוא לעכב את הרישום, את תיקונו או את שינויו עד למתן החלטה של בית הדין הרבני או בית המשפט.

(ב) לענין חוק זה וכל רישום או תעודה לפיו, "יהודי" – כמשמעותו בסעיף 4ב לחוק השבות, תש"י-1950.

(ג) אין בסעיף זה כדי לגרוע מרישום שנעשה לפני תחילתו.

פקידי רישום

4. שר הפנים ימנה פקיד רישום ראשי ופקידי רישום לניהול המרשם לפי הוראות חוק זה.

פרק ב': מסירת הודעות

חובה להודיע פרטי רישום

5. כל תושב חייב למסור לפקיד רישום תוך שלושים יום מיום כניסתו לישראל לראשונה, ואם היה לתושב לאחר כניסתו לישראל – מיום שהיה לתושב, הודעה על פרטי הרישום שלו לפי סעיף 2; ואם

נכנס או היה לתושב כשבחסותו קטין או בגיר שאינו מסוגל למלא חובתו לפי סעיף זה, ימסור גם הודעה על פרטי הרישום שלהם.

הודעה על מען דיגיטלי

5א. (א) (1) תושב שמלאו לו 16 שנים או תושב המבקש להנפיק תעודת זהות לראשונה – בעת הנפקת התעודה, לפי המוקדם, רשאי למסור, ואם נקבע צו מחייב – ימסור, לפקיד הרישום הודעה בדבר כל אחד מסוגי המען הדיגיטלי שלו (בסעיף זה – הודעה על מען דיגיטלי); ההודעה תימסר לגבי מען דיגיטלי אחד מכל סוג;

(2) תושב שמסר לפקיד הרישום הודעה על מען דיגיטלי, ימסור לפקיד הרישום הודעה בדבר כל שינוי בפרטי המען הדיגיטלי שמסר.

(ב) בעת מסירת הודעה על מען דיגיטלי –

(1) רשאי התושב, לאחר שפקיד הרישום הודיע לו כאמור בסעיף 3ב(א) לחוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים, להודיע לפקיד הרישום כי הוא מסרב, ואם נקבע צו מחייב – הוא מעוניין, לקבל למענו הדיגיטלי מסרים מגופים ציבוריים לפי הוראות סעיף 3ג לחוק האמור;

(2) פקיד הרישום יבדוק כי לתושב יש גישה למען הדיגיטלי שצוין בהודעה וכי הוא יודע כיצד לעשות בו שימוש לעניין חוק זה (בסעיף זה – בדיקת מיומנות דיגיטלית).

(ג) תושב שמסר הודעה על מען דיגיטלי ומלאו לו 70 שנים – יבצע בדיקת מיומנות דיגיטלית אחת לחמש שנים, ואם מלאו לו 80 שנים – אחת לשנתיים.

(ד) לא עמד תושב בבדיקת מיומנות דיגיטלית לפי הוראות סעיף קטן (ב)(2) או (ג), או לא ביצע התושב בדיקה שהוא נדרש לבצע לפי אותם סעיפים קטנים בתוך פרק זמן שקבע המנהל – יימחקו פרטי המען הדיגיטלי של התושב מהמרשם או לא יירשמו בו, לפי העניין.

(ה) על אף האמור בסעיף קטן (א), נקבע צו מחייב והודיע התושב כי יצא להשתקע בחוץ-לארץ לפי סעיף 14, לא תחול עליו החובה להודיע על מענו הדיגיטלי אלא הוא יהיה רשאי לעשות כן.

(ו) (1) שר הפנים, בהסכמת שר הכלכלה והתעשייה ובאישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת, רשאי, בצו, לקבוע הוראות בדבר בדיקת מיומנות לעניין מסר אזהרה ובדבר בדיקות חוזרות של בדיקה כאמור לתושבים שמלאו להם 70 או 80 שנים;

(2) לא עמד תושב בבדיקת מיומנות דיגיטלית לפי הוראות סעיף קטן (ב)(2) או (ג), אך עמד בבדיקת המיומנות לעניין מסר אזהרה, לא יחולו עליו הוראות סעיף קטן (ד), וניתן יהיה לעשות שימוש במען הדיגיטלי שלו לעניין שליחת מסר אזהרה או לשם שיחה בעניין מסר כאמור;

(3) בסעיף זה – "בדיקת מיומנות לעניין מסר אזהרה" – בדיקת מיומנות לשם מסירת מען דיגיטלי מסוג טלפון נייד לעניין מסר אזהרה; "המנהל" – כהגדרתו בסעיף 29א(יא); "מסר אזהרה" – כהגדרתו בסעיף 3א לחוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים.

הודעה על לידה בישראל

6. (א) הודעה על לידה שאירעה בישראל תימסר לפקיד רישום תוך עשרה ימים; ההודעה תימסר על ידי האחראי על המוסד שבו אירעה הלידה, או – על ידי הורי הילוד, הרופא והמיילדת שטיפלו בלידה – אם אירעה במקום אחר; ההודעה תכלול את פרטי הרישום של הילוד ופרטים אחרים שייקבעו בתקנות, באישור ועדת הפנים של הכנסת.

(ב) אירעה לידה במקום שאינו מוסד וטיפלו בה רופא או מיילדת, יצורפו להודעה כאמור בסעיף קטן (א) תעודת רופא או תצהיר מטעם המיילדת, לפי הענין, בדבר היותה של אם היילוד אמו הטבעית.

(ג) (1) אירעה לידה במקום שאינו מוסד ולא טיפלו בה רופא או מיילדת, יצורפו להודעה כאמור בסעיף קטן (א) כל אלה:

(א) תצהירים מטעם הורי היילוד בדבר היותה של אם היילוד אמו הטבעית;

(ב) אישור רפואי, שניתן בידי רופא מוסמך על מעקב אחר הריון, שנערך החל מהשבוע ה-28 להריון;

(ג) אישור רפואי, שניתן בידי רופא מוסמך אשר בדק את אם היילוד בתוך 48 שעות מהלידה;

(2) בהעדר אישור רפואי כאמור בפסקה (1)(ב) או (ג), יצורפו להודעה כאמור בסעיף קטן (א) תוצאות בדיקה גנטית להורות שנערכה בהתאם להוראת סעיף 3(ד) לחוק מידע גנטי, התשס"א-2000, לשם קביעת היותה של אם היילוד אמו הטבעית.

(ד) בסעיף זה – "מיילדת" – מי שמורשית לעסוק ביילוד לפי פקודת המיילדות; "רופא מוסמך" – רופא שהוא בעל תואר מומחה ביילוד ובגיניקולוגיה שניתן לו לפי פקודת הרופאים [נוסח חדש], התשל"ז-1976, או רופא מוסמך המתמחה, לשם קבלת אותו תואר, במוסד רפואי מוכר בפיקוחו של רופא בעל התואר האמור.

הודעה על פטירה בישראל

7. הודעה על פטירה בישראל תימסר תוך 48 שעות למי שהוסמך להוציא את רשיון הקבורה לפי פקודת בריאות העם, 1940, ואם לא נדרש רשיון קבורה – לפקיד רישום; ההודעה תימסר על ידי האחראי על המוסד שבו אירעה הפטירה, על ידי הרופא שקבע את דבר המוות, ובאין רופא – על ידי מי שהיה נוכח בזמן הפטירה; ההודעה תכלול את פרטי הרישום של הנפטר ופרטים אחרים שייקבעו בתקנות, באישור ועדת הפנים של הכנסת.

הגדרת "מוסד"

8. "מוסד", לענין סעיפים 6 ו-7 – לרבות בית-חולים, בית-סוהר, מוסד ציבורי או דתי, מוסד צדקה, מעון כמשמעותו בחוק הפיקוח על מעונות, תשכ"ה-1965, ובית מלון; ודינם של כלי רכב, כלי שיט או של כלי טיס ציבוריים, כדין מוסד.

אסופי

9. תינוק שנמצא עזוב, כל אדם שהתינוק הגיע לרשותו לראשונה חייב למסור לפקיד רישום, תוך עשרה ימים הודעה על פרטי הרישום של התינוק הידועים לו וכל ידיעה שברשותו בענין לידתו של התינוק.

מציאת חלל

10. קיבלה המשטרה הודעה על מציאת חלל, לפי סעיף 21 לחוק לתיקון סדרי הדין הפלילי (חקירת פשעים וסיבות מוות), תשי"ח-

1958, תמסור לפקיד רישום כל ידיעה שבידה בענין פרטי הרישום של החלל.

לידה בחוץ-לארץ

11. תושב שנולד לו ילד בחוץ-לארץ חייב למסור לפקיד רישום תוך שלושים יום הודעה על פרטי הרישום של ילדו.

פטירה בחוץ-לארץ

12. תושב שנפטר בחוץ-לארץ, חייבים בן-זוגו, בניו והוריו, שהם תושבים, למסור הודעה על כך לפקיד רישום תוך שלושים יום מהיום שבו נודע להם דבר הפטירה.

אימוץ בחוץ-לארץ

13. תושב שאימץ ילד בחוץ-לארץ חייב למסור לפקיד רישום תוך שלושים יום הודעה על פרטי הרישום של הילד ולהמציא לפקיד הרישום את האסמכתה לאימוץ; והוא הדין אם בוטל אימוץ של ילד בחוץ-לארץ.

עזיבת הארץ

14. תושב בגיר היוצא את הארץ כדי להשתקע בחוץ-לארץ יודיע על כך לפקיד רישום; ההודעה תכלול גם את ילדיו הקטינים היוצאים עמו.

מסירת מסמכים על פעולות רשמיות

15. בפעולות המנויות להלן תמסור הרשות הנוגעת בדבר לפקיד רישום תוך 14 יום מיום הפעולה, העתק המסמך המעיד עליה, בצירוף פרטים שיפורטו בתקנות הדרושים לזיהוי הנוגע בדבר; ואלה הפעולות:

(1) שינוי שם, בחירת שם או קביעת שם לפי חוק השמות, תשט"ז-1956;

(2) נישואין שנרשמו לפי פקודת הנישואין והגירושין (רישום);

(2א) רישום בני זוג במרשם הזוגיות או מחיקתם מהמרשם האמור, לפי הוראות חוק ברית הזוגיות לחסרי דת, התש"ע-2010;

(3) המרת דת שנרשמה לפי פקודת העדה הדתית (המרה);

(4) התאזרחות או ויתור על האזרחות לפי חוק האזרחות, תשי"ב-1952;

(5) (בוטלה)

מסירת העתקים של פסקי דין והצהרות

16. נתן בית משפט או בית דין דתי החלטה המצהירה על שינוי בפרטי הרישום של אדם או החלטה שיש בה שינוי כאמור, ימסור בית המשפט או בית הדין הדתי העתק מהחלטתו לפקיד הרישום

הראשי; וכן ייעשה בהעתק של צו אימוץ, תעודת גירושין והצהרת מוות.

חובה להודיע על שינויים

17. חל שינוי שלא כאמור בסעיפים 5א, 15 ו-16 בפרטי הרישום של תושב, חייב הוא למסור לפקיד רישום הודעה על השינוי תוך שלושים יום; ואם היה בחסותו קטין או בגיר שאינו מסוגל למלא חובתו לפי סעיף זה – ימסור גם הודעה על שינוי פרטי הרישום שלהם.

שחרור מחובת הודעה

18. (א) מסירת הודעה לפי סעיף מסעיפי פרק זה על ידי אחד החייבים במסירתה פוטר את השאר.

(ב) מסירת הודעה לפי סעיף 7 שיש בה פרטים על בן-זוגו של הנפטר פוטר את בן-הזוג מחובת מסירת הודעה על התאלמנותו.

פרק ג': סמכויות פקיד רישום

דרישת ידיעות והצהרות

19. פקיד רישום רשאי לדרוש ממי שמסר הודעה לפי פרק ב' ומכל אדם אחר שהיה חייב במסירתה, אף אם הוא פטור מכוח סעיף 18 או שעברה התקופה הקבועה למסירת ההודעה –

(1) למסור לו כל ידיעה או מסמך שברשותו הנוגעים לפרטי הרישום שאליו מתיחסת ההודעה, זולת אם היה בידיעה או במסמך כדי להפלילו;

(2) לתת הצהרה בכתב או בעל-פה על אמיתות ידיעה או מסמך שמסר.

הגדרה

19א. בסעיפים 19ב עד 19ה, "תעודה ציבורית" – כמשמעותה בפקודת העדות.

רישום ראשון

19ב. (א) פרט רישום של תושב הנרשם לראשונה יירשם על פי תעודה ציבורית שהוצגה לפקיד הרישום, ובאין תעודה כזאת – על פי הודעה שנמסרה לפי הסעיפים 5 עד 14.

(ב) נתבקש פקיד הרישום לרשום פרט רישום על פי הודעה בלבד, ואחרי שהפעיל סמכויותיו לפי סעיף 19 היה לו יסוד סביר להניח שההודעה אינה נכונה, יסרב לרשום על פיה; אולם לגבי המצב האישי לא יסרב כאמור אלא אם עמדה ההודעה בסתירה לרישום אחר שבמרשם או לתעודה ציבורית המעידה על הפרט הנדון.

רישום שינויים

19ג. (א) שינוי בפרט רישום של תושב יירשם על פי מסמך שנמסר לפי הסעיפים 15 או 16 או על פי הודעה לפי סעיף 17 שהציגו יחד אתה תעודה ציבורית המעידה על השינוי; ואולם שינוי של מען או מען דיגיטלי יירשם גם על פי הודעה בלבד, ולעניין מען דיגיטלי – על פי הודעה שהתקיים לגביה האמור בסעיף 5א(ב)(2).

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), מסר אדם הודעה על שינוי מען, ושב ומסר הודעה כאמור בתוך 12 חודשים ממועד מסירת ההודעה הראשונה, ידרוש ממנו פקיד הרישום הצהרה בכתב על אמיתות ההודעה ועל נסיבות שינוי המען וכן ידיעות ומסמכים נוספים הנוגעים להודעה והמאמתים את נכונותה; אין בהוראה זו כדי לגרוע מסמכויות פקיד הרישום לפי סעיף 19 לעניין כל הודעה על שינוי מען.

תיקון רישום

19ד. מבלי לפגוע באמור בסעיף 19ה או בסעיף 23, לא יתוקן רישום במרשם אלא לבקשת התושב שהרישום מתייחס אליו ועל פי תעודה ציבורית המעידה שהרישום לא היה נכון.

רישום על פי יזמת פקיד הרישום הראשי

19ה. (א) נוכח פקיד הרישום הראשי כי פרט או שינוי של פרט החייב רישום לא נרשם או שרישומו או תיקון רישומו אינו שלם או עומד בסתירה לרישום אחר שבמרשם או לתעודה ציבורית, רשאי הוא, מיזמתו ולאחר שברר את הדבר ונתן לכל מי שהפרט מתייחס אליו הזדמנות להשמיע טענותיו ולהביא ראיותיו – לרשום את הפרט או את שינוי הפרט או להשלים או לתקן את הרישום ובלבד שרישום שנעשה על פי תעודה ציבורית לא ישונה, לא יושלם ולא יתוקן לפי סעיף קטן זה אלא על פי תעודה ציבורית המעידה על אותו פרט.

(ב) לגבי הלאום, הדת או המצב האישי לא יעשה פקיד הרישום הראשי כאמור בסעיף קטן (א) אלא בהסכמת מי שהפרט מתייחס אליו, או על פי פסק דין הצהרתי של בית המשפט לעניני משפחה שניתן לבקשתו של פקיד הרישום הראשי; הבקשה תוגש לבית המשפט לעניני משפחה שבתחום שיפוטו נמצא מען האדם שהפרט מתייחס אליו; היא תוגש ותתברר בבקשה בדרך המרצה, וכל מי שהפרט מתייחס אליו יהיה משיב.

(ג) פקיד הרישום הראשי או פקיד רישום רשאי, אם ראה צורך דחוף לעשות כן, לרשום מיזמתו מענו של תושב, לשנותו או לתקנו, על אף האמור בסעיף קטן (א), ובלבד שנתן לתושב הודעה מוקדמת של שבעה ימים.

ציון אסמכתה

19. במרשם תצויין האסמכתה לכל רישום של המצב האישי ושל פרט רישום אחר שנקבע בתקנות.

רישום אימוץ

20. אומץ ילד, יירשמו במרשם ובכל תעודה לפי חוק זה מאמציו כהוריו והמאומץ כילדם של מאמציו, ובשם שנקבע לו בצו האימוץ.

רישום ילד על פי הסכם לנשיאת עוברים

20א. (א) ניתן צו לפי חוק הסכמים לנשיאת עוברים (אישור הסכם ומעמד היילוד), התשנ"ו-1996, יירשמו במרשם פרטי הרישום הקבועים בצו.

(ב) שר הפנים רשאי לקבוע הוראות בתקנות לגבי הליכי הרישום לרבות רישום זמני עד למתן צו על ידי בית המשפט.

שם האב כשהאשה פנויה

21. שם אביו של ילד שנולד לאשה פנויה יירשם על פי הודעת האב והאם כאחד, או על-פי פסק-דין של בית-משפט או בית-דין מוסמך.

שם האב כשהאשה נשואה

22. לא יירשם אדם כאביו של ילד שנולד לאשה שהיתה נשואה לאדם זולתו בתוך 300 יום שלפני יום הלידה, אלא על-פי פסק-דין של בית-משפט או בית-דין מוסמך.

תיקון טעויות סופר

23. פקיד רישום ראשי רשאי להורות על תיקון טעות סופר והשמטת סופר שחלו במרשם או בכל תעודה שניתנה לפי חוק זה.

פרק ד': תעודות זהות

הגדרות

23א. בפרק זה –

"אמצעי זיהוי אלקטרוני" – מידע המאפשר זיהוי ייחודי ובלעדי של תושב, בעל מאפיינים שקבעו שר הפנים ושר המשפטים לפי סעיף 25(ג);

"חוק חתימה אלקטרונית" – חוק חתימה אלקטרונית, התשס"א-2001;

"מידע" ו"חומר מחשב" – כהגדרתם בחוק המחשבים, התשנ"ה-1995;

"תעודה אלקטרונית לאימות" – מסר אלקטרוני כהגדרתו בחוק חתימה אלקטרונית, שהנפיק שר הפנים בהתאם להוראות שקבע יחד עם שר המשפטים לפי סעיף 25(ג), המאשר כי אמצעי זיהוי אלקטרוני מסוים הוא של אדם מסוים.

זכות לקבל תעודת זהות

24. תושב הנמצא בישראל שמלאו לו 16 שנה חייב לקבל תעודת זהות; לא מלאו לו 16 שנה רשאי הוא לקבלה בהסכמת נציגו כמשמעותו בסעיף 80 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962, או באישור פקיד הרישום הראשי.

תכנה של תעודת זהות וחומר מחשב הכלול בה

25. (א) תעודת זהות תכיל את פרטי הרישום שיקבע שר הפנים באישור ועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת ופרטים נוספים שייקבעו ויאושרו כאמור; שמות הילדים יירשמו הן בתעודת הזהות של אביהם והן בתעודת הזהות של אמם; על גבי כל תעודה תופיע תמונת תווי הפנים של בעל התעודה; תעודת הזהות תיחתם בחתימת ידו של בעל התעודה או בטביעת אצבעו.

(ב) תעודת הזהות תכלול שבב שבו ייכלל חומר מחשב כמפורט להלן:

(1) אמצעי זיהוי ביומטריים או נתוני זיהוי ביומטריים, כהגדרתם בחוק הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים ונתוני זיהוי ביומטריים במסמכי זיהוי ובמאגר מידע, התש"ע-2009; אמצעים או נתונים ביומטריים כאמור יישמרו בשבב באופן שתתאפשר גישה אליהם בהתאם להוראות החוק האמור, בלבד; גישה לצפייה בתמונת תווי הפנים, כאמור בסעיף 26א לחוק האמור, תתאפשר באמצעות ממשק אלחוטי קצר טווח, לאחר סריקת קוד האבטחה בלבד;

(2) תעודה אלקטרונית לאימות ואמצעי זיהוי אלקטרוני; תעודה ואמצעי כאמור יישמרו בשבב באופן שתתאפשר גישה אליהם בידי בעל התעודה בלבד או בהרשאתו;

(3) לפי בקשתו של בעל התעודה – אמצעי חתימה, אמצעי לאימות חתימה ותעודה אלקטרונית מאושרת, כהגדרתם בחוק חתימה אלקטרונית; אמצעים ותעודה כאמור יישמרו בשבב באופן

שתתאפשר גישה אליהם בידי בעל התעודה בלבד או בהרשאתו;

(4) פרטים נוספים שיקבע שר הפנים בתקנות; בתקנות לפי פסקה זו יקבע שר הפנים, בהתייעצות עם שר המשפטים, את אופן שמירת הפרטים שקבע, בשבב.

(ב1) על אף האמור בסעיף קטן (ב), תעודת זהות שתוקפה הוגבל לפי סעיף 26 לתקופה שאינה עולה על שנה, תונפק בלא שבב.

(ג) שר הפנים ושר המשפטים יקבעו הוראות לעניין אופן הנפקת תעודות אלקטרוניות לאימות והמאפיינים של אמצעי זיהוי אלקטרוניים, שייכללו בשבב לפי סעיף זה, ודרכי אבטחתם ואבטחת חומר מחשב אחר הכלול בשבב האמור.

תקופת תקפן של תעודות זהות

26. שר הפנים רשאי לקבוע בתקנות את תקופת תקפן של תעודות זהות ומועדים לעדכונן, להחלפתן ולפקיעת תקפן, והוא רשאי לעשות כן דרך כלל, או לסוגים לפי מועד הוצאתן של תעודות או גילם של בעליהן, או לפי מבחן אחר שיאושר על ידי ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, והכול בכפוף להוראות סעיף 5א לחוק הכללת אמצעי זיהוי ביומטריים ונתוני זיהוי ביומטריים במסמכי זיהוי ובמאגר מידע, התש"ע-2009.

איסור רישום בתעודת זהות

27. לא יירשם דבר בתעודת זהות אלא על פי הוראה שבחוק או בתקנות שהותקנו על ידי שר הפנים.

סמכות ליטול תעודת זהות

28. (א) פקיד רישום רשאי לדרוש מבעל תעודת זהות שימציא אותה לו לשם ציון של שינוי בפרט רישום, או כשהתעודה נתבלתה או פקע תקפה, או כשהתצלום שוב אינו מתאר כנכון את בעל התעודה.

(ב) היה פקיד רישום סבור, אגב טיפול בתעודת זהות, שנעשה בה שינוי, תיקון, הוספה או מחיקה שלא כדין, רשאי הוא לעכבה תחת ידו עד לגמר הבדיקה.

חובות בעל תעודת זהות

28א. תושב שהונפקה לו תעודת זהות חייב –

(1) לנקוט אמצעים סבירים לשם שמירה על תעודת הזהות שהונפקה לו ולשם מניעת שימוש לרעה בתעודה

האלקטרונית לאימות ובאמצעי הזיהוי האלקטרוני הכלולים בשבב שבתעודת הזהות;

(2) להודיע לפקיד רישום או למי שקבע שר הפנים, בדרך שקבע, מיד כשנודע לו כי נפגעה שליטתו בתעודת הזהות או במידע השמור בה.

אחריות לשימוש בתעודת זהות

28ב. תושב שהונפקה לו תעודת זהות לא יהיה אחראי לנזק שנגרם בשל הסתמכות על פעולה שבוצעה באמצעות אמצעי הזיהוי האלקטרוני שבשבב, בלא הרשאתו, אלא אם כן הסכים אחרת, בכתב; ואולם תושב לא יהיה אחראי לנזק כאמור אם מסר הודעה לפי הוראות סעיף 28א(2).

פרק ה': קבלת ידיעות

ידיעות

29. (א) כל אדם רשאי לקבל ידיעה בנוגע לרישום לגביו במרשם וכן העתק או תמצית מן הרישום.

(ב) כל אדם רשאי לקבל ידיעה על שמו ומענו של כל אדם אחר הרשום במרשם.

(ג) אדם שיש לו לכאורה ענין בדבר רשאי לקבל ידיעה על תאריך לידתו של אדם הרשום במרשם ועל פרטי רישום אחרים שייקבעו בתקנות.

מסירת פרטי רישום לגוף הפועל מכוח חיקוק

29א. (א) על אף הוראות סעיף 29, ובלי לגרוע מהן, רשאי המנהל או מי שהוא הסמיך לכך, לבקשת גוף כמפורט להלן, למסור לו פרטי רישום כאמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג) של הסעיף האמור, למעט מקום הלידה והלאום, וכן תאריך פטירה (בסעיף זה – פרטי רישום), הדרושים לאותו גוף לצורך מילוי חובתו או תפקידו כאמור בפסקאות (1) או (2) לפי הענין, ביחס לכל אדם שפרטי רישומו התבקשו כאמור, ובלבד שאותו גוף התחייב כי לא יעשה שימוש בפרטי הרישום שיימסרו לו אלא למטרה שלשמה נמסרו:

(1) גוף שמוטלת עליו חובה בחיקוק לאמת את פרטי הזיהוי של אדם עם פרטי הרישום המופיעים לגביו במרשם;

(2) גוף שהוטל עליו תפקיד בחיקוק, ושביצוע תפקידו כאמור מצריך אותו לאמת את פרטי הזיהוי של אדם עם פרטי הרישום המופיעים לגביו במרשם.

(א1) המנהל או מי שהוא הסמיך לכך רשאי, לבקשת גוף ציבורי השולח מסרים דיגיטליים כהגדרתו בחוק לתקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים ולשם יישום ההוראות לפי החוק האמור, למסור מידע שהוא מען דיגיטלי בהתאם להוראות אותו חוק לגבי כל תושב שפרטי רישומו התבקשו כאמור, ובלבד שאותו גוף לא יהיה רשאי לעשות שימוש בפרטי הרישום שנמסרו לו אלא למטרה שלשמה נמסרו.

(ב) מסירת פרטי רישום לגוף כאמור בסעיף קטן (א) יכול שתיעשה במתן הרשאה לאותו גוף, לגישה ישירה למרשם בדרך של שאילתה ביחס לאדם מסוים.

(ג) המנהל הכללי של משרד הפנים ימנה אדם בעל הכשרה מתאימה, שיהיה ממונה על אבטחת מידע כמשמעותו בסעיף 17ב לחוק הגנת הפרטיות; כן ימונה אדם כאמור בכל גוף שנמסרים לו פרטי רישום לפי סעיף זה.

(ד) שימוש בפרטי הרישום שנמסרו לפי סעיף זה שלא למטרה שלשמה נמסרו יהא עוולה לפי חוק הגנת הפרטיות.

(ה) שימוש בפרטי הרישום שנמסרו לפי סעיף זה שלא למטרה שלשמה נמסרו, או מסירתם בניגוד להוראות סעיף זה, יהיו עבירה לפי חוק הגנת הפרטיות.

(ו) שר הפנים רשאי להורות על הפסקת מסירתם של פרטי רישום לגוף לפי סעיף זה, אם נוכח כי אותו גוף השתמש בפרטי הרישום שלא למטרה שלשמה נמסרו לו, הפר את התחייבותו לפי סעיף קטן (א) או לא מילא תנאי מהתנאים שנקבעו לפי סעיף קטן (ז), ובלבד שנתן לגוף האמור הזדמנות להשמיע את טענותיו.

(ז) שר הפנים, בהסכמת שר המשפטים ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, יקבע הוראות בדבר אופן המסירה של פרטי רישום ותנאיה, לרבות דרכי אבטחת המידע והבקרה על השימוש בו, ובדבר העברת מידע לידי אדם על מסירת פרטי הרישום לגביו לפי סעיף זה.

(ח) המנהל או מי שהוא הסמיך לכך ינהל רשימה שתכלול את כל אלה, ותפורסם באתר האינטרנט של משרד הפנים:

(1) גופים שנמסרו להם פרטי רישום לפי סעיף זה והחיקוקים שלפיהם נמסרו להם פרטי הרישום;

(2) גופים שהורשעו בעבירה לפי סעיף קטן (ה);

(3) גופים ששר הפנים הורה, לפי סעיף קטן (ו), להפסיק למסור להם פרטי רישום.

(ט) המנהל או מי שהוא הסמיך לכך יערוך רישום של מסירת פרטי רישום לפי סעיף זה.

(י) על אף הוראות סעיף זה, מסירת מידע מהמרשם לגוף ציבורי כהגדרתו בפרק ד' לחוק הגנת הפרטיות, תיעשה לפי הוראות הפרק האמור, ואולם מסירת מידע שהוא מען דיגיטלי מהמרשם תיעשה רק לשם קיום הוראות לפי חוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים.

(יא) בסעיף זה – "חוק הגנת הפרטיות" – חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981; "המנהל" – מנהל מינהל האוכלוסין שבמשרד הפנים.

תעודות לידה ופטירה

30. (א) מי שנולד בישראל והוא רשום במרשם, רשאי לקבל תעודת לידה.

(ב) מי שיש לו לכאורה ענין בדבר רשאי לקבל תעודת לידה או תעודת פטירה של זולתו הרשום במרשם, אם הלידה או הפטירה אירעה בישראל.

בחירת לוח השנה לרישום תאריך הלידה

30א. על אף האמור ביתר הוראות חוק זה, רשאי אדם לבקש כי תאריך לידתו יירשם בתעודת לידה, בתעודת זהות או בכל תעודה, ידיעה, וכן העתק או תמצית מהרישום, לפי הלוח הגריגוריאני בלבד; היה אדם קטין או אדם שמונה לו אפוטרופוס, רשאי לבקש כאמור נציגו של אותו אדם, כהגדרתו בסעיף 80 לחוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962.

עיון במרשם

31. המרשם והמסמכים שבו לא יהיו פתוחים לעיון אלא למפורטים להלן ולצורך מילוי תפקידם:

(1) שר הפנים או מי שהשר הסמיכו לכך;

(2) שר הבטחון או מי שהשר הסמיכו לכך;

(3) היועץ המשפטי לממשלה או נציגו;

(4) המפקח הכללי של המשטרה או מי שהמפקח הסמיכו לכך;

(5) מי שבית משפט או בית דין דתי הסמיכו לכך לענין פלוני העומד ותלוי לפניהם;

(6) רושם נישואין או מי שהרושם הסמיכו לכך.

(7) רשם הזוגיות כהגדרתו בחוק ברית הזוגיות לחסרי דת, התש"ע-2010.

ידיעות על אימוץ

32. אין בסעיפים 29 עד 31 כדי לגרוע מהוראות סעיף 27 לחוק אימוץ ילדים, תש"ך–1960, ופרטים העשויים להביא לזיהויו של מאמץ, של מאומץ או של הוריו וקרוביו האחרים לא ייגלו אלא לאנשים הנקובים באותו סעיף; שר הפנים יתן הוראות שמטרתן לאפשר לרושם נישואין, או לאדם פלוני שידיעת אותן הוראות דרושה לו למילוי תפקידו ברישום נישואין, להיוודע אם מועמד-לנישואין פלוני הוא מאומץ.

חוק השמות, תשט"ז-1956

הגדרות

1. בחוק זה –

"בגיר" – אדם שמלאו לו 18 שנה;

"קטין" – אדם שטרם מלאו לו 18 שנה;

"הורה" – לרבות מאמץ;

"ילד" – לרבות מאומץ;

"השר" – שר הפנים.

שם משפחה ושם פרטי

2. (א) לכל אדם יהא שם משפחה ושם פרטי.

(ב) שם המשפחה יכול שיהיה כפול, ויכול שיהיו לאדם יותר משם פרטי אחד.

שם משפחה מלידה

3. ילד מקבל מלידה את שם משפחת הוריו. היו להורים שמות משפחה שונים, מקבל הילד את שם משפחת אביו, זולת אם הסכימו ההורים שיקבל את שם משפחת האם או שמות המשפחה של שני ההורים; אולם ילד שנולד כשאמו אינה נשואה לאביו, מקבל מלידה את שם משפחת אמו, זולת אם רצתה האם שיקבל שם משפחת האב והאב הסכים לכך או שהאם היתה ידועה בצבור כאשתו, ואם הסכימו ההורים, יקבל את שמות המשפחה של שניהם.

מתן שם פרטי לנולד

4. שם פרטי ניתן לילד על ידי הוריו סמוך לאחר לידתו. באין הסכמה בין ההורים, רשאי כל אחד מהם ליתן לילד שם פרטי אחד.

שם מאימוץ

5. (א) קטין שאומץ מקבל שם משפחת מאמצו אך אינו מקבל שם פרטי חדש, זולת אם קבע בית המשפט בצו האימוץ קביעה אחרת.

(ב) קטין שאומץ על פי הוראות סעיף 3(1) ו-(2) לחוק אימוץ ילדים, התשמ"א-1981 (להלן – חוק האימוץ), יישא נוסף על שם משפחת מאמצו את שם משפחת הוריו מולידיו, וכן יירשם כשם הורהו בפרט הרישום במרשם האוכלוסין, שם הורהו מולידו, זולת אם ביקש המאמץ אחרת או הורה בית המשפט אחרת מטעמים מיוחדים של טובת הילד; סעיף קטן זה לא יחול אם ניתן צו האימוץ על פי הוראות סעיף 25(2) לחוק האימוץ.

שם המשפחה אחרי הנישואין

6. (א) מי שנישא רשאי בכל עת –

(1) להמשיך לשאת או לשוב לשאת שם משפחה קודם;

(2) לבחור בשם המשפחה של בן זוגו;

(3) לצרף לשם משפחתו את שם המשפחה של בן זוגו;

(4) לבחור שם משפחה זהה לשם המשפחה שבחר בן זוגו גם אם שם זה שונה משמות המשפחה הקודמים של בני הזוג;

(5) לצרף לשם משפחתו שם משפחה שבן זוגו בחר לצרף לשם משפחתו.

(ב) עובר לנישואיו יודיע אדם לרושם הנישואין מהו שם המשפחה שבחר לשאת לאחר נישואיו; החליט לשנות את שמו, ייכנס השינוי לתוקפו עם הנישואין.

(ג) השר, בהתייעצות עם השר לענייני דתות, יקבע את דרכי ההודעה לפי סעיף קטן (ב).

שם משפחה אחרי פקיעת הנישואין

7. פקעו הנישואין, רשאי כל בן זוג לשוב ולשאת שם משפחה קודם.

חובת בחירת שם

8. מי שאין לו שם משפחה או שם פרטי, או ששמותיו אינם ידועים, או שאינו ידוע איזה שם משמותיו הוא שם המשפחה ואיזה הוא שם פרטי, יבחר לעצמו – ואם הוא קטין או פסול-דין, יבחרו לו הוריו או אפוטרופסו – שם משפחה או שם פרטי, הכל לפי הענין, לא יאוחר משש חדשים לאחר תחילת חוק זה או לאחר קבלת דרישה לכך מאת השר.

קביעת שם על ידי השר

9. (א) מי שלא בחר לעצמו שם או לא נבחר לו שם כאמור בסעיף 8, רשאי השר לקבוע לו שם; בקביעת השם יתחשב השר בשמות הוריו והורי הוריו של אותו אדם, ואם הוא נשוי – גם בשם בן-זוגו.

(ב) השר יודיע לאותו אדם את השם שקבע, וזה יהיה שמו של אותו אדם, זולת אם בחר לו שם אחר תוך חדשיים לאחר קבלת הודעת השר.

(ג) היה אותו אדם קטין או פסול-דין, תינתן הודעת השר לידי הוריו או אפוטרופסו, והם רשאים לבחור לו שם אחר כאמור.

קביעת שם פרטי של אב

9א. (א) אדם שטרם מלאו לו 16 שנים, והשם הפרטי של אביו אינו ידוע, ייקבע שמו הפרטי של אביו לפי החלטת אמו, ורשאית האם שלא לקבוע שם כאמור, והכל בכפוף להוראות כל דין.

(ב) אדם שמלאו לו 16 שנים, והשם הפרטי של אביו אינו ידוע, או שהוחלט שלא לקבוע שם כאמור, לפי הוראות סעיף קטן (א), ייקבע שמו הפרטי של אביו לפי החלטתו, ורשאי הוא שלא לקבוע שם כאמור, והכל בכפוף להוראות כל דין.

(ג) נקבע שם פרטי של אב לפי הוראות סעיף קטן (א), רשאי אדם שמלאו לו 16 שנים לבטל את השם האמור.

שינוי שם של בגיר

10. בגיר רשאי לשנות שם משפחתו ושמו הפרטי.

11. (בוטל)

שם משפחה של קטין שהוריו שינו שמם

12. קטין שהוריו שינו שם משפחתם, מקבל על ידי כך את שם משפחתם החדש, וקטין שאחד מהוריו שינה את שם משפחתו לשם משפחתו של ההורה האחר יקבל על ידי כך את שם המשפחה המשותף.

שינוי שם של קטין

13. (א) הוריו של קטין שטרם מלאו לו עשר שנים רשאים לשנות את שמו הפרטי, ובלבד שנתנו לו – אם הוא מסוגל לחוות את דעתו – הזדמנות להביע את עמדתו, רצונו ורגשותיו בעניין, ונתנו להם משקל ראוי בהתחשב בגילו ובמידת בגרותו; מלאו לקטין עשר שנים, לא ישונה שמו הפרטי אלא אם כן נתן את הסכמתו בפני פקיד רישום, כמשמעותו בחוק מרשם האוכלוסין, התשכ"ה-1965, ולעניין הוספת שם על השם הקיים – אלא אם כן נתן את הסכמתו להוספה מראש בכתב; לא נתן קטין כאמור את הסכמתו לשינוי, לא ישונה שמו אלא באישור בית המשפט.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), התקיימו נסיבות רפואיות שבשלהן לא ניתן לקבל את הסכמת הקטין, רשאים ההורים להוסיף לו שם על שמו הקיים, אף אם לא נתן את הסכמתו מראש בכתב.

(ג) קטין רשאי לשנות את שמו הפרטי בהסכמת הוריו; לא נתנו ההורים את הסכמתם לשינוי, רשאי הוא להגיש

תובענה, ויחולו לעניין זה הוראות סעיף 3(ד) לחוק בית המשפט לענייני משפחה, התשנ"ה-1995.

(ד) הוריו של קטין רשאים, באישור בית המשפט, לשנות את שם משפחתו, ובלבד שניתנה לו – אם הוא מסוגל לחוות את דעתו – הזדמנות להביע את עמדתו, רצונו ורגשותיו בעניין וניתן להם משקל ראוי בהתחשב בגילו ובמידת בגרותו.

שינוי שם על ידי אפוטרופוס

14. אפוטרופוס של קטין או של אדם שמונה לו אפוטרופוס או שבית המשפט רשאי למנות לו אפוטרופוס, והוא אף אם עדיין לא הובר אם התקיימו התנאים למינוי רשאי, באישור בית המשפט, לשנות את שמו הפרטי ואת שם משפחתו ובלבד שניתנה לו – אם הוא מסוגל לחוות את דעתו – הזדמנות להביע את עמדתו, רצונו ורגשותיו בעניין וניתן להם משקל ראוי בהתחשב בגילו ובמידת בגרותו של הקטין או במידת הבנתו של האדם, לפי העניין.

הודעה על בחירת שם ושינוי שם

15. בחירת שם או שינוי שם לפי סעיפים 6 עד 10, 13 או 14 טעונים הודעה בכתב לשר.

פסילת בחירה או שינוי

16. (א) השר רשאי לפסול בחירת שם לפי הסעיפים 8, 9 ו-9א ושינוי שם לפי סעיפים 10, 13 אם סבור הוא שהשם החדש עלול להטעות או לפגוע בתקנת הציבור או ברגשותיו; ואולם לא יפסול השר שם מן הטעם שהשם נבחר עקב קשר בין ידועים בציבור.

(ב) בלי לגרוע מהאמור בסעיף קטן (א), לא ישונה שמו של מי שהורשע בביצוע עבירת מין כהגדרתה בחוק הגנה על הציבור מפני ביצוע עבירות מין, התשס"ו-2006, שבוצעה בהיותו בגיר, לפי סעיף 10, אלא אם כן שוכנע השר שאין בשינוי השם כדי להטעות את הציבור או לפגוע בתקנת הציבור.

תעודה ותחילת תוקף

17. (א) בחירת שם ושינוי שם שניתנה עליהם הודעה ולא נפסלו, יתן השר, תוך חודש מקבלת ההודעה, תעודה המעידה עליהם, ותקפם מתאריך התעודה.

(ב) מי שהשתמש בשם החדש לפני תחילתו של חוק זה ואותו שם היה רשום בתעודה ציבורית כמשמעותה בפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, רשאי שר הפנים לקבוע שתקפו של שינוי השם תחילתו מהיום שבו החל להשתמש באותו שם.

18. הוראות הסעיפים 16 ו-17 לא יחולו על שינוי שם שאושר על ידי בית המשפט. — שינויי-שם שאושרו על ידי בית המשפט

19. בחירת שם ושינוי שם לפי סעיפים 6 עד 14 יירשמו בפנקס שינויי שם שיהיה פתוח לעיון הציבור. — פנקס שינויי שם

20. מי ששינה שמו כאמור בסעיף 10, אם לפני תחילת חוק זה ואם לאחריה, לא ישוב וישנה שמו לפי אותם סעיפים תוך שבע שנים מיום תחילת תקפו של השינוי הקודם, אלא באישור השר. — סייג לשינוי של שם

21. לענין הסעיפים 8, 9, 12, 13, "הורים" – שני ההורים, ומקום שהדאגה לקטין מסורה לאחד ההורים בלבד – אותו הורה. — הגדרת "הורים"

22. קבלת שם, מתן שם, בחירת שם ושינוי שם לפי חוק זה, אין בהם כדי ליצור או לבטל זכויות או חובות של בעל השם או של זולתו, להוסיף על זכויות כאלה או לגרוע מהן. — שמירת זכויות

23. השר רשאי להעביר לאחר את סמכויותיו לפי חוק זה, כולן או מקצתן, פרט לסמכות להתקין תקנות; הודעה על העברת סמכויות תפורסם ברשומות. — העברת סמכויות

24. מי שרואה עצמו נפגע על ידי החלטה לפי הסעיפים 6, 9, 11, 16 או 20 שניתנה על פי העברת סמכות מן השר, רשאי לפנות אל השר לקבלת הכרעתו הסופית. — פניה לשר

25. השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, ובכלל זה – — ביצוע ותקנות

(1) ניהולו של פנקס שינויי שם והעיון בו;

(2) תיקון רישומו של שם שנרשם לא כהלכה או שחל בו שינוי, ונקיבת שם קודם, שם חדש ושם הורים בפנקסים רשמיים ובתעודות אישיות;

(3) אגרות בעד שירותים לפי חוק זה ופטור מהן.

26. ההודעה מיום 15 במרס 1921 בדבר שינוי שמות – בטלה. — ביטול

27. חוק זה יחול רק על מי שרשום במרשם האוכלוסין לפי חוק מרשם האוכלוסין, תשכ"ה-1965. — תחולה

פקודת הנזיקין [נוסח חדש]

[סעיפים 7–8, 35–36, 63]

פרק א': פרשנות

הגדרות

7. בסעיפים 7א עד 17 –

"מעשה" – לרבות מחדל;

"עובד המדינה" – לרבות אורגן של המדינה וכל אדם הממלא מטעם המדינה תפקיד ציבורי על פי חיקוק, לרבות המשרתים בצבא ההגנה לישראל, במשטרת ישראל, בשירות בתי הסוהר ובארגוני הביטחון האחרים של המדינה, ולמעט בעל חוזה כמשמעותו בסעיף 15;

"עובד רשות ציבורית" – לרבות אורגן של רשות ציבורית וכל אדם הממלא מטעם הרשות הציבורית תפקיד ציבורי על פי חיקוק, ולמעט בעל חוזה כמשמעותו בסעיף 15;

"עובד ציבור" – עובד המדינה או עובד רשות ציבורית, לפי הענין;

"רשות ציבורית" – רשות מקומית, וכל תאגיד שהוקם בחוק המנוי בתוספת;

"תפקיד שלטוני" – תפקיד ציבורי על פי דין כמשמעותו בסעיף 15(ד)(2) לחוק-יסוד: השפיטה.

חסינות עובד הציבור

7א. (א) לא תוגש תובענה נגד עובד ציבור על מעשה שעשה תוך כדי מילוי תפקידו השלטוני כעובד ציבור, המקים אחריות בנזיקין; הוראה זו לא תחול על מעשה כאמור שנעשה ביודעין מתוך כוונה לגרום נזק או בשוויון נפש לאפשרות גרימתו במעשה כאמור.

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לגרוע מאחריותה של המדינה או של רשות ציבורית לפי סעיפים 13 ו-14 ולפי כל דין.

(ג) החסינות לפי סעיף זה תחול גם על מי שהיה עובד ציבור בעת ביצוע המעשה נושא התובענה.

תובענה נגד עובד המדינה

7ב. (א) הוגשה תובענה נגד עובד המדינה על מעשה שנעשה בעת מילוי תפקידו כעובד המדינה, וטענה המדינה בהודעה לבית המשפט לקיומה של חסינות לפי סעיף 7א לגבי מעשה העובד, אם נעשה המעשה, תצורף המדינה להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת.

(ב) ביקשה המדינה, בהודעתה לפי סעיף קטן (א), כי תידחה התובענה נגד עובד המדינה – תידחה התובענה נגדו, ויראו את התובענה כאילו הוגשה נגד המדינה מכוח אחריותה למעשהו של עובד המדינה לפי סעיפים 13 או 14, ואת מעשה עובד המדינה כאילו נעשה תוך כדי מילוי תפקידו.

(ג) על אף הוראות סעיף קטן (ב) רשאי התובע לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שלא מתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א; קבע בית המשפט כאמור, לא תידחה התובענה נגד עובד המדינה, ולא יחולו הוראות סעיף קטן (ב).

(ד) לא מסרה המדינה הודעה כאמור בסעיף קטן (א) או לא ביקשה לדחות את התובענה נגד עובד המדינה כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי עובד המדינה לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א; ביקש העובד כאמור, תצורף המדינה להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת; קבע בית המשפט כי מתקיימים תנאי החסינות כאמור בסעיף 7א, תידחה התובענה נגד עובד המדינה, ויחולו הוראות סעיף קטן (ב), בשינויים המחויבים; קבע בית המשפט שעובד המדינה עשה את המעשה שלא תוך כדי מילוי תפקידו – תידחה התובענה כנגד המדינה.

(ה) בית המשפט יחליט בבקשת תובע כאמור בסעיף קטן (ג) או בבקשת עובד המדינה כאמור בסעיף קטן (ד), לאלתר.

תובענה נגד עובד רשות ציבורית

7ג. (א) הוגשה תובענה נגד עובד רשות ציבורית על מעשה שנעשה בעת מילוי תפקידו כעובד הרשות הציבורית, רשאים הרשות הציבורית או העובד לבקש, בתוך תקופה שתיקבע בתקנות, כי בית המשפט יקבע שמתקיימים תנאי החסינות לפי סעיף 7א לגבי מעשה העובד, אם נעשה המעשה; הוגשה בקשה כאמור, תצורף הרשות

הציבורית להליך, אם לא צורפה אליו כנתבעת, ובית המשפט יקבע האם התקיימו תנאי החסינות לפי סעיף 7א.

(ב) קבע בית המשפט כי התקיימו תנאי החסינות לפי סעיף 7א, תידחה התובענה נגד עובד הרשות הציבורית, ויחולו הוראות סעיף 7ב(ב), בשינויים המחויבים; קבע בית המשפט שעובד הציבור עשה את המעשה שלא תוך כדי מילוי תפקידו – תידחה התובענה נגד הרשות הציבורית.

(ג) בית המשפט יחליט בבקשת הרשות הציבורית או העובד כאמור בסעיף קטן (א), לאלתר.

הצטרפות עובד ציבור כנתבע לתובענה

7ד. עובד ציבור רשאי להצטרף כנתבע לתובענה שהוגשה נגד המדינה או נגד הרשות הציבורית, לפי הענין, בשל מעשה שהיה אחראי בשלו אלמלא הוראת סעיף 7א(א), או לשמור, על אף הוראות סעיפים 7א עד 7ג, על מעמדו כנתבע בתובענה שהוגשה נגדו.

תקנות

7ה. שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, רשאי להתקין תקנות לביצוע הוראות סעיפים 7ב עד 7ד, לרבות בענין –

(1) סדרי דין ומועדים;

(2) חובת מתן הודעה למדינה או לרשות הציבורית על הגשת תביעה;

(3) התנאים למסירת הודעה על ידי המדינה כאמור בסעיף 7ב(א), והמוסמך לאשר את מסירתה.

פיצוי ושיפוי המדינה או הרשות הציבורית

7ו. (א) פעל עובד ציבור בסטיה חמורה מהתנהגות ראויה של עובד ציבור, זכאית המדינה או הרשות הציבורית, לפי הענין, על אף הוראות סעיף 7א –

(1) אם ביצע כלפיה עובד הציבור מעשה המקים אחריות בנזיקין – לפיצוי ממנו;

(2) אם נמצאה אחראית למעשה שעשה עובד הציבור – לשיפוי ממנו.

(ב) בהליכים על שיפוי לפי סעיף זה יהיו דמי השיפוי בסכום שיקבע בית המשפט על פי הצדק והיושר.

רשות שופטת

8. אדם שהוא גופו בית משפט או בית דין או אחד מחבריהם, או שהוא ממלא כדין חובותיו של אדם כאמור, וכל אדם אחר המבצע פעולות שיפוט, לרבות בורר – לא תוגש נגדו תובענה על עוולה שעשה במילוי תפקידו השיפוטי.

סימן ד׳: רשלנות

רשלנות

35. עשה אדם מעשה שאדם סביר ונבון לא היה עושה באותן נסיבות, או לא עשה מעשה שאדם סביר ונבון היה עושה באותן נסיבות, או שבמשלח יד פלוני לא השתמש במיומנות, או לא נקט מידת זהירות, שאדם סביר ונבון וכשיר לפעול באותו משלח יד היה משתמש או נוקט באותן נסיבות – הרי זו התרשלות; ואם התרשל כאמור ביחס לאדם אחר, שלגביו יש לו באותן נסיבות חובה שלא לנהוג כפי שנהג, הרי זו רשלנות, והגורם ברשלנותו נזק לזולתו עושה עוולה.

חובה כלפי כל אדם

36. החובה האמורה בסעיף 35 מוטלת כלפי כל אדם וכלפי בעל כל נכס, כל אימת שאדם סביר צריך היה באותן נסיבות לראות מראש שהם עלולים במהלכם הרגיל של דברים להיפגע ממעשה או ממחדל המפורשים באותו סעיף.

סימן י׳: הפרת חובה חקוקה

הפרת חובה חקוקה

63. (א) מפר חובה חקוקה הוא מי שאינו מקיים חובה המוטלת עליו על פי כל חיקוק – למעט פקודה זו – והחיקוק, לפי פירושו הנכון, נועד לטובתו או להגנתו של אדם אחר, וההפרה גרמה לאותו אדם נזק מסוגו או מטבעו של הנזק שאליו נתכוון החיקוק; אולם אין האדם האחר זכאי בשל ההפרה לתרופה המפורשת בפקודה זו, אם החיקוק, לפי פירושו הנכון, התכוון להוציא תרופה זו.

(ב) לענין סעיף זה רואים חיקוק כאילו נעשה לטובתו או להגנתו של פלוני, אם לפי פירושו הנכון הוא נועד לטובתו או להגנתו של אותו פלוני או לטובתם או להגנתם של בני-אדם בכלל או של בני-אדם מסוג או הגדר שעמם נמנה אותו פלוני.

חוק איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965

פרק א': פרשנות

לשון הרע מהי

1. לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול –

(1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;

(2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;

(3) לפגוע באדם במשרתו, אם משרה ציבורית ואם משרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או במקצועו;

(4) לבזות אדם בשל גזעו, מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו;

בסעיף זה –

"אדם" – יחיד או תאגיד;

"מוגבלות" – לקות פיסית, נפשית או שכלית, לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית.

פרסום מהו

2. (א) פרסום, לענין לשון הרע – בין בעל פה ובין בכתב או בדפוס, לרבות ציור, דמות, תנועה, צליל וכל אמצעי אחר.

(ב) רואים כפרסום לשון הרע, בלי למעט מדרכי פרסום אחרות –

(1) אם היתה מיועדת לאדם זולת הנפגע והגיעה לאותו אדם או לאדם אחר זולת הנפגע;

(2) אם היתה בכתב והכתב עשוי היה, לפי הנסיבות, להגיע לאדם זולת הנפגע.

דרכי הבעת לשון הרע

3. אין נפקא מינה אם לשון הרע הובעה במישרין ובשלמות, או אם היא והתייחסותה לאדם הטוען שנפגע בה משתמעות מן הפרסום או מנסיבות חיצוניות, או מקצתן מזה ומקצתן מזה.

לשון הרע על ציבור

4. לשון הרע על חבר בני אדם או על ציבור כלשהו שאינם תאגיד, דינה כדין לשון הרע על תאגיד, אלא שאין בה עילה לתובענה

אזרחית או לקובלנה, ולא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא על ידי היועץ המשפטי לממשלה או בהסכמתו.

לשון הרע על מת

5. לשון הרע על אדם שפורסמה אחרי מותו, דינה כדין לשון הרע על אדם חי, אלא שאין בה עילה לתובענה אזרחית או לקובלנה, ולא יוגש כתב אישום בשל עבירה לפי סעיף זה אלא אם ביקש זאת בן-זוגו של המת או אחד מילדיו, נכדיו, הוריו, אחיו או אחיותיו.

פרק ב': אחריות ותרופות

לשון הרע – עבירה

6. המפרסם לשון הרע, בכוונה לפגוע, לשני בני-אדם או יותר זולת הנפגע, דינו – מאסר שנה אחת.

לשון הרע – עוולה אזרחית

7. פרסום לשון הרע לאדם או יותר זולת הנפגע תהא עוולה אזרחית, ובכפוף להוראות חוק זה יחולו עליה הוראות הסעיפים 2(2) עד 15, 55ב, 58 עד 61 ו-63 עד 68א לפקודת הנזיקים האזרחיים, 1944.

פיצוי ללא הוכחת נזק

7א. (א) הורשע אדם בעבירה לפי חוק זה, רשאי בית המשפט לחייבו לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק; חיוב בפיצוי לפי סעיף קטן זה הוא כפסק דין של אותו בית משפט שניתן בתובענה אזרחית של הזכאי נגד החייב בו.

(ב) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע פיצוי שלא יעלה על 50,000 שקלים חדשים, ללא הוכחת נזק.

(ג) במשפט בשל עוולה אזרחית לפי חוק זה, שבו הוכח כי לשון הרע פורסמה בכוונה לפגוע, רשאי בית המשפט לחייב את הנתבע לשלם לנפגע, פיצוי שלא יעלה על כפל הסכום כאמור בסעיף קטן (ב), ללא הוכחת נזק.

(ד) לא יקבל אדם פיצוי ללא הוכחת נזק, לפי סעיף זה, בשל אותה לשון הרע, יותר מפעם אחת.

(ה) הסכומים האמורים בסעיף זה יעודכנו ב-16 בכל חודש, בהתאם לשיעור עליית המדד החדש לעומת המדד הבסיסי; לענין סעיף קטן זה –

"מדד" – מדד המחירים לצרכן שמפרסמת הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"המדד החדש" – מדד החודש שקדם לחודש העדכון;

"המדד הבסיסי" – מדד חודש ספטמבר 1998.

קובלנה

8. עבירה בשל לשון הרע לפי חוק זה תהא בין העבירות שבהן רשאי הנפגע להאשים על ידי הגשת קובלנה לבית המשפט.

צווים נוספים

9. (א) נוסף לכל עונש וסעד אחר רשאי בית המשפט, במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע, לצוות –

(1) על איסור הפצה של עותקי הפרסום המכיל את לשון הרע או על החרמתם; צו החרמה לפי פסקה זו כוחו יפה כלפי כל אדם שברשותו נמצאים עותקים כאלה לשם מכירה, הפצה או החסנה, גם אם אותו אדם לא היה צד למשפט; ציווה בית המשפט על החרמה, יורה מה ייעשה בעותקים שהוחרמו;

(2) על פרסום תיקון או הכחשה של דבר המהווה לשון הרע או על פרסום פסק הדין, כולו או מקצתו; הפרסום ייעשה על חשבון הנאשם או הנתבע, במקום, במידה ובדרך שיקבע בית המשפט.

(ב) אין בהוראות סעיף זה כדי למנוע החזקת עותק של פרסום בספריות ציבוריות, בארכיונים וכיוצא באלה, זולת אם הטיל בית המשפט, בצו החרמה על פי סעיף קטן (א)(1), הגבלה גם על החזקה כזאת, ואין בהן כדי למנוע החזקת עותק של פרסום על ידי הפרט.

צו ביניים

10. הודה הנאשם או הנתבע שמקצת הדברים שפורסמו יש בהם לשון הרע או שמקצתם אינם אמת, רשאי בית המשפט, בכל שלב משלבי הדיון לפני מתן פסק-הדין, לצוות על פרסום של תיקון או הכחשה לאותם הדברים כאמור בסעיף 9(א)(2).

אחריות בשל פרסום באמצעי התקשורת

11. (א) פורסמה לשון הרע באמצעי תקשורת, ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל לשון הרע, האדם שהביא את דבר לשון הרע לאמצעי התקשורת וגרם בכך לפרסומו, עורך אמצעי התקשורת ומי שהחליט בפועל על הפרסום, ובאחריות אזרחית ישא גם האחראי לאמצעי התקשורת.

(ב) באישום פלילי לפי סעיף זה תהא זו הגנה טובה לעורך אמצעי התקשורת שנקט אמצעים סבירים כדי למנוע פרסום אותה לשון הרע ושלא ידע על פרסומה.

(ג) בחוק זה –

"אמצעי תקשורת" – עתון וכן שידורי רדיו וטלויזיה הניתנים לציבור;

"עורך אמצעי תקשורת", בעתון – לרבות עורך בפועל, ובשידור – לרבות עורך התכנית שבה נעשה הפרסום;

"אחראי לאמצעי התקשורת", בעתון – המוציא לאור, ובשידורי רדיו וטלויזיה – מי שאחראי לקיומם.

אחריות של מדפיס ומפיץ

12. פורסמה לשון הרע בדפוס, למעט בעתון בעל תדירות הופעה של ארבעים יום או פחות, ישאו באחריות פלילית ואזרחית בשל לשון הרע גם מחזיק בית הדפוס, שבו הודפס הפרסום, ומי שמוכר את הפרסום או מפיץ אותו בדרך אחרת, ובלבד שלא ישאו באחריות אלא אם ידעו או חייבים היו לדעת שהפרסום מכיל לשון הרע.

פרק ג': פרסומים מותרים; הגנות והקלות

פרסומים מותרים

13. לא ישמש עילה למשפט פלילי או אזרחי –

(1) פרסום לפי סעיף 28 לחוק יסוד: הכנסת, או פרסום המוגן לפי סעיף 1 לחוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם, תשי"א-1951;

(2) פרסום בישיבת הממשלה;

(3) פרסום על ידי הממשלה, או חבר ממשלה בתוקף תפקידו, או פרסום על פי הוראת הממשלה או הוראת חבר ממשלה בתוקף תפקידו;

(4) פרסום על ידי מבקר המדינה בתוקף תפקידו או פרסום כאמור מטעמו;

(5) פרסום על ידי שופט, חבר של בית דין דתי, בורר, או אדם אחר בעל סמכות שיפוטית או מעין-שיפוטית על פי דין, שנעשה תוך כדי דיון בפניהם, או בהחלטתם, או פרסום על ידי בעל דין, בא כוחו של בעל דין או עד, שנעשה תוך כדי דיון כאמור;

(6) פרסום על ידי חבר ועדת חקירה, כמשמעותה בסעיף 22 לחוק-יסוד: הכנסת או בפקודת ועדות חקירה, שנעשה תוך כדי דיון בפני הועדה, או בדין וחשבון שלה, או פרסום על ידי אדם שענינו משמש נושא לחקירת הועדה, בא כוחו של אדם כזה או עד, שנעשה תוך כדי דיון כאמור;

(7) דין וחשבון נכון והוגן על מה שנאמר או אירע כאמור בפסקאות (5) או (6) בישיבה פומבית, ובלבד שהפרסום לא נאסר לפי סעיף 21;

(8) דין וחשבון נכון והוגן על מה שנאמר או אירע בישיבה פומבית של ארגון בין-לאומי שמדינת ישראל חברה בו, של ועידה בין-לאומית שאליה שלחה ממשלת ישראל נציג, של בית דין בין-לאומי, או של מוסד ממוסדותיה הנבחרים של ההסתדרות הציונית העולמית – הסוכנות היהודית לארץ ישראל;

(9) פרסום שהמפרסם חייב לעשות על פי דין או על פי הוראה של רשות המוסמכת לכך כדין או שהוא רשאי לעשות על פי היתר של רשות כאמור;

(10) העתק או תמצית נכונה והוגנת ממרשם המתנהל על פי חיקוק או ממסמך אחר הפתוחים על פי חיקוק לעיון כל דורש;

(11) פרסום נכון והוגן – מלא, חלקי או תמציתי – של מה שפורסם קודם לכן בנסיבות האמורות בפסקאות (1), (3), (4), (7), (8), (9) או (10), ופרסום חוזר כאמור של מה שפורסם בישיבת הממשלה והממשלה התירה לפרסמו.

הגנת אמת הפרסום

14. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש.

הגנת תום לב

15. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה אם הנאשם או הנתבע עשה את הפרסום בתום לב באחת הנסיבות האלו:

(1) הוא לא ידע ולא היה חייב לדעת על קיום הנפגע או על הנסיבות שמהן משתמעת לשון הרע או התייחסותה לנפגע כאמור בסעיף 3;

(2) היחסים שבינו לבין האדם שאליו הופנה הפרסום הטילו עליו חובה חוקית, מוסרית או חברתית לעשות אותו פרסום;

(3) הפרסום נעשה לשם הגנה על ענין אישי כשר של הנאשם או הנתבע, של האדם שאליו הופנה הפרסום או של מי שאותו אדם מעונין בו ענין אישי כשר;

(4) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע בתפקיד שיפוטי, רשמי או ציבורי, בשירות ציבורי או בקשר לענין ציבורי, או על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות;

(5) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגות הנפגע –

(א) כבעל דין, כבא כוחו של בעל-דין או כעד בישיבה פומבית של דיון כאמור בסעיף 13(5), ובלבד שהפרסום לא נאסר לפי סעיף 21, או

(ב) כאדם שענינו משמש נושא לחקירה, כבא כוחו של אדם כזה או כעד בישיבה פומבית של ועדת חקירה כאמור בסעיף 13(6),

או על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה התנהגות;

(6) הפרסום היה בקורת על יצירה ספרותית, מדעית, אמנותית או אחרת שהנפגע פרסם או הציג ברבים, או על פעולה שעשה בפומבי, ובמידה שהדבר כרוך בבקורת כזאת – הבעת דעה על אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו של הנפגע במידה שהם נתגלו באותה יצירה או פעולה;

(7) הפרסום היה הבעת דעה על התנהגותו או אפיו של הנפגע בענין שבו הנאשם או הנתבע ממונה על הנפגע, מכוח דין או חוזה, והפרסום היה מוצדק על ידי היותו ממונה כאמור;

(8) הפרסום היה בהגשת תלונה על הנפגע בענין שבו האדם שאליו הוגשה התלונה ממונה על הנפגע, מכוח דין או חוזה, או תלונה שהוגשה לרשות המוסמכת לקבל תלונות על הנפגע או לחקור בענין המשמש נושא התלונה ואולם אין בהוראה זו כדי להקנות הגנה על פרסום אחר של התלונה, של דבר הגשתה או של תכנה;

(9) הפרסום היה דין וחשבון נכון והוגן על אסיפה פומבית או על אסיפה או ישיבה של תאגיד שלציבור היתה גישה אליה, והיה בפרסומו ענין ציבורי;

(10) הפרסום לא נעשה אלא כדי לגנות או להכחיש לשון הרע שפורסמה קודם לכן;

(11) הפרסום לא היה אלא מסירת ידיעה לעורך אמצעי תקשורת או לנציגו כדי שיבחן שאלת פרסומה באמצעי התקשורת;

(12) הפרסום נעשה בשידור רדיו או טלוויזיה שלא הוקלט מראש והנאשם או הנתבע הוא מי שאחראי לפי סעיף 11 והוא לא ידע ולא יכול היה לדעת על הכוונה לפרסם לשון הרע.

נטל ההוכחה

16. (א) הוכיח הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום באחת הנסיבות האמורות בסעיף 15 ושהפרסום לא חרג מתחום הסביר באותן נסיבות, חזקה עליו שעשה את הפרסום בתום לב.

(ב) חזקה על הנאשם או הנתבע שעשה את הפרסום שלא בתום לב אם נתקיים בפרסום אחת מאלה:

(1) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא האמין באמיתותו;

(2) הדבר שפורסם לא היה אמת והוא לא נקט לפני הפרסום אמצעים סבירים להיווכח אם אמת הוא אם לא;

(3) הוא נתכוון על ידי הפרסום לפגוע במידה גדולה משהיתה סבירה להגנת הערכים המוגנים על-ידי סעיף 15.

שלילת הגנת תום לב

17. (א) פורסמה לשון הרע באמצעי תקשורת לא תעמוד הגנת תום לב לעורכו, למי שהחליט בפועל על הפרסום או לאחראי על אותו אמצעי תקשורת אם הנפגע, או אחד הנפגעים, דרש ממנו לפרסם תיקון או הכחשה מצד הנפגע ולא פרסם את התיקון או ההכחשה בכותרת מתאימה במקום, במידה, בהבלטה ובדרך שבה פורסמה אותה לשון הרע, ותוך זמן סביר מקבלת הדרישה; ובלבד שהדרישה היתה חתומה בידי הנפגע, שהתיקון או ההכחשה לא היה בהם משום לשון הרע או תוכן בלתי חוקי אחר, וארכם לא חרג מתחום הסביר בנסיבות.

(ב) היה הפרסום בעתון המופיע בתדירות פחותה מאחת לשבוע, יפורסמו התיקון או ההכחשה, לפי דרישת הנפגע, גם בעתון יומי.

הפרכה של טענות הגנה

18. הביא הנאשם או הנתבע ראיה או העיד בעצמו כדי להוכיח אחת ההגנות הניתנות בחוק זה, רשאי התובע להביא ראיות סותרות; אין בהוראה זו כדי לגרוע מסמכות בית-המשפט לפי כל דין להתיר הבאת ראיות על-ידי בעלי הדין.

הקלות

19. בבואו לגזור את הדין או לפסוק פיצויים רשאי בית המשפט להתחשב לטובת הנאשם או הנתבע גם באלה:

(1) לשון הרע לא היתה אלא חזרה על מה שכבר נאמר, והוא נקב את המקור שעליו הסתמך;

(2) הוא היה משוכנע באמיתותה של לשון הרע;

(3) הוא לא נתכוון לנפגע;

(4) הוא התנצל בשל הפרסום, תיקן או הכחיש את הדבר המהווה לשון הרע או נקט צעדים להפסקת מכירתו או הפצתו של עותק הפרסום המכיל את לשון הרע, ובלבד שההתנצלות, התיקון או ההכחשה פורסמו במקום, במידה ובדרך שבהן פורסמה לשון הרע, ולא היו מסוייגים.

שמירת דינים

20. חוק זה אינו בא להתיר פרסום האסור על פי דין אחר ואינו בא לגרוע מחסינות הניתנת על-פי דין אחר.

פרק ד': שונות

סייג לפרסום הליכים

21. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע רשאי בית המשפט, מיזמתו או לבקשת בעל דין, לאסור או לעכב זמנית, מנימוקים שיירשמו פרסום ברבים של הליכי בית המשפט – לרבות כתבי טענות כתבי בי-דין אחרים, כתב אישום ודבר הגשתם של אלה ולרבות פסק דין כל עוד אינו חלוט – במידה שראה צורך בכך לשם הגנה על שמו של אדם הנוגע במשפט ואולם לא יאסור בית משפט ולא יעכב זמנית את פרסום דבר פתיחתו של הליך משפטי, או את הפרסום של כתב אישום, תביעה או פסק דין, אם התנגד לכך הנפגע; העובר על איסור לפי סעיף זה, דינו – מאסר ששה חדשים או קנס 5000 לירות.

ראיות על אפיו וכו' של הנפגע

22. במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע אין להביא ראיה או לחקור עד בדבר שמו הרע של הנפגע או בדבר אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו הפגומים, אלא במידה שפרטים אלה נוגעים במישרין ללשון הרע המשמשת נושא למשפט, או שבית המשפט התיר הבאת ראיה או חקירת עד כאמור –

(1) במשפט פלילי, אחרי הרשעת הנאשם – להמתקת דינו;

(2) במשפט אזרחי, אחרי ההחלטה שהנתבע חייב בפיצויים – להפחתת הפיצויים;

(3) במידה שהנפגע מצדו העיד או הביא ראיה או חקר עד בדבר שמו, אפיו, עברו, מעשיו או דעותיו הטובים;

(4) אם שוכנע בית המשפט שהדבר דרוש לעשיית צדק ולגילוי האמת, אם בעמידה על מהימנות עדותו של הנפגע ואם בדרך אחרת.

הוכחת פרסום ברבים

23. הוגש עותק של עתון או של דבר-דפוס אחר המופץ ברבים שבו נדפסה לשון הרע, ישמש הדבר ראיה לכאורה שאכן נעשה הפרסום באותו עתון או דבר-דפוס.

דין שני משפטים

24. במשפט אזרחי בשל לשון הרע שנדון לאחר שמשפט פלילי נגד אותו אדם בשל אותה לשון הרע נסתיים, רשאי בית המשפט להסתמך על הממצאים העובדתיים, כולם או מקצתם, שנקבעו במשפט הפלילי על-פי הראיות שנגבו בו, בלי לחזור על גבייתן.

מות הנפגע

25. (א) אדם שנפגע על-ידי לשון הרע ותוך ששה חדשים לאחר פרסומה מת בלי להגיש תובענה או קובלנה בשל אותה לשון הרע, רשאים בן-זוגו, ילדו או הורהו, ואם לא השאיר בן-זוג, ילדים או הורים – אחיו או אחותו, להגיש, תוך ששה חדשים לאחר מותו, תובענה או קובלנה בשל אותה לשון הרע.

(ב) אדם שהגיש תובענה או קובלנה בשל לשון הרע ומת לפני סיומה, רשאים בן-זוגו, ילדו או הורהו, ואם לא השאיר בן-זוג, ילדים או הורים – אחיו או אחותו, להודיע לבית המשפט, תוך ששה חדשים לאחר מותו, על רצונם להמשיך בתובענה או בקובלנה, ומשהודיעו כאמור, יבואו הם במקום התובע או הקובל.

חובת עדכון

25א. (א) פורסם באמצעי תקשורת שנפתחה חקירה פלילית נגד אדם או שהוגש נגדו כתב אישום או שהורשע בעבירה, והתקבלה החלטה לסגור את התיק, לא להגיש כתב אישום או לעכב הליכים, או שזוכה האדם או התקבל ערעורו, לפי הענין (בסעיף זה – החלטה עדכנית), ודרש אותו אדם בכתב מאמצעי התקשורת לפרסם את ההחלטה העדכנית, יפרסם אמצעי התקשורת את ההחלטה העדכנית בתוך זמן סביר מיום קבלת הדרישה; לענין סעיף זה, "הורשע" – לרבות קביעה של בית המשפט שהאדם ביצע עבירה, בלא הרשעה.

(ב) החלטה עדכנית תפורסם בהבלטה הראויה ובהתחשב, בין השאר, בדרך שבה פורסמה הידיעה שאותה יש לעדכן.

(ג) (1) מעשה או מחדל בניגוד להוראות סעיף זה הוא עוולה אזרחית והוראות פקודת הנזיקין [נוסח חדש], יחולו עליה בכפוף להוראות פסקה (2);

(2) על מעשה או מחדל בניגוד לסעיף זה יחולו הוראות סעיפים 7א(ב), (ד) ו-(ה), 9(א)(2), 10, 11(א) ו-(ג), 12, 23 ו-25, בשינויים המחויבים.

תיקון חיקוקים

26. (א) בפקודת העתונות,ברישה לסעיף 23(1), יימחקו המלים "או דיבה אחרת".

(ב) בפקודת הנזיקין האזרחיים, 1944, בסעיף 66(2), במקום "מזכיר הממשלה" יבוא "שר האוצר".

ביטולים

27. בטלים –

(1) בפקודת החוק הפלילי, 1936 – הסעיפים 201 עד 203, 205 עד 209;

(2) בפקודת הנזיקין האזרחיים, 1944 – הסעיפים 16 עד 22.

חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי, תשנ"ח-1998

הגדרות

1. בחוק זה –

"בעלות" – לענין ההגדרה "זכאי" והוראות סעיף 3(ב) – לרבות חכירה, זכאות על פי חוזה בכתב להירשם כבעלים, כחוכר או כחוכר משנה, שכירות מוגנת לפי חוק הגנת הדייר [נוסח משולב], התשל"ב-1972, והחזקה כדין במשק חקלאי כבר-רשות של מוסד מיישב, כהגדרתו בחוק המועמדים להתיישבות חקלאית, התשי"ג-1953;

"דייר ממשיך" – בן זוג של זכאי שנפטר או של זכאי שעבר להתגורר במוסד סיעודי, לרבות הידוע בציבור כבן זוגו, וכן ילדו, נכדו, הורהו או מי שהזכאי היה אפוטרופסו, ובלבד שהוא התגורר עם הזכאי בדירה הציבורית תקופה של שלוש שנים לפחות בסמוך למועד פטירת הזכאי או למועד שבו עבר הזכאי להתגורר במוסד הסיעודי;

"דירה" – חדר או מערכת חדרים המשמשים או שנועדו לשמש יחידה שלמה ונפרדת למגורים, למעט דירה המשמשת או שיועדה לשמש לדיור מוגן לקשישים או דירה במרכז קליטה;

"דירה ציבורית" – דירה שהיא בבעלות, בחכירה לדורות או בניהולה של חברה לדיור ציבורי והמשמשת להשכרה ציבורית או שהחברה לדיור ציבורי ייעדה אותה להשכרה ציבורית, לרבות דירה כאמור שהבעלות או החכירה לדורות בה משותפת לכמה חברות לדיור ציבורי;

"השכרה ציבורית" – השכרה למי שהופנה על ידי משרד הבינוי והשיכון או המשרד לקליטת העליה לחברה לדיור ציבורי לצורך שכירת דירה ציבורית;

"זכאי" – מי שמתגורר בדירה ציבורית תקופה של חמש שנים לפחות, ואין בבעלותו, או בבעלות קרובו, דירה או מקרקעין אחרים;

"חברה לדיור ציבורי" – המדינה או מי מטעמה, חברה ממשלתית, חברה עירונית או חברה בשליטה של הסוכנות היהודית לארץ ישראל או של המגבית המאוחדת לישראל, או חברה בת של כל אחת מאלה, המנהלת דירות ציבוריות;

"חברה עירונית" – כהגדרתה בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985;

"הכללים" – כללי משרד הבינוי והשיכון לעניין זכאות לדיור ציבורי;

"מוסד סיעודי" – כהגדרתו בסעיף 223 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן – חוק הביטוח הלאומי);

"קרוב" – בן זוג, לרבות הידוע בציבור כבן זוג, וכן ילד כהגדרתו בסעיף 238 לחוק הביטוח הלאומי;

"השר" – שר הבינוי והשיכון.

בקשה לקביעת זכאות לדיור ציבורי

1א. בקשה לקביעת זכאות לדיור ציבורי תוגש למשרד הבינוי והשיכון; משרד הבינוי והשיכון יודיע למבקש, בתוך 30 ימים ממועד הגשת הבקשה, אם הוא עמד בכללים ועל הדרכים להשיג או לערער על ההחלטה בעניינו.

חובות חברה לדיור ציבורי

2. (א) חברה לדיור ציבורי חייבת –

(1) לפני חתימה על חוזה להשכרת דירה ציבורית (להלן – חוזה שכירות), לאפשר לשוכר לבדוק את הדירה, ואם התגלה בה ליקוי כמשמעותו בסעיף 8(ב)(1) המחייב תיקון, לתקנו לא יאוחר מ-60 ימים ממועד החתימה על חוזה השכירות או ממועד תחילת השכירות, לפי המוקדם מביניהם;

(2) בעת החתימה על חוזה השכירות, להמציא לשוכר מידע מלא בכתב בדבר חובותיו וזכויותיו לפי החוזה, כפי שקבע השר;

(3) לענות לכל פניה של שוכר דירה ציבורית, בתוך 30 ימים מיום קבלת הפניה;

(4) להתחיל בביצוע תיקון של ליקוי בדירה ציבורית כמשמעותו בסעיף 8(ב)(2) בדחיפות המתחייבת, ולא יאוחר מ-60 ימים מיום שנודע לה על הצורך בתיקון, ולהשלימו בתוך זמן סביר, ובלבד ששוכר הדירה הציבורית שילם את סכום ההשתתפות העצמית שקבע השר לפי הוראות סעיף 8(ב1); חברה לדיור ציבורי תמציא לשוכר, לפני תחילת ביצוע התיקון, את פירוט הליקויים, עלות תיקונם, שיעור

ההשתתפות העצמית של השוכר וסכום ההשתתפות העצמית;

(5) להמציא לשוכר, לא יאוחר מ-15 בינואר ו-15 ביולי בכל שנה, דיווח לגבי ששת החודשים שקדמו לחודש שבו חל מועד הדיווח, בעניינים אלה:

(א) החיובים בתקופת הדיווח – פירוט הסכומים שבהם חויב השוכר בתקופה זו, סכומם הכולל וכן פירוט יתרת החובות שלא שילם עד למועד הדיווח;

(ב) אופן חישוב שכר הדירה בתקופת הדיווח והשינויים שחלו בשכר הדירה בתקופת הדיווח, אם חלו;

(6) להמציא לשוכר חודשיים לפני תום תקופת הזכאות להנחה בשכר הדירה, הודעה על סיומה, שבה יפורטו המסמכים שעליו לצרף לבקשה לחידוש הזכאות להנחה; הוגשה בקשה כאמור ולא צורפו אליה כל המסמכים האמורים, תודיע החברה לדיור ציבורי לשוכר, בתוך עשרה ימים ממועד הגשת הבקשה, אילו מסמכים חסרים עליו להמציא;

(7) להמציא לשוכר עותק מכל החלטה שהתקבלה בעניינו, את נימוקיה ואת הדרכים להשיג או לערער עליה, בתוך 14 ימי עסקים ממועד קבלתה, בצירוף חוות הדעת שעליהן התבססה ההחלטה, אם ניתנו; הוראות פסקה זו לא יחולו על חוות דעת פנימית של משרד הבינוי והשיכון או של החברה לדיור ציבורי שניתנו לצורך קבלת ההחלטה;

(8) להמציא לשוכר, בעת דרישת תשלום או חוב, פירוט של התשלומים הנדרשים;

(9) לאפשר לשוכר לקבל מידע ומסמכים מתיקו, לרבות חוות דעת שאינן פנימיות.

(ב) חברה לדיור ציבורי שלא דיווחה לשוכר על יתרת חובותיו כאמור בסעיף קטן (א)(5)(א), לא תגבה, בעד התקופה שלא דיווחה כאמור, ריבית, הפרשי הצמדה או כל תוספת אחרת בשל אי-תשלום במועד של החובות.

(ג) כל מידע, מענה לפנייה בכתב או דיווח שעל חברה לדיור ציבורי להמציא לשוכר לפי סעיף זה, יינתנו בכתב, בשפה ברורה ופשוטה.

(ד) משרד הבינוי והשיכון או חברה לדיור ציבורי, לרבות מי שפועל מטעמם, לפי העניין, ימסרו לשוכר אישור על מסמכים או בקשות שהמציא, בדרך שבה הומצאו.

(ה) חברה לדיור ציבורי תציב במשרדיה שלט, ובו תצוין הזכות לקבל מידע על זכויות דיירים בדיור הציבורי והדרכים לקבלת המידע; שילוט כאמור יהיה בשפות העברית, הערבית והרוסית, והכול באופן ובנוסח שקבע השר.

דייר ממשיך

3. (א) נפטר זכאי או עבר להתגורר במוסד סיעודי, לא יהיה הדייר הממשיך רשאי להמשיך ולהתגורר בדירה הציבורית עם קרוביו, והוא יפנה את הדירה הציבורית בתוך תשעה חודשים מהמועד שבו נמסרה לו הודעה מאת משרד הבינוי והשיכון, בדבר אי-זכאותו לדירה ציבורית לפי הכללים.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על דייר ממשיך שמוקנית לו זכות לדירה ציבורית לפי הכללים, ויראו אותו כמי שבא בנעלי הזכאי לכל דבר ועניין; ואולם היתה לדייר ממשיך כאמור זכות לדירה ציבורית בשטח אחר מהדירה הציבורית שבה התגורר הזכאי – יפנה את הדירה הציבורית שבה התגורר, לדירה הציבורית שהוקצתה לו לפי הכללים.

הוראות לעניין הזכות למגורים בדירה ציבורית בעת פירוד בין בני זוג

3א. (א) בסעיף זה –

"איזון משאבים בין בני זוג" – הסדר לאיזון משאבים בין בני זוג כמשמעותו בחוק יחסי ממון בין בני זוג, התשל"ג-1973 (בסעיף זה – חוק יחסי ממון);

"בקשה ליישוב סכסוך" – בקשה ליישוב סכסוך בין בני זוג, לפי תקנות סדר הדין האזרחי, התשמ"ד-1984;

"הליך לחלוקת רכוש בין בני זוג" – לרבות תביעה לפסק דין הצהרתי בדבר זכויות בני הזוג ברכוש, בקשה לאיזון משאבים בין בני זוג או בקשה לפי סעיף 11 לחוק יחסי ממון;

"התרת נישואין" – כהגדרתה בחוק יחסי ממון;

"פירוד" – אחד מאלה:

(1) התרת נישואין או שחלפו תשעה חודשים מיום שנפתח הליך להתרת נישואין;

(2) חלפו תשעה חודשים מיום שנפתח הליך בעניין חלוקת רכוש בין בני הזוג, קבלת מזונות או החזקת ילדים, לרבות בדרך של בקשה ליישוב סכסוך;

(3) ניתנה החלטה סופית בעניין החזקת ילדים;

(4) נקבע בהחלטה שיפוטית כי קיים קרע בין בני הזוג או שבני הזוג חיים בנפרד אף אם תחת קורת גג אחת במשך תקופה מצטברת של תשעה חודשים לפחות מתוך תקופה רצופה של שנה.

(ב) (1) השר יקבע הוראות לעניין הזכות למגורים בדירה ציבורית שבה מתגוררים בני זוג, בעת פירוד, שיבטיחו ככל הניתן את טובת ילדי בני הזוג, תוך איזון ראוי בין טובתם לבין זכותו למגורים בדירה ציבורית של בן זוג עם מוגבלות, אם קיימת;

(2) תקנות לפי פסקה (1) יותקנו בהסכמת שר הרווחה והשירותים החברתיים ושר המשפטים, ובאישור ועדה משותפת של ועדת הפנים והגנת הסביבה והוועדה לקידום מעמד האישה של הכנסת.

(ג) הקביעה מי מבני הזוג זכאי למגורים בדירה ציבורית לא תקים לבן הזוג המפונה מהדירה זכות לפיצוי כלפי בן הזוג הזכאי למגורים כאמור, ואולם אין בהוראות סעיף קטן זה כדי לגרוע מזכותו של בן הזוג המפונה מהדירה לסיוע לפי כל דין.

(ד) זכות למגורים בדירה ציבורית אינה ניתנת להעברה או לוויתור כלפי בן זוג, לרבות בן זוג לשעבר, ואינה ניתנת לאיזון במסגרת איזון משאבים בין בני הזוג או לחלוקה.

שמירת זכויות עקב עזיבת דירה ציבורית בשל אלימות בן זוג

3ב. לא תיפגע זכות למגורים בדירה ציבורית עקב עזיבת הדירה בשל אחד מאלה:

(1) שהות במקלט לנשים מוכות כהגדרתו בחוק משפחות חד-הוריות, התשנ"ב-1992;

(2) אלימות מצד בן הזוג, ובלבד שניתנה החלטה שיפוטית המעידה על קיומה של אלימות כאמור או שניתן אישור על ידי מנהל המחלקה לשירותים חברתיים ברשות המקומית או העובד הסוציאלי המטפל במניעת אלימות במשפחה, המעיד שהדייר מטופל בשירותי הרווחה על רקע אלימות מצד בן הזוג, ויחולו לעניין אישור כאמור כללים לפי סעיף 6(6) לחוק הדיור הציבורי (זכויות רכישה), התשנ"ט-1998.

זכויות לפי החוק

4. הוראות חוק זה המקנות זכויות לשוכר או לדייר ממשיך, לא יחולו אם חוזה השכירות הופר הפרה יסודית, אלא אם כן תוקנה ההפרה בתוך זמן סביר לאחר שניתנה ארכה לכך.

התניה – לטובת השוכר

5. אין להתנות על הוראות חוק זה, אלא לטובת השוכר.

חישוב תקופות

6. לענין חישוב התקופות המנויות בהגדרות "דייר ממשיך" ו"זכאי" שבסעיף 1, וכן לענין התקופות המנויות בסעיף 3, יובאו בחשבון גם תקופות שקדמו למועד תחילתו של חוק זה.

מימון

7. אוצר המדינה יממן את הוצאותיה של חברה לדיור ציבורי לתיקון ליקויים בדירות ציבוריות כאמור בסעיף 2(1) ו-(4); המימון יהיה בהתאם להסדרים שהיו קיימים ערב תחילתו של חוק זה בין המדינה לבין כל חברה לדיור ציבורי, אלא אם כן הוסכם ביניהן אחרת.

ביצוע ותקנות

8. (א) השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו.

(ב) (1) השר יקבע מפרט לדירות ציבוריות טרם השכרתן בהשכרה ציבורית, ובלבד שמפרט כאמור יכלול חובה בדבר התקנת דוד שמש, בדירה ציבורית שבה ניתן להתקינו; העדר פרט בדירה אשר נכלל במפרט שקבע או פגם בפרט כאמור, אשר לצורך שימוש מקובל וסביר

בדירה יש לתקנו, ייחשב כליקוי לענין סעיף 2(1);

(2) השר יקבע מפרט לאחזקה שוטפת של דירות ציבוריות במשך תקופת השכרתן בהשכרה ציבורית, ובלבד שמפרט כאמור יכלול חובה בדבר התקנת דוד שמש, בהסכמת השוכר, בדירה ציבורית שבה ניתן להתקינו; העדר פרט בדירה אשר נכלל במפרט שקבע או פגם בפרט כאמור, אשר לצורך שימוש מקובל וסביר בדירה יש לתקנו, ייחשב כליקוי לענין סעיף 2(4).

(ב1) השר, בהסכמת שר האוצר, יקבע את סכומי ההשתתפות העצמית של שוכר דירה ציבורית במימון תיקון ליקויים בדירה הציבורית כאמור בסעיף 2(4), ובלבד שסכום ההשתתפות העצמית של שוכר במימון תיקון ליקויים בדוד שמש בדירתו לא יעלה על 10% מעלות התיקון.

(ב2) בחוק תקציב שנתי, כהגדרתו בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985, ייקבע תקציב שנתי בסכום של 5 מיליון שקלים חדשים למימון התקנת דודי שמש בהתאם להוראות סעיף זה.

(ב3) השר, באישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת, יקבע אמות מידה למתן קדימות בהתקנת דודי שמש בהתאם להוראות סעיף זה.

(ג) תקנות לפי חוק זה, למעט לפי סעיף 2(ה), טעונות אישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת.

חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי (הוראת שעה – חרבות ברזל) (דייר ממשיך מיוחד), תשפ"ד-2024

הגדרות ופרשנות

1. (א) בחוק זה –

"בן משפחה" – בן זוג, לרבות הידוע בציבור כבן זוג, ילד או הורה;

"דייר ממשיך מיוחד" – בן זוג של זכאי שנפטר לא יאוחר מתום תוקפה של ההכרזה על מצב מיוחד בעורף או של זכאי שעבר להתגורר במוסד סיעודי בתקופה כאמור, לרבות הידוע בציבור כבן זוגו, וכן ילדו, נכדו, הורהו או מי שהזכאי היה אפוטרופסו, ובלבד שמתקיימים לגביו כל אלה:

(1) הוא התגורר עם הזכאי בדירה הציבורית ערב פטירתו של הזכאי או ערב המועד שבו עבר הזכאי להתגורר במוסד הסיעודי, וממשיך להתגורר בה במועד הגשת הבקשה לפי הוראות סעיף 3;

(2) הוא בן משפחה של מי שנהרג כתוצאה מפעולות האיבה או מפעולות המלחמה, או שהוא בן משפחה של מי שנקבע לפי סעיף 3 לחוק התגמולים כי הוא חטוף או נעדר כתוצאה מפעולות האיבה או מפעולות המלחמה;

(3) הוא חסר דירה;

"ההכרזה על מצב מיוחד בעורף" – ההכרזה על מצב מיוחד בעורף כהגדרתו בחוק ההתגוננות האזרחית, התשי"א-1951, מיום כ"ב בתשרי התשפ"ד (7 באוקטובר 2023);

"חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי" – חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי, התשנ"ח-1998;

"חוק התגמולים" – חוק תגמולים לבני משפחה של חטופים ונעדרים בפעולת איבה, התשפ"ד-2023;

"חסר דירה" – כמשמעותו בכללים לפי סעיף 2(ב);

"פעולות האיבה או פעולות המלחמה" – פעולות האיבה או הפעולות הצבאיות המשמעותיות שאירעו בתקופה שמיום ההכרזה על מצב מיוחד בעורף עד תום תוקפה של ההכרזה האמורה;

"הפעולות הצבאיות המשמעותיות" – הפעולות הצבאיות המשמעותיות שעליהן החליטה ועדת השרים לענייני ביטחון לאומי לפי סעיף 40 לחוק-יסוד: הממשלה, והודיעה לגביהן לוועדת החוץ והביטחון של הכנסת ביום כ"ג בתשרי התשפ"ד (8 באוקטובר 2023).

(ב) לכל מונח בחוק זה תהיה המשמעות הנודעת לו בחוק זכויות הדייר בדיור הציבורי.

זכות שכירות בדיור הציבורי לדייר ממשיך מיוחד

2. (א) בלי לגרוע מהוראות חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי, משרד הבינוי והשיכון רשאי לאשר לדייר ממשיך מיוחד שהגיש בקשה לכך במהלך התקופה כאמור בסעיף 3, להמשיך להתגורר באותה דירה ציבורית שהוא מתגורר בה, כשוכר, בהתאם להוראות לפי חוק זכויות הדייר בדיור הציבורי (להלן – אישור דייר ממשיך מיוחד).

(ב) אישור דייר ממשיך מיוחד יינתן בהתחשב במצבו הסוציאלי, הכלכלי או הרפואי של המבקש, ולתקופה שלא תעלה על שש שנים, והכול בהתאם להוראות שייקבעו לעניין זה בכללים.

(ג) משרד הבינוי והשיכון רשאי לאשר לדייר ממשיך מיוחד להתגורר בדירה ציבורית אחרת ששטחה שונה מהדירה הציבורית שהוא מתגורר בה, בהתאם לכללים, ובלבד שלעניין אישור כאמור בתקופה של שלוש שנים מיום הגשת הבקשה – ניתנה לכך הסכמתו של הדייר הממשיך המיוחד.

(ד) דייר ממשיך מיוחד שניתן לו אישור לפי סעיף קטן (א), לא יראו אותו כזכאי לעניין סעיף 3 לחוק זכויות הדייר בדיור הציבורי.

(ה) כללים כאמור בסעיף קטן (א) יפורסמו באתר האינטרנט של משרד הבינוי והשיכון בתוך חודש מיום פרסומו של חוק זה.

המועד להגשת בקשה

3. (א) בקשה לפי סעיף 2 תוגש למשרד הבינוי והשיכון בתוך שישה חודשים מאחד מהמועדים שלהלן, לפי המאוחר:

(1) יום הפטירה של הזכאי או יום המעבר של הזכאי למוסד סיעודי כאמור בפסקה (1) להגדרה "דייר ממשיך מיוחד";

(2) היום שבו נהרג בן משפחתו של המבקש כאמור בפסקה (2) להגדרה "דייר ממשיך מיוחד" או שנקבע כי הוא חטוף או נעדר כאמור באותה פסקה;

(3) יום תחילתו של חוק זה.

(ב) משרד הבינוי והשיכון יודיע למבקש בתוך 45 ימים ממועד הגשת הבקשה, אם הוא עמד בכללים ועל הדרכים להשיג או לערער על ההחלטה בעניינו.

חוק פסיקת ריבית והצמדה, תשכ"א-1961

הגדרות

1. בחוק זה –

"רשות שיפוטית" – בית משפט, בית דין או רשות אחרת המוסמכת על פי דין לפסוק תשלום לבעל דין, או לקבוע סכום המשתלם לבעל דין, לרבות בורר וכן רשם ההוצאה לפועל כשהוא מוסמך על פי דין לפסוק או לקבוע סכום כסף;

"דמי פיגורים" – תשלום המתווסף לסכום כסף שיש לשלמו, בשל פיגור בתשלומו, בהתאם להוראות סעיפים 5 ו-5א;

"החלטה" – פסק דין, פסק דין חלקי וכל החלטה אחרת;

"יום הגשת התביעה" – לרבות היום שבו פנה בעל הדין לראשונה לרשות השיפוטית לפסוק בענין.

"מדד" – מדד המחירים לצרכן המתפרסם מדי פעם מטעם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה;

"הפרשי הצמדה" – עדכון של סכום, בדרך של הכפלתו במדד החדש וחילוקו במדד היסודי; לעניין הגדרה זו –

"המדד החדש" – המדד הידוע בעת העדכון;

"המדד היסודי" – המדד הידוע נכון למועד העדכון הקודם, ולעניין העדכון הראשון – המדד הידוע נכון למועד העדכון הראשון;

"מועד הפירעון" – המועד האחרון שנקבע לתשלום סכום כסף, ואם לא נקבע מועד כאמור – שלושים ימים מיום ההחלטה בדבר חובת תשלום הסכום האמור;

"סכום פסוק" – סכום כסף שרשות שיפוטית פסקה לבעל דין, למעט הוצאות ושכר טרחת עורך דין, ובלא תוספת ריבית או הפרשי הצמדה;

"קרן עדכנית" – כל אחד מאלה: סכום פסוק, הוצאות, שכר טרחת עורך דין או קרן מוצמדת, בניכוי סכום ששולם מהם, שצורפה להם ריבית שקלית או ריבית צמודה לפי סעיף 2 או 5(1), לפי העניין, אם צורפה, והכול נכון למועד מסוים;

"קרן מוצמדת" – סכום פסוק, הוצאות או שכר טרחת עורך דין, שנוספו להם הפרשי הצמדה;

"הפרשי הצמדה וריבית" – (נמחקה)

"ריבית צמודה" ו"ריבית שקלית" – תשלום המתווסף לסכום כסף שיש לשלמו, ששיעורו במונחים שנתיים נקבע לפי סעיף 5ג.

הסמכות לפסוק ריבית או הפרשי הצמדה

2. (א) רשות שיפוטית שפסקה לבעל דין סכום פסוק, הוצאות או שכר טרחת עורך דין, רשאית, לפי שיקול דעתה, לפסוק על הסכום הפסוק, על ההוצאות או על שכר טרחת עורך הדין, כולו או חלקו, ריבית שקלית או כל אחד מאלה, ובלבד שלעניין פסקאות (2) עד (4) שלהלן יש טעמים המצדיקים זאת בנסיבות העניין:

(1) הפרשי הצמדה;

(2) ריבית צמודה והפרשי הצמדה;

(3) שיעור ריבית במונחים שנתיים, נמוך או גבוה יותר מהשיעור שנקבע לפי סעיף 5ג; קבעה הרשות השיפוטית ריבית כאמור, יראו אותה כריבית שקלית לעניין הוראות חוק זה, אלא אם כן קבעה הרשות השיפוטית אחרת;

(4) הצמדה למדד אחר או למחיר אחר.

(ב) תקופת הריבית או הפרשי ההצמדה שנפסקו לפי סעיף קטן (א) תהיה מיום הגשת התביעה ועד מועד הפירעון, לעניין הסכום הפסוק, ומיום מתן ההחלטה ועד מועד הפירעון, לעניין הוצאות ושכר טרחת עורך דין; ואולם, הרשות השיפוטית רשאית לקבוע מועד אחר שממנו תחל התקופה כאמור, שלא יקדם ליום היווצרות עילת התביעה או למועד ההוצאה או תשלום שכר טרחת עורך הדין, לפי העניין.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (ב), הרשות השיפוטית רשאית לקבוע כי תקופת הריבית או הפרשי ההצמדה שנפסקו לפי סעיף קטן (א) תהיה עד למועד התשלום בפועל, ובלבד שהתקיימו טעמים מיוחדים המצדיקים זאת.

(ד) פסקה רשות שיפוטית ריבית בלבד או ריבית והצמדה, אך לא נקבה באחד מסוגי הריבית האמורים בסעיף קטן (א), יראו כאילו פסקה ריבית שקלית בלבד.

3. (בוטל)

3א. (בוטל)

4. (בוטל)

חישוב ריבית שקלית או ריבית צמודה לכל יום ומועד צירופן לקרן העדכנית

4א. (א) ריבית שקלית או ריבית צמודה לפי סעיף 2 או 5(1), לפי העניין, תתווסף לקרן העדכנית מדי יום ותהיה, לכל יום, בסכום המתקבל מהכפלה של הקרן העדכנית באותו מועד בשיעור הריבית היומי (בסעיף זה – ריבית יומית); לעניין זה, "שיעור הריבית היומי" – השיעור במונחים שנתיים של הריבית השקלית או הריבית הצמודה, לפי העניין, כפי שנקבע לפי סעיף 2(א)(3) או 5ג, נכון למועד שלגביו מחושבת הריבית, כשהוא מחולק ב-365.

(ב) סך הריביות היומיות שהתווספו לפי סעיף קטן (א), יצורף לקרן העדכנית בכל אחד מאלה:

(1) אחת ל-12 חודשים, החל מהמועד שבו החלו להתווסף לפי סעיף 2 או 5(1), לפי העניין;

(2) במועד הפירעון, אף אם טרם חלפו 12 חודשים ממועד הצירוף הקודם.

(ג) לסך הריביות היומיות של ריבית צמודה שטרם צורפו לקרן העדכנית לפי סעיף קטן (ב), יתווספו הפרשי הצמדה מיום התווספות הריבית לחוב.

התווספות ריבית שקלית ודמי פיגורים בעד תקופת הפיגור בתשלום

5. לקרן עדכנית יתווספו, בעד התקופה שממועד הפירעון עד מועד התשלום בפועל (בחוק זה – תקופת הפיגור בתשלום), אלה:

(1) ריבית שקלית, למעט אם הרשות השיפוטית קבעה אחרת לפי סעיף 2(ג);

(2) דמי פיגורים, למעט אם הרשות השיפוטית קבעה שלא יתווספו לפי סעיף 5א(ג).

דמי פיגורים

5א. (א) דמי פיגורים יתווספו מדי שלושה חודשים החל מתום שלושה חודשים ממועד הפירעון, ובמהלך כל תקופת הפיגור בתשלום; בעד תקופה של פחות משלושה חודשים כאמור לא יתווספו דמי פיגורים.

(ב) דמי פיגורים יהיו בסכום המתקבל מהכפלה של הקרן העדכנית נכון למועד האחרון שבו צורפה לה ריבית לפי סעיף 4א(ב), בשיעור הרבעוני של דמי הפיגורים; לעניין זה, "השיעור הרבעוני של דמי הפיגורים" – השיעור במונחים שנתיים של דמי הפיגורים, כפי שנקבע לפי סעיף 5ג, נכון למועד שבו הם מחושבים, כשהוא מחולק בארבע.

(ג) על אף האמור בסעיף 5 או בסעיף קטן (ב), לפי העניין, הרשות השיפוטית רשאית לקבוע במועד מתן ההחלטה, כי לא יתווספו דמי פיגורים או כי השיעור במונחים שנתיים של דמי הפיגורים יהיה נמוך יותר מהשיעור שנקבע לפי סעיף 5ג, ובלבד שהתקיימו טעמים מיוחדים המצדיקים זאת.

(ד) דמי פיגורים לא יצורפו לקרן העדכנית.

חישוב בשקלים חדשים של סכום פסוק במטבע חוץ

5ב. (א) סכום פסוק, הוצאות או שכר טרחת עורך דין שנפסקו במטבע חוץ, יחושב סכומם לעניין חוק זה בשקלים חדשים לפי השער היציג במועד שבו החלה להתווסף הריבית לפי סעיף 2, ואם לא מתווספת ריבית – במועד הפירעון, והכול אלא אם כן קבעה הרשות השיפוטית אחרת.

(ב) בסעיף זה, "שער יציג" למועד כלשהו – השער של מטבע חוץ בשקלים חדשים שפרסם בנק ישראל, הידוע באותו מועד, לגבי מטבע כאמור שבנק ישראל מפרסם לגביו שער כאמור.

סמכות לקבוע את השיעורים במונחים שנתיים של הריבית השקלית, הריבית הצמודה ודמי פיגורים, ואופן חישובם

5ג. (א) שר האוצר, לאחר התייעצות עם שר המשפטים ועם נגיד בנק ישראל ובאישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע בתקנות את השיעורים במונחים שנתיים, את דרך חישובם ואת אופן פרסומם מדי רבעון של כל אלה:

(1) ריבית שקלית;

(2) ריבית צמודה;

(3) דמי פיגורים.

(ב) השיעורים של הריבית השקלית והריבית הצמודה ייקבעו בהתחשב בעלויות גיוס ההון הנהוגות בקשר לעניינים הנוגעים לחוק זה, והשיעורים של דמי הפיגורים ייקבעו כך שהתמריץ לתשלום החוב יגבר בהתחשב בסביבת הריבית במשק.

(ג) נפסקה ריבית צמודה או ריבית שקלית בשיעור שנקבע לפי סעיף קטן (א), ולאחר מכן שונה שיעור זה, יחול כל שיעור חדש, מיום השינוי, על הסכום שטרם שולם.

סייגים

6. (א) אין לפסוק ריבית לפי חוק זה אם נקבעה בהסכם בין בעלי הדין או בחיקוק הוראה בדבר תשלום ריבית בשל פיגור בתשלום.

(ב) אין לפסוק הפרשי הצמדה או ריבית צמודה והפרשי הצמדה לפי חוק זה –

(1) אם קיים בין בעלי הדין הסכם על הצמדה;

(2) אם קיים בין בעלי הדין הסכם על ריבית פיגורים וההסכם נכרת אחרי יום ה' בכסלו תשל"ד (30 בנובמבר 1973);

(3) אם נקבעה בחיקוק אחת מאלה:

(א) הוראה בדבר תשלום הפרשי הצמדה או סעד אחר, למעט ריבית, מחמת פיגור בתשלום;

(ב) הוראה בדבר שלילת תשלום הפרשי הצמדה, בין שלילה מלאה ובין שלילה חלקית מבחינת השיעור או התקופה.

(ג) לא יתווספו דמי פיגורים לפי חוק זה אם נקבעה בהסכם בין בעלי הדין או בחיקוק הוראה בדבר תשלום דמי פיגורים או תשלום אחר בשל פיגור בתשלום.

7. (בוטל)

פיצויים במשפט פלילי

8. הוראות חוק זה יחולו גם על פסיקת פיצויים לפי סעיף 77 לחוק העונשין, התשל"ז-1977, סעיף 35 לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, סעיף 11 לפקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969, סעיף 26(8) לחוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול), התשל"א-1971, סעיף 38 לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), התשנ"ו-1996, וסעיף 39ד לחוק הפיקוח על מצרכים ושירותים, תשי"ח-1957, ולענין תקופת הריבית רואים את יום הגשת כתב האישום כיום הגשת התביעה.

פטור מחיוב בתשלום ריבית

9. בעל דין ששילם ליריבו את הסכום שהוא עשוי להתחייב בו, כולו או מקצתו, בכפוף להחלטת הרשות השיפוטית, לא תוטל על הסכום ששולם כאמור ריבית לפי חוק זה לתקופה שאחר התשלום; הוא הדין כשהציע סכום זה ליריב והלה סירב לקבלו.

שמירת זכויות

10. תשלום או הצעת תשלום כאמור בסעיף 9, וכן קבלת תשלום כאמור, לא יפגעו בזכויותיהם וטענותיהם של בעלי הדין במהלך הדין.

תחולה על המדינה

11. חוק זה יחול על המדינה.

12. (בוטל)

ביטולים

13. סעיף 112 לחוק הפרוצידורה האזרחית העותמני מיום 2 רג"ב 1296 (21 ביוני 1879) – בטל; סעיף 106 לאותו חוק לא יחול לגבי פסיקת ריבית לפי חוק זה.

פרק טז

טוענים רבניים ועורכי דין

הודעה על הסמכה 804
כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986 806
כללי לשכת עורכי הדין (העסקת טוען), תשע"ו-2016 816

הודעה על הסמכה[28]

לפי סעיף 15(ב)(6) לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א–1971

בתוקף סמכותי לפי סעיף 15(ב)(6) לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א–1971, אני מסמיך את נושאי התפקידים שלהלן, להיות כל אחד מהם מוסמך להזהיר על פני תצהיר לענין הסעיף האמור לצורך מילוי תפקידו בלבד:

עורך פטנטים

טוען רבני, כמשמעותו בתקנות הרבנים, תשכ"ח–1967

מנהל בית-סוהר

מפקד בית מעצר

רשות רושמת, כמשמעותה בפקודת הנישואין והגירושין (רישום).

כל ההודעות על הסמכה לענין אישור אזהרה על פני תצהיר שפורסמו לפני פרסומה של הודעה זו — בטלות.

תחילתה של הודעה זו 30 יום מיום פרסומה.

י"ג באב תשל"ט (6 באוגוסט 1979)

שמואל תמיר
שר המשפטים

הסמכה[29]

לפי פקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971

בתוקף סמכותי לפי סעיף 15(ב)(6) לפקודת הראיות [נוסח חדש], התשל"א-1971[30], אני מסמיך את המזכירים הראשיים בבתי הדין הרבניים, להזהיר על פני תצהיר שהגשתו נדרשת בתיק בית דין רבני או לשם הליך במסגרתו, לענין הסעיף האמור.

תחילתה של הסמכה זו 30 יום מיום פרסומה.

---

[28] י"פ תשל"ט מס' 2561 מיום 1.8.1979, עמ' 2084.

[29] י"פ 5552, עמ' 854.

[30] דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

ט"ו בכסלו התשס"ה (28 בנובמבר 2004)
(חמ 3-220)

יוסף (טומי) לפיד
שר המשפטים

כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986

בתוקף סמכותה לפי סעיף 109 לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961 (להלן – החוק), מתקינה המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין כללים אלה:

פרק א': פרשנות

הגדרות

1. בכללים אלה –

"בית משפט" – בית משפט, בית דין וכל ערכאה שיפוטית או מעין שיפוטית שהוקמה על פי דין;

"שופט" – בעל תפקיד שיפוטי בבית משפט, בבית דין או בכל ערכאה שיפוטית או מעין שיפוטית, שהוקמה על פי דין;

"ועד מחוזי" – הועד המחוזי של הלשכה שמקום עבודתו של חבר הלשכה הוא בתחום פעולתו.

פרק ב': הוראת יסוד

חובת עורך דין

2. עורך דין ייצג את לקוחו בנאמנות, במסירות, ללא מורא, תוך שמירה על הגינות, על כבוד המקצוע ועל יחס כבוד לבית המשפט.

פרק ג': משרד עורך הדין

מקום לקבלת לקוח

3. (א) עורך דין יקבל את לקוחו במשרדו.

(ב) עורך דין רשאי לפגוש את לקוחו במקום אחר זולת משרדו, ובלבד שיעשה כן בתנאים ההולמים את כבוד המקצוע.

(ג) עורך דין המשמש יועץ קבוע ללקוח, רשאי לסטות מן האמור בסעיף קטן (א) לשם מתן שירות יעיל לאותו לקוח, בנסיבות ההולמות את כבוד המקצוע.

ייחוד המשרד

4. (א) משרדו של עורך דין, לרבות חדר ההמתנה וחדר המזכירות וכל חלק אחר ממנו, לא ישמש כל מטרה זולת עבודתו המקצועית של עורך הדין.

(ב) אין בהוראות סעיף קטן (א) כדי לאסור על עורך הדין –

(1) להרשות שמשרדו ישמש משרד רשום של תאגיד שהוא יועצו המשפטי;

(2) לייחד חלק מדירת מגוריו למשרדו;

(3) לפעול במשרדו בענייני ציבור.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו על עורך דין שביום י"ב בטבת התשכ"ו (4 בינואר 1966) חדרי ההמתנה שלו היו משותפים לו ולאדם אחר, והוא הודיע על כך לועד המרכזי עד יום י"ג בשבט התשכ"ו (3 בפברואר 1966).

סניפים

5. (א) עורך דין לא יקיים יותר ממשרד אחד, אלא אם כן בכל משרד נמצא עורך דין שמקום עבודתו הקבוע הוא באותו משרד.

(ב) הועד המרכזי בהתייעצות עם הועד המחוזי שבתחום סמכותו נמצא משרדו של עורך הדין, רשאי להתיר מטעמים מיוחדים חריגה מהוראת סעיף קטן (א), בתנאים ולתקופה שימצא לנכון.

פרק ד':

פרק ה': עורך הדין והלקוח

שכר טרחה רק בכסף

9. (א) לא יקבל עורך דין שכר טרחה בעד עבודתו המקצועית אלא בכסף.

(ב) אין מניעה, כאשר הדין מאפשר זאת, כי שכר הטרחה יחושב כאחוז מנושא הענין.

(ג) על אף האמור בסעיף קטן (א), עורך דין המטפל בעבור לקוח בעניין ממוני יהיה רשאי לקבל את שכר טרחתו, כולו או חלקו, על ידי קבלת זכויות שותף, אם הוסכם על כך בכתב בינו לבין הלקוח; בסעיף קטן זה –

"זכויות שותף" – כל שיתוף בזכויות המוכר בדין, לרבות שיתוף באמצעות מניה, כתב אופציה או ניר ערך אחר המקנה לבעליו זכויות ביחס לתאגיד;

"עניין ממוני" – כל עניין אזרחי הקשור למסחר ולעסקים, כגון פעילותו העסקית של אדם, הקניית זכות קניין, הקניית זכות חוזית או זכות ביחס לתאגיד, לרבות הגנה משפטית על זכויות כאמור והבטחת קיומן ומימושן.

איסור על מתן ערבות

10. לא יערוב עורך דין ערבות אישית בענין הנמצא בטיפולו, גם אם אין במתן הערבות טובת הנאה חמרית; ואולם אין בהוראה זו כדי

לאסור על עורך דין לקבל אחריות אישית להוצאות עדים או להוצאות משפט אחרות.

איסור על רכישת טובת הנאה

11. לא ירכוש לו עורך דין טובת הנאה חמרית, פרט לשכר טרחתו, בענין שהוא משמש בו נאמן, מפרק, מנהל עזבון או כונס נכסים.

11א. (בוטל)

איסור מתן שירותים משפטיים במקרים מיוחדים

11ב. (א) עורך דין לא ייתן שירות משפטי ללקוח, שהפנה אליו גוף – שאינו עורך דין, שותפות של עורכי דין או חברת עורכי דין – הפועל למטרת רווח ולמטרה זו מפרסם ברבים מתן שירותים משפטיים.

(ב) עורך דין המועסק על ידי מי שאינו עורך דין, שותפות של עורכי דין או חברת עורכי דין (להלן – המעסיק), לא ייתן שירות משפטי למי שאינו מעסיקו אם המעסיק פועל למטרת רווח וגובה תמורה בעד אותו שירות משפטי.

(ג) הועד המרכזי, בהתייעצות עם ועד מחוז, רשאי להתיר, מטעמים מיוחדים שבטובת הציבור, חריגה מהוראות אלה, בתנאים ולתקופה שיקבע.

רשות שלא לקבל ענין לטיפול

12. עורך דין רשאי, לפי שיקול דעתו, שלא לקבל ענין לטיפולו; החליט עורך דין שלא לקבל ענין לטיפולו, יודיע על כך לפונה תוך זמן סביר.

הפסקת טיפול

13. (א) קיבל עורך דין ענין לטיפולו, אינו רשאי להפסיק את הטיפול בו אלא אם כן נתגלעו חילוקי דעות בינו ובין לקוחו בנוגע לאופן הטיפול, או שנוצרה מניעה מבחינה חוקית או מבחינת האתיקה המקצועית, או בשל אי תשלום שכר טרחה והוצאות, או מחמת סיבה אחרת המצדיקה את הפסקת הטיפול.

(ב) החליט עורך דין להפסיק טיפול בענין לפני סיומו, יתן, ללא דיחוי, הודעה על כך ללקוחו, וחובה עליו, במידת האפשר, להפסיק את הטיפול באופן שלא יפגע בעניניו של לקוחו.

(ג) היה ענין תלוי ועומד לפני בית המשפט, לא יפסיק עורך דין לייצג את לקוחו אלא בכפוף להוראות כל חיקוק.

ניגוד אינטרסים

14. (א) לא ייצג עורך דין לקוח, לא יקבל על עצמו לייצגו ולא ימשיך בייצוגו, אם קיים חשש שלא יוכל למלא את חובתו המקצועית כלפיו, בשל עניין אישי שלו, או בשל

התחייבות או חובת נאמנות שיש לו כלפי אחר או בשל עומס עבודה או בשל סיבה דומה אחרת.

(ב) לא ייצג עורך דין צדדים בעלי אינטרסים מנוגדים באותו ענין.

(ג) בענין שצד בו לקוח קבוע של עורך הדין לא ייצג עורך דין צד אחר, גם אם באותו ענין אין עורך הדין מייצג את הלקוח הקבוע; לענין הוראה זו, "לקוח קבוע" – לקוח שעורך הדין נותן לו שירותים דרך קבע.

(ד) הוראות סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) לא יחולו על עריכת הסכם ועל טיפול בענין שהצדדים הסכימו, בכתב, כי ייעשה בידי אותו עורך דין.

(ה) עורך דין ולקוחו רשאים להסכים, בכתב, לתחום את השירות המקצועי אשר יתן עורך הדין ללקוח, כדי למנוע התנגשות עם ייצוג לקוח אחר או עם ענין או עם חובה אחרת של עורך הדין, בתנאי שצמצום השירות הינו סביר בנסיבות הענין ואינו פוגע בחובת הנאמנות של עורך הדין ללקוחותיו.

טיעון נגד כשרות הסכם

15. עורך דין שערך מסמך או השתתף בעריכתו, או שטיפל בעסקה או שהשתתף בטיפול בה, לא יטען לאחר מכן נגד כשרות המסמך או העסקה, ולא ייצג אדם שעניינו מחייב, באופן סביר, טענה כאמור.

איסור על טיפול נגד לקוח

16. (א) עורך דין לא יטפל נגד לקוח –

(1) בענין או בקשר לענין שטיפל בו למען אותו לקוח;

(2) בענין אליו יש זיקה של ממש למידע שקיבל עורך הדין מאותו לקוח או מטעמו.

(ב) הועד המחוזי, או מי שהוא הסמיכו לכך, רשאי להחליט, לפי פניית עורך דין, כי מתן חוות דעת או קיום התייעצות גרידא, או פעולה במקרה פלוני, לא היה בהם משום טיפול בענין למען לקוח, או כי מידע מסויים אין לו זיקה של ממש לענין, או כי אין במידע שהתקבל כדי למנוע מעורך הדין לטפל בענין, ובלבד שהחלטה כאמור תינתן לפני שעורך הדין יקבל על עצמו את הטיפול בענין האמור.

עורך דין שדן בענין כשופט

17. לא ייצג עורך דין אדם בענין שדן בו כשופט או כבורר.

העברת ענין לעורך דין אחר

18. על אף הוראה כללית שביפוי כוח המרשה להעביר את הטיפול לעורך דין אחר, לא יעביר עורך דין את יפוי הכוח לעורך דין אחר, אלא אם כן נתן לכך הלקוח הסכמה נפרדת ומפורשת בכתב, אולם רשאי עורך דין, על פי הוראה כללית כאמור, לאצול מסמכויותיו לעורך דין אחר או להיעזר בו בפעולותיו.

פרק ו': חובת הסודיות

שמירת סודיות

19. עורך דין ישמור בסוד כל דבר שיובא לידיעתו בידי לקוח או מטעמו, תוך כדי מילוי תפקידיו, זולת אם הסכים הלקוח במפורש אחרת; הוראה זו אינה חלה על גילוי בהליך משפטי, חקירה או חיפוש שאינו חסוי על פי סעיף 90 לחוק.

שמירת סודיות בידי העובדים

20. עורך דין יעמיד את העובדים בשירותו על חובתם לשמור על סודיות הענינים המגיעים לידיעתם במהלך עבודתם.

אי שימוש בידיעה מהלקוח

21. לא ישתמש עורך דין בידיעה שהגיעה אליו מאת לקוחו במילוי תפקידו, ואשר עורך הדין לא יכול היה לקבלה בדרך אחרת, במאמץ סביר.

פרק ז': איסור על הקלטה

הקלטת הזולת

22. (א) לא יקליט עורך דין שיחה עם לקוחו או עם עורך דין אחר, אלא בידיעתם.

(ב) עורך דין המקליט דיון בבית המשפט יודיע על כך לבית המשפט.

(ג) לא יעשה עורך דין שימוש בהקלטה שנעשתה תוך הפרת סעיף זה.

פרק ח': עורך הדין והצד שכנגד

יחס כלפי הצד שכנגד

23. עורך דין ינהג בצד שכנגד בדרך ארץ.

24. עורך דין לא ינקוט באיומים בפנותו לצד שכנגד, אך רשאי הוא –

(1) לפרט אמצעים אשר מרשו ינקוט למימוש זכויותיו;

(2) להפנות את תשומת לבו של הצד שכנגד להוראות כל דין.

מגע עם אדם מיוצג

25. (א) עורך דין היודע כי הצד שכנגד מיוצג בענין פלוני בידי עורך דין –

(1) לא יפנה אל הצד שכנגד אלא באמצעות עורך הדין המייצגו באותו ענין;

(2) לא ייפגש עם הצד שכנגד לצורך דיון באותו ענין אלא בנוכחות עורך דינו.

(ב) עורך דין רשאי שלא לנהוג בהתאם לאמור בסעיף קטן (א) –

(1) בהסכמתו של עורך הדין של הצד שכנגד;

(2) כאשר קיימת חובה, על פי דין, למסור דבר לצד שכנגד, בתנאי שעורך הדין ימסור העתק לעורך הדין של הצד שכנגד.

פרק ט': עורך הדין וחברו למקצוע

יחסי חברים

26. בכל ענין מקצועי יגלה עורך דין יחס חברי כלפי חברו למקצוע ולא ימנע ממנו כל הקלה שאין בה כדי לפגוע בענינו של לקוח, ובכלל זה יסכים לבקשה לשינוי מועד כאשר חברו נקרא לשירות מילואים פעיל, מצוי בחופשת לידה או בחופשה הנובעת משמירת הריון, חלה או שרוי באבל; לענין סעיף זה,

"פגיעה בענינו של לקוח" – פגיעה משמעותית שיש בה כדי לגרום ללקוח נזק של ממש;

"חופשת לידה" –

לגבי עורכת דין – חופשת לידה לפי סעיף 6 לחוק עבודת נשים, התשי"ד-1954 (להלן – חוק עבודת נשים), חופשת אימוץ או חופשה להורה מיועד, לפי הענין, כמשמעותן בחוק עבודת נשים; ואם היא עורכת דין עצמאית – תקופה שבה היתה זכאית לחופשה כאמור אם היתה עובדת שכירה; לגבי עורך דין – חופשת לידה לפי סעיף 6(ח) לחוק עבודת נשים, חופשת אימוץ או חופשה להורה מיועד, לפי הענין, כמשמעותן בחוק עבודת נשים; ואם הוא עורך דין עצמאי – תקופה שבה הוא זכאי לדמי לידה לפי סעיף 49 לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1995 (להלן – חוק הביטוח הלאומי);

"שמירת הריון" – כהגדרתה בסעיף 58 לחוק הביטוח הלאומי.

קבלת עניין שבטיפולו של אחר

27. עורך דין שקיבל עניין לטיפולו וידוע לו כי אותו עניין מטופל על ידי עורך דין אחר, ימסור לעורך הדין האחר, בלא דיחוי, הודעה ולפיה העניין הועבר לטיפולו ויוודא את מסירת ההודעה.

28. (נמחק)

29. (בוטל)

שיתוף עורך דין בשכר טרחה

30. עורך דין המעביר ענין לטיפולו המקצועי של חברו, לא יהיה זכאי לחלק בשכר הטרחה אלא אם כן הוסכם במפורש אחרת, ובלבד שאם נבצר מעורך הדין המעביר לטפל בענין בשל הוראות סעיף 14, אסור לו לקבל תשלום כלשהו מעורך הדין המקבל את הענין לטיפולו.

מחלוקת עם עורך דין

31. בטרם יפתח עורך דין בשם לקוחו בהליך משפטי נגד עורך דין אחר, יפנה אל אותו עורך דין בכתב, ואם קיימת אפשרות – אף בעל פה, כדי לנסות וליישב את הסכסוך בדרכי שלום, ובלבד שפניה כאמור לא תגרום נזק ללקוח.

פרק י': עורך הדין ובית המשפט

כבוד לבית המשפט

32. (א) עורך דין ישמור, בעמידתו לפני בית המשפט, על יחס כבוד לבית המשפט, תוך הגנה על זכויות לקוחו בהגינות, במסירות ותוך שמירה על כבוד המקצוע.

(ב) עורך דין יופיע בבית המשפט הופעה מכובדת ובמדי משפט הולמים, כפי שנקבעו בדין.

כבוד הצד שכנגד

33. עורך דין יטען טענותיו לפני בית המשפט, בין בעל פה ובין בכתב, בדרך ארץ, תוך שמירה על כבוד הצד שכנגד ועל כבוד כל אדם אחר הקשור בהליך השיפוטי.

איסור הטעיה

34. (א) לא יעלה עורך דין, בין בעל פה ובין בכתב, טענה עובדתית או משפטית ביודעו שאינה נכונה.

(ב) האמור בסעיף קטן (א) אין בו כדי למנוע הכחשה בכתב טענות בהליך אזרחי, או כפירה בעובדה בהליך פלילי.

תשלום לעד

35. לא ישלם עורך דין, לא יציע לשלם ולא יתן יד לביצוע כל תשלום או תמורה אחרת לעד תמורת עדותו, אם תשלום זה מותנה בתוצאות המשפט.

עורך דין כעד

36. (א) לא ייצג עורך דין אדם בהליכים משפטיים, לרבות ערעור, אם הוא עומד להעיד מטעם אותו אדם באחד משלבי ההליכים האמורים; נקרא עורך הדין להעיד מטעמו של אדם אחרי שהחל לייצגו – יחדל מן הייצוג.

(ב) הוראות סעיף קטן (א) לא יחולו על מסירת עדות כשעורך דין נקרא להעיד בידי בעל דין יריב, או בענין שהוא טכני או ברשות בית המשפט או ברשות הועד המחוזי.

מגע עם עדים

37. (א) עורך דין רשאי לבוא בדברים עם אדם העשוי להעיד מטעם לקוחו.

(ב) לא יבוא עורך דין בדברים עם אדם העומד, לפי ידיעתו, להעיד במשפט מטעם הצד שכנגד, בענין הקשור לעדותו, אלא בהסכמת הצד שכנגד, ואם הוא מיוצג – בהסכמת בא כוחו.

(ג) הוראות סעיף קטן (ב) לא יחולו כאשר עומד עורך הדין להזמין לעדות מטעם לקוחו (להלן – הלקוח), אדם שהוזמן להעיד מטעם צד אחר, אם נתקיים בו אחד מאלה:

(1) העד הוא הלקוח, ואם הלקוח הוא תאגיד – יושב ראש הדירקטוריון, יושב ראש ההנהלה או המנהל הכללי מטעמו;

(2) בית המשפט או הועד המחוזי או מי שהועד המחוזי הסמיכו לכך, נתן היתר, ורשאי המתיר לקבוע תנאים בהיתר;

(3) במשפט אזרחי – העד פעל מטעמו של הלקוח בענין נושא המשפט.

חקירה נגדית בהגינות

38. לא ישאל עורך דין, בחקירה נגדית, שאלות הנוגעות למהימנותו של עד, במטרה להטיל דופי באופיו, ואשר אין להן, מבחינה אחרת, נגיעה לענין הנדון, אלא אם כן יש לחוקר יסוד סביר להאמין שהמשתמע מהשאלה הוא אמת או שיש לו בסיס נאות.

פרק י"א: כספים

ניהול חשבון פקדון

39. עורך דין ינהל חשבון בנק נפרד לכספים שהופקדו בידיו בנאמנות.

העברת כספים ללקוח

40. (א) עורך דין חייב להודיע ללקוחו ולהעביר כל סכום כסף שקיבל עבורו, תוך זמן סביר מעת קבלתו.

(ב) עיכב עורך דין, על פי דין, סכומי כסף שקיבל עבור לקוחו, או ניכה, על פי הסכם, כספים מתוכם, יודיע על כך ללקוח תוך זמן סביר.

השקעת פקדון

41. (א) עורך דין המקבל כספים בנאמנות, יודיע על כך ללקוחו מיד ויבקש, בסמוך למועד קבלתם, ממי שעבורו הוא מחזיק את הכספים בנאמנות, הוראות מפורטות המתייחסות למסירת הכספים ולהשקעתם.

(ב) קיבל עורך דין כספים בנאמנות ולא נתקבלו, תוך זמן סביר, הוראות בקשר להשקעתם, ישקיע את הכספים באחת מדרכים אלה:

(1) בהתאם לסעיף 6 לחוק הנאמנות, התשל"ט-1979;

(2) בהתאם לסעיף 50 לתוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, התשכ"ב-1962;

(3) בדרך אחרת שיש בה סיכוי סביר לשמירת ערך הכספים, לפי הנסיבות הידועות באותה העת.

דין וחשבון כספי

42. (א) עורך דין ימציא ללקוח דין וחשבון על מצב חשבונו של הלקוח –

(1) לפי דרישת הלקוח – תוך זמן סביר לאחר הדרישה, ובלבד שהוגשה לא יאוחר משלוש שנים מיום סיום הטיפול;

(2) תוך זמן סביר לאחר סיום הטיפול.

(ב) עורך דין שנדרש בידי לקוחו להמציא לו העתק מקבלות על הוצאות שהוציא או ממסמכים הנוגעים לכספים המוחזקים כפקדון, ימציאם ללקוח תוך זמן סביר; הוראה זו לא תחול כאשר דרישת הלקוח להמציא לו את המסמכים באה אחרי שעבר זמן סביר או שהמסמכים אינם עוד בידי עורך הדין.

איסור על הלוואות

43. לא יתן עורך דין הלוואה או טובת הנאה אחרת כדי לקבל עבודה.

תשלום בעד הוצאות הלקוח

44. לא ילווה עורך דין כספים ללקוח כדי לשלם הוצאות הכרוכות במתן שירות מקצועי ללקוח; ואולם אין בהוראה זו כדי למנוע מעורך דין לשלם עבור הלקוח את ההוצאות האמורות, או להתחייב לשלמן, ובלבד שעורך הדין ינקוט אמצעים לגביית הכספים מאת הלקוח, תוך זמן סביר לאחר ששילם את ההוצאות.

פרק י"ב: הימנעות מסיוע להלבנת הון או מימון טרור

הגדרות לפרק י"ב

44א. בפרק זה –

"החוק" – חוק איסור הלבנת הון, התש"ס-2000;

"הצו" – צו איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, ניהול רישומים של נותן שירות עסקי למניעת הלבנת הון ומימון טרור), התשע"ה-2014;

"מוסד פיננסי" – תאגיד בנקאי כהגדרתו בחוק או אחד הגופים המפורטים בפרטים 1 עד 4 ו-6 לתוספת השלישית לחוק;

"פעולה מחייבת" – כל אחת מאלה:

(1) קנייה ומכירה של נכסי דלא-ניידי או של עסקים;

(2) ניהול נכסי הלקוח, ובכלל זה ניהול כספים, ניירות ערך או נכסים אחרים, לרבות ניהול חשבונות של לקוח במוסד פיננסי;

(3) גיוס כספים לצורך הקמה או ניהול של תאגידים;

(4) הקמה או ניהול של נאמנות;

(5) הקמה או ניהול של תאגידים.

אי-ביצוע עסקה ברמת סיכון גבוהה

44ב. לא יבצע עורך דין פעולה מחייבת שהתבקשה בשביל לקוח אם הוא מעריך, לפי סעיף 2(ג) לצו, שרמת הסיכון להלבנת הון או מימון טרור גבוהה.

ביטול

45. כללי לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), התשכ"ו-1966 – בטלים.

תחילה

46. תחילתן של כללים אלה שלושה חדשים מיום פרסומם.

כללי לשכת עורכי הדין (העסקת טוען), תשע"ו-2016

בתוקף סמכותה לפי סעיף 109(4) לחוק לשכת עורכי הדין, התשכ"א-1961, ובאישור שרת המשפטים, מתקינה המועצה הארצית של לשכת עורכי הדין כללים אלה:

הגדרה

1. בכללים אלה, "טוען" – טוען רבני לפי תקנות הטוענים הרבניים, התשס"א-2001, או טוען שרעי לפי תקנות הטוענים השרעיים, התשכ"ג-1963.

העסקת טוען שאינו עורך דין

2. (א) עורך דין רשאי להעסיק במשרדו טוען שאינו עורך דין ואולם ייצוג על ידי טוען המועסק במשרד עורכי דין טעון ייפוי כוח נפרד החתום ביד הלקוח.

(ב) לא יעביר עורך דין לטוען ייפוי כוח החתום בידי הלקוח.

ייחוד משרד

3. לא ישתף עורך דין בשימוש משרדו טוען שאינו עובדו.

ביטול

4. כללי לשכת עורכי הדין (העסקת טוען רבני), התש"ל-1970 – בטלים.

פרק יז

שירות ביטחון

חוק שירות בטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986 [סעיפים 39–41] 818

תקנות שירות בטחון (פטור נשים משירות בטחון מטעמים שבהכרה דתית), תשל"ח-1978 819

תקנות שירות בטחון (פטור נשים משירות בטחון מטעמים שבמצפון או שבהווי משפחתי דתי), תשל"ח-1978 821

סדר החיקוקים וההנחיות לפי שמותיהם 825

חוק שירות בטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986

[סעיפים 39–41]

פרק ה': הוראות כלליות

פטור משירות על פי דין [30]

(תיקון מס' 3)

39. (א) אם לילד ואשה הרה יהיו פטורות מחובת שירות בטחון משהודיעו על כך; אופן ההודעה והראיות שיצורפו אליה ייקבעו בתקנות.

(ב) אשה נשואה פטורה מחובת שירות סדיר.

(ג) יוצא-צבא, אשה, שהוכיחה באופן שנקבע בתקנות לרשות שנקבעה על פיהן, כי טעמים שבמצפון או טעמים שבהווי משפחתי דתי מונעים אותה מלשרת בשירות בטחון, פטורה מחובת אותו שירות.

(ד) יוצא-צבא, אשה, הרואה עצמה נפגעת על ידי החלטה של רשות כאמור בסעיף קטן (ג) רשאית, בתנאים ובדרך שייקבעו בתקנות, לערור עליה לפני ועדת ערר שימנה שר הבטחון.

(ה) ועדת הערר לא תהא קשורה בסדרי דין ובדיני הראיות אלא תפעל בדרך שתראה מועילה ביותר לבירור השאלות העומדות להחלטתה.

פטור מטעמי הכרה דתית [30א]

(תיקון מס' 18) תשע"ב-2012

40. (א) מיועדת לשירות בטחון שהצהירה בכתב לפי סעיף 15 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, בפני שופט או דיין בבית דין רבני, שלושה אלה:

(1) טעמים שבהכרה דתית מונעים אותה מלשרת בשירות בטחון;

(2) היא שומרת על כשרות בבית ומחוצה לו;

(3) היא אינה נוסעת בשבת –

תהא פטורה מחובת שירות בטחון לאחר שתמסור את התצהיר, באופן ובמועד שייקבעו בתקנות, לפוקד שהוסמך לכך.

(תיקון מס' 18) תשע"ב-2012

(ב) חדל להתקיים לגבי מיועדת לשירות ביטחון תנאי מהתנאים שלגביהם הצהירה כאמור בסעיף קטן (א), במהלך 24 החודשים שלאחר מסירת התצהיר או במהלך תקופת הקריאה להתייצבות לשירות סדיר כאמור בסעיף 20, לפי המאוחר, תודיע על כך מיד לפוקד.

תקנות שירות בטחון (פטור נשים משירות בטחון מטעמים שבהכרה דתית), תשל"ח-1978

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 30א ו-45 לחוק שירות בטחון, תשי"ט-1959 [נוסח משולב] (להלן - החוק), אני מתקין תקנות אלה:

הגדרות

1. בתקנות אלה –

"המצהירה" – מיועדת לשירות בטחון שהצהירה כאמור בסעיף 30א לחוק;

"תצהיר" – כמשמעותו בסעיף 30א לחוק.

הסמכת פוקד

2. (א) שר הבטחון יסמיך פוקד כמשמעותו בסעיף 39 לחוק להיות פוקד לענין תקנות אלה (להלן - פוקד מוסמך).

(ב) הודעה על הסמכת פוקד מוסמך ועל מענו תפורסם ברשומות.

הגשת תצהיר

3. המצהירה תגיש לפוקד מוסמך תצהיר לפי הטופס שבתוספת.

מועד הגשת תצהיר

4. (א) המצהירה תגיש לפוקד מוסמך את התצהיר, אישית או על ידי משלוח בדואר רשום, לא יאוחר מאחד המועדים הבאים, הכל לפי המועד המאוחר:

(1) היום התשעים לפני היום שנקבע להתיצבותה לשירות בטחון;

(2) היום השלושים לאחר יום קבלת ההודעה האישית הראשונה להתייצבות לשירות בטחון;

(3) היום השלושים לפני היום שבו רשאי פוקד לקרוא למצהירה להתייצב לשירות בטחון.

(ב) פוקד מוסמך רשאי לקבל את התצהיר במועד מאוחר מהמועד האמור בתקנת משנה (א), אם ראה לעשות כן מטעמים מיוחדים.

אישור ופטור משירות

5. הגישה המצהירה תצהיר במועד כאמור בתקנה 4, יינתן לה אישור בדבר קבלת התצהיר, ולאחר מכן יתן לה פוקד מוסמך תעודה המעידה שהיא פטורה מחובת שירות בטחון לפי סעיף 30א לחוק.

הוראת מעבר

6. הוגשה בקשה לפטור מחובת שירות בטחון לפני תחילתו של חוק שירות בטחון (תיקון מס' 13), תשל"ח-1978, רשאית המצהירה להגיש תצהיר תוך התקופות שנקבעו בתקנות אלה או תוך ששים יום מיום שהמבקשת קיבלה מפוקד הודעה על זכותה להגיש תצהיר כאמור, הכל לפי המועד המאוחר.

השם

7. לתקנות אלה ייקרא "תקנות שירות בטחון (פטור נשים משירות בטחון מטעמים שבהכרה דתית), תשל"ח-1978".

תקנות שירות בטחון (פטור נשים משירות בטחון מטעמים שבמצפון או שבהווי משפחתי דתי), תשל"ח-1978

בתוקף סמכותי לפי סעיפים 30 ו-45 לחוק שירות בטחון, תשי"ט-1959 [נוסח משולב] (להלן – החוק), אני מתקין תקנות אלה:

מינוי ועדות פטור וועדות ערר

1. (א) שר הבטחון ימנה ועדת פטור שתהיה רשות לענין סעיף 30(ג) לחוק, וכן ועדת ערר.

(ב) מינוי ועדת פטור או ועדת ערר יכול שיהיה לכל הארץ או לאיזור מסוים.

מספר החברים בועדת הפטור ובועדת הערר

2. (א) ועדת פטור או ערר תהיה של שלושה או חמישה חברים ובכללם יושב ראש הועדה.

(ב) רוב חברי ועדת הפטור או ועדת הערר יהווה מנין חוקי לכל דבר שהועדה מוסמכת לעשותו לפי תקנות אלה, ובלבד שלדיון באותו דבר הזמין יושב ראש הועדה את כל חבריה.

(ג) ועדת הפטור או ועדת הערר תחליט פה אחד או ברוב קולות; היו קולות חברי הועדה הנוכחים בדיון שקולים – תכריע דעת היושב-ראש.

פרסום ברשומות

3. הודעה על מינוי ועדת פטור וועדת ערר, מענה ואזורה תפורסם ברשומות.

בקשה לפטור

4. המבקשת להוכיח כי טעמים שבמצפון או טעמים שבהווי משפחתי דתי מונעים אותה מלשרת בשירות בטחון (להלן – המבקשת) תגיש בקשה בכתב לועדת הפטור שמקום מגוריה הקבוע של המבקשת הוא באזורה, או למי שהסמיכה אותה ועדת פטור לקבלת בקשות; לבקשה יצורף תצהיר של המבקשת בהתאם לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971, לפי הטופס שבתוספת; הבקשה תפרט שמותיהם של שני עדים לפחות, שיש בידם לתמוך בהצהרת המבקשת, כולה או מקצתה, בציון מעניהם של העדים ומשלחי ידם (להלן – הבקשה).

מועד הגשת הבקשה

5. (א) הבקשה תוגש לא יאוחר מהיום שנקבע להתייצבות ראשונה של המבקשת כיוצא צבא בהתאם לסעיפים 3, 3א, 4, 7, 8 או 9 לחוק.

(ב) הבקשה יכול שתוגש בטרם היות האשה יוצאת צבא, אולם תידון בועדת הפטור משהיתה ליוצאת צבא.

(ג) (1) פוקד רשאי לקבל את הבקשה במועד מאוחר מהמועד האמור בתקנת משנה (א), אם ראה לעשות כן מטעמים מיוחדים;

(2) החליט פוקד לקבל את הבקשה כאמור, יעבירנה לועדת הפטור.

(ד) הוגשה בקשה לפטור, לא תיקרא המבקשת לבדיקות האמורות בסעיפים 3א ו-7א לחוק, אלא אם נדחתה הבקשה בכל ההליכים לפי תקנות אלה.

ראיות העדים

6. (א) מצאה ועדת הפטור, לאחר עיון בבקשה, כי אין להסתפק בתצהיר, תבקש הועדה תחילה ראיות ביחס לאמור בתצהיר המבקשת מכל אחד מן העדים ששמותיהם פורטו בבקשה, באחת הדרכים האלה:

(1) קבלת תצהיר מאת העד בהתאם לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971;

(2) הזמנת העד להעיד בפני ועדת הפטור.

(ב) ההודעה על הגשת התצהיר או הזמנתו להעיד לפני ועדת הפטור, תיחתם בידי יושב ראש ועדת הפטור או אחד מחבריה.

טענות המבקשת

7. קבעה ועדת הפטור, לאחר שנהגה לפי תקנה 6, כי לא הוכח לה שטעמים שבמצפון או טעמים שבהווי משפחתי דתי מונעים את המבקשת מלשרת בשירות בטחון, תשלח לה הודעה בכתב כי ניתנת לה אפשרות לעיין בפרוטוקול הדיון ולבוא ולהשמיע את טענותיה לפני הועדה, אם תרצה בכך.

ראיות אחרות

8. ועדת הפטור רשאית לקבל כל ראיה שיכולה, לדעתה, לאשר או לסתור ראיה שהובאה לפניה מטעם המבקשת.

רישום פרוטוקול בועדת הפטור

9. יושב ראש ועדת הפטור או חבר מחבריה שהיושב ראש מינהו לכך, ירשום פרוטוקול שישקף את דברי העדים ואת דברי המבקשת לפני הועדה; הפרוטוקול ייחתם בידי כל חברי הועדה שנכחו בדיון.

הוכחת הטעמים לועדת הפטור

10. קבעה ועדת הפטור כי המבקשת הוכיחה שטעמים שבמצפון או טעמים שבהווי משפחתי דתי מונעים את המבקשת מלשרת בשירות בטחון, תינתן תעודה חתומה בידי יושב ראש ועדת הפטור המעידה כי המבקשת זכאית לפטור.

אי הוכחת הטעמים לועדת הפטור

11. (א) החליטה ועדת הפטור כי המבקשת לא הוכיחה כי טעמים שבמצפון או טעמים שבהווי משפחתי דתי מונעים את המבקשת מלשרת בשירות בטחון, תנמק הועדה בכתב את ההחלטה.

(ב) יושב ראש ועדת הפטור יודיע בכתב את ההחלטה וההנמקה למבקשת ולפוקד, וכן יודיע למבקשת על זכותה לעיין בפרוטוקול הדיון בועדה, להעתיקו ולהגיש ערר כאמור בתקנה 12.

ערר

12. מבקשת הרואה עצמה נפגעת על ידי החלטתה של ועדת הפטור רשאית, תוך 30 יום מהיום שההחלטה הגיעה לידיה, לערור עליה בפני ועדת ערר (להלן – העוררת).

הגשת הערר

13. הערר יוגש בכתב לועדת הערר שמקום מגוריה של העוררת הוא באזורה, או למי שהסמיכה אותה ועדה לקבלת ערר.

אי תחולת סדרי הדין ודיני ראיה

14. (א) ועדת ערר לא תהיה קשורה בסדרי דין ובדיני ראיה אלא תפעל בדרך שתיראה לה מועילה ביותר לבירור השאלות העומדות להחלטתה, לרבות הזמנת העוררת והעדים שהעידו בפני ועדת הפטור או הגישו תצהירים.

(ב) הוראות תקנה 9 בדבר רישום הפרוטוקול של ועדת פטור, יחולו על ועדת ערר.

הוכחת הטעמים בועדת הערר

15. קבעה ועדת הערר כי העוררת הוכיחה שטעמים שבמצפון או טעמים שבהווי משפחתי דתי מונעים את העוררת מלשרת בשירות בטחון, תינתן לעוררת תעודה חתומה בידי יושב ראש ועדת הערר המעידה כי העוררת זכאית לפטור.

אי הוכחת הטעמים בועדת הערר

16. (א) קבעה ועדת הערר כי העוררת לא הוכיחה שטעמים שבמצפון או טעמים שבהווי משפחתי דתי מונעים את העוררת מלשרת בשירות בטחון, תנמק הועדה בכתב את החלטתה.

(ב) יושב ראש ועדת הערר יודיע בכתב את ההחלטה וההנמקה לעוררת ולפוקד.

הוראת מעבר

17. הוגשה בקשה לפטור מחובת שירות בטחון לפני יום תחילתו של חוק שירות בטחון (תיקון מס' 13), תשל"ח-1978, רשאית המבקשת להגיש בקשה לפטור לפי סעיף 30(ג) לחוק תוך התקופות שנקבעו בתקנות אלה או תוך 60 יום מיום שהמבקשת קיבלה מפוקד הודעה על זכותה להגיש בקשה לפטור כאמור, הכל לפי המועד המאוחר יותר.

ביטול

18. תקנות שירות בטחון (פטור), תשי"ב-1952 – בטלות.

השם

19. לתקנות אלה ייקרא "תקנות שירות בטחון (פטור נשים משירות בטחון מטעמים שבמצפון או שבהווי משפחתי דתי), תשל"ח-1978".

סדר החיקוקים וההנחיות לפי שמותיהם

תקנות	אימוץ ילדים (הסכמת הורה), תשע"ב-2011	175
חוק	**אימוץ ילדים, תשמ"א-1981**	**156**
צו	איסור הלבנת הון (חובות זיהוי, דיווח וניהול רישומים של תאגידים בנקאיים למניעת הלבנת הון ומימון טרור), תשס"א-2001 [סעיפים 2, 4–5]	388
חוק	**איסור לשון הרע, תשכ"ה-1965**	**567**
חוק	**אמנת האג (החזרת ילדים חטופים), תשנ"א-1991**	**139**
כללי	אתיקה לדיינים, תשס"ח-2008	488
פקודת	**בזיון בית משפט**	**21**
תקנות	בזיון בית משפט (סדרי דין בשיקול נוסף), תשכ"ט-1969	23
הנחיות	בירור יהדות, התש"ע-2010	288
צו	בית המשפט לעניני משפחה (יחידת הסיוע – כישורים מקצועיים ופיקוח מקצועי), תשנ"ו-1996	266
חוק	**בית המשפט לעניני משפחה, תשנ"ה-1995**	**462**
דבר המלך	**במועצה על ארץ-ישראל, 1922 עד 1947**	**394**
חוק	**ברית הזוגיות לחסרי דת, תש"ע-2010 [סעיפים 5–6]**	**302**
פקודת	**בתי דין אזרחיים ודתיים (שיפוט)**	**386**
תקנות	בתי דין דתיים (דמי בטלה), תשי"ז-1957	78
צו	בתי דין דתיים (הקמת יחידות סיוע בבתי דין רבניים, דרכי הפעלתן וסדרי עבודתן), תשע"ג-2013	263
חוק	**בתי דין דתיים (יחידות סיוע), תשע"א-2011**	**258**
חוק	**בתי דין דתיים (כפיית ציות ודרכי דיון), התשט"ז-1956**	**17**
חוק	**בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), התשנ"ה-1995**	**25**
תקנות	בתי דין רבניים (קיום פסקי דין של גירושין), תשנ"ט-1999	31
חוק	**בתי המשפט [נוסח משולב], תשמ"ד-1984 [סעיפים 25–30, 40, 51, 68–70, 75–76, 78–81]**	**452**
חוק	**בתי-דין דתיים (מניעת הפרעה), תשכ"ה-1965**	**33**
חוק	**גיל הנישואין, תש"י-1950**	**304**
חוק	**האזנת סתר, תשל"ט-1979**	**414**

תקנות	הארכיונים (שמירתם וביעורם של תיקי בתי משפט ובתי-דין דתיים), תשמ"ו-1986	560
חוק	**הגנת הפרטיות, תשמ"א-1981**	**423**
כללי	הדיון בבקשות לגיור, תשס"ו-2006	294
תקנות	הדיון בבתי-הדין הרבניים בישראל, התשנ"ג	46
תקנות	הדיינים (אגרות), תשי"ז-1957	91
תקנות	הדיינים (החזרת פיקדונות בבתי דין רבניים), תשנ"ט-1999	101
כללי	הדיינים (יציאת דיין לקצבה מחמת מצב בריאותו), תשמ"ה-1985	519
תקנות	הדיינים (עניינים שניתן לדון בהם בדיין אחד), תש"ן-1990	76
תקנות	הדיינים (פגרות), תשע"ג-2013	90
תקנות	הדיינים (פרישה לקיצבה וגימלאות), תשי"ט-1959	518
תקנות	הדיינים (תנאי הסמכה וסדריה), תשט"ו-1955	511
חוק	**הדיינים, תשט"ו-1955**	**34**
חוק	**ההוצאה לפועל, תשכ"ז-1967 [1, 12, 53–66ד, 69, 71–73א, 74, 74א, 76]**	**472**
חוק	**החוזים (חלק כללי), תשל"ג-1973**	**241**
חוק	**החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), תשל"א-1970**	**248**
כללי	הטוענים הרבניים (סדרי דין בבית הדין המשמעתי), תש"ס-1999	604
תקנות	הטוענים הרבניים, תשס"א-2001	588
תקנות	הירושה (אגרות בתי הדין הדתיים), תשנ"ט-1999	365
תקנות	הירושה (בדיקת פרטה ודו"חות כספיים של מנהלי עזבונות), תשמ"ט-1988	368
תקנות	הירושה (דרכים להשקעת כספי עיזבון), תש"ס-2000	369
חוק	**הירושה, תשכ"ה-1965**	**318**
תקנות	הירושה, תשנ"ח-1998	345
תקנות	הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (דרכים להשקעת כספי חסוי), תש"ס-2000	135
תקנות	הכשרות המשפטית והאפוטרופסות (סדרי הדין וביצוע), תש"ל-1970	131
חוק	**הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב-1962**	**118**
חוק	**המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ב-1972**	**181**
תקנות	המזונות (הבטחת תשלום), תשל"ג-1972	186
חוק	**המיטלטלין, תשל"א-1971**	**237**

חוק	**המכר (דירות), תשל"ג-1973**	**230**
חוק	**המכר, תשכ"ח-1968**	**225**
חוק	**המקרקעין, תשכ"ט-1969 [סעיפים 1–5, 27–45, 157א]**	**220**
חוק	**המתנה, תשכ"ח-1968**	**224**
תקנות	הנאמנות (דרכי השקעת כספי הקדש ציבורי), תשס"ד-2004.	381
חוק	**הנאמנות, תשל"ט-1979**	**374**
חוק	**הנוער (טיפול והשגחה), תש"ך-1960**	**147**
פקודת	הנזיקין [נוסח חדש] [סעיפים 7–8, 35, 63]	564
פקודת	**הנישואין והגירושין (רישום)**	**306**
חוק	**הסעד (סדרי דין בעניני קטינים, חולי נפש ונעדרים), תשט"ו-1955**	**137**
פקודת	**העדה הדתית (המרה)**	**299**
חוק	**העונשין, תשל"ז-1977 [סעיפים 175–183, 236–249, 255, 286–288א]**	**308**
פקודת	**הפרשנות [נוסח חדש]**	**438**
חוק	**הפרשנות, תשמ"א-1981**	**445**
חוק	**הצהרות מוות, תשל"ח-1978**	**371**
פקודת	**הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971**	**102**
חוק	**הרבנות הראשית לישראל, תש"ם-1980**	**524**
חוק	**השמות, תשט"ז-1956**	**556**
חוק-יסוד:	**השפיטה**	**400**
חוק	**זכויות הדייר בדיור הציבורי, תשנ"ח-1998**	**575**
חוק-יסוד:	**חופש העיסוק**	**406**
חוק	**יחסי ממון בין בני זוג, תשל"ג-1973**	**214**
חוק	**יסודות המשפט, תש"ם-1980**	**413**
חוק-יסוד:	**כבוד האדם וחירותו**	**404**
תקנות	כנסת ישראל	540
תקנות	למניעת אלימות במשפחה (יידוע בידי אנשי דת וטוענים רבניים), תש"ע-2010	206
כללים	למניעת אלימות במשפחה (יידוע בידי עורכי דין), תשס"ג-2002	205
תקנות	למניעת אלימות במשפחה (סדרי דין בבתי דין רבניים), תשנ"ט-1999	199
חוק	**למניעת אלימות במשפחה, תשנ"א-1991**	**190**
כללי	לשכת עורכי הדין (אתיקה מקצועית), תשמ"ו-1986	596

חוק	**לתיקון דיני המשפחה (מזונות), תשי"ט-1959**	**178**
תקנות	מידע גנטי (סדרי דין בהליך לאישור בדיקה גנטית בחסוי או בפסול דין), תשס"ג-2002	275
תקנות	מידע גנטי (עריכת בדיקה גנטית לקשרי משפחה, תיעוד ושמירת תוצאותיה), תש"ע-2010	276
חוק	**מידע גנטי, תשס"א-2000 [סעיפים 1–2, 28א–28יז]**	**268**
סדרי	מינהל בבתי הדין הרבניים, התשמ"ג-1983	486
כללי	מינוי דיינים (סדרי העבודה של הוועדה למינוי דיינים), תשנ"ח-1997	514
חוק	**מיסוי מקרקעין (שבח ורכישה), תשכ"ג-1963 [סעיפים 4, 4א, 49–49ח]**	**252**
חוק	**מניעת הטרדה מאיימת, תשס"ב-2001**	**207**
חוק	**מרשם האוכלוסין, תשכ"ה-1965 [סעיפים 1–32]**	**546**
חוק	**נציב תלונות הציבור על שופטים, תשס"ב-2002**	**501**
הנחיות	נשיא בית הדין הרבני הגדול – התשס"ד	81
הנחיות	סדר דין בענייני כשרות יוחסין	88
חוק	**סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה – מעצרים), תשנ"ו-1996 [סעיפים 1–3, 12–13, 18–20]**	**481**
הודעה	על הסמכה והסמכה לפי פקודת הראיות	595
חוק	**עשיית עושר ולא במשפט, תשל"ט-1979**	**240**
פקודת	**פשיטת הרגל [נוסח חדש], תש"ם-1980 [סעיפים 1–8, 20–22, 35, 69, 72, 78, 128]**	**579**
חוק	**שיווי זכויות האשה, תשי"א-1951**	**408**
חוק	**שיפוט בעניני התרת נישואין (מקרים מיוחדים וסמכות בין-לאומית), התשכ"ט-1969**	**312**
חוק	**שיפוט בתי דין רבניים (נישואין וגירושין), תשי"ג-1953**	**14**
תקנות	שירות בטחון (פטור נשים משירות בטחון מטעמים שבהכרה דתית), תשל"ח-1978	613
תקנות	שירות בטחון (פטור נשים משירות בטחון מטעמים שבמצפון או שבהווי משפחתי דתי), תשל"ח-1978	614
חוק	**שירות בטחון [נוסח משולב], תשמ"ו-1986 [סעיפים 40–41]**	**612**
תקנות	שירותי הדת היהודיים (בחירות רבני עיר), תשס"ז-2007	531